

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 5 Φεβρουαρίου 2024
(OR. en)

6073/24

SOC 74
EMPL 44
EDUC 32
ECOFIN 114

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	15438/23 + ADD 1 - COM(2023) 904 final
Θέμα:	Κοινή έκθεση για την απασχόληση – Έγκριση

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες το σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση 2024, όπως διατυπώθηκε οριστικά από την Επιτροπή Απασχόλησης και την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας κατά την κοινή συνεδρίασή τους στις 24-25 Ιανουαρίου 2024.

Η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων καλείται να διαβιβάσει το σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση 2024 στο Συμβούλιο (EPSCO) προς έγκριση.

Πίνακας περιεχομένων

ΚΥΡΙΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΤΑΣΕΩΝ, ΠΡΟΟΔΟΣ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΟ 2030 ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ.....	42
1.1 Βασικές τάσεις της αγοράς εργασίας.....	42
1.2 Βασικές κοινωνικές τάσεις	46
1.3 Πρόοδος προς την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ και των εθνικών στόχων για το 2030	50
1.4 Επικαιροποίηση σχετικά με τον πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων	57
1.5 Βασικά οριζόντια πορίσματα από την ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ – ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ	67
2.1 Κατευθυντήρια γραμμή 5: Τόνωση της ζήτησης εργασίας	67
2.1.1 Βασικοί δείκτες	67
2.1.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη	87
2.2. Κατευθυντήρια γραμμή 6 — Ενίσχυση της προσφοράς εργασίας και βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση, σε δεξιότητες και σε ικανότητες.....	93
2.2.1 Βασικοί δείκτες.....	94
2.2.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη	133
2.3 Κατευθυντήρια γραμμή 7: Βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας και της αποτελεσματικότητας του κοινωνικού διαλόγου.....	152
2.3.1 Βασικοί δείκτες.....	153
2.3.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη	179
2.4: Κατευθυντήρια γραμμή 8: Προαγωγή των ίσων ευκαιριών για όλους, προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας.....	192
2.4.1 Βασικοί δείκτες.....	193
2.4.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη	228
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΩΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΝΑ ΧΩΡΑ.....	242
Βέλγιο	244
Δανία	250
Γερμανία	252
Εσθονία	254
Ιρλανδία	256
Ελλάδα	258
Ισπανία	260
Γαλλία	262

Κροατία	264
Ιταλία	266
Κύπρος	268
Λετονία	270
Λιθουανία.....	272
Λουξεμβούργο	274
Ουγγαρία.....	276
Μάλτα	278
Κάτω Χώρες.....	280
Αυστρία	282
Πολωνία	284
Πορτογαλία	286
Ρουμανία	288
Σλοβενία.....	290
Σλοβακία.....	292
Φινλανδία	294
Σουηδία	296

ΚΥΡΙΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Η κοινή έκθεση για την απασχόληση (ΚΕΑ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου παρακολουθεί την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, σύμφωνα με το άρθρο 148 της ΣΛΕΕ.

Η έκθεση παρουσιάζει, σε ετήσια βάση, τις κυριότερες εξελίξεις που έλαβαν χώρα στην Ένωση στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα και σκιαγραφεί τα μέτρα πολιτικής που έλαβαν πρόσφατα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών¹. Προσδιορίζει επίσης συναφείς βασικούς τομείς προτεραιότητας για την ανάληψη δράσεων πολιτικής. Στο κεφάλαιο 1 της έκθεσης παρουσιάζονται οι κυριότερες τάσεις στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα και η πρόοδος που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τους πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ και τους εθνικούς στόχους για το 2030, καθώς και οριζόντια πορίσματα με βάση τα χαρακτηριστικά του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφονται στα κύρια μηνύματα της Επιτροπής Απασχόλησης και της ΕΚΠ και την έκθεση της κοινής ομάδας της Επιτροπής Απασχόλησης και της ΕΚΠ στην οποία στηρίζονται τα μηνύματα αυτά². Στο κεφάλαιο 2 αναλύονται οι προκλήσεις και οι πολιτικές που εφάρμοσαν τα κράτη μέλη για την αντιμετώπισή τους στο πλαίσιο καθεμίας από τις τέσσερις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση. Στο κεφάλαιο 3 παρέχεται ειδική ανά χώρα ανάλυση για όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις αρχές του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης. Το τελικό κείμενο θα εγκριθεί από το Συμβούλιο Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών (EPSCO) με βάση την πρόταση της Επιτροπής και αφού πραγματοποιηθεί ανταλλαγή απόψεων στις αρμόδιες συμβουλευτικές επιτροπές του Συμβουλίου. Η αντιμετώπιση των προκλήσεων που προσδιορίζονται στην έκθεση θα συμβάλει στην επίτευξη ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, θα ενισχύσει την προσπάθεια της Ένωσης για δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και θα συντελέσει στη διαχείριση της δημογραφικής αλλαγής, καθώς και στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης και στην εφαρμογή των στρατηγικών για την Ένωση ισότητας³.

¹ Η τελευταία επικαιροποίηση των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Οκτώβριο του 2023 ([ΕΕ L 2023/2528 της 14.11.2023](#)).

² Βλ. την έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ σχετικά με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης ([έγγρ. 9481/23/ADD-1](#)), καθώς και τα κύρια μηνύματα που ενέκριναν οι EMCO-EΚΠ βάσει της έκθεσης που περιέχεται στο [έγγρ. 9481/23](#).

³ Η στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025, το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025, το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030, η στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ, η στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030.

Η ΚΕΑ (Κοινή έκθεση για την απασχόληση) για το 2024 εξακολουθεί να δίνει ισχυρή έμφαση στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, που στηρίζαν οι ηγέτες και οι ηγέτιδες της ΕΕ στη σύνοδο κορυφής του Πόρτο, αναγνωρίζοντας ότι το σχέδιο δράσης που παρουσίασε η Επιτροπή παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση σχετικά με την υλοποίηση του πυλώνα. Αυτό γίνεται κυρίως μέσω θεματικών πλαισίων που καλύπτουν βασικές προκλήσεις στους τομείς των ίσων ευκαιριών και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, των δίκαιων όρων εργασίας και της κοινωνικής προστασίας και ένταξης, υπό το πρίσμα των κοινωνικοοικονομικών προοπτικών και των πλέον πρόσφατων πρωτοβουλιών πολιτικής. Η έκθεση παρακολουθεί την πρόοδο προς την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ για το 2030 σχετικά με την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, οι οποίοι επικροτήθηκαν τόσο από τους ηγέτες και τις ηγέτιδες της ΕΕ στο Πόρτο, όσο και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου 2021. Για πρώτη φορά, με την παρούσα έκδοση παρέχονται στοιχεία σχετικά με την πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικών στόχων για το 2030 που πρότειναν τα κράτη μέλη, όπως παρουσιάστηκε και συζητήθηκε στο Συμβούλιο EPSCO του Ιουνίου 2022.

Οι στόχοι για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας έως το 2030 κατευθύνουν τις δράσεις πολιτικής σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και στα κράτη μέλη. Η σθεναρή αύξηση της απασχόλησης, η οποία τα τελευταία δύο έτη ανήλθε κατά μέσο όρο σε 1,7%, οδήγησε την ΕΕ στη σωστή κατεύθυνση προς την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της για την απασχόληση έως το 2030 (το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ, από το επίπεδο του 74,6 % το 2022, πρέπει να αυξηθεί κατά επιπλέον 3,4 εκατοστιαίες μονάδες έως το 2030 για να επιτευχθεί ο στόχος του 78 %), παρότι τα πιο πρόσφατα τριμηνιαία στοιχεία δείχνουν βραδύτερη πρόοδο.

- Στο πλαίσιο της ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19 και των θετικών εξελίξεων στην αγορά εργασίας, έως το 2022 όλα τα κράτη μέλη είχαν σημειώσει πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων τους για την απασχόληση. Τα περισσότερα από αυτά πρέπει να καταβάλουν περαιτέρω προσπάθειες όσον αφορά τις πολιτικές απασχόλησης και δεξιοτήτων έως το 2030 για την επίτευξη των στόχων τους. Σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών, τα ποσοστά απασχόλησης των ατόμων με χαμηλότερα προσόντα παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα περιθώρια βελτίωσης, ακολουθούμενα από τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) και των νέων (20-29 ετών) σε πολλές χώρες.

- Ταυτόχρονα, απαιτείται σημαντική πρόοδος προκειμένου να επιτευχθεί ο πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για συμμετοχή, έως το 2030, του 60 % των ενηλίκων σε δραστηριότητες μάθησης κάθε έτος στην ΕΕ, από το χαμηλό επίπεδο του 37,4 % το 2016, σύμφωνα με τη φιλοδοξία να παραμείνει η Ευρώπη ανταγωνιστική, καινοτόμος και συμπεριληπτική, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού.
- Τέλος, παρά το δύσκολο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο της τελευταίας τριετίας, και χάρη στην αποφασιστική δράση πολιτικής που αναλήφθηκε σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε γενικά σταθερός στην ΕΕ (μείωση κατά 279 000 το 2022). Παρότι από το 2019 τα περισσότερα κράτη μέλη κατέγραψαν κάποια πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικών τους στόχων για μείωση της φτώχειας, σε αρκετά άλλα επιτελέστηκαν αλλαγές προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ως εκ τούτου, θα χρειαστούν σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες και συνεχής παρακολούθηση για να διασφαλιστεί η εκπλήρωση των εθνικών φιλοδοξιών που έχουν καθοριστεί προκειμένου να επιτευχθεί ο πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για μείωση κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έως το 2030, σε σύγκριση με το 2019.

Μαζί με τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που προβλέπονται στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) των κρατών μελών υποστηρίζει τη δίκαιη, συμπεριληπτική και βιώσιμη ανάπτυξη. Παράλληλα με τη στήριξη που παρέχεται σε παρεμβάσεις πολιτικής στους αντίστοιχους τομείς πολιτικής από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) και το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης (ΤΣΙ), ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) προωθεί την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης βελτιώνοντας την ανθεκτικότητα, την ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κρίσεων, την ικανότητα προσαρμογής και το αναπτυξιακό δυναμικό των κρατών μελών και ενισχύοντας τη δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής ποιότητας μέσω σχετικών μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Με τον τρόπο αυτόν, ο μηχανισμός συμβάλλει επίσης στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων⁴. Συνολικά, περίπου 139,6 δισ. ευρώ που διατίθενται στα κράτη μέλη συμβάλλουν στις κοινωνικές δαπάνες, ποσό που αντιπροσωπεύει περίπου το 28 % των συνολικών εκτιμώμενων δαπανών⁵. Μέχρι σήμερα η Επιτροπή έχει εκταμιεύσει περίπου 175 δισ. ευρώ στο πλαίσιο του ΜΑΑ τόσο σε επιχορηγήσεις όσο και σε δάνεια, καθώς και σε προχρηματοδοτήσεις. Από τα 6 266 ορόσημα και στόχους που περιλαμβάνονταν στους ΣΑΑ, 2 045 αναμένεται να συμβάλουν στις κοινωνικές πολιτικές, και από τα 808 ορόσημα και στόχους που επιτεύχθηκαν έως τις 13 Νοεμβρίου, 243 προωθούν κοινωνικές πολιτικές, δηλαδή το 30 % περίπου του συνολικού αριθμού των οροσήμων και των στόχων που έχουν επιτευχθεί και σχεδόν το 12 % των οροσήμων και των στόχων που συνδέονται με τις κοινωνικές πολιτικές που περιλαμβάνονται στα 27 ΣΑΑ. Στο πλαίσιο της ανάλυσης των απαντήσεων σε επίπεδο πολιτικής, η ΚΕΑ περιλαμβάνει επίσης επιλεγμένα μέτρα που υποστηρίζονται από χρηματοδότηση της ΕΕ, ιδίως τον ΜΑΑ, το ΕΚΤ+, το ΕΤΠΑ, το ΤΔΜ και το ΤΣΙ. Όλα τα παραπάνω θα στηρίξουν τις προοπτικές ανάπτυξης και απασχόλησης, καθώς και την κοινωνική και οικονομική συνοχή και ανθεκτικότητα στην Ένωση.

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17).

⁵ Οι κατηγορίες των κοινωνικών δαπανών ορίζονται και εφαρμόζονται με βάση τη μεθοδολογία που έχει εγκρίνει η Επιτροπή σε διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2021/2105.

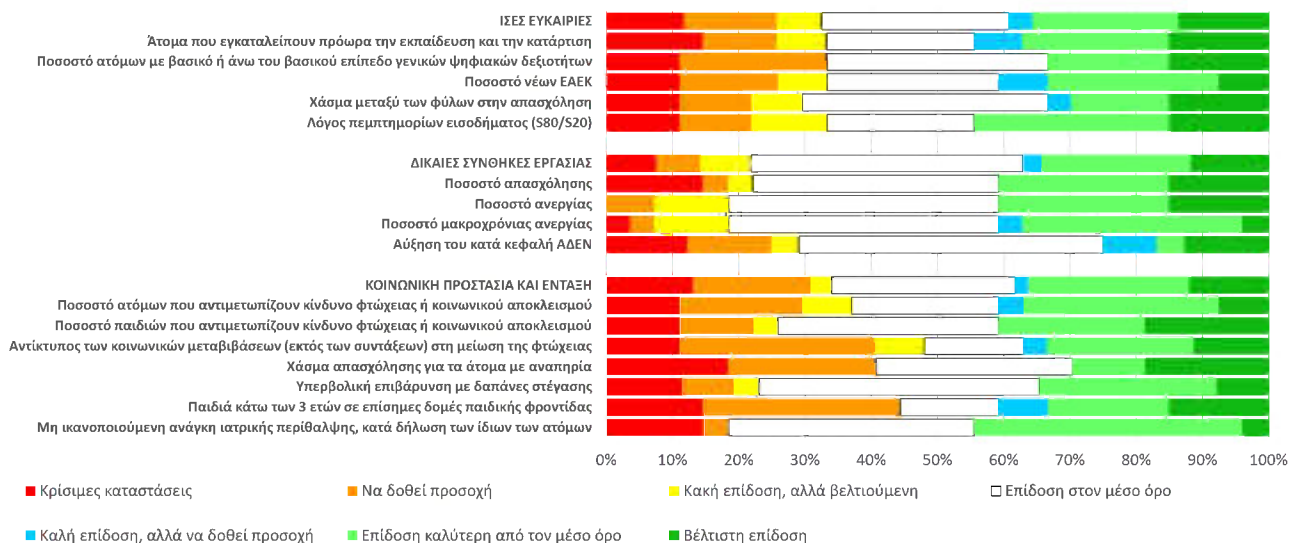
Η ΚΕΑ για το 2024 εστιάζει περισσότερο σε κάθε χώρα με βάση τα χαρακτηριστικά του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης (SCF), όπως περιγράφονται στα σχετικά κύρια μηνύματα EMCO-EΚΠ και στην έκθεση της κοινής ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ στην οποία βασίζονται τα μηνύματα αυτά, και κατόπιν συζητήσεων στο Συμβούλιο EPSCO του Ιουνίου 2023⁶. Αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί ως πιλοτικό έργο προς αξιολόγηση. Με βάση τα υφιστάμενα εργαλεία (τον πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων και τη συμφωνημένη μεθοδολογία «φωτεινού σηματοδότη» της ΚΕΑ), αναλύονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη στους τομείς της αγοράς εργασίας, των δεξιοτήτων και στον κοινωνικό τομέα, προκειμένου να προσδιοριστούν οι δυνητικοί κίνδυνοι για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση οι οποίοι απαιτείται να αναλυθούν βαθύτερα σε δεύτερο στάδιο. Υπό την έννοια αυτήν, η ειδική ανά χώρα ανάλυση ενισχύει την παρακολούθηση των τομέων της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σύμφωνα με το άρθρο 148 της ΣΛΕΕ. Η ΚΕΑ περιλαμβάνει ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα, η οποία βασίζεται κυρίως στους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων. Συνολικά, η ανάλυση πρώτου σταδίου του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης καταλήγει στα εξής:

- i) τα κράτη μέλη τα οποία αρχικά είχαν σχετικά χειρότερα συνολικά αποτελέσματα το 2021 όσον αφορά την απασχόληση και την ανεργία έχουν σημειώσει σημαντική βελτίωση το 2022, κάτι που καταδεικνύει σύγκλιση ως προς τις διαστάσεις αυτές·
- ii) παρά τις πρόσφατες θετικές εξελίξεις, υφίστανται δυνητικοί κίνδυνοι για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση όσον αφορά τις δεξιότητες, οι οποίοι ενδέχεται να δημιουργήσουν προκλήσεις απασχολησιμότητας και να αυξήσουν τις ανισότητες, εκτός εάν ενταθούν σημαντικά οι δράσεις πολιτικής·
- iii) συνολικά το 2022 τα κοινωνικά αποτελέσματα είναι γενικά σταθερά παρά τις πολλαπλές κρίσεις, ωστόσο η κατάσταση θα πρέπει να παρακολουθείται στενά λαμβανομένου υπόψη του υψηλού κόστους ζωής.

Οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα προβούν σε λεπτομερέστερη ανάλυση δεύτερου σταδίου (με τη χρήση ευρύτερου συνόλου ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων, μεταξύ άλλων όσον αφορά την πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικών στόχων για το 2030), σε σχέση με τις χώρες για τις οποίες έχουν εντοπιστεί δυνητικοί κίνδυνοι για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση στο πρώτο στάδιο (Βουλγαρία, Εσθονία, Ισπανία, Ιταλία, Λιθουανία, Ουγγαρία και Ρουμανία, με βάση την ανάλυση που παρουσιάζεται στην παρούσα έκθεση).

⁶ Βλ. την έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ σχετικά με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης ([έγγρ. 9481/23/ADD-1](#)), καθώς και τα κύρια μηνύματα που ενέκριναν οι EMCO-EΚΠ βάσει της έκθεσης που περιέχεται στο [έγγρ. 9481/23](#).

Προκλήσεις στους τομείς της απασχόλησης και των δεξιοτήτων και στον κοινωνικό τομέα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ βάσει των πρωταρχικών δεικτών του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων

Σημείωση: 1) Δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα στοιχεία για τον δείκτη σχετικά με τη συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση. 2) Τα στοιχεία σχετικά με ορισμένους δείκτες είναι ελλιπή για κάποιες χώρες – βλ. πίνακα 1.4.1 στην ενότητα 1.4. Τα υπομνήματα για όλους τους δείκτες παρουσιάζονται στο παράρτημα.

Συνολικά, τα αποτελέσματα της αγοράς εργασίας ήταν κατά μέσο όρο ισχυρά το 2022 και το 2023, παρά τους έκτακτους κλυδωνισμούς που αντιμετωπίστηκαν, και σε πολλές περιπτώσεις ήταν ισχυρότερα από τα προ της πανδημίας επίπεδα. Παρότι η οικονομία της ΕΕ έχασε πρόσφατα τη δυναμική της, η αγορά εργασίας συνέχισε να είναι ανθεκτική μετά τους κλυδωνισμούς που σημειώθηκαν σε σχέση με την υγεία, τις αλυσίδες εφοδιασμού, τις τιμές της ενέργειας και των τροφίμων, τις φυσικές καταστροφές και τη γεωπολιτική αστάθεια. Τα έκτακτα μέτρα που θεσπίστηκαν σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο στο δύσκολο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο της τελευταίας τριετίας έχουν συμβάλει στις επιδόσεις αυτές⁷. Συνολικά, το 2022 το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ ανήλθε σε 74,6 % και αυξήθηκε περαιτέρω στο 75,4 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, δηλαδή κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από τα προ της πανδημίας επίπεδα (του τέταρτου τριμήνου του 2019). Παράλληλα, το 2022 τα ποσοστά ανεργίας και μακροχρόνιας ανεργίας στην ΕΕ έφθασαν στα χαμηλότερα επίπεδά τους, 6,2 % και 2,4 % αντίστοιχα (και μειώθηκαν περαιτέρω στο 6 % και στο 2,1 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023). Ωστόσο, αναφέρθηκαν διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών, καθώς και μεταξύ τομέων. Η ενεργειακή κρίση επιβράδυνε την αύξηση της απασχόλησης σε τομείς υψηλής έντασης ενέργειας, ενώ η μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης σημειώθηκε στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), με τη δημιουργία περισσότερων από ένα εκατομμύριο θέσεων εργασίας μεταξύ του τέταρτου τριμήνου του 2019 και του δεύτερου τριμήνου του 2023.

⁷ Μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο του SURE: από τα 122 δις. EUR των συνολικών δημόσιων δαπανών για επιλέξιμα μέτρα καθ' όλη τη διάρκεια του SURE, το 49 % δαπανήθηκε σε συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας, το 31 % σε «παρόμοια μέτρα» για τους αυτοαπασχολούμενους και το 9 % σε συστήματα επιδότησης μισθών. Βλ. [SURE μετά τη λήξη ισχύος του – τελική εξαμηνιαία έκθεση](#) COM(2023) 291 final.

Ισχυρή αγορά εργασίας παρά τους έκτακτους κλυδωνισμούς που αντιμετωπίστηκαν

75,4%

το ποσοστό απασχόλησης
(ατόμων ηλικίας 20-64 ετών) κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (+ 0,7 εκατοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση)

75%

το ποσοστό ενεργοποίησης
(ατόμων ηλικίας 15-64 ετών) κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (+ 0,5 εκατοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση)

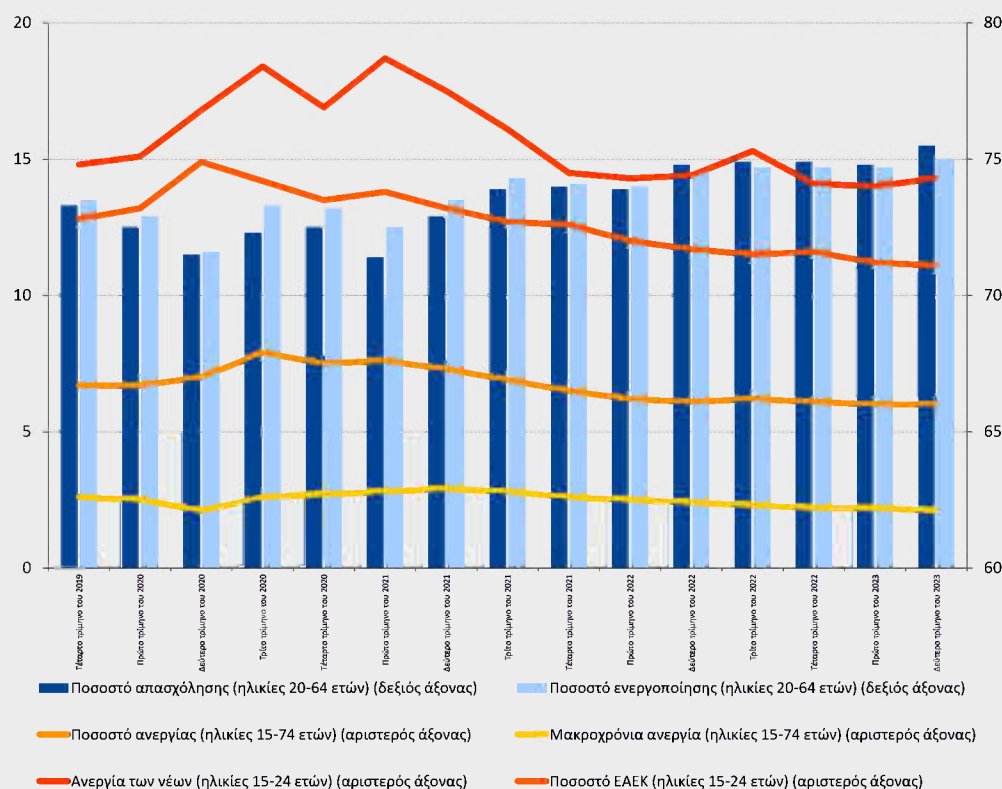
6%

το ποσοστό ανεργίας
(ατόμων ηλικίας 15-74 ετών) κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (- 0,1 εκατοστιαία μονάδα σε ετήσια βάση)

14,3%

το ποσοστό ανεργίας των νέων (ηλικίας 15-24 ετών) κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (- 0,1 εκατοστιαία μονάδα σε ετήσια βάση)

Βασικοί δείκτες της αγοράς εργασίας στην ΕΕ-27 (ως %, τριμηνιαία στοιχεία)

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_q](#)], [[une_rt_q](#)], [[une_ltu_q](#)] και [[lfsi_neet_q](#)]. Στοιχεία προσαρμοσμένα σε εποχικές διακυμάνσεις και όχι ημερολογιακώς προσαρμοσμένα.

Οι σημαντικές ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων δημιουργούν εμπόδια στην οικονομική ανάπτυξη και μπορούν να επιβραδύνουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση εάν δεν αντιμετωπιστούν καταλλήλως. Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού είναι διάχυτες σε όλα τα επαγγέλματα και σε όλα τα επίπεδα δεξιοτήτων. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας στην ΕΕ, παρότι μειώθηκε σε κάποιον βαθμό τα τελευταία τρίμηνα, ανερχόταν σε 2,7 %, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο του 1,7 % που σημειώθηκε κατά την περίοδο 2013-19⁸. Το 2022 αναφέρθηκαν σημαντικές ελλείψεις σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, ο τομέας STEM (θετικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά) (ιδίως ο τομέας των ΤΠΕ), οι κατασκευές και ορισμένα επαγγέλματα στον τομέα των υπηρεσιών. Από το 2015 οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε τομείς καίριας σημασίας για την πράσινη μετάβαση έχουν διπλασιαστεί, ενώ η παροχή κατάρτισης στους τομείς αυτούς παραμένει κάτω από τον μέσο όρο. Το 2021 πάνω από το 60 % των επιχειρήσεων της ΕΕ που προσέλαβαν ή επιχείρησαν να προσλάβουν ειδικούς σε θέματα ΤΠΕ αντιμετώπισε δυσκολίες στην κάλυψη των εν λόγω κενών θέσεων. Οι εκτεταμένες ελλείψεις εργατικού δυναμικού οφείλονται στην υψηλή ζήτηση εργασίας παρά την πρόσφατη επιβράδυνση της οικονομίας, ωστόσο ενδέχεται να έχουν συμβάλει και παράγοντες που περιορίζουν την προσφορά εργασίας (όπως η γήρανση του πληθυσμού και η πτωτική τάση των ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο). Ταυτόχρονα, οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού προκαλούνται επίσης σε σημαντικό βαθμό από τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στο πλαίσιο του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού και από την έλλειψη δεξιοτήτων σχετικών με την αγορά εργασίας του εργατικού δυναμικού. Πρόσφατη χαρτογράφηση της περιφερειακής ανταγωνιστικής βιωσιμότητας δείχνει μετατοπίσεις στην απασχόληση προς πιο πράσινους και παραγωγικούς τομείς κατά την περίοδο 2008-18 και έντονες διαφορές μεταξύ των περιφερειών (οι πιο αναπτυγμένες από αυτές αντεπεξέρχονται καλύτερα κατά τη μετάβαση σε σχέση με τις λιγότερο αναπτυγμένες ή τις περιφέρειες μετάβασης)⁹. Τέλος, σε ορισμένες περιπτώσεις και τομείς οι ελλείψεις σχετίζονται επίσης με τις κακές συνθήκες εργασίας, ιδίως σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, η κατ' οίκον φροντίδα και οι μεταφορές. Η βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, ιδίως μέσω της προώθησης της ένταξης υποεκπροσωπούμενων ομάδων (ιδίως γυναικών, νέων, εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και ατόμων με αναπηρία) στην αγορά εργασίας θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιστάθμιση των επιπτώσεων της δημογραφικής αλλαγής στην προσφορά εργασίας.

⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Employment and Social Developments in Europe, Annual review 2023* (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη, Ετήσια ανασκόπηση 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

⁹ Βλ. Anabela Santos, Javier Barbero, Simone Salotti, Olga Diukanova & Dimitrios Pontikakis, *On the road to regional 'Competitive Environmental Sustainability': the role of the European structural funds*, Βιομηχανία και καινοτομία 2023 30:7, 801-823, DOI: [10.1080/13662716.2023.2236048](https://doi.org/10.1080/13662716.2023.2236048)

Η επαρκής αναβάθμιση δεξιοτήτων και η επανειδίκευση είναι ουσιώδεις, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων. Η αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, ιδίως όσον αφορά το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την επιλογή των τομέων σπουδών, θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση της προσφοράς εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης. Αρκετά κράτη μέλη έχουν αρχίσει να αναπτύσσουν τις εθνικές στρατηγικές τους για τις δεξιότητες, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του συμφώνου για τις δεξιότητες, και έχουν καθορίσει εθνικές προτεραιότητες και μέτρα για τον εκσυγχρονισμό και τη θωράκιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) για το μέλλον. Η ενίσχυση των συνθηκών εργασίας θα συμβάλει επίσης στην προσέλκυση και τη διατήρηση εργαζομένων σε ορισμένους τομείς και επαγγέλματα με ελλείψεις. Επιπλέον, η προώθηση της κινητικότητας εντός της ΕΕ, καθώς και η προσέλκυση ειδικευμένων εργαζομένων από τρίτες χώρες, με παράλληλη διασφάλιση του σεβασμού και της επιβολής των εργασιακών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων κοινωνικής προστασίας, και η διοχέτευση της νόμιμης μετανάστευσης σε επαγγέλματα που αντιμετωπίζουν ελλείψεις, με τη στήριξη της δεξαμενής ταλέντων της ΕΕ, μπορούν επίσης να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, σε πλήρη συμπληρωματικότητα με την αξιοποίηση των ταλέντων από το εσωτερικό της Ένωσης¹⁰.

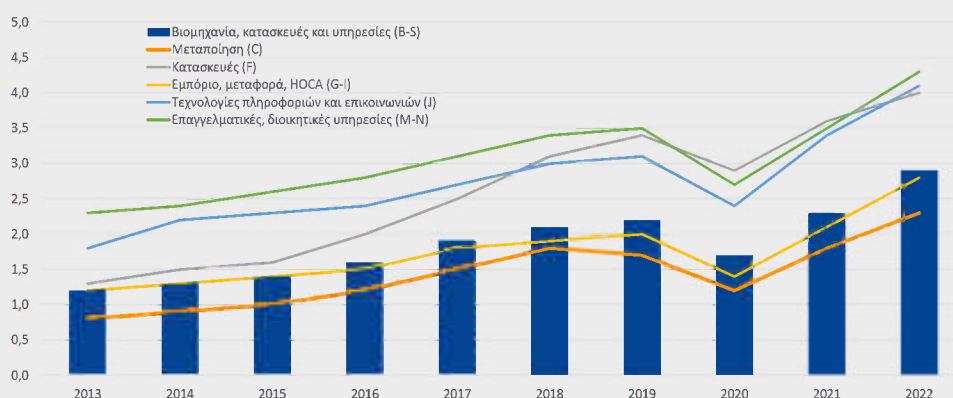
Σημαντικές ελλείψεις εργατικού δυναμικού στην Ένωση

Ποσοστά κενών θέσεων εργασίας ίσα ή υψηλότερα του 4 %

σε επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, στην πληροφόρηση και στην επικοινωνία, καθώς και στις κατασκευές στις αρχές του 2022

30 % υψηλότερες ελλείψεις εργατικού δυναμικού το 2022 σε σύγκριση με το 2019

Ποσοστά κενών θέσεων εργασίας στην ΕΕ ανά οικονομική δραστηριότητα (ως %, ετήσια στοιχεία)

Σημείωση: Δραστηριότητες NACE 2, B-S [(Βιομηχανία, κατασκευές και υπηρεσίες) (εκτός από τις δραστηριότητες των νοικοκυριών ως εργοδοτών και ετερόδικων οργανισμών και φορέων)], C (μεταποίηση), F (κατασκευές), G-I (χονδρικό και λιανικό εμπόριο, μεταφορές, υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης), J (πληροφόρηση και επικοινωνία), M-N (επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες).

Πηγή: Eurostat [[jvs_a_rate_r2](#)]

¹⁰ Η δεξαμενή ταλέντων της ΕΕ δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για τις δεξιότητες και την κινητικότητα ταλέντων που εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 15 Νοεμβρίου 2023.

Παρά τις αυξήσεις των ονομαστικών μισθών, οι πραγματικοί μισθοί σημείωσαν πτώση σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη το 2022, σε διάφορους βαθμούς, γεγονός που καταδεικνύει τη σημασία της ύπαρξης ισορροπημένων μηχανισμών καθορισμού των μισθών. Οι συνθήκες στενότητας στην αγορά εργασίας και ο υψηλός πληθωρισμός έχουν ασκήσει ανοδική πίεση στους ονομαστικούς μισθούς. Ωστόσο, η αύξηση των ονομαστικών μισθών, που ανήλθε σε 4,8 % το 2022 στην ΕΕ, παρέμεινε χαμηλότερη του πληθωρισμού, προκαλώντας την πτώση των πραγματικών μισθών σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, και σε ποσοστό 3,7 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ¹¹. Παρόλα αυτά, λόγω της εντονότερης αύξησης των μισθών και της συγκράτησης του πληθωρισμού, η κάμψη των πραγματικών μισθών επιβραδύνθηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023. Η σταδιακή ανάκαμψη της αγοραστικής δύναμης και ο μετριασμός των περαιτέρω απωλειών έχουν ουσιαστική σημασία για τον περιορισμό των κοινωνικών επιπτώσεων του υψηλού κόστους διαβίωσης, ιδίως για τους χαμηλόμισθους. Η εξέλιξη των περιθωρίων κέρδους δείχνει ότι ενδέχεται να υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω αυξήσεις των μισθών σε ορισμένους τομείς, ωστόσο, πρέπει παράλληλα να διατηρηθεί η επαγρύπνηση όσον αφορά τις δευτερογενείς επιδράσεις στον πληθωρισμό. Στο πλαίσιο αυτό, ο ισχυρός κοινωνικός διάλογος και οι αποτελεσματικές συλλογικές διαπραγματεύσεις, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και/ή πρακτικές, έχουν ζωτική σημασία για την επίτευξη συνολικής αύξησης των μισθών που να στηρίζει την αγοραστική δύναμη, ιδίως των χαμηλόμισθων και των εργαζομένων μεσαίου εισοδήματος, ενώ παράλληλα πρέπει να υποστηριχθεί η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα.

¹¹ Για τις πρόσφατες μισθολογικές εξελίξεις, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Labour market and wage developments in Europe: ετήσια επανεξέταση 2023, 2023* (υπό έκδοση).

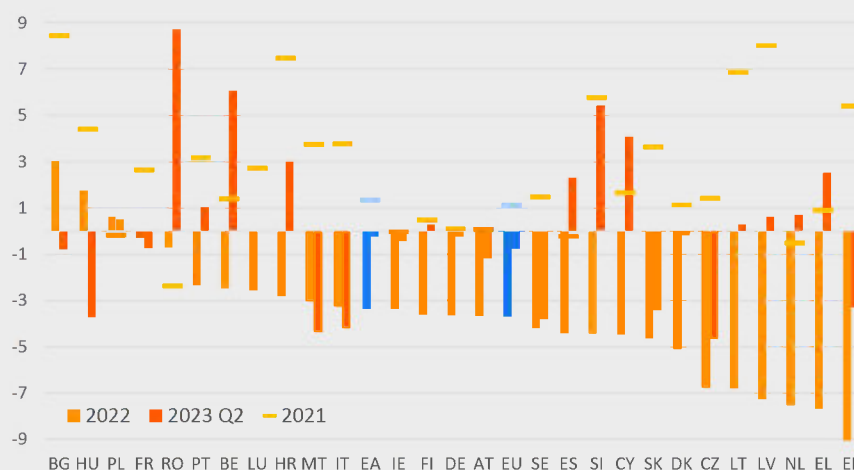
Οι επαρκείς κατώτατοι μισθοί μπορούν να συμβάλουν στην προστασία της αγοραστικής δύναμης των χαμηλόμισθων και στη μείωση της φτώχειας των εργαζομένων, με παράλληλη ενίσχυση των κινήτρων για εργασία. Από τον Ιανουάριο του 2022 έως τον Ιούλιο του 2023 οι νόμιμοι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν σημαντικά σε ονομαστικούς όρους σε όλα τα κράτη μέλη στα οποία ισχύουν, αύξηση που αντιστάθμισε τον αντίκτυπο του υψηλού πληθωρισμού στην αγοραστική δύναμη των εργαζομένων που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό στα μισά από τα εν λόγω κράτη μέλη. Οι αυξήσεις αυτές αντανακλούσαν τις αυτόματες τιμαριθμικές αναπροσαρμογές στα κράτη στα οποία υπάρχουν τέτοιοι μηχανισμοί, καθώς και τις επικαιροποιήσεις κατά διακριτική ευχέρεια. Παράλληλα, στα κράτη μέλη στα οποία δεν ισχύει νόμιμος κατώτατος μισθός, οι μισθοί που έχουν συμφωνηθεί συλλογικά για τα χαμηλότερα αμειβόμενα επαγγέλματα κατέγραψαν αναιμική αύξηση, με αποτέλεσμα να σημειωθούν σημαντικές απώλειες σε πραγματικούς όρους¹². Ο μετριασμός των επιπτώσεων του υψηλού πληθωρισμού είναι ιδιαίτερα σημαντικός όσον αφορά τους χαμηλόμισθους, οι οποίοι πλήττονται δυσανάλογα από τις τιμές της ενέργειας και των τροφίμων που εξακολουθούν να είναι υψηλές. Η μεταφορά της οδηγίας για επαρκείς κατώτατους μισθούς¹³ θα συμβάλει αποφασιστικά στην προστασία της αγοραστικής δύναμης των χαμηλόμισθων και στην πρόληψη της αύξησης της φτώχειας των εργαζομένων, ενισχύοντας παράλληλα τα κίνητρα για εργασία, με τους κοινωνικούς εταίρους να διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην εφαρμογή της. Η οδηγία περιλαμβάνει επίσης διατάξεις για την προώθηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και την ενίσχυση των μηχανισμών επιβολής και παρακολούθησης σε όλα τα κράτη μέλη.

¹² Βλ. Eurofound, *Minimum wages in 2023: Annual review*, Minimum wages in the EU series, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο. 2023.

¹³ Οδηγία (ΕΕ) 2022/2041 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 275 της 25.10.2022, σ. 33).

Οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν το 2022 και συνεχίζουν την πτωτική τους πορεία, παρότι με βραδύτερο ρυθμό

Πραγματικοί ακαθάριστοι μισθοί και ημερομίσθια ανά εργαζόμενο
(ετήσια μεταβολή %: 2021, 2022 και δεύτερο τρίμηνο 2023)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάση δεδομένων AMECO, Πραγματικοί ακαθάριστοι μισθοί και ημερομίσθια ανά εργαζόμενο [hwwdw]: αποπληθωριστής: Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή [zcpih]. Για το δεύτερο τρίμηνο του 2023: Υπολογισμοί της ΓΔ EMPL βάσει στοιχείων της Eurostat, Μισθοί και ημερομίσθια [namq_10_gdp], Συνολική απασχόληση (εγχώρια έννοια) [namq_10_a10_e] και Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή [prc_hicp_midx].

Το ονομαστικό εισόδημα από εξαρτημένη εργασία ανά εργαζόμενο αυξήθηκε κατά 4,8 % το 2022 και κατά 6 % το δεύτερο τρίμηνο του 2023 σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2022

Ωστόσο, οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν κατά 3,7 % το 2022 και κατά 0,8 % το δεύτερο τρίμηνο του 2023 σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2022

Παρόλο που οι διαφορετικές συμβατικές ρυθμίσεις καλύπτουν επίσης διαφορετικές ατομικές προτιμήσεις και ανάγκες, προσφέροντας μεγαλύτερη ευελιξία τόσο στους εργαζομένους όσο και στις επιχειρήσεις, ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας παραμένει μία από τις πολλαπλές αιτίες της ανισότητας. Αυτό ισχύει ιδίως όταν οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου δεν λειτουργούν ως εφευρέσιο για θέσεις εργασίας αορίστου χρόνου. Οι εν λόγω συμβάσεις (και ιδίως όσες έχουν πολύ μικρή διάρκεια) συνδέονται συχνά με λιγότερο ευνοϊκούς όρους εργασίας, λιγότερα κίνητρα για πρόσβαση ή επενδύσεις σε συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση για την εκάστοτε θέση εργασίας, καθώς και κενά στην κοινωνική προστασία σε σύγκριση με την απασχόληση αορίστου χρόνου¹⁴. Το 2022 το ποσοστό των απασχολούμενων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου επί του συνόλου των εργαζομένων παρέμεινε γενικά σταθερό στην ΕΕ (στο 12,9 %, ενώ πάνω από το ήμισυ εργαζόταν μη ηθελημένα με τέτοιες συμβάσεις), ωστόσο οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών ήταν σημαντικές. Το ποσοστό ήταν σημαντικά υψηλότερο μεταξύ των νέων και των μεταναστών, ενώ οι γυναίκες εργάζονταν επίσης σχετικά συχνότερα με καθεστώς προσωρινής απασχόλησης σε σχέση με τους άνδρες. Γενικά, οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς υπαλλήλους αντιμετωπίζουν επίσης μεγαλύτερο κίνδυνο επισφαλούς απασχόλησης. Η αυτοαπασχόληση μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αποκρύπτει σχέσεις εξαρτημένης εργασίας («ψευδής αυτοαπασχόληση»), εκτός του ότι συνδέεται με επίμονες ελλείψεις όσον αφορά την κάλυψη κοινωνικής προστασίας¹⁵. Γενικότερα, η ευρεία χρήση άτυπων μορφών απασχόλησης μπορεί επίσης να μειώσει την ελκυστικότητα τομέων και επαγγελμάτων για τους εργαζομένους και, ως εκ τούτου, να συμβάλει στη δημιουργία ελλείψεων εργατικού δυναμικού. Η ύπαρξη ευρείας επιλογής συμβατικών ρυθμίσεων πρέπει να συνοδεύεται από επαρκή πρόσβαση σε κοινωνική προστασία και σε ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης, ώστε να είναι επίσης οι εργαζόμενοι προετοιμασμένοι για τους μελλοντικούς μετασχηματισμούς.

¹⁴ Eurofound, *Labour market segmentation Observatory* (Κατακερματισμός της αγοράς εργασίας), 2019.

¹⁵ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου του 2019 σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, COM(2023) 43 final.

Μεγάλες διαφορές στη χρήση συμβάσεων ορισμένου χρόνου ανά τα κράτη μέλη, με πολύ μεγαλύτερη συχνότητα μεταξύ των νέων

12,9%

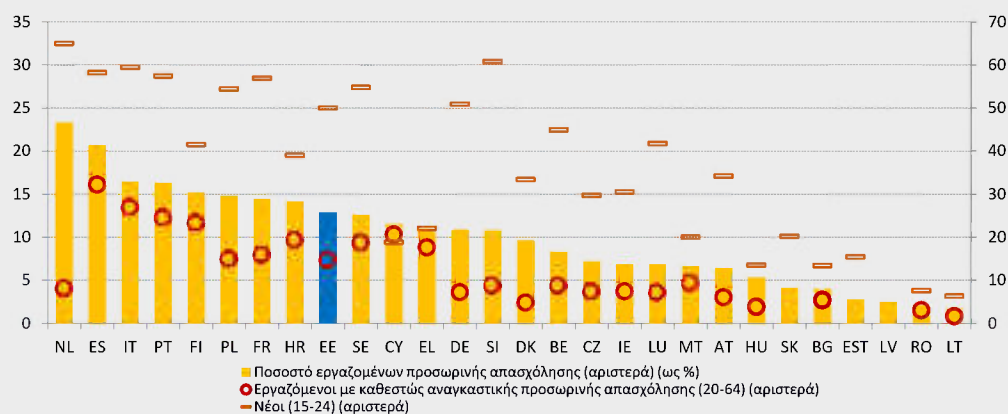
των
εργαζομένων
(ηλικίας 20-64
ετών) με
συμβάσεις
ορισμένου
χρόνου το 2022

50%

των νέων
(ηλικίας 15-24
ετών) με
συμβάσεις
ορισμένου
χρόνου

7,3 % των
εργαζομένων
(ηλικίας
20-64 ετών) με
καθεστώς μη
ηθελημένης
προσωρινής
απασχόλησης

Εργαζόμενοι προσωρινής απασχόλησης ως ποσοστό του συνολικού αριθμού εργαζομένων ανά ηλικία (15-24 ετών) (ως %, 2022)

Πηγή: Eurostat [lfsa_etpgan] and [lfsa_etgar], EU LFS.

Η ανάκαμψη των αγορών εργασίας της ΕΕ μετά την πανδημία έχει ενισχύσει τον ρόλο της οικονομίας των πλατφορμών, κάτι που συμβάλλει στη δημιουργία ευκαιριών στην αγορά εργασίας, μπορεί όμως επίσης να δημιουργήσει προκλήσεις για τις συνθήκες εργασίας και την κοινωνική προστασία. Με βάση τα στοιχεία σχετικής έρευνας, το 2,4 % όσων απάντησαν παρείχε εργασία μέσω διαδικτυακών ψηφιακών πλατφορμών στην ΕΕ το 2022, ενώ το 1,9 % παρείχε εργασία μέσω ψηφιακών πλατφορμών με επιτόπου παρουσία, παρότι υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Η αλγοριθμική διαχείριση μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας και στη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στην οικονομία των πλατφορμών. Οι αλγόριθμοι χρησιμοποιούν δεδομένα σχετικά με την τοποθεσία, τη διαθεσιμότητα, τις δεξιότητες και τις προηγούμενες επιδόσεις των εργαζομένων με σκοπό την αντιστοίχιση των καθηκόντων με τους πλέον κατάλληλους εργαζομένους σε πραγματικό χρόνο. Η αλγοριθμική διαχείριση καθιστά επίσης δυνατή την παρακολούθηση των επιδόσεων των εργαζομένων μέσω αξιολογήσεων καταναλωτών και άλλων δεικτών μέτρησης, παρέχοντας ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο για την επιβολή των προτύπων για τις πλατφόρμες. Ωστόσο, η χρήση αλγοριθμικής διαχείρισης από τις εταιρείες μπορεί ταυτόχρονα να οδηγήσει σε αυξημένη επιτήρηση και έκθεση των εργαζομένων σε αξιολογήσεις, κάτι που μπορεί να περιορίσει την αυτονομία τους και τον έλεγχο των εργασιακών καθηκόντων τους. Η χρήση αλγοριθμικής διαχείρισης εγείρει ζητήματα διαφάνειας, λογοδοσίας και δικαιοσύνης έναντι των εργαζομένων. Επιπλέον, η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στην αλγοριθμική διαχείριση ενέχει κινδύνους ενίσχυσης των υφιστάμενων προκαταλήψεων και διακρισιακών πρακτικών. Παράλληλα με τις προκλήσεις που σχετίζονται με την αδιαφάνεια των συστημάτων αλγοριθμικής διαχείρισης και την επίπτωσή τους στην κατανομή καθηκόντων και, κατ' επέκταση, στις αποδοχές των εργαζομένων σε πλατφόρμες, υπάρχουν κίνδυνοι εσφαλμένου χαρακτηρισμού του καθεστώτος απασχόλησης των εν λόγω εργαζομένων (οι οποίοι ενδέχεται να παρουσιάζονται ψευδώς ως αυτοαπασχολούμενοι και, ως εκ τούτου, να μην επωφελούνται από εργασιακά δικαιώματα και προστασία). Η προτεινόμενη οδηγία για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σε πλατφόρμες θα συμβάλει στον μετριασμό των δυνητικών κινδύνων που συνδέονται με τους αλγόριθμους τους οποίους αντιμετωπίζουν τα άτομα που απασχολούνται σε ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας. Προτείνει επίσης να θεσπισθούν συλλογικά δικαιώματα ενημέρωσης για τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

Μελέτες σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) δείχνουν ότι ο αντίκτυπος της μηχανικής μάθησης στις αγορές εργασίας είναι δυνητικά ισχυρός και ότι οι υπάλληλοι γραφείου και τα δημιουργικά επαγγέλματα αναμένεται να επηρεαστούν περισσότερο, σε σύγκριση με προηγούμενες τεχνολογικές εξελίξεις. Ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις έχουν καίρια σημασία στο πλαίσιο αυτό για τη διασφάλιση της εφαρμογής συμμετοχικής προσέγγισης ως προς τη διαχείριση των αλλαγών που οφείλονται στις τεχνολογικές εξελίξεις, δεδομένου ότι μπορούν να αντιμετωπίζουν ανησυχίες, και παράλληλα προωθούν την προσαρμογή των εργαζομένων (μεταξύ άλλων μέσω της παροχής δεξιοτήτων). Οι αποτελεσματικές ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης και των υπηρεσιών απασχόλησης, είναι ουσιώδεις για την πλαισίωση των εν λόγω αλλαγών και την παροχή αποτελεσματικής στήριξης κατά τη μετάβαση από μια θέση εργασίας σε άλλη. Όσον αφορά την τεχνητή νοημοσύνη, σύμφωνα με το Eurofound, η χρήση της μηχανικής μάθησης θεωρείται συνολικά θετική από τους εργαζομένους που συμμετείχαν σε σχετική έρευνα, καθώς μπορεί να συμβάλει στην απελευθέρωση χρόνου από την εκτέλεση στερεότυπων εργασιών και να δώσει τη δυνατότητα μεγαλύτερης εστίασης σε εργασίες με υψηλότερη προστιθέμενη αξία¹⁶. Η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε εξάλλου να στηρίξει τα άτομα με αναπηρία στην αγορά εργασίας με τη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών και ευνοϊκών περιβαλλόντων. Γενικά, ενώ τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης και μηχανικής μάθησης, ιδίως εκείνα που βασίζονται σε γενετικούς προεκπαιδευμένους μετασχηματιστές (όπως το ChatGPT), προσφέρουν μεγάλες ευκαιρίες, ενδέχεται να έχουν ισχυρό αντίκτυπο στους υπαλλήλους γραφείου στο μέλλον¹⁷ και μπορεί να επηρεάσουν ακόμα και τα δημιουργικά επαγγέλματα¹⁸. Η ταχεία πρόοδος στις τεχνολογίες αυτές απαιτεί στενή επιτήρηση για την αξιοποίηση των οφελών τους, ενώ παράλληλα απαιτείται η πρόβλεψη των δυνητικών αρνητικών επιπτώσεων και η χάραξη κατάλληλων και έγκαιρων απαντήσεων σε επίπεδο πολιτικής, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις αγορές εργασίας και την επαρκή συμμετοχή των εργαζομένων στην αύξηση της παραγωγικότητας που επιτυγχάνεται μέσω της τεχνητής νοημοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνητή νοημοσύνη παρουσιάζει προκλήσεις όσον αφορά τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τον πιθανό αντίκτυπό της στα δικαιώματα, τις συνθήκες εργασίας και τα εισοδήματα των εργαζομένων. Για παράδειγμα, σύμφωνα με την προτεινόμενη πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη, εφόσον εκδοθεί υπό την τρέχουσα μορφή της, τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης που χρησιμοποιούνται στις προσλήψεις και στη διαχείριση των εργαζομένων θα θεωρούνται υψηλού κινδύνου, κάτι που επιβάλλει απαιτήσεις διαφάνειας, ασφάλειας, ακρίβειας και ανθρώπινης εποπτείας.

¹⁶ Eurofound, *Ethical digitalisation at work: from theory to practice*, (Δεοντολογική ψηφιοποίηση στην εργασία), 2023· Eurofound, *Ethics in the digital workplace* (Δεοντολογία στον ψηφιακό χώρο εργασίας), 2022· και Eurofound, *Digitisation in the workplace* (Η ψηφιοποίηση στον χώρο εργασίας), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2021.

¹⁷ Gmyrek, P., Berg, J., Bescond, D. 2023. *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential effects on jobs quantity and quality* (Γενετική τεχνητή νοημοσύνη και θέσεις εργασίας: Συνολική ανάλυση των δυνητικών επιπτώσεων στην ποσότητα και την ποιότητα των θέσεων εργασίας), έγγραφο εργασίας της ΔΟΕ 96 (Γενεύη, ΔΟΕ), <https://doi.org/10.54394/FHEM8239>.

¹⁸ Βλ., για παράδειγμα, τη συμφωνία μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων Writers Guild of America και Alliance of Motion Picture and Television Producers για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων ανησυχιών σχετικά με την επίδραση της τεχνητής νοημοσύνης στην κινηματογραφική βιομηχανία. Η νέα σύμβαση περιλαμβάνει κανονισμούς σχετικά με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε κινηματογραφικές ταινίες και τηλεοπτικά έργα, και συνάφθηκε στο τέλος μιας από τις πιο μακροχρόνιες απεργίες του Hollywood.

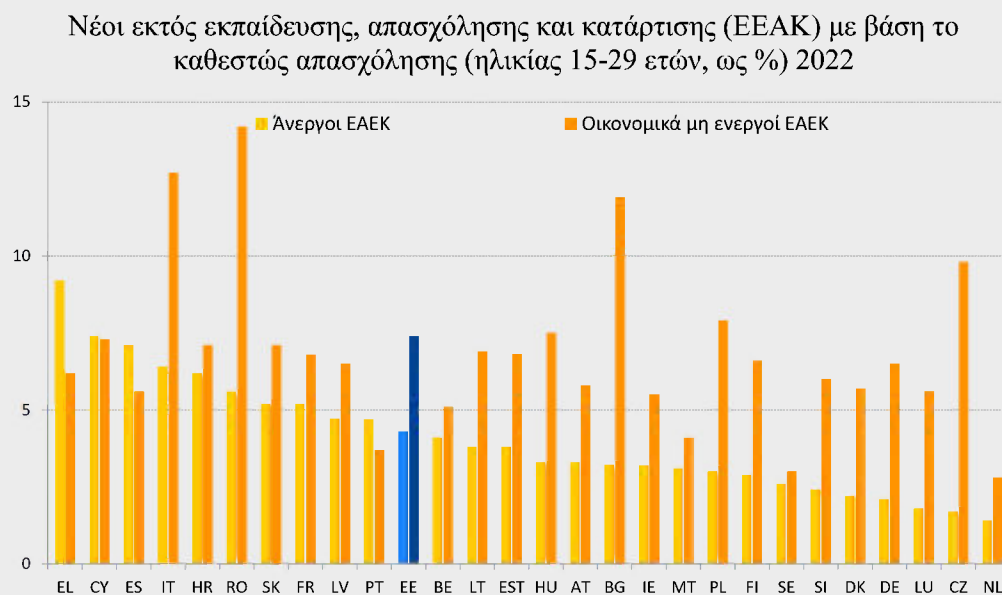
Παρά τις βελτιώσεις, σε πολλά κράτη μέλη οι νέοι εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις ένταξης στις αγορές εργασίας, κάτι που απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και ειδικά προσαρμοσμένη δράση πολιτικής. Η ανεργία των νέων έχει υποχωρήσει κατά 3,1 εκατοστιαίες μονάδες από το 2020, ωστόσο, το ποσοστό της το 2022 που ανέρχεται στο 14,5 %, παραμένει σχεδόν τρεις φορές υψηλότερο σε σχέση με τον συνολικό ενεργό πληθυσμό στην ΕΕ. Εξακολουθούν να υπάρχουν περιφερειακές διαφορές, ενώ καταγράφονται υψηλά επίπεδα, π.χ. στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της ΕΕ. Ομοίως, το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) έχει μειωθεί σημαντικά, φθάνοντας τα προ της πανδημίας επίπεδα, κυρίως λόγω της μείωσης των νέων ανέργων ΕΕΑΚ αλλά παραμένει στο 11,1 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 στην ΕΕ και είναι ιδιαίτερα υψηλό σε ορισμένα κράτη μέλη, με σημαντικές διαφορές και εντός των χωρών. Οι γυναίκες και οι νέοι που έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ αποτελούν σημαντικό ποσοστό των ΕΕΑΚ. Η κατάλληλη και έγκαιρη ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας ή στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει καίρια σημασία για μια επιτυχή σταδιοδρομία στο μέλλον. Οι περίοδοι ανεργίας στις αρχές του επαγγελματικού βίου μπορούν να βλάψουν τις μελλοντικές σταδιοδρομίες και την ικανότητα βιοπορισμού, επιφέροντας πιο μόνιμες αρνητικές επιπτώσεις, με δυνητικά επίσης μεγαλύτερους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού ή προβλημάτων σωματικής και ψυχικής υγείας σε πιο ακραίες περιπτώσεις. Οι ευρείς μελλοντικοί μετασχηματισμοί που σχετίζονται με τον οικολογικό προσανατολισμό και την ψηφιοποίηση των οικονομιών μας αυξάνουν την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι νέες γενιές είναι πλήρως ενσωματωμένες στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία και ότι είναι σε θέση να ενστερνιστούν τις αλλαγές και να κατευθύνουν τους μετασχηματισμούς που επίκεινται. Υπό το πρίσμα αυτό, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων που εμποδίζουν τους νέους να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας, ιδίως στο πλαίσιο των εκτεταμένων ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων. Η ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία μπορεί να συμβάλει στη στόχευση των ΕΕΑΚ, προσφέροντας ποιοτική απασχόληση, περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση, μαθητείες ή πρακτικές ασκήσεις εντός περιόδου τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που οι νέοι καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την τυπική εκπαίδευση¹⁹. Συμπληρωματικά, η πρωτοβουλία ALMA (από τα αρχικά των λέξεων Aim, Learn, Master, Achieve, δηλαδή στοχεύω, μαθαίνω, κατακτώ, επιτυγχάνω) βοηθά μειονεκτούντες ΕΕΑΚ να αποκτήσουν επαγγελματική πείρα στο εξωτερικό.

¹⁹ [Σύσταση του Συμβουλίου](#), της 30ής Οκτωβρίου 2020, για «μια γέφυρα προς την απασχόληση – ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» και για την κατάργηση της σύστασης του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 2013, για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία (2020/C 372/01) (ΕΕ C 372 της 4.11.2020, σ. 1).

Οι νέοι εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης είναι συχνότερα οικονομικά μη ενεργοί παρά άνεργοι

Το 2022, το **7,4 % των νέων** στην ΕΕ βρίσκονταν εκτός, εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) και ήταν οικονομικά μη ενεργοί

Το **4,3 % των νέων** ήταν εκτός απασχόλησης, ενώ οι άνδρες ήταν συχνότερα άνεργοι σε σχέση με τις γυναίκες

Σημείωση: Διακοπή στη σειρά τόσο για την CZ όσο και για τη SK.
Πηγή: Eurostat [edat_lfse_20], ΕΕΔ της ΕΕ.

Οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας έχουν ενεργότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας από ποτέ, ωστόσο υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης, ιδίως για τις γυναίκες. Η γήρανση του πληθυσμού της ΕΕ είναι ταχεία και η διάμεση ηλικία αναμένεται να αυξηθεί κατά 4 έτη, από τα 44,4 έτη στα οποία αντιστοιχούσε το 2022, έως το τέλος του αιώνα, ενώ ο ενεργός πληθυσμός θα συρρικνωθεί σημαντικά. Ορισμένα κράτη μέλη και περιφέρειες επηρεάζονται εντονότερα από τις δημογραφικές προκλήσεις σε σύγκριση με άλλα και ο κίνδυνος διεύρυνσης των υφιστάμενων ανισοτήτων είναι ορατός σε ολόκληρη την ΕΕ. Το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) αυξήθηκε σημαντικά στην ΕΕ, από 44,7 % το 2010 σε 62,3 % το 2022, χάρη στην αύξηση του ποσοστού συμμετοχής τους. Ωστόσο, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων για την εν λόγω ηλικιακή ομάδα, στις 12,5 εκατοστιαίες μονάδες, ήταν μεγαλύτερο σε σχέση με το συνολικό εργατικό δυναμικό, παρότι σημείωσε κάμψη από το 2010 και μετά.

Η γήρανση του πληθυσμού αναμένεται να έχει αντίκτυπο στην προσφορά εργασίας, οδηγώντας σε μείωση του εργατικού δυναμικού, ενώ παράλληλα μπορεί να επιτείνει τις ελλείψεις δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού στην Ένωση. Στο πλαίσιο αυτό, ο μακρύτερος και υγιεινότερος επαγγελματικός βίος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στήριξη της προσφοράς εργασίας και στη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ενώ παράλληλα διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή, την αλληλεγγύη και τη μεταφορά γνώσης μεταξύ των γενεών. Η εργαλειοθήκη για τη δημογραφία, την οποία παρουσίασε πρόσφατα η Επιτροπή, καθορίζει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη δημογραφική αλλαγή. Τα κράτη μέλη καλούνται να στηρίξουν την υγιή και ενεργό γήρανση, δίνοντας τη δυνατότητα στους ανθρώπους να διατηρούν τον έλεγχο της ζωής τους και παράλληλα να συμβάλλουν στην οικονομία και την κοινωνία²⁰.

²⁰ Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο *Δημογραφική αλλαγή στην Ευρώπη: μια εργαλειοθήκη για δράση*, COM(2023) 577 final.

Εξακολουθούν να υπάρχουν διάχυτες ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας, οι οποίες αντικατοπτρίζονται τόσο στο χάσμα απασχόλησης όσο και στο μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων. Το 2022 το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων στην ΕΕ, παρότι μειώθηκε ελαφρώς σε σύγκριση με το 2021, παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα, στις 10,7 εκατοστιαίες μονάδες, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών. Επίσης, το χάσμα ήταν σημαντικά μεγαλύτερο εάν ληφθεί υπόψη το μεγαλύτερο ποσοστό μερικής απασχόλησης μεταξύ των γυναικών (άνοδος σε 16 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 «σε ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης»). Επιπλέον, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων ήταν πολύ μεγαλύτερο για τα άτομα με παιδιά σε σχέση με τα άτομα χωρίς παιδιά. Το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων ήταν επίσης ευρύ στις περισσότερες χώρες (12,7 % το 2021 στην ΕΕ), παρά τη θετική εξέλιξη που σημειώθηκε την τελευταία δεκαετία. Το χάσμα αυτό μπορεί να συνδέεται εν μέρει με i) την υπερεκπροσώπηση των γυναικών σε σχετικά χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας και σε θέσεις μερικής απασχόλησης· ii) την υποεκπροσώπηση των γυναικών σε ανώτερες θέσεις εργασίας· iii) τις μεγαλύτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες όσον αφορά τον συνδυασμό της εργασίας με τις ευθύνες φροντίδας, και iv) ανισορροπία στον επιμερισμό των ευθυνών φροντίδας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος του το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων στην ΕΕ δεν συνδέεται με αντικειμενικά και μετρήσιμα χαρακτηριστικά των ατόμων, κάτι που υποδηλώνει ότι άλλοι παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων και των αδιαφανών μισθολογικών δομών, είναι πιθανό να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο²¹. Αυτό το μισθολογικό χάσμα παρεμποδίζει την οικονομική ανεξαρτησία των γυναικών κατά τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου, επηρεάζει αρνητικά τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και επιτείνει επίσης το συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ των φύλων (26 % στην ΕΕ το 2022), με μεγαλύτερους κινδύνους φτώχειας για τις ηλικιωμένες γυναίκες. Η αντιμετώπιση των μισθολογικών διακρίσεων και ανισοτήτων λόγω φύλου και η βελτίωση της λειτουργίας των φορολογικών συστημάτων μπορούν να προσφέρουν μεγαλύτερα κίνητρα για να καταστούν οικονομικά ενεργές περισσότερες γυναίκες, κάτι που είναι επίσης σημαντικό υπό το πρίσμα των σημαντικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων.

²¹ Στατιστικά έγγραφα εργασίας της Eurostat, *Gender pay gaps in the European Union — A statistical analysis* (Μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση — Στατιστική ανάλυση), 2021.

Η βελτίωση της διαθεσιμότητας ποιοτικών και οικονομικά προσιτών υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και μακροχρόνιας φροντίδας είναι ουσιαστική για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020-25, τις συστάσεις του Συμβουλίου για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, συμπεριλαμβανομένων των νέων στόχων της Βαρκελώνης, και για την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα²² και την ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά²³. Τέλος, τα μέτρα μισθολογικής διαφάνειας, σύμφωνα με την οδηγία για τη μισθολογική διαφάνεια²⁴, έχουν ουσιαστική σημασία, καθώς μπορούν να φέρουν στην επιφάνεια προκαταλήψεις ως προς το φύλο στις μισθολογικές δομές και ρυθμίσεις και επιτρέπουν στους εργαζομένους να διεκδικούν αποτελεσματικά το δικαίωμά τους σε ίση αμοιβή για ίση εργασία ή εργασία ίσης αξίας.

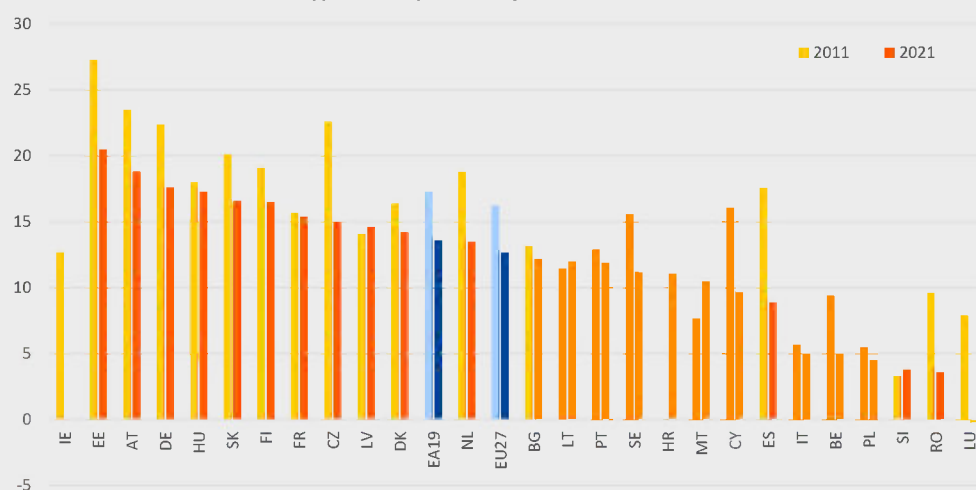
Το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων παραμένει μεγάλο παρά τις βελτιώσεις:

12,7 % το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων το 2021 στην ΕΕ, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών

10,7 % το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων το 2022 στην ΕΕ

26 % το συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ των φύλων το 2022 στην ΕΕ

Διαφορά μεταξύ των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών ανδρών και γυναικών εργαζομένων ως ποσοστό των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών ανδρών (ως %, 2021 και 2011)

Σημείωση: Η ταξινόμηση γίνεται με βάση τις τιμές του 2021. Όσον αφορά την EL δεν υπάρχουν στοιχεία για κανένα έτος, την HR για το 2011 και την IE για το 2021.

Πηγή: Eurostat [earn_gr_gprg2].

²² Βλ. σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα: οι στόχοι της Βαρκελώνης για το 2030, 2022/C 484/01· *Striving for a Union of Equality* (Επιδιώκοντας μια Ένωση Ισότητας), The Gender Equality Strategy 2020-2050 (Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2050) και σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα (2022/C 476/01).

²³ Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (ΕΕ L 223 της 22.6.2021, σ. 14).

²⁴ Βλ. οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενίσχυση της εφαρμογής της αρχής της ισότητας της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία της αυτής αξίας, μέσω της μισθολογικής διαφάνειας και μηχανισμών επιβολής.

Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην αγορά εργασίας. Το 2022 το χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία ανήλθε στις 21,4 εκατοστιαίες μονάδες στην ΕΕ. Επιπλέον, το 2020 το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με αναπηρία ήταν σχεδόν διπλάσιο από εκείνο των ατόμων χωρίς αναπηρία. Επίσης, πολλά άτομα με αναπηρία δεν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, όπως αποτυπώνεται στο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας που ανέρχεται σε 60,7 % (έναντι 83,4 % για τα άτομα χωρίς αναπηρία). Σύμφωνα με τη στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες πολιτικής και στοχευμένα μέτρα, όπως περιγράφονται στη δέσμη μέτρων για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία²⁵, προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Ως εκ τούτου, έχει καίρια σημασία να ενισχυθούν οι δυνατότητες των υπηρεσιών απασχόλησης και ένταξης, να προωθηθούν οι προσλήψεις και να καταπολεμηθούν τα στερεότυπα και, παράλληλα, να εξασφαλιστούν οι εύλογες προσαρμογές στην εργασία, ανάλογα με τις ανάγκες τους.

²⁵ Βλ. Δέσμη μέτρων για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία με σκοπό την καλύτερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Η ικανότητα ανάγνωσης έχει επιδεινωθεί σε ολόκληρη την ΕΕ, με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση να εξακολουθεί να αποτελεί ισχυρό σχετικό δείκτη πρόβλεψης, ενώ οι σημαντικές ελλείψεις εκπαιδευτικών, οι οποίες συνδέονται επίσης με τη χαμηλή ελκυστικότητα του επαγγέλματος, θέτουν σε κίνδυνο την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με την έρευνα του 2021 σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τον αναγνωστικό γραμματισμό σε διεθνές επίπεδο (PIRLS), σχεδόν το ένα τέταρτο του συνόλου των μαθητών της Δ' τάξης του Δημοτικού παρουσιάζει χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση, με πρωτική τάση που παρατηρήθηκε σε όλα σχεδόν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη κατά την περίοδο 2016-21. Κατά μέσο όρο, η διαφορά στις επιδόσεις μεταξύ των παιδιών υψηλότερου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου και των παιδιών χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου ήταν σημαντική και αντιστοιχούσε περίπου σε δύο έτη σχολικής φοίτησης. Αυτό αναδεικνύει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το εκπαιδευτικό σύστημα για να εφοδιάσει όλους τους μαθητές με τις βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για να πετύχουν στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας και για να εξασφαλίσει ίσες ευκαιρίες. Παρότι το ποσοστό των νέων που ολοκλήρωσαν μόνο την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και εγκατέλειψαν πρόωρα την εκπαίδευση ή την κατάρτιση μειώθηκε (ελαφρώς) περαιτέρω στην ΕΕ το 2022, εξακολούθησαν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και ανά φύλο, χώρα γέννησης και τόπο διαμονής. Αυτό δημιουργεί προκλήσεις όσον αφορά την απασχολησιμότητα, τη μάθηση και την ικανότητα προσαρμογής σε μεταγενέστερα στάδια της ζωής. Ταυτόχρονα, τα περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν δυσκολίες ως προς την κάλυψη των θέσεων διδασκαλίας σε όλους τους τομείς της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και ιδίως στους τομείς STEM, την προσέλκυση αρκετών ασκούμενων εκπαιδευτικών και τη διατήρηση των αρχάριων εκπαιδευτικών στο επάγγελμα. Στις περισσότερες χώρες, η σταδιοδρομία του εκπαιδευτικού δεν αποτελεί πλέον ελκυστική επιλογή για τους νέους. Η ελκυστικότητα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, μεταξύ των οποίων οι αποδοχές και οι συνθήκες εργασίας. Το 2018 μόνο ένας στους πέντε εκπαιδευτικούς θεωρούσε ότι η κοινωνία εκτιμούσε το έργο του, ενώ πολλοί εκπαιδευτικοί ανέφεραν στρες που συνδέεται με την εργασία και μεγάλο φόρτο εργασίας²⁶. Η αύξηση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού έχει καίρια σημασία για να συνεχίσει η ΕΕ να ακολουθεί τη σωστή κατεύθυνση προς την επίτευξη των στόχων της στον τομέα της εκπαίδευσης,²⁷ οι οποίοι έχουν τεθεί στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, και προς την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης δεξιοτήτων, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού.

²⁶ OECD, *Αποτελέσματα της έρευνας TALIS 2018: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners* (Αποτελέσματα της έρευνας TALIS για το 2018: Οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές σχολείων ως διά βίου εκπαιδευόμενοι), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, 2019.

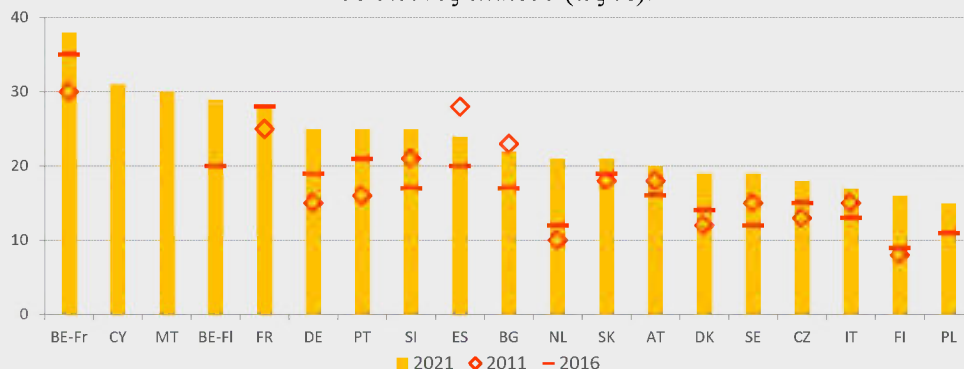
²⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, της 30ής Σεπτεμβρίου 2020, σχετικά με την «υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025». Cedefop

Ο αναγνωστικός γραμματισμός έχει επιδεινωθεί σε ολόκληρη την ΕΕ

Σχεδόν το ένα τέταρτο όλων των μαθητών της Δ' τάξης του Δημοτικού παρουσιάζει χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση

Το **κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο** εξακολουθεί να αποτελεί ισχυρό δείκτη πρόβλεψης των επιδόσεων

Ποσοστό μαθητών της Δ' τάξης του Δημοτικού που δεν φθάνουν πέρα από το χαμηλότερο διεθνές επίπεδο διαβαθμισμένης επάρκειας στην έρευνα σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τον αναγνωστικό γραμματισμό σε διεθνές επίπεδο (ως %).

Σημείωση: Ως BE-Fr νοείται η γαλλική κοινότητα του Βελγίου, ενώ ως BE-FI η φλαμανδική κοινότητα. Παρουσιάζονται μόνο τα εκπαιδευτικά συστήματα για τα οποία διατίθενται συλλογές δεδομένων στο τέλος της Δ' τάξης του Δημοτικού: συνεπώς δεν περιλαμβάνονται στοιχεία από τις ΕΕ, ΕΛ, ΗΡ, ΗΥ, ΙΕ, ΛΤ, ΛΥ, ΛΒ και ΡΟ. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το BE-FI, την Κύπρο, τη Μάλτα και την Πολωνία το 2011· για την Κύπρο και τη Μάλτα το 2016.

Πηγή: Υπολογισμοί της ΓΔ Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΚ) με βάση την PIRLS 2021.

Δεδομένου ότι οι περισσότεροι εργαζόμενοι στην ΕΕ χρησιμοποιούν ήδη ψηφιακά εργαλεία στην εργασία, απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων του πληθυσμού, ιδίως των ατόμων με χαμηλά προσόντα, των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας και των υπηκόων τρίτων χωρών. Το 2021 ποσοστό μεταξύ 60 % και 70 % των εργαζομένων στην ΕΕ χρησιμοποιούσε ψηφιακά εργαλεία στην εργασία που απαιτούσαν βασικά ή μέτρια επίπεδα ψηφιακών δεξιοτήτων²⁸. Ωστόσο, μόνο το 53,9 % των ενηλίκων στην ΕΕ διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Το επίπεδο των ψηφιακών δεξιοτήτων ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και μεταξύ των πληθυσμιακών ομάδων. Το 2021, οι νέοι (16-29) είχαν υπερδιπλάσιες πιθανότητες από τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (55-74) να διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες· τα ποσοστά ήταν ιδιαίτερα χαμηλά μεταξύ των ατόμων με χαμηλά προσόντα, των ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων. Επιπλέον, σημαντικά μικρότερο ποσοστό υπηκόων τρίτων χωρών διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες σε σύγκριση με τους υπηκόους της ΕΕ. Έρευνα του 2023 που διεξήχθη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων έδειξε ότι, για σχεδόν τις μισές από όλες τις ΜΜΕ που ανέφεραν ότι οι ελλείψεις δεξιοτήτων περιορίζαν τις γενικές επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, η πρόκληση αφορούσε ιδίως τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών. Τα χαμηλά επίπεδα ψηφιακών δεξιοτήτων σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού και οι έντονες διαφορές στις ευκαιρίες ανάπτυξης αυτών των δεξιοτήτων ενέχουν τον κίνδυνο να δημιουργήσουν σημαντικά χάσματα στο πλαίσιο των ολοένα και περισσότερο ψηφιοποιημένων οικονομιών και κοινωνιών (μεταξύ άλλων σε σχέση με την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, στις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και τις ψηφιακές υπηρεσίες γενικότερα). Για να γεφυρωθεί το ψηφιακό χάσμα, απαιτούνται προγράμματα ψηφιακών δεξιοτήτων για το σύνολο του πληθυσμού, τα οποία θα συμπληρώνονται από στοχευμένη κατάρτιση ειδικά προσαρμοσμένη στα προφίλ δεξιοτήτων και στην κατάσταση συγκεκριμένων ομάδων στην αγορά εργασίας, ενώ και οι εταιρείες πρέπει να διαδραματίσουν ρόλο στην παροχή κατάρτισης. Στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στην ψηφιακή πυξίδα για την ψηφιακή δεκαετία²⁹ τέθηκε ως στόχος τουλάχιστον το 80 % του πληθυσμού στην ΕΕ να διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες έως το 2030. Στόχος είναι επίσης να αυξηθεί ο αριθμός των ειδικών σε θέματα ΤΠΕ σε 20 εκατομμύρια έως το 2030 και, παράλληλα, να προωθηθεί η πρόσβαση των γυναικών στον τομέα αυτόν (18,9 % των ειδικών το 2022) και να αυξηθεί ο αριθμός των αποφοίτων ΤΠΕ, αύξηση ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης³⁰.

²⁸ Cedefop, *Setting Europe on course for a human digital transition: new evidence from Cedefop's second European skills and jobs survey* (Χάραξη πορείας για μια ανθρωποκεντρική ψηφιακή μετάβαση στην Ευρώπη: νέα στοιχεία από τη δεύτερη ευρωπαϊκή έρευνα του για τις δεξιότητες και τις θέσεις εργασίας).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων. Σειρά αναφοράς Cedefop: αριθ. 123, 2022.

²⁹ Βλ. ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2022/2481 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, για τη θέσπιση του προγράμματος πολιτικής 2030 «Ψηφιακή Δεκαετία»: ψηφιακοί στόχοι για το 2030.

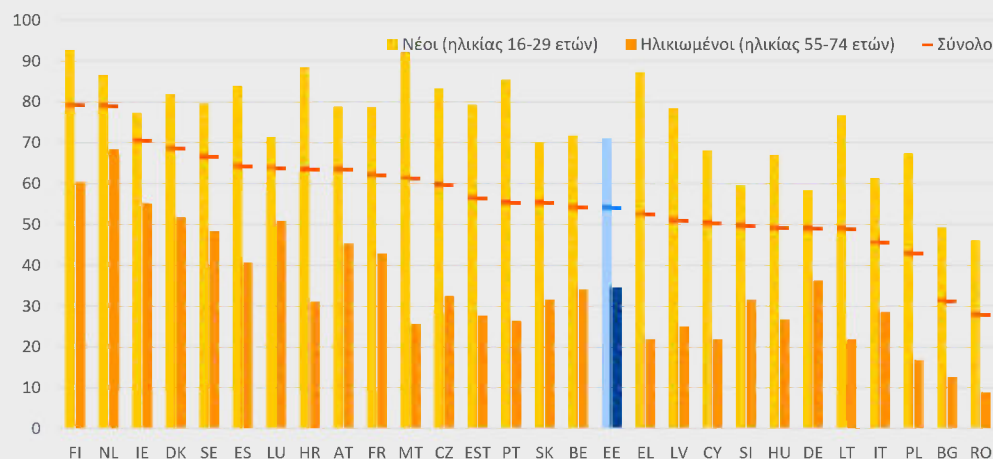
³⁰ Ωστόσο, εάν συνεχιστούν οι τρέχουσες τάσεις, έως το 2023 μόνο το 60 % του πληθυσμού της ΕΕ αναμένεται να διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες και ο αριθμός των ειδικών σε θέματα ΤΠΕ δεν θα ξεπεράσει τα 12 εκατομμύρια περίπου. Βλ. την έκθεση του 2023 σχετικά με την κατάσταση της ψηφιακής δεκαετίας SWD(2023) 571 final.

Οι νέοι έχουν υπερδιπλάσιες πιθανότητες από τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας να διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες

Το **71 %** των νέων (ηλικίας 16-29 ετών) και μόνο το **34,6 %** των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (ηλικίας 55-74 ετών) διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες

Τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης, οι άνεργοι και τα οικονομικά μη ενεργά άτομα διαθέτουν λιγότερο συχνά τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες

Ποσοστό ατόμων με τουλάχιστον βασικές γενικές ψηφιακές δεξιότητες (2021, ως %)

Πηγή: Eurostat [edat_lfse_02].

Απαιτούνται συνεχείς δράσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, προκειμένου να στηριχθεί η ανταγωνιστικότητα, να προωθηθεί η ποιοτική απασχόληση και να διατηρηθεί το κοινωνικό μοντέλο της ΕΕ, μεταξύ άλλων ενόψει της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Στο πλαίσιο αυτό και υπό το πρίσμα των εκτεταμένων ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, η εύρυθμη λειτουργία και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης έχουν καίρια σημασία για την παροχή στους νέους δεξιοτήτων που σχετίζονται με την αγορά εργασίας, ενώ η υψηλή συμμετοχή στη μάθηση ενηλίκων έχει ύψιστη σημασία για τη διασφάλιση της συνεχούς επικαιροποίησης των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Σύμφωνα με τον πρωταρχικό στόχο για τη μάθηση ενηλίκων, τουλάχιστον το 60 % των ενηλίκων πρέπει να συμμετέχουν στη μάθηση κάθε χρόνο στην ΕΕ έως το 2030 (σε σύγκριση με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 2016 που δείχνουν πολύ χαμηλότερο μέσο ποσοστό συμμετοχής, συγκεκριμένα 37,4 %).³¹ Καθώς σε όλα τα κράτη μέλη οι ενήλικες με χαμηλά προσόντα τείνουν να συμμετέχουν σε κατάρτιση σε πολύ μικρότερο βαθμό σε σχέση με τους ενήλικες με μεσαία και ανώτερα προσόντα, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε επίπεδο πολιτικής στην αύξηση των ποσοστών συμμετοχής τους, σύμφωνα με την αξιολόγηση των διαδρομών αναβάθμισης των δεξιοτήτων³². Η συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση είναι επίσης συχνότερη στις αστικές απ' ό,τι στις αγροτικές περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό, η σύσταση του Συμβουλίου για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να συνδυάσουν αποτελεσματικά την οικονομική (συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης από το ΕΚΤ+) και τη μη οικονομική στήριξη, ώστε να ενδυναμωθούν όλοι οι ενήλικες για να αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου³³. Επιπροσθέτως, τα μικροδιαπιστευτήρια έχουν μεγάλες δυνατότητες να προσφέρουν ταχεία και στοχευμένη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση στους εργαζομένους και στα άτομα που αναζητούν εργασία, με βάση τη σχετική σύσταση του Συμβουλίου³⁴. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων, με βάση το ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων του 2020, αποσκοπεί στην προώθηση της αλλαγής νοοτροπίας και της στροφής προς την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, ώστε να μπορέσουν τα άτομα να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες για ποιοτικές θέσεις εργασίας και να αξιοποιήσουν τις πολλές ευκαιρίες που προσφέρουν ο πράσινος και ο ψηφιακός μετασχηματισμός³⁵.

³¹ Η πηγή δεδομένων για την παρακολούθηση της επίτευξης του κύριου στόχου της εκπαίδευσης ενηλίκων, η οποία επί του παρόντος είναι η έρευνα για την εκπαίδευση των ενηλίκων, σχεδιάζεται να αντικατασταθεί από την έρευνα εργατικού δυναμικού (ΕΕΔ) της ΕΕ. Διενεργείται διεξοδική ανάλυση των στοιχείων από τις δύο έρευνες για να διασφαλιστούν η καλή ποιότητα και η συγκρισιμότητά τους. Τα στοιχεία από την εκπαίδευση ενηλίκων από την ΕΕΔ (12μηνη περίοδος αναφοράς) αναμένεται να δημοσιευθούν την άνοιξη του 2024.

³² Η [δέσμη μέτρων για την αξιολόγηση των διαδρομών αναβάθμισης των δεξιοτήτων](#) εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2023 και αξιολόγησε τα μέτρα που ελήφθησαν κατ' εφαρμογή της [σύστασης του Συμβουλίου όσον αφορά τις διαδρομές αναβάθμισης των δεξιοτήτων](#).

³³ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης 2022/C 243/03](#).

³⁴ [Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα μικροδιαπιστευτήρια για τη δια βίου μάθηση και την απασχολησιμότητα 2022/C 243/02](#).

³⁵ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «[Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο δεξιοτήτων για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα](#)» [COM(2020) 274 final]. Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων.

Το 2022 το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) παρέμεινε γενικά σταθερό στην ΕΕ, χάρη στα αποφασιστικά μέτρα πολιτικής που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω COVID-19 και της ενεργειακής κρίσης. Ωστόσο, περίπου ένα στα πέντε άτομα στην ΕΕ εξακολουθούσε να αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2022, αφού ο συνολικός αριθμός των ατόμων AROPE μειώθηκε μόνο κατά 279 000, παραμένοντας κοντά στην τιμή του 2019. Ως εκ τούτου, και υπό το πρίσμα του υποτονικού οικονομικού περιβάλλοντος, απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για να επιτευχθεί ο στόχος για μείωση, έως το 2030, των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια σε σύγκριση με το 2019. Οι διαφορές ήταν επίσης μεγάλες μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών, καθώς και μεταξύ των πληθυσμιακών ομάδων (με υψηλότερο ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τα παιδιά, τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα που έχουν γεννηθεί εκτός ΕΕ, τους Ρομά). Οι διαφορές μεταξύ των χωρών της ΕΕ παραμένουν επίσης σημαντικές όσον αφορά τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εξαιρουμένων των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας. Παράλληλα, **το 2022 οι εισοδηματικές ανισότητες μειώθηκαν ελαφρά κατά μέσο όρο.** Σύμφωνα με τις ταχείες εκτιμήσεις της Eurostat, το εισοδηματικό έτος 2022 παρέμειναν επίσης σταθερές ή μειώθηκαν, κάτι που αντικατοπτρίζει την ταχεία ανταπόκριση σε επίπεδο πολιτικής από την ΕΕ και τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων του πληθωρισμού, ιδίως στα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Η μέση μείωση που καταγράφηκε οφείλεται στις εξελίξεις στο κατώτερο άκρο της εισοδηματικής κατανομής. Η συστηματική διενέργεια εκτιμήσεων των διανεμητικών επιπτώσεων των μέτρων πολιτικής είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον συνυπολογισμό του αντικτύπου τους στην εισοδηματική ανισότητα και για τη στήριξη του σχεδιασμού πολιτικής.

Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι υψηλότερος για τα παιδιά απ' ό, τι για τον συνολικό πληθυσμό σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, επηρεάζοντας κατά μέσο όρο περίπου ένα στα τέσσερα παιδιά. Το 2022 το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε ελαφρώς, όπως και ο συνολικός αριθμός των παιδιών που βρίσκονται στην κατάσταση αυτήν, κατά περίπου 900 χιλιάδες από το 2019 (σε αντίθεση με τον συμπληρωματικό στόχο για μείωση του αριθμού τους κατά τουλάχιστον 5 εκατομμύρια έως το 2030). Συνεπώς απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση της πρόκλησης. Η έξοδος των παιδιών από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό έχει καθοριστική σημασία για να μπορέσουν να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία και να διακοπεί η διαγενεακή μεταβίβαση της φτώχειας. Η εφαρμογή της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά³⁶ σε όλα τα κράτη μέλη έχει καίρια σημασία για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης.

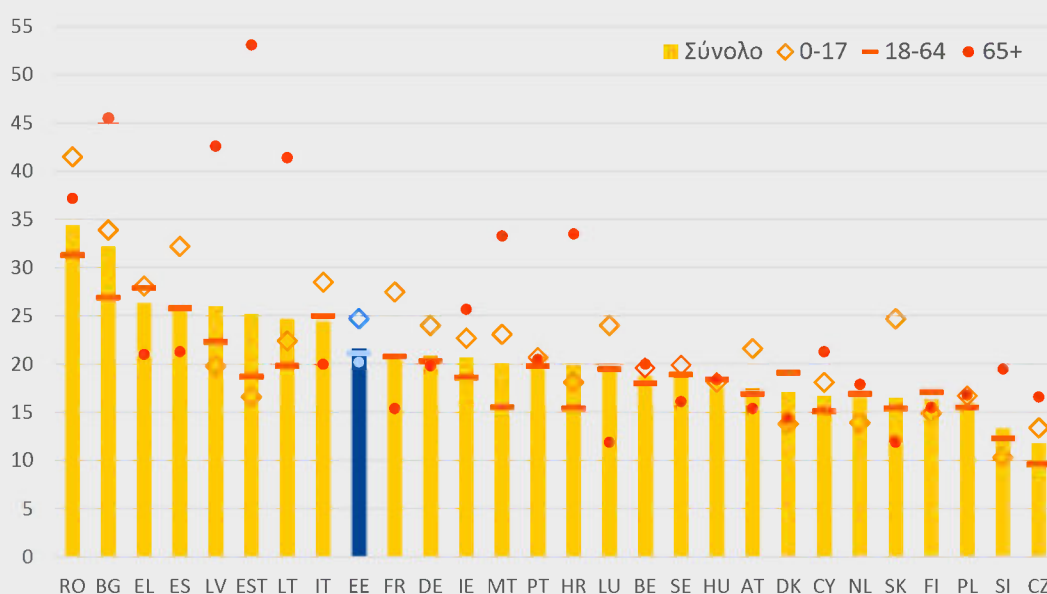
³⁶ Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (ΕΕ L 223 της 22.6.2021, σ. 14).

Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των ηλικιακών ομάδων, με τα παιδιά και τους ηλικιωμένους να διατρέχουν συχνά μεγαλύτερο κίνδυνο

Ένα στα πέντε άτομα και ένα στα τέσσερα παιδιά αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ το 2022

Ηλικιωμένοι με υψηλότερα ποσοστά AROPE σε πολλά κράτη μέλη

Ποσοστά κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού – συνολικά και κατά ηλικιακές ομάδες 0-17, 18-64, 65 και άνω (ως %, 2022)

Σημείωση: Διακοπή στη σειρά για τις FI, FR και LU.

Πηγή: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

Παρότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της ΕΕ έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού και τα πλέον ευάλωτα άτομα βρίσκονται αντιμέτωπα με σημαντικά εμπόδια. Στο πλαίσιο αυτό, το 9,3 % του πληθυσμού της ΕΕ δεν είναι σε θέση να θερμάνει επαρκώς την κατοικία του (αύξηση κατά 2,4 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και ποσοστό υπερδιπλάσιο για τον πληθυσμό AROPE), το 2,4 % δεν έχει την οικονομική δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο στο σπίτι για προσωπική χρήση, το 2,4 % δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να χρησιμοποιεί τακτικά τις δημόσιες συγκοινωνίες και το 1,5 % ζει σε νοικοκυριά χωρίς μπάνιο, ντους ή αποχωρητήριο εσωτερικού χώρου με καταιονισμό νερού, με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών³⁷. Τα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού δαπανούν σημαντικά υψηλότερο ποσοστό του προϋπολογισμού τους σε βασικές υπηρεσίες και, ως εκ τούτου, είναι πιο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών. Εκτός από την οικονομική προσιτότητα, επιπλέον προκλήσεις αποτελούν, μεταξύ άλλων, η διαθεσιμότητα και η προσβασιμότητα, οι οποίες ενίοτε συνδέονται με άλλες διαστάσεις, όπως η έλλειψη δεξιοτήτων ή γεωγραφικοί παράγοντες (χάσμα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, εξόχως απόκεντρες περιοχές και άλλες απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές). Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων ορίζει ότι όλοι έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες καλής ποιότητας και ζητεί, στο πλαίσιο αυτό, τη στήριξη όσων έχουν ανάγκη, κάτι που είναι σημαντικό για την προώθηση της προόδου όσον αφορά τον στόχο της ΕΕ για τη μείωση της φτώχειας έως το 2030.

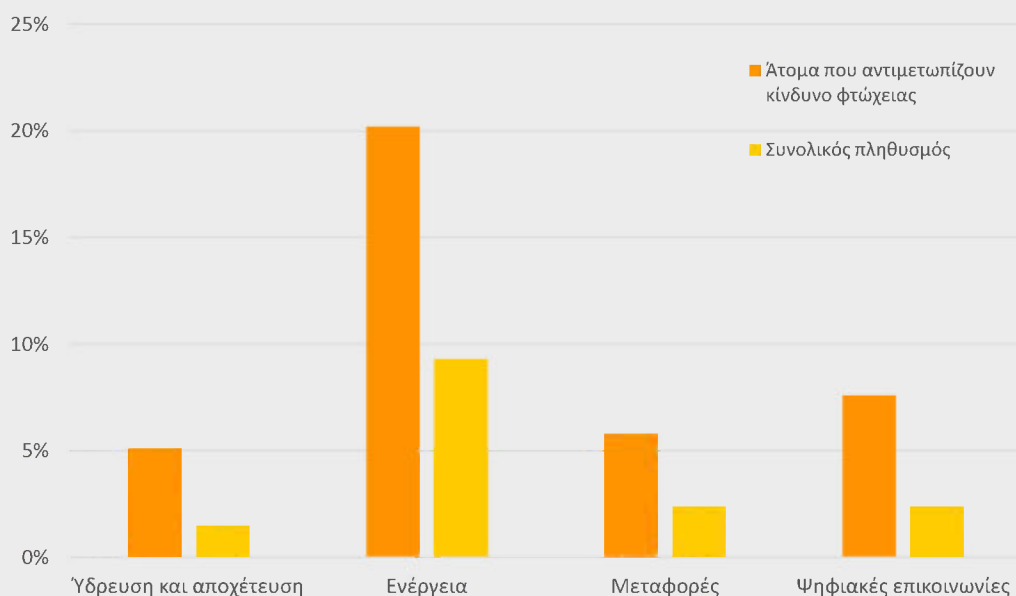
³⁷ [Commission Report on access to essential services in the EU](#) (Εκθεση της Επιτροπής σχετικά με την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στην ΕΕ) SWD(2023) 213 final/2.

Τα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έχουν πολύ πιο περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στην ΕΕ

Το 2022 το ποσοστό των ατόμων που δεν ήταν σε θέση να θερμάνουν την κατοικία τους αυξήθηκε σε 9,3 % από 6,9 % το 2019 στην ΕΕ

Τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού βρίσκονται αντιμέτωπα με σημαντικά εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες

Ποσοστό του πληθυσμού της ΕΕ που δεν έχει την οικονομική δυνατότητα πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες (ως %)

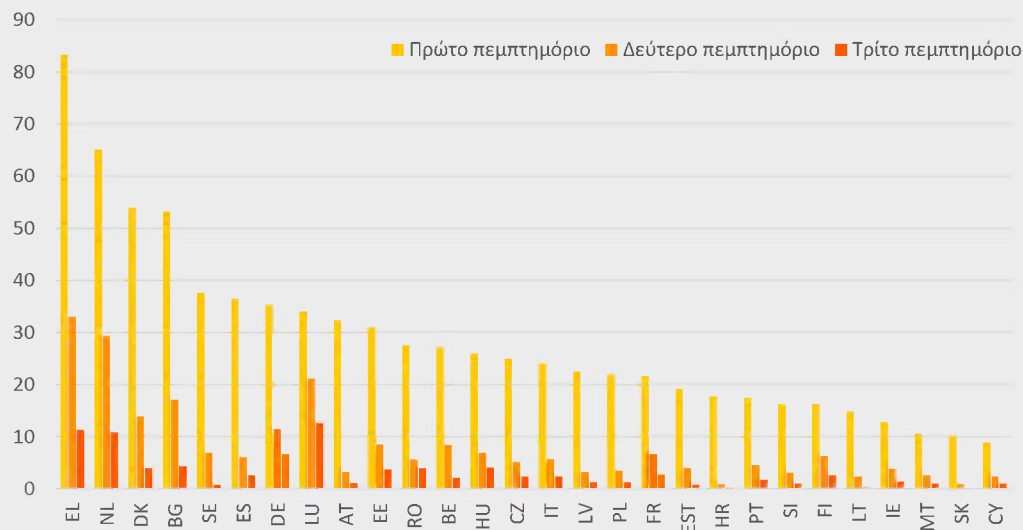
Πηγή: Eurostat, [ilc_mdcs01], [ILC_mddu07A], [ilc_mdho05], [ilc_mdcs13a], EU-SILC.

Η οικονομική προσιτότητα της στέγασης αποτελεί ολοένα και μεγαλύτερη πρόκληση στην Ένωση. Το 2022 σχεδόν ένα στα δέκα άτομα στην ΕΕ ζούσε σε νοικοκυριό όπου το συνολικό κόστος στέγασης αντιπροσώπευε πάνω από το 40 % του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος, ποσοστό που κατέγραψε σημαντική αύξηση από το 2020 και μετά. Οι δυσκολίες στέγασης τείνουν να είναι σοβαρότερες για τις οικογένειες με παιδιά και τα μονογονεϊκά νοικοκυριά. Το ποσοστό μεταξύ των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ήταν πάνω από τρεις φορές υψηλότερο από αυτό για τον συνολικό πληθυσμό. Επιπλέον, την προηγούμενη δεκαετία ελάχιστη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά τη μείωση του αριθμού των αστέγων σε όλα τα κράτη μέλη. Οι πολιτικές της ΕΕ μπορούν να έχουν θετικές συνέπειες για την οικονομική προσιτότητα, τη διαθεσιμότητα και την επάρκεια της στέγασης, ιδίως για όσους έχουν ανάγκη. Παρότι την πρωταρχική ευθύνη για τη στέγαση και την παροχή στεγαστικής βοήθειας φέρουν τα κράτη μέλη, η χρηματοδότηση και οι πολιτικές της ΕΕ μπορούν να στηρίζουν τις προσπάθειες των εθνικών και υποεθνικών δημόσιων αρχών για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, για παράδειγμα στους τομείς της συνοχής και της αστικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής προστασίας, της βιομηχανικής και ενεργειακής πολιτικής. Εξάλλου, πρωτοβουλίες της ΕΕ, όπως το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους και η πρωτοβουλία για την οικονομικά προσιτή στέγαση, μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της βιωσιμότητας της στέγασης και της συμπεριληπτικότητας. Οι επενδύσεις στην κοινωνική στέγαση μπορούν να βελτιώσουν την προσβασιμότητα και την οικονομική προσιτότητα της στέγασης για τις ομάδες χαμηλού εισοδήματος και τις ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των αστέγων. Τα ταμεία της ΕΕ, όπως το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+, ο ΜΑΑ και το InvestEU, καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση περαιτέρω επενδύσεων σε οικονομικά προσιτή και κοινωνική στέγαση και την υλοποίηση συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τη συγκέντρωση πόρων και την ανάπτυξη βιώσιμων προγραμμάτων παρέμβασης.

Το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης είναι υψηλότερο στο λιγότερο εύπορο ένα πέμπτο του πληθυσμού σε όλα τα κράτη μέλη

Δαπάνες στέγασης στο διαθέσιμο εισόδημα στα πρώτα τρία πέμπτα του πληθυσμού κατά σειρά εισοδήματος, 2022 (ως %)

Το 2022 το ποσοστό των ατόμων που επιβαρύνονταν υπερβολικά με δαπάνες στέγασης ήταν διπλάσιο στο πρώτο πέμπτο του πληθυσμού σε σύγκριση με το δεύτερο πέμπτο κατά σειρά εισοδήματος στην ΕΕ

Πηγή: Eurostat [[ilc_lvho07b](#)]. Διακοπή στη σειρά για τη FR και το LU το 2022.

Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της εισοδηματικής ασφάλειας έναντι κινδύνων, καθώς και στη μακροοικονομική σταθεροποίηση στα κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις μελλοντικές προκλήσεις. Συνολικά, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας έχουν αποδείξει ότι μπορούν να στηρίξουν αποτελεσματικά την κοινωνικοοικονομική ανθεκτικότητα κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 και της πιο πρόσφατης ενεργειακής κρίσης. Ωστόσο, η γήρανση του πληθυσμού, ο μεταβαλλόμενος κόσμος της εργασίας και η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση ασκούν ολοένα και μεγαλύτερη πίεση στην ικανότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας να παραμείνουν επαρκή και δημοσιονομικά βιώσιμα. Οι εξελίξεις αυτές θα έχουν επιπτώσεις στον σχεδιασμό και στην κάλυψη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, καθώς και στη χρηματοδότησή τους. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι απαιτούνται υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε ποιοτικές θέσεις εργασίας για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, παράταση του επαγγελματικού βίου, επαρκείς απαντήσεις στη φτώχεια των εργαζομένων, κάλυψη κοινωνικής προστασίας για τις άτυπες μορφές απασχόλησης, καλύτερα οργανωμένες, διαθέσιμες και αποτελεσματικές υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας, και προσαρμογή των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις νέες πραγματικότητες που δημιουργεί η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στις πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες. Για να εξασφαλιστεί η ανθεκτικότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις μελλοντικές εξελίξεις, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υιοθετηθεί μια προσέγγιση των πολιτικών κοινωνικής πρόνοιας σε μια προοπτική κύκλου ζωής. Ο κατάλληλος σχεδιασμός των κοινωνικών πολιτικών στα διάφορα στάδια του κύκλου ζωής ενός ατόμου μπορεί να αποφέρει διπλό όφελος, μειώνοντας τις μελλοντικές δημόσιες δαπάνες για την αναπλήρωση εισοδήματος χάρη στη βελτίωση της απασχόλησης, της ευημερίας και της υγείας, στηρίζοντας τη συμπεριληπτική οικονομική ανάπτυξη και, παράλληλα, διευρύνοντας τη φορολογική βάση. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις των κρατών μελών σ' αυτούς τους τομείς υποστηρίζονται από διάφορες πρωτοβουλίες της ΕΕ που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ανθεκτικότητας της κοινωνικής προστασίας στις μελλοντικές εξελίξεις, όπως οι συστάσεις του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία³⁸ για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους, στη μακροχρόνια φροντίδα, τη δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα και σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη, καθώς και η οδηγία για επαρκείς κατώτατους μισθούς.

³⁸ Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2019, σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους 2019/C 387/01 (ΕΕ C 387 της 15.11.2019, σ. 1).

Οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, παρέμειναν γενικά σταθερές κατά μέσο όρο στην ΕΕ, αλλά με μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση, την οικονομική προσιτότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας. Τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος είναι πιθανότερο να αναφέρουν ότι δεν καλύπτονται οι ανάγκες τους για ιατρική περίθαλψη, μολονότι η έκταση του χάσματος σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό διαφοροποιείται μεταξύ των κρατών μελών. Οι δημογραφικές εξελίξεις, ιδίως το προβλεπόμενο υψηλότερο προσδόκιμο ζωής στο μέλλον, αυξάνουν την ενδεχόμενη ανάγκη μακροχρόνιας φροντίδας. Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία (για το 2019), το 46,5 % των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω με σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά τις δραστηριότητες προσωπικής φροντίδας ή τις οικιακές δραστηριότητες στην ΕΕ είχαν μη ικανοποιούμενη ανάγκη βοήθειας για τις δραστηριότητες αυτές. Αυτή η έλλειψη βοήθειας ήταν πολύ πιο έντονη για τα άτομα που βρίσκονται στο χαμηλότερο πεμπτημόριο εισοδήματος (51,2 %) σε σύγκριση με όσους ανήκαν στο υψηλότερο (39,9 %). Το κύριο εμπόδιο στην προσβασιμότητα της μακροχρόνιας φροντίδας είναι η οικονομική προσιτότητά της. Ακόμα και μετά τη λήψη παροχών μακροχρόνιας φροντίδας, το ιδιωτικό κόστος της φροντίδας μπορεί να είναι πολύ υψηλό σε ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως για ηλικιωμένους με σοβαρές ανάγκες μακροχρόνιας φροντίδας οι οποίοι λαμβάνουν κατ' οίκον φροντίδα. Οι προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση επιτείνονται από τις σημαντικές ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στον τομέα της φροντίδας, οι οποίες οφείλονται επίσης στις δύσκολες συνθήκες εργασίας.

Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και πολιτικών σε εθνικό επίπεδο που να στηρίζουν την απασχόληση, την ποιότητα των θέσεων εργασίας, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την κοινωνική προστασία. Ο αποτελεσματικός κοινωνικός διάλογος συμβάλλει αποφασιστικά στην καλή λειτουργία της ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, διασφαλίζοντας καλύτερα και πιο βιώσιμα αποτελέσματα πολιτικής και, επίσης, στηρίζοντας τη δίκαιη, πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Συνολικά, στα κράτη μέλη με εδραιωμένες παραδόσεις κοινωνικού διαλόγου, η ποιότητα και η ένταση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στη χάραξη σχετικής πολιτικής βρίσκονταν σε υψηλότερη θέση στην αξιολόγηση, μεταξύ άλλων σε σχέση με τις διαβουλεύσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Στα συμπεράσματα της πολυμερούς εποπτείας της Επιτροπής Απασχόλησης τονίστηκε ότι παραμένει άκρως σημαντικό να αποφεύγεται η απλή τυπική συμμετοχή και να διασφαλίζεται η έγκαιρη διεξαγωγή ουσιαστικών διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας χάραξης πολιτικής σε όλα τα κράτη μέλη³⁹. Πάνω από δύο έτη μετά την έγκριση του ΜΑΑ, οι διαδικασίες κοινωνικού διαλόγου σχετικά με την υλοποίηση των ΣΑΑ προχωρούν στα περισσότερα κράτη μέλη⁴⁰. Σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου, τα κράτη μέλη καλούνται να διασφαλίσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για διμερή και τριμερή κοινωνικό διάλογο, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών διαπραγματεύσεων, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, σε όλα τα επίπεδα⁴¹. Με βάση τα υφιστάμενα τις εθνικές παραδόσεις, κανόνες και πρακτικές, οι προσπάθειες για την ενίσχυση της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη σχετικής πολιτικής έχουν καίρια σημασία για την παροχή πολύτιμων πληροφοριών σχετικά με τις υφιστάμενες και τις αναδυόμενες προκλήσεις, καθώς και σχετικά με την αποτελεσματικότητα των επιτόπιων παρεμβάσεων πολιτικής.

³⁹ Γνώμη 9955/23 της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας.

⁴⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο – Έκθεση επανεξέτασης σχετικά με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, COM(2022) 383 final, 2022

⁴¹ COM(2023) 40 final και έγγρ. 10542/23 του Συμβουλίου.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στους τομείς της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής που διαπιστώνονται στην παρούσα κοινή έκθεση για την απασχόληση. Η ανάλυση που παρουσιάζεται στην έκθεση αναδεικνύει μια σειρά τομέων προτεραιότητας για δράσεις πολιτικής. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, τα κράτη μέλη καλούνται:

- Να ενισχύσουν την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης των ενηλίκων για την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και προοπτικές της αγοράς εργασίας και να προωθήσουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση – μεταξύ άλλων με την ενσωμάτωση της χρήσης εργαλείων συλλογής πληροφοριών για τις δεξιότητες· μεταξύ άλλων με την ενίσχυση των διατάξεων σχετικά με τα ατομικά δικαιώματα κατάρτισης, όπως οι ατομικοί λογαριασμοί μάθησης, καθώς και με την προώθηση της ανάπτυξης, της εφαρμογής και της αναγνώρισης των μικροδιαπιστευτηρίων, σύμφωνα με τις συστάσεις του Συμβουλίου για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης και σχετικά με μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα μικροδιαπιστευτήρια.
- Να ενισχύσουν τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και την ικανότητα και αποτελεσματικότητα των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης μεταξύ άλλων με επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές, ψηφιακές υπηρεσίες, ενισχυμένο επαγγελματικό προσανατολισμό, συμβουλευτικές υπηρεσίες, συλλογή πληροφοριών για τις δεξιότητες και κατάρτιση του προσωπικού– με σκοπό τη στήριξη της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας και των μεταβάσεων.
- Να παρακολουθούν και να μετριάζουν τον αρνητικό αντίκτυπο του πληθωρισμού στην αγοραστική δύναμη των ευάλωτων νοικοκυριών μέσω στοχευμένων μέτρων στήριξης, με παράλληλη διατήρηση των κινήτρων για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, κατά περίπτωση, και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης
- Να προωθήσουν, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και/ή πρακτικές και με πλήρη σεβασμό του ρόλου και της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων, μισθολογικές εξελίξεις που μετριάζουν την απώλεια της αγοραστικής δύναμης, ιδίως για τους χαμηλόμισθους, με ταυτόχρονη προώθηση της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, συνεκτίμηση των εξελίξεων της παραγωγικότητας, διατήρηση της απασχόλησης, διαφύλαξη της ανταγωνιστικότητας και διατήρηση της επαγρύπνησης όσον αφορά τις έμμεσες επιπτώσεις στον πληθωρισμό.
- Να διασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα καθεστώτων στήριξης σχεδιασμένων κατά τρόπον ώστε να διατηρείται και να αναπτύσσεται περαιτέρω το ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της σχετικής αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης, προκειμένου να υποστηριχθούν δίκαιες διαδικασίες αναδιάρθρωσης όπου χρειάζεται, να διευκολυνθεί η μετάβαση από μια θέση εργασίας σε άλλη και να διευκολυνθεί ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας.

- Να παρέχουν στήριξη στους εργαζομένους και τα νοικοκυριά που πλήττονται περισσότερο από τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και στις νέες πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες, ιδίως στους ευάλωτους εργαζομένους και τα νοικοκυριά — μεταξύ άλλων με αποτελεσματικές υπηρεσίες απασχόλησης και μέτρων κατάρτισης· καλά σχεδιασμένα, στοχευμένα και χρονικά προσδιορισμένα προγράμματα απασχόλησης, προσλήψεων και κινήτρων για μετάβαση· επαρκή εισοδηματική ασφάλεια με προσέγγιση πραγματικής ένταξης· και προώθηση της επιχειρηματικότητας, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα.
- Να προωθήσουν την κινητικότητα εντός της ΕΕ και να εξετάσουν το ενδεχόμενο να προσελκύσουν ειδικευμένους εργαζομένους από τρίτες χώρες, με παράλληλη διασφάλιση του σεβασμού και της επιβολής των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων και τη διοχέτευση της νόμιμης μετανάστευσης σε επαγγέλματα που αντιμετωπίζουν ελλείψεις, σε πλήρη συμπληρωματικότητα με την αξιοποίηση των ταλέντων από το εσωτερικό της Ένωσης.
- Να προσαρμόσουν τη ρύθμιση της αγοράς εργασίας και τα συστήματα φορολογίας και παροχών με σκοπό τη μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας, των χάσμάτων μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας και την προώθηση της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης, ιδίως για τα άτομα με χαμηλά εισοδήματα, χωρίς να παρεμποδίζεται η μετάβαση σε καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας και η στροφή από τη φορολόγηση της εργασίας στους περιβαλλοντικούς φόρους.
- Να διασφαλίσουν υγιή, ασφαλή και κατάλληλα προσαρμοσμένα περιβάλλοντα εργασίας.
- Να προωθήσουν τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τον κοινωνικό διάλογο, σε συνδυασμό με την έγκαιρη και ουσιαστική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη χάραξη σχετικής πολιτικής σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο, μεταξύ άλλων σε σχέση με την εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας των κρατών μελών και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.
- Να βελτιώσουν τις προοπτικές των νέων στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων με ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και τριτοβάθμια εκπαίδευση· στοχευμένη στήριξη των υπηρεσιών απασχόλησης (που περιλαμβάνει την παροχή καθοδήγησης, κατευθύνσεων και συμβουλών)· και ποιοτικά προγράμματα μαθητείας και πρακτικής άσκησης, σύμφωνα με τις ενισχυμένες εγγυήσεις για τη νεολαία.

- Να διασφαλίσουν την απαγόρευση των διακρίσεων, να προωθήσουν την ισότητα των φύλων, να βελτιώσουν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και να ενισχύσουν τη συμμετοχή των γυναικών και των μειονεκτουσών ομάδων στην αγορά εργασίας, με την ενθάρρυνση των ίσων ευκαιριών και της επαγγελματικής εξέλιξης, τη διασφάλιση της διαφάνειας στις μισθολογικές δομές και την προώθηση του συνδυασμού επαγγελματικής, οικογενειακής και ιδιωτικής ζωής —μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή ποιοτική φροντίδα (προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και μακροχρόνια φροντίδα), καθώς και σε άδεια για οικογενειακούς λόγους και ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας για τους γονείς και άλλους άτυπους φροντιστές, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα.
- Να προωθήσουν τις ίσες ευκαιρίες για τα παιδιά ώστε να αντιμετωπίσουν τα υψηλά επίπεδα παιδικής φτώχειας και να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους ενωσιακούς και εθνικούς πόρους. Να επιταχύνουν της εφαρμογή της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά, μεταξύ άλλων με την παροχή οικονομικά προσιτής και ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων με την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και των ελλείψεων εκπαιδευτικών. Να υποστηρίξουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση παιδιών από μειονεκτούσες ομάδες και απομακρυσμένες περιοχές και να προωθήσουν την κατάρτιση σε όλα τα επίπεδα προσόντων.
- Να τονώσουν τις ψηφιακές ικανότητες των μαθητών και των ενηλίκων όλων των ηλικιών και να ενισχύσουν τη δεξαμενή ψηφιακών ταλέντων στην αγορά εργασίας μέσω της ανάπτυξης ψηφιακών οικοσυστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την υποστήριξη βασικών παραγόντων διευκόλυνσης, όπως η συνδεσιμότητα υψηλής ταχύτητας για τα σχολεία, ο εξοπλισμός και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών· και να στηρίξουν ιδρύματα με τεχνογνωσία στον τομέα της ψηφιοποίησης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ένταξη και στη μείωση του ψηφιακού χάσματος.
- Να διασφαλίσουν επαρκή και βιώσιμη κοινωνική προστασία για όλους, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία· να βελτιώσουν την προστασία όσων δεν καλύπτονται επαρκώς, όπως οι εργαζόμενοι σε άτυπες μορφές απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας σε πλατφόρμα, και οι αυτοαπασχολούμενοι· να βελτιώσουν την επάρκεια των οφελών, τη δυνατότητα μεταφοράς των δικαιωμάτων και της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών· και να στηρίξουν αποτελεσματικά την ένταξη στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν.
- Να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τα συστήματα ελάχιστου εισοδήματος που παρέχουν επαρκή στήριξη και να ακολουθήσουν προσέγγιση ενεργητικής ένταξης, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου για επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργητική ένταξη· και να προωθήσουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων σε υπηρεσίες ενέργειας, ιδίως για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και τα ευάλωτα νοικοκυριά.

- Να αξιολογήσουν τις διανεμητικές επιπτώσεις των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στο εισόδημα διαφόρων ομάδων του πληθυσμού, σύμφωνα με την ανακοίνωση για τη βελτίωση της εκτίμησης των διανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών των κρατών μελών.
- Να παρέχουν σε όλα τα παιδιά που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού δωρεάν και αποτελεσματική πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, εκπαιδευτικές και σχολικές δραστηριότητες, καθώς και αποτελεσματική πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή και κατάλληλη στέγαση, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά και τα σχετικά εθνικά σχέδια δράσης.
- Να αντιμετωπίσουν την έλλειψη στέγης ως την πλέον ακραία μορφή φτώχειας· να προωθήσουν την ανακαίνιση κατοικιών και κοινωνικών κατοικιών, καθώς και τις ολοκληρωμένες κοινωνικές υπηρεσίες· να υποστηρίξουν την πρόσβαση σε ποιοτική και οικονομικά προσιτή στέγαση, κοινωνική στέγαση ή στεγαστική βοήθεια, κατά περίπτωση·
- να επενδύσουν στην ικανότητα του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις υπηρεσίες πρόληψης και πρωτοβάθμιας περίθαλψης, καθώς και στην ικανότητα δημόσιας υγείας, στον συντονισμό της περίθαλψης, στο υγειονομικό προσωπικό και στην ηλεκτρονική υγεία· να περιορίσουν τις ιδιωτικές άμεσες πληρωμές, κατά περίπτωση· να βελτιώσουν την ιατροφαρμακευτική κάλυψη· και να προωθήσουν την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την επανεπίδραση των εργαζομένων στον τομέα της υγείας.
- Να ενισχύσουν την παροχή ποιοτικών, οικονομικά προσιτών και βιώσιμων υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα.
- Να διασφαλίσουν συμπεριληπτικά και βιώσιμα συνταξιοδοτικά συστήματα που θα παρέχουν επαρκή εισοδήματα για τους ηλικιωμένους και δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών.

Η χρηματοδότηση της ΕΕ μέσω του ΕΚΤ+, του ΕΤΠΑ, του ΤΔΜ, του ΤΣΙ και του ΜΑΑ για επιλέξιμες επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη ώστε να επισπεύσουν την υλοποίηση των δράσεων πολιτικής στους εν λόγω τομείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΤΑΣΕΩΝ, ΠΡΟΟΔΟΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΟ 2030 ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

1.1 Βασικές τάσεις της αγοράς εργασίας

Στο πλαίσιο της ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19, η αύξηση της απασχόλησης στην ΕΕ παρέμεινε ισχυρή το 2023, παρότι με σημαντικές διαφορές μεταξύ των τομέων. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων ανήλθε σε 216,1 εκατομμύρια, αριθμός που υπερβαίνει κατά 6,2 εκατομμύρια την ανώτατη τιμή του τέταρτου τριμήνου του 2019⁴². Κατά το ίδιο τρίμηνο το ποσοστό απασχόλησης (άτομα ηλικίας 20-64 ετών) διαμορφώθηκε στο 75,4 %, δηλαδή κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από τα προ της πανδημίας υψηλότερα επίπεδα (του τέταρτου τριμήνου του 2019). Σε ετήσια βάση, το ποσοστό απασχόλησης διαμορφώθηκε στο 74,6 % το 2022 (1,9 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από την τιμή του 2019). Αυτές οι θετικές εξελίξεις ως προς την απασχόληση συνοδεύτηκαν από την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην αγορά εργασίας (άτομα ηλικίας 15-64 ετών), το οποίο ανήλθε σε 74,5 % το 2022, και από την πτώση του ποσοστού ανεργίας (άτομα ηλικίας 15-74 ετών) στο 6,2 % το ίδιο έτος. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν διαφορές μεταξύ των τομέων όσον αφορά την αύξηση της απασχόλησης. Η ενεργειακή κρίση επιβράδυνε την αύξηση της απασχόλησης σε τομείς υψηλής έντασης ενέργειας⁴³. Αντίθετα, η μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης καταγράφηκε στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), κατά 16,9 % μεταξύ του τέταρτου τριμήνου του 2019 και του δεύτερου τριμήνου του 2023, με τη δημιουργία πάνω από ένα εκατομμύριο θέσεων εργασίας. Η απασχόληση στον κατασκευαστικό τομέα αυξήθηκε κατά 6,6 %, ενώ στον ενεργοβόρο μεταποιητικό τομέα δεν έχει ακόμη ανακάμψει στα προ κρίσης επίπεδα. Η απασχόληση στον τομέα της γεωργίας μειώθηκε κατά 4,3 %, σύμφωνα με τη μακροπρόθεσμη τάση που παρουσιάζει ο συγκεκριμένος τομέας. Συνολικά, η αύξηση της απασχόλησης προβλέπεται να ανέλθει σε 1 % το 2023 και σε 0,4 % τόσο το 2024 όσο και το 2025, αντίστοιχα⁴⁴.

⁴² Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [namq_10_a10_e], [lfsi_emp_q], [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a].

⁴³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2023* (Εξελίξεις ως προς την αγορά εργασίας και τους μισθούς στην Ευρώπη, Ετήσια ανασκόπηση 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

⁴⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, φθινόπωρο 2023*, θεσμικό έγγραφο αριθ. 258, 2023.

Οι συνολικές ώρες εργασίας και οι απουσίες από την εργασία επανέρχονται στις μακροπρόθεσμες τάσεις τους. Ο αριθμός των ωρών εργασίας στην ΕΕ έχει ανακάμψει σταθερά από τη χαμηλότερη τιμή των 72,6 δισεκατομμυρίων που σημείωσε κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020 σε 86,7 δισεκατομμύρια κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023⁴⁵. Στο πλαίσιο της αύξησης της απασχόλησης, ο αριθμός των ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο επανέρχεται στη μακροπρόθεσμη πτωτική του τάση (βλ. ενότητα 2.1.1). Οι τριμηνιαίες απουσίες από την εργασία επίσης επανέρχονται στα μακροπρόθεσμα μέσα επίπεδά τους, με το 9,5 % των εργαζομένων να απουσιάζει από την εργασία κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023. Η ταχύτητα αυτών των αναπροσαρμογών αναδεικνύει τον σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισαν τα εθνικά και ενωσιακά μέτρα για την αγορά εργασίας στο πλαίσιο της κρίσης λόγω COVID19, τα οποία επέτρεψαν στις επιχειρήσεις να διατηρήσουν το ανθρώπινο κεφάλαιο και βοήθησαν τους αυτοαπασχολούμενους να επανέλθουν σταδιακά στις δραστηριότητές τους μετά την άρση των μέτρων ανάσχεσης (βλ. ενότητα 2.1). Στην τελική εξαμηνιαία έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του SURE επισημαίνεται ότι τα εν λόγω μέσα της ΕΕ στήριξαν περίπου 31,5 εκατομμύρια άτομα και 2,5 εκατομμύρια επιχειρήσεις κατά την κορύφωσή του το 2020⁴⁶.

Η αύξηση των ονομαστικών μισθών στην ΕΕ ήταν ισχυρή το 2022, παρότι κατά μέσο όρο οι μισθοί μειώθηκαν σε πραγματικούς όρους. Η ονομαστική μισθολογική δαπάνη ανά μισθωτό αυξήθηκε σε όλα τα κράτη μέλη, καταγράφοντας στην ΕΕ μέσο ποσοστό αύξησης 4,8 %, έναντι περίπου 1,9 % κατά την περίοδο 2013-19 πριν από την εκδήλωση της πανδημίας. Ωστόσο, ο πληθωρισμός υπερσκέλιζε ως επί το πλείστον αυτές τις ονομαστικές αυξήσεις, με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των πραγματικών μισθών κατά 3,7 % το 2022, η οποία είχε αντίκτυπο στην αγοραστική δύναμη, ιδίως των χαμηλόμισθων, που τείνουν να δαπανούν υψηλότερο ποσοστό του εισοδήματός τους σε είδη που πλήττονται από υψηλό πληθωρισμό, όπως τα είδη διατροφής (βλ. ενότητα 2.1)⁴⁷. Οι αυξήσεις των ονομαστικών μισθών αναμένεται να επιταχυνθούν το 2023⁴⁸.

⁴⁵ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [[namq_10_a10_e](#)], [[lfsi_abt_q](#)].

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Έκθεση σχετικά με το ευρωπαϊκό μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης \(SURE\) λόγω της επιδημικής έκρηξης της COVID19 σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού \(ΕΕ\) 2020/672 του Συμβουλίου — Το SURE μετά τη λήξη ισχύος του: τελική εξαμηνιαία έκθεση](#) (COM(2023) 291 final).

⁴⁷ Eurofound, [Οι κατώτατοι μισθοί το 2023: Ετήσια επανεξέταση, σειρά «Κατώτατοι μισθοί στην ΕΕ](#), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2023 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual Review 2023](#) (Εξελίξεις ως προς την αγορά εργασίας και τους μισθούς στην Ευρώπη, Ετήσια ανασκόπηση 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023 (υπό έκδοση).

⁴⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, φθινόπωρο 2023](#), Institutional paper 258, Νοέμβριος 2023.

Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων εξακολουθούν να είναι σημαντικές σε όλους τους τομείς και στα επίπεδα δεξιοτήτων. Το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας στους τομείς της βιομηχανίας, των κατασκευών και των υπηρεσιών άρχισε να μειώνεται με πολύ αργούς ρυθμούς, από το πρωτοφανές ανώτατο επίπεδο του 3 % στην ΕΕ κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022 σε 2,7 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, εν μέρει λόγω της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας. Ωστόσο, παραμένει πολύ πάνω από τον προ της πανδημίας μέσο όρο του 1,7 % για την περίοδο 2013-19. Οι ελλείψεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, οι κατασκευές, καθώς και ο τομέας STEM (και ιδίως οι ΤΠΕ) και άλλα επαγγέλματα στον τομέα των υπηρεσιών (βλ. ενότητες 2.1 και 2.2)⁴⁹. Στο μέλλον, οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων αναμένεται να επηρεαστούν από τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας, οι οποίες συνδέονται επίσης με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, και από την προβλεπόμενη μείωση του ενεργού πληθυσμού⁵⁰.

Παρότι τα ποσοστά απασχόλησης αυξήθηκαν τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους νέους και τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων παραμένει σημαντικό, όπως και το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ). Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών (ηλικίας 15-64 ετών) στην αγορά εργασίας συνέχισε τη σταθερή μακροπρόθεσμη ανοδική του τάση (+ 10% τις τελευταίες δύο δεκαετίες), φθάνοντας το 70,3 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, ενώ η διαφορά στα ποσοστά απασχόλησης μεταξύ ανδρών και γυναικών μειώθηκε σταδιακά στις 9,5 εκατοστιαίες μονάδες⁵¹. Παράλληλα, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (ηλικίας 20-64 ετών) αυξήθηκε σε 69,3 % το 2022, υπερβαίνοντας κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες την τιμή του 2019 (βλ. διάγραμμα 1.1.1). Ωστόσο, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων εξακολουθεί να είναι σημαντικό στην ΕΕ, στις 10,3 εκατοστιαίες μονάδες κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (βλ. ενότητα 2.2). Το 2022 το ποσοστό απασχόλησης των νέων (ηλικίας 15-24 ετών) έφθασε το 34,7 %, υπερβαίνοντας επίσης το προ πανδημίας επίπεδό του (33,5 % το 2019) (βλ. διάγραμμα 1.1.1). Ωστόσο, παρά τις συνεχιζόμενες σημαντικές βελτιώσεις, από το δεύτερο τρίμηνο του 2023 το 11,1 % των νέων (ηλικίας 15-29 ετών) ήταν ΕΕΑΚ, ποσοστό που αντιστοιχεί σε περίπου 8 εκατομμύρια. Από την άλλη πλευρά, η απασχόληση των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) αυξήθηκε κατά 3,7 % το 2022, φθάνοντας το 62,3 % (βλ. διάγραμμα 1.1.1). Έντονη αύξηση έχει καταγραφεί στο ποσοστό συμμετοχής των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας, το οποίο ξεπέρασε το αντίστοιχο ποσοστό όλων των άλλων ηλικιακών ομάδων τις τελευταίες δύο δεκαετίες (βλ. ενότητα 2.2)⁵².

⁴⁹ Eurostat [[ei_lmiv_q_r2](#)]

⁵⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Employment and social developments in Europe 2023* (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

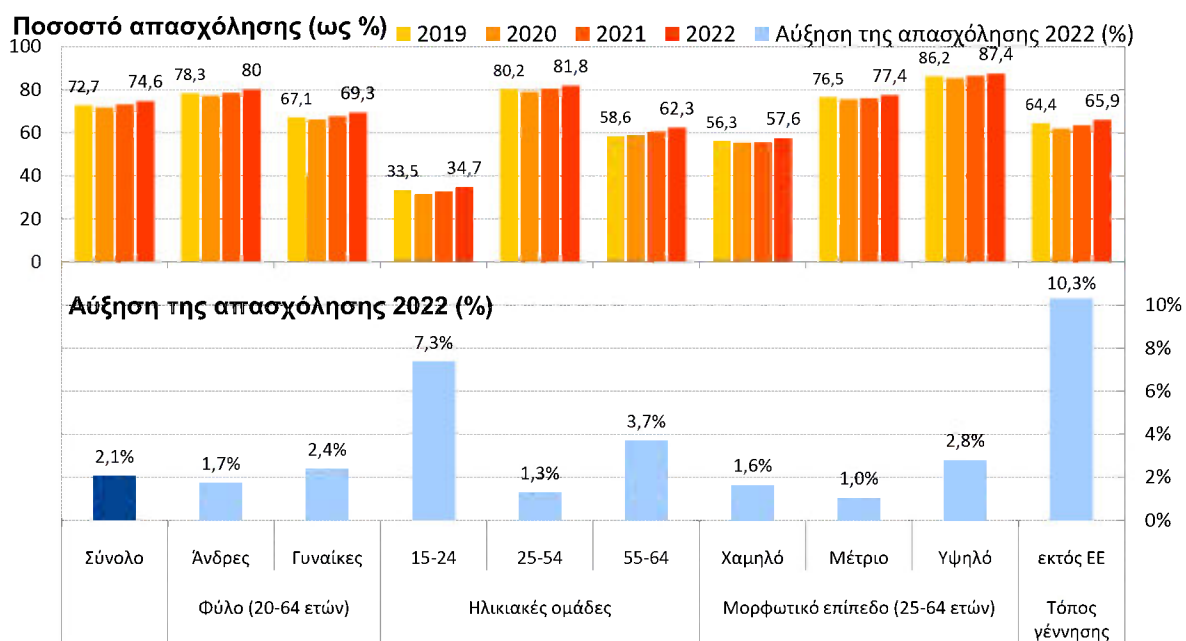
⁵¹ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [[lfsq_argan](#)], [[lfsi_emp_q](#)], [[lfsi_neet_q](#)], [[lfsi_emp_a](#)].

⁵² *Drivers of rising labour force participation – the role of pension reforms* (Κινητήριες δυνάμεις της αύξησης της συμμετοχής του εργατικού δυναμικού — ο ρόλος των μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος), Οικονομικό Δελτίο της ΕΚΤ, 5/2020.

Παρότι το 2022 η απασχόληση αυξήθηκε για όλα τα επίπεδα δεξιοτήτων, το χάσμα μεταξύ εργαζομένων χαμηλής και υψηλής ειδίκευσης εξακολουθεί να είναι σημαντικό στην ΕΕ. Το 2022 το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών ξεπέρασε τα υψηλά επίπεδα που είχαν καταγραφεί πριν από την πανδημία, για κάθε μορφωτικό επίπεδο⁵³. Ωστόσο, μεταξύ των εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης, όπου η ετήσια αύξηση της απασχόλησης ανερχόταν στο 2,8 %, καταγράφηκε το 2022 η μεγαλύτερη αύξηση, φθάνοντας σε ποσοστό 87,4 % (από 86,2 % το 2019· βλ. διάγραμμα 1.1.1). Η αύξηση της απασχόλησης ήταν σημαντικά χαμηλότερη για τα άτομα χαμηλής και μεσαίας ειδίκευσης (1,6 % και 1 %), ενώ τα ποσοστά απασχόλησής τους το 2022 έφθασαν το 57,6 % και το 77,4 %, αντίστοιχα. Συνολικά, το 2022 το χάσμα μεταξύ των ποσοστών απασχόλησης των ατόμων χαμηλής και υψηλής ειδίκευσης παρέμεινε στις 29,8 εκατοστιαίες μονάδες (βλ. ενότητα 2.2).

Διάγραμμα 1.1.1: Η απασχόληση συνέχισε να αυξάνεται, με ισχυρότερη δυναμική μεταξύ των νέων, των γυναικών και των ατόμων υψηλής ειδίκευσης, ωστόσο οι διαφορές μεταξύ των ομάδων παραμένουν σημαντικές

Ποσοστά απασχόλησης στην ΕΕ-27 ανά φύλο, ηλικιακή ομάδα, μορφωτικό επίπεδο και τόπο γέννησης (ως %)

Σημείωση: Στοιχεία προσαρμοσμένα σε εποχικές διακυμάνσεις και όχι ημερολογιακώς προσαρμοσμένα.

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[lfsa_ergaed](#)], [[lfsa_egaed](#)].

⁵³ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [[lfsa_ergaed](#)], [[lfsq_ergaed](#)].

Παρά τις βελτιώσεις, τα άτομα που έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην ένταξη στην αγορά εργασίας σε σύγκριση με τα άτομα που έχουν γεννηθεί στην ΕΕ. Το 2022 το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων (ηλικίας 20-64 ετών) που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ σημείωσε εκ νέου άνοδο στο 65,9 % (λόγω της αύξησης της απασχόλησης κατά 10,3 % το 2022), παρότι παραμένει κατά 9,8 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από εκείνο των ατόμων που έχουν γεννηθεί στην ΕΕ⁵⁴. Το ποσοστό ανεργίας τους (άτομα ηλικίας 15-74 ετών) μειώθηκε σημαντικά την τελευταία δεκαετία, φθάνοντας το 11,4 % το 2022. Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την ένταξή τους στην αγορά εργασίας περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την έλλειψη αναγνώρισης των τυπικών προσόντων και γλωσσικά εμπόδια⁵⁵. Τα γλωσσικά ήταν επίσης τα μεγαλύτερα εμπόδια στη συγκεκριμένη περίπτωση των ατόμων που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία⁵⁶. Από τα χονδρικά 4,2 εκατομμύρια που έχουν καταχωριστεί επί του παρόντος στην ΕΕ βάσει της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας έως τον Αύγουστο του 2023, περίπου το 60 % ήταν σε ηλικία εργασίας (18-64 ετών) και περίπου το 33 % εξ αυτών εκτιμάται ότι έχουν ήδη βρει απασχόληση⁵⁷.

1.2 Βασικές κοινωνικές τάσεις

Σε επίπεδο ΕΕ, το πραγματικό ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ), μετά την πτώση που σημείωσε το 2022, αυξήθηκε κατά το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο του 2023. Παρότι τα πραγματικά εισοδήματα των νοικοκυριών αυξήθηκαν ως επί το πλείστον στην ΕΕ μεταξύ 2020 και 2021, η αύξησή τους επιβραδύνθηκε μεταξύ του δεύτερου τριμήνου του 2021 και του δεύτερου τριμήνου του 2022 λόγω της σταδιακής κατάργησης των μέτρων στήριξης που σχετίζονταν με τη νόσο COVID-19. Κατά το τρίτο και τέταρτο τρίμηνο του 2022 το ΑΔΕΝ υποχώρησε, κυρίως λόγω της αρνητικής επίδρασης του πληθωρισμού στους πραγματικούς μισθούς. Η σταδιακή σταθεροποίηση των μισθών και των κοινωνικών μεταβιβάσεων μεταφράστηκε σε ελαφρά αύξηση των εισοδημάτων των νοικοκυριών κατά το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο του 2023, στην οποία συνέβαλαν επίσης θετικά οι φόροι. Αυτές οι μέσες αυξήσεις των πραγματικών εισοδημάτων κρύβουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των εισοδηματικών επιπέδων, με υψηλότερο από τον μέσο όρο αντίκτυπο του σταθερά υψηλού (δομικού) πληθωρισμού στα νοικοκυριά χαμηλότερου και μεσαίου εισοδήματος τα οποία διαθέτουν μεγαλύτερα μερίδια του καλαθιού δαπανών τους στα τρόφιμα.

⁵⁴ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [[lfsa_ergacob](#)], [[lfsa_argacob](#)], [[lfsa_urgacob](#)].

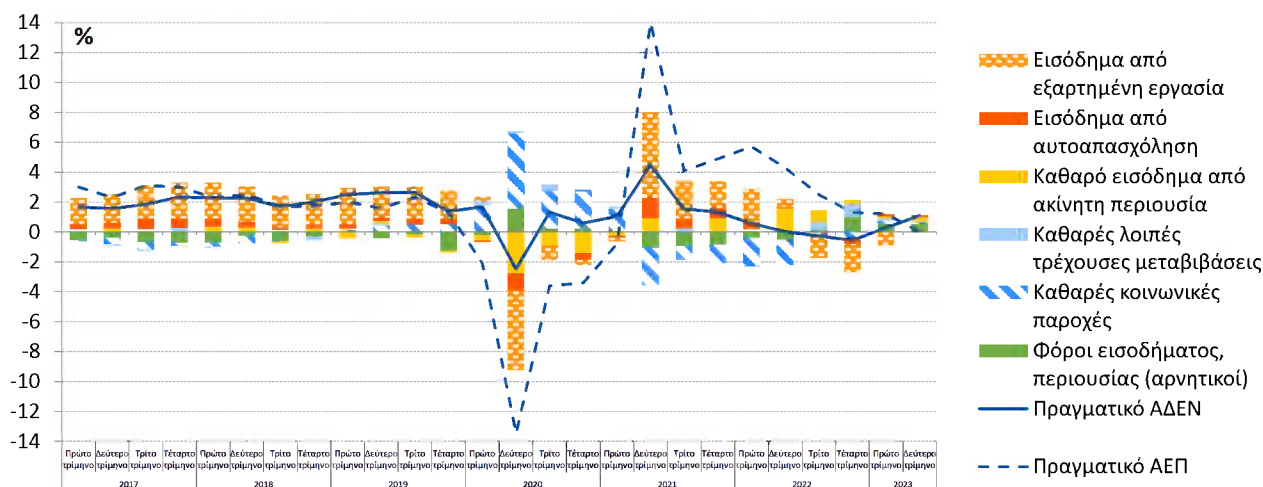
⁵⁵ Eurostat, Έρευνα για το εργατικό δυναμικό, [ενότητα 2021](#).

⁵⁶ Eurofound, [Barriers to employment of displaced Ukrainians](#) (Εμπόδια στην απασχόληση των εκτοπισμένων Ουκρανών), 2023.

⁵⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, φθινόπωρο 2023](#), θεσμικό έγγραφο 258, Νοέμβριος 2023.

Διάγραμμα 1.2.1: Αύξηση του συνολικού πραγματικού εισοδήματος των νοικοκυριών

Αύξηση του πραγματικού ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) και των κύριων συνιστωσών του, και αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ (ΕΕ-27, τριμηνιαία ποσοστά αύξησης σε ετήσια βάση)

Σημειώσεις: Υπολογισμοί της ΓΔ EMPL. Η αποπληθωρισμένη ονομαστική τιμή του ΑΔΕΝ υπολογίστηκε με τη χρήση του δείκτη τιμών της τελικής καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών. Ο πραγματικός ρυθμός αύξησης του ΑΔΕΝ για την ΕΕ εκτιμάται ως σταθμισμένος μέσος όρος των τιμών των κρατών μελών για τα κράτη μέλη με διαθέσιμα τριμηνιαία στοιχεία βάσει του ευρωπαϊκού συστήματος εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών (ΕΣΛ 2010) (συνολικά 95 % του ΑΔΕΝ της ΕΕ).

Πηγή: Eurostat, εθνικοί λογαριασμοί [[nasq_10_nf_tr](#)] και [[namq_10_gdp](#)]. Στοιχεία μη προσαρμοσμένα σε εποχικές διακυμάνσεις.

Η εισοδηματική ανισότητα μειώθηκε στην ΕΕ παρά την πανδημία COVID-19, καθώς και το υψηλό κόστος διαβίωσης. Το 2022 (όσον αφορά τα εισοδήματα του 2021), ο λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20) μειώθηκε σε 4,74 από 4,99 το 2021 (με βάση τα εισοδήματα του 2020) και αναμένεται να παραμείνει σταθερός το επόμενο έτος (με βάση τα εισοδήματα του 2022)⁵⁸. Αυτό είναι αποτέλεσμα των αποφασιστικών μέτρων πολιτικής που ελήφθησαν σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών για την αντιμετώπιση και την πρόληψη των αρνητικών κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας, καθώς και, σε μεταγενέστερο στάδιο, για την προστασία των εισοδημάτων από την απότομη αύξηση των τιμών της ενέργειας και τις ευρύτερες πληθωριστικές πιέσεις που ακολούθησαν. Δεδομένου ότι ο πληθωρισμός έχει συνήθως αρνητική επίδραση στα εισοδήματα, καθώς τα νοικοκυριά χαμηλότερου εισοδήματος δαπανούν σχετικά περισσότερα χρήματα σε βασικά αγαθά, όπως η ενέργεια και τα τρόφιμα, τα μέτρα εισοδηματικής στήριξης και οι προσαρμογές των κοινωνικών παροχών και των φόρων στα κράτη μέλη, όταν στόχευαν στα ευάλωτα άτομα, συνέβαλαν στην πρόληψη της αύξησης των εισοδηματικών ανισοτήτων (καθώς και των κινδύνων φτώχειας).

⁵⁸ Eurostat [[tessi180](#)] και [Ταχνικές εκτιμήσεις: πειραματικά αποτελέσματα](#) όσον αφορά το εισοδηματικό έτος 2022.

Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ παρέμεινε γενικά σταθερό. Το 2022 το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) διαμορφώθηκε στο 21,6 % στην Ένωση (έναντι 21,7 % το 2021 και 21,6 % το 2020). Αυτή η γενική σταθερότητα της τελευταίας τριετίας, κύρια χαρακτηριστικά της οποίας αποτέλεσαν η πανδημία, ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας καθώς και το υψηλό κόστος ενέργειας και διαβίωσης, οφείλεται στη συνολική μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά την τελευταία δεκαετία. Η εν λόγω πρόσφατη σταθερότητα είναι αξιοσημείωτη σε σύγκριση με την απότομη αύξηση που ακολούθησε την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση της περιόδου 2008-09⁵⁹. Οι τρεις υποσυνιστώσες του δείκτη AROPE, οι οποίες αποτυπώνουν αυτήν τη συνολική σταθερότητά του, έδειξαν επίσης ευρεία σταθερότητα σε συγκεντρωτικό επίπεδο για το 2022⁶⁰. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας (AROP) διαμορφώθηκε στο 16,5 %, μειώθηκε δηλαδή κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες (με βάση τα εισοδήματα του 2021). Επιπλέον, οι ταχείες εκτιμήσεις της Eurostat όσον αφορά τα εισοδήματα του 2022 στην ΕΕ εξακολουθούν να δείχνουν συνολική σταθερότητα του ποσοστού AROP. Αντίθετα, το 2022 το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση αυξήθηκε κατά 0,4 εκατοστιαίες μονάδες, στο 6,7 %. Τέλος, ως συνέπεια των θετικών εξελίξεων στην αγορά εργασίας, το 2022 το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων μειώθηκε κατά 0,7 εκατοστιαίες μονάδες και διαμορφώθηκε στο 8,3 % (με βάση τη δραστηριότητα του 2021) (βλ. ενότητα 2.4).

Το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε ελαφρώς στην ΕΕ το 2022 και ήταν υψηλότερο απ' ό,τι στον συνολικό πληθυσμό.

Το 2022 το ποσοστό αυξήθηκε κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες, στο 24,7 % (έναντι 21,6 % για τον συνολικό πληθυσμό)⁶¹. Το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, παρότι εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο από το επίπεδο στο οποίο είχε διαμορφωθεί το 2015 (27,4 %), έχει καταγράψει οριακές αλλά σταθερές αυξήσεις στην ΕΕ από το 2020. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας παρέμεινε γενικά σταθερό (– 0,2 εκατοστιαίες μονάδες) το 2022 (όσον αφορά τα εισοδήματα του 2021) στο 19,3 %, ενώ το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση αυξήθηκε κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες, φθάνοντας το 8,4 %. Τέλος, το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων μειώθηκε κατά 0,7%, στο 7,6 % το 2022 (με βάση τη δραστηριότητα του 2021).

⁵⁹ Eurostat [[ilc_pecs01](#)]. Η Eurostat, για την παρακολούθηση των εξελίξεων στην ΕΕ σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου, μεταξύ άλλων και για την παρακολούθηση του στόχου της ΕΕ για τη μείωση της φτώχειας έως το 2030, ανέπτυξε μια σειρά χωρίς διακοπή για να ληφθεί υπόψη η σημαντική διακοπή στα στοιχεία της DE το 2020. Η σειρά χωρίς διακοπή περιλαμβάνει εκτιμώμενες τιμές για το 2019 για τη DE και την ΕΕ-27 και δημοσιεύεται χωριστά (βλ. ανωτέρω σύνδεσμο).

⁶⁰ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [[tessi010](#)], [[tepsr_lm420](#)], [[tepsr_lm430](#)].

⁶¹ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [[tepsr_lm412](#)], [[tepsr_spi110](#)], [[tepsr_spi120](#)], [[tepsr_spi130](#)].

Η φτώχεια των εργαζομένων, ύστερα από μια μικρή αύξηση που σημείωσε το 2021, επανήλθε στην πτωτική της πορεία, αλλά εξακολουθεί να συνιστά πρόκληση. Το 2022 το ποσοστό των εργαζομένων που αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας στην ΕΕ μειώθηκε κατά 0,4 %, στο 8,5 % (όσον αφορά τα εισοδήματα του 2021), ποσοστό ελαφρώς χαμηλότερο απ' ό,τι πριν από 10 χρόνια (8,9 % το 2012)⁶². Συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων εξακολουθούν να διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο από άλλες. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται ιδίως τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (18,4 %), οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης (13,5 %), τα άτομα με συμβάσεις ορισμένου χρόνου (12,2 %), τα άτομα που έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ (20 %) και οι πολίτες τρίτων χωρών (24,3 %).

Το ποσοστό των ηλικιωμένων (65+) που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού συνέχισε την ανοδική του πορεία από το 2015 και μετά. Το ποσοστό αυτό, το οποίο αυξήθηκε κατά 0,7 % από το 2021, ανήλθε το 2022 στο 20,2 % στην ΕΕ⁶³. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας (AROP) του ηλικιωμένου πληθυσμού, παρότι παραμένει σταθερό για τον συνολικό πληθυσμό, αυξήθηκε ελαφρώς (όσον αφορά τα εισοδήματα του 2021) στο 17,3 % το 2022. Αντίθετα, το ποσοστό των ηλικιωμένων που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση παρέμεινε γενικά σταθερό, στο 5,5 % το 2022.

Οι ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες τείνουν να διατρέχουν σημαντικά υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού απ' ό,τι ο συνολικός πληθυσμός. Το ποσοστό AROPE, παρά τη μικρή μείωση που σημείωσε το 2022, παρέμεινε πολύ υψηλό για τα άτομα με αναπηρία (28,8 %) και τα άτομα που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ (39,8 %), σε σύγκριση με τον συνολικό πληθυσμό (21,6 %)⁶⁴. Οι Ρομά τείνουν επίσης να αντιμετωπίζουν πολύ μεγαλύτερους κινδύνους φτώχειας⁶⁵ (βλ. ενότητα 2.4).

⁶² Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [\[tesov110\]](#), [\[ilc_iw04\]](#), [\[ilc_iw07\]](#), [\[ilc_iw05\]](#), [\[ilc_iw16\]](#), [\[ilc_iw15\]](#).

⁶³ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [\[tepsr_lm411\]](#), [\[ilc_li02\]](#), [\[ilc_mdsl1\]](#).

⁶⁴ Στοιχεία της Eurostat που χρησιμοποιούνται στην παρούσα παράγραφο: [\[hlth_dpe010\]](#), [\[ilc_peps06n\]](#), [\[ilc_peps01n\]](#).

⁶⁵ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), [Roma survey 2021](#) (Έρευνα για τους Ρομά 2021).

1.3 Πρόοδος προς την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ και των εθνικών στόχων για το 2030

Οι στόχοι για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας κατευθύνουν τις δράσεις πολιτικής σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και στα κράτη μέλη. Οι τρεις πρωταρχικοί στόχοι της ΕΕ για το 2030 είναι οι εξής: i) ποσοστό απασχόλησης τουλάχιστον 78 % του ενεργού πληθυσμού· ii) ποσοστό συμμετοχής στη μάθηση ενηλίκων τουλάχιστον 60 % ετησίως· και iii) μείωση κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) σε σύγκριση με το 2019, εκ των οποίων τουλάχιστον 5 εκατομμύρια θα πρέπει να είναι παιδιά⁶⁶. Αυτοί οι πρωταρχικοί στόχοι της ΕΕ προτάθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2021, στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για τον πυλώνα. Τα κράτη μέλη επικρότησαν τους πρωταρχικούς στόχους κατά την κοινωνική σύνοδο κορυφής του Πόρτο τον Μάιο του 2021, όπως και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα συμπεράσματά του του Ιουνίου 2021⁶⁷. Μετά από διμερείς συζητήσεις με τις υπηρεσίες της Επιτροπής και πολυμερείς συζητήσεις στο πλαίσιο της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας, όλα τα κράτη μέλη πρότειναν τους εθνικούς τους στόχους στους τρεις τομείς. Οι στόχοι αυτοί συζητήθηκαν από το Συμβούλιο EPSCO τον Ιούνιο του 2022 (βλ. παράρτημα 1). Το σχέδιο δράσης για τον πυλώνα παρείχε επίσης συμπληρωματικούς στόχους σε επίπεδο ΕΕ για τη μείωση του χάσματος απασχόλησης μεταξύ των φύλων, την αύξηση της παροχής τυπικής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, την ελάττωση των νέων ΕΕΑΚ, την αύξηση του ποσοστού των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες και τον περιορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Τα περισσότερα κράτη μέλη έθεσαν περαιτέρω συμπληρωματικούς εθνικούς στόχους στους τομείς αυτούς και/ή σε πρόσθετους τομείς, όπως κρίθηκε αναγκαίο για να διασφαλιστεί η πρόοδος προς την επίτευξη των τριών πρωταρχικών στόχων, δεδομένων των ειδικών πλαισίων κάθε χώρας. Η παρούσα ενότητα παρακολουθεί την πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι στιγμής προς την επίτευξη των τριών πρωταρχικών στόχων της ΕΕ και των εθνικών στόχων έως το 2030.

Η σταθερή αύξηση της απασχόλησης που σημειώθηκε κατά μέσο όρο κατά την τελευταία διετία οδήγησε την ΕΕ στη σωστή κατεύθυνση για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης έως το 2030. Το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ, παρότι αυξήθηκε στο 74,6 % το 2022, θα πρέπει να αυξηθεί κατά επιπλέον 3,4 εκατοστιαίες μονάδες έως το 2030 προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 78 %. Αυτό αντιστοιχεί σε μέση ετήσια αύξηση της απασχόλησης κατά 0,5 %, λαμβανομένων επίσης υπόψη των δημογραφικών προβλέψεων της Eurostat (βλ. διάγραμμα 1.3.1), έναντι μέσου ετήσιου ρυθμού αύξησης της τάξης του 1,1 % που καταγράφηκε κατά την περίοδο 2013-19 πριν από την πανδημία COVID-19. Ακόμα και αν ληφθεί υπόψη ότι η επιβράδυνση των ρυθμών αύξησης ενδέχεται να αρχίσει να γίνεται αισθητή σε υψηλότερα επίπεδα εκκίνησης, αυτό δείχνει ότι η Ένωση κινείται στη σωστή κατεύθυνση για την επίτευξη του στόχου της όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης για το 2030.

⁶⁶ Βλ.: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων](#), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021.

⁶⁷ Βλ. στο διαδίκτυο τη [διακήρυξη του Πόρτο](#) και τα [συμπεράσματα του Συμβουλίου](#) της 24ης και 25ης Ιουνίου 2021.

Έως το 2022 όλα τα κράτη μέλη είχαν σημειώσει πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικών τους στόχων για την απασχόληση, στο πλαίσιο της ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19 και των θετικών εξελίξεων στην αγορά εργασίας. Το διάγραμμα 1.3.2 δείχνει ότι το 2022 το ποσοστό απασχόλησης σε όλες τις χώρες της ΕΕ ήταν υψηλότερο από το επίπεδο του 2020, κάτι που υποδηλώνει πρόοδο προς την επίτευξη των καθορισμένων εθνικών στόχων τους⁶⁸. Για τη μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες έως το 2030 με στόχο να καλυφθούν τα εναπομένοντα κενά για την επίτευξη των εθνικών στόχων, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 1.3.2. Αντίθετα, για πέντε χώρες, το ποσοστό απασχόλησης που επιτεύχθηκε το 2022 είναι ήδη υψηλότερο από τον αντίστοιχο εθνικό στόχο για το 2030. Πρόκειται για την Εσθονία (+ 0,6 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τον εθνικό της στόχο), τις Κάτω Χώρες (+ 0,4 εκατοστιαίες μονάδες), τη Σλοβακία και τη Σουηδία (+ 0,2 εκατοστιαίες μονάδες και οι δύο) και τη Δανία (+ 0,1 εκατοστιαία μονάδα), ενώ το επίπεδο της Ιρλανδίας συμπίπτει απόλυτα με τον στόχο της για το 2030. Όλες αυτές οι χώρες, εκτός από τη Σλοβακία, έχουν ήδη υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης και, σε ορισμένες περιπτώσεις (Κάτω Χώρες, Σουηδία και Εσθονία), σημαντικά υψηλότερα (περίπου ή πάνω από 4 εκατοστιαίες μονάδες) από τον στόχο του 78 % σε επίπεδο ΕΕ το 2030. Μεταξύ όλων των άλλων χωρών στις οποίες το 2022 εξακολουθούσε να υπάρχει κενό για την επίτευξη των εθνικών τους στόχων για το 2030, η Ιταλία (με 8,2 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με τον στόχο της για το 2030) επιδιώκει τη μεγαλύτερη αύξηση, ακολουθούμενη από το Βέλγιο (8,1 εκατοστιαίες μονάδες), την Ισπανία (6,5 εκατοστιαίες μονάδες) και τη Ρουμανία (6,2 εκατοστιαίες μονάδες). Συνολικά, το 2022 τα περισσότερα κράτη μέλη πέτυχαν αύξηση της απασχόλησης υψηλότερη από το αντίστοιχο μέσο ποσοστό που είχε διαμορφωθεί πριν από την πανδημία (κατά την περίοδο 2013-19)⁶⁹. Ωστόσο, για εννέα από αυτά (Σλοβακία, Πορτογαλία, Τσεχία, Ουγγαρία, Μάλτα, Κροατία, Πολωνία, Σλοβενία και Λουξεμβούργο) η αύξηση της απασχόλησης το 2022 εξακολουθούσε να υπολείπεται της αντίστοιχης μέσης ανάπτυξης πριν από την κρίση (βλ. διάγραμμα 1.3.3).

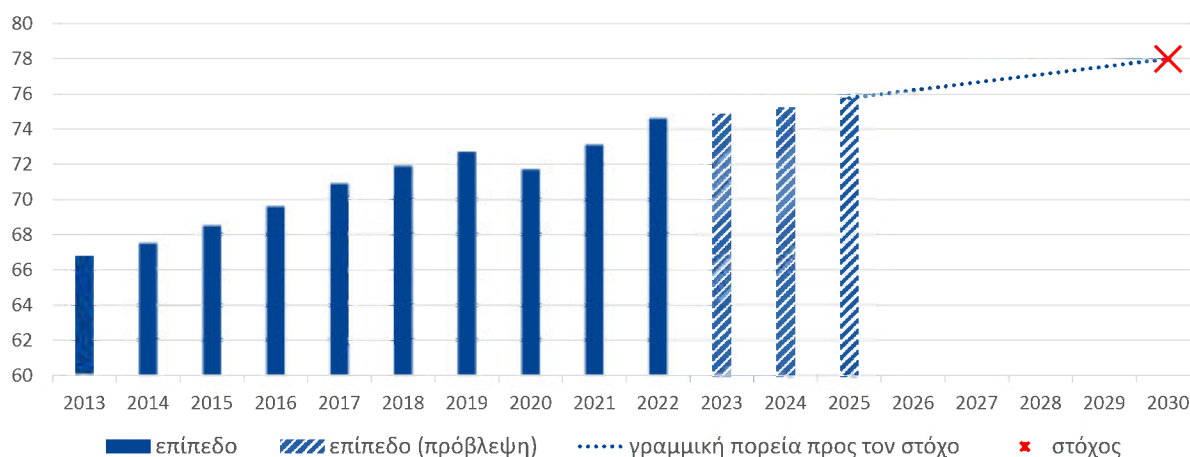
⁶⁸ Τον Οκτώβριο του 2022 η ομάδα δεικτών της Επιτροπής Απασχόλησης συμφώνησε σχετικά με μια μεθοδολογική προσέγγιση για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των εθνικών στόχων για την απασχόληση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η παρούσα ενότητα έχει συνταχθεί με βάση τη συμφωνημένη μεθοδολογία. Βλ. [Ετήσια έκθεση επιδόσεων απασχόλησης 2023 της Επιτροπής Απασχόλησης](#) και [Δείκτη επιδόσεων απασχόλησης 2023](#).

⁶⁹ Διαπιστώνεται ότι, λόγω της μείωσης του πληθυσμού, στα περισσότερα κράτη μέλη απαιτείται χαμηλότερη ελάχιστη ετήσια αύξηση της απασχόλησης απ' ό,τι κατά την περίοδο πριν από την κρίση για να επιτευχθούν οι εθνικοί τους στόχοι. Βλ. [Ετήσια έκθεση επιδόσεων απασχόλησης 2023](#) της Επιτροπής Απασχόλησης.

Επιπλέον, για την Ιταλία, το Βέλγιο και τη Γαλλία, η εκτιμώμενη ελάχιστη ετήσια αύξηση της απασχόλησης που απαιτείται για την επίτευξη των εθνικών τους στόχων για το 2030 είναι υψηλότερη από την αντίστοιχη αύξηση πριν από την κρίση⁷⁰. Σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών, τα ποσοστά απασχόλησης των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης έχουν το μεγαλύτερο περιθώριο βελτίωσης, μεταξύ άλλων μέσω κυρίως της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης, καθώς και μέσω μέτρων εκπαίδευσης και κατάρτισης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας⁷¹. Υπάρχουν επίσης μεγάλα περιθώρια βελτίωσης σε σχέση με το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) και των νέων (20-29 ετών) σε πολλά κράτη μέλη.

Διάγραμμα 1.3.1: Το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ αυξήθηκε σημαντικά μετά την κρίση λόγω της νόσου COVID19

Ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ-27 και ο σχετικός πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για το 2030 (άτομα ηλικίας 20-64 ετών, ως % του πληθυσμού)

Σημείωση: Οι τιμές για το 2023, το 2024 και το 2025 βασίζονται στις προβλέψεις της Επιτροπής για την αύξηση της απασχόλησης του φθινοπώρου του 2023, καθώς και στην προβλεπόμενη αύξηση του συνολικού και του ενεργού πληθυσμού με βάση τις προβολές της Eurostat του 2023 για τον πληθυσμό.

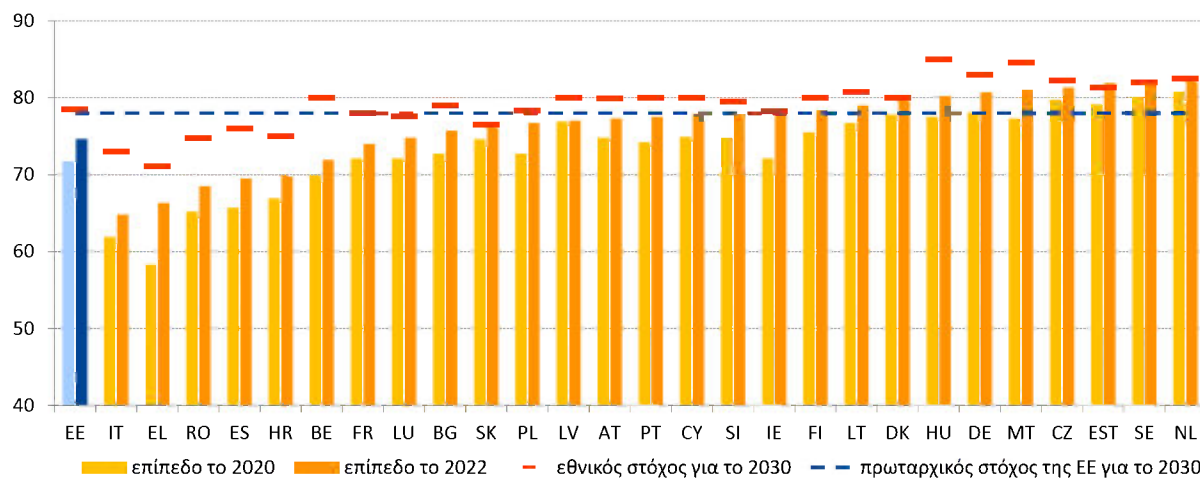
Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)]; προβλέψεις για την αύξηση της απασχόλησης, φθινοπωρινές προβλέψεις της Επιτροπής 2023· [Προβλέψεις πληθυσμού της Eurostat, Europop 2023](#).

⁷⁰ Για ορισμένα κράτη μέλη, αυτή η ελάχιστη απαιτούμενη αύξηση της απασχόλησης είναι αρνητική, καθώς αντικατοπτρίζει την προβλεπόμενη μείωση του ενεργού πληθυσμού και/ή το γεγονός ότι οι εθνικοί τους στόχοι έχουν ήδη επιτευχθεί.

⁷¹ Τον Δεκέμβριο του 2022 η ομάδα δεικτών της Επιτροπής Απασχόλησης συμφώνησε σχετικά με μια μεθοδολογική προσέγγιση για την ανάδειξη του δυναμικού συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων στο πλαίσιο της παρακολούθησης της προόδου προς την επίτευξη του στόχου απασχόλησης για το 2030. Το παρόν μέρος της έκθεσης αντικατοπτρίζει τη συμφωνημένη μεθοδολογία. Βλ. [Ετήσια έκθεση επιδόσεων απασχόλησης 2023 της Επιτροπής Απασχόλησης](#) και [Δείκτη επιδόσεων απασχόλησης 2023](#).

Διάγραμμα 1.3.2: Το 2022 τα ποσοστά απασχόλησης στα κράτη μέλη αυξήθηκαν, αύξηση που αποτελεί ένδειξη της προόδου προς την επίτευξη των εθνικών τους στόχων

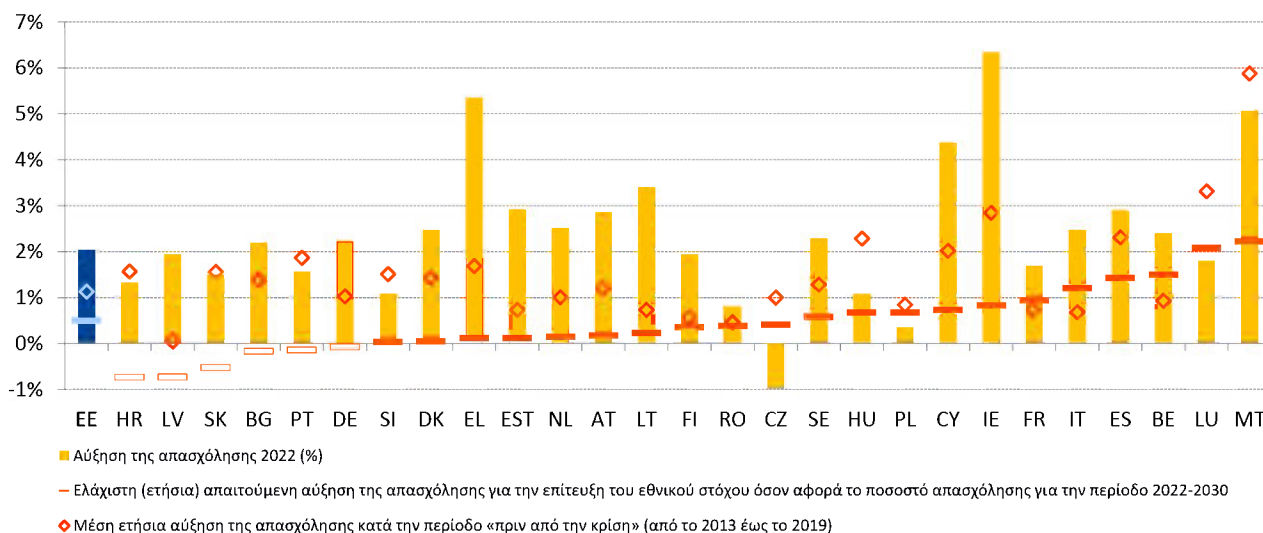
Ποσοστό απασχόλησης (2020 και 2022, άτομα ηλικίας 20-64 ετών, ως % του πληθυσμού) και σχετικοί εθνικοί στόχοι για το 2030

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] και πίνακας που παρουσιάζει τους εθνικούς στόχους για το 2030 όπως στο παράρτημα 1.

Διάγραμμα 1.3.3: Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη η αύξηση της απασχόλησης το 2022 ήταν υψηλότερη από την ελάχιστη ετήσια μεταβολή που απαιτείται για την επίτευξη του εθνικού στόχου για το 2030

Αύξηση της απασχόλησης το 2022 έναντι μέσης ετήσιας αύξησης της απασχόλησης κατά την περίοδο 2013-19 και ελάχιστη ετήσια αύξηση της απασχόλησης που απαιτείται προκειμένου να επιτευχθεί ο εθνικός στόχος όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης για το 2030

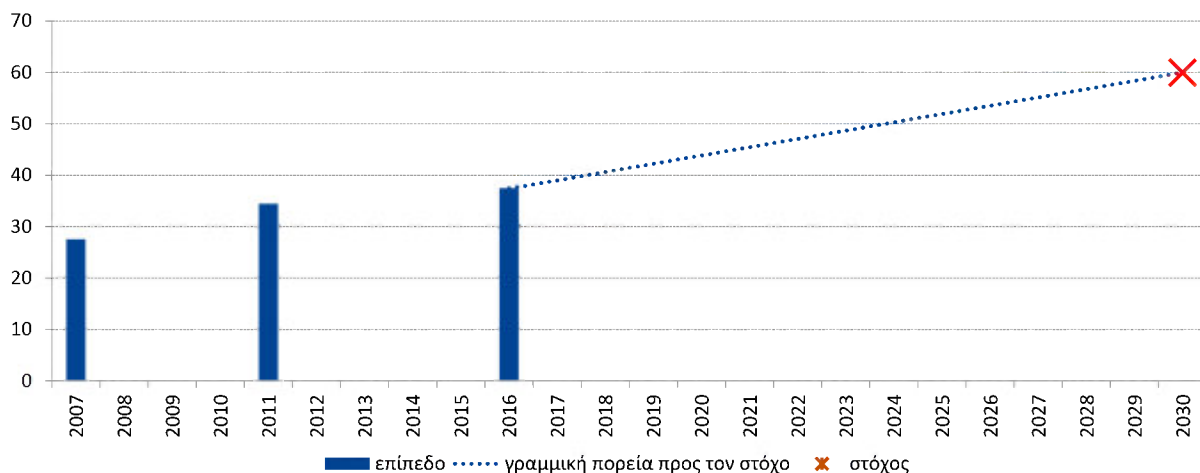

Πηγή: [Ετήσια έκθεση επιδόσεων απασχόλησης 2023](#).

Ο πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για το 2030 όσον αφορά τη μάθηση ενηλίκων κατευθύνει τη δράση πολιτικής για την ενδυνάμωση των εργαζομένων και την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις μεταβαλλόμενες ανάγκες σε δεξιότητες, μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα της διττής μετάβασης και των σημαντικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην Ένωση. Ο πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για το 2030 υπολογίζεται ως το ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση κατά τους τελευταίους 12 μήνες. Τα στοιχεία για τον δείκτη αυτό αναμένεται να διατίθενται από την έρευνα εργατικού δυναμικού (ΕΕΔ) κάθε δεύτερο έτος από το 2023 και μετά⁷². Προηγούμενα στοιχεία που βασίζονται στην έρευνα για την εκπαίδευση ενηλίκων (AES) έδειξαν αυξητική τάση στα ποσοστά συμμετοχής στην ΕΕ από το 2007 έως το 2016 (περίοδος των πλέον πρόσφατων διαθέσιμων στοιχείων· βλ. διάγραμμα 1.3.4). Θα πρέπει να σημειωθεί περαιτέρω σημαντική πρόοδος σε επίπεδο ΕΕ για την επίτευξη του στόχου δεξιοτήτων για το 2030, σύμφωνα με το επίπεδο φιλοδοξίας που απαιτείται για να παραμείνει η Ευρώπη ανταγωνιστική, καινοτόμος και συμπεριληπτική και να ευημερεί στο πλαίσιο των μεγάλων μελλοντικών μετασχηματισμών. Τα κράτη μέλη καθόρισαν διαφορετικά επίπεδα φιλοδοξίας για τους εθνικούς τους στόχους για το 2030 όσον αφορά τη μάθηση ενηλίκων, ανάλογα με την ανάγκη συμβολής στον πρωταρχικό στόχο της ΕΕ, λαμβανομένων παράλληλα υπόψη των διαφορετικών θέσεων εκκίνησης (βλ. διάγραμμα 1.3.5). Οι συζητήσεις σχετικά με τη μεθοδολογική προσέγγιση που πρέπει να υιοθετηθεί για την παρακολούθηση του στόχου για την εκπαίδευση των ενηλίκων θα ξεκινήσουν στην Επιτροπή Απασχόλησης μόλις καταστούν διαθέσιμα τα στοιχεία της νέας ΕΕΔ.

Διάγραμμα 1.3.4: Στο παρελθόν η συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση στην ΕΕ παρουσίαζε ανοδική τάση, απαιτούνται όμως περαιτέρω σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της ΕΕ για το 2030

Ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση κατά τους τελευταίους 12 μήνες στην ΕΕ-27 και πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για το 2030 (άτομα ηλικίας 25-64 ετών, ως %)

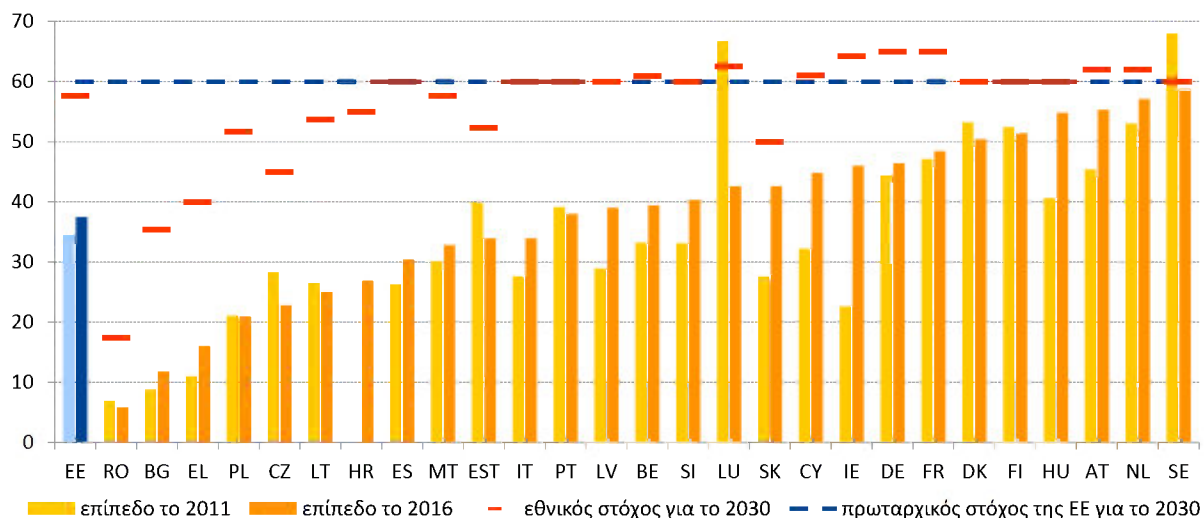

Πηγή: [Ειδική εξαγωγή της Eurostat για το ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση κατά τους τελευταίους 12 μήνες χωρίς καθοδηγούμενη κατάρτιση στον χώρο εργασίας \(GOJT\), από την έρευνα για την εκπαίδευση ενηλίκων.](#)

⁷² Οι τιμές των δεικτών για τα έτη 2007, 2011 και 2016 συγκεντρώθηκαν μέσω της έρευνας για την εκπαίδευση ενηλίκων (AES). Από το 2023 και μετά (με τιμές δεικτών για το 2022), τα στοιχεία αναμένεται να είναι διαθέσιμα μέσω της έρευνας εργατικού δυναμικού της ΕΕ (ΕΕΔ). Αυτή η νέα πηγή στοιχείων θα καταστήσει δυνατή την ύπαρξη υψηλού επιπέδου συνέπειας με τους δείκτες της αγοράς εργασίας και θα παρέχει στοιχεία με μεγαλύτερη συχνότητα. Η Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένης της Eurostat, διενεργεί διεξοδική ανάλυση των στοιχείων από τις δύο πηγές έρευνας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ενδεχόμενα ζητήματα και να διασφαλιστούν η ποιότητα και η συγκρισιμότητα των στοιχείων.

Διάγραμμα 1.3.5: Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες εν γένει σε επίπεδο κρατών μελών για την επίτευξη των καθορισμένων εθνικών στόχων όσον αφορά τη μάθηση ενηλίκων

Συμμετοχή ενηλίκων στην εκπαίδευση κατά τους τελευταίους 12 μήνες (2011 και 2016, άτομα ηλικίας 25-64 ετών, ως %) και εθνικοί στόχοι για το 2030 για τα κράτη μέλη

Σημείωση: Διακοπή το 2016 στη σειρά για τις IE, LU και SE.

Πηγή: [Ειδική εξαγωγή της Eurostat για τη συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση κατά τους τελευταίους 12 μήνες χωρίς καθοδηγούμενη κατάρτιση στον χώρο εργασίας \(GOJT\)](#), από την έρευνα για την εκπαίδευση ενηλίκων και πίνακας που παρουσιάζει τους εθνικούς στόχους για το 2030 στο παράρτημα 1.

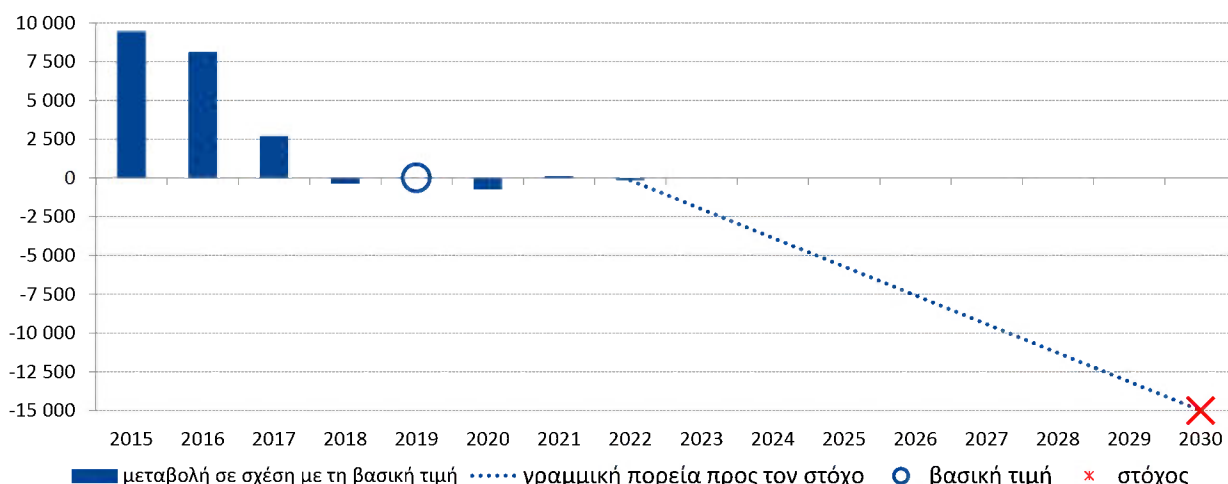
Παρά το δύσκολο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο της τελευταίας τριετίας, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε γενικά σταθερός στην ΕΕ, μετά τη σημαντική μείωση που είχε σημειώσει κατά την τελευταία δεκαετία. Το 2022 ο συνολικός αριθμός των ατόμων AROPE μειώθηκε μόνο κατά 279 000, παραμένοντας κοντά στην τιμή βάσης του 2019 (βλ. Διάγραμμα 1.3.6). Παρότι στα περισσότερα κράτη μέλη καταγράφηκε κάποια πρόοδος προς την επίτευξη των εθνικών τους στόχων (και κυρίως στην Ελλάδα, στην Πολωνία και στην Κροατία, με μείωση κατά 11 %), αρκετά άλλα (Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία, Αυστρία, Φινλανδία, Κάτω Χώρες, Σλοβακία, Σουηδία, Ιρλανδία, Εσθονία, Δανία και Λουξεμβούργο) κινήθηκαν προς την αντίθετη κατεύθυνση (βλ. διάγραμμα 1.3.7). Μόνο η Κύπρος πέτυχε τον εθνικό της στόχο το 2022⁷³. Παράλληλα, ο αριθμός των παιδιών AROPE στην ΕΕ αυξήθηκε κατά 899 000 το 2022, σε σύγκριση με το 2019, με ευνοϊκές εξελίξεις μόνο σε 11 από τα 21 κράτη μέλη που έθεσαν σχετικό συμπληρωματικό στόχο (δηλαδή στο Βέλγιο, στη Βουλγαρία, την Εσθονία, την Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Κροατία, την Κύπρο, τη Μάλτα, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία και τη Σουηδία)⁷⁴. Θα απαιτηθούν σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες και συνεχής παρακολούθηση προκειμένου να διασφαλιστεί η εκπλήρωση των στόχων που έχουν τεθεί σε εθνικό επίπεδο για να επιτευχθεί ο πρωταρχικός στόχος της ΕΕ έως το 2030.

⁷³ Ετήσια έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας 2023.

⁷⁴ Στόχο για τη μείωση της παιδικής φτώχειας έθεσαν το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Γερμανία, η Εσθονία, η Ιρλανδία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Κροατία, η Κύπρος, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Αυστρία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Σλοβακία, η Φινλανδία και η Σουηδία.

Διάγραμμα 1.3,6: Συνεπώς, απαιτούνται προσπάθειες για να αρχίσει να κινείται σε πτωτική πορεία και να επιτευχθεί ο στόχος της ΕΕ για το 230

Μεταβολή του επιπέδου AROPE της ΕΕ-27 και ο σχετικός πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για το 2030 (συνολικός πληθυσμός, σε χιλιάδες άτομα)

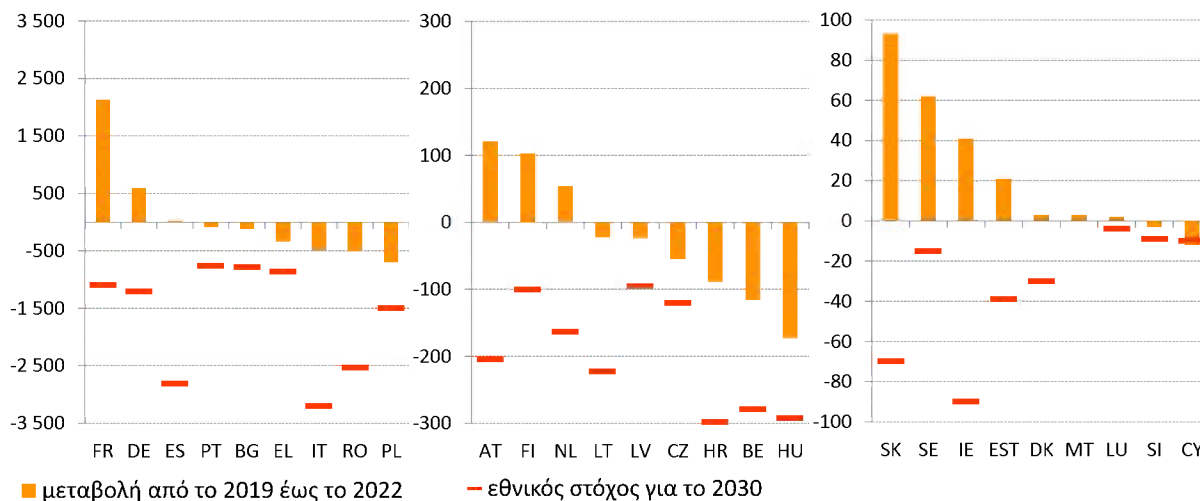
Σημείωση: Υπολογισμοί που βασίζονται σε σειρές χωρίς διακοπή, με εκτιμώμενη τιμή για το 2019

(βλ. υποσημείωση 29 στην ενότητα 1.2).

Πηγή: Eurostat [ilc_pecs01].

Διάγραμμα 1.3.7: Τα περισσότερα κράτη μέλη σημείωσαν κάποια πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικών τους στόχων, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες

Μεταβολές στα επίπεδα AROPE κατά την περίοδο 2019-22 και στους εθνικούς στόχους για το 2030 (συνολικός πληθυσμός, σε χιλιάδες άτομα)

Σημείωση: Διακοπή στη σειρά το 2020 για τις FR, IE, DK και LU, το 2021 για το LU, το 2022 για τη FR και το LU.

Οι DK και DE εκφράζουν τους εθνικούς τους στόχους ως μείωση του αριθμού των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (VLWI) κατά 30 000 και 1,2 εκατομμύρια, αντίστοιχα. Η MT εκφράζει τον εθνικό της στόχο ως μείωση του ποσοστού AROPE κατά 3,1 εκατοστιαίες μονάδες. Η HU εκφράζει τον εθνικό της στόχο ως μείωση του ποσοστού υλικής και κοινωνικής στέρησης των οικογενειών με παιδιά στο 13 % και, κατ' επέκταση, μείωση του αριθμού των ατόμων AROPE κατά 292 000. Η DE εκφράζει τον εθνικό της στόχο σε σύγκριση με το 2020 ως έτος αναφοράς.

Πηγή: Eurostat [ilc_pecs01] and table on 2030 national targets in Annex 1.

1.4 Επικαιροποίηση σχετικά με τον πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων

Ο πίνακας κοινωνικών αποτελεσμάτων στηρίζει την παρακολούθηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και συμβάλλει στην αξιολόγηση των βασικών προκλήσεων στον τομέα της απασχόλησης και των δεξιοτήτων και στον κοινωνικό τομέα στα κράτη μέλη και στην Ένωση. Η τρέχουσα έκδοση του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων προτάθηκε από την Επιτροπή στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για τον πυλώνα του Μαρτίου 2021 και, στη συνέχεια, συζητήθηκε με την Επιτροπή Απασχόλησης (EMCO) και την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ). Οι πρωταρχικοί δείκτες του εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» (EPSCO) στις 14 Ιουνίου 2021. Αποτελεί το κύριο ποσοτικό εργαλείο για την παρακολούθηση της προόδου προς την εφαρμογή των αρχών του πυλώνα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (βλ. παράρτημα 2 για τεχνικές λεπτομέρειες σχετικά με τους πρωταρχικούς δείκτες του)⁷⁵. Ως εκ τούτου, ο κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων αποτελεί επίσης τη βάση για το πρώτο στάδιο ανάλυσης ανά χώρα με βάση τα χαρακτηριστικά του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης (SCF), όπως περιγράφονται στα σχετικά κύρια μηνύματα EMCO-ΕΚΠ και στην υποκείμενη έκθεση της κοινής ομάδας εργασίας EMCO-ΕΚΠ⁷⁶.

⁷⁵ Στοιχεία διαθέσιμα στον ιστότοπο της Eurostat σε επίπεδο [κρατών μελών](#) και [περιφερειών](#). Όσον αφορά τις περιφέρειες, οι σχετικές περιφερειακές πληροφορίες είναι διαθέσιμες για τα περισσότερα κράτη μέλη και για επιλεγμένους δείκτες. Ο πίνακας κοινωνικών αποτελεσμάτων καλύπτει σήμερα 18 από τις 20 αρχές του πυλώνα, τέσσερις περισσότερες απ' ό,τι κάλυπτε η προηγούμενη έκδοση, παρότι επί του παρόντος δεν υπάρχουν πρόσφατα στοιχεία για τον δείκτη μάθησης ενηλίκων. Οι δύο αρχές που δεν έχουν καλυφθεί ακόμη είναι οι αρχές 7 και 8, δηλαδή «Ενημέρωση για τους όρους απασχόλησης και την προστασία σε περίπτωση απόλυσης» και «Κοινωνικός διάλογος και συμμετοχή των εργαζομένων», αντίστοιχα. Υπάρχουν αυστηρές απαιτήσεις ποιότητας για τους πρωταρχικούς δείκτες, οι οποίοι πρέπει επίσης να έχουν σαφή κανονιστική ερμηνεία (παρόλο που δεν υπάρχει άμεση σχέση ένα προς ένα μεταξύ των δεικτών του πίνακα αποτελεσμάτων και των αρχών του πυλώνα). Μέχρι στιγμής, δεν έχει καταστεί εφικτή η εξεύρεση σχετικών δεικτών για τις εν λόγω δύο αρχές, αλλά η Επιτροπή θα συνεχίσει τις εργασίες.

⁷⁶ Βλ. την έκθεση [Κύρια μηνύματα της EMCO-ΕΚΠ](#), η οποία βασίζεται στην [Έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO-ΕΚΠ σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο](#).

Οι πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων αναδεικνύουν βασικές προκλήσεις στα κράτη μέλη της ΕΕ στους τρεις ακόλουθους τομείς: ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας, δίκαιοι όροι εργασίας και κοινωνική προστασία και ένταξη.

Οι πρωταρχικοί δείκτες με τον μεγαλύτερο αριθμό κρατών μελών τα οποία βρίσκονται επί του παρόντος σε «κρίσιμες καταστάσεις» ή κρατών μελών σε κατάσταση με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» είναι το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας, το χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία, ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας⁷⁷ και το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες (12 κράτη μέλη για τον πρώτο, 11 για τους δύο δεύτερους και 9 για τον τελευταίο, αντίστοιχα· βλ. πίνακα 1.4.1). Ενώ ο συνολικός αριθμός των κρατών μελών σε «κρίσιμες καταστάσεις» σε όλους τους πρωταρχικούς δείκτες είναι παρόμοιος με αυτόν του προηγούμενου έτους, ο συνολικός αριθμός των καταστάσεων με ένδειξη «να δοθεί προσοχή» αυξήθηκε σημαντικά το 2022 (60 έναντι 49 το 2021). Στο κεφάλαιο 3 παρουσιάζεται η ανάλυση πρώτου σταδίου για κάθε χώρα, ενώ στην επόμενη ενότητα παρέχονται σχετικές εξηγήσεις και συνοψίζονται τα βασικά οριζόντια πορίσματα.

⁷⁷ Ενώ για τον εν λόγω δείκτη υπάρχει διακοπή στη σειρά το 2022 για όλα σχεδόν τα κράτη μέλη λόγω αλλαγής της μεθοδολογίας (είχε εφαρμοστεί προηγουμένως για τις EST, FI και SE), οι (μη δημοσιευμένες) τιμές δεικτών που υπολογίστηκαν από την Eurostat με βάση την παλαιά μεθοδολογία καταλήγουν γενικά στην ίδια συνολική αξιολόγηση με τις δημοσιευμένες τιμές.

Πίνακας 1.4.1: Κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων: επισκόπηση των προκλήσεων στα κράτη μέλη ανά πρωταρχικό δείκτη

			Βέλτιστη επίδοση	Επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο	Καλή επίδοση, αλλά να δοθεί προσοχή	Επίδοση στον μέσο όρο	Κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη	Να δοθεί προσοχή	Κρίσιμες καταστάσεις
Τσες ευκαιρίες	Ατομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (% του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών)	2022	HR, IE, LT, PL	BE, CY, CZ, LU, NL, PT	EL, SI	AT, FI, FR, LV, SE, SK	BG, IT	DK, EE, MT	DE, ES, HU, RO
	Ποσοστό των ατόμων με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων (% του πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών)	2021	DK, FI, IE, NL	AT, ES, HR, LU, SE		BE, CZ, EE, EL, FR, LV, MT, PT, SK		CY, DE, HU, IT, LT, SI	BG, PL, RO
	Ποσοστό νέων ΕΑΕΚ (% του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15-29 ετών)	2022	MT, SE	AT, DE, DK, IE, LU, PL, PT	NL, SI	BE, EE, FR, HU, LT, LV, SK	BG, IT	CZ, ES, FI, HR	CY, EL, RO
	Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (σε εκατοστιαίες μονάδες)	2022	EE, FI, LT, LV	DK, FR, LU, PT	SE	AT, BE, BG, DE, ES, HR, HU, NL, SI, SK	MT, RO	CY, IE, PL	CZ, EL, IT
	Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20)	2022	BE, CZ, SI, SK	DE, DK, FI, HU, IE, NL, PL, PT		AT, CY, FR, HR, LU, MT	EL, ES, RO	EE, IT, SE	BG, LT, LV
Δίκαιοι όροι εργασίας	Ποσοστό απασχόλησης (ως % του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών)	2022	CZ, EE, NL, SE	BG, DE, DK, HU, IE, LT, MT		AT, CY, FI, FR, LU, LV, PL, PT, SI, SK	EL	BE	ES, HR, IT, RO
	Ποσοστό ανεργίας (% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)	2022	CZ, DE, MT, PL	AT, BG, DK, HU, IE, NL, SI		BE, CY, EE, FI, HR, LT, LU, LV, PT, RO, SK	EL, ES, IT	FR, SE	
	Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)	2022	DK	AT, CZ, DE, EE, HU, IE, LU, NL, PL	MT	BE, BG, CY, FI, FR, HR, LT, LV, PT, SE, SI	EL, ES, IT	RO	SK
	Αύξηση του κατά κεφαλή ΑΔΕΝ (2008 = 100)	2022	HU, MT, PL	HR	EE, LT	DE, DK, FI, FR, LU, LV, NL, PT, SE, SI, SK	AT	BE, CY, CZ	EL, ES, IT
Κοινωνική προστασία και ένταξη	Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του συνολικού πληθυσμού)	2022	CZ, SI	AT, CY, DK, LU, NL, PL, PT, SK	FI	BE, DE, HR, HU, IE, MT	EL, ES	EE, FR, IT, LT, SE	BG, LV, RO
	Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του πληθυσμού ηλικίας 0-17 ετών)	2022	CZ, DK, FI, NL, SI	CY, EE, HR, HU, LU, PL		AT, BE, DE, IE, LT, LV, MT, PT, SE	EL	FR, IT, SK	BG, ES, RO
	Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας (% της μείωσης του AROP)	2022	BE, DK, IE	AT, CZ, DE, FR, PL, SE	FI	CY, LT, LU, NL	LV, PT	BG, EE, ES, HU, IT, MT, SI, SK	EL, HR, RO
	Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία (ως εκατοστιαίες μονάδες)	2022	DK, ES, IT, LU, PT	DE, FI, SI		AT, CY, CZ, EL, FR, LV, NL, SK		BG, EE, MT, PL, RO, SE	BE, HR, HU, IE, LT
	Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης (% του συνολικού πληθυσμού)	2022	CY, SK	EE, HR, IE, LT, MT, PT, SI		AT, BE, CZ, ES, FI, IT, LV, NL, PL, RO, SE	EL	DE, HU	BG, DK, LU
	Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (% του πληθυσμού κάτω των 3 ετών)	2022	DK, FR, NL, SE	BE, EE, MT, PT, SI	ES, LU	EL, FI, IT, LV		AT, BG, CY, DE, HR, IE, LT, PL	CZ, HU, RO, SK
	Ανάγκη ιατρικής περίθαλψης που δεν καλύπτεται, κατά δήλωση των ιδίων των ατόμων (% του πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω)	2022	CY	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, HR, LU, MT, NL, SI		DK, FR, HU, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SK		RO	EE, EL, FI, LV

Σημείωση: επικαιροποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2023. Λόγω ουσιαστικών αλλαγών στον ορισμό του δείκτη «Ποσοστό των ατόμων με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων» το 2021, δεν υπάρχει διαθέσιμη συγκρίσιμη τιμή για το 2019 και, συνεπώς, η ανάλυση του εν λόγω δείκτη βασίζεται, κατ' εξαίρεση, μόνο στα επίπεδα του 2021 (με την παραδοχή «καμία μεταβολή» για όλα τα κράτη μέλη και επίσης για τον μέσο όρο της ΕΕ). Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την κατά κεφαλήν αύξηση του ΑΔΕΝ για την Ιρλανδία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Διακοπές στις σειρές και άλλες ενδείξεις αναφέρονται στα παραρτήματα 3 και 4.

1.5 Βασικά οριζόντια πορίσματα από την ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση

Στην ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα εξετάζονται οι εξελίξεις όσον αφορά την αγορά εργασίας, τις δεξιότητες και τον κοινωνικό τομέα σε κάθε κράτος μέλος προκειμένου να εντοπιστούν δυνητικοί κίνδυνοι για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση οι οποίοι απαιτούν περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο. Μετά τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου EPSCO τον Ιούνιο του 2023 σχετικά με ένα πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης (SCF) και τα κύρια μηνύματα από την EMCO και την ΕΚΠ⁷⁸, με βάση τις εργασίες της ειδικής κοινής ομάδας εργασίας EMCO-ΕΚΠ από τον Οκτώβριο του 2022 έως τον Μάιο του 2023, η παρούσα έκδοση της πρότασης της Επιτροπής για κοινή έκθεση για την απασχόληση (ΚΕΑ) του 2024 εστιάζει περισσότερο σε κάθε χώρα. Η ειδική ανά χώρα ανάλυση ενισχύει την παρακολούθηση των τομέων της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σύμφωνα με το άρθρο 148 της ΣΛΕΕ. Ανταποκρίνεται στις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο σχέδιο δράσης για τον πυλώνα και στην κοινωνική σύνοδο κορυφής του Πόρτο όσον αφορά την ισχυρότερη εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Τα χαρακτηριστικά του SCF, όπως περιγράφονται στα σχετικά κύρια μηνύματα EMCO-ΕΚΠ και στη σχετική έκθεση της κοινής ομάδας εργασίας EMCO-ΕΚΠ⁷⁸, προβλέπουν ανάλυση δύο σταδίων προκειμένου να αξιολογηθούν οι προκλήσεις για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση στα κράτη μέλη. Το πρώτο στάδιο βασίζεται κυρίως στους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων και εντοπίζει *δυνητικούς κινδύνους* για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση. Προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχουν *πραγματικές προκλήσεις* για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και να προσδιοριστούν οι βασικοί παράγοντες στους οποίους αυτές οφείλονται, θα πραγματοποιηθεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο η οποία θα βασιστεί σε ευρύτερο σύνολο ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων, μεταξύ άλλων σε σχέση με την πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικών στόχων για το 2030 (για λεπτομερέστερη επεξήγηση της μεθοδολογίας βλ. μεθοδολογικό πλαίσιο στο τέλος της παρούσας ενότητας). Στην περαιτέρω ανάλυση θα περιγραφούν επίσης τα μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά τα βασικά οριζόντια πορίσματα της ανάλυσης πρώτου σταδίου ανά χώρα του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης και επισημαίνονται οι χώρες για τις οποίες θα πρέπει να πραγματοποιηθεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο. Τα βασικά πορίσματα βασίζονται στην ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα που παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 3 της έκθεσης.

⁷⁸ Βλ. την έκθεση [Κύρια μηνύματα της EMCO-ΕΚΠ](#), η οποία βασίζεται στην [Έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO-ΕΚΠ σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο](#).

Συνολικά, από την εξέταση του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στην ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα προκύπτει ότι οι επιδόσεις της αγοράς εργασίας σε όλα τα κράτη μέλη είναι υψηλές, παρότι υφίστανται επίμονες προκλήσεις για συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, καθώς και ορισμένοι κίνδυνοι στους τομείς των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής που απαιτούν περαιτέρω ενδεδειγμένη εξέταση. Η εφαρμογή της μεθοδολογίας «φωτεινού σηματοδότη» της ΚΕΑ στους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό των προκλήσεων που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (βλ. ενότητα 1.4). Η συγκέντρωση των ενδείξεων από τους δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων ανά χώρα, σύμφωνα με τη συζητηθείσα μεθοδολογία (βλ. πλαίσιο στο τέλος της παρούσας ενότητας), καθιστά δυνατή τη συνολική αξιολόγηση των δυνητικών κινδύνων για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση που αντιμετωπίζουν η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της. Κατωτέρω παρουσιάζεται μια οριζόντια σύνοψη των βασικών οριζόντιων πορισμάτων (βλ. επίσης πίνακα 1.4.1 και διάγραμμα 1.5.1):

- Τα κράτη μέλη των οποίων η συνολική κατάσταση της αγοράς εργασίας ήταν αρχικά η χειρότερη όσον αφορά την απασχόληση και την ανεργία, καθώς και όσον αφορά τη συνιστώσα της μακροχρόνιας ανεργίας, βελτιώθηκαν περισσότερο σε σχέση με άλλα κράτη μέλη το 2022, κάτι που δείχνει μια διαδικασία σύγκλισης ως προς τις διαστάσεις αυτές (βλ. ενότητα 2.1.1, διαγράμματα 2.1.1 και 2.1.5). Ωστόσο, δεν ισχύουν για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες οι ίδιες καλές επιδόσεις. Μεγάλος αριθμός «κρίσιμων καταστάσεων» (κόκκινο) και «να δοθεί προσοχή» (πορτοκαλί) εντοπίζονται σε όλα τα κράτη μέλη (με βάση τη συμφωνημένη μεθοδολογία της ΚΕΑ) σε σχέση με το χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία (για έντεκα κράτη μέλη) και το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (για έξι κράτη μέλη), χωρίς εμφανή ανοδική τάση σύγκλισης (βλ. στοιχεία από την ενότητα 2.2.1, διαγράμματα 2.2.15 και 2.2.11, αντίστοιχα), παρά τη θετική τάση σε επίπεδο ΕΕ (βλ. διάγραμμα 1.5.1). Αντίθετα, το ποσοστό των νέων ΕΕΑΚ παρουσιάζει γενική βελτίωση και τάση σύγκλισης μεταξύ των χωρών της ΕΕ (βλ. στοιχεία από την ενότητα 2.2.1, διάγραμμα 2.2.9), παρότι το σταθερά υψηλό ποσοστό εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας (για τον συγκεκριμένο δείκτη αναφέρονται επτά «κρίσιμες καταστάσεις» ή «να δοθεί προσοχή» μεταξύ των κρατών μελών). Ταυτόχρονα, η αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών σταμάτησε το 2022 για πρώτη φορά από το 2013, γεγονός που αντικατοπτρίζει την επίδραση του υψηλού πληθωρισμού, ο οποίος υπερέβη την αύξηση των μισθών σε πολλές χώρες, με αποτέλεσμα έξι κράτη μέλη να βρίσκονται σε «κρίσιμες καταστάσεις» ή σε καταστάσεις με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» για τον εν λόγω δείκτη.

- Παρά τις πρόσφατες θετικές εξελίξεις, εξακολουθούν να υπάρχουν κίνδυνοι για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση όσον αφορά τις δεξιότητες, κάτι που μπορεί να επιτείνει τις προκλήσεις και τις ανισότητες όσον αφορά την απασχολησιμότητα, εάν δεν ενισχυθούν σημαντικά οι δράσεις πολιτικής.** Αυτή η ανάγκη είναι ακόμα πιο πιεστική υπό το πρίσμα των σημαντικών ελλείψεων δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού στην Ένωση, οι οποίες δημιουργούν εμπόδια στην καινοτομία και στην ανάπτυξη, μεταξύ άλλων ενόψει της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση μειώνεται στα περισσότερα κράτη μέλη, αλλά υπάρχει περαιτέρω περιθώριο βελτίωσης, καθώς επτά κράτη μέλη εξακολουθούν να βρίσκονται σε «κρίσιμες καταστάσεις» ή σε καταστάσεις με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», και η ανοδική σύγκλιση δεν είναι εμφανής (βλ. στοιχεία από την ενότητα 2.2.1, διάγραμμα 2.2.2). Η μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εξακολουθεί να είναι ουσιώδης προκειμένου να διαμορφωθεί ένα εργατικό δυναμικό που θα διαθέτει όλες τις απαραίτητες δεξιότητες για να παραμείνει προσαρμόσιμο και ανοικτό σε περαιτέρω μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής, ενόψει της διττής μετάβασης και της σημασίας για την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη, καθώς και της δημογραφικής αλλαγής. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες είναι χαμηλό, με συνολικά εννέα κράτη μέλη να βρίσκονται σε «κρίσιμες καταστάσεις» ή σε καταστάσεις με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Επί του παρόντος, μόνο λίγο περισσότερο από το ήμισυ του ενήλικου πληθυσμού της ΕΕ διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, έναντι ποσοστού σχεδόν 90 % των θέσεων εργασίας για τις οποίες απαιτούνται ήδη αυτές οι δεξιότητες. Αυτό δείχνει τη σημαντική έκταση της πρόκλησης που πρέπει να αντιμετωπιστεί, από την προσχολική εκπαίδευση έως τη διά βίου μάθηση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το εργατικό δυναμικό της ΕΕ είναι σε θέση να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας σε δεξιότητες. Στο μεταξύ, στα περισσότερα κράτη μέλη σημειώθηκε ακόμα και μείωση του ποσοστού των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών που συμμετέχουν σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας, ενώ οι διαφορές μεταξύ των χωρών παραμένουν σημαντικές. Δώδεκα κράτη μέλη εξακολουθούν να βρίσκονται σε «κρίσιμες καταστάσεις» ή σε καταστάσεις με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» στο πλαίσιο αυτής της διάστασης, χωρίς εμφανείς ενδείξεις ανοδικής σύγκλισης (βλ. στοιχεία από την ενότητα 2.2.1, διάγραμμα 2.2.12).

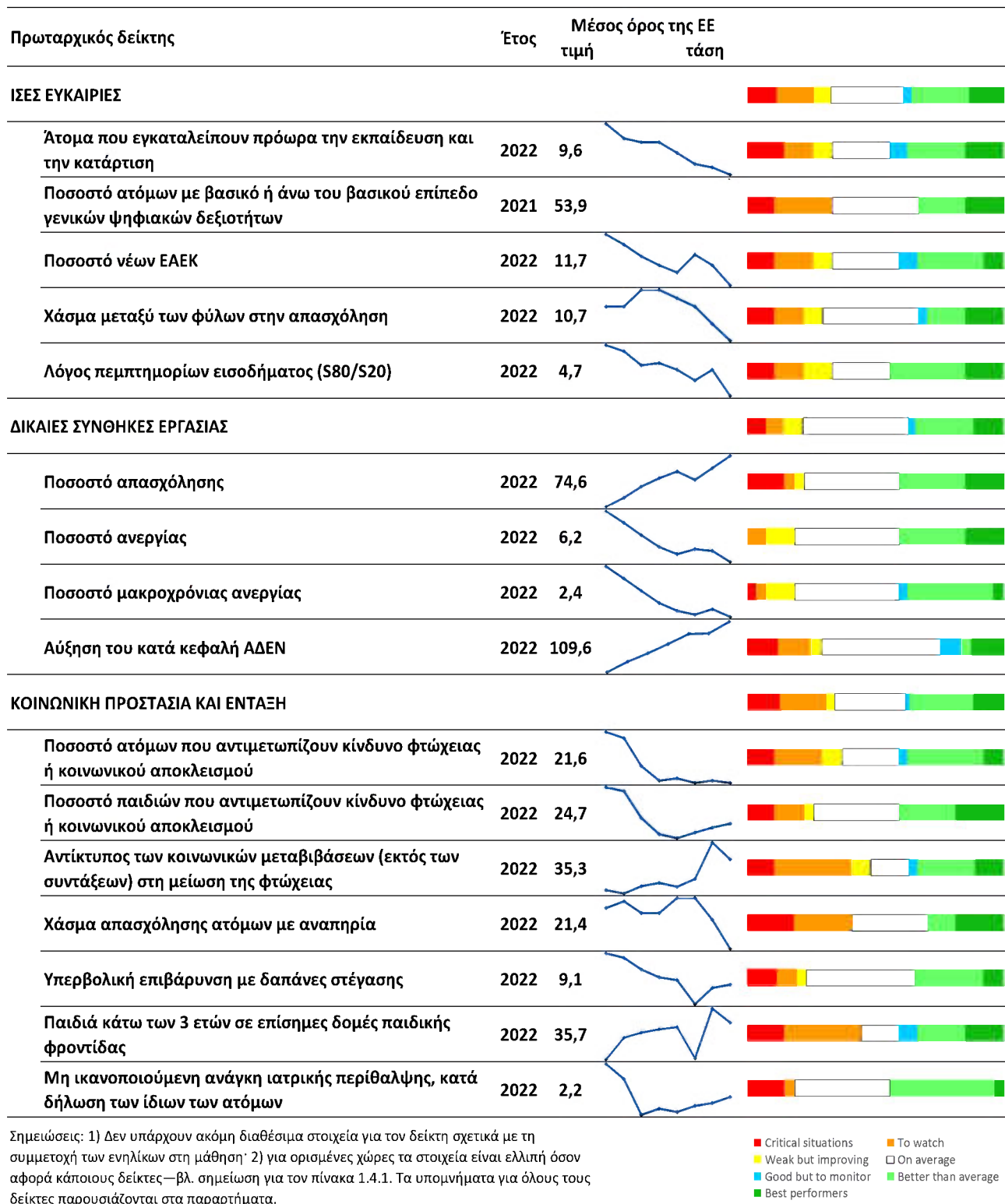
- Συνολικά, τα κοινωνικά αποτελέσματα είναι γενικά σταθερά, παρά τις πολλαπλές κρίσεις που υφίστανται. Ωστόσο, η κοινωνική κατάσταση πρέπει να παρακολουθείται στενά υπό το πρίσμα του υψηλού κόστους ζωής και των συναφών κινδύνων για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση, μεταξύ άλλων όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.** Τα εθνικά και ενωσιακά μέτρα που ελήφθησαν για την προστασία των θέσεων εργασίας και των εισοδημάτων υπήρξαν εν γένει αποτελεσματικά για τη διατήρηση του ποσοστού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) σε σχετικά σταθερά επίπεδα κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω COVID19. Ομοίως, παρατηρήθηκε συνολική σταθερότητα εν μέσω των πρόσφατων αυξήσεων του κόστους ζωής, με οκτώ κράτη μέλη να βρίσκονται σε «κρίσιμες καταστάσεις» ή σε καταστάσεις με ένδειξη «να δοθεί προσοχή» όσον αφορά το ποσοστό AROPE το 2022, παρά ορισμένες ενδείξεις ανοδικής σύγκλισης (βλ. στοιχεία από την ενότητα 2.4.1, διάγραμμα 2.4.2). Αντίθετα, δεν παρατηρήθηκαν σαφείς ενδείξεις ανοδικής σύγκλισης όσον αφορά το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, διάσταση για την οποία έξι χώρες βρίσκονταν σε «κρίσιμη κατάσταση» ή σε κατάσταση με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» το 2022 (βλ. στοιχεία από την ενότητα 2.4.1, διάγραμμα 2.4.4), κάτι το οποίο ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά τις μακροπρόθεσμες κοινωνικοοικονομικές επιδόσεις της Ένωσης. Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας περιορίστηκε το 2022 (όσον αφορά τα εισοδήματα του 2021) στα περισσότερα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να προκύψει πολύ υψηλός αριθμός (έντεκα) «κρίσιμων καταστάσεων» ή καταστάσεων με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», εν μέρει λόγω της σταδιακής κατάργησης των έκτακτων μέτρων στήριξης που είχαν τεθεί σε εφαρμογή για την αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19. Επίσης, η υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης και οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, αυξήθηκαν πρόσφατα, με πέντε κράτη μέλη να βρίσκονται σε «κρίσιμη κατάσταση» ή σε κατάσταση με ένδειξη «να δοθεί προσοχή» το 2022 και για τους δύο δείκτες, ενώ υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις απόκλισης μεταξύ των χωρών της ΕΕ (βλ. στοιχεία από την ενότητα 2.4.1, διαγράμματα 2.4.11 και 2.4.13, αντίστοιχα).

Σύμφωνα με το κεφάλαιο 3 της παρούσας έκθεσης, έχει διαπιστωθεί ότι για επτά κράτη μέλη απαιτείται διεξοδικότερη ανάλυση δεύτερου σταδίου υπό το πρίσμα των προκλήσεων που αναδείχθηκαν από τους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων, οι οποίοι επισημαίνουν πιθανούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφεται στα κύρια μηνύματα της EMCO και της ΕΚΠ και την έκθεση⁷⁸ της ομάδας εργασίας στην οποία βασίζονται (βλ. πλαίσιο στο τέλος της παρούσας ενότητας). Πρόκειται για τη Βουλγαρία, την Εσθονία, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία. Για όλες αυτές τις χώρες εντοπίστηκαν δυνητικοί κίνδυνοι για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση σε σχέση με δύσκολες καταστάσεις που επισημάνθηκαν σε σχετικά μεγάλο αριθμό τομέων πολιτικής, ενώ για τη Λιθουανία καίριο ρόλο διαδραμάτισαν και οι επιδεινώσεις που ανέκυψαν με την πάροδο του χρόνου σε μικρότερο αριθμό τομέων πολιτικής (και ελήφθησαν επίσης υπόψη στην ανάλυση αυτήν). Οι περισσότεροι κίνδυνοι για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση στις προαναφερθείσες χώρες απορρέουν από δείκτες όπως το ποσοστό του πληθυσμού που διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, το χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία, ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας και το ποσοστό AROPE, ακολουθούμενα από το ποσοστό παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος και το ποσοστό AROPE για τα παιδιά.

Για τα επτά αυτά κράτη μέλη, οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα διενεργήσουν διεξοδικότερη ανάλυση δεύτερου σταδίου.

Διάγραμμα 1.5.1: Επισκόπηση της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και των κοινωνικών τάσεων, καθώς και των προκλήσεων με βάση τους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων

Μέσος όρος της ΕΕ, τάσεις και κατανομή των κρατών μελών με ειδική κατηγοριοποίηση ΚΕΑ μεταξύ όλων για κάθε πρωταρχικό δείκτη, επίσης συγκεντρωτικά για τα τρία κεφάλαια του πυλώνα

Μεθοδολογική προσέγγιση για τον εντοπισμό δυνητικών κινδύνων για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση στην ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση

Η ανάλυση βασίζεται σε υφιστάμενα εργαλεία που έχουν αναπτυχθεί με τα κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια, με βάση ιδίως τον πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων και τη λεγόμενη μεθοδολογία ΚΕΑ (φωτεινού σηματοδότη). Τα εργαλεία αυτά συμβάλλουν συνδυαστικά στον εντοπισμό δυνητικών κινδύνων για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση στα κράτη μέλη⁷⁹. Η ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα βασίζεται στο πλήρες σύνολο των πρωταρχικών δεικτών του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων. Καθένας από τους δείκτες εξετάζεται με βάση τη μεθοδολογία ΚΕΑ, η οποία καθορίζει τη σχετική θέση των κρατών μελών. Αυτή η σχετική θέση εκφράζεται με τη μορφή τυπικών αποκλίσεων από τον μέσο όρο τόσο του απόλυτου επιπέδου της τιμής του δείκτη όσο και της μεταβολής του σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (για περισσότερες τεχνικές λεπτομέρειες, βλ. παράρτημα 4). Τα αποτελέσματα συνοψίζονται σε μία από τις επτά πιθανές κατηγορίες για κάθε δείκτη για την εν λόγω χώρα («βέλτιστη επίδοση», «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή», «επίδοση στον μέσο όρο», «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη», «να δοθεί προσοχή», «κρίσιμη κατάσταση»). Κάθε κατηγορία αντιστοιχεί σε ένα χρώμα της κλίμακας, από το πράσινο έως το κόκκινο.

Έκαστος από τους δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων αξιολογείται με τη μεθοδολογία που εξηγείται ανωτέρω, προκειμένου να προσδιοριστεί αν οδηγεί σε δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, κατ' επέκταση, αν απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο.⁷⁹ Η ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» αναφέρεται στα κράτη μέλη με επίδοση πολύ χειρότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ σε συγκεκριμένο δείκτη και στα οποία η κατάσταση επιδεινώνεται ή δεν βελτιώνεται επαρκώς σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Για μία κατάσταση θεωρείται ότι πρέπει «να δοθεί προσοχή» σε δύο περιπτώσεις: α) όταν το κράτος μέλος έχει χειρότερη επίδοση από τον μέσο όρο της ΕΕ σε συγκεκριμένο δείκτη και η κατάσταση στη χώρα επιδεινώνεται ή δεν βελτιώνεται επαρκώς γρήγορα και β) όταν η επίδοση όσον αφορά τα επίπεδα συνάδει με τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά η κατάσταση επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο θεωρείται δικαιολογημένη για τα κράτη μέλη για τα οποία έξι ή περισσότεροι πρωταρχικοί δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων επισημαίνονται με κόκκινο («κρίσιμη κατάσταση») ή με πορτοκαλί («να δοθεί προσοχή»). Ένας πρόσθετος λόγος για τον οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι η κατάσταση απαιτεί περαιτέρω ανάλυση συντρέχει όταν ένας δείκτης που επισημαίνεται με κόκκινο ή πορτοκαλί παρουσιάζει δύο διαδοχικές επιδείνωσεις στην κατηγοριοποίηση της ΚΕΑ. Παράδειγμα αποτελεί η μετάβαση από την ένδειξη «επίδοση στον μέσο όρο» στην ένδειξη «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη» στην έκδοση της ΚΕΑ του 2023, ακολουθούμενη από περαιτέρω επιδείνωση σε «κρίσιμη κατάσταση» στην έκδοση του 2024. Αυτή η μεταβολή θα συνυπολογιστεί ως πρόσθετη «ένδειξη» προς την κατεύθυνση του ελάχιστου ορίου των έξι ενδείξεων συνολικά. Για παράδειγμα, εάν σε ένα δεδομένο έτος n 5 πρωταρχικοί δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων μιας χώρας επισημαίνονται με κόκκινο ή πορτοκαλί και ένας από αυτούς παρουσιάζει επιδείνωση επί δύο διαδοχικά έτη κατά τα έτη n και $n - 1$, η χώρα θεωρείται ότι έχει συνολικά 6 ενδείξεις κατά το εν λόγω έτος n (5 κόκκινες/πορτοκαλί ενδείξεις από τους δείκτες κατά το δεδομένο έτος $+ 1$ εξ αυτών με δύο διαδοχικές επιδείνωσεις). Ως εκ τούτου, θα απαιτηθεί περαιτέρω ανάλυση και σε δεύτερο στάδιο. Τυχόν διακοπές στη σειρά και ζητήματα που σχετίζονται με την ποιότητα και την ερμηνεία των στοιχείων λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση του συνολικού αριθμού ενδείξεων προς το ελάχιστο όριο.

Οι πρωταρχικοί δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων και η αξιολόγησή τους βασίζονται στα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία. Όταν δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία για την αξιολόγηση της κατηγοριοποίησης ΚΕΑ για μια δεδομένη χώρα, για τη συμπλήρωση των ελλειπουσών πληροφοριών χρησιμοποιείται η αντίστοιχη κατηγοριοποίηση ΚΕΑ από την προηγούμενη έκδοση της ΚΕΑ (εάν είναι διαθέσιμη). Εάν ο δείκτης παρουσιάζει ελλείπουσες τιμές για την τελευταία και την προηγούμενη έκδοση της ΚΕΑ, οι κατηγοριοποιήσεις ΚΕΑ δεν προσμετρώνται στο ενδεικτικό όριο των 6 ενδείξεων για την ανάλυση δεύτερου σταδίου.

⁷⁹ Βλ. την έκθεση [Κύρια μηνύματα της EMCO-EKΠ](#), η οποία βασίζεται στην [Έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO-EKΠ σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο](#).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ — ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

2.1 Κατευθυντήρια γραμμή 5: Τόνωση της ζήτησης εργασίας

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η εφαρμογή της κατευθυντήριας γραμμής 5 για την απασχόληση, στο πλαίσιο της οποίας συνιστάται στα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την προώθηση της ζήτησης εργασίας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας, σύμφωνα με τις αρχές 4 (ενεργός υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης) και 6 (μισθοί) του πυλώνα. Το σημείο 2.1.1 επικεντρώνεται στις κυριότερες εξελίξεις στην αγορά εργασίας, οι οποίες αντικατοπτρίζουν επίσης τον αντίκτυπο της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19 και του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Στο σημείο 2.1.2 αναφέρονται τα μέτρα που έχουν θέσει σε εφαρμογή τα κράτη μέλη στους εν λόγω τομείς, με ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνα που αποσκοπούν στη διατήρηση της απασχόλησης και στη στήριξη της δημιουργίας θέσεων εργασίας.

2.1.1 Βασικοί δείκτες

Το 2022 η αγορά εργασίας της ΕΕ συνέχισε να είναι ανθεκτική, παρά την αβεβαιότητα που δημιούργησε ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και τον αντίκτυπο του υψηλού πληθωρισμού. Σε ετήσια βάση, το ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ (ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών) σημείωσε βελτίωση κατά 1,5 εκατοστιαίες μονάδες φθάνοντας το 74,6 % το 2022, βελτίωση η οποία είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί πλήρως εφικτός ο πρωταρχικός στόχος της ΕΕ για ποσοστό απασχόλησης ύψους τουλάχιστον 78 % των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών έως το 2030. Το ποσοστό απασχόλησης σημείωσε άνοδο σε όλα τα κράτη μέλη, και ιδιαίτερα ισχυρή άνοδο στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Εσθονία, τη Βουλγαρία, τη Σλοβακία και την Ιταλία —βλ. διάγραμμα 2.1.1. Μικρές βελτιώσεις καταγράφηκαν στο Λουξεμβούργο και στη Γαλλία. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων, η Ιταλία, η Ρουμανία, η Ισπανία και η Κροατία εξακολουθούν να βρίσκονται σε «κρίσιμες καταστάσεις», παραμένοντας σε σχετικά χαμηλά επίπεδα κάτω του 70 %, παρά την αύξηση της απασχόλησης σε επίπεδα κοντινά στον μέσο όρο της ΕΕ ή κάπως μεγαλύτερα (στην Ισπανία και την Ιταλία). Η κατάσταση στο Βέλγιο κατατάσσεται στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή», ύστερα από βελτίωση κάτω του μέσου όρου από σχετικά χαμηλό επίπεδο. Από την άλλη πλευρά, οι Κάτω Χώρες, η Σουηδία, η Εσθονία και η Τσεχία κατατάσσονται στην κατηγορία «βέλτιστη επίδοση» (με ποσοστά άνω του 80 % το 2022). Συνολικά, παρατηρείται σύγκλιση των ποσοστών απασχόλησης μεταξύ των κρατών μελών. Σε τριμηνιαία βάση, το ποσοστό απασχόλησης συνέχισε την ανοδική του πορεία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 και αυξήθηκε κατά 0,6 εκατοστιαίες μονάδες, παρά την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας κατά το δεύτερο εξάμηνο του προηγούμενου έτους. Στα περισσότερα κράτη μέλη παρατηρούνται σημαντικές περιφερειακές διαφορές όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης (βλ. διάγραμμα 5 στο παράρτημα 5).

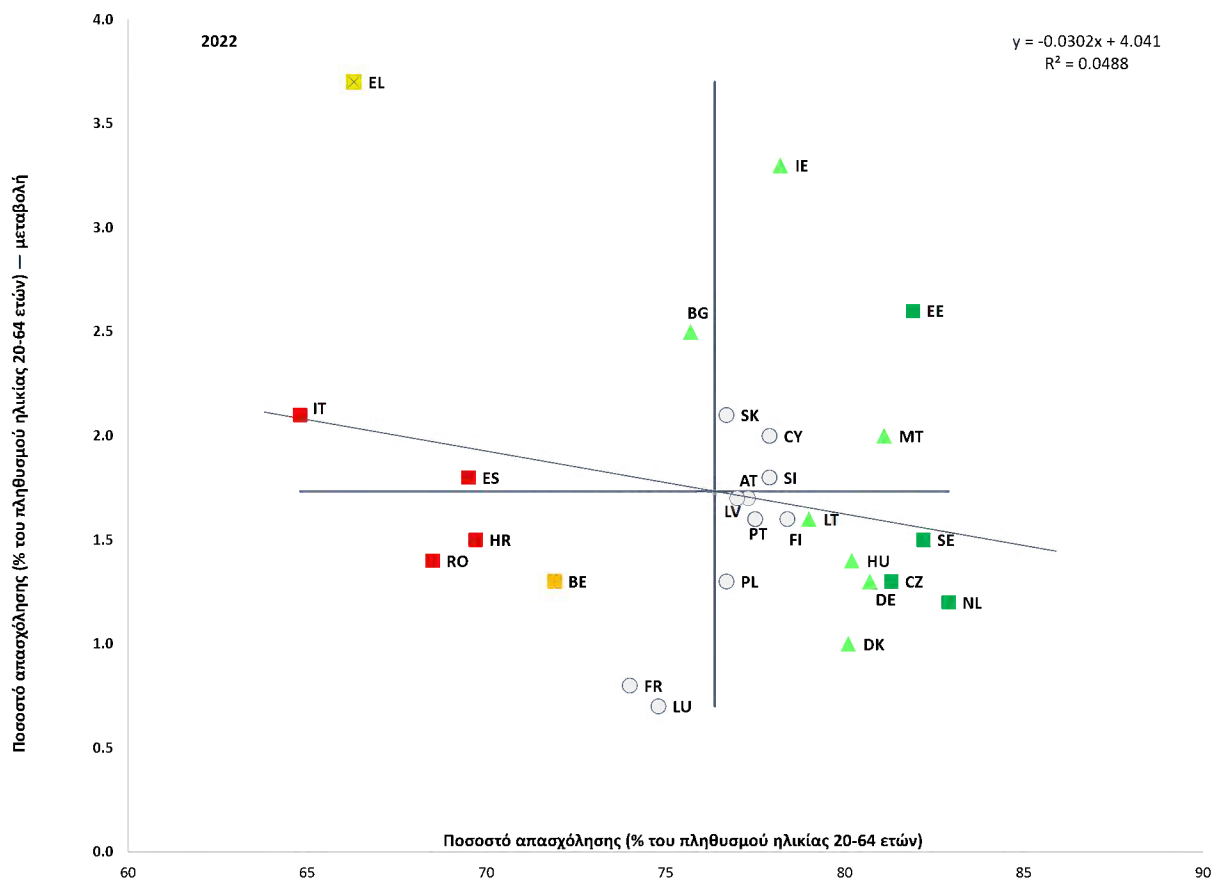
Η αύξηση της απασχόλησης συγκεντρώθηκε στον τομέα των υπηρεσιών και στους λιγότερο ενεργοβόρους τομείς της οικονομίας. Η δημιουργία θέσεων εργασίας ήταν ιδιαίτερα ισχυρή στις δραστηριότητες που είχαν πληγεί περισσότερο από την πανδημία. Η άρση των περιορισμών οδήγησε στην εκτίναξη της ζήτησης και συνέβαλε στη σταθερή αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών που απαιτούν στενή επαφή, όπου η απασχόληση σε όρους αριθμού εργαζομένων (με βάση τους εθνικούς λογαριασμούς) αυξήθηκε κατά 1,9 % το 2022 και υπερέβη για πρώτη φορά τα προ της πανδημίας επίπεδα⁸⁰. Σημαντική αύξηση της απασχόλησης καταγράφηκε επίσης στις επαγγελματικές υπηρεσίες και στις υπηρεσίες ΤΠΕ. Αντίθετα, η δημιουργία θέσεων εργασίας παρέμεινε στάσιμη στον τομέα της μεταποίησης λόγω των διαταραχών στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια της ανάκαμψης και των επακόλουθων αυξήσεων του ενεργειακού κόστους μετά τη στρατιωτική εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Ο κλυδωνισμός των τιμών της ενέργειας συνέβαλε στη συγκράτηση της ζήτησης εργασίας στις ενεργοβόρες βιομηχανίες, με την απασχόληση να εξακολουθεί να είναι κατά 3,5 % χαμηλότερη από τα προ της πανδημίας επίπεδα. Οι τομείς χαμηλής έντασης ενέργειας συνέβαλαν συγκριτικά περισσότερο στη συνολική αύξηση της απασχόλησης, με την απασχόληση στους εν λόγω τομείς να υπερβαίνει κατά 7 % τα προ της πανδημίας επίπεδα⁸¹.

⁸⁰ Οι υπηρεσίες που απαιτούν στενή επαφή αφορούν το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τις μεταφορές, τη στέγαση και τις υπηρεσίες εστίασης, καθώς και τις τέχνες και την ψυχαγωγία.

⁸¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Labour market and wage developments in Europe: ετήσια επανεξέταση 2023*, 2023.

Διάγραμμα 2.1.1: Το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε σε όλα τα κράτη μέλη το 2022

Ποσοστό απασχόλησης (ατόμων ηλικίας 20-64 ετών), επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων)

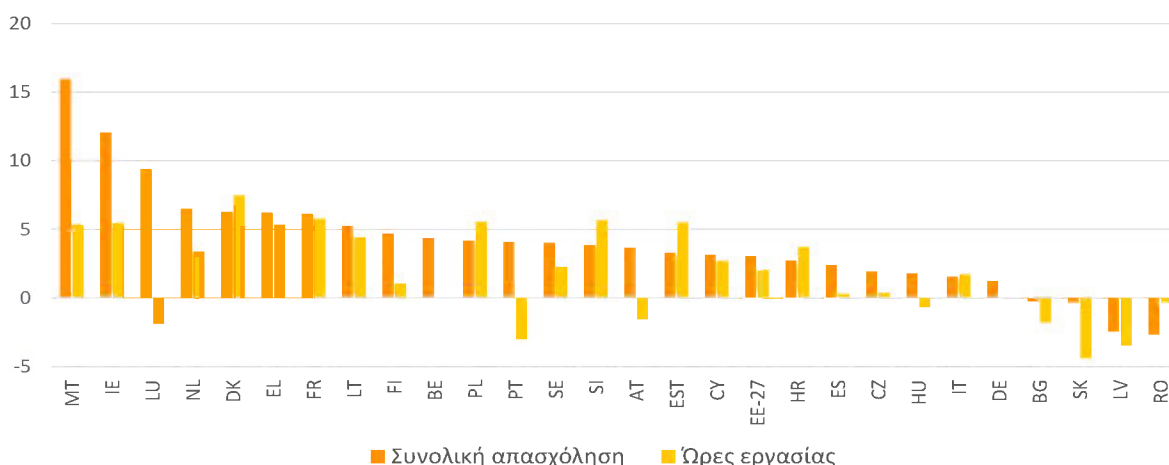
Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Ο ορισμός διαφέρει για την Ισπανία και τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, η αύξηση της απασχόλησης υπερσκέλισε την αύξηση των συνολικών ωρών εργασίας, με αποτέλεσμα να μειωθεί ο μέσος αριθμός ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο σε σύγκριση με το 2019. Η απασχόληση ανέκαμψε γρήγορα μετά την πανδημία και, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023, υπερέβη τα προ της πανδημίας επίπεδα σε όλα τα κράτη μέλη, εκτός από τη Λετονία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Βουλγαρία, με επιπλέον 6,4 εκατομμύρια εργαζομένους στην ΕΕ συνολικά —βλ. διάγραμμα 2.1.2. Ο συνολικός αριθμός των ωρών εργασίας, μετά τη μεγάλη πτώση που σημείωσε κατά τη διάρκεια της πανδημίας λόγω της ευρείας εφαρμογής προγραμμάτων διατήρησης θέσεων εργασίας, ανέκαμψε επίσης, παρότι η ανάκαμψή του ήταν λιγότερο έντονη σε σχέση με αυτήν της απασχόλησης στα περισσότερα κράτη μέλη. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 εξακολούθησε να βρίσκεται σε επίπεδα χαμηλότερα από τα προ της πανδημίας επίπεδα στη Γερμανία, την Πορτογαλία, την Αυστρία, τη Λετονία, τη Σλοβακία, στο Λουξεμβούργο, στη Βουλγαρία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία. Η συγκρατημένη αύξηση των συνολικών ωρών εργασίας σε σύγκριση με την απασχόληση δείχνει ότι ο μέσος αριθμός των ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο μειώθηκε κατά μέσο όρο σε σύγκριση με το 2019, επιστρέφοντας στη μακροχρόνια πτωτική του τάση. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από την εντονότερη αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών και στους τομείς που χαρακτηρίζονται από χαμηλότερο αριθμό ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο από τον μέσο όρο. Μπορεί επίσης να αντικατοπτρίζει τις επιπτώσεις της επιτάχυνσης της ψηφιοποίησης μετά την πανδημία. Επιπροσθέτως, η διατήρηση προσωρινώς υπεράριθμου προσωπικού για την αντιμετώπιση των αυξημένων μελλοντικών αναγκών («labour hoarding») μπορεί επίσης να έχει διαδραματίσει κάποιον ρόλο: οι εταιρείες, αντιμέτωπες με τη συνεχιζόμενη στενότητα της αγοράς εργασίας και τις ελλείψεις δεξιοτήτων, έχουν γενικά ισχυρότερα κίνητρα να διατηρήσουν το υπάρχον προσωπικό, μειώνοντας παράλληλα προσωρινά τις ώρες εργασίας⁸².

Διάγραμμα 2.1.2 Μείωση των ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο στα περισσότερα κράτη μέλη

Μεταβολή της συνολικής απασχόλησης και του αριθμού των ωρών εργασίας μεταξύ του τέταρτου τριμήνου του 2019 και του δεύτερου τριμήνου του 2023 (ως %)

Σημείωση: Στοιχεία προσαρμοσμένα σε εποχικές διακυμάνσεις και ημερολογιακώς προσαρμοσμένα. Στοιχεία σχετικά με τη συνολική απασχόληση προσαρμοσμένα μόνο σε εποχικές διακυμάνσεις για την Τσεχία, την Ελλάδα, τη Γαλλία, τη Μάλτα, την Πολωνία και την Πορτογαλία. Στοιχεία σχετικά με τις δεδουλευμένες ώρες εργασίας προσαρμοσμένα μόνο σε εποχικές διακυμάνσεις για τη Μάλτα και δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το Βέλγιο.

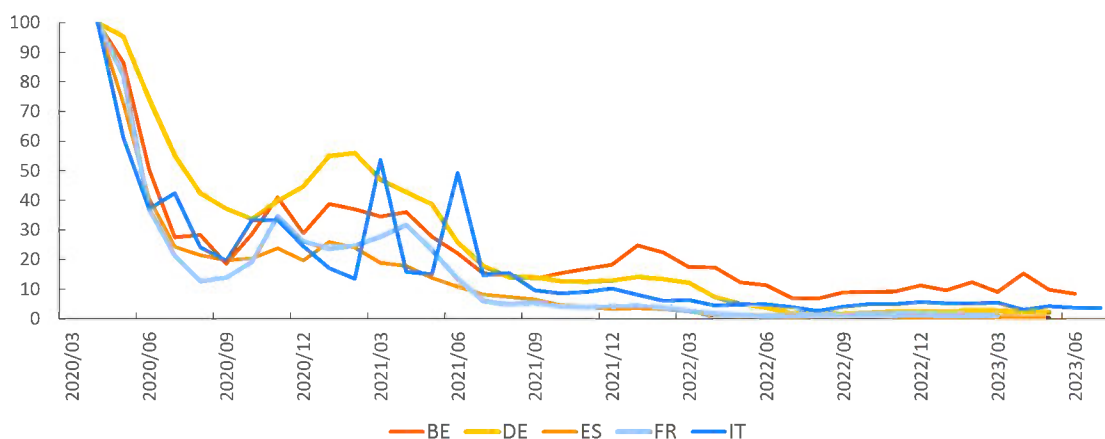
Πηγή: Eurostat [[namq_10_a10_e](#)], εθνικοί λογαριασμοί.

⁸² Βλ. Arce et al., *More jobs but fewer working hours* (Περισσότερες θέσεις απασχόλησης αλλά λιγότερες ώρες εργασίας), ECB Blog, Ιούνιος 2023.

Τα συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας θεωρούνται όλο και περισσότερο ως αποτελεσματικό εργαλείο πολιτικής για την αντιμετώπιση εξωτερικών διαταραχών προσωρινού χαρακτήρα στην οικονομία. Τα άρτια σχεδιασμένα συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας και παρόμοια συστήματα διατήρησης θέσεων εργασίας έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας και των εισοδημάτων κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω COVID19. Η χρηματοδοτική συνδρομή που παρέχεται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μέσου προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) παρείχε επίσης κίνητρα στα κράτη μέλη ώστε να εφαρμόσουν αποτελεσματικές πολιτικές διατήρησης των θέσεων εργασίας με τη θέσπιση νέων ή την επέκταση υφιστάμενων συστημάτων. Κατά τα πρώτα στάδια της πανδημίας, η εφαρμογή συστημάτων μειωμένου ωραρίου εργασίας έφθασε σε πρωτοφανή επίπεδα⁸³. Ακολούθησε απότομη μείωση στο πλαίσιο της ανάκαμψης το 2021, όταν χαλάρωσαν οι περιορισμοί των οικονομικών δραστηριοτήτων. Ορισμένα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων του Βελγίου και της Ιταλίας, βασίστηκαν εκ νέου σε συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας για την άμβλυνση των οικονομικών επιπτώσεων του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και του επακόλουθου κλυδωνισμού των τιμών της ενέργειας. Ωστόσο, η εφαρμογή συστημάτων μειωμένου ωραρίου εργασίας παρέμεινε μάλλον περιορισμένη, χωρίς να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση σε συνολικό επίπεδο —βλ. διάγραμμα 2.1.3.

Διάγραμμα 2.1.3: Σε ορισμένα κράτη μέλη τέθηκαν εκ νέου σε εφαρμογή ή επεκτάθηκαν τα συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας για να μετριάσουν οι επιπτώσεις των αιφνίδιων και απότομων αυξήσεων των τιμών της ενέργειας

Εφαρμογή συστημάτων μειωμένου ωραρίου εργασίας σε σχέση με την πανδημία COVID19 (2020/04 = 100)

Σημείωση: Υπολογισμοί της ΓΔ EMPL βάσει μηνιαίων διοικητικών δεδομένων (αριθμός εργαζομένων με μειωμένο ωράριο· αριθμός ωρών για ΤΠ) που διατίθενται για πέντε κράτη μέλη με προϋπάρχοντα συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας. Διαθέσιμα στοιχεία για τη FR μόνο για το πρώτο τρίμηνο του 2023.

Πηγή: Office national de l'emploi (ONEM), Statistik der Bundesagentur für Arbeit, Seguridad Social: Estadísticas, Ministère du Travail – Direction de l'Animation de la Recherche, des Études et des Statistiques (Dares), Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS).

⁸³ Από τα 122 δισ. EUR των συνολικών δημόσιων δαπανών για επιλέξιμα μέτρα καθ' όλη τη διάρκεια του SURE, το 49 % δαπανήθηκε σε συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας, το 31 % σε «παρόμοια μέτρα» για τους αυτοαπασχολούμενους και το 9 % σε συστήματα επιδότσης μισθών. Η συντριπτική πλειονότητα των κονδυλίων δαπανήθηκε κατά τη διάρκεια της πιο οξείας φάσης της πανδημίας. Πηγή: [To SURE μετά τη λήξη ισχύος του — τελική εξαμηνιαία έκθεση](#)· COM(2023) 291 final.

Η αυτοαπασχόληση εξακολουθεί να ακολουθεί πτωτική πορεία, με ορισμένες διαφορές μεταξύ χωρών και τομέων. Το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων επί της συνολικής απασχόλησης μειώθηκε, από 14,8 % το 2010 σε 13,1 % το 2022⁸⁴. Κατά την περίοδο αυτήν, οι μεγαλύτερες μειώσεις της αυτοαπασχόλησης καταγράφηκαν στους τομείς της γεωργίας και του εμπορίου, ενώ οι σημαντικότερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στον δημόσιο και σχεδόν δημόσιο τομέα (δημόσια διοίκηση, εκπαίδευση και υγεία) και στον τομέα των ΤΠΕ. Η δομή των δεξιοτήτων των αυτοαπασχολούμενων επίσης μεταβλήθηκε, με το 38 % εξ αυτών να έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση το 2022 σε σύγκριση με μόλις 27 % το 2010. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι μέσες ώρες εργασίας των αυτοαπασχολούμενων μειώθηκαν εντονότερα απ' ό,τι οι ώρες εργασίας των μισθωτών (κατά 7 % έναντι 1,9 %), εν μέρει λόγω της υπερεκπροσώπησης τους στους τομείς που επλήγησαν περισσότερο⁸⁵. Μεταξύ 2019 και 2021 τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας μεταξύ των αυτοαπασχολούμενων αυξήθηκαν περισσότερο σε σύγκριση με τα αντίστοιχα ποσοστά των μισθωτών. Οι διαφορές αυτές μπορούν επίσης να αποδοθούν εν μέρει στις διαφορές όσον αφορά την κάλυψη κοινωνικής προστασίας και στο χαμηλότερο επίπεδο εισοδηματικής στήριξης που παρέχεται στους αυτοαπασχολούμενους⁸⁶. Το 2022 το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων επί του συνόλου των εργαζομένων διέφερε σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, προσεγγίζοντας ή υπερβαίνοντας το 20 % στην Ιταλία και στην Ελλάδα και περίπου το 8 % στη Γερμανία και στη Δανία. Το 2022 οι εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό αντιπροσώπευαν το μεγαλύτερο ποσοστό αυτοαπασχολούμενων στην ΕΕ (περίπου 70 %) και στα περισσότερα κράτη μέλη.

⁸⁴ Η παρούσα παράγραφος βασίζεται σε στοιχεία της Eurostat [[lfsa_egaps](#)], [[lfsa_esgan2](#)], [[lfsa_esgaed](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

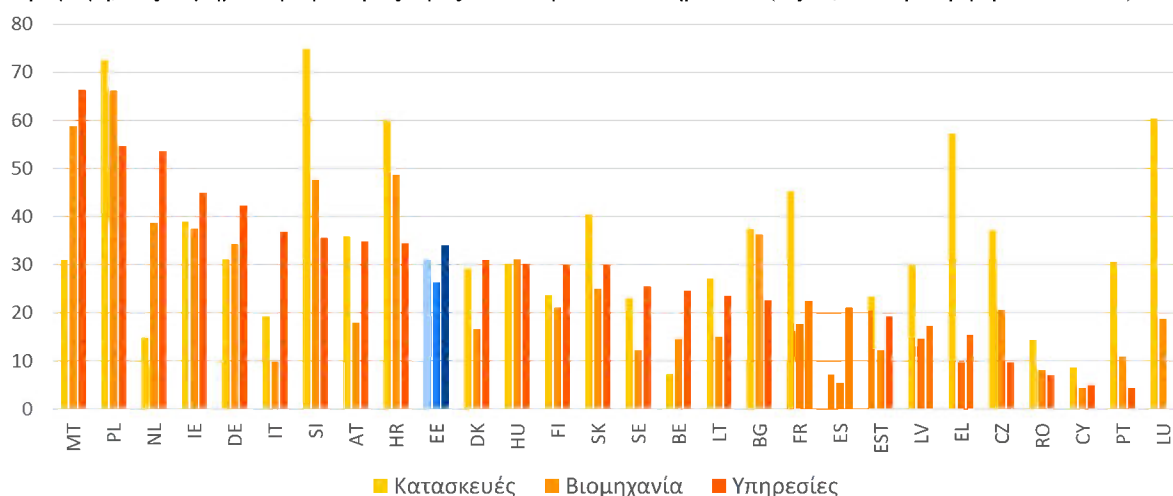
⁸⁵ Για τις πρόσφατες εξελίξεις όσον αφορά το ωράριο εργασίας και τους καθοριστικούς παράγοντες που τις διαμορφώνουν, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Labour market and wage developments in Europe: ετήσια επανεξέταση 2023*, 2023.

⁸⁶ Eurofound, *Social protection for self-employed: Lessons from the pandemic* (Κοινωνική προστασία για τους αυτοαπασχολούμενους: Διδάγματα από την πανδημία), 2024 (υπό έκδοση).

Η ζήτηση εργασίας παρέμεινε ανθεκτική στην οικονομική επιβράδυνση που σημειώθηκε στο τέλος του 2022, κάτι που συνέβαλε στη συνεχιζόμενη στενότητα της αγοράς εργασίας. Στο τέλος του έτους και παρά την ήπια μείωση, το ποσοστό κενών θέσεων ανήλθε στο 2,8 %, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον προ της πανδημίας μέσο όρο του 1,7 % για την περίοδο 2013-2019⁸⁷. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 στο 34 % περίπου των επιχειρήσεων στον τομέα των υπηρεσιών, στο 31 % στον κατασκευαστικό τομέα και στο 26 % στον μεταποιητικό τομέα παρατηρήθηκαν ελλείψεις εργατικού δυναμικού ως παράγοντας περιορισμού της παραγωγής – βλ. διάγραμμα 2.1.4⁸⁸. Κατά το ίδιο τρίμηνο αναφέρθηκαν ελλείψεις στη βιομηχανία σε επίπεδο που προσέγγιζε ή υπερέβαινε το 50 % για την Πολωνία, τη Μάλτα, την Κροατία και τη Σλοβενία. Στον τομέα των υπηρεσιών, οι ελλείψεις που αναφέρθηκαν ήταν υψηλότερες στη Μάλτα, την Πολωνία και στις Κάτω Χώρες. Παρότι υπάρχουν κάποιες πρώτες ενδείξεις χαλάρωσης της στενότητας της αγοράς εργασίας, η συνεχιζόμενη μετάβαση προς μια ψηφιακή οικονομία με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα αναμένεται να συνοδεύεται από αναντιστοιχίες και ελλείψεις δεξιοτήτων λόγω ανεπαρκούς στήριξης πολιτικής. Από το 2015 οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε τομείς καίριας σημασίας για την πράσινη μετάβαση έχουν διπλασιαστεί, ενώ η παροχή κατάρτισης στους τομείς αυτούς παραμένει κάτω από τον μέσο όρο⁸⁹. Η εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών που βοηθούν τους εργαζομένους να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τις σχετικές με την αγορά εργασίας δεξιότητές τους εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και για τη στήριξη της δίκαιης διττής μετάβασης.

Διάγραμμα 2.1.4: Οι αναφερθείσες ελλείψεις εργατικού δυναμικού συνεχίζουν να είναι σημαντικές στα περισσότερα κράτη μέλη

Ποσοστό των εργοδοτών που αναφέρουν ότι η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού αποτελεί παράγοντα που περιορίζει την παραγωγή, ταξινομημένο με βάση τις τιμές στον τομέα των υπηρεσιών (ως %, δεύτερο τρίμηνο του 2023)

Πηγή: Ευρωπαϊκή έρευνα για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές (EU-BCS, Eurostat).

⁸⁷ Eurostat [jvs_q_nace2]. Το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας είναι ο συνολικός αριθμός κενών θέσεων εργασίας (δηλαδή των αμειβόμενων θέσεων που έχουν δημιουργηθεί πρόσφατα, είναι κενές ή πρόκειται να καταστούν κενές) ως ποσοστό των κατειλημμένων και των κενών θέσεων.

⁸⁸ Για το τέταρτο τρίμηνο του 2022 τα ποσοστά αυτά αντιστοιχούσαν σε 30,8 %, 32,7 % και 26 % αντίστοιχα και αφορούν το ποσοστό των επιχειρήσεων στην ΕΕ, το οποίο δείχνει ότι οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού αποτελούν παράγοντα που περιορίζει την παραγωγή των εν λόγω επιχειρήσεων, όπως μετρήθηκε από την ευρωπαϊκή έρευνα για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές (EU-BCS).

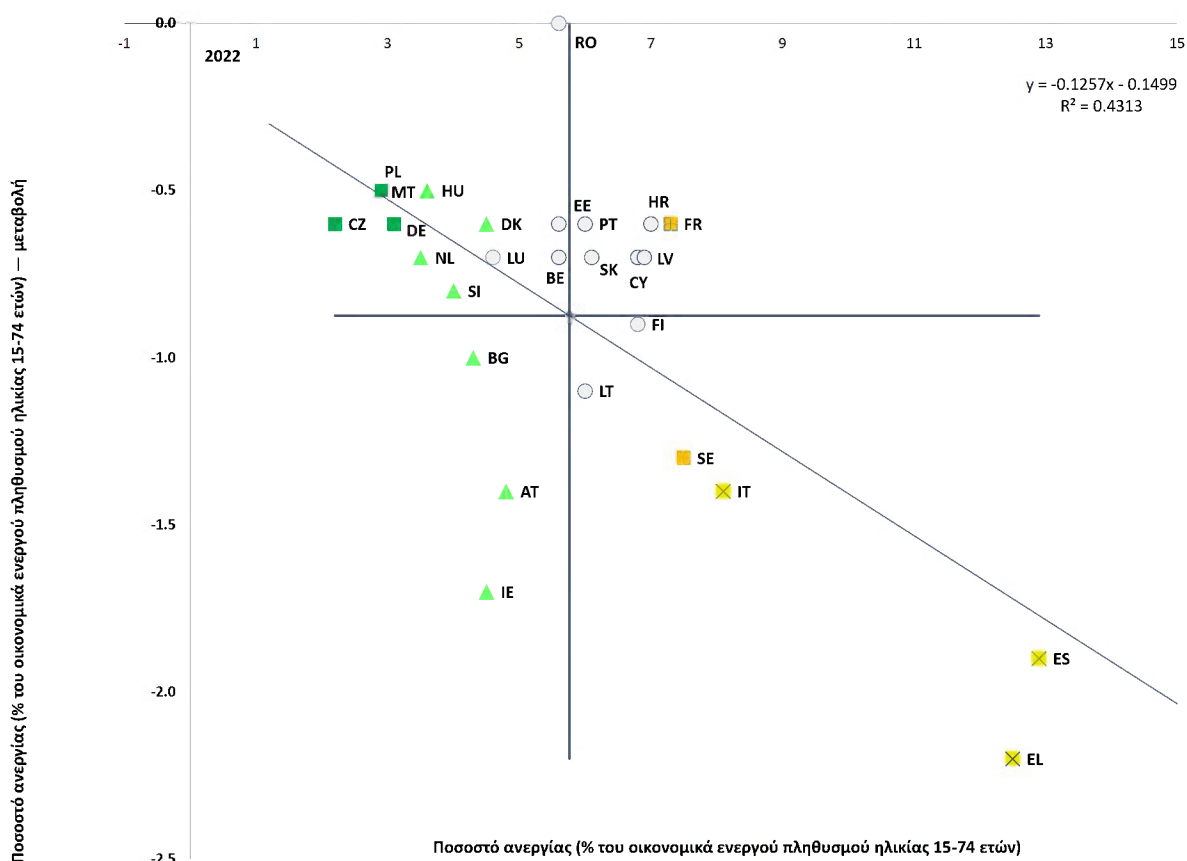
⁸⁹ Πρόκειται για τους τομείς των κατασκευών, της ενέργειας, της διαχείρισης αποβλήτων, των μεταφορών και της μεταποίησης, όπως ταξινομούνται στο πλαίσιο του NACE.

Το ποσοστό ανεργίας άγγιξε πρωτοφανή χαμηλά επίπεδα σε πολλά κράτη μέλη το 2022.

Το μέσο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ (άτομα ηλικίας 15-74 ετών) μειώθηκε στο 6,2 % (από 7,1 % το 2021), στο χαμηλότερο δηλαδή ποσοστό που σημειώθηκε κατά τα έτη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το σύνολο της ΕΕ. Η πτώση της ανεργίας ήταν μεγαλύτερη στις χώρες με σχετικά υψηλά επίπεδα ανεργίας, με αποτέλεσμα τη σύγκλιση των επιπέδων ανεργίας μεταξύ των κρατών μελών —βλ. διάγραμμα 2.1.5. Το 2022 η Ελλάδα και η Ισπανία κατέγραψαν τις μεγαλύτερες μειώσεις κατά 2,2 εκατοστιαίες μονάδες και κατά 1,9 εκατοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα, ενώ η κατάσταση παρέμεινε αμετάβλητη στη Ρουμανία και βελτιώθηκε σε μικρότερο βαθμό στην Ουγγαρία, την Πολωνία και τη Μάλτα (κατά 0,5 εκατοστιαίες μονάδες). Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία κατατάσσονται πλέον στην κατηγορία «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη» ως αποτέλεσμα των επιδόσεών τους άνω του μέσου όρου. Παράλληλα, η Γαλλία και η Σουηδία βρίσκονται στην κατάσταση με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», παρά τις βελτιώσεις που οδήγησαν στην προσέγγιση ή στην υπέρβαση του μέσου όρου της ΕΕ λόγω των σχετικά υψηλών επιπέδων ανεργίας. Στα περισσότερα κράτη μέλη παρατηρούνται σημαντικές περιφερειακές διαφορές όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας (βλ. διάγραμμα 6 στο παράρτημα 5).

Διάγραμμα 2.1.5: Το ποσοστό ανεργίας άγγιξε πρωτοφανή χαμηλά επίπεδα σε πολλά κράτη μέλη το 2022

Ποσοστό ανεργίας (ατόμων ηλικίας 15-74 ετών), επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Ο ορισμός διαφέρει για την Ισπανία και τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [une_rt_a], ΕΕΔ της ΕΕ.

Η πράσινη μετάβαση παρέχει μεγάλες δυνατότητες για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και θα οδηγήσει σε σημαντική ανακατανομή του εργατικού δυναμικού λόγω του διαφοροποιημένου αντικτύπου μεταξύ τομέων και περιφερειών. Οι πολιτικές για μηδενικές καθαρές εκπομπές, υποστηριζόμενες από τις κατάλληλες πολιτικές απασχόλησης και κατάρτισης, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν έως και 1 εκατομμύριο πρόσθετες θέσεις εργασίας στην ΕΕ έως το 2030, προωθώντας τη δημιουργία θέσεων εργασίας στους τομείς όπου ενδέχεται να σημειωθεί αυξανόμενη ζήτηση συνδεδεμένη με τον οικολογικό προσανατολισμό, καθώς και σε άλλους τομείς που επηρεάζονται έμμεσα⁹⁰. Το 2020 η απασχόληση στον τομέα των περιβαλλοντικών αγαθών και υπηρεσιών ανήλθε στο 2,5 % του συνόλου στην ΕΕ (έναντι 2,2 % το 2015), παρότι με μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Οι πρόσφατες πρωτοβουλίες πολιτικής για την αξιοποίηση των αναδυόμενων ευκαιριών στις πράσινες βιομηχανίες, όπως το βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας και η πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ζήτηση για 450 000 έως 550 000 πρόσθετες θέσεις εργασίας για την ανάπτυξη, την παραγωγή και την εφαρμογή στρατηγικών τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών⁹¹. Στους τομείς στους οποίους προβλέπεται να σημειωθεί αύξηση της απασχόλησης περιλαμβάνονται οι κατασκευές, η ανανεώσιμη ενέργεια και η ηλεκτρική ενέργεια, η παραγωγή ηλεκτρικών αγαθών, η διαχείριση αποβλήτων και η γεωργία. Ωστόσο, οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και οι ανεπαρκείς επενδύσεις σε σύγκριση με την έκταση των επενδύσεων που απαιτούνται θα μπορούσαν να εμποδίσουν την αύξηση της απασχόλησης. Έχει καίρια σημασία να διαμορφωθούν αποτελεσματικές πολιτικές για την προώθηση της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης, των κινήτρων πρόσληψης, των κατάλληλων συνθηκών εργασίας και των εργασιακών μεταβάσεων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εργαζόμενοι μπορούν να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες απασχόλησης που προσφέρει η πράσινη μετάβαση (βλ. πλαίσιο 2 του πυλώνα σχετικά με την προώθηση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων για μια δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα).

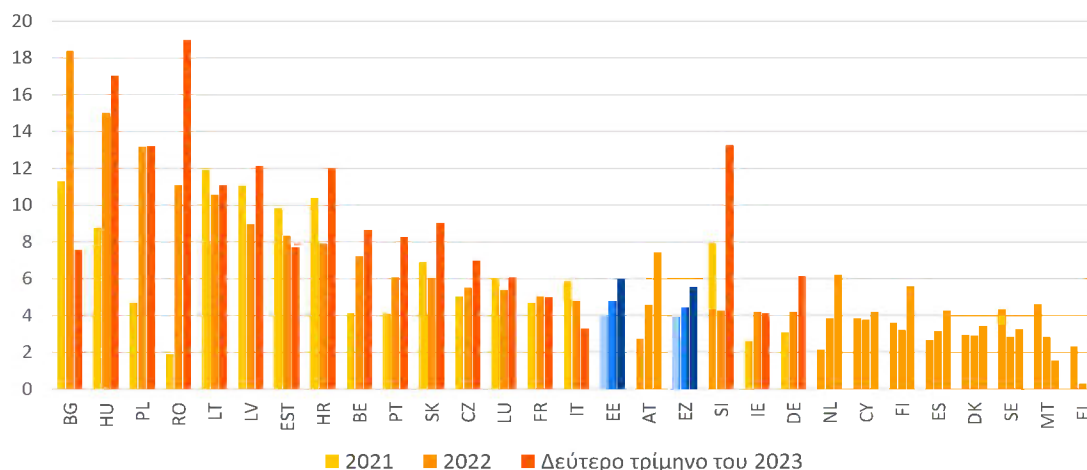
⁹⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Stepping up Europe's 2030 climate ambition Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people* (Ενίσχυση της κλιματικής φιλοδοξίας της Ευρώπης για το 2030 — Επενδύουμε σε ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον προς όφελος των πολιτών μας) SWD(2020) 176 final. Προβλέψεις με βάση το EQUEST με τη χρήση σεναρίου «χαμηλότερης φορολόγησης του εργατικού δυναμικού χαμηλής ειδίκευσης».

⁹¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Employment and Social Developments in Europe 2023* (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022.

Η αύξηση των ονομαστικών μισθών άρχισε να επιταχύνεται το 2022 εν μέσω του υψηλού πληθωρισμού και της στενότητας της αγοράς εργασίας. Η αύξηση του ονομαστικού εισοδήματος από εξαρτημένη εργασία ανά εργαζόμενο ανήλθε σε 4,8 % στην ΕΕ το 2022, πολύ πάνω από τον μέσο όρο του 1,9 % περίπου από το 2013 έως το 2019. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023 αυξήθηκε σε 5,5 % σε ετήσια βάση —βλ. διάγραμμα 2.1.6. Οι εξελίξεις αυτές αντανakλούν τον υψηλό πληθωρισμό (που κορυφώθηκε στο 11,5 % σε ετήσια βάση τον Οκτώβριο του 2022) και τη συνεχιζόμενη στενότητα της αγοράς εργασίας. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022 και στις αρχές του 2023 τα περισσότερα κράτη μέλη κατέγραψαν τη μεγαλύτερη αύξηση των ονομαστικών μισθών από το 2000. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 οι ονομαστικοί μισθοί αυξήθηκαν κατά περισσότερο από 10 % σε ετήσια βάση στη Ρουμανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σλοβενία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και την Κροατία, αλλά λιγότερο από 2 % στη Μάλτα. Η αύξηση των ονομαστικών μισθών προβλέπεται να επιταχυνθεί περαιτέρω το 2023, προτού μετριαστεί σταδιακά το 2024 και το 2025⁹², παρά την οικονομική επιβράδυνση, καθώς ο πληθωρισμός και οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού παραμένουν σε υψηλά επίπεδα και η επίδραση στους μισθούς τείνει να είναι καθυστερημένη λόγω του κλιμακωτού χαρακτήρα των μισθολογικών διαπραγματεύσεων⁹³.

Διάγραμμα 2.1.6: Οι ονομαστικοί μισθοί συνέχισαν να αυξάνονται το 2022 εν μέσω υψηλού πληθωρισμού και στενότητας της αγοράς εργασίας

Ονομαστικό εισόδημα από εξαρτημένη εργασία ανά εργαζόμενο (ετήσια μεταβολή ως %, 2021, 2022 και δεύτερο τρίμηνο του 2023)

Σημείωση: (1) Οι μισθοί υπολογίζονται με τον δείκτη «Ονομαστικό εισόδημα από εξαρτημένη εργασία ανά εργαζόμενο», ο οποίος υπολογίζεται ως το συνολικό εισόδημα από εξαρτημένη εργασία διαιρούμενο διά τον συνολικό αριθμό των εργαζομένων. Το συνολικό εισόδημα εξαρτημένης εργασίας ορίζεται ως το σύνολο των αμοιβών, σε μετρητά ή σε είδος, που καταβάλλεται από έναν εργοδότη σε έναν εργαζόμενο σε αντάλλαγμα για την εργασία που προσέφερε ο εργαζόμενος κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου και αποτελείται από δύο σκέλη: i) ημερομίσθια και μισθοί που καταβάλλονται σε μετρητά ή σε είδος, και ii) ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται από τους εργοδότες. (2) Όλα τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι στοιχεία από τους εθνικούς λογαριασμούς. Οι δείκτες βασίζονται στις τιμές των εθνικών νομισμάτων. 3) Οι χώρες κατατάσσονται κατά αύξουσα σειρά με βάση την αύξηση των ονομαστικών μισθών το 2022.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάση δεδομένων AMECO, Ονομαστικό εισόδημα από εξαρτημένη εργασία ανά εργαζόμενο [hwcdw]. Για το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο του 2023: Υπολογισμοί της ΓΔ EMPL με βάση τα στοιχεία της Eurostat, εισόδημα από εξαρτημένη εργασία [namq_10_gdp] και συνολική απασχόληση (εγχώρια έννοια) [namq_10_a10_e], εθνικοί λογαριασμοί.

⁹² Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, φθινόπωρο 2023*, Institutional paper 258, Νοέμβριος 2023.

⁹³ Οι μισθολογικές συμβάσεις έχουν κλιμακωτό χαρακτήρα υπό την έννοια ότι οι επαναδιαπραγματεύσεις πραγματοποιούνται σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, ενώ οι σχετικές αποφάσεις για τους μισθούς ισχύουν για ορισμένο χρονικό διάστημα. Στην ΕΕ, για την πλειονότητα των επιχειρήσεων, οι μισθολογικές επαναδιαπραγματεύσεις πραγματοποιούνται μόνο μία φορά τον χρόνο ή λιγότερο συχνά. Βλ. Fabiani, S., Kwapił, C., Rødm, T., Galuscak, K. και Lamo, A., *Wage rigidities and labor market adjustment in Europe* (Μισθολογικές δυσκαμψίες και προσαρμογή της αγοράς εργασίας στην Ευρώπη), Journal of the European Economic Association, τόμος 8, αριθ. 2-3, σ. 497-505, 2010.

Ο ρυθμός αύξησης των μισθών που συμφωνήθηκαν κατόπιν διαπραγματεύσεων στη ζώνη του ευρώ επιταχύνθηκε το 2022 και οι μισθοί συνέχισαν να αυξάνονται με πρωτοφανή υψηλό ρυθμό κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023. Σε αντίθεση με την εξέλιξη του εισοδήματος από εξαρτημένη εργασία ανά εργαζόμενο, ο δείκτης των μισθών που συμφωνήθηκαν κατόπιν διαπραγματεύσεων αποτυπώνει το αποτέλεσμα των διαδικασιών συλλογικών διαπραγματεύσεων στη ζώνη του ευρώ και δεν είναι ευαίσθητος στον αριθμό των ωρών εργασίας. Σε ορισμένους τομείς, αντιπροσωπεύει τον κατώτατο μισθό. Οι μισθοί που συμφωνήθηκαν κατόπιν διαπραγματεύσεων αυξήθηκαν σε ποσοστό 4,3 % (σε ετήσια βάση) κατά το πρώτο και το δεύτερο τρίμηνο του 2023, με ρυθμό πολύ υψηλότερο από τους ρυθμούς αύξησης που παρατηρήθηκαν τα προηγούμενα τρίμηνα (μεταξύ 2,6 % και 3,1 % το 2022)⁹⁴. Τα ποσοστά αυτά ήταν τα υψηλότερα που σημειώθηκαν από το 2009, σε ένα πλαίσιο στο οποίο, κατά τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις, είχαν γίνει εκκλήσεις για αντιστάθμιση των απωλειών αγοραστικής δύναμης. Σε πολλές πρόσφατες μισθολογικές συμβάσεις, οι μόνιμες μισθολογικές αυξήσεις συνδυάστηκαν με κατ' αποκοπήν παροχές και εφάπαξ πληρωμές, οι οποίες ωφελούσαν κυρίως τους χαμηλόμισθους.

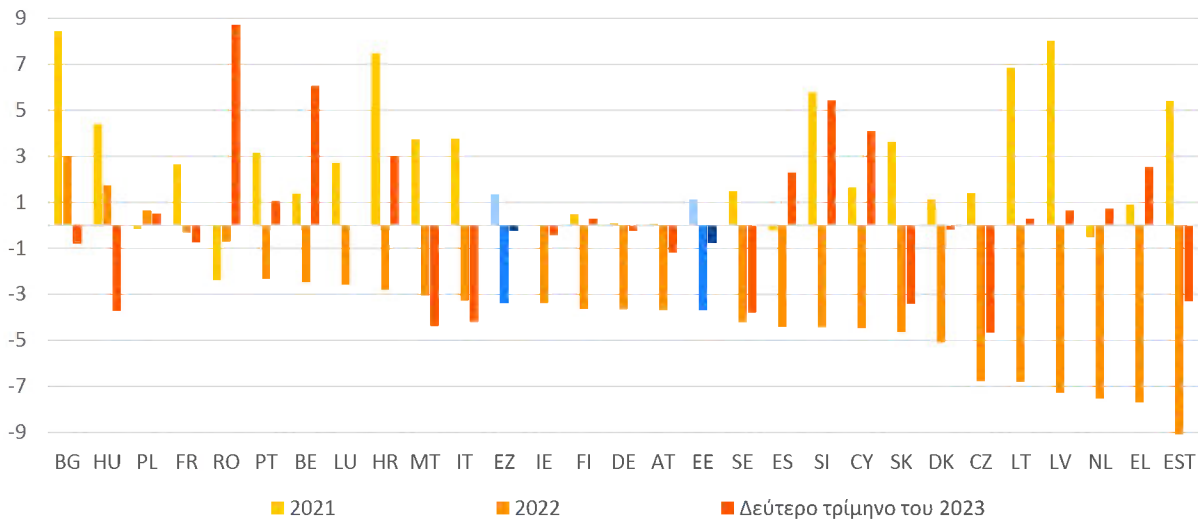
Παρά τις ονομαστικές αυξήσεις, οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη το 2022 και κατά μέσο όρο σε ποσοστό 3,7 % στην ΕΕ, ενώ η μείωση συνεχίστηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023, παρότι με βραδύτερο ρυθμό (βλ. διάγραμμα 2.1.7). Η αύξηση των ονομαστικών μισθών ήταν χαμηλότερη σε σχέση με τον πληθωρισμό, προκαλώντας την πτώση των πραγματικών μισθών το 2022 σε όλα τα κράτη μέλη εκτός από τη Βουλγαρία, την Ουγγαρία και την Πολωνία. Οι μεγαλύτερες απώλειες (7 % ή περισσότερο) παρατηρήθηκαν στην Εσθονία, την Ελλάδα, στις Κάτω Χώρες και στη Λετονία. Παρόλα αυτά, λόγω της εντονότερης αύξησης των μισθών και της συγκράτησης του πληθωρισμού, η κάμψη των πραγματικών μισθών έχει επιβραδυνθεί. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 οι πραγματικοί μισθοί συνέχισαν την πτωτική τους πορεία κατά μέσο όρο στην ΕΕ (σε ποσοστό 0,8 % σε ετήσια βάση), αλλά αυξήθηκαν σχεδόν στα μισά κράτη μέλη. Η σταδιακή ανάκαμψη της αγοραστικής δύναμης και η συγκράτηση των περαιτέρω απωλειών έχουν ουσιαστική σημασία για τον περιορισμό των κοινωνικών επιπτώσεων του υψηλού κόστους ζωής, ιδίως για τους χαμηλόμισθους. Η εξέλιξη των περιθωρίων κέρδους δείχνει ότι ενδέχεται να υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω αυξήσεις των μισθών σε ορισμένους τομείς, ωστόσο, πρέπει παράλληλα να διατηρηθεί η επαγρύπνηση όσον αφορά τις δευτερογενείς επιδράσεις στον πληθωρισμό⁹⁵. Στο πλαίσιο αυτό, οι αποτελεσματικές συλλογικές διαπραγματεύσεις, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, έχουν ζωτική σημασία για την επίτευξη συνολικής αύξησης των μισθών που να στηρίζει την αγοραστική δύναμη, ιδίως των χαμηλόμισθων και των εργαζομένων μεσαίου εισοδήματος, ενώ παράλληλα πρέπει να προωθηθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας και να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα.

⁹⁴ Ο δείκτης της ΕΚΤ για τους μισθούς στη ζώνη του ευρώ, οι οποίοι συμφωνήθηκαν κατόπιν διαπραγματεύσεων, είναι ο σταθμισμένος μέσος όρος των εθνικών ετήσιων ποσοστών αύξησης των μισθών που έχουν συμφωνηθεί συλλογικά όσον αφορά τις περισσότερες χώρες της ζώνης του ευρώ. Πηγή: [Αποθήκη στατιστικών στοιχείων της ΕΚΤ](#).

⁹⁵ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Labour market and wage developments in Europe: ετήσια επανεξέταση 2023*, 2023.

Διάγραμμα 2.1.7: Οι πραγματικοί μισθοί μειώθηκαν το 2022 και συνεχίζουν την πτωτική τους πορεία, παρότι με βραδύτερο ρυθμό

Πραγματικοί ακαθάριστοι μισθοί και ημερομίσθια ανά εργαζόμενο (ετήσια μεταβολή %· 2021, 2022 και δεύτερο τρίμηνο 2023)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάση δεδομένων AMECO, Πραγματικοί ακαθάριστοι μισθοί και ημερομίσθια ανά εργαζόμενο [hwwdw]· αποπληθωριστής: Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή [zcpih]. Για το δεύτερο τρίμηνο του 2023: Υπολογισμοί της ΓΔ EMPL βάσει στοιχείων της Eurostat, Μισθοί και ημερομίσθια [namq_10_gdp], Συνολική απασχόληση (εγχώρια έννοια) [namq_10_a10_e] και Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή [prc_hicp_midx].

Από τον Ιανουάριο του 2022 έως τον Ιούλιο του 2023 οι νόμιμοι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν σημαντικά σε ονομαστικούς όρους, αύξηση που αντιστάθμισε τον αντίκτυπο του υψηλού πληθωρισμού στην αγοραστική δύναμη των εργαζομένων που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό στα μισά από τα κράτη μέλη στα οποία ισχύει νόμιμος κατώτατος μισθός. Μεταξύ του Ιανουαρίου 2022 και του Ιανουαρίου 2023 οι νόμιμοι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν κατά περισσότερο από 5 % σε ονομαστικούς όρους σε όλα τα κράτη μέλη στα οποία ισχύει νόμιμος κατώτατος μισθός και κατά περισσότερο από 10 % στην πλειονότητα αυτών των χωρών —βλ. διάγραμμα 2.1.8. Η εξέλιξη αυτή ήταν αποτέλεσμα τόσο των σημαντικών αυξήσεων που σημειώθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του 2022 όσο και των επικαιροποιήσεων του Ιανουαρίου 2023, σε ένα πλαίσιο στο οποίο οι χαμηλόμισθοι είχαν επηρεαστεί ιδιαίτερα από το υψηλό κόστος ζωής. Η αύξηση το 2022 αντανakλούσε τόσο τις προσαρμογές που πραγματοποιούνται σε τακτική βάση (π.χ. Κάτω Χώρες), συμπεριλαμβανομένης της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής όταν υπάρχουν τέτοιοι μηχανισμοί (π.χ. Βέλγιο, Γαλλία και Λουξεμβούργο), όσο και άλλες επικαιροποιήσεις κατά διακριτική ευχέρεια (π.χ. Γερμανία και Ελλάδα)⁹⁶. Μεταξύ του Ιανουαρίου 2022 και του Ιουλίου 2023 οι εργαζόμενοι που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό μπόρεσαν να επωφεληθούν από σημαντικές αυξήσεις σε πραγματικούς όρους (κατά 2 % ή περισσότερο) μόνο στη Γερμανία, στο Βέλγιο, στην Ελλάδα, στο Λουξεμβούργο, στις Κάτω Χώρες και στη Βουλγαρία. Στην Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Λετονία, την Ισπανία και τη Γαλλία, οι νόμιμοι κατώτατοι μισθοί παρέμειναν γενικά σταθεροί σε πραγματικούς όρους, ενώ παράλληλα διασφαλίστηκε η αγοραστική δύναμη. Ωστόσο, μειώθηκαν κατά περισσότερο από 3 % (σε πραγματικούς όρους) σε δέκα κράτη μέλη, ενώ μειώθηκαν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 10 % στην Τσεχία και την Ουγγαρία και σε ποσοστό περίπου 10 % στην Εσθονία, τη Μάλτα και τη Σλοβενία⁹⁷. Επιπλέον, στα κράτη μέλη στα οποία δεν ισχύει νόμιμος κατώτατος μισθός, οι κατώτατοι μισθοί που έχουν συμφωνηθεί συλλογικά κατέγραψαν αναιμική αύξηση, με αποτέλεσμα να σημειωθούν σημαντικές απώλειες σε πραγματικούς όρους⁹⁸.

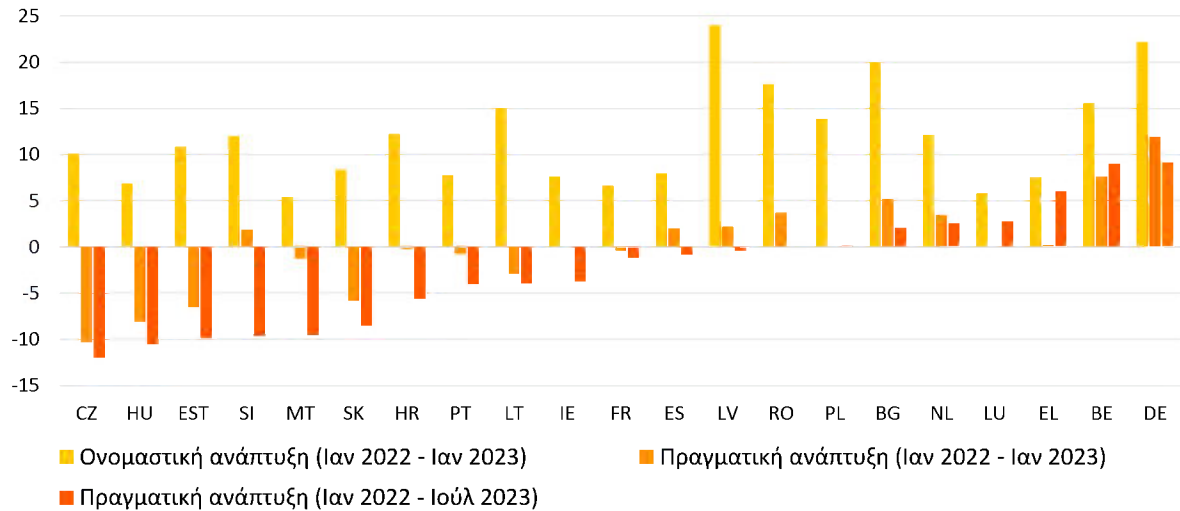
⁹⁶ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης, *Labour Market and Wage Developments in Europe – Annual review 2022* (Εξελιζέις ως προς την αγορά εργασίας και τους μισθούς στην Ευρώπη — Ετήσια ανασκόπηση 2022), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2022.

⁹⁷ Δεδομένου ότι στις περισσότερες χώρες οι ονομαστικοί συντελεστές καθορίζονται συνήθως κάθε Ιανουάριο και δεν αναθεωρούνται κατά τη διάρκεια του έτους, επικαιροποιήθηκαν μόνο σε λίγα κράτη μέλη μετά τον Ιανουάριο του 2023.

⁹⁸ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. Eurofound, *Minimum wages in 2023: Annual review, Minimum wages in the EU series*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2023.

Διάγραμμα 2.1.8: Οι επικαιροποιήσεις των νόμιμων κατώτατων μισθών αντιστάθμισαν τον αντίκτυπο του υψηλού πληθωρισμού στα μισά κράτη μέλη

Μεταβολή των νόμιμων κατώτατων μισθών σε πραγματικούς και ονομαστικούς όρους (ποσοστό αύξησης, ως %)

Σημείωση: Τα κράτη μέλη κατατάσσονται κατά φθίνουσα σειρά με βάση το μέγεθος της αύξησης των νόμιμων κατώτατων μισθών σε πραγματικούς όρους το 2023.

Πηγή: Δίκτυο ανταποκριτών του Eurofound και υπολογισμοί της ΓΔ EMPL με βάση τα στοιχεία της Eurostat, [\[earn_mw_cur\]](#) και [\[prc_hicp_midx\]](#).

Η απόκτηση μιας θέσης εργασίας εξακολουθεί να μην εγγυάται τη διέξοδο από τη φτώχεια.

Το ποσοστό των εργαζομένων 18 ετών ή άνω που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας στην ΕΕ ανήλθε στο 8,5 % το 2022 (όσον αφορά τα εισοδήματα του 2021) και ήταν χαμηλότερο σε σύγκριση με αυτό της προηγούμενης δεκαετίας, ωστόσο μειώθηκε σε λιγότερα από τα μισά κράτη μέλη κατά την περίοδο αυτή⁹⁹. Στη Ρουμανία και στην Ελλάδα καταγράφηκαν οι μεγαλύτερες μειώσεις μεταξύ του 2012 και του 2022 (4,5 εκατοστιαίες μονάδες στην καθεμία), ωστόσο τα ποσοστά τους εξακολουθούσαν να είναι υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2022 (14,5 % και 10,6 %, αντίστοιχα). Το Λουξεμβούργο, η Ισπανία, η Ιταλία, η Εσθονία, η Πορτογαλία, η Βουλγαρία και η Πολωνία είναι επίσης πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ και (εκτός από την Πολωνία) κατέγραψαν αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία. Παρά την πίεση που άσκησε η κρίση λόγω COVID19 σε πολλούς εργαζομένους, η φτώχεια των εργαζομένων έχει παραμείνει γενικά σταθερή από το 2019 (όσον αφορά τα εισοδήματα του 2018) στα περισσότερα κράτη μέλη. Μεταξύ του 2019 και του 2022 μόνο στη Σλοβακία, στην Κύπρο και στην Ιρλανδία σημειώθηκαν μεγάλες αυξήσεις (κατά 2,7 εκατοστιαίες μονάδες, 1,2 εκατοστιαίες μονάδες και 1 εκατοστιαία μονάδα, αντίστοιχα), ενώ η Ουγγαρία, το Βέλγιο, η Ρουμανία και η Ισπανία κατέγραψαν μειώσεις κατά 1 εκατοστιαία μονάδα ή περισσότερο. Σύμφωνα με τις αρχικές εκτιμήσεις της Eurostat όσον αφορά το εισοδηματικό έτος 2022, η φτώχεια των εργαζομένων αναμένεται να μειωθεί κατά μέσο όρο στην ΕΕ και κυρίως στην Κροατία, την Αυστρία, την Εσθονία και την Ιταλία, παράλληλα με τις εκτιμώμενες μεγαλύτερες αυξήσεις των εισοδημάτων από την απασχόληση για τους εργαζομένους με χαμηλότερες αποδοχές¹⁰⁰. Όπως και τα προηγούμενα έτη, σε επίπεδο ΕΕ η φτώχεια των εργαζομένων είναι υψηλότερη μεταξύ των εργαζομένων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (18,4 %), των εργαζομένων μερικής απασχόλησης (13,5 %), των εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου (12,2 %) και ιδίως των ατόμων που έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ (19,9 %) και των πολιτών τρίτων χωρών (24,3 %).

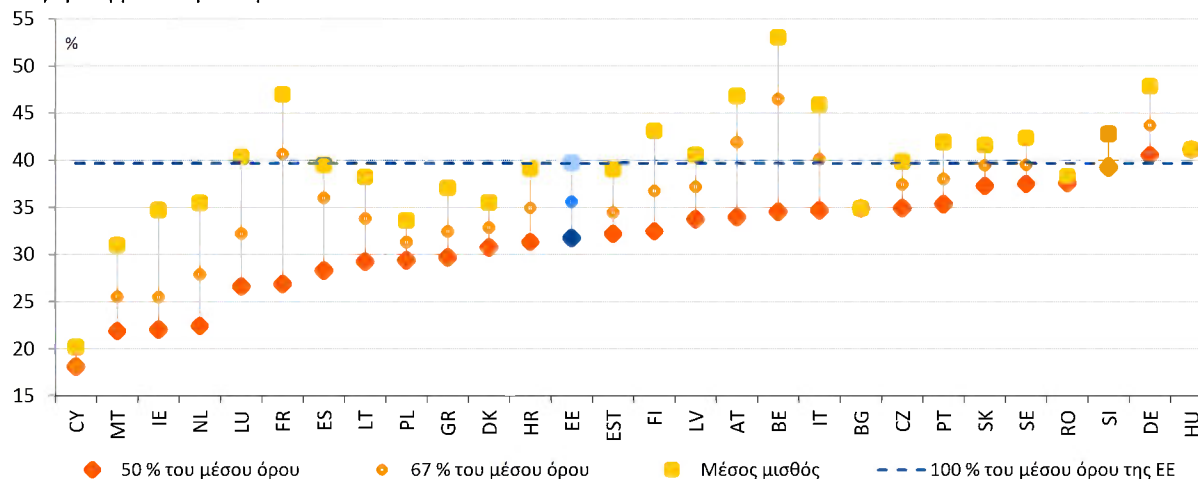
⁹⁹ Eurostat [[ilc_iw01](#)], EU-SILC.

¹⁰⁰ Βλ. [Early estimates of income inequalities](#) (Αρχικές εκτιμήσεις των εισοδηματικών ανισοτήτων).

Τα κίνητρα για εργασία και προσλήψεις μπορούν να επηρεαστούν από τη φορολόγηση της εργασίας. Το μη μισθολογικό κόστος εργασίας για ένα άτομο με μέσο μισθό που ζει μόνο μειώθηκε κατά 2,2 εκατοστιαίες μονάδες στην ΕΕ από το 2012, φθάνοντας το 39,7 % το 2022¹⁰¹. Κατά την ίδια περίοδο δεκατέσσερα κράτη μέλη κατέγραψαν αξιοσημείωτες μειώσεις (κατά περισσότερο από 1 εκατοστιαία μονάδα) όσον αφορά το μη μισθολογικό κόστος εργασίας σ' αυτό το επίπεδο μισθών, με τις μεγαλύτερες μειώσεις να σημειώνονται στην Ουγγαρία (8,7 εκατοστιαίες μονάδες), τη Ρουμανία (6,2 εκατοστιαίες μονάδες), την Ελλάδα (5,7 εκατοστιαίες μονάδες), τη Λετονία (3,7 εκατοστιαίες μονάδες), στις Κάτω Χώρες και στη Γαλλία (3,1 εκατοστιαίες μονάδες). Αντίθετα, κατά την ίδια περίοδο σημειώθηκαν σημαντικές αυξήσεις σε έξι χώρες, συμπεριλαμβανομένων της Πορτογαλίας (4,3 εκατοστιαίες μονάδες), του Λουξεμβούργου (3,3 εκατοστιαίες μονάδες) και της Μάλτας (2,4 εκατοστιαίες μονάδες). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το μη μισθολογικό κόστος εργασίας για ένα χαμηλόμισθο άτομο που ζει μόνο (50 % του μέσου μισθού) έχει μειωθεί στην ΕΕ κατά 3,3 εκατοστιαίες μονάδες από το 2016 και κατά 0,4 εκατοστιαίες μονάδες από το 2021. Ωστόσο, διέφερε σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών το 2022 –από 18 % στην Κύπρο έως 41 % στην Ουγγαρία και τη Γερμανία– βλ. διάγραμμα 2.1.9. Ο αντίκτυπος της φορολόγησης της εργασίας δεν εξαρτάται μόνο από το μέσο μη μισθολογικό κόστος εργασίας, αλλά και από τον σχεδιασμό του συστήματος που καθορίζει την κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων.

Διάγραμμα 2.1.9: Το μη μισθολογικό κόστος εργασίας είναι χαμηλότερο για τους χαμηλόμισθους

Μη μισθολογικό κόστος εργασίας για ένα χαμηλόμισθο άτομο που ζει μόνο (50 % και 67 % του μέσου μισθού) σε σύγκριση με τον μέσο μισθό το 2022

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ ECFIN, Βάση δεδομένων σχετικά με φόρους και παροχές, με βάση το μοντέλο φορολογίας-παροχών του ΟΟΣΑ (επικαιροποίηση Μαρτίου 2023).

Σημειώσεις: Τα κράτη μέλη κατατάσσονται κατά αύξουσα σειρά με βάση το επίπεδο του μη μισθολογικού κόστους εργασίας για ένα χαμηλόμισθο άτομο που ζει μόνο (50 % του μέσου μισθού).

¹⁰¹ Το μη μισθολογικό κόστος εργασίας μετρά τη διαφορά μεταξύ του εργατικού κόστους που βαρύνει τους εργοδότες και των καθαρών αποδοχών των εργαζομένων.

Τα συστήματα φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων τείνουν να είναι προοδευτικά, με χαμηλότερο μη μισθολογικό κόστος εργασίας για τα άτομα με χαμηλότερο εισόδημα. Στη Γαλλία, στο Βέλγιο και το Λουξεμβούργο το φαινόμενο αυτό είναι πολύ έντονο, σε αντίθεση με τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία όπου εφαρμόζεται σύστημα κατ' αποκοπή φορολόγησης —βλ. διάγραμμα 2.1.9. Η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των ατόμων με χαμηλό εισόδημα έχει λιγότερο στρεβλωτικό αντίκτυπο στη ζήτηση και στην προσφορά εργασίας και μειώνει τα εμπόδια στην πρόσληψη εργαζομένων χαμηλής ειδίκευσης, οι οποίοι γενικά έχουν χειρότερα αποτελέσματα στην αγορά εργασίας, ενώ τα μέτρα θα πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο που να μην παρεμποδίζεται η μετάβαση σε θέσεις εργασίας με υψηλότερες αποδοχές. Ο πληθωρισμός μπορεί επίσης να προκαλέσει στρεβλώσεις στα φορολογικά συστήματα, μεταξύ άλλων όσον αφορά την προοδευτικότητα και τη φορολογική δικαιοσύνη. Στρεβλώσεις στα φορολογικά συστήματα μπορεί να προκληθούν από κατώτατα όρια που έχουν καθοριστεί ονομαστικά, όπως φορολογικά κλιμάκια, πιστώσεις φόρου, εκπτώσεις ή απαλλαγές. Γενικά, ο πληθωρισμός προκαλεί πρόοδο της κλίμακας στα προοδευτικά φορολογικά συστήματα όταν τα κατώτατα όρια καθορίζονται σε ονομαστικούς όρους¹⁰². Κατά συνέπεια, μεγαλύτερο ποσοστό φορολογουμένων μπορεί να καταλήξει σε υψηλότερα φορολογικά κλιμάκια. Η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης σε συνδυασμό με τη διάβρωση των πιστώσεων φόρου και των φορολογικών πλεονεκτημάτων έχει τη δυνατότητα να αυξήσει τους κινδύνους φτώχειας ελλείψει (αυτόματων) προσαρμογών για τον πληθωρισμό ή άλλων παρεμβάσεων πολιτικής.

¹⁰²

Η πρόοδος της κλίμακας περιγράφει μια κατάσταση στην οποία η φορολογική επιβάρυνση των νοικοκυριών αυξάνεται επειδή οι ονομαστικοί μισθοί (ή το ονομαστικό εισόδημα εν γένει) αυξάνονται λόγω πληθωρισμού (για παράδειγμα λόγω της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών ή άλλων εισοδημάτων). Τα υψηλότερα ονομαστικά εισοδήματα μπορούν να οδηγήσουν στην κατάταξη των φορολογουμένων σε υψηλότερα κλιμάκια φορολογίας εισοδήματος, με αποτέλεσμα να προκύψουν υψηλότεροι οριακοί και μέσοι φορολογικοί συντελεστές, παρότι οι μισθοί (εισοδήματα) σε πραγματικούς όρους παραμένουν σταθεροί.

Η μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία σε περιβαλλοντικές φορολογικές βάσεις μπορεί να οδηγήσει στη βελτίωση των κινήτρων για την αγορά εργασίας και σε μεγαλύτερη δικαιοσύνη, συμβάλλοντας παράλληλα στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα, με την εσωτερίκευση του περιβαλλοντικού κόστους παραγωγής¹⁰³. Το σχέδιο REPowerEU ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξετάσουν φορολογικά μέτρα που παρέχουν κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας και μειώνουν την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων¹⁰⁴. Μεταξύ αυτών θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται φορολογικά μέτρα, όπως μειώσεις και απαλλαγές από τη φορολογία των οχημάτων τόσο για την αγορά όσο και για τη χρήση ηλεκτρικών και υδρογονοκίνητων οχημάτων, φορολογικές εκπτώσεις που συνδέονται με την εξοικονόμηση ενέργειας και η σταδιακή κατάργηση περιβαλλοντικά επιζήμιων επιδοτήσεων. Επιπλέον, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας συμβάλλουν στην επίτευξη αυτού του στόχου, με τον καθορισμό ενδείξεων τιμών που μειώνουν την κατανάλωση ορυκτών καυσίμων και προωθούν την εξοικονόμηση ενέργειας. Επιπροσθέτως, η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα προωθεί τη μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία, ιδίως τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας για τις ομάδες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος προς πηγές εσόδων που συμβάλλουν στην επίτευξη των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων¹⁰⁵. Τέτοιου είδους μετατοπίσεις της φορολογίας μπορούν να υλοποιηθούν κατά τρόπο που να αποτρέπει τις αρνητικές επιπτώσεις και να διασφαλίζει τη δημοσιονομική βιωσιμότητα, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης επαρκούς κοινωνικής προστασίας¹⁰⁶. Τα μέτρα στήριξης ευάλωτων ομάδων που διασφαλίζουν οικονομικά προσιτή ενέργεια, ιδίως στο πλαίσιο των εξαιρετικά υψηλών τιμών ενέργειας που παρατηρήθηκαν το 2022, συνάδουν με τους στόχους αυτούς.

¹⁰³ Βλ. *Ετήσια έκθεση για τη φορολογία 2023*, κεφάλαιο 4, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

¹⁰⁴ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Σχέδιο REPowerEU*, COM(2022) 230 final.

¹⁰⁵ Βλ. *Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα* (2022/C 243/04).

¹⁰⁶ *Commission Staff Working Document Accompanying the Proposal for a Council Recommendation on ensuring a fair transition towards climate neutrality* (Εγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα SWD(2021) 452 final.

Πλαίσιο 1 του πυλώνα: Τα μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων και σχετικές απαντήσεις σε επίπεδο πολιτικής

Η γεφύρωση των αδικαιολόγητων μισθολογικών χασμάτων μεταξύ των φύλων έχει ζωτική σημασία για την επίτευξη ισότητας των φύλων και τη στήριξη της συμπεριληπτικής και βιώσιμης ανάπτυξης. Οι μισθολογικές ανισότητες συμβάλλουν στις ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής. Πρώτον, οι χαμηλότερες αποδοχές των γυναικών που δεν δικαιολογούνται από τα διαφορετικά προσωπικά χαρακτηριστικά ή τα διαφορετικά χαρακτηριστικά της θέσης εργασίας παρεμποδίζουν την οικονομική ανεξαρτησία τους κατά τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου. Επηρεάζουν επίσης αρνητικά τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, προκαλώντας οικονομικές και κοινωνικές απώλειες λόγω της μη πλήρους αξιοποίησης του δυναμικού της αγοράς εργασίας. Δεύτερον, τα μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων μεταφράζονται σε συνταξιοδοτικά χάσματα μεταξύ των φύλων (26 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ το 2022), επιφέροντας μεγαλύτερους κινδύνους φτώχειας για τις ηλικιωμένες γυναίκες. Η αντιμετώπιση των μισθολογικών διακρίσεων και ανισοτήτων λόγω φύλου και η βελτίωση της λειτουργίας των φορολογικών συστημάτων¹⁰⁷ μπορούν να προσφέρουν μεγαλύτερα κίνητρα προκειμένου να γίνουν οικονομικά ενεργές περισσότερες γυναίκες. Αυτό έχει καίρια σημασία για την αντιμετώπιση των σημαντικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην Ένωση, καθώς και για τη διασφάλιση της επάρκειας και της βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας υπό το πρίσμα της γήρανσης του πληθυσμού. Η γεφύρωση των αδικαιολόγητων μισθολογικών χασμάτων μεταξύ των φύλων θα συμβάλει επίσης στην υλοποίηση της αρχής 2 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ισότητα των φύλων) και, ιδίως, του δικαιώματος ίσης αμοιβής για εργασία της αυτής αξίας σύμφωνα με το άρθρο 157 της ΣΛΕΕ.

Τα επίμονα μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων αντικατοπτρίζουν διαρθρωτικούς παράγοντες και επηρεάζονται από τις μισθολογικές διακρίσεις και τις συστημικές προκαταλήψεις στις μισθολογικές δομές. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, οι γυναίκες εξακολουθούν να αμείβονται λιγότερο από τους άνδρες κατά μέσο όρο παρά τις υψηλότερες μέσες εκπαιδευτικές επιδόσεις τους. Το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων¹⁰⁸ ανερχόταν σε 12,7 % στην ΕΕ το 2021, με μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των χωρών, ξεκινώντας από - 0,2 % στο Λουξεμβούργο και φτάνοντας έως 20,5 % στην Εσθονία. Στα περισσότερα κράτη μέλη, το χάσμα μειώθηκε την τελευταία δεκαετία, αλλά με σχετικά αργό ρυθμό, δεδομένων της άμβλυνσης των μακροχρόνιων διαφορών μεταξύ των φύλων όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και των υψηλότερων επιπέδων εκπαίδευσης των γυναικών. Τα αίτια αυτών των μισθολογικών χασμάτων μεταξύ των φύλων είναι πολυσύνθετα και αλληλένδετα. Ενδεχομένως συνδέονται εν μέρει με i) την υπερεκπροσώπηση των γυναικών σε σχετικά χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας και τομείς, καθώς και σε θέσεις μερικής απασχόλησης· ii) την υποεκπροσώπηση των γυναικών σε ανώτερες θέσεις εργασίας· και iii) τις μεγαλύτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες όσον αφορά τον συνδυασμό της εργασίας με τις ευθύνες φροντίδας (οι οποίες οδηγούν επίσης σε διακοπές σταδιοδρομίας). Ωστόσο, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων στην ΕΕ δεν συνδέονται, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, με αντικειμενικά και μετρήσιμα χαρακτηριστικά των ατόμων¹⁰⁹. Αυτό δείχνει ότι άλλοι παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων και των αδιαφανών μισθολογικών δομών, είναι πιθανό να συμβάλλουν σημαντικά στα υφιστάμενα μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων.

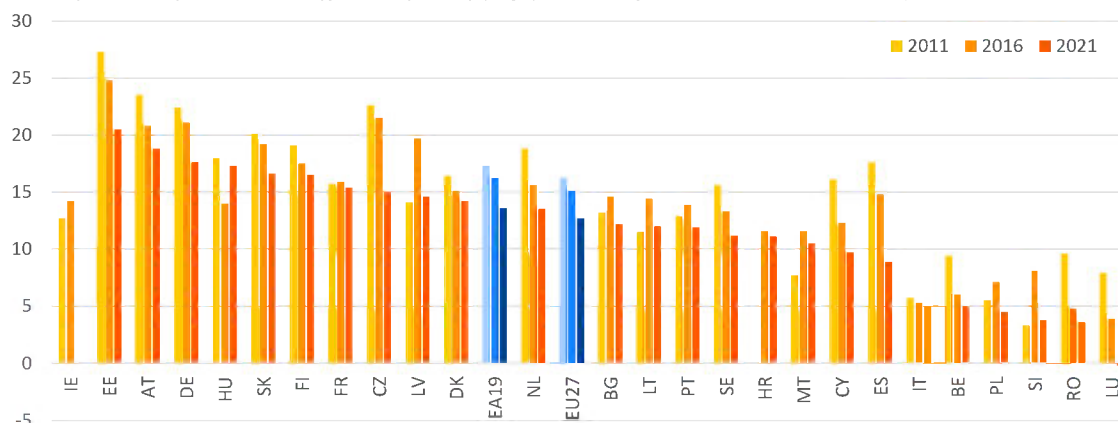
¹⁰⁷ Βλ. ενότητα 2.2.1.

¹⁰⁸ Ορισμός της Eurostat (βλ. διάγραμμα). Δεν λαμβάνει υπόψη άλλους παράγοντες που καθορίζουν την αμοιβή, όπως το επίπεδο απασχόλησης, η αρχαιότητα, η εκπαίδευση, η πείρα και οι επιδόσεις.

¹⁰⁹ Στατιστικά έγγραφα εργασίας της Eurostat, *Gender pay gaps in the European Union — A statistical analysis* (Μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση — Στατιστική ανάλυση), 2021.

Τα μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων σε μη διορθωμένη μορφή παραμένουν μεγάλα παρά τις βελτιώσεις

Διαφορά μεταξύ των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών ανδρών και γυναικών εργαζομένων ως ποσοστό των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών ανδρών εργαζομένων (ως %, 2021, 2016 και 2011)

Σημείωση: Η ταξινόμηση γίνεται με βάση τις τιμές του 2021. Δεν υπάρχουν στοιχεία για την Ελλάδα για τα έτη αναφοράς (EL το 2018: 10,4 %), για την Κροατία για το 2011 και για την Ιρλανδία για το 2021.

Πηγή: Eurostat [[earn_gr_gpgr2](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1)]

Τα μέτρα μισθολογικής διαφάνειας είναι ουσιώδη, καθώς φέρνουν στην επιφάνεια προκαταλήψεις ως προς το φύλο στις μισθολογικές δομές και ρυθμίσεις και δίνουν τη δυνατότητα στους εργαζομένους να διεκδικούν αποτελεσματικά το δικαίωμά τους σε ίση αμοιβή για εργασία της αυτής αξίας. Η οδηγία για τη μισθολογική διαφάνεια (που εκδόθηκε στις 10 Μαΐου 2023) αποσκοπεί στην καταπολέμηση των μισθολογικών διακρίσεων και στην άμβλυνση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων στην ΕΕ, καθιστώντας τα συστήματα αμοιβών πιο διαφανή και αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις διαφορές μεταξύ των φύλων στα επίπεδα αμοιβών για τα άτομα που εκτελούν όμοια εργασία ή εργασία της αυτής αξίας. Τα κράτη μέλη έχουν στη διάθεσή τους τρία έτη για να τη μεταφέρουν στο εθνικό τους δίκαιο. Η υποβολή μισθολογικών στοιχείων ως μέσο αμοιβαίας πίεσης μεταξύ ομοτίμων, η οποία ενισχύεται από την αξιολόγηση των αμοιβών στις εταιρείες με περισσότερους από 100 εργαζομένους για τις οποίες έχουν ανακύψει εύλογες αμφιβολίες σχετικά με την τήρηση του δικαιώματος ίσης αμοιβής, αναμένεται να αντιμετωπίσει τη συστημική υποτίμηση της εργασίας των γυναικών σε επίπεδο εργοδότη. Η οδηγία καθορίζει ένα σαφές πλαίσιο και κριτήρια για την εφαρμογή της έννοιας της «εργασίας της αυτής αξίας». Βελτιώνει σημαντικά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και περιορίζει τα διαδικαστικά εμπόδια για τα θύματα μισθολογικών διακρίσεων. Επιπλέον, η οδηγία για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην ΕΕ αναμένεται να συμβάλει στη μείωση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων, δεδομένης της υπερεκπροσώπησης των γυναικών σε χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια αρκετά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει ή εξαγγείλει μέτρα, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των οικείων ΣΑΑ, για τη βελτίωση της μισθολογικής διαφάνειας και της υποβολής στοιχείων σχετικά με το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων. Στην Τσεχία, η κυβέρνηση εξέδωσε τον Δεκέμβριο του 2022 το σχέδιο δράσης για την ισότητα των αμοιβών μεταξύ γυναικών και ανδρών 2023-26, το οποίο περιλαμβάνει μέτρα που ενθαρρύνουν την ευρύτερη χρήση εργαλείων για την ανάλυση των συστημάτων αποδοχών και την υποβολή στοιχείων σχετικά με το μισθολογικό χάσμα. Τον Ιούλιο του 2021 η Ιρλανδία επικαιροποίησε τον νόμο για την υποβολή στοιχείων σχετικά με το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων, ο οποίος επιβάλλει στις εταιρείες με περισσότερους από 250 εργαζομένους υποχρέωση υποβολής στοιχείων σχετικά με τις διαφορές στις αποδοχές μεταξύ των φύλων, συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων παροχών. Η Εσθονία, στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου ανάπτυξης της κοινωνικής πρόνοιας για την περίοδο 2023-30 και του οικείου ΣΑΑ, ανακοίνωσε την ανάπτυξη ψηφιακού εργαλείου με την ονομασία «Palgareegel» το οποίο παρέχει στους εργοδότες στήριξη για την ανάλυση και την υποβολή στοιχείων σχετικά με τα μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων που υφίστανται στις επιχειρήσεις τους. Στην Ισπανία, στο πλαίσιο της εφαρμογής των διατάξεων σχετικά με τα σχέδια ισότητας, τη διαφάνεια και την ίση αμοιβή που εγκρίθηκαν το 2020 βάσει του ΣΑΑ, η κυβέρνηση και οι κοινωνικοί εταίροι κατάρτισαν σειρά εργαλείων και οδηγιών για εταιρείες και άτομα που συμμετέχουν στη διαπραγμάτευση σχεδίων ισότητας και στην αξιολόγηση των θέσεων εργασίας τα οποία διευκολύνουν την εφαρμογή της αρχής της ίσης αμοιβής για εργασία της αυτής αξίας.

2.1.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη

Αρκετά κράτη μέλη θέσπισαν κίνητρα για προσλήψεις και επιδοτήσεις για τη δημιουργία

θέσεων εργασίας. Το 2022 η **Κροατία** θέσπισε επιδοτήσεις για την απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την πρακτική άσκηση εγγεγραμμένων στα μητρώα αναζήτησης εργασίας σε πράσινους και ψηφιακούς τομείς στο πλαίσιο του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ). Η **Λιθουανία** θέσπισε επιδότηση μισθού για τους Ουκρανούς πρόσφυγες, η οποία καλύπτει το 75 % του μισθολογικού κόστους για μέγιστη διάρκεια 36 μηνών. Στην **Ελλάδα**, δρομολογήθηκε το πρόγραμμα «Πρώτο ένσημο» για τη στήριξη της εισόδου των νέων για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας με την παροχή επιδοτήσεων ύψους 600 ευρώ μηνιαίως: 300 ευρώ για τους νέους εργαζομένους και 300 ευρώ για τους εργοδότες (ή 150 ευρώ για μερική απασχόληση) για διάστημα έως 6 μηνών. Τον Σεπτέμβριο του 2023, η Ελλάδα θέσπισε επίσης ένα χρηματοδοτούμενο από τον ΜΑΑ πρόγραμμα κατάρτισης και πιστοποίησης για 15 000 ανέργους ηλικίας 25 έως 45 ετών, το οποίο επικεντρώνεται σε δεξιότητες σε τομείς υψηλής ζήτησης, όπως ο πράσινος και ο ψηφιακός τομέας. Η **Ισπανία**, στο πλαίσιο ευρείας μεταρρύθμισης των κινήτρων για προσλήψεις βάσει του οικείου ΣΑΑ, εξέδωσε, τον Ιανουάριο του 2023, νόμο που προβλέπει επιστροφές κοινωνικής ασφάλισης για συγκεκριμένες ομάδες με χαμηλή απασχολησιμότητα, όπως οι μακροχρόνια άνεργοι και οι νέοι ΕΕΑΚ. Το νέο νομικό καθεστώς δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία μόνιμης απασχόλησης, προβλέποντας, μεταξύ άλλων, ελάχιστη διάρκεια σύμβασης τριών ετών, και περιλαμβάνει τον γενικό κανόνα σύμφωνα με τον οποίο το άθροισμα των επιστροφών κοινωνικής ασφάλισης με οποιοδήποτε άλλο κίνητρο για προσλήψεις δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60 % του μισθολογικού κόστους της σύμβασης. Τον Ιούνιο του 2023 η **Ιταλία** θέσπισε προσωρινά κίνητρα στο πλαίσιο των οποίων καταβάλλεται για περίοδο 12 μηνών το 60 % των ακαθάριστων μηνιαίων αποδοχών για τη μόνιμη πρόσληψη ατόμων με αναπηρία και νέων που δεν συμμετέχουν σε προγράμματα κατάρτισης. Τον Ιούλιο του 2023 η **Πορτογαλία** έθεσε σε εφαρμογή ένα νέο πρόγραμμα («*Avançar*»), το οποίο χορηγεί χρηματοδοτική στήριξη σε εργοδότες προκειμένου να προσφέρουν συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, με μισθούς ίσους ή υψηλότερους από τον πρώτο μισθό των αποφοίτων σε ανωτέρου επιπέδου σταδιοδρομία στον δημόσιο τομέα, σε νέους εγγεγραμμένους στα μητρώα ανεργίας με υψηλά ακαδημαϊκά προσόντα. Στη **Φινλανδία**, στο πλαίσιο ευρύτερης μεταρρύθμισης, η κυβέρνηση θέσπισε επιδότηση μισθού για την πρόσληψη ανέργων που αναζητούν εργασία, η οποία καλύπτει το 50 % του μισθολογικού κόστους (70 % για την απασχόληση ατόμων με αναπηρία). Στη **Σλοβενία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, δρομολογήθηκε το πρόγραμμα απασχόλησης «Ταχύτερη είσοδος των νέων στην αγορά εργασίας», το οποίο επιδοτεί την απασχόληση αορίστου χρόνου για 4 000 άτομα ηλικίας κάτω των 29 ετών για 18 μήνες, συνολικής αξίας 27,36 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, δρομολογήθηκε το πιλοτικό κίνητρο απασχόλησης «Πράσινες θέσεις εργασίας» για την προσέλκυση περίπου 300 ανέργων σε πράσινες θέσεις εργασίας, το οποίο προβλέπει την καταβολή στους εργοδότες μηνιαίων επιδοτήσεων ύψους 680 ευρώ για ένα έτος.

Πιο πρόσφατα τέθηκαν σε εφαρμογή προγράμματα διατήρησης θέσεων εργασίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των ακραίων περιβαλλοντικών εξελίξεων στις τοπικές επιχειρήσεις και στην αγορά εργασίας. Το 2023 ορισμένα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα έκτακτης ανάγκης για την άμεση αντιμετώπιση περιβαλλοντικών καταστροφών, όπως πυρκαγιές, ακραία κύματα καύσωνα και πλημμύρες. Η **Ελλάδα** θέσπισε καθεστώς τρίμηνης αναστολής των συμβάσεων εργασίας τον Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο του 2023 για τις επιχειρήσεις που επλήγησαν από δασικές πυρκαγιές και πλημμύρες, αντίστοιχα. Η **Σλοβενία** θέσπισε έκτακτη αποζημίωση προσωρινής αργίας για τις επιχειρήσεις που επλήγησαν από πλημμύρες τον Αύγουστο του 2023. Η **Ιταλία** επέκτεινε στον κατασκευαστικό τομέα το καθεστώς αντιστάθμισης που εφαρμόζεται ήδη στις γεωργικές επιχειρήσεις για την καταπολέμηση των επιπτώσεων των ακραίων κυμάτων καύσωνα.

Ορισμένα κράτη μέλη παρέτειναν τα οικεία συστήματα μειωμένου ωραρίου εργασίας κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2023. Στη **Γερμανία**, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση παρέτεινε τους ελαστικότερους κανόνες για τη χρήση του συστήματος μειωμένου ωραρίου εργασίας, το οποίο παρέμεινε σε ισχύ έως το τέλος Ιουνίου του 2023. Οι εργαζόμενοι που επωφελούνται από εργασία μειωμένου ωραρίου λαμβάνουν οικονομική στήριξη που καταβάλλεται από το τοπικό γραφείο εύρεσης εργασίας για μέγιστο διάστημα 12 μηνών, προκειμένου να καλυφθεί η απώλεια εισοδήματος λόγω της μείωσης του ωραρίου εργασίας. Παρότι οι εταιρείες δεν υποχρεούνται να καταβάλλουν μισθούς γι' αυτούς, οι εργαζόμενοι λαμβάνουν το 60 % του καθαρού εισοδήματός τους (67 % εάν έχουν παιδιά) για όλες τις ώρες που δεν εργάστηκαν. Επίσης, οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες καταβάλλονται κατά κανόνα από τους εργοδότες, επιστρέφονται εξ ολοκλήρου από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Απασχόλησης. Στην **Ιταλία**, η κυβέρνηση έχει εγκρίνει σύστημα μειωμένου ωραρίου εργασίας διάρκειας 40 εβδομάδων για τις εταιρείες εθνικού στρατηγικού ενδιαφέροντος με περισσότερους από 1 000 εργαζομένους, οι οποίες δεν έχουν ολοκληρώσει τα προβλεπόμενα προγράμματα για τα σύνθετα σχέδια αναδιοργάνωσης που υλοποιούνται μέσω ειδικών παρεμβάσεων εταιρικής αναδιάρθρωσης και επενδύσεων μεγάλης κλίμακας. Στη **Σλοβενία**, θεσπίστηκε σύστημα επιδότησης μειωμένου ωραρίου εργασίας για την απορρόφηση των καθυστερημένων επιπτώσεων του κλυδωνισμού των τιμών της ενέργειας μεταξύ του Ιανουαρίου και του Μαρτίου 2023, καθώς και καθεστώς προσωρινής αργίας που περιορίστηκε σε 30 ημέρες κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023. Επιπροσθέτως, συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για τη μόνιμη εφαρμογή έκτακτων επιδοτήσεων στο πλαίσιο του συστήματος μειωμένου ωραρίου εργασίας.

Αρκετά κράτη μέλη αύξησαν σημαντικά τους νόμιμους κατώτατους μισθούς τους για την προστασία της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων χαμηλού εισοδήματος στο πλαίσιο του υψηλού κόστους ζωής. Μεταξύ του Ιανουαρίου 2022 και του Ιανουαρίου 2023 οι μεγαλύτερες αυξήσεις καταγράφηκαν στη **Λετονία** (24 %), ακολουθούμενη από τη **Γερμανία** (22,2 %), τη **Ρουμανία** (17,6 %), την **Ουγγαρία** (16 %), το **Βέλγιο** (15,6 %) και τη **Λιθουανία** (15,1 %). Η **Τσεχία**, η **Εσθονία**, η **Σλοβενία**, οι **Κάτω Χώρες**, η **Κροατία** και η **Πολωνία** κατέγραψαν επίσης σημαντικές αυξήσεις, μεταξύ 10 % και 15 %. Σε ορισμένες απ' αυτές τις χώρες, οι αυξήσεις εισήχθησαν μέσω επικαιροποιήσεων κατά διακριτική ευχέρεια, πέραν των συνήθων διαπραγματεύσεων ή μηχανισμών τιμαριθμικής αναπροσαρμογής. Άλλα κράτη μέλη ανακοίνωσαν επίσης ή προέβησαν σε αυξήσεις των κατώτατων μισθών κατά τη διάρκεια του 2023. Συγκεκριμένα, η **Ελλάδα** και η **Γαλλία** επικαιροποίησαν τους νόμιμους κατώτατους μισθούς τους τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2023, με αποτέλεσμα την αύξησή τους κατά 9,4 % και 2,2 %, αντίστοιχα, ενώ στη Ρουμανία ο κατώτατος μισθός θα αυξηθεί κατά επιπλέον 10 % τον Οκτώβριο.

Λίγα κράτη μέλη προέβησαν πρόσφατα στη μεταρρύθμιση των οικείων συστημάτων για τον καθορισμό των κατώτατων μισθών. Από τον Ιανουάριο του 2023 η **Κύπρος** θέσπισε νόμιμο κατώτατο μισθό, ο οποίος ορίστηκε στα 885 EUR μηνιαίως κατά την πρόσληψη και θα αυξάνεται στα 940 EUR μετά από έξι μήνες συνεχούς απασχόλησης. Η **Βουλγαρία** τροποποίησε τον εργατικό της κώδικα για να θεσπίσει νέο μηχανισμό για τον καθορισμό του επιπέδου του νόμιμου κατώτατου μισθού στο 50 % του μέσου ακαθάριστου μισθού, παραπέμποντας σε μία από τις ενδεικτικές τιμές αναφοράς που αναφέρονται στην οδηγία για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην ΕΕ¹¹⁰, γεγονός που οδήγησε σε αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 19,6% από τον Ιανουάριο 2024. Ομοίως, η **Εσθονία** συμφώνησε να αυξήσει σταδιακά τον κατώτατο μισθό στο 50 % του μέσου μισθού έως το 2027, ενώ η Ιρλανδία συμφώνησε να αυξήσει σταδιακά τον κατώτατο μισθό στο 60 % του διάμεσου μισθού έως το 2026. Ενδεικτικές τιμές αναφοράς εξετάζονται στο πλαίσιο συζητήσεων σχετικά με πιθανές μεταρρυθμίσεις στο Βέλγιο, την Ισπανία και τη Σλοβακία.

¹¹⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2022/2041 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 275 της 25.10.2022, σ. 33).

Αρκετά κράτη μέλη τροποποίησαν άλλες πτυχές των οικείων συστημάτων καθορισμού των μισθών, ιδίως σε σχέση με τις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Στα τέλη του 2022 η **Ρουμανία** θέσπισε, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, νόμο για τον κοινωνικό διάλογο, με στόχο την ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της κάλυψης των συλλογικών συμβάσεων, παρέχοντας στις συνδικαλιστικές οργανώσεις περισσότερες εξουσίες και θεσπίζοντας ευκολότερη διαδικασία για την εκπροσώπηση των εργαζομένων. Τον Νοέμβριο του 2022 το **Βέλγιο** συμφώνησε να διατηρήσει το ισχύον σύστημα αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών με βάση τον πληθωρισμό, σε συνδυασμό με τον περιορισμό τυχόν πρόσθετων περιθωρίων για μισθολογικές αυξήσεις στις μισθολογικές εξελίξεις των γειτονικών χωρών. Ωστόσο, δόθηκε η δυνατότητα στους κοινωνικούς εταίρους να διαπραγματευτούν εφάπαξ επίδομα ανά εργαζόμενο ύψους έως 500 EUR ή 750 EUR. Η **Κύπρος** επικαιροποίησε το τιμαριθμικό της επίδομα που χρησιμοποιείται ως βάση για την αναπροσαρμογή των μισθών, αυξάνοντας την πληρωμή στο 66,7 % του πληθωρισμού που καταγράφηκε το προηγούμενο έτος (από 50 % που είχε καθοριστεί το 2022). Το 2023 η **Ισπανία** ενέκρινε τη «συμφωνία V» για την απασχόληση και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, η οποία, εκτός του ότι προτείνει την αύξηση των μισθών, διατυπώνει επίσης επίσημες συστάσεις για τη μείωση των διαπραγματευτικών μονάδων για ορισμένα ζητήματα που σχετίζονται με την απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων εργασίας, της κατάρτισης και των δεξιοτήτων ή της συνταξιοδότησης. Τον Μάιο του 2023 η **Πορτογαλία** προέβη σε διάφορες μεταρρυθμίσεις του πλαισίου συλλογικών διαπραγματεύσεων σχετικά με την κάλυψή του, τον μηχανισμό διαιτησίας και τις ανανεώσεις του.

Αρκετά κράτη μέλη θέσπισαν επίσης διάφορα μέτρα που σχετίζονται με τους μισθούς του δημόσιου τομέα. Η **Ισπανία** αύξησε τους μισθούς των δημόσιων υπαλλήλων κατά 1,5 % αναδρομικά από τον Ιανουάριο του 2022, επιπλέον της αύξησης κατά 2 % που εγκρίθηκε για το 2022. Οι μισθοί των δημόσιων υπαλλήλων αυξήθηκαν κατά 3,5 % στη **Γαλλία**, μετά τη θέσπιση έκτακτων νομοθετικών μέτρων. Στην **Κροατία** βρίσκεται σε εξέλιξη η τροποποίηση του συστήματός της για τους μισθούς του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, με τη θέσπιση κοινής βάσης για τους μισθούς και τους συντελεστές πολυπλοκότητας των θέσεων εργασίας βάσει πιο συνεκτικών περιγραφών καθηκόντων και πλαισίων ικανοτήτων, με σκοπό την εναρμόνιση των μισθών στη δημόσια διοίκηση. Οι μισθοί του δημόσιου τομέα στη **Σλοβενία** αυξήθηκαν κατά σχεδόν 9 % (σε δύο στάδια) για τους περισσότερους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα και αναμένονται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στο τέλος του 2023.

Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία, ορισμένα κράτη μέλη ανακοίνωσαν ή ανέπτυξαν ειδικά νομικά πλαίσια για τις οντότητες της κοινωνικής οικονομίας. Στην **Ισπανία**, το υπουργικό συμβούλιο ενέκρινε τον Απρίλιο του 2023 σχέδιο γενικού νόμου για την κοινωνική οικονομία, ο οποίος αποσκοπεί i) στη βελτίωση του υφιστάμενου νομικού οικοσυστήματος με τροποποιήσεις του νόμου για τους συνεταιρισμούς, του νόμου περί εταιρειών εισαγωγής και του νόμου για την κοινωνική οικονομία· ii) στην επέκταση του ορισμού της ευπάθειας και του κοινωνικού αποκλεισμού· και iii) στην αποσαφήνιση του πεδίου εφαρμογής της κοινωνικής οικονομίας με την ενσωμάτωση νέων οντοτήτων, όπως οι κοινωνικές επιχειρήσεις. Στη **Μάλτα**, ο νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις που εγκρίθηκε το 2022 αναμένεται να δημιουργήσει μητρώο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και να θεσπίσει μια νέα μορφή «εταιρείας κοινωνικού σκοπού». Η **Σουηδία** εξέδωσε το 2022 νόμο για την καταχώριση των λεγόμενων «idea-driven organisations» (επιχειρήσεις που διοικούνται από την κορυφή αλλά κατευθύνονται από τις ιδέες της βάσης, δηλαδή του προσωπικού πρώτης γραμμής), ο οποίος επιτρέπει στις εν λόγω καταχωρισμένες οντότητες να ασκούν δραστηριότητες χρηματοδοτούμενες από δημόσιους πόρους και να τυγχάνουν προτιμησιακής μεταχείρισης στο πλαίσιο των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων. Μετά την έκδοση του νόμου της **Πολωνίας** για την κοινωνική οικονομία τον Αύγουστο του 2022, όπως προβλέπεται στο ΣΑΑ, έχουν καταγραφεί περισσότερες από 420 οντότητες με καθεστώς κοινωνικής επιχείρησης.

Η εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών για την κοινωνική οικονομία είναι επίσης σημαντική για την ανάπτυξη υποστηρικτικών συνθηκών-πλαίσιου. Τον Σεπτέμβριο του 2023 η **Γερμανία** ενέκρινε την εθνική της στρατηγική για τις κοινωνικές καινοτομίες και επιχειρήσεις, μετά από δημόσια διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, η οποία προσδιορίζει έντεκα τομείς δράσης. Το 2023 η **Ελλάδα** πρότεινε σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική καινοτομία το οποίο στοχεύει στην ενίσχυση του οικοσυστήματος της κοινωνικής οικονομίας επενδύοντας σε πέντε πυλώνες (επικαιροποίηση του θεσμικού/κανονιστικού πλαισίου, ανάπτυξη στοχευμένων χρηματοδοτικών εργαλείων, ενίσχυση ικανοτήτων, ενίσχυση της δικτύωσης και των συνεργασιών και ευαισθητοποίηση και επικοινωνία). Η **Ισπανία** ενέκρινε τη νέα στρατηγική της για την κοινωνική οικονομία για την περίοδο 2023-27 τον Απρίλιο του 2023 και όρισε ειδικό επίτροπο για τον συντονισμό των έργων στο πλαίσιο του στρατηγικού επενδυτικού σχεδίου για την κοινωνική οικονομία και την οικονομία μέριμνας. Η σύσταση του Συμβουλίου για την ανάπτυξη συνθηκών-πλαίσιου για την κοινωνική οικονομία, που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 27 Νοεμβρίου 2023, αναμένεται να αυξήσει την ευαισθητοποίηση και να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να προβούν στην ανάπτυξη πλαισίων πολιτικής και ρυθμιστικών πλαισίων, ώστε να τονώσουν την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας¹¹¹.

¹¹¹ Σύσταση του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2023, για την ανάπτυξη των συνθηκών-πλαίσιο για την κοινωνική οικονομία.

Ορισμένα κράτη μέλη θέσπισαν μέτρα για τη βελτίωση της δικαιοσύνης των φορολογικών τους συστημάτων και την ενθάρρυνση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Η **Λιθουανία** αύξησε, από τον Ιανουάριο του 2023, το κατώτατο όριο του μη φορολογητέου εισοδήματος από τα 540 ευρώ στα 625 ευρώ, ώστε να αυξηθεί το καθαρό εισόδημα κυρίως για τους εργαζομένους που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό. Από την 1η Φεβρουαρίου 2023 στην **Τσεχία** άρχισε να ισχύει νέο μέτρο που μειώνει τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλουν οι εργοδότες σε 19,8 % (από το σύνηθες 24,8 %) για επιλεγμένες ομάδες εργαζομένων που εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης. Η φορολογική ελάφρυνση αποσκοπεί στην αύξηση της απασχόλησης των ατόμων που είτε είναι πιο ευάλωτα, είτε βρίσκονται αντιμέτωπα με πρόωρη αποχώρηση από την αγορά εργασίας, είτε αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη συμφιλίωση της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής. Στην **Πορτογαλία**, η μεσοπρόθεσμη συμφωνία για τη βελτίωση του εισοδήματος, των μισθών και της ανταγωνιστικότητας, η οποία υπογράφηκε από την κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους, θέσπισε πρόσθετη μείωση ύψους 50 % επί του συνόλου των δαπανών απασχόλησης που σχετίζονται με μισθολογικές αυξήσεις οι οποίες καθορίζονται από συλλογικές διαπραγματεύσεις. Η συμφωνία αναθεωρήθηκε τον Οκτώβριο του 2023, απλουστεύοντας το μέτρο και αυξάνοντας το πεδίο εφαρμογής του. Η αύξηση αυτή ισχύει μόνο για τους εργαζομένους των οποίων οι αποδοχές αυξήθηκαν κατά τουλάχιστον 5,1 % το 2023 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και υπερβαίνουν τον κατώτατο μηνιαίο μισθό. Στην **Ιταλία**, ο νόμος για τον προϋπολογισμό που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2022 προέβλεπε μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι κατά 3 εκατοστιαίες μονάδες για ακαθάριστα εισοδήματα έως 25 000 ευρώ (και κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες για ακαθάριστα εισοδήματα έως 35 000 ευρώ). Με την έκδοση του διατάγματος για την εργασία την 1η Μαΐου 2023, οι εν λόγω περικοπές του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας για τους εργαζομένους αυξήθηκαν προσωρινά κατά επιπλέον 4 εκατοστιαίες μονάδες έως το τέλος του έτους. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν επίσης προσαρμόσει τα φορολογικά τους συστήματα ειδικά για να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπος του πληθωρισμού. Στη **Γερμανία**, η κυβέρνηση εξέδωσε τον νόμο για την αντιστάθμιση του πληθωρισμού, ο οποίος αναπροσάρμοσε τα κατώτατα όρια των κλιμακίων φορολογίας εισοδήματος και το βασικό ατομικό αφορολόγητο όριο για το 2023 και το 2024, ώστε να μετριαστούν οι επιπτώσεις της προόδου της κλίμακας. Στο πλαίσιο των μέτρων του προϋπολογισμού για το 2023, η **Ιρλανδία** έχει αυξήσει το κλιμάκιο φόρου εισοδήματος με κανονικό συντελεστή κατά 3 200 ευρώ, στα 40 000 ευρώ για αγάμους και στα 49 000 ευρώ για έγγαμα ζευγάρια με ένα εισόδημα. Στη **Σλοβακία**, από την 1η Ιανουαρίου 2023, οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης εφαρμόζονται στους εποχιακούς εργαζομένους στους τομείς της γεωργίας και του τουρισμού, με το εκπίπτον ποσό να αντιστοιχεί στο 50 % του μέσου μισθού κατά τα δύο προηγούμενα έτη (605,5 ευρώ μηνιαίως το 2023).

2.2. Κατευθυντήρια γραμμή 6 — Ενίσχυση της προσφοράς εργασίας και βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση, σε δεξιότητες και σε ικανότητες

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η εφαρμογή της κατευθυντήριας γραμμής 6 για την απασχόληση, στο πλαίσιο της οποίας συνιστάται στα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την ενίσχυση της προσφοράς εργασίας, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, σύμφωνα με τις αρχές 1 (εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση), 2 (ισότητα των φύλων), 3 (ισότητα ευκαιριών), 4 (ενεργός υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης), 9 (ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής), 11 (φροντίδα και υποστήριξη των παιδιών) και 17 (ένταξη ατόμων με αναπηρία) του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Στην ενότητα 2.2.1 αναφέρονται οι κυριότερες εξελίξεις στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης¹¹² και των δεξιοτήτων, καθώς και στην κατάσταση της αγοράς εργασίας όσον αφορά τις ευάλωτες και υποεκπροσωπούμενες ομάδες. Στο σημείο 2.2.2 αναφέρονται τα μέτρα πολιτικής που λαμβάνουν τα κράτη μέλη στους εν λόγω τομείς πολιτικής.

¹¹² Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2023*.

2.2.1 Βασικοί δείκτες

Η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα παρουσιάζει στασιμότητα. Το 2021 το 92,5 % του συνόλου των παιδιών ηλικίας από 3 ετών έως την ηλικία υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης συμμετείχαν σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ΠΕΦ) στην ΕΕ, ποσοστό χαμηλότερο κατά 0,5 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος μετά την αύξηση που είχε σημειώσει κατά την περίοδο 2018-20. Τα τελευταία έτη τα περισσότερα κράτη μέλη συνέκλιναν προς ποσοστό συμμετοχής άνω του 90 % ή παρέμειναν στάσιμα γύρω από το ποσοστό αυτό (βλ. διάγραμμα 2.2.1). Έξι κράτη μέλη (Γαλλία, Βέλγιο, Δανία, Ιρλανδία, Ισπανία και Σουηδία) έχουν ήδη επιτύχει τον στόχο του 96 % σε επίπεδο ΕΕ για το 2030¹¹³. Παράλληλα, τα ποσοστά συμμετοχής παραμένουν κάτω του 80 % σε τέσσερις άλλες χώρες (Βουλγαρία, Κροατία, Σλοβακία και Ρουμανία). Καθώς ολοένα και περισσότερες χώρες θεσπίζουν υποχρεωτική φοίτηση συγκεκριμένης διάρκειας στην προσχολική εκπαίδευση και νόμιμο δικαίωμα για θέση στην ΠΕΦ πριν από την υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η πρόσβαση εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση κυρίως για τα μικρότερα παιδιά και για εκείνα που προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα. Ειδικότερα, το 2021 το ποσοστό συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην ΠΕΦ αντιστοιχούσε περίπου στο ήμισυ του μέσου όρου της ΕΕ (42 %-44 %) για όλα τα παιδιά (έναντι στόχου τουλάχιστον 70 % για το 2030 στο νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά)¹¹⁴. Επιπλέον, η πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες ΠΕΦ παρεμποδίζεται από περιορισμούς χωρητικότητας σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές, οι οποίοι επιτείνονται επίσης από την έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού¹¹⁵ και, σε ορισμένες περιπτώσεις, από προκλήσεις που σχετίζονται με την οικονομική προσιτότητα.

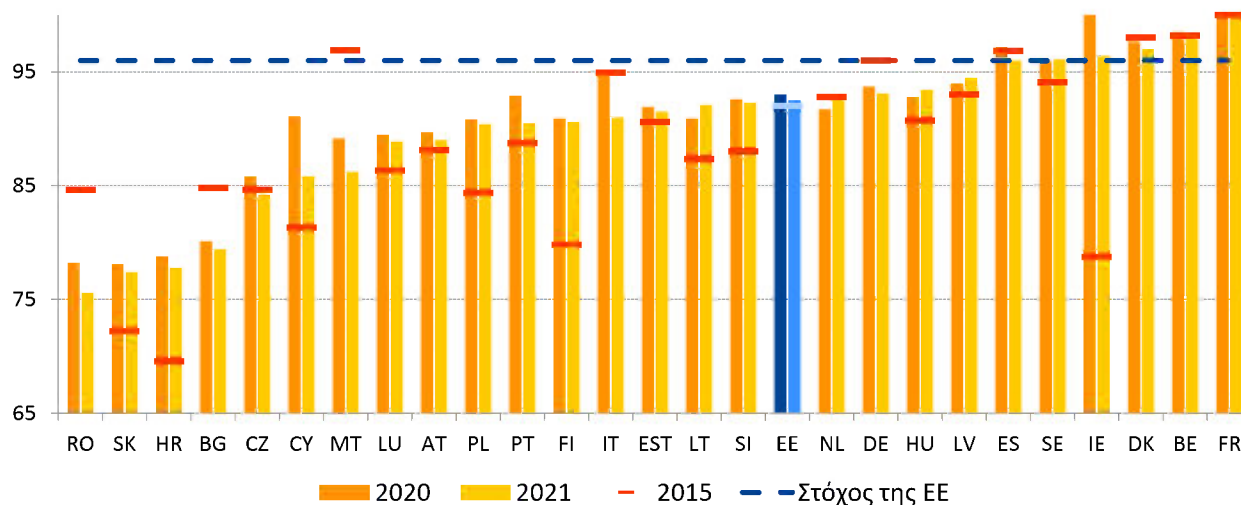
¹¹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, της 30ής Σεπτεμβρίου 2020, σχετικά με την «υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025». Cedefop,

¹¹⁴ Με βάση τα τελευταία αποτελέσματα της έρευνας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) για τους Ρομά 2021, η οποία δημοσιεύτηκε το 2022. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. [Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030](#).

¹¹⁵ Παρότι οι περισσότερες χώρες απαιτούν προσόντα πτυχιούχου επιπέδου για τους εκπαιδευτικούς ΠΕΦ (για την ηλικιακή ομάδα των 3 ετών και άνω), οι εν λόγω εκπαιδευτικοί κερδίζουν κατά μέσο όρο 22 % λιγότερα από τους υπόλοιπους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βλ. τη βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ: [Teachers' and school heads' actual salaries](#) (Πραγματικοί μισθοί εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολείων).

Διάγραμμα 2.2.1: Η συμμετοχή στην ΠΕΦ παραμένει συνολικά στάσιμη

Συμμετοχή στην ΠΕΦ παιδιών ηλικίας από 3 ετών έως την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ως %)

Σημείωση: 2015: ο ορισμός διαφέρει για το Βέλγιο, την Ελλάδα και την Πορτογαλία. 2020: ο ορισμός διαφέρει για την Πορτογαλία. 2021: ο ορισμός διαφέρει για την Πορτογαλία και την ΕΕ. Προσωρινά στοιχεία για τη FR το 2020 και το 2021. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την EL.

Πηγή: Eurostat, [[educ_uoe_enra21](#)].

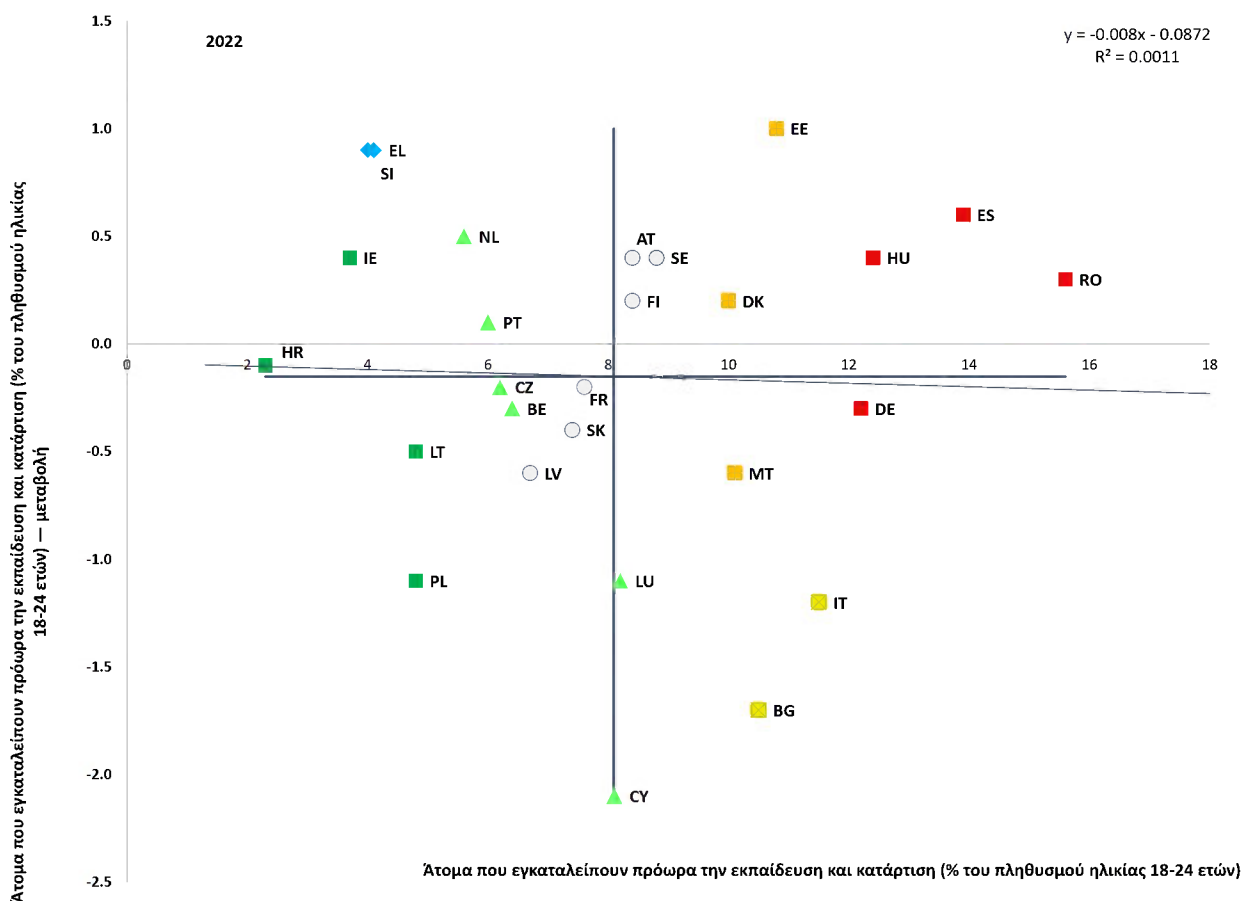
Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση εξακολουθεί να μειώνεται με αργούς αλλά άνισους ρυθμούς μεταξύ των κρατών μελών, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την απασχολησιμότητα και την ικανότητα μάθησης και προσαρμογής σε μεταγενέστερο στάδιο της ζωής. Το 2022 το 9,6 % του συνόλου των ατόμων ηλικίας 18-24 ετών στην ΕΕ είχε το πολύ πτυχίο κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και είχε εγκαταλείψει πρόωρα την εκπαίδευση ή την κατάρτιση, δηλαδή 0,2 εκατοστιαίες μονάδες λιγότερο απ' ό,τι το 2021 (και 5,1 εκατοστιαίες μονάδες λιγότερο απ' ό,τι το 2007). Το 2022 το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ήταν κάτω του 9 % (δηλαδή ο στόχος του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης για το 2030) σε 18 κράτη μέλη. Ωστόσο, στη Ρουμανία, την Ισπανία, την Ουγγαρία και τη Γερμανία, το ποσοστό εξακολούθησε να βρίσκεται πάνω από το 12 % (αυξήθηκε επίσης από το προηγούμενο έτος για τα τρία τελευταία έτη) και κατατάσσει τις χώρες αυτές στην κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση» (βλ. διάγραμμα 2.2.2). Στην Εσθονία, τη Δανία και τη Μάλτα, τα ποσοστά υπερέβαιναν κατά τι το 10 % και μειώθηκαν ελαφρώς μόνο για τη Μάλτα, ενώ μάλιστα αυξήθηκαν στην Εσθονία και τη Δανία, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί κατάσταση «να δοθεί προσοχή». Αντίθετα, η Κροατία (2,3 %), η Ιρλανδία (3,6 %), η Πολωνία και η Λιθουανία (4,8 %) κατατάσσονταν στην κατηγορία «βέλτιστη επίδοση». Παρά τη συνολικά θετική τάση, δεν υπάρχει σαφής ένδειξη ανοδικής σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών και οι διαφορές ανά φύλο, χώρα γέννησης και τόπο διαμονής (π.χ. αστικές έναντι αγροτικών περιοχών) παραμένουν σημαντικές. Οι νέοι άνδρες εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση πολύ συχνότερα απ' ό,τι οι νέες γυναίκες, όπως και τα άτομα με αναπηρία σε σύγκριση με τα άτομα χωρίς αναπηρία¹¹⁶. Οι νέοι που έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ έχουν σχεδόν τριπλάσιες πιθανότητες να εγκαταλείψουν πρόωρα την εκπαίδευση απ' ό,τι οι γηγενείς συνομήλικοί τους (21,6 % έναντι 8,3 %), ενώ το 71 % των νέων Ρομά (ηλικίας 18 έως 24 ετών) εγκατέλειψαν την εκπαίδευση προτού φτάσουν στο επίπεδο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ [σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA), κατά τα έτη 2020-21]. Επιπλέον, το 2022 το ποσοστό των ατόμων που εγκατέλειψαν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανερχόταν σε 8,6 % στις πόλεις της ΕΕ, έναντι 10,6 % στις κωμοπόλεις και στα προάστια και 10 % στις αγροτικές περιοχές¹¹⁷. Σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα στη Βουλγαρία, την Ουγγαρία και την Ισπανία, αναφέρονται σημαντικές περιφερειακές διαφορές στα ποσοστά των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο (βλ. διάγραμμα 1 στο παράρτημα 5).

¹¹⁶ Βλ. European Disability Expertise (Ευρωπαϊκή εμπειρογνομosύνη για την αναπηρία) (EDE), [European comparative data on persons with disabilities](#) (Ευρωπαϊκά συγκριτικά στοιχεία για τα άτομα με αναπηρία), 2021. Το υψηλότερο ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μεταξύ των ατόμων με αναπηρία μπορεί να οφείλεται, μεταξύ άλλων, σε ζητήματα προσβασιμότητας (π.χ. φυσικά και αρχιτεκτονικά εμπόδια) και στην απουσία προσαρμοσμένων προγραμμάτων.

¹¹⁷ Eurostat [[edat_lfse_30](#)].

Διάγραμμα 2.2.2: Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση εξακολουθεί να μειώνεται με αργούς ρυθμούς, με σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών

Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών), επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

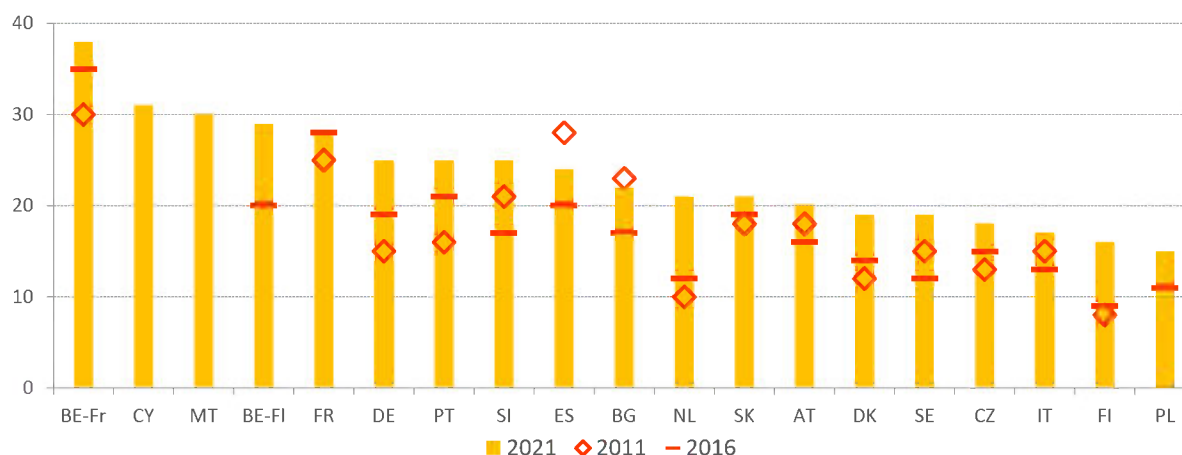
Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για τη Σλοβακία. Στοιχεία χαμηλής αξιοπιστίας για τη Σλοβακία.

Πηγή: Eurostat [edat_lfse_14], ΕΕΔ της ΕΕ.

Η ικανότητα ανάγνωσης έχει επιδεινωθεί σε ολόκληρη την ΕΕ, ενώ η κοινωνικοοικονομική κατάσταση εξακολουθεί να αποτελεί ισχυρό παράγοντα πρόβλεψης των επιδόσεων. Σύμφωνα με την έρευνα του 2021 σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τον αναγνωστικό γραμματισμό σε διεθνές επίπεδο (PIRLS)¹¹⁸, η ικανότητα ανάγνωσης των μαθητών της Δ' τάξης του δημοτικού παρουσιάζει πτωτική τάση κατά την περίοδο 2016-21 σε όλα τα κράτη μέλη, εκτός από τη Γαλλία όπου παρέμεινε σταθερή (βλ. διάγραμμα 2.2.3). Σχεδόν το ένα τέταρτο του συνόλου των μαθητών είναι άτομα με χαμηλές επιδόσεις στην κλίμακα PIRLS¹¹⁹, με ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό στη γαλλόφωνη κοινότητα του Βελγίου (38 %), στην Κύπρο (31 %) και στη Μάλτα (30 %). Επιπλέον, σε σύγκριση με το 2016, στις περισσότερες χώρες η αύξηση του ποσοστού των μαθητών με χαμηλές επιδόσεις συνοδεύτηκε από μείωση του ποσοστού των μαθητών με τις καλύτερες επιδόσεις, κάτι που υποδηλώνει επιδείνωση σε συστημικό επίπεδο. Η έρευνα επιβεβαίωσε επίσης τον ισχυρό αντίκτυπο του κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Κατά μέσο όρο, η διαφορά στις επιδόσεις των παιδιών υψηλότερης κοινωνικοοικονομικής κατάστασης σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά ήταν σημαντική (80 βαθμοί) και αντιστοιχούσε περίπου σε δύο έτη σχολικής φοίτησης.

Διάγραμμα 1.2.3: Ο αναγνωστικός γραμματισμός έχει επιδεινωθεί σε ολόκληρη την ΕΕ

Ποσοστό μαθητών της Δ' τάξης του Δημοτικού που δεν φθάνουν πέρα από το χαμηλότερο διεθνές επίπεδο διαβαθμισμένης επάρκειας στην έρευνα σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά τον αναγνωστικό γραμματισμό σε διεθνές επίπεδο (PIRLS) (ως %, 2021).

Σημείωση: Ως BE-Fr νοείται η γαλλική κοινότητα του Βελγίου, ενώ ως BE-FI η φλαμανδική κοινότητα. Παρουσιάζονται μόνο τα εκπαιδευτικά συστήματα για τα οποία διατίθενται συλλογές δεδομένων στο τέλος της Δ' τάξης του Δημοτικού· συνεπώς δεν περιλαμβάνονται στοιχεία από τις ΕΕ, EL, HR, HU, IE, LT, LU, LV και RO. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη φλαμανδική κοινότητα του Βελγίου, την Κύπρο, τη Μάλτα και την Πολωνία για το 2011· για την Κύπρο και τη Μάλτα για το 2016.
Πηγή: Υπολογισμοί της ΓΔ Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EAC) με βάση την PIRLS 2021.

¹¹⁸ Βλ. Mullis, I. V. S., von Davier, M., Foy, P., Fishbein, B., Reynolds, K. A., και Wry, E., *PIRLS 2021 International Results in Reading* (Έρευνα PIRLS 2021: Διεθνή αποτελέσματα όσον αφορά την ικανότητα ανάγνωσης). Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center, 2023.

¹¹⁹ Η έρευνα PIRLS προσδιορίζει τέσσερα επίπεδα ικανότητας ανάγνωσης, τα λεγόμενα «διεθνή επίπεδα διαβαθμισμένης επάρκειας»: χαμηλό, μεσαίο, υψηλό και προχωρημένης επάρκειας. Στην παρούσα έκθεση οι μαθητές που δεν φθάνουν πέρα από το χαμηλότερο επίπεδο διαβαθμισμένης επάρκειας αναφέρονται ως «άτομα με χαμηλές επιδόσεις».

Στο πλαίσιο αυτό, οι ελλείψεις εκπαιδευτικών θέτουν σε περαιτέρω κίνδυνο την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης, ενώ η κατάσταση όσον αφορά τις προσλήψεις, τις συνθήκες εργασίας, τις προοπτικές σταδιοδρομίας και την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών διαφέρει σημαντικά μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ αντιμετωπίζουν δυσκολίες ως προς την κάλυψη των θέσεων διδασκαλίας σε όλους τους τομείς της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, την προσέλκυση αρκετών ασκούμενων εκπαιδευτικών και τη διατήρηση των αρχάριων εκπαιδευτικών στο επάγγελμα. Οι ελλείψεις εκπαιδευτικών ποικίλλουν επίσης μεταξύ συγκεκριμένων θεματικών τομέων, αλλά είναι ιδιαίτερα αισθητές στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής, των μαθηματικών (STEM)¹²⁰. Οι ελλείψεις εκπαιδευτικών οφείλονται εν μέρει στις δημογραφικές τάσεις, καθώς περίπου το ένα τέταρτο των εκπαιδευτικών στην Ευρώπη (24,5 % στο επίπεδο ISCED 1-3) είναι ηλικίας άνω των 55 ετών και πλησιάζει την ηλικία συνταξιοδότησης. Στην Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και την Ιταλία, το ποσοστό των εκπαιδευτικών άνω των 55 ετών υπερβαίνει μάλιστα το 35 %. Στα περισσότερα κράτη μέλη, η σταδιοδρομία του εκπαιδευτικού δεν αποτελεί ελκυστική επιλογή σταδιοδρομίας για τους νέους. Οι μισθοί των εκπαιδευτικών στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι κατά μέσο όρο 11 % χαμηλότεροι από τους μισθούς των επαγγελματιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης¹²¹. Αυτό το μισθολογικό χάσμα είναι ακόμα μεγαλύτερο για τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται στην ΠΕΦ και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μόνο ένας στους πέντε εκπαιδευτικούς στα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην έρευνα TALIS θεωρεί ότι η κοινωνία εκτιμά το έργο του, ενώ πολλοί εκπαιδευτικοί αναφέρουν στρες που συνδέεται με την εργασία και μεγάλο φόρτο εργασίας¹²². Παρά τις προσπάθειες των κρατών μελών να προσελκύσουν περισσότερους σπουδαστές σε προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, σε αρκετές χώρες ο αριθμός των εγγαφών στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών συρρικνώνεται, ενώ πολλοί αρχάριοι εκπαιδευτικοί εγκαταλείπουν το επάγγελμα εντός της πρώτης πενταετίας.

¹²⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2023*, 2023.

¹²¹ Βάση δεδομένων ΟΟΣΑ: Εκπαιδευτικοί και διευθυντές σχολείων: πραγματικοί μισθοί. Ο μέσος όρος αναφέρεται στον μέσο όρο των κρατών μελών της ΕΕ που είναι μέλη του ΟΟΣΑ.

¹²² OECD, *Αποτελέσματα της έρευνας TALIS 2018: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners* (Αποτελέσματα της έρευνας TALIS για το 2018: Οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές σχολείων ως διά βίου εκπαιδευόμενοι), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, 2019.

Οι απόφοιτοι της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης τείνουν να έχουν σχετικά καλές προοπτικές απασχόλησης, ιδίως όταν συμμετέχουν σε μάθηση στον χώρο εργασίας.

Μεταξύ των μαθητών και των σπουδαστών μέσης εκπαίδευσης¹²³, περισσότεροι από τους μισούς (52,1 %) ήταν εγγεγραμμένοι σε προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού το 2021 (δηλαδή παροχή δεξιοτήτων και διδασκαλία γνώσεων σχετικά με συγκεκριμένο επιτήδευμα, επάγγελμα ή απασχόληση). Επίσης, υπό το πρίσμα των διαφορετικών εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ, το ποσοστό αυτό κυμαίνεται από 17,6 % στην Κύπρο έως 70 % στη Σλοβενία¹²⁴. Το 2022 το 60,1 % των πρόσφατων αποφοίτων ΕΕΚ στην ΕΕ επωφελήθηκαν από μάθηση στον χώρο εργασίας κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης και της κατάρτισής τους. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες κυμαίνονται από 90 % και πλέον στην Ισπανία, τη Γερμανία και στις Κάτω Χώρες έως λιγότερο από 20 % στη Ρουμανία, την Τσεχία και την Πολωνία. Οι πρόσφατοι απόφοιτοι ΕΕΚ που είχαν επωφεληθεί από τη μάθηση στον χώρο εργασίας είχαν πολύ περισσότερες πιθανότητες να βρουν εργασία (82,5 % το 2022 στην ΕΕ) σε σχέση με εκείνους που δεν είχαν επωφεληθεί (71,6 %). Παρότι, συνολικά, το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων ΕΕΚ σε ολόκληρη την ΕΕ εξελίχθηκε ευνοϊκά κατά το προηγούμενο έτος, φθάνοντας το 79,7 % το 2022, υπάρχει μεγάλη διακύμανση μεταξύ των χωρών, από 93,9 % στο Λουξεμβούργο έως 57,7 % στη Ρουμανία.

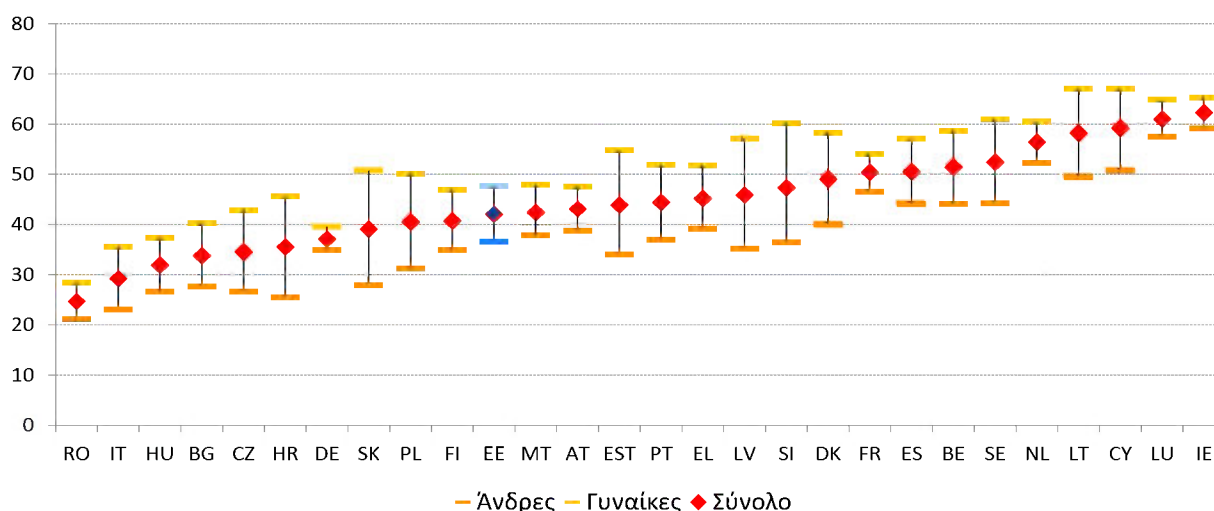
¹²³ Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (επίπεδο ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση (επίπεδο ISCED 4).

¹²⁴ Η παρούσα παράγραφος βασίζεται σε στοιχεία της Eurostat [[educ_uoe_enra16](#)], [[tps00215](#)], [[edat_ifse_24](#)].

Παρόλο που το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξάνεται σταθερά, εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες, μεταξύ άλλων, μεταξύ των φύλων και των περιφερειών. Το 2022 το 42 % των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών ήταν κάτοχοι πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, έναντι 41,2 % το 2021 και 36,8 % το 2016. Εάν συνεχιστεί η θετική τάση της τελευταίας δεκαετίας, ο στόχος του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης για 45 % μπορεί να επιτευχθεί πριν από το 2030¹²⁵. Παρά τη σημαντική πρόοδο που επιτεύχθηκε σε επίπεδο ΕΕ, το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένει κάτω του 40 % σε οκτώ χώρες της ΕΕ. Ενώ το ποσοστό ήταν χαμηλότερο και από το 30 % στη Ρουμανία και την Ιταλία, το 2022 ήταν πάνω από το 60 % στην Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο (βλ. διάγραμμα 2.2.4). Επιπλέον, οι άνδρες είναι λιγότερο πιθανό να κατέχουν τίτλους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με τις γυναίκες (36,5 % έναντι 47,6 %). Το χάσμα μεταξύ των φύλων κυμαίνεται από 4,6 εκατοστιαίες μονάδες έως 23,8 εκατοστιαίες μονάδες σε ολόκληρη την ΕΕ. Το 2021 το χάσμα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία (ηλικίας 30-34 ετών) ήταν 11,3 εκατοστιαίες μονάδες, ενώ μόνο το ένα τρίτο περίπου των ατόμων με αναπηρία είχε ολοκληρώσει την τριτοβάθμια ή ισοδύναμη εκπαίδευση¹²⁶. Επιπροσθέτως, εξακολουθούν να υπάρχουν έντονες περιφερειακές διαφορές και ορισμένες περιφέρειες όπου τα ποσοστά των ατόμων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ κινδυνεύουν να μείνουν πίσω από πιο δυναμικές περιφέρειες, καθώς αυξάνονται το χάσμα ταλέντων και το οικονομικό χάσμα¹²⁷.

Διάγραμμα 2.2.4: Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων όσον αφορά τα ποσοστά ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι σημαντικές

Ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25 έως 34 ετών που συμμετείχαν στην έρευνα εργατικού δυναμικού και των οποίων το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης ή κατάρτισης είναι η τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED 5-8, ως %, 2022).

Σημείωση: Η κατάταξη των χωρών έχει γίνει κατά αύξουσα σειρά βάσει του συνολικού ποσοστού ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πηγή: Eurostat [cdat_ifse_03], EU LFS.

¹²⁵ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης 2023*, 2023.

¹²⁶ European Disability Expertise (Ευρωπαϊκή εμπειρογνομosύνη για την αναπηρία) (EDE), European comparative data on persons with disabilities (Ευρωπαϊκά συγκριτικά στοιχεία για τα άτομα με αναπηρία), στοιχεία του 2021.

¹²⁷ Για λεπτομέρειες, βλ. *Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Αξιοποίηση ταλέντων στις περιφέρειες της Ευρώπης»* [COM(2023) 32 final].

Ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μετακινείται ή διαμένει στο εξωτερικό, ενώ ορισμένα κράτη μέλη είναι κυρίως «χώρες αποστολής»¹²⁸.

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών ανάμεσα στον αριθμό των αποφοίτων που διαμένουν στο εξωτερικό και στον αριθμό των αποφοίτων από άλλη χώρα της ΕΕ που εισέρχονται στη χώρα. Ο μέσος όρος των μετακινούμενων πτυχιούχων, δηλαδή των σπουδαστών που έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε άλλη χώρα εκτός του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο σπουδάζουν, αυξήθηκε από 4,4 % σε 4,8 % μεταξύ 2017 και 2021 στην ΕΕ-27, ενώ το ποσοστό των αποφοίτων που διαμένουν στο εξωτερικό, εκφραζόμενο ως ποσοστό των αποφοίτων στη χώρα αποστολής, σημείωσε άνοδο από 3,4 % το 2007 σε 5,3 % το 2022¹²⁹. Δέκα χώρες της ΕΕ ήταν καθαρά χώρες αποστολής το 2022, ενώ εννέα άλλα κράτη μέλη ήταν καθαροί αποδέκτες. Το μεγαλύτερο αρνητικό καθαρό ισοζύγιο σε σχετικούς όρους, για τις χώρες για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία, καταγράφηκε για την Κροατία, τη Λιθουανία, την Εσθονία, την Ουγγαρία και την Πορτογαλία, ενώ η Αυστρία, η Ιρλανδία και το Βέλγιο είχαν τα μεγαλύτερα θετικά καθαρά ισοζύγια.

Για να υποστηριχθεί η ανταγωνιστικότητα, να προωθηθεί η ποιοτική απασχόληση και να διατηρηθεί το κοινωνικό μοντέλο της ΕΕ, απαιτείται συνεχής δράση προκειμένου να αναπτυχθούν περαιτέρω οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, μεταξύ άλλων ενόψει της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Στο πλαίσιο αυτό, η εύρυθμη λειτουργία και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης έχουν καίρια σημασία για την παροχή στους νέους δεξιοτήτων που σχετίζονται με την αγορά εργασίας, ενώ η υψηλή συμμετοχή στη μάθηση ενηλίκων έχει ύψιστη σημασία για τη διασφάλιση της συνεχούς επικαιροποίησης των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Σύμφωνα με τον πρωταρχικό στόχο σχετικά με τη μάθηση ενηλίκων, τουλάχιστον το 60 % των ενηλίκων πρέπει να συμμετέχει στη μάθηση κάθε χρόνο στην ΕΕ έως το 2030.

¹²⁸ Eurofound, *The role of human capital inequalities in cohesion and convergence* (Ο ρόλος των ανισοτήτων όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό στη συνοχή και τη σύγκλιση), 2024 (υπό έκδοση).

¹²⁹ Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τις BG, CY, LU, LV, MT, PL, RO και SK.

Ο στόχος της ΕΕ και οι σχετικοί εθνικοί στόχοι ορίζονται με βάση τη συμμετοχή στη μάθηση κατά τους τελευταίους 12 μήνες (εξαιρουμένης της καθοδηγούμενης κατάρτισης στον χώρο εργασίας), ώστε να αντικατοπτρίζεται καλύτερα η πραγματικότητα της συνεχούς κατάρτισης, η οποία παρέχεται ως επί το πλείστον μέσω σύντομων, στοχευμένων μαθημάτων. Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από την έρευνα για την εκπαίδευση των ενηλίκων (AES) δείχνουν μέσο ποσοστό συμμετοχής 37,4 % του ενήλικου πληθυσμού στην ΕΕ (το 2016), ποσοστό σημαντικά χαμηλότερο από τον στόχο για το 2030 (βλ. ενότητα 1.3). Εν προκειμένω, η σύσταση του Συμβουλίου του Ιουνίου 2022 για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να συνδυάσουν αποτελεσματικά την οικονομική και τη μη οικονομική στήριξη ώστε να ενδυναμωθούν όλοι οι ενήλικες για να αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου¹³⁰. Επιπροσθέτως, τα μικροδιαπιστευτήρια έχουν μεγάλες δυνατότητες για να προσφέρουν ταχεία και στοχευμένη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για τους εργαζομένους και τα άτομα που αναζητούν εργασία, μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα των ελλείψεων δεξιοτήτων (βλ. τη σύσταση του Συμβουλίου του Ιουνίου 2022 σχετικά με μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα μικροδιαπιστευτήρια)¹³¹. Το Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων, με βάση το ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων του 2020, αποσκοπεί στην προώθηση της αλλαγής νοοτροπίας και της στροφής προς την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, ώστε να μπορέσουν τα άτομα να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες για ποιοτικές θέσεις εργασίας και να αξιοποιήσουν τις πολλές ευκαιρίες που προσφέρουν ο πράσινος και ο ψηφιακός μετασχηματισμός¹³².

¹³⁰ Για λεπτομέρειες, βλ.: Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης 2022/C 243/03.

¹³¹ Για λεπτομέρειες, βλ.: ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα μικροδιαπιστευτήρια για τη δια βίου μάθηση και την απασχολησιμότητα 2022/C 243/02.

¹³² Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο δεξιοτήτων για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα» [COM(2020) 274 final]. Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων.

Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων είναι διάχυτες σε όλα τα επαγγέλματα και τα επίπεδα δεξιοτήτων, λόγω της έντονης ζήτησης εργασίας, αλλά και λόγω ορισμένων πιο διαρθρωτικών καθοριστικών παραγόντων, όπως οι δημογραφικές τάσεις. Οι εκτεταμένες ελλείψεις εργατικού δυναμικού οφείλονται στην ισχυρή ζήτηση εργασίας παρά την πρόσφατη επιβράδυνση της οικονομίας, ωστόσο η συρρίκνωση του εργατικού δυναμικού λόγω της δημογραφικής αλλαγής μπορεί επίσης να διαδραματίσει κάποιο ρόλο. Παρότι οι επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού αντισταθμίζονταν μέχρι σήμερα από την αυξημένη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, το εργατικό δυναμικό της ΕΕ αναμένεται να συρρικνωθεί τις επόμενες δεκαετίες. Παράλληλα, οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε ορισμένους τομείς και επαγγέλματα σχετίζονται επίσης με τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στο πλαίσιο του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού, καθώς και με τις εμφανείς ελλείψεις και τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα των νέων απαιτήσεων δεξιοτήτων. Τέλος, οι ελλείψεις σχετίζονται επίσης με τις κακές συνθήκες εργασίας, ιδίως σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, η κατ' οίκον φροντίδα και οι μεταφορές¹³³. Η προώθηση της επιτυχούς ένταξης, στην αγορά εργασίας, ομάδων που επί του παρόντος υποεκπροσωπούνται (όπως π.χ. οι γυναίκες, οι νέοι, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας, τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή οι Ρομά) θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιστάθμιση των επιπτώσεων της δημογραφικής αλλαγής στην προσφορά εργασίας¹³⁴. Η στήριξη τους για την ανάπτυξη και την αποτελεσματική χρήση δεξιοτήτων και ικανοτήτων σχετικών με την αγορά εργασίας μέσω της κατάλληλης παροχής ευκαιριών αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης είναι ουσιώδης για την αποτελεσματική αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους. Στα επαγγέλματα STEM και υγειονομικής περίθαλψης, η περιορισμένη προσφορά ειδικών δεξιοτήτων που σχετίζονται με συγκεκριμένη θέση εργασίας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εξήγηση των ελλείψεων, για παράδειγμα¹³⁵. Η ενίσχυση των συνθηκών εργασίας θα συμβάλει στην προσέλκυση και τη διατήρηση εργαζομένων σε ορισμένους τομείς και επαγγέλματα με ελλείψεις. Επιπλέον, η προώθηση της κινητικότητας εντός της ΕΕ καθώς και η προσέλκυση ειδικευμένων εργαζομένων από τρίτες χώρες, με παράλληλη διασφάλιση του σεβασμού και της επιβολής των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων, και η διοχέτευση της νόμιμης μετανάστευσης σε επαγγέλματα που αντιμετωπίζουν ελλείψεις, σε πλήρη συμπληρωματικότητα με την αξιοποίηση των ταλέντων από το εσωτερικό της Ένωσης, μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων¹³⁶.

¹³³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Addressing labour shortages and skills gaps in the EU* (Αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην ΕΕ), *Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη (ESDE)*, Ετήσια ανασκόπηση. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

¹³⁴ Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο *Δημογραφική αλλαγή στην Ευρώπη: μια εργαλειοθήκη για δράση*, COM(2023) 577 final.

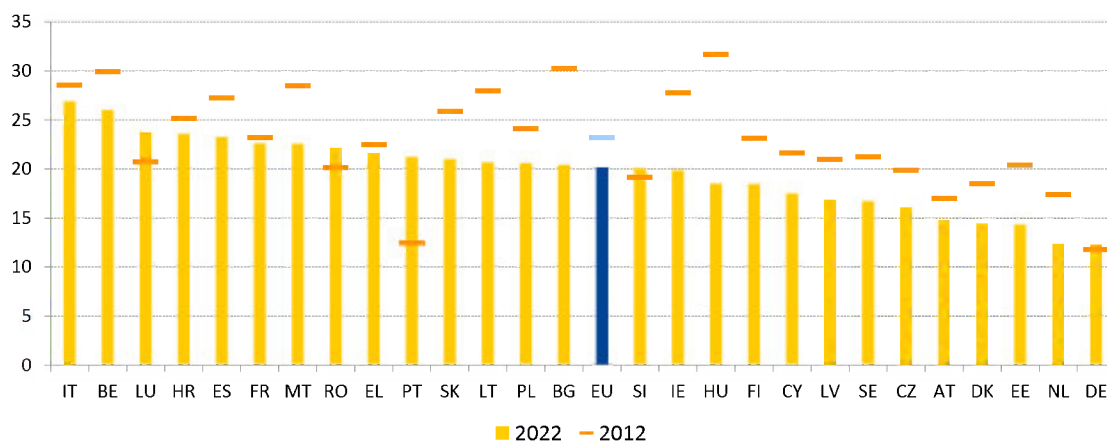
¹³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Employment and social developments in Europe 2023* (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

¹³⁶ Κυρίως μέσω της δεξαμενής ταλέντων της ΕΕ που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για τις δεξιότητες και την κινητικότητα ταλέντων που εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 15 Νοεμβρίου 2023.

Οι μακροοικονομικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων βρίσκονται σε πτωτική πορεία στην ΕΕ την τελευταία δεκαετία¹³⁷. Από το 2012 μειώνονται στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ (βλ. διάγραμμα 2.2.5). Η μείωση αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου σε όλα τα κράτη μέλη, ενώ στα περισσότερα αυξάνεται το ποσοστό των θέσεων εργασίας που απαιτούν τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σε μικρότερο βαθμό, αντικατοπτρίζει επίσης την άμβλυνση του χάσματος μεταξύ των αποτελεσμάτων των πληθυσμιακών ομάδων με χαμηλά, μεσαία και υψηλά προσόντα ως προς την απασχόληση. Ωστόσο, οι μακροοικονομικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων παραμένουν σε σχετικά υψηλά επίπεδα στην Ιταλία, στο Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, στην Κροατία και την Ισπανία. Η ενίσχυση της μάθησης ενηλίκων θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων μέσω της καλύτερης ευθυγράμμισης της προσφοράς και της ζήτησης δεξιοτήτων.

Διάγραμμα 2.2.5: Η μακροοικονομική αναντιστοιχία δεξιοτήτων έχει μειωθεί την τελευταία δεκαετία

Σχετική διασπορά των ποσοστών απασχόλησης των εργαζομένων με διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο, σταθμισμένη με το ποσοστό κάθε ομάδας στον συνολικό ενεργό πληθυσμό (20-64 ετών)

Σημείωση: Ο δείκτης αυτός αντανακλά τη σχετικά μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν τα άτομα με χαμηλά και μεσαία προσόντα να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, σε σύγκριση με τα άτομα που διαθέτουν υψηλά προσόντα.
Πηγή: Υπολογισμοί της ΓΔ EMPL με βάση τα στοιχεία της Eurostat, [lfsq_egaed; lfsq_pgaed; lfsq_agaed], EU LFS.

¹³⁷ Μακροοικονομική αναντιστοιχία δεξιοτήτων προκύπτει όταν η κατανομή των δεξιοτήτων διαφέρει μεταξύ των διαθέσιμων εργαζομένων και εκείνων που προσλαμβάνονται.

Οι ελλείψεις δεξιοτήτων μπορούν να δημιουργήσουν εμπόδια στην οικονομική ανάπτυξη και να επιβραδύνουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση εάν δεν αντιμετωπιστούν κατάλληλα. Το 2021 πάνω από το 60 % των επιχειρήσεων της ΕΕ που προσέλαβαν ή επιχείρησαν να προσλάβουν ειδικούς σε θέματα ΤΠΕ αντιμετώπισε δυσκολίες στην κάλυψη των εν λόγω κενών θέσεων¹³⁸. Η έλλειψη υποψηφίων με σχετική εκπαίδευση και κατάρτιση ή επαγγελματική πείρα αναφέρθηκε συχνά μεταξύ των κύριων δυσκολιών. Σε έρευνα που διεξήχθη το 2023 στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων, υπογραμμίστηκαν οι εκτεταμένες ελλείψεις δεξιοτήτων στις ΜΜΕ, με το 78 % εξ αυτών να θεωρεί πολύ δύσκολη (52 %) ή μετρίως δύσκολη (26 %) την εξεύρεση εργαζομένων με τις κατάλληλες δεξιότητες¹³⁹. Περίπου τα δύο τρίτα των ΜΜΕ (63 %), και μάλιστα σε επτά κράτη μέλη περίπου τα τρία τέταρτα αυτών, θεωρούσαν ότι οι ελλείψεις δεξιοτήτων περιόριζαν τις γενικές επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Για σχεδόν τις μισές από αυτές (45 %), οι ελλείψεις αφορούσαν ιδίως τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, ενώ οι περιορισμοί όσον αφορά τον οικολογικό προσανατολισμό των δραστηριοτήτων τους αποτελούσαν πρόβλημα για το 39 %. Αντίστοιχα, το 63 % των ενήλικων εργαζομένων δήλωσε ότι πρέπει να αναπτύξουν περαιτέρω τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους για να κάνουν καλύτερα την εργασία τους, ενώ το 52 % αναγνώριζε την ανάγκη βελτίωσης των ψηφιακών δεξιοτήτων τους¹⁴⁰.

¹³⁸ Eurostat [[isoc_ske_itrcrs](#)].

¹³⁹ Ευρωβαρόμετρο 529: *Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises* (Ελλείψεις δεξιοτήτων, στρατηγικές πρόσληψης και διατήρησης προσωπικού σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις), 2023.

¹⁴⁰ Δεύτερη έρευνα του Cedefop για τις δεξιότητες και τις θέσεις εργασίας στην Ευρώπη, 2021.

Πλαίσιο 2 του πυλώνα: Προώθηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων για μια δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα

Η περαιτέρω ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση συμβάλλει στην αύξηση της ικανότητας καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης και συμπεριληπτικής ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτόν υποστηρίζεται η εφαρμογή των αρχών 1 (εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση), 3 (ισότητα ευκαιριών) και 4 (ενεργός υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης) του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, προκειμένου να καταπολεμηθεί η κλιματική αλλαγή και να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες που προσφέρουν οι πράσινες τεχνολογίες και οι βιομηχανικές εξελίξεις, θα πυροδοτήσει έναν θεμελιώδη μετασχηματισμό σε ευρύ φάσμα τομέων. Θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, ενώ ορισμένες θέσεις εργασίας θα αντικατασταθούν και άλλες θα επαναπροσδιοριστούν. Ο οικολογικός προσανατολισμός της οικονομίας της ΕΕ στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες για ποιοτική απασχόληση και θα μπορούσε να δημιουργήσει περίπου ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας έως το 2030, και ενδεχομένως πολλαπλάσιες αυτών έως το 2050, αλλά απαιτεί επαρκή στήριξη και κατάλληλες συνοδευτικές πολιτικές¹⁴¹. Στο πλαίσιο του [βιομηχανικού σχεδίου της Πράσινης Συμφωνίας](#), οι δεξιότητες προσδιορίστηκαν ως ένας από τους πυλώνες για μια ανταγωνιστική βιομηχανία μηδενικών καθαρών εκπομπών και ως καταλύτης για την ταχεία μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα. Επιπροσθέτως, η πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών θα ενισχύσει τις δεξιότητες για τεχνολογίες μηδενικών καθαρών εκπομπών με τη δημιουργία ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης μέσω ακαδημιών μηδενικών καθαρών εκπομπών. Με βάση το [ευρωπαϊκό θεματολόγιο δεξιοτήτων](#), το σύμφωνο για τις δεξιότητες έχει ως στόχο να φέρει σε επαφή δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς και τους ενθαρρύνει να αναλάβουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση των ενηλίκων. Το [Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων](#) δίνει νέα ώθηση στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση και αποσκοπεί στην αντιστοίχιση των προσδοκιών και των δεξιοτήτων των ατόμων με τις ευκαιρίες απασχόλησης, ιδίως για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Επιπλέον, και με την περαιτέρω υποστήριξη των επαγγελματικών πράσινων δεξιοτήτων, κάθε άτομο θα πρέπει να αναπτύξει ικανότητες βιωσιμότητας ώστε να σκέφτεται, να σχεδιάζει και να ενεργεί με γνώμονα την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, ώστε να μπορέσει η κοινωνία στο σύνολό της να στηρίξει την πράσινη μετάβαση. Στο πλαίσιο αυτό, τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να βασιστούν στο ευρωπαϊκό πλαίσιο ικανοτήτων βιωσιμότητας GreenComp, το οποίο περιλαμβάνει δώδεκα ικανότητες βιωσιμότητας.

¹⁴¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Murauskaite-Bull, I., Scapolo, F., Muench, S., et al., [The future of jobs is green](#), (Το μέλλον των θέσεων εργασίας είναι πράσινο), 2021.

Όσο ενισχύονται οι προσπάθειες απανθρακοποίησης, τόσο περισσότερο απαιτούνται δεξιότητες για την πράσινη μετάβαση σε όλους τους τομείς και τις θέσεις εργασίας. Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή ταξινόμηση δεξιοτήτων, ικανοτήτων, προσόντων και επαγγελμάτων (ESCO), σχεδόν 300 επαγγελματικά προφίλ στην ΕΕ απαιτούν τουλάχιστον μία δεξιότητα που να χαρακτηρίζεται πράσινη¹⁴². Το 2022 όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ αντιμετώπισαν ελλείψεις σε επαγγέλματα που απαιτούν δεξιότητες για την πράσινη μετάβαση, παρότι με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών (που κυμαίνονταν από 108 έως 3 επαγγέλματα με ελλείψεις στις Κάτω Χώρες και στην Ελλάδα, αντίστοιχα)¹⁴³. Οι τομείς των κατασκευών και της μεταποίησης, οι οποίοι διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στην πράσινη μετάβαση, ανέφεραν εκτεταμένες ελλείψεις. Σε περισσότερα από τα δύο τρίτα των κρατών μελών εντοπίστηκαν ελλείψεις στα επαγγέλματα του κτίστη, του ξυλουργού και του μαραγκού ή του υδραυλικού και του εφαρμοστή. Σημαντικές ελλείψεις παρατηρούνται και σε άλλα επαγγέλματα που σχετίζονται με τις αξιακές αλυσίδες της ανανεώσιμης ενέργειας, την ανάπτυξη ή την εφοδιαστική, όπως οι οδηγόι φορτηγών (σε δεκαεπτά κράτη μέλη) ή οι τεχνικοί ηλεκτρολόγοι μηχανικοί (σε δώδεκα κράτη μέλη). Η αντιμετώπιση αυτών των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων έχει καίρια σημασία για την επίτευξη των στόχων κλιματικής ουδετερότητας και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας¹⁴⁴.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα σε διάφορους τομείς πολιτικής για την προώθηση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση. Ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα η **Φινλανδία**, η **Δανία** και η **Ελλάδα**, επικαιροποιούν τις εθνικές τους δεξιότητες και χρηματοδοτούν στρατηγικές που δίνουν προτεραιότητα στις δεξιότητες για την πράσινη οικονομία. Η **Γαλλία** ανακοίνωσε μέτρα που ανάγουν την ανάπτυξη ικανοτήτων βιωσιμότητας σε «εγκάρσια προτεραιότητα» σε όλα τα θεματικά αντικείμενα που διδάσκονται στην υποχρεωτική εκπαίδευση, στα οποία περιλαμβάνεται πλαίσιο για τη μέτρηση και την ανάπτυξη ικανοτήτων βιωσιμότητας με βάση το GreenComp. Στη **Σλοβακία**, τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης επικαιροποιούνται στο πλαίσιο του ΣΑΑ, με σκοπό επίσης την προώθηση πράσινων δεξιοτήτων σχετικών με την αγορά εργασίας, και στη **Ρουμανία** οι επαγγελματικές σχολές θα λάβουν στήριξη για τον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων σπουδών τους, ενώ θα επικαιροποιηθούν περισσότερες από δέκα από τις επαγγελματικές προδιαγραφές στον κατάλογο των επαγγελμάτων ΕΕΚ. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται επίσης, ως μέρος του ΣΑΑ, η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών, καθώς και η αναβάθμιση των υποδομών των αιθουσών διδασκαλίας, των κέντρων κατάρτισης και των περιβαλλόντων μάθησης στον χώρο της εργασίας. Μεταξύ άλλων, η **Ισπανία** και η **Δανία** προσάρμοσαν τις ενεργητικές πολιτικές τους για την αγορά εργασίας ώστε να συνδέσουν καλύτερα τα άτομα που αναζητούν εργασία με τις ευκαιρίες που προσφέρει η πράσινη οικονομία. Επιπλέον, αρκετές χώρες, για παράδειγμα η **Γαλλία**, η **Μάλτα** και η **Σουηδία**, αναπτύσσουν ή αναβαθμίζουν τα συστήματα πληροφοριών τους για τις δεξιότητες με σκοπό τον προσδιορισμό ή την πρόβλεψη συγκεκριμένων δεξιοτήτων που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση. Για τον σκοπό αυτόν είναι κατά κανόνα αναγκαία η στενή συνεργασία με τη βιομηχανία, τους κοινωνικούς εταίρους και τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, μεταξύ άλλων σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Η **Πορτογαλία** έχει δημιουργήσει ειδικό κέντρο κατάρτισης για την ενεργειακή μετάβαση με στόχο την προώθηση του σχεδιασμού διαδρομών κατάρτισης και της συμμετοχής των εργαζομένων σε αυτές ώστε να διαθέτουν προσόντα στους τομείς της ενεργειακής μετάβασης και της δράσης για το κλίμα, π.χ. ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενεργειακή απόδοση και βιώσιμη κινητικότητα.

¹⁴² Ευρωπαϊκή ταξινόμηση δεξιοτήτων, ικανοτήτων, προσόντων και επαγγελμάτων (ESCO), Cedefop, 2012.

¹⁴³ Με βάση τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας, Έκθεση EURES για τις ελλείψεις και τα πλεονάσματα εργατικού δυναμικού 2022, 2023.

¹⁴⁴ Βλ.: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Employment and Social Developments in Europe 2023](#) (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022.

Στο πλαίσιο αυτό, απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων του πληθυσμού, ιδίως των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης, των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας και των υπηκόων τρίτων χωρών. Το 2021 ποσοστό μεταξύ 60 % και 70 % των εργαζομένων στην ΕΕ χρησιμοποιούσε ψηφιακά εργαλεία στην εργασία που απαιτούσαν βασικά ή μέτρια επίπεδα ψηφιακών δεξιοτήτων¹⁴⁵. Ωστόσο, μόνο το 53,9 % των Ευρωπαίων ενηλίκων (ηλικίας 16-74 ετών) διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό που υπολείπεται σημαντικά από τον στόχο του 80 % έως το 2030, όπως ορίζεται στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στην ψηφιακή πυξίδα για την ψηφιακή δεκαετία¹⁴⁶. Στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, λιγότερο από το ένα τρίτο του ενήλικου πληθυσμού διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες το 2021, ενώ οι δύο χώρες, μαζί με την Πολωνία, βρίσκονταν στην κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση» όσον αφορά αυτήν τη διάσταση (βλ. διάγραμμα 2.2.6). Επιπλέον, η Ιταλία, η Γερμανία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Σλοβενία και η Κύπρος κατατάσσονταν στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή», λόγω των επιπέδων που ήταν πολύ χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Παράλληλα, οι Κάτω Χώρες, η Φινλανδία, η Ιρλανδία και η Δανία, ως χώρες με τη «βέλτιστη επίδοση», έχουν ήδη επιτύχει επίπεδα που προσεγγίζουν το 80 % του ενήλικου πληθυσμού με τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Υπάρχουν επίσης σημαντικές διαφορές μεταξύ πληθυσμιακών ομάδων. Ενώ το 71 % των νέων (ηλικίας 16-29 ετών) διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες στην ΕΕ, το αντίστοιχο ποσοστό για τον πληθυσμό μεγαλύτερης ηλικίας (55-74 ετών) ήταν μόνο 34,6 %. Οι άνεργοι και οι οικονομικά μη ενεργοί, με ποσοστά 45 % και 33 % αντίστοιχα, υστερούσαν επίσης περισσότερο όσον αφορά τις βασικές ψηφιακές δεξιότητες απ' ό,τι ο υπόλοιπος πληθυσμός. Τέλος, σημαντικά μικρότερο ποσοστό υπηκόων τρίτων χωρών (41,8 %) διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες κατά το ίδιο έτος.

Διάγραμμα 2.2.6: Παρατηρούνται μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τις ψηφιακές δεξιότητες των ενηλίκων

Ποσοστό πληθυσμού με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων (ηλικίας 16-74 ετών), επίπεδα του 2021 (ως %, πρωταρχικός δείκτης του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Λόγω των ουσιαστικών μεταβολών στον ορισμό του δείκτη το 2021, για την αξιολόγηση του εν λόγω δείκτη χρησιμοποιούνται κατ' εξαίρεση μόνο τα επίπεδα (με την παραδοχή «καμία μεταβολή» για όλα τα κράτη μέλη, και για τον μέσο όρο της ΕΕ).

Πηγή: Eurostat, [tepsr_sp410].

¹⁴⁵ Cedefop, *Setting Europe on course for a human digital transition: new evidence from Cedefop's second European skills and jobs survey* (Χάραξη πορείας για μια ανθρωποκεντρική ψηφιακή μετάβαση στην Ευρώπη: νέα στοιχεία από τη δεύτερη ευρωπαϊκή έρευνα του για τις δεξιότητες και τις θέσεις εργασίας).

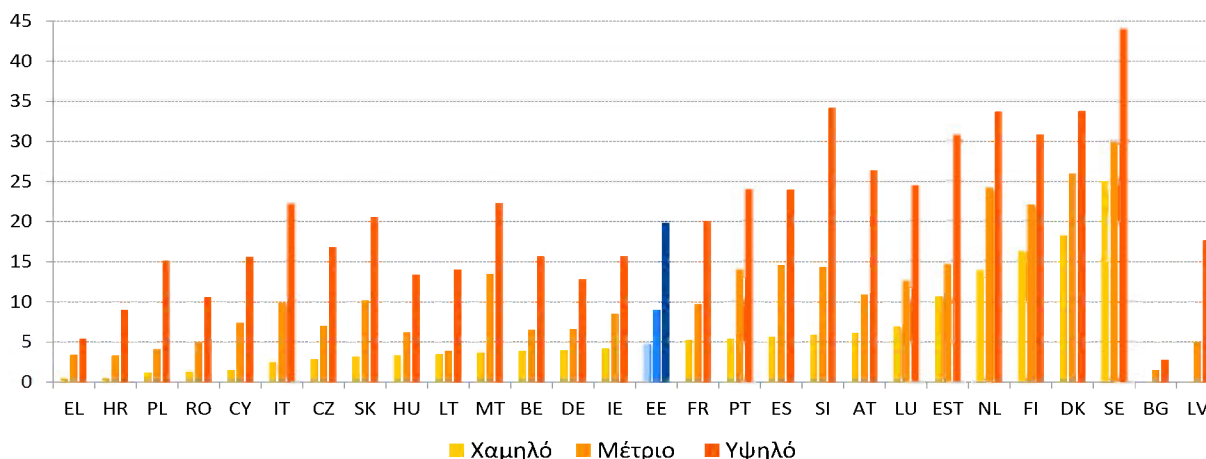
Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων. Σειρά αναφοράς Cedefop: αριθ. 123, 2022.

¹⁴⁶ Η ψηφιακή δεκαετία είναι το μελλοντοστρεφές στρατηγικό όραμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας και τον μετασχηματισμό των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων έως το 2030. Το σχέδιο παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2021. Εκτός από τον στόχο για τις ψηφιακές δεξιότητες, έθεσε ως στόχο τους 20 εκατομμύρια επαγγελματίες ΤΠΕ έως το 2030 (από περίπου 9 εκατομμύρια το 2021).

Τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής στο πλαίσιο των δράσεων πολιτικής που αποσκοπούν στην αύξηση της συμμετοχής στη μάθηση ενηλίκων. Τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει μόνο την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελούν το 20,5 % των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών στην ΕΕ και μεγάλο ποσοστό (15,1 %) των νέων (25-34 ετών). Το 2022 το ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση κατά τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες ήταν υπερτετραπλάσιο και σχεδόν διπλάσιο μεταξύ των ατόμων υψηλής (19,8 %) και μέσης ειδίκευσης (9 %), αντίστοιχα, σε σύγκριση με τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης (4,7 %) (βλ. διάγραμμα 2.2.7). Ωστόσο, το χάσμα αυτό ποικίλλει ανά χώρα, από λιγότερο από το διπλάσιο σε χώρες όπως η Σουηδία, η Δανία και η Φινλανδία, έως πάνω από δεκαπλάσιο σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Κροατία και η Πολωνία. Η βελτίωση της συμμετοχής ολόκληρου του πληθυσμού, και ιδίως των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης, στη μάθηση ενηλίκων έχει ζωτική σημασία σε ένα πλαίσιο εκτεταμένων ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, και προκειμένου να υποστηριχθεί η συμπεριληπτική και βιώσιμη ανάπτυξη. Η δέσμη μέτρων για την αξιολόγηση των διαδρομών αναβάθμισης των δεξιοτήτων, η οποία εγκρίθηκε πρόσφατα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιοτήτων, δίνει έμφαση στην ανάγκη να παρασχεθούν περαιτέρω στους ενήλικες με χαμηλά προσόντα ευκαιρίες να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες ή ένα ευρύτερο σύνολο δεξιοτήτων, όπως απαιτούνται για την ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας¹⁴⁷.

Διάγραμμα 2.2.7: Η συμμετοχή στη μάθηση ενηλίκων επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το μορφωτικό επίπεδο

Συμμετοχή ενηλίκων (ηλικίας 25-64 ετών) στη μάθηση κατά τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες το 2022, ανά μορφωτικό επίπεδο (χαμηλό, μεσαίο ή υψηλό)

Σημειώσεις: Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη Βουλγαρία και τη Λετονία για τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης. Στοιχεία χαμηλής αξιοπιστίας για το Λουξεμβούργο. Διακοπή στη σειρά για τη Σλοβακία.

Πηγή: Eurostat [trng_lfse_03], EU LFS.

¹⁴⁷ Η δέσμη μέτρων για την αξιολόγηση των διαδρομών αναβάθμισης των δεξιοτήτων εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2023 και αξιολόγησε τα μέτρα που ελήφθησαν κατ' εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου όσον αφορά τις διαδρομές αναβάθμισης των δεξιοτήτων.

Το μεγαλύτερο μέρος της κατάρτισης ενηλίκων πραγματοποιείται σε μη τυπικό περιβάλλον.

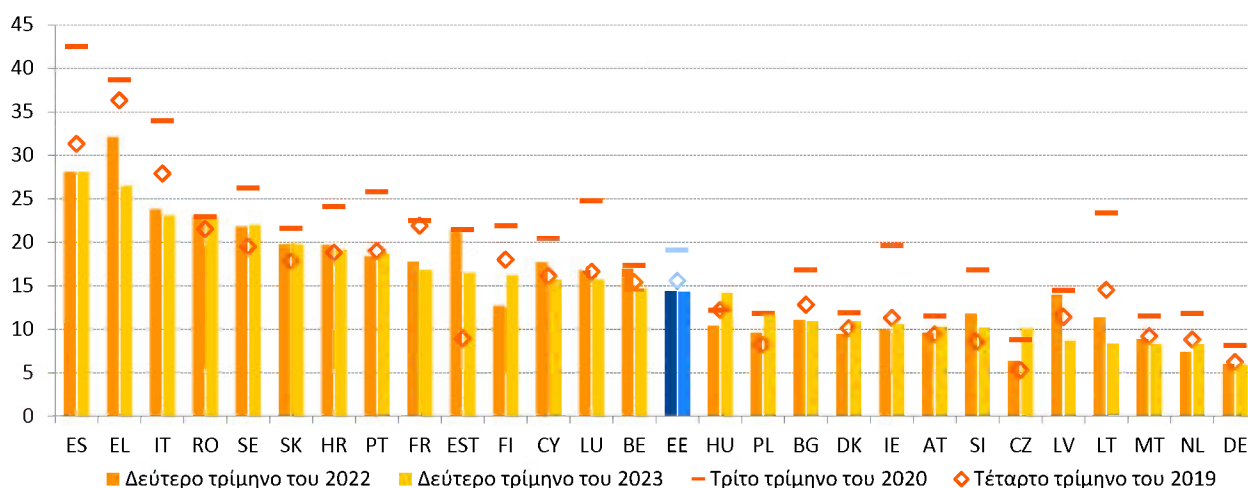
Το 2022 τρεις στους τέσσερις ενήλικες συμμετείχαν στη μάθηση στην ΕΕ τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες σε μη τυπικό πλαίσιο, δηλαδή με δομημένο τρόπο μάθησης εκτός των τυπικών παραδοσιακών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Πρόκειται κυρίως για σύντομα μαθήματα κατάρτισης που παρέχονται στον χώρο εργασίας ή από εξειδικευμένα κέντρα. Σε είκοσι κράτη μέλη το ποσοστό της μη τυπικής μάθησης υπερέβαινε το 80 %, ενώ ήταν μικρότερο ή ίσο με τα δύο τρίτα σε πέντε άλλα κράτη μέλη. Μόνο στη Βουλγαρία και στην Ελλάδα το ποσοστό της μη τυπικής μάθησης αντιπροσώπευε λιγότερο από το ήμισυ του συνόλου των μαθησιακών δραστηριοτήτων¹⁴⁸.

Μετά τη βελτίωση που σημειώθηκε ύστερα από την οικονομική ανάκαμψη που ακολούθησε τη νόσο COVID19, η ανεργία των νέων σταθεροποιήθηκε κάτω από τα επίπεδα που είχαν παρατηρηθεί προηγουμένως, αλλά παραμένει σχετικά υψηλή σε πολλά κράτη μέλη. Το ποσοστό ανεργίας των νέων (ηλικίας 15-24 ετών), αφού έφτασε το προ κρίσης επίπεδο του 14,4 % κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022, ανακάμπτοντας από το μέγιστο επίπεδο του 19,1 % το τρίτο τρίμηνο του 2020, διατήρησε εν γένει το επίπεδο αυτό στην ΕΕ κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (βλ. διάγραμμα 2.2.8). Το ποσοστό μειώθηκε σε 15 κράτη μέλη σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2022 και κυρίως κατά περισσότερο από 5 εκατοστιαίες μονάδες στην Ελλάδα, την Εσθονία και τη Λετονία, ενώ αυξήθηκε σημαντικά στην Ουγγαρία (3,8 εκατοστιαίες μονάδες), την Τσεχία (3,7 εκατοστιαίες μονάδες) και τη Φινλανδία (3,5 εκατοστιαίες μονάδες). Η ανεργία των νέων εξακολουθεί να είναι σχεδόν τριπλάσια από εκείνη του συνολικού ενεργού πληθυσμού στην ΕΕ. Κυμαίνεται από άνω του 20 % στην Ισπανία, την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Ρουμανία και τη Σουηδία έως 5,9 % στη Γερμανία που είναι το χαμηλότερο ποσοστό. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να ξεπεραστούν οι διαρθρωτικές προκλήσεις που εμποδίζουν τους νέους να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας, ιδίως στο πλαίσιο των εκτεταμένων ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, καθώς και για να αντιμετωπιστούν οι πιθανές μακροχρόνιες αρνητικές επιπτώσεις στις προοπτικές σταδιοδρομίας τους.

¹⁴⁸ Eurostat [[trng_lfs_09](#)], EU LFS.

Διάγραμμα 2.2.8: Η ανεργία των νέων βελτιώθηκε παράλληλα με την ισχυρή οικονομική ανάκαμψη, αλλά η κατάσταση παραμένει δύσκολη σε ορισμένα κράτη μέλη

Ποσοστό ανεργίας των νέων (ατόμων ηλικίας 15-24 ετών, ως % του οικονομικά ενεργού πληθυσμού) για το τέταρτο τρίμηνο του 2019 (προ κρίσης), το τρίτο τρίμηνο του 2020 (κορύφωση της κρίσης) και το δεύτερο τρίμηνο του 2022 (μετά την κρίση)

Σημειώσεις: στοιχεία προσαρμοσμένα σε εποχικές διακυμάνσεις. Χαμηλή αξιοπιστία για τις EST, HR, LU, MT και SI το τέταρτο τρίμηνο του 2019 και το τρίτο τρίμηνο του 2020, καθώς και για τις LU, MT και SI τόσο κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022 όσο και κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023. Ο ορισμός διαφέρει για τη FR και την ES κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022 και κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2023.

Πηγή: Eurostat [une_rt_q], EU LFS.

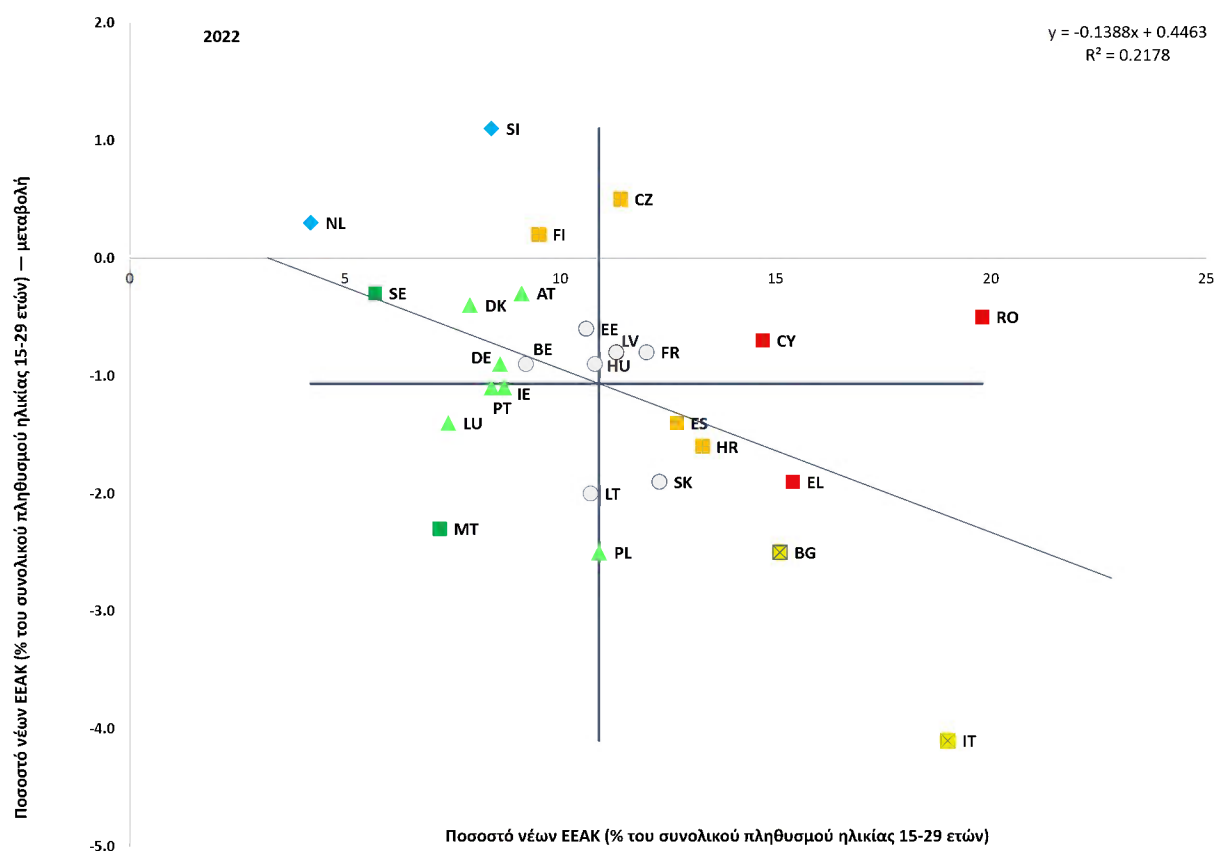
Στο πλαίσιο της ανάκαμψης από την κρίση λόγω COVID19, το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) μειώθηκε σημαντικά κάτω από τα προ της πανδημίας επίπεδα, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Το ποσοστό των ΕΕΑΚ (ηλικίας 15-29 ετών) στην ΕΕ, αφού κορυφώθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω COVID19 φτάνοντας το 13,9 % το 2020, συνέχισε να μειώνεται από 13,1 % το 2021 στο 11,7 % το 2022. Στη Ρουμανία (που έχει το υψηλότερο ποσοστό με 19,8 %), στην Ελλάδα και την Κύπρο, η κατάσταση των νέων ΕΕΑΚ είναι ωστόσο «κρίσιμη», λόγω των σταθερά υψηλών επιπέδων και των μη επαρκώς σημαντικών βελτιώσεων για ορισμένους (βλ. διάγραμμα 2.2.9). Η Κροατία, η Ισπανία, η Τσεχία και η Φινλανδία βρίσκονται στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή». Οι χώρες που κατατάσσονταν στην κατηγορία «βέλτιστη επίδοση» στην ΕΕ ήταν η Μάλτα και η Σουηδία οι οποίες κατέγραψαν τόσο χαμηλά επίπεδα όσο και σταθερά σημαντικές βελτιώσεις. Στα περισσότερα κράτη μέλη παρατηρούνται επίσης περιφερειακές διαφορές όσον αφορά τα ποσοστά των ΕΕΑΚ (βλ. διάγραμμα 2 στο παράρτημα 5). Ενώ το ποσοστό των ανέργων ΕΕΑΚ βελτιώθηκε σημαντικά, καθώς μειώθηκε κατά 0,7 εκατοστιαίες μονάδες από το 2021 σε 4,3 % το 2022, και είναι πλέον πολύ χαμηλότερο από το προ κρίσης επίπεδο (4,9 % το 2019)¹⁴⁹, μεγαλύτερο ποσοστό ΕΕΑΚ (7,4 % το 2022 έναντι 7,8 % το 2019) παραμένει εκτός εργατικού δυναμικού, όπως περιγράφεται καλύτερα στο ειδικό πλαίσιο 3 του πυλώνα¹⁵⁰. Προκειμένου να υλοποιηθεί η φιλοδοξία για ποσοστό ΕΕΑΚ 9 % έως το 2030, όπως ορίζεται στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες, με βάση τις πρόσφατες βελτιώσεις.

¹⁴⁹ Eurostat [[edat_lfse_20](#)].

¹⁵⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Employment and Social Developments in Europe 2022* (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2022), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022.

Διάγραμμα 2.2.9: Τα ποσοστά ΕΕΑΚ έχουν μειωθεί σημαντικά, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις

Ποσοστό ΕΕΑΚ (ατόμων ηλικίας 15-29 ετών), επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

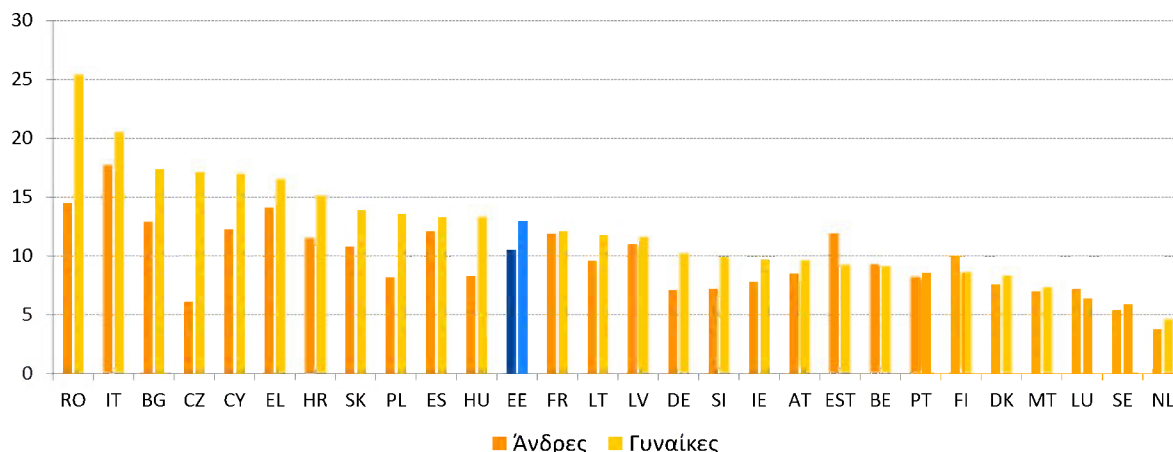
Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Ο ορισμός διαφέρει για την Ισπανία και τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], EU LFS.

Οι γυναίκες και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών αποτελούν σημαντικό ποσοστό των ΕΕΑΚ. Το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ (13 %), παρότι βελτιώθηκε από το 2021 έως το 2022, εξακολουθούσε να είναι κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο σε σχέση με αυτό των ανδρών (10,5 %) (βλ. διάγραμμα 2.2.10). Το χάσμα υπερέβαινε τις 10 εκατοστιαίες μονάδες στην Τσεχία και τη Ρουμανία. Μόνο στην Εσθονία, τη Φινλανδία, στο Λουξεμβούργο και το Βέλγιο το ποσοστό ΕΕΑΚ για τους άνδρες ήταν υψηλότερο από το ποσοστό των γυναικών. Ενώ μεταξύ των ανδρών ΕΕΑΚ η οικονομική αδράνεια ήταν ελάχιστα συχνότερη σε σύγκριση με την ανεργία (5,7 % έναντι 4,8 %), μεταξύ των γυναικών ΕΕΑΚ σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό ήταν οικονομικά μη ενεργό (9,2 % έναντι 3,8 %). Τέλος, το 2022 σημαντικά υψηλότερο ποσοστό νέων που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ ήταν ΕΕΑΚ σε σύγκριση με τους γηγενείς, ιδίως μεταξύ των γυναικών. Η ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία μπορεί να συμβάλει στη στόχευση των ΕΕΑΚ προσφέροντας ποιοτική απασχόληση, περαιτέρω εκπαίδευση, μαθητείες ή πρακτικές ασκήσεις εντός περιόδου τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που οι νέοι καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την τυπική εκπαίδευση¹⁵¹. Προς συμπλήρωσή της, η πρωτοβουλία ALMA (από τα αρχικά των λέξεων Aim, Learn, Master, Achieve, δηλαδή στοχεύω, μαθαίνω, κατακτώ, επιτυγχάνω) βοηθά μειονεκτούντες ΕΕΑΚ να αποκτήσουν επαγγελματική πείρα στο εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένων εντατικής εξατομικευμένης κατάρτισης στη χώρα καταγωγής τους κατά τη διάρκεια του προπαρασκευαστικού σταδίου και συνεχούς στήριξης για την εξεύρεση απασχόλησης ή την παροχή περαιτέρω εκπαίδευσης στη χώρα καταγωγής τους κατά το στάδιο επόμενων ενεργειών¹⁵².

Διάγραμμα 2.2.10: Το χάσμα μεταξύ των φύλων όσον αφορά τους ΕΕΑΚ, παρότι βελτιώνεται συνολικά, παραμένει σημαντικό

Ποσοστά γυναικών και ανδρών ΕΕΑΚ (ηλικίας 15-29 ετών, ως %, 2022)

Σημείωση: Ο ορισμός διαφέρει για την Ισπανία και τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], EU LFS.

¹⁵¹ Σύσταση του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 2020, για «μια γέφυρα προς την απασχόληση — ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» και για την κατάργηση της σύστασης του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 2013, για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία (2020/C 372/01) (ΕΕ C 372 της 4.11.2020, σ. 1).

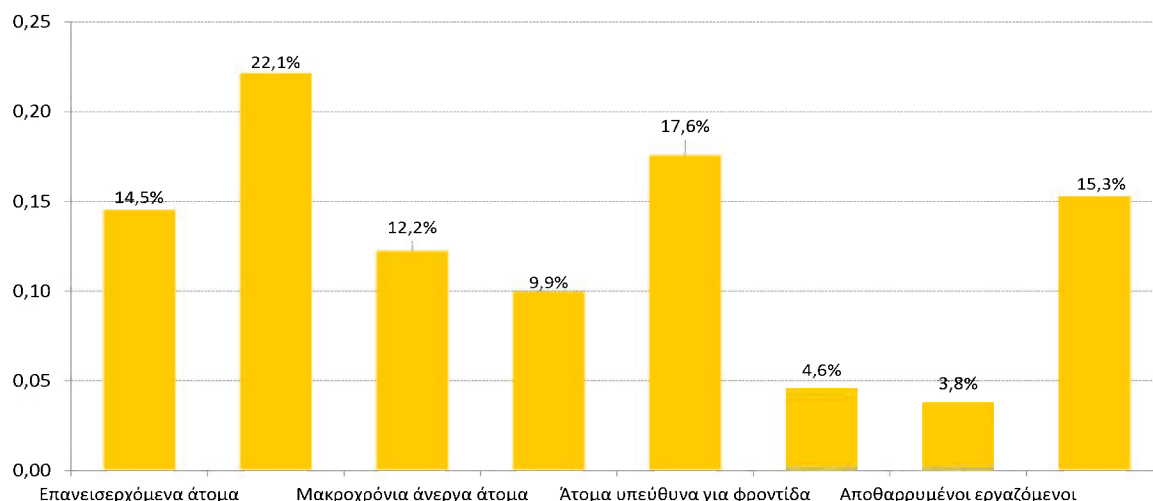
¹⁵² Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στη διεύθυνση [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\)](#) — Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και ένταξη — Ευρωπαϊκή Επιτροπή ([europa.eu](#)).

Πλαίσιο 3 του πυλώνα: Εξάλειψη του χάσματος ευκαιριών για τους νέους που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης

Οι νέοι που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) αποτελούν αναξιοποίητη πηγή ταλέντων και καινοτομίας και, εάν τους δοθεί η δέουσα προσοχή, μπορούν να συμβάλουν στον πράσινο και τον ψηφιακό μετασχηματισμό και να ενισχύσουν τον οικονομικό και κοινωνικό δυναμισμό. Η κατάλληλη και έγκαιρη ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας ή στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει καίρια σημασία για να αποφευχθούν οι μακροπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις (τα λεγόμενα «scarring effects»). Η κατάσταση αυτή μπορεί να βλάψει τις μελλοντικές προοπτικές σταδιοδρομίας και την ικανότητα βιοπορισμού και να επιφέρει επίσης δυνητικά μεγαλύτερους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού φτάνοντας έως τις πιο ακραίες περιπτώσεις προβλημάτων σωματικής και ψυχικής υγείας¹⁵³. Οι ευρείς μελλοντικοί μετασχηματισμοί που σχετίζονται με τον οικολογικό προσανατολισμό και την ψηφιοποίηση των οικονομιών μας αυξάνουν την αναγκαιότητα να διασφαλιστεί ότι οι νέες γενιές είναι πλήρως ενσωματωμένες στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία και ότι είναι σε θέση να ενστερνιστούν τις αλλαγές και να κατευθύνουν τους μετασχηματισμούς που επίκεινται. Παρότι η άμεση παρέμβαση πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών συνέβαλε στη μείωση του ποσοστού των ΕΕΑΚ (ηλικίας 15-29 ετών) από το μέγιστο επίπεδο του 16,4 % που είχε καταγραφεί στην ΕΕ το 2013 στο 12,8 % το 2019¹⁵⁴ και, στη συνέχεια, στο πρωτοφανές χαμηλό επίπεδο του 11,7 % το 2022, τα 8,3 εκατομμύρια νέων ΕΕΑΚ εξακολουθούν να αποτελούν σημαντική πρόκληση για την Ένωση. Το ζήτημα αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με την αρχή 4 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ενεργός υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης), η οποία υπογραμμίζει το δικαίωμα των νέων σε συνεχή εκπαίδευση και σε ταχεία μαθητεία, πρακτική άσκηση ή προσφορά εργασίας¹⁵⁵.

Οι διαφορετικές καταστάσεις στις οποίες βρίσκονται οι ΕΕΑΚ στην ΕΕ απαιτούν συνδυασμό διαφορετικών προσεγγίσεων πολιτικής

Κατηγοριοποίηση των νέων ΕΕΑΚ με βάση τους λόγους για τους οποίους δεν συμμετέχουν στην απασχόληση, την εκπαίδευση ή την κατάρτιση

Πηγή: Υπολογισμοί του Eurofound με βάση μικροδεδομένα της έρευνας εργατικού δυναμικού.

¹⁵³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Addressing labour shortages and skills gaps in the EU* (Αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην ΕΕ), *Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη (ESDE)*, Ετήσια ανασκόπηση. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

¹⁵⁴ Η πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων (ΠΑΝ) δρομολογήθηκε το 2013 για την παροχή στήριξης σε νέους που ζουν σε περιφέρειες όπου η ανεργία των νέων υπερέβαινε το 25 %.

¹⁵⁵ Στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων προτάθηκε μείωση του ποσοστού ΕΕΑΚ παράλληλα με τον στόχο της ΕΕ για ποσοστό απασχόλησης 78 % έως το 2030.

Οι νέοι ΕΕΑΚ αντιπροσωπεύουν έναν ιδιαίτερα ετερογενή πληθυσμό, συνεπώς απαιτούνται εξατομικευμένες προσεγγίσεις πολιτικής. Το 2022 στην ΕΕ, ενώ το ποσοστό των ανέργων ΕΕΑΚ ανερχόταν στο 4,3 %, το ποσοστό των οικονομικά μη ενεργών ΕΕΑΚ ήταν σημαντικά υψηλότερο, στο 7,4 %. Ειδικότερα, η Ρουμανία (14,2 %), η Ιταλία (12,7 %) και η Βουλγαρία (11,9 %) κατέγραψαν τα υψηλότερα ποσοστά οικονομικά μη ενεργών νέων ΕΕΑΚ στην Ένωση. Τα εν λόγω στατιστικά στοιχεία για τη Ρουμανία έδειχναν επίσης σημαντικό χάσμα μεταξύ των φύλων, με ποσοστό κατά 13,3 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο για τις γυναίκες απ' ό,τι για τους άνδρες, ενώ την ακολουθούσαν η Βουλγαρία (5,9 εκατοστιαίες μονάδες) και η Ιταλία (3,8 εκατοστιαίες μονάδες). Σύμφωνα με έρευνα του Eurofound, οι νέοι μπορεί να είναι οικονομικά μη ενεργοί ΕΕΑΚ για λόγους όπως οικογενειακές ευθύνες, ασθένεια ή αναπηρία (βλ. διάγραμμα). Άλλοι ενδέχεται να αποθαρρύνονται από το ότι δεν μπορούν να βρουν κατάλληλη θέση εργασίας, ενώ με την πάροδο του χρόνου αντιμετωπίζουν πρόσθετα εμπόδια. Η κατανόηση των αιτίων της οικονομικής αδράνειας των νέων ΕΕΑΚ σε κάθε χώρα έχει καίρια σημασία για τον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων πολιτικής, οι οποίες να εκτείνονται από μέτρα απασχολησιμότητας έως τη φροντίδα και την κοινωνική πρόνοια¹⁵⁶. Η παροχή βοήθειας στους ΕΕΑΚ για να μπορέσουν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας είναι ακόμα πιο σημαντική υπό το πρίσμα των σημαντικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων που αντιμετωπίζει η Ένωση.

Παρότι δεν υπάρχει προσέγγιση ενιαίας αντιμετώπισης, τα μέτρα προσέγγισης και ενεργοποίησης, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, καθώς και η οικονομικά προσιτή και ποιοτική περίθαλψη και οι κοινωνικές υπηρεσίες είναι γενικά σημαντικά για την αντιμετώπιση της πρόκλησης των νέων ΕΕΑΚ. Η στρατηγική για νέες διαδρομές προς την εργασία 2021-2025 που ενέκρινε η **Ιρλανδία** προβλέπει προγράμματα ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας, αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, καθώς και επιδοτήσεις εργοδοτών που παρέχουν κίνητρα για τη συμμετοχή των νέων ΕΕΑΚ στην αγορά εργασίας. Στη **Ρουμανία**, το «έργο STONE» επικεντρώνεται στην ενίσχυση των δεξιοτήτων των ΕΕΑΚ. Άλλα κράτη μέλη στηρίζουν τους ΕΕΑΚ για την αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων, όπως η **Ιταλία** («Crescere in Digitale»), η **Ισπανία** («Empleando Digital») και το **Βέλγιο** («BeCode» και «MolenGeek»).

¹⁵⁶ Πηγές: Eurofound, *Επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στους νέους στην ΕΕ*, και Eurofound (2016) *Exploring the diversity of NEETs* (Διερεύνηση της πολυμορφίας των ΕΕΑΚ), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021. Οι υπολογισμοί βασίζονται σε *μικροδεδομένα της ΕΕΔ της ΕΕ*. Στους «επανεισερχομένους» περιλαμβάνονται οι εργαζόμενοι που βρίσκονται σε καθεστώς προσωρινής αργίας και τα άτομα που έχουν μόλις προσληφθεί ή εγγραφεί σε εκπαίδευση και κατάρτιση.

Τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας έχουν ενεργότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας από ποτέ, ωστόσο υπάρχουν ακόμη περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης, ιδίως όσον αφορά τις γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας. Το 2022 το 50 % του πληθυσμού της ΕΕ ήταν ηλικίας άνω των 44,4 ετών και η διάμεση ηλικία προβλέπεται να αυξηθεί κατά 4,4 έτη και να φθάσει τα 48,8 έτη το 2100¹⁵⁷. Το ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) αυξήθηκε σημαντικά, από 44,7 % το 2010 σε 62,3 % το 2020, χάρη στην άνοδο του ποσοστού συμμετοχής τους από 48 % σε 65,4 %. Το 2022, παρότι το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας ανερχόταν σε 56,2 %, ήταν κατά 12,5 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών, στο 68,7 %, παρόλο που περιορίστηκε (κατά 3,5 εκατοστιαίες μονάδες) από το 2010. Σε σύγκριση με άλλες ηλικιακές ομάδες, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας τείνουν να έχουν μεγαλύτερη σταθερότητα απασχόλησης, κάτι που αντικατοπτρίζεται επίσης στο σχετικά χαμηλό ποσοστό ανεργίας τους. Το 2022 το ποσοστό ανεργίας των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-74 ετών), το οποίο ανερχόταν σε 4,6 %, ήταν κατά 1,6 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το συνολικό ποσοστό (6,2 %). Ωστόσο, η απώλεια της θέσης εργασίας μπορεί να είναι πιο επιζήμια σε μεγαλύτερη ηλικία, μεταξύ άλλων επειδή οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας τείνουν να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά την επικαιροποίηση των δεξιοτήτων τους. Το 2022 το 51,1 % των ανέργων ηλικίας μεταξύ 55 και 64 ετών αναζητούσαν εργασία για περισσότερο από ένα έτος (έναντι 35,3 % του συνολικού πληθυσμού). Στο πλαίσιο των εκτεταμένων ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων σε ολόκληρη την ΕΕ και των αρνητικών δημογραφικών τάσεων, η παράταση του επαγγελματικού βίου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στήριξη της προσφοράς εργασίας και στη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ενώ παράλληλα διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή, την αλληλεγγύη και τη μεταφορά γνώσης μεταξύ των γενεών. Δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας ενδέχεται να είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στον κίνδυνο απαξίωσης των δεξιοτήτων, οι πολιτικές κατάρτισης και διά βίου μάθησης, μεταξύ άλλων για τη διασφάλιση επαρκών ψηφιακών δεξιοτήτων, είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη διατήρηση της απασχολησιμότητάς τους και την προώθηση της ενεργού γήρανσης.

¹⁵⁷

Βλ. Eurostat, [Population structure and ageing](#) (Διάρθρωση και γήρανση του πληθυσμού), Statistics explained, 2023.

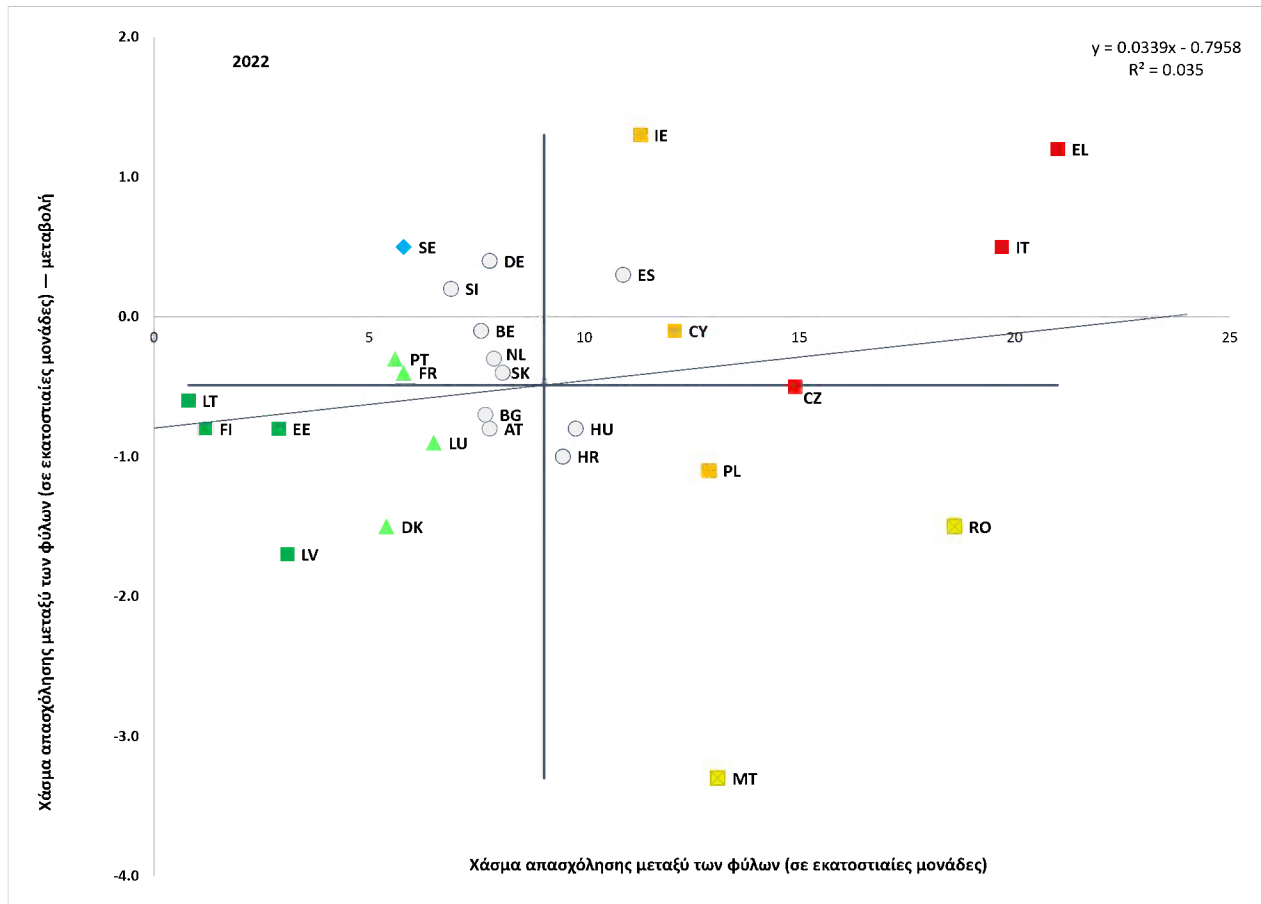
Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας εξακολουθούν να είναι διάχυτες, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και χωρίς ενδείξεις ανοδικής σύγκλισης. Το 2022 το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών ανήλθε σε 80 % στην ΕΕ, ενώ ήταν 69,3 % για τις γυναίκες, με αποτέλεσμα το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων να ανέρχεται στις 10,7 εκατοστιαίες μονάδες. Το χάσμα αυτό περιορίστηκε ελαφρώς τα τελευταία έτη (από 11,1 εκατοστιαίες μονάδες το 2020 και 10,9 εκατοστιαίες μονάδες το 2021). Το μεγαλύτερο χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων παρατηρήθηκε στην Ελλάδα και την Ιταλία, όπου απασχολούνταν λίγο πάνω από το ήμισυ των γυναικών (55,9 % και 55 %, αντίστοιχα), έναντι περίπου τριών τετάρτων των ανδρών (76,9 % και 74,7 %, αντίστοιχα), κάτι που τις κατατάσσει στην κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση» (βλ. διάγραμμα 2.2.11). Το ίδιο ισχύει και για την Τσεχία, όπου το χάσμα βελτιώθηκε κάπως, αλλά εξακολουθεί να είναι μεγάλο, στις 14,9 εκατοστιαίες μονάδες. «Προς παρακολούθηση» είναι η Πολωνία, η Κύπρος και η Ιρλανδία, η οποία έχει σημειώσει σημαντική αύξηση σε σχέση με την τιμή του 2021 (+ 1.3 εκατοστιαίες μονάδες) μετά από πτώση το προηγούμενο έτος. Αντίθετα, το 2022 τα μικρότερα χάσματα απασχόλησης μεταξύ των φύλων καταγράφηκαν στη Λιθουανία (0,8 εκατοστιαίες μονάδες), τη Φινλανδία (1,2 εκατοστιαίες μονάδες), την Εσθονία (2,9 εκατοστιαίες μονάδες) και τη Λετονία (3,1 εκατοστιαίες μονάδες), οι οποίες βρίσκονταν στην κατηγορία «βέλτιστη επίδοση». Σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα στην Αυστρία, τη Γερμανία και την Ισπανία, παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης μεταξύ των φύλων (βλ. διάγραμμα 3 στο παράρτημα 5). Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης για το 2030 που ορίζεται στο σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες για να μειώσουν τουλάχιστον κατά το ήμισυ το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων έως το 2030. Για τον σκοπό αυτόν, απαιτείται περαιτέρω δράση πολιτικής προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα εμπόδια στη συμμετοχή και την ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020-25¹⁵⁸.

¹⁵⁸

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [2023 report on gender equality in the EU](#) (Εκθεση σχετικά με την ισότητα των φύλων στην ΕΕ 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

Διάγραμμα 2.2.11: Το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων έχει αμβλυνθεί στις περισσότερες χώρες, αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντικό χωρίς ενδείξεις ανοδικής σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών

Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (ηλικίας 20-64 ετών), επίπεδο του 2022 και μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος (σε εκατοστιαίες μονάδες, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Ο ορισμός διαφέρει για την Ισπανία και τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [tesem060], EU LFS.

Το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων είναι μεγαλύτερο όταν η απασχόληση εξετάζεται σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης (ΙΠΑ), καθώς οι γυναίκες εργάζονται συχνότερα με καθεστώς μερικής απασχόλησης. Το 2022 το ποσοστό των γυναικών που εργάζονταν με καθεστώς μερικής απασχόλησης ήταν σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών (28,4 % έναντι 8,2 %), παρότι το χάσμα μεταξύ των φύλων στη μερική απασχόληση έχει περιοριστεί τα τελευταία χρόνια (από 21,1 εκατοστιαίες μονάδες το 2020 σε 20,2 εκατοστιαίες μονάδες το 2022). Όσον αφορά την απασχόληση σε ΙΠΑ, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων στην ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών ανερχόταν σε 16 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 στην ΕΕ, επίπεδο σημαντικά μεγαλύτερο από το χάσμα που προκύπτει όταν δεν εξετάζεται σε ΙΠΑ, το οποίο ανέρχεται στις 10,7 εκατοστιαίες μονάδες¹⁵⁹. Η γονεϊκότητα είχε αντίθετο αντίκτυπο στην απασχόληση των πατέρων και των μητέρων. Το 2022, ενώ το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών ηλικίας 25-54 ετών με παιδιά στην ΕΕ ήταν κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο σε σύγκριση με τις γυναίκες χωρίς παιδιά, το ποσοστό για τους άνδρες με παιδιά ήταν κατά 8,5 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το ποσοστό των ανδρών χωρίς παιδιά¹⁶⁰. Το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων έφθανε τις 17,3 εκατοστιαίες μονάδες για τα άτομα με παιδιά, ενώ ανερχόταν στις 3,8 εκατοστιαίες μονάδες για τα άτομα χωρίς παιδιά. Μεταξύ των εργαζόμενων γυναικών με παιδιά, το ποσοστό της μερικής απασχόλησης ανερχόταν σε 31,5 % έναντι 4,9 % για τους άνδρες. Στις περισσότερες χώρες, ο αντίκτυπος της γονεϊκότητας αντικατοπτρίζεται στα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης και στα υψηλότερα ποσοστά μερικής απασχόλησης των γυναικών —αυτό ισχύει ιδίως σε χώρες όπως η Γερμανία, η Αυστρία και η Ιρλανδία. Τα μισθολογικά χάσματα μεταξύ των φύλων έχουν περιοριστεί κατά την τελευταία δεκαετία, αλλά εξακολουθούν να είναι μεγάλα στις περισσότερες χώρες, όπως περιγράφεται λεπτομερώς στο ειδικό πλαίσιο 1 του πυλώνα¹⁶¹.

¹⁵⁹ Το ποσοστό απασχόλησης σε ΙΠΑ συγκρίνει τις διαφορές μεταξύ των ομάδων ως προς τον μέσο όρο των δεδουλευμένων ωρών εργασίας. Το ποσοστό απασχόλησης σε ΙΠΑ υπολογίζεται με τη διαίρεση του συνολικού αριθμού των δεδουλευμένων ωρών εργασίας στην οικονομία (πρώτη εργασία, δεύτερη εργασία κ.λπ.) διά τον μέσο αριθμό ωρών πλήρους απασχόλησης (περίπου 40) και διά τον αριθμό των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών. Πηγή: Κοινό πλαίσιο αξιολόγησης (ΚΠΑ), υπολογισμός βάσει στοιχείων της Eurostat.

¹⁶⁰ Eurostat [[lfst_hheredy](#)].

¹⁶¹ Eurostat [[teseml89](#)].

Η βελτίωση της παροχής ποιοτικής και οικονομικά προσιτής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και της προσβασιμότητάς της έχει καίρια σημασία για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και την ανάπτυξη των παιδιών· ωστόσο, η συμμετοχή στην ΠΕΦ μειώνεται¹⁶². Το ποσοστό συμμετοχής παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών στην επίσημη ΠΕΦ, αφού έφτασε στο 37,9 % το 2021 στην ΕΕ, μειώθηκε σημαντικά το 2022 (κατά 2,2 εκατοστιαίες μονάδες) στο 5,7 %, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Όσον αφορά τους αναθεωρημένους στόχους της Βαρκελώνης, μόνο εννέα κράτη μέλη πέτυχαν τον αναθεωρημένο στόχο του 45 % για το 2030, ο οποίος συμπληρώνει την ανάλυση του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων για την προώθηση της πολιτικής δράσης σε αυτόν τον τομέα¹⁶³. Το 2022 το ποσοστό συμμετοχής ήταν ακόμα και χαμηλότερο του 15 % στη Σλοβακία, την Τσεχία, τη Ρουμανία και την Ουγγαρία, ποσοστό που κατατάσσει αυτές τις χώρες στην κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση» (βλ. διάγραμμα 2.2.12). Στην Πολωνία, τη Βουλγαρία, την Ιρλανδία, τη Λιθουανία, την Αυστρία, τη Γερμανία, την Κύπρο και την Κροατία, μόνο το 15 % έως 28 % των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών συμμετείχε στην ΠΕΦ, ποσοστό που τις κατατάσσει στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή». Οι χώρες με τη «βέλτιστη επίδοση» στην ΕΕ ήταν η Δανία, οι Κάτω Χώρες, η Γαλλία και η Σουηδία, στις οποίες συμμετείχε πάνω από το 50 %, ενώ στη Δανία και στις Κάτω Χώρες το ποσοστό ήταν ακόμα και υψηλότερο από το 70 % των παιδιών. Οικονομικοί, πολιτιστικοί και γλωσσικοί παράγοντες, καθώς και οι περιφερειακές ανισότητες, μπορούν να δημιουργήσουν εμπόδια για τη συμμετοχή στην επίσημη ΠΕΦ, για την αντιμετώπιση των οποίων χρειάζονται κατάλληλες απαντήσεις σε επίπεδο πολιτικής¹⁶⁴. Επιπλέον, τα ποσοστά συμμετοχής επηρεάζονται επίσης από τις εθνικές πολιτικές όσον αφορά, για παράδειγμα, τις γονικές άδειες και επιδόματα ή τα νόμιμα δικαιώματα στην ημερήσια φροντίδα των παιδιών από μια ορισμένη ηλικία. Συνολικά, φαίνεται σκόπιμη η ανάληψη περαιτέρω δράσης πολιτικής σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά, την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα και τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

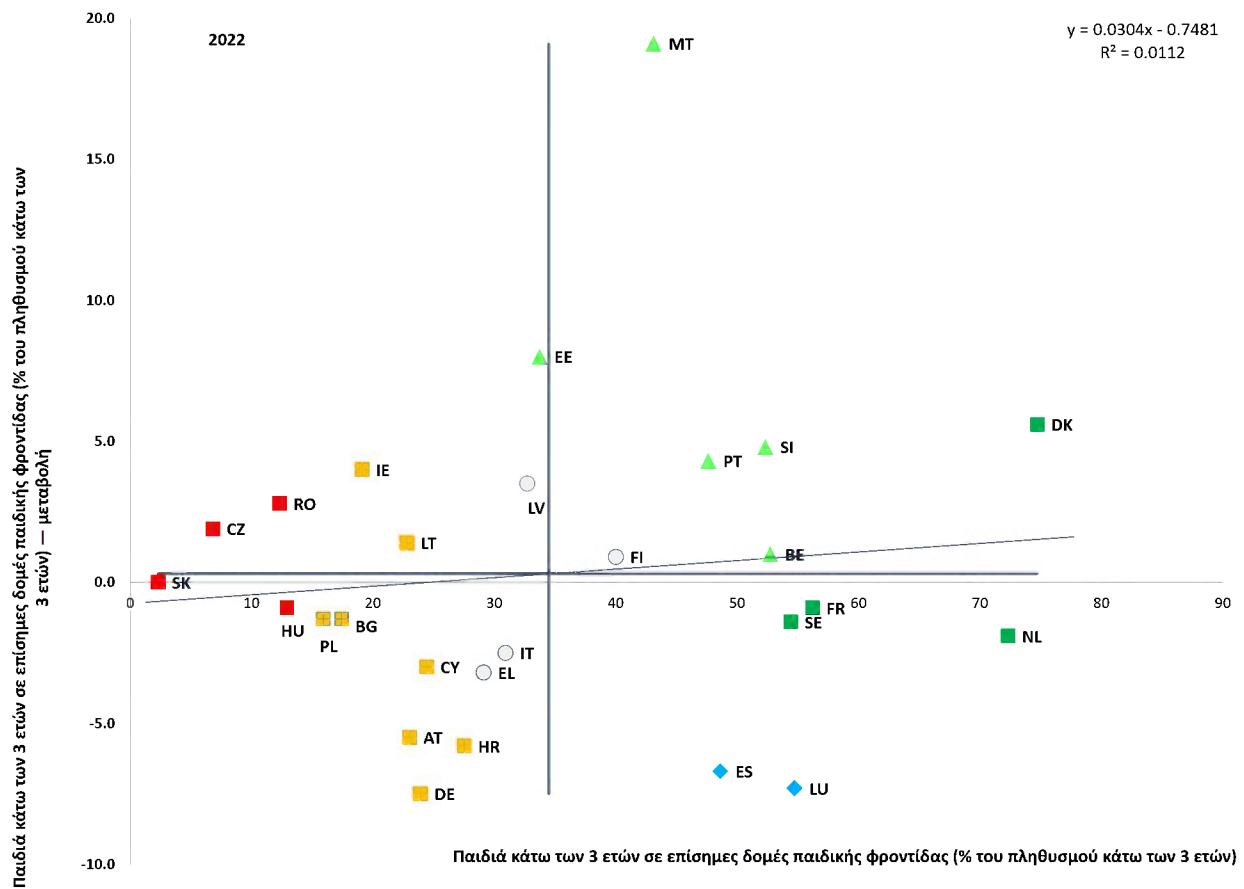
¹⁶² Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Employment and Social Developments in Europe 2023](#) (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

¹⁶³ Το 2002 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης έθεσε στόχους για την παιδική φροντίδα που έπρεπε να επιτευχθούν έως το 2010, δηλαδή την παροχή ΠΕΦ σε τουλάχιστον 33 % των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών και σε τουλάχιστον 90 % για τα παιδιά ηλικίας από 3 ετών έως την ηλικία υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης. Δεδομένου ότι οι στόχοι αυτοί επιτεύχθηκαν, τον Νοέμβριο του 2022 στο πλαίσιο της [σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα](#) αναθεωρήθηκαν, μετά την πρόταση που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Σεπτέμβριο του 2022 για μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα. Η σύσταση καθορίζει νέους στόχους για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, οι οποίοι αντικατοπτρίζουν τους στόχους που καθορίζονται στην πρωτοβουλία για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης. Έως το 2030 τουλάχιστον το 45 % των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών και το 96 % των παιδιών ηλικίας μεταξύ 3 ετών και της ηλικίας έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να συμμετέχουν στην ΠΕΦ. Τα κράτη μέλη των οποίων η μέση συμμετοχή κατά την περίοδο 2017-21 ήταν κάτω του 20 % θα πρέπει να αυξήσουν το ποσοστό κατά 90 %, ενώ τα κράτη μέλη των οποίων η μέση συμμετοχή ήταν 20-33 % θα πρέπει να αυξήσουν το ποσοστό κατά 45 %, με όριο το 45 %.

¹⁶⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Employment and Social Developments in Europe, Annual review 2022](#) (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη, Ετήσια ανασκόπηση 2022), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022.

Διάγραμμα 2.2.12: Η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα μειώθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη

Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας και ετήσια μεταβολή, επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για τη FR και το LU.

Πηγή: Eurostat [tepsr_sp210], EU-SILC.

Η φροντίδα των ατόμων με ανάγκες μακροχρόνιας φροντίδας αποτελεί έναν ακόμα παράγοντα που επηρεάζει αρνητικά τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Ενώ το ποσοστό των γυναικών που παρέχουν μακροχρόνια φροντίδα ήταν παρόμοιο με αυτό των ανδρών το 2022 (22 % των γυναικών και 21 % των ανδρών), 17 % των γυναικών μείωσαν τον χρόνο εργασίας τους λόγω υποχρεώσεων φροντίδας, συμπεριλαμβανομένων της άτυπης φροντίδας ή της φροντίδας των δικών τους παιδιών ή παιδιών άλλων, έναντι 12 % των ανδρών. Μια πιθανή εξήγηση είναι η μεγαλύτερη ένταση της παροχής φροντίδας για τις γυναίκες. Ενώ το 73 % των ανδρών που παρέχουν άτυπη μακροχρόνια φροντίδα υποστηρίζεται από άλλες υπηρεσίες φροντίδας που χρησιμοποιούνται από τον αποδέκτη της φροντίδας τους, το ποσοστό είναι μόνο 61 % για τις γυναίκες¹⁶⁵. Η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα τονίζει την ανάγκη υποστήριξης των άτυπων φροντιστών μέσω κατάρτισης, συμβουλευτικής, ψυχολογικής υποστήριξης, φροντίδας ανάπαυλας, μέτρων για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, πρόσβασης σε κοινωνική προστασία και/ή επαρκούς οικονομικής στήριξης. Επιπλέον, η σύσταση υπογραμμίζει την ανάγκη να ευθυγραμμίζουν τα κράτη μέλη την προσφορά υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας με τις ανάγκες φροντίδας και παράλληλα να παρέχουν έναν ισορροπημένο συνδυασμό επιλογών. Επίσης, στο πλαίσιο της διασφάλισης της επάρκειας της κοινωνικής προστασίας για τη μακροχρόνια φροντίδα θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι υπηρεσίες είναι έγκαιρες, ολοκληρωμένες και οικονομικά προσιτές¹⁶⁶.

¹⁶⁵ Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, *Gender gaps in the use of time: impacts on care and work-life balance* (Χάσματα μεταξύ των φύλων όσον αφορά τη χρήση του χρόνου: επιπτώσεις στη φροντίδα και στην ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής) (υπό έκδοση).

¹⁶⁶ Για λεπτομέρειες, βλ. [ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ](#), της 8ης Δεκεμβρίου 2022, σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα (2022/C 476/01).

Ο φορολογικός σχεδιασμός μπορεί να προωθήσει μεγαλύτερη ισότητα των φύλων στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων με την κατάργηση της κοινής φορολογίας, δεδομένου ότι το 78 % των δεύτερων εργαζόμενων μελών της οικογένειας στην ΕΕ είναι γυναίκες. Τα συστήματα κοινής προοδευτικής φορολόγησης μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την είσοδο στην απασχόληση και τις ώρες εργασίας των δεύτερων εργαζόμενων μελών της οικογένειας, καθώς δημιουργούν υψηλή οριακή φορολογική επιβάρυνση¹⁶⁷. Ο βαθμός της κοινής φορολόγησης του συνδυασμένου εισοδήματος ενός ζευγαριού (συμπεριλαμβανομένων των μεταβιβάσιμων πιστώσεων φόρου) και ο σχεδιασμός του συστήματος παροχών (π.χ. αφαίρεση παροχών με βάση τους πόρους) επηρεάζουν το επίπεδο της παγίδας οικονομικής αδράνειας για τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, το 2015 το εισόδημα των γυναικών αντιπροσώπευε κατά μέσο όρο μόνο το ένα τρίτο περίπου του κοινού εισοδήματος ενός ζευγαριού¹⁶⁸. Τα έσοδα των ζευγαριών επωφελούνται από χαμηλότερους φόρους μέσω της υποβολής κοινής φορολογικής δήλωσης (υποχρεωτικής ή προαιρετικής), ωστόσο με τον τρόπο αυτόν αυξάνονται επίσης οι οριακοί φορολογικοί συντελεστές των δεύτερων εργαζόμενων μελών της οικογένειας και η αύξηση αυτή λειτουργεί ως αντικίνητρο για να εργαστούν¹⁶⁹¹⁷⁰. Πράγματι, πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι η κατάργηση όλων των στοιχείων της κοινής φορολόγησης θα αύξανε σημαντικά την προσφορά εργασίας των γυναικών¹⁷¹. Η παγίδα οικονομικής αδράνειας για τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας είναι υψηλότερη στη Δανία, τη Λιθουανία, τη Σλοβενία, στο Βέλγιο και στη Γερμανία, ενώ στα περισσότερα κράτη μέλη η φορολογία συνέβαλε σημαντικά σ' αυτήν (βλ. διάγραμμα 2.2.13). Για παράδειγμα, εάν οικονομικά μη ενεργός/-ή σύζυγος με δύο παιδιά αναλάβει θέση εργασίας που αμείβεται με το 67 % του μέσου μισθού στη Δανία, χάνεται το 65 % των αποδοχών του/της λόγω πρόσθετων φόρων και αφαιρούμενων παροχών. Αντίθετα, η παγίδα αυτή είναι κάτω του 25 % στη Σουηδία, την Ισπανία, την Ελλάδα και την Εσθονία και κάτω του 20 % στην Κύπρο. Η συμβολή της φορολογίας είναι εντονότερη στο Βέλγιο, στη Γερμανία και στη Ρουμανία, με ποσοστό πιθανής απώλειας εισοδήματος άνω του 40 % για δεύτερο εργαζόμενο μέλος της οικογένειας που αμείβεται με το 67 % του μέσου μισθού όταν εισέρχεται στην αμειβόμενη απασχόληση.

¹⁶⁷ Για λεπτομέρειες σχετικά με τη φορολογία της εργασίας, βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Annual Report on Taxation 2023* (Ετήσια έκθεση για τη φορολογία 2023), σημείο 2.1.3.

¹⁶⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών, Rastrigina, O., Verashchagina, A., *Secondary earners and fiscal policies in Europe* (Δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας και φορολογικές πολιτικές στην Ευρώπη), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015.

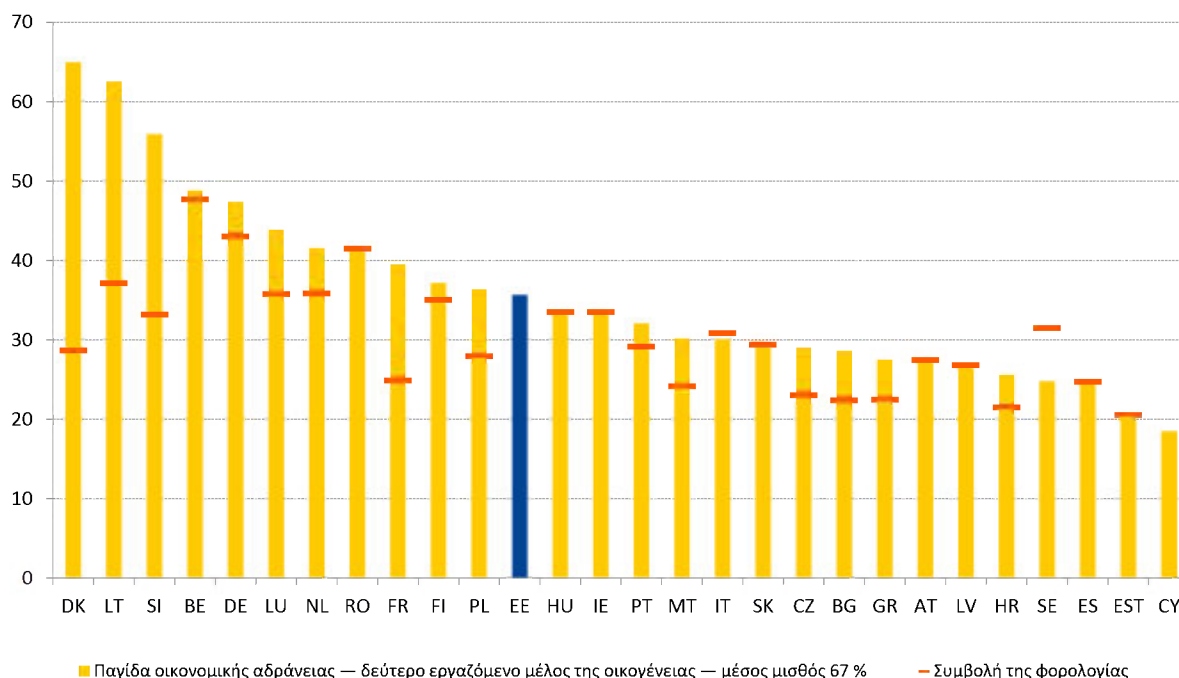
¹⁶⁹ Η υποβολή κοινής φορολογικής δήλωσης μπορεί να μειώσει τη συνολική φορολογική επιβάρυνση των ζευγαριών με ένα ή δύο εισοδήματα σε σύγκριση με την υποβολή χωριστής δήλωσης όταν οι αποδοχές κατανέμονται άνισα μεταξύ των συντρόφων. Σε ορισμένα κράτη μέλη στα οποία παρέχεται αυτή η δυνατότητα, τα ζευγάρια μπορούν να επιλέξουν να μην υποβάλουν κοινή δήλωση.

¹⁷⁰ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ.: Chen, Q. et al., *The Role of Structural Fiscal Policy on Female Labor Force Participation* (Ο ρόλος της διαρθρωτικής φορολογικής πολιτικής στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας), Έγγραφο εργασίας ΔΝΤ 23/186, Ουάσινγκτον, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, 2023.

¹⁷¹ Βλ. Bick, Alexander και Nicola Fuchs-Schündeln, *Quantifying the Disincentive Effects of Joint Taxation on Married Women's Labor Supply* (Ποσοτικοποίηση των αποτρεπτικών συνεπειών της κοινής φορολόγησης στην προσφορά εργασίας των έγγαμων γυναικών). *American Economic Review*, 107 (5): 100-104, 2017 και Bachmann, Ronald, Jäger, Philipp και Jessen, Robin. *A Split Decision: Welche Auswirkungen hätte die Abschaffung des Ehegattensplittings auf das Arbeitsangebot und die Einkommensverteilung?* *Zeitschrift für Wirtschaftspolitik*, τόμος 70, αριθ. 2, σ. 105-131, 2021

Διάγραμμα 2.2.13: Η φορολογία μπορεί να αποτελέσει ισχυρό αντικίνητρο για την αμειβόμενη εργασία των δεύτερων εργαζόμενων μελών της οικογένειας

Παγίδα οικονομικής αδράνειας για τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας (ως %, 2022)

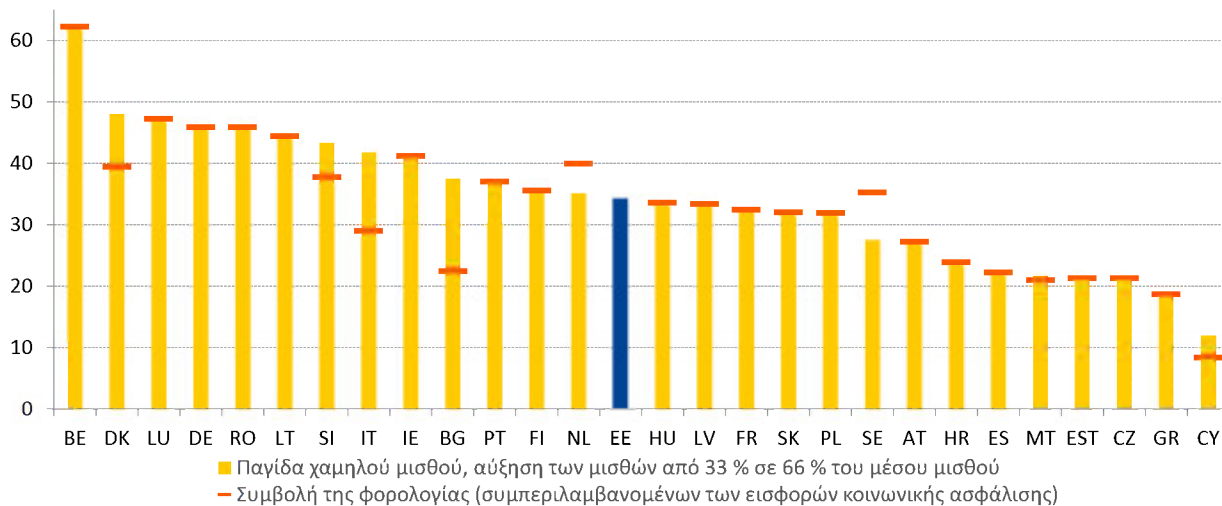

Σημείωση: Τα στοιχεία αφορούν την παγίδα οικονομικής αδράνειας για δεύτερο εργαζόμενο μέλος της οικογένειας που αμειβεται με το 67 % του μέσου μισθού σε οικογένεια με δύο εργαζόμενα μέλη και δύο παιδιά· το πρώτο εργαζόμενο μέλος αμειβεται με τον μέσο μισθό. Η «συμβολή της φορολογίας (συμπεριλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης)» αναφέρεται στο ποσοστό του πρόσθετου ακαθάριστου εισοδήματος που χάνεται λόγω της φορολογίας και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (άλλα στοιχεία που συμβάλλουν στην παγίδα του χαμηλού μισθού είναι η αφαίρεση των παροχών ανεργίας, των παροχών κοινωνικής πρόνοιας και των επιδομάτων στέγασης).
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ ECFIN, Βάση δεδομένων σχετικά με φόρους και παροχές, με βάση το μοντέλο φορολογίας-παροχών του ΟΟΣΑ (επικαιροποίηση Μαρτίου 2023).

Η «παγίδα του χαμηλού μισθού» μπορεί να επηρεάσει δυσανάλογα τις γυναίκες εάν αυξηθούν οι φόροι και αποσυρθούν οι παροχές πολύ γρήγορα όταν αυξάνονται οι αποδοχές. Για τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας, η φορολογία διαδραματίζει καίριο ρόλο στον προσδιορισμό του επιπέδου της παγίδας του χαμηλού μισθού στην πλειονότητα των κρατών μελών. Στο διάγραμμα 2.2.14 παρουσιάζεται το ποσοστό των πρόσθετων αποδοχών που χάνεται λόγω της φορολογίας όταν τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας αυξάνουν τις αποδοχές τους από το ένα τρίτο στα δύο τρίτα του μέσου μισθού, εάν αυξήσουν τις ώρες εργασίας τους. Κατά μέσο όρο, τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας χάνουν περίπου το ένα τρίτο (34,2 %) των πρόσθετων αποδοχών τους σε ολόκληρη την ΕΕ. Η επίπτωση της φορολογίας στη συγκεκριμένη παγίδα είναι μεγαλύτερη στο Βέλγιο, σε ποσοστό υψηλότερο του 60 %, ακολουθούμενο από το Λουξεμβούργο. Όπως προαναφέρθηκε, η διαθεσιμότητα οικονομικά προσιτών και ποιοτικών υπηρεσιών φροντίδας, καθώς και η εφαρμογή ευρέος φάσματος άρτια σχεδιασμένων πολιτικών για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, μπορούν να επηρεάσουν περαιτέρω τις αποφάσεις των ατόμων σχετικά με το αν θα εργαστούν περισσότερες ώρες.

Διάγραμμα 2.2.14: Σε πολλά κράτη μέλη, η φορολογία αποθαρρύνει τους χαμηλόμισθους από το να εργάζονται περισσότερες ώρες

Παγίδα χαμηλού μισθού για τα δεύτερα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας (ως %, 2022)

Σημείωση: Παγίδα χαμηλού μισθού όταν ο μισθός του δεύτερου εργαζόμενου μέλους της οικογένειας αυξάνεται από 33 % σε 66 % και το πρώτο εργαζόμενο μέλος της οικογένειας αμείβεται με το 100 % του μέσου μισθού, με δύο παιδιά.

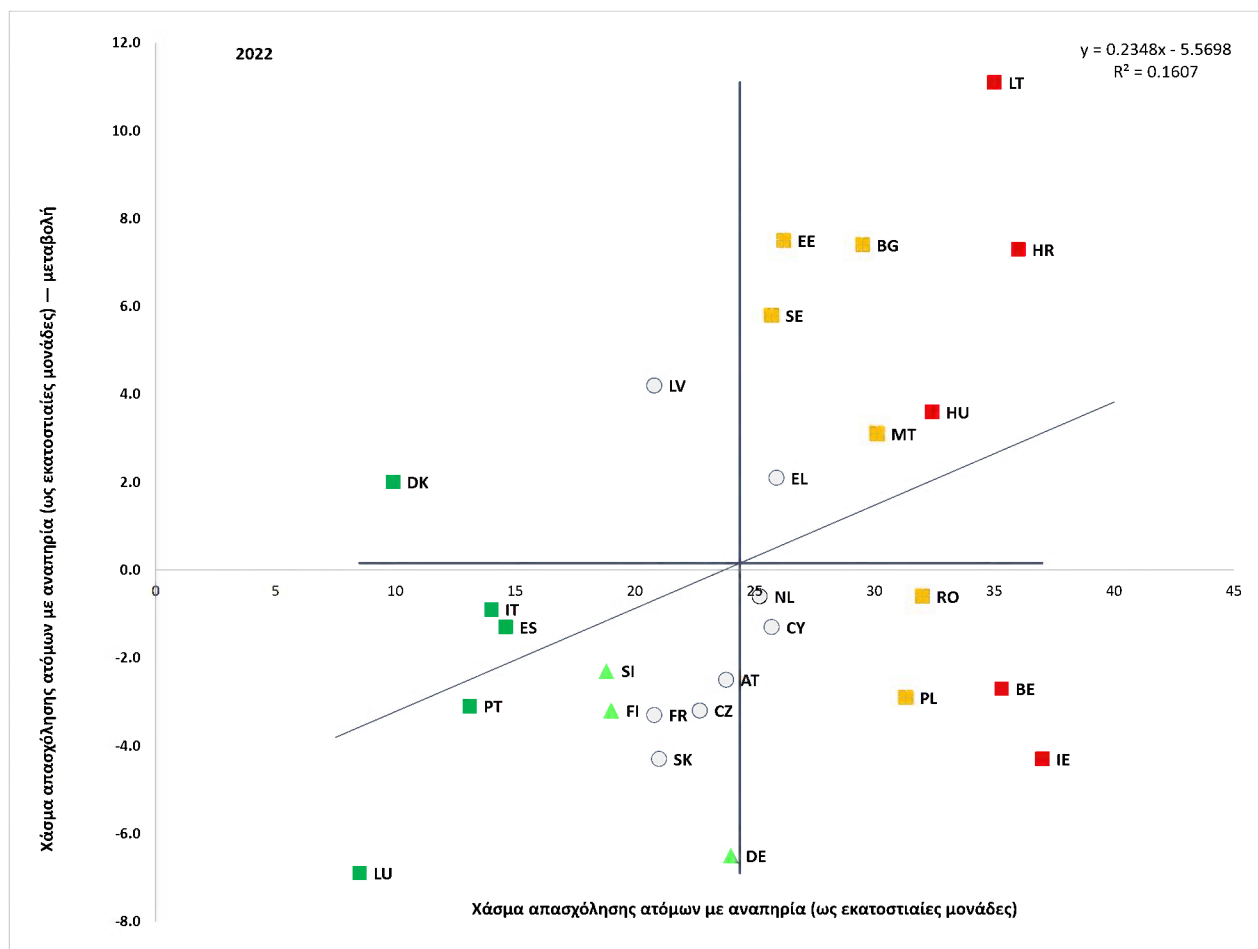
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ ECFIN, Βάση δεδομένων σχετικά με φόρους και παροχές, με βάση το μοντέλο φορολογίας και παροχών του ΟΟΣΑ.

Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, τα ποσοστά απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία είναι χαμηλότερα, χωρίς ενδείξεις ανοδικής σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών. Το 2022 το χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία ανήλθε στις 21,4 εκατοστιαίες μονάδες στην ΕΕ, μετά τη μείωσή του κατά 1,7 εκατοστιαίες μονάδες από το 2021. Ο πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων δείχνει ότι μεταξύ των κρατών μελών υπάρχουν πολλές και διαφορετικές καταστάσεις (βλ. διάγραμμα 2.2.15, καθώς και το ειδικό πλαίσιο 4 του πυλώνα). Το χάσμα είναι μεγαλύτερο στην Ιρλανδία, στην Κροατία, στο Βέλγιο και στη Λιθουανία (περίπου ή πάνω από 35 εκατοστιαίες μονάδες) και στην Ουγγαρία (32,4 εκατοστιαίες μονάδες), συνεπώς οι χώρες αυτές κατατάσσονται στην κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση». Η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Σουηδία, η Μάλτα, η Πολωνία και η Ρουμανία βρίσκονται στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή» λόγω μεγάλων αυξήσεων ή χασμάτων που είναι σχετικά υψηλότερα από τον μέσο όρο. Το χαμηλότερο χάσμα παρατηρήθηκε στο Λουξεμβούργο, στη Δανία, στην Πορτογαλία, στην Ιταλία και στην Ισπανία (κάτω από 15 εκατοστιαίες μονάδες), είναι δηλαδή χώρες με τη «βέλτιστη επίδοση» στην ΕΕ. Σύμφωνα με τη στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες πολιτικής και στοχευμένα μέτρα, όπως περιγράφονται στη δέσμη μέτρων για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία¹⁷², προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση για τα άτομα με αναπηρία στην αγορά εργασίας.

¹⁷² Βλ. Δέσμη μέτρων για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία με σκοπό την καλύτερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας — Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και κοινωνική ένταξη — Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu).

Διάγραμμα 2.2.15: Το χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία παραμένει μεγάλο, με έντονη αποκλίνουσα τάση μεταξύ των κρατών μελών

Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία (ηλικίας 20-64 ετών), επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για το Λουξεμβούργο.

Πηγή: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

Πλαίσιο 4 του πυλώνα: Ενίσχυση της ένταξης των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας

Η βελτίωση των αποτελεσμάτων των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας έχει καίρια σημασία για την ενίσχυση της ισότητας και μπορεί επίσης να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού, σύμφωνα με τις αρχές 3 (ισότητα ευκαιριών) και 17 (ένταξη των ατόμων με αναπηρία) του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η δέσμη μέτρων για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία, η οποία ανακοινώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2022 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι μία από τις επτά βασικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030. Αποσκοπεί στην ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, παρέχοντας καθοδήγηση στα κράτη μέλη, στους εργοδότες και στις αρχές που καλύπτει όλα τα στάδια της απασχόλησης, από την πρόσληψη και τη διατήρηση των εργαζομένων έως την επιστροφή τους στην εργασία. Για να ενισχυθεί η ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, έχει καίρια σημασία να ενισχυθούν οι ικανότητες των υπηρεσιών απασχόλησης και ένταξης, να προωθηθούν οι προσλήψεις και να καταπολεμηθούν τα στερεότυπα, ενώ παράλληλα θα πρέπει να διασφαλιστούν εύλογες διαρρυθμίσεις στην εργασία, ανάλογα με τις ανάγκες τους, ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα άτομα με αναπηρία μπορούν να συμμετέχουν στην απασχόληση.

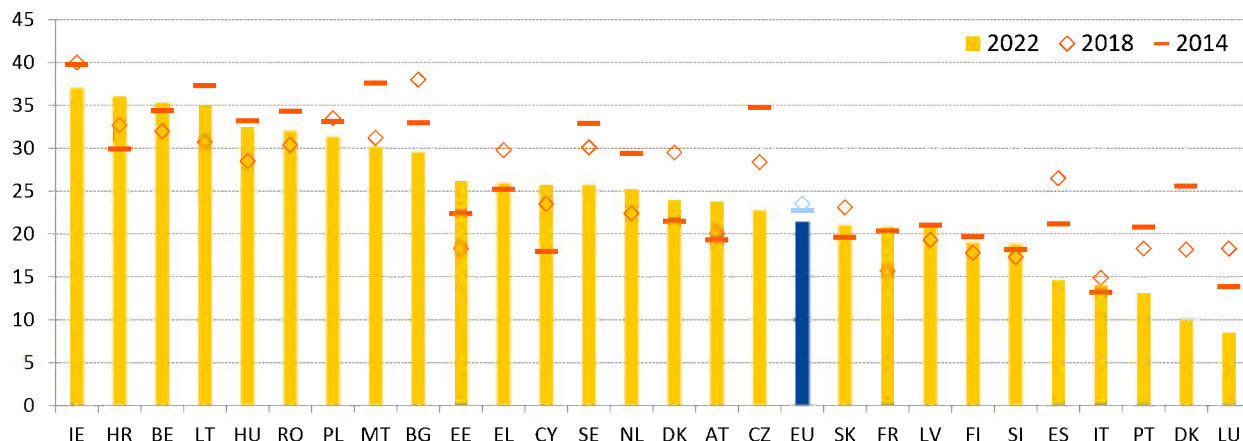
Παρά τις συνεχείς προσπάθειες των κρατών μελών κατά την τελευταία δεκαετία, τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην αγορά εργασίας.

Το 2022 περίπου 47 εκατομμύρια άτομα (περίπου το 17 %) του ενεργού πληθυσμού δήλωσαν αναπηρία στην ΕΕ. Τα αποτελέσματά τους στην αγορά εργασίας τείνουν να είναι σημαντικά χαμηλότερα απ' ό,τι για τον υπόλοιπο πληθυσμό. Ενώ το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία αυξήθηκε από 48,7 % το 2014 (στην ΕΕ-28) σε 50,7 % το 2020 (στην ΕΕ-27, εκ του οποίου το ένα τρίτο εργαζόταν με καθεστώς πλήρους απασχόλησης), το χάσμα μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία παρέμεινε μεγάλο, φτάνοντας τις 21,4 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, καθώς μειώθηκε μόνο κατά 1,3 εκατοστιαίες μονάδες κατά τη διάρκεια της δεκαετίας¹⁷³. Σε ορισμένα κράτη μέλη το χάσμα μειώθηκε, ενώ σε άλλα αυξήθηκε περαιτέρω (βλ. διάγραμμα). Επιπλέον, το 2020 το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με αναπηρία ήταν πολύ υψηλό, στο 17,1 % (έναντι 9,7 % για τα άτομα χωρίς αναπηρία). Επίσης, πολλά άτομα με αναπηρία δεν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, όπως αποτυπώνεται στο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας που ανέρχεται σε 60,7 % (έναντι 83,4 % για τα άτομα χωρίς αναπηρία). Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα άτομα με αναπηρία απασχολούνται σε διαχωρισμένα περιβάλλοντα, όπως προστατευόμενα εργαστήρια, τα οποία ενδέχεται να μη διασφαλίζουν πάντα κατάλληλες συνθήκες εργασίας ή δικαιώματα που σχετίζονται με την εργασία ούτε να προωθούν τη μετάβαση στην ανοικτή αγορά εργασίας.

¹⁷³ Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην παρούσα ενότητα βασίζονται στην έρευνα [EU-SILC](#), η οποία βασίζεται σε αυτοπροσδιοριζόμενο καθεστώς απασχόλησης, και αποδίδουν ποσοστά απασχόλησης κατά 1,5 εκατοστιαίες μονάδες κάτω από τον δείκτη ΕΕΔ (με βάση τον ορισμό της ΔΟΕ) από το 2009, παρότι σε μεγάλο βαθμό συσχετίζονται μ' αυτόν. Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή: [European Comparative data on Europe 2020](#) (Ευρωπαϊκά συγκριτικά δεδομένα για την Ευρώπη 2020), 2021, και Ευρωπαϊκή εμπειρογνομosύνη για την αναπηρία (EDE), *The Employment of Persons with Disabilities* (Η απασχόληση των ατόμων με αναπηρία), 2023 (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη).

Σημαντικό χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών

Διαφορά μεταξύ των ποσοστών απασχόλησης των ατόμων με και χωρίς αναπηρία (ηλικίας 20-64 ετών, σε εκατοστιαίες μονάδες)

Σημείωση: Στοιχεία για την ΕΕ-27. Διακοπή στη σειρά για το LU το 2022 και προσωρινά στοιχεία για τη FR το 2022.

Πηγή: Eurostat [hlth_dlm200], EU-SILC.

Όλα τα κράτη μέλη παρέχουν κάποια στήριξη για να διευκολύνουν την πρόσληψη ατόμων με αναπηρία. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται φορολογικές ελαφρύνσεις, μειώσεις των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή υποχρεωτικές πληρωμές ασφάλισης υγείας, μισθοί ή άλλες επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση, κατάρτιση ή παροχή συμβουλών. Για παράδειγμα, το 2022 η **Ιρλανδία** άρχισε να εφαρμόζει μια προσέγγιση έγκαιρης παρέμβασης με στόχο τη βελτίωση των υπηρεσιών απασχόλησης που παρέχονται μέσω των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ) σε άτομα με αναπηρία, με την ενεργό προσφορά και παροχή υπηρεσιών απασχόλησης και στήριξης το συντομότερο δυνατόν. Στη **Λιθουανία**, μεταρρύθμιση του 2023 επεκτείνει τη δυνατότητα εφαρμογής μέτρων ενεργητικής πολιτικής της αγοράς εργασίας και κοινωνικών υπηρεσιών στα άτομα με αναπηρία, ώστε να διευκολυνθεί η είσοδός τους στην ανοικτή αγορά εργασίας, και καταργεί τη στήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων που δημιούργησαν διαχωρισμένους χώρους εργασίας. Το 2022 οι **Κάτω Χώρες** θέσπισαν διάφορα μέτρα για τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία. Τέθηκε, μεταξύ άλλων, σε εφαρμογή το σχέδιο των «*proefplaatsen*», το οποίο προβλέπει για τα άτομα με αναπηρία μη αμειβόμενη δοκιμαστική περίοδο δύο μηνών, αλλά διατηρεί τα δικαιώματα παροχών ανεργίας και περιλαμβάνει διάφορες υπηρεσίες υποστήριξης.

Ενώ το ποσοστό απασχόλησης των πολιτών της ΕΕ που ζουν σε άλλο κράτος μέλος είναι υψηλότερο σε σχέση με αυτό των ημεδαπών, τείνουν να υπερεκπροσωπούνται στα στοιχειώδη επαγγέλματα. Το ποσοστό απασχόλησης των ενεργών πολιτών της ΕΕ που ζουν σε άλλο κράτος μέλος, μετά από σημαντική μείωση που σημείωσε στο πλαίσιο της πανδημίας COVID19, επανήλθε στο 77,1 % το 2022¹⁷⁴, δηλαδή αυξήθηκε κατά 1,7 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το μέσο ποσοστό απασχόλησης των ημεδαπών (75,4 %) και κατά 15,2 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των υπηκόων τρίτων χωρών. Τόσο οι πολίτες της ΕΕ που ζουν σε άλλο κράτος μέλος όσο και οι υπήκοοι τρίτων χωρών υπερεκπροσωπούνταν σε σχέση με τους υπηκόους που ασκούσαν στοιχειώδη επαγγέλματα, όπως οι εργαζόμενοι στον τομέα των υπηρεσιών και των πωλήσεων, καθώς και βιοτεχνικά και συναφή επαγγέλματα¹⁷⁵. Οι βραχυχρόνια μετακινούμενοι εργαζόμενοι, όπως οι εποχικοί εργαζόμενοι, τείνουν να είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στις κακές συνθήκες εργασίας και στην εκμετάλλευση, καθώς το ότι η χώρα διαμονής και εργασίας είναι διαφορετική δημιουργεί δυσκολίες στην επιβολή ίσων δικαιωμάτων¹⁷⁶. Συνολικά, παρότι η ένταξη στην αγορά εργασίας των ατόμων που έχουν γεννηθεί εκτός ΕΕ επίσης βελτιώνεται, φαίνεται ότι απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες. Το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ (ηλικίας 20-64 ετών) αυξήθηκε από 63,4 % το 2021 σε 65,9 % το 2022, ενώ το χάσμα μεταξύ του ποσοστού απασχόλησής τους και του ποσοστού απασχόλησης των γηγενών μειώθηκε από 10,7 εκατοστιαίες μονάδες το 2021 σε 9,7 εκατοστιαίες μονάδες το 2022. Το χάσμα ήταν μεγαλύτερο στη Βουλγαρία (πάνω από 20 εκατοστιαίες μονάδες), στις Κάτω Χώρες, στη Σουηδία, στο Βέλγιο και στη Γερμανία (πάνω από 16 εκατοστιαίες μονάδες), ενώ μάλιστα στη Ρουμανία, την Τσεχία, την Πολωνία, τη Μάλτα και τη Σλοβακία ήταν αρνητικό.

¹⁷⁴ Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία το 2022 για τις Βουλγαρία, Πολωνία και Ρουμανία. Βλ. Eurostat [[lfsa_ergaeadn](#)], ΕΕΔ.

¹⁷⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Annual report on intra-EU labour mobility* (Ετήσια έκθεση σχετικά με την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού εντός της ΕΕ), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023 (υπό έκδοση).

¹⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Report on seasonal workers and intra-EU labour mobility* (Έκθεση σχετικά με τους εποχικούς εργαζομένους και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού εντός της ΕΕ), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

Η κατάσταση των ατόμων που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό όσον αφορά την αγορά εργασίας ποικίλλει ανάλογα με το μορφωτικό τους επίπεδο και τη χώρα γέννησής τους. Κατά μέσο όρο στην ΕΕ, το 77 % των ατόμων που γεννήθηκαν σε άλλη χώρα της ΕΕ είχε απασχόληση έναντι 75,6 % των γηγενών. Μεταξύ των ατόμων κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή χαμηλότερου επιπέδου εκπαίδευσης, το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ ανερχόταν στο 57,3 %, δηλαδή κατά 1 εκατοστιαία μονάδα υψηλότερο απ' ό,τι για τα άτομα που γεννήθηκαν στη χώρα διαμονής τους, ενώ τα άτομα χαμηλής ειδικευσης που γεννήθηκαν σε άλλη χώρα της ΕΕ κατέγραψαν ποσοστό απασχόλησης 68,3 %, δηλαδή 11 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το ποσοστό των γηγενών. Μεταξύ των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο πληθυσμός που γεννήθηκε στη χώρα διαμονής του κατέγραψε το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης το 2022, 87,3 %, έναντι 85,7 % των ατόμων που γεννήθηκαν σε άλλη χώρα της ΕΕ και 74,5 % των ατόμων που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ. Η αναντιστοιχία μεταξύ του επιπέδου των προσόντων και της απασχόλησης είναι σημαντικά μεγαλύτερη για τους πολίτες τρίτων χωρών, με αποτέλεσμα να προκύπτει ποσοστό υπερειδίκευσης 39,4 % το 2022 έναντι 21,1 % για τους υπηκόους της ΕΕ¹⁷⁷.

¹⁷⁷ Πηγή: Eurostat [[lfsa_eoqgan](#)].

2.2.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη

Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να ενισχύουν την πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ΠΕΦ), εστιάζοντας ιδίως στα μειονεκτούντα παιδιά, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά. Με τη στήριξη του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), δεκαπέντε κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να πραγματοποιήσουν σημαντικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σ' αυτόν τον τομέα πολιτικής, αξίας σχεδόν 8 δισ. EUR. Από το ακαδημαϊκό έτος 2023-24 η **Βουλγαρία** θέσπισε τριετή υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση από την ηλικία των 4 ετών με σταδιακή εφαρμογή βάσει του στρατηγικού της πλαισίου για την ανάπτυξη της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της μάθησης 2021-30. Στη **Σλοβακία**, νέα νομοθετική τροποποίηση καθιέρωσε νόμιμο δικαίωμα σε θέση σε νηπιαγωγείο για τα παιδιά ηλικίας 4 ετών από τον Σεπτέμβριο του 2024 και για τα παιδιά ηλικίας 3 ετών από τον Σεπτέμβριο του 2025. Από τον Ιανουάριο του 2023 οι οικογένειες που έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας παιδιών στην **Ιρλανδία** οι οποίες έχουν καταχωριστεί στο μητρώο της αρχής προστασίας των παιδιών και της οικογένειας είναι επιλέξιμες για αυξημένη ωριαία επιδότηση μέσω του εθνικού συστήματος υπηρεσιών παιδικής φροντίδας (National Childcare Scheme — NCS). Στη **Σουηδία**, οι δήμοι πρέπει να προσφέρουν θέση στην ΠΕΦ σε παιδιά που έχουν ζήσει στη Σουηδία για σύντομο χρονικό διάστημα, ακόμα και αν οι γονείς ή οι νόμιμοι κηδεμόνες τους δεν έχουν υποβάλει σχετική αίτηση. Στη **Σλοβακία**, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (EKT+) στηρίζει στοχευμένα μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής των παιδιών από μειονεκτούντα περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία και των Ρομά. Το 2023 η **Πορτογαλία** παρέτεινε τη δωρεάν ΠΕΦ για τα παιδιά με ηλικία μικρότερη των 3 ετών. Αυτό ισχύει για όλα τα παιδιά που εισέρχονται στο πρώτο έτος του βρεφονηπιακού σταθμού και συνεχίζουν στο δεύτερο έτος, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που είναι εγγεγραμμένα σε ιδιωτικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς όπου δεν υπάρχει προσφορά από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις. Από το 2024 και μετά, όλα τα παιδιά ηλικίας έως 3 ετών θα δικαιούνται να παρακολουθούν δωρεάν ΠΕΦ, παρότι η προσφορά βρεφονηπιακών σταθμών εξακολουθεί να είναι ανεπαρκής. Στην **Κροατία**, επανεξετάζονται οι χρηματοδοτικές ρυθμίσεις μεταξύ του κράτους και των δήμων με σκοπό τη βελτίωση της βιωσιμότητας των νέων υποδομών και τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών. Στην **Αυστρία**, νέα τροποποίηση σχετικά με τη χρηματοδότηση της παιδικής φροντίδας προβλέπει συνολικά 200 εκατ. EUR ετησίως σε επιδοτήσεις ειδικού σκοπού για τα ομόσπονδα κράτη για τα έτη 2022-23 έως 2026-27, προκειμένου να προωθηθεί η επέκταση των υπηρεσιών στοιχειώδους εκπαιδευτικής φροντίδας παιδιών, επιπλέον των μέτρων για τη βελτίωση της πρόσβασης στην ΠΕΦ στο οικείο ΣΑΑ.

Στο **Βέλγιο**, η περιφέρεια της Βαλονίας προβλέπει χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΜΑΑ για τη δημιουργία και την ανακαίνιση υποδομών βρεφονηπιακής φροντίδας, προκειμένου να βελτιωθεί η κάλυψη. Θα δοθεί έμφαση σε τόπους με χαμηλή κάλυψη παιδικής φροντίδας σε συνδυασμό με χαμηλά ποσοστά απασχόλησης των γυναικών, υψηλό ποσοστό μονογονεϊκών οικογενειών και χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα. Η **Ουγγαρία**, αξιοποιώντας τον ΜΑΑ και τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, σχεδιάζει να δημιουργήσει νέες θέσεις ΠΕΦ για παιδιά ηλικίας κάτω των 3 ετών, προκειμένου να φτάσει τις 60 000 θέσεις έως το τέλος του 2026, ενώ το 2026 θα πραγματοποιηθεί εκτίμηση των αναγκών. Σχεδιάζεται η κατασκευή νέων χώρων σε οικισμούς (ιδίως σε μειονεκτούντες) όπου στο παρελθόν δεν υπήρχαν βρεφονηπιακοί σταθμοί. Στη **Ρουμανία**, η προσχολική εκπαίδευση από την ηλικία των 3 ετών καθίσταται υποχρεωτική, αρχής γενομένης από το ακαδημαϊκό έτος 2030-2031, και, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, πραγματοποιούνται επενδύσεις στην κατασκευή, στον εξοπλισμό και στη θέση σε λειτουργία 110 βρεφονηπιακών σταθμών και 412 συμπληρωματικών υπηρεσιών για μειονεκτούσες ομάδες.

Η πολιτική έχει αρχίσει να επικεντρώνεται περισσότερο στην ανάπτυξη της ποιότητας των υπηρεσιών ΠΕΦ, λαμβανομένης επίσης υπόψη της έλλειψης ειδικευμένου προσωπικού. Στα τέλη του 2022, η **Ιρλανδία** αύξησε τις αμοιβές για πάνω από το 70 % των εργαζομένων στον τομέα της ΠΕΦ, ποσοστό που αντιστοιχεί σε περίπου 27 000 υπαλλήλους, και υποστήριξε την επαγγελματοποίηση των εργαζομένων στον τομέα της παιδικής φροντίδας μέσω της θέσπισης ειδικών ανά τομέα ελάχιστων αμοιβών για διαφορετικά καθήκοντα και επίπεδα προσόντων. Στη **Δανία**, στις αρχές του 2024 θα αρχίσει να ισχύει νέος νόμος που θεσπίζει ελάχιστες προδιαγραφές για την αναλογία παιδιών/προσωπικού. Η **Γερμανία** εξακολουθεί να στηρίζει τα ομόσπονδα κρατίδιά της (*Länder*) για την αύξηση της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών, καλύπτοντας, μεταξύ άλλων, τομείς όπως η αναλογία προσωπικού/παιδιών, η πρόσληψη και η διατήρηση ειδικευμένου προσωπικού, η διαχείριση και η γλωσσική εκπαίδευση. Η **Εσθονία** σκοπεύει να αναπτύξει ολοκληρωμένο σύστημα ΠΕΦ με κοινά πρότυπα ποιότητας, συμπεριλαμβανομένου κοινού προγράμματος σπουδών. Στη **Λιθουανία** εγκρίθηκαν νέες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το περιεχόμενο των προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης, όπως προβλέπεται στο οικείο ΣΑΑ. Στην **Ελλάδα** ενισχύθηκε η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη του προσωπικού ΠΕΦ. Με τη στήριξη της ΕΕ στο πλαίσιο του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI), η **Τσεχία** αναπτύσσει σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης της ποιότητας της ΠΕΦ, το οποίο θα καθοδηγεί και θα στηρίζει την τρέχουσα επέκταση του τομέα που χρηματοδοτείται μέσω του ΜΑΑ και των ταμείων της πολιτικής συνοχής. Στο **Βέλγιο**, η περιφέρεια της Φλάνδρας θα επενδύσει επιπλέον 270 εκατ. ευρώ στην ΠΕΦ για τη δημιουργία 5 000 επιπλέον θέσεων και τη μείωση της αναλογίας παιδιών/προσωπικού. Τον Ιούλιο του 2023, η **Μάλτα** δρομολόγησε το «Πλαίσιο διασφάλισης της ποιότητας για την εκπαίδευση (0-16 ετών)» και τα «Εθνικά πρότυπα ποιότητας στην εκπαίδευση (3-16 έτη)» για να αποσαφηνίσει τη διασφάλιση της ποιότητας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και να παράσχει εργαλεία στους εκπαιδευτικούς ώστε να προβληματιστούν σχετικά με την ηγετική θέση, τη διδασκαλία και τη σχολική δεοντολογία.

Υπάρχουν περιθώρια ενίσχυσης των προσπαθειών για την αύξηση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, ιδίως με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας υπό το πρίσμα των ελλείψεων. Τα τελευταία χρόνια έχει εφαρμοστεί ευρύ φάσμα μέτρων, αλλά στις περισσότερες χώρες δεν έχει ακόμη γίνει αισθητός ο αντίκτυπός τους. Στη **Βουλγαρία**, μετά από σημαντικές μισθολογικές αυξήσεις από το 2016 (με τις οποίες οι αρχικοί μισθοί υπερδιπλασιάστηκαν), ο αριθμός των σπουδαστών σε προγράμματα προπτυχιακών σπουδών στην εκπαίδευση αυξήθηκε κατά 24,5 %, ενώ παράλληλα αυξήθηκε και ο αριθμός τους κατά 40 % στα σχετικά μεταπτυχιακά προγράμματα μεταξύ 2018 και 2022. Οι **Κάτω Χώρες** και η **Εσθονία** ενέκριναν πρόσφατα σχέδια δράσης για τους εκπαιδευτικούς, τα οποία αφορούν, μεταξύ άλλων, τους μισθούς των εκπαιδευτικών, τις συνθήκες εργασίας, τις ευκαιρίες σταδιοδρομίας και κατάρτισης, εναλλακτικές οδούς εισόδου στο επάγγελμα, καθώς και ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών και των σχολείων. Ορισμένες χώρες στις οποίες οι μισθοί των εκπαιδευτικών είναι ιδιαίτερα χαμηλοί πραγματοποίησαν σημαντικές αυξήσεις, θέτοντας στόχους σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο μισθό. Αυτό συνέβη, για παράδειγμα, στη **Λιθουανία**, στην **Τσεχία**, στη **Βουλγαρία** και στην **Εσθονία**. Τον Ιούνιο του 2023 η **Ρουμανία** αποφάσισε να αυξήσει τους μισθούς των εκπαιδευτικών κατά 25 % κατά μέσο όρο. Εκτός από τις γενικές αυξήσεις των μισθών, έχουν θεσπιστεί και άλλα οικονομικά κίνητρα. Για παράδειγμα, οι **Κάτω Χώρες** έχουν θεσπίσει το λεγόμενο «επίδομα αγοράς εργασίας» (*arbeidsmarkttoelage*) για τους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σε μειονεκτούντα σχολεία. Στη **Σουηδία**, οι σχολικοί φορείς μπορούν να λαμβάνουν πρόσθετες υποτροφίες για τον διορισμό και την επιβράβευση ειδικά καταρτισμένων εκπαιδευτικών. Τα σχολεία με πολλούς μειονεκτούντες μαθητές λαμβάνουν μεγαλύτερη χρηματοδότηση. Ορισμένες χώρες επικεντρώνονται στις συνθήκες εργασίας και στις ευκαιρίες σταδιοδρομίας. Η **Ελλάδα** έχει αναπτύξει εθνικό πλαίσιο επαγγελματικής σταδιοδρομίας και καθιέρωσε την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Η **Σουηδία** και οι **Κάτω Χώρες** θέσπισαν πολιτικές που εστιάζουν στη μείωση του φόρτου εργασίας, οι οποίες επιτρέπουν, για παράδειγμα, την πρόσληψη πρόσθετων βοηθών διδασκαλίας. Το **Βέλγιο**, η **Τσεχία**, η **Ρουμανία** και η **Σλοβακία** αναπτύσσουν προγράμματα καθοδήγησης με ιδιαίτερη έμφαση στους αρχάριους εκπαιδευτικούς. Η **Μάλτα** έχει θέσει σε εφαρμογή διάφορα μέτρα για την μισθολογική εξέλιξη των εκπαιδευτικών σύμφωνα με την ισχύουσα συλλογική σύμβαση, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης των μισθών και του επιδόματος τάξης, της δυνατότητας επιτάχυνσης της εξέλιξης, της μείωσης του διδακτικού φόρτου και του μικρότερου συνόλου μαθητών στην τάξη, προκειμένου να στοχοθετηθεί η διατήρηση των εκπαιδευτικών.

Τα κράτη μέλη επιδιώκουν να προσελκύσουν διαρθρωτικά περισσότερους υποψηφίους στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού, ενώ παράλληλα λαμβάνονται άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση των ελλείψεων. Για την αντιμετώπιση των σοβαρών ελλείψεων εκπαιδευτικών, πολλά κράτη μέλη βασίζονται όλο και περισσότερο σε αναπληρωτές ή σε εκπαιδευτικούς που δεν διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα, κάτι που μπορεί να έχει επιπτώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης. Στη **Σλοβενία**, νέα νομοθεσία επιτρέπει την προσωρινή απασχόληση ατόμων που δεν διαθέτουν τα προσόντα για να αναλάβουν διδακτικά καθήκοντα, ενώ απλουστεύεται η διαδικασία προσλήψεων. Για το σχολικό έτος 2022-23, το **Βέλγιο** διαθέτει πιλοτικές πλατφόρμες και εφεδρείες αναπληρωτών εκπαιδευτικών για την καταπολέμηση των ελλείψεων εκπαιδευτικών. Στην **Ιρλανδία**, ανακοινώθηκε πιλοτικό πρόγραμμα για την ανταλλαγή εκπαιδευτικών μεταξύ των σχολείων. Στο ίδιο πνεύμα, ο νέος νόμος για την προπανεπιστημιακή εκπαίδευση στη **Ρουμανία** προβλέπει τη δυνατότητα κοινής χρήσης πόρων, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών. Στις **Κάτω Χώρες**, το Υπουργείο Παιδείας επέτρεψε στα σχολεία των πέντε μεγαλύτερων πόλεων να πειραματιστούν με εβδομαδιαία προγράμματα. Τα σχολεία μπορούν να οργανώνουν την εκπαίδευση με διαφορετικό τρόπο για μία ημέρα την εβδομάδα, καλώντας για παράδειγμα εξωτερικούς επαγγελματίες να παραδώσουν μαθήματα για μικρό μέρος του προγράμματος σπουδών, και μπορούν κατά τη διάρκεια αυτής της πειραματικής περιόδου να αποφασίζουν πότε να πάρουν διακοπές. Συνολικά, περίπου τα δύο τρίτα των χωρών έχουν ήδη δημιουργήσει εναλλακτικές οδούς προς το επάγγελμα. Πιο πρόσφατα, η **Λετονία** θέσπισε νέες ταχείες πρωτοβουλίες για την απόκτηση διδακτικών προσόντων για νέους επαγγελματίες, ιδίως για επαγγελματίες σε τομείς STEM, και δημιούργησε ευκαιρίες για να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να επεκτείνουν τα προσόντα τους σε άλλους θεματικούς τομείς. Στη **Σουηδία** προσφέρεται πιλοτικά νέα συμπληρωματική παιδαγωγική εκπαίδευση μικρότερης διάρκειας, ώστε να παρέχεται ταχύτερη πρόσβαση στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Στην **Αυστρία**, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ολοκληρώσουν το μεταπτυχιακό τους ενόσω εργάζονται ήδη ως εκπαιδευτικοί. Στην **Τσεχία**, οι απόφοιτοι που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών που αντιστοιχούν σε σχολικά μαθήματα μπορούν να ασκήσουν το επάγγελμα για μέγιστη περίοδο τριών ετών, κατά τη διάρκεια της οποίας πρέπει να αποκτήσουν τα απαιτούμενα προσόντα. Στη **Λιθουανία**, για την ενθάρρυνση της «παράπλευρης» εισόδου στο επάγγελμα, οι απαιτήσεις προσόντων των εκπαιδευτικών έγιναν πιο ευέλικτες. Το **Βέλγιο** αναγνωρίζει 10 έτη αρχαιότητας για όσους προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα με στόχο την προσέλκυση περισσότερων υποψηφίων στη διδασκαλία (πρόσφατα προτάθηκε να προσαρμοστεί στα 15 έτη στη Φλάνδρα, εν αναμονή κοινοβουλευτικής έγκρισης). Επιπλέον θέσεις σπουδών στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών δημιουργούνται στην **Εσθονία**, τη **Φινλανδία**, την **Ιρλανδία** και στο **Λουξεμβούργο**, ενώ στη **Βουλγαρία**, την **Κροατία**, την **Εσθονία**, τη **Λιθουανία** και τη **Σλοβενία** έχουν καθιερωθεί υποτροφίες για να ενθαρρυνθούν οι νέοι να κατευθύνουν τις σπουδές τους προς τη διδασκαλία.

Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να εφαρμόζουν μέτρα για τον περιορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Για παράδειγμα, το 2022 η **Ρουμανία** δρομολόγησε εθνικό πρόγραμμα για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου με μεγάλη χρηματοδοτική στήριξη από τον ΜΑΑ και το ΕΚΤ+ (από το 2024). Έκτοτε, ποσοστό 37 % των σχολείων πρωτοβάθμιας και κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει λάβει επιχορηγήσεις για τη μείωση και την πρόληψη της διαρροής, μεταξύ άλλων μέσω πρόσθετης παιδαγωγικής στήριξης, μέτρων κοινωνικής στήριξης και εξωσχολικών δραστηριοτήτων. Ο νέος νόμος για την εκπαίδευση προβλέπει τη συνέχιση των προσπάθειών αυτών μέσω διαφόρων εθνικών προγραμμάτων. Στην **Ισπανία**, το πρόγραμμα για τον σχολικό προσανατολισμό, την προώθηση και τον εμπλουτισμό στα κέντρα ειδικής εκπαιδευτικής πολυπλοκότητας (PROA+) 2021-23, το οποίο χρηματοδοτείται μέσω του ΕΚΤ+ και του ΜΑΑ, αποσκοπεί στη βελτίωση της σχολικής επιτυχίας μέσω της παροχής στοχευμένης στήριξης στους μαθητές. Τα κέντρα βρίσκονται σε περιοχές με υψηλό ποσοστό μειονεκτούντων και ευάλωτων νέων, νέων με μαθησιακές δυσκολίες ή σε οποιαδήποτε άλλη κατάσταση που μπορεί να παρεμποδίσει την εκπαιδευτική επιτυχία. Στο **Λουξεμβούργο**, τον Ιούλιο του 2023 η ηλικία υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης αυξήθηκε από τα 16 στα 18 έτη, προκειμένου να μειωθούν η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και η ανεργία των νέων. Ο νόμος θα αρχίσει να ισχύει από το 2026-27. Το 2023 δημιουργήθηκε στη **Σλοβακία** δίκτυο περίπου 160 μονάδων συμβουλευτικής και πρόληψης, οι οποίες θα συνεργάζονται με τις ομάδες σχολικής ένταξης. Οι μονάδες αυτές θα βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς και το λοιπό προσωπικό να παράσχουν εξειδικευμένη υποστήριξη, μεταξύ άλλων, σε παιδιά με αυτισμό ή αναπηρία. Ομοίως, η **Πολωνία** δημιούργησε 23 κέντρα στήριξης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και διεύρυνε την απασχόληση ομάδων χωρίς αποκλεισμούς στα σχολεία, τα οποία θα στηρίζουν επίσης την ένταξη μαθητών με αναπηρία. Από τον Απρίλιο του 2023 η **Σουηδία** εντείνει τη χρηματοδοτική στήριξη των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και των υπηρεσιών υγείας σπουδαστών. Το 2023 η **Μάλτα** δημοσίευσε αναθεωρημένη στρατηγική για την πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με βάση την πρόληψη, την παρέμβαση και την ανταμοιβή. Τον Σεπτέμβριο του 2022, η **Ιρλανδία** επέκτεινε το πρόγραμμά της για τη στήριξη σχολείων σε μειονεκτούσες τοποθεσίες (DEIS), βοηθώντας έτσι 361 σχολεία. Τα σχολεία αυτά έλαβαν πρόσθετους πόρους, όπως χρηματοδοτική στήριξη και πρόσθετο προσωπικό. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επί του παρόντος περισσότερα από 1 200 σχολεία και στηρίζει περίπου 240 000 μαθητές. Η **Πορτογαλία** ενέκρινε το σχέδιο 21|23 Escola + με στόχο την αντιμετώπιση των δυσκολιών των μαθητών και των κοινωνικών και εκπαιδευτικών ασυμμετριών που προκαλούνται από το κλείσιμο των σχολείων και τις συνθήκες που οφείλονται στην πανδημία.

Η ενίσχυση της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων και η μετάβαση προς τη διδασκαλία και τη μάθηση βάσει ικανοτήτων εξακολουθούν να αποτελούν βασική προτεραιότητα. Αρκετά κράτη μέλη έχουν προβεί σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις των προγραμμάτων σπουδών τα τελευταία χρόνια, οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αντιστροφή της τάσης επιδείνωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Για την προώθηση της απόκτησης βασικών ικανοτήτων, η **Σλοβακία** έχει δρομολογήσει συνολική μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών για τα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης η οποία υποστηρίζεται στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ. Η μεταρρύθμιση επικεντρώνεται στην τόνωση των ψηφιακών δεξιοτήτων, της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας για τους εκπαιδευομένους, στην ενίσχυση της συμπεριληπτικότητας της εκπαίδευσης και στη βελτίωση της καθοδήγησης των εκπαιδευτικών. Από τον Σεπτέμβριο του 2022 **οι Κάτω Χώρες** στηρίζουν περίπου 2 200 σχολεία και 650 000 μαθητές από την προσχολική εκπαίδευση έως τη δευτεροβάθμια και επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο του οικείου «γενικού προγράμματος βασικών δεξιοτήτων». Το σχέδιο προωθεί τις δεξιότητες στους τομείς της ανάγνωσης και γραφής, των μαθηματικών, της αγωγής του πολίτη και του ψηφιακού γραμματισμού στις Κάτω Χώρες. Κατά το σχολικό έτος 2023-24 η **Γαλλία** καθιερώνει μία εβδομαδιαία ώρα διαφοροποιημένης διδασκαλίας στα γαλλικά και στα μαθηματικά για όλους τους μαθητές, επεκτείνοντας το καθεστώς στήριξης σε όλα τα σχολεία (*«Devoirs faits»*) και παρέχοντας παιδαγωγική καθοδήγηση στους εκπαιδευτικούς. Μετά τις μεταρρυθμίσεις των προγραμμάτων σπουδών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η **Ιρλανδία** δημοσίευσε, τον Μάρτιο του 2023, νέο πλαίσιο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο δίνει μεγαλύτερη έμφαση στους τομείς STEM, στην ευημερία και στη διδασκαλία ξένων γλωσσών από το επίπεδο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τον Νοέμβριο του 2022 η **Σλοβενία** δημοσίευσε πρόσκληση υποβολής προτάσεων έργων στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ για την υλοποίηση μεγάλης κλίμακας κατάρτισης των επαγγελματιών του τομέα της εκπαίδευσης σε ψηφιακές δεξιότητες, σε ικανότητες περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και σε χρηματοοικονομικές γνώσεις, με στόχο την κατάρτιση έως και 20 000 εκπαιδευτικών και διευθυντών έως τον Ιούνιο του 2026. Τον Σεπτέμβριο του 2023 η **Λιθουανία** ενέκρινε ειδικό σχέδιο για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων στους τομείς STEM. Το σχέδιο υποστηρίζει επίσης την εκπαίδευση στους τομείς STEM μέσω της δημιουργίας νέων κέντρων εξοπλισμένων με εργαστήρια. Η **Κροατία** ετοιμάζεται να προβεί πιλοτικά, το 2023, στη μεταρρύθμιση των ολοήμερων σχολείων, η οποία θα αυξήσει τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας για όλα τα μαθήματα βασικών δεξιοτήτων. Η **Μάλτα** έχει επεκτείνει τα μαθήματα κάλυψης της υστέρησης για το καλοκαίρι και τον χειμώνα, με σκοπό την παροχή πρόσθετης ακαδημαϊκής στήριξης σε ευάλωτους σπουδαστές.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των εκπαιδευτικών συστημάτων επιταχύνεται. Μετά την πανδημία, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις για την προώθηση της ψηφιακής εκπαίδευσης δέχθηκαν ισχυρή ώθηση από τον MAA, με συνολική χρηματοδότηση ύψους 29 δισ. EUR για επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και στην ψηφιοποίηση. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ο ψηφιακός μετασχηματισμός της εκπαίδευσης αντιμετωπίζεται μέσω διαφόρων στρατηγικών για την ψηφιοποίηση της εκπαίδευσης και τις ψηφιακές δεξιότητες. Για παράδειγμα, η **Γαλλία** ενέκρινε νέα στρατηγική για την ψηφιακή εκπαίδευση (2023-27), η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ εθνικών και τοπικών φορέων, στην ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών και στην παροχή ψηφιακών πόρων και συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης στους εκπαιδευτικούς. Η **Αυστρία** ενέκρινε το στρατηγικό πλαίσιο «πανεπιστήμια και ψηφιακός μετασχηματισμός 2030», το οποίο καθορίζει σύνολο αρχών για τα πανεπιστήμια και σειρά δράσεων για την προώθηση της ψηφιοποίησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο των σχολείων, δρομολογήθηκε το σχέδιο 8 σημείων για την ψηφιακή εκπαίδευση (2020-2024), το οποίο περιλαμβάνει τόσο παιδαγωγικές πρωτοβουλίες όσο και μέτρα υποδομών. Η φλαμανδική κοινότητα του **Βελγίου** δημιούργησε το Ταμείο Προώθησης της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, με τη στήριξη του MAA, με στόχο την εξασφάλιση της ανθεκτικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις μελλοντικές εξελίξεις και στην ψηφιοποίησή της, καθώς και στην ενίσχυση της διά βίου μάθησης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ITE). Επιπλέον, και οι τρεις βελγικές κοινότητες σχεδιάζουν να κάνουν χρήση του MAA για την παροχή ψηφιακού εξοπλισμού και υποδομών ΤΠ στα σχολεία. Στη **Ρουμανία**, εγκρίθηκε το νομοθετικό πλαίσιο για την ψηφιοποίηση των εκπαιδευτικών διαδικασιών και του εκπαιδευτικού περιεχομένου, το οποίο καθορίζει επίσης το προφίλ σχετικά με τις ψηφιακές ικανότητες των εκπαιδευτικών. Στη **Λιθουανία**, το έργο EdTech αποσκοπεί στον εφοδιασμό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των επιπέδων με ψηφιακά εργαλεία, στη δοκιμή καινοτόμων λύσεων ψηφιακής μάθησης και στη διαδικτυακή κατάρτιση σε ψηφιακές δεξιότητες που σχεδιάζεται σύμφωνα με τα ψηφιακά πλαίσια της ΕΕ. Έως το 2024 τουλάχιστον 3 000 εκπαιδευτικοί και ακαδημαϊκό προσωπικό θα ολοκληρώσουν τον κύκλο μαθημάτων για την απόκτηση ικανοτήτων ΤΠ, και τουλάχιστον 500 εκπαιδευτικοί θα έχουν αποκτήσει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στις ΤΠΕ, όπως προβλέπεται στο ΣΑΑ.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση της συμβολής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις δεξιότητες που σχετίζονται με την αγορά εργασίας και στην προώθηση της καινοτομίας. Τα περισσότερα από αυτά έχουν δρομολογήσει ειδικά προγράμματα για την ανανέωση της οικείας προσφοράς κατάρτισης και τη βελτίωση της συνάφειάς της με την αγορά εργασίας, πολλά από τα οποία επικεντρώνονται στον ψηφιακό μετασχηματισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στην εισαγωγή μικροδιαπιστευτηρίων. Άλλα κράτη μέλη εφαρμόζουν ολοκληρωμένες μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων σημαντικών αλλαγών στις ρυθμίσεις διακυβέρνησης, στη διαπίστευση και στον μηχανισμό διασφάλισης της ποιότητας, ενισχύοντας την έρευνα και προωθώντας τη διεθνοποίηση. Για παράδειγμα, η **Βουλγαρία** εφαρμόζει πρόγραμμα μεγάλης κλίμακας για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ. Στόχος του είναι η καθιέρωση ενός μοντέλου ικανοτήτων, η υποστήριξη της ανάπτυξης κοινών πανεπιστημιακών προγραμμάτων, η διευκόλυνση της ανάπτυξης εγκάρσιων δεξιοτήτων και η βελτίωση των ικανοτήτων του διδακτικού προσωπικού. Επιπλέον, τα προγράμματα σπουδών θα επικαιροποιηθούν με τη στήριξη του ΕΚΤ+, ώστε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις ικανότητες για την πράσινη μετάβαση. Στο πλαίσιο του εθνικού σχεδίου για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος 2021-27, το οποίο εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2023, η **Κροατία** μεταρρυθμίζει το οικείο σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την προώθηση της αριστείας, τη βελτίωση της συνάφειας με την αγορά εργασίας και τη διεθνοποίηση, εν μέρει στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ. Εισήγαγε συμφωνίες επιδόσεων και αναθεωρημένες μεθόδους για την εσωτερική διασφάλιση της ποιότητας και την εξωτερική αξιολόγηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και διαδικασίες διαπίστευσης για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και νέα προγράμματα σπουδών. Η **Ρουμανία** υπέγραψε 61 συμβάσεις επιχορήγησης με πανεπιστήμια για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων μέτρων που αποσκοπούν στη βελτίωση των ψηφιακών υποδομών και στην ανάπτυξη των ψηφιακών ικανοτήτων των σπουδαστών, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού μέσω της συμμετοχής σε έργα έρευνας και πρακτικής άσκησης. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στην **Ελλάδα** περιλαμβάνουν την παραχώρηση μεγαλύτερης αυτονομίας στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τη βελτίωση της λειτουργίας τους, τη θέσπιση στόχων και κριτηρίων επιδόσεων συσχετιζόμενων με τη χρηματοδότηση και την αναβάθμιση της ποιότητας. Η **Σλοβενία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, έχει επενδύσει 56,5 εκατ. EUR σε 38 πιλοτικά έργα που θα δοκιμάσουν λύσεις για την ενσωμάτωση ψηφιακών ικανοτήτων και ικανοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης στα προγράμματα σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στην αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η **Πορτογαλία** δρομολόγησε την πρωτοβουλία Youth STEAM (θετικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική, τέχνες και μαθηματικά) (*Impulso Jovem STEAM*), η οποία αποσκοπεί στην αύξηση του αριθμού των νέων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στους τομείς STEAM κατά 10 % κατά τα επόμενα 5 έτη, σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας, παρέχεται χρηματοδοτική στήριξη και τα έργα υλοποιούνται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε συνεργασία με επιχειρήσεις, δημόσιους φορείς και σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η **Μάλτα** αύξησε περαιτέρω τις αμοιβές των σπουδαστών που πραγματοποιούν σπουδές σχετικές με την πράσινη οικονομία και τους κλάδους STEM, ώστε να δοθούν κίνητρα για περαιτέρω σπουδές σε κρίσιμους τομείς.

Η ευθυγράμμιση των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) με τις νεοεμφανιζόμενες ανάγκες σε δεξιότητες αποτελεί σημαντική προτεραιότητα της ατζέντας πολιτικής των κρατών μελών. Η γαλλική κοινότητα του **Βελγίου** δρομολόγησε μεταρρύθμιση προκειμένου να αυξηθεί η συνάφεια της EEK με την αγορά εργασίας, η οποία θα τεθεί σε εφαρμογή από το 2024. Στη **Βουλγαρία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, το κανονιστικό πλαίσιο για την EEK τροποποιείται για να στηρίξει την προσαρμογή της EEK στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Εσθονία** επενδύει στην επικαιροποίηση και την ανάπτυξη νέων επαγγελματικών προτύπων, προσδιορίζοντας τα μαθησιακά αποτελέσματα που συνδέονται με τις πράσινες δεξιότητες και καθορίζοντας συγκεκριμένους τομείς και δεξιότητες με το μεγαλύτερο δυναμικό για την πράσινη μετάβαση. Το μέτρο, το οποίο εγκρίθηκε το 2022, επιδιώκει να ενθαρρύνει την αξιοποίηση των πράσινων τεχνολογιών μέσω της μεταφοράς γνώσης, του εκσυγχρονισμού του περιεχομένου και της οργάνωσης των προγραμμάτων κατάρτισης επάρκειας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην EEK, καθώς και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης. Η **Σουηδία** επεκτείνει το πρόγραμμά της για την τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση, τόσο ως προς τον όγκο όσο και με πιο ευέλικτους τρόπους επανειδίκευσης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων, αξιοποιώντας επίσης το επιτυχημένο της πρόγραμμα HVE προκειμένου να προσανατολισθούν οι επαγγελματικές σχολές για ενήλικες σε χαμηλότερα επίπεδα προσόντων, σε στενή συνεργασία με τον κόσμο της εργασίας. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2023, η **Ισπανία** πραγματοποίησε εργασίες, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, στον ψηφιακό μετασχηματισμό, στην καινοτομία και τη διεθνοποίηση της EEK, επενδύοντας στην ψηφιακή και πράσινη κατάρτιση των εκπαιδευτικών EEK, προσαρμόζοντας τις αίθουσες διδασκαλίας στις τεχνολογικές ανάγκες και δημιουργώντας δίκτυο 50 κέντρων αριστείας για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας, το οποίο θα ολοκληρωθεί το 2024. Στο πλαίσιο των μέτρων που εγκρίθηκαν τον Απρίλιο του 2023, στο πλαίσιο του ΣΑΑ της, η **Κύπρος** στοχεύει στα άτομα που απασχολούνται σε επαγγέλματα ή τομείς που συνδέονται με την πράσινη και γαλάζια οικονομία και σε ανέργους που επιθυμούν να ασκήσουν αυτά τα επαγγέλματα, ώστε να τους παρασχεθούν ευκαιρίες επανειδίκευσης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων στα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Η **Σλοβακία**, με βάση το οικείο ΣΑΑ, θα επικαιροποιήσει τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ώστε να αντικατοπτρίζουν τις τρέχουσες ανάγκες της αγοράς εργασίας που συνδέονται επίσης με την πράσινη μετάβαση. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται επίσης η δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών EEK, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών, νέος εξοπλισμός EEK και η κατάρτιση των εργαζομένων. Το 2023, η **Μάλτα** δημιούργησε διεύθυνση για τα προγράμματα σπουδών STEM και EEK στο πλαίσιο του υπουργείου παιδείας της, προκειμένου να προωθήσει την EEK με αναδυόμενες ανάγκες σε δεξιότητες και να επιβλέπει τη δέσμευση και την εφαρμογή του εθνικού σχεδίου εφαρμογής σύμφωνα με τη δήλωση του Osnabruck του 2020.

Αρκετές χώρες της ΕΕ προωθούν τη μάθηση στον χώρο εργασίας και τη μαθητεία μέσω νέων μέτρων πολιτικής, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της ανώτερης ΕΕΚ. Στη Φλάνδρα του **Βελγίου**, τον Σεπτέμβριο του 2022 καθιερώθηκε στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων δυϊκό σύστημα μάθησης και τον Σεπτέμβριο του 2023 θεσπίστηκε η χορήγηση χρηματοδοτικής στήριξης σε επιχειρήσεις και μαθητές που συμμετέχουν στη μάθηση στον χώρο εργασίας. Στη **Λιθουανία** δημιουργήθηκε, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, σύστημα στήριξης της μαθητείας με ιδιαίτερη έμφαση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μετά την έγκριση του προγράμματος μαθητείας τον Σεπτέμβριο του 2022. Το πρόγραμμα, το οποίο λαμβάνει στήριξη από την ΕΕ, περιλαμβάνει την επιστροφή των δαπανών των εργοδοτών και τη συγχρηματοδότηση των μισθών μαθητείας. Από τον Σεπτέμβριο του 2022 η **Αυστρία** εγκαινίασε τη «Δυϊκή Ακαδημία», η οποία προσφέρει μάθηση στον χώρο εργασίας σε συνδυασμό με εκπαίδευση σε επαγγελματική σχολή και προβλέπει υποχρεωτική περίοδο κινητικότητας στο εξωτερικό· οι σπουδές στην Ακαδημία παρέχουν προσόντα ΕΕΚ ανώτερου επιπέδου. Τον Σεπτέμβριο του 2022 η **Ρουμανία** επέκτεινε, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, το δυϊκό σύστημα μάθησης στην τριτοβάθμια (τεχνική) εκπαίδευση, με έναρξη εφαρμογής το ακαδημαϊκό έτος 2024-25. Ως εκ τούτου, θα μπορεί να παρέχεται πλήρης δυϊκή μάθηση από την ανώτερη δευτεροβάθμια έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, τον χειμώνα του 2022 η **Γερμανία** επικαιροποίησε την πρωτοβουλία της «Αριστεία για την ΕΕΚ», μία από τις συνιστώσες της στρατηγικής της για την «εξειδικευμένη εργασία». Τα μέτρα εμπίπτουν σε τρεις τομείς δράσης: 1) προώθηση ευκαιριών για ταλέντα στην ΕΕΚ, 2) δημιουργία ελκυστικού και καινοτόμου τοπίου της ΕΕΚ και 3) επέκταση του διεθνούς προσανατολισμού στην ΕΕΚ. Στα νέα χαρακτηριστικά περιλαμβάνονται: βελτίωση των ευκαιριών χρηματοδοτικής στήριξης για ασκουμένους υψηλών επιδόσεων, επέκταση του επαγγελματικού προσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών μορφών, διοργάνωση εκστρατείας για την αύξηση της προβολής της ΕΕΚ, ανάπτυξη και δοκιμή περαιτέρω καινοτόμων ιδεών για βελτίωση της ποιότητας στη διεπιχειρησιακή επαγγελματική κατάρτιση, ανάπτυξη νέας πύλης που θα καθιστά τις προσφορές επαγγελματικών προσόντων για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές προσβάσιμες με διαφάνεια, καθώς και παροχή κινήτρων στους ασκουμένους και τους νέους εργαζομένους για επαγγελματική κατάρτιση και μάθηση στο εξωτερικό. Επιπλέον, ο νόμος για τις δεξιότητες (*Aus- und Weiterbildungsgesetz*) θα αναπτύξει περαιτέρω και θα διευρύνει τα χρηματοδοτικά μέσα της πολιτικής για την αγορά εργασίας για τους αιτούντες κατάρτιση, με στόχο την αποφυγή της ανεργίας που προκαλείται από διαρθρωτικές αλλαγές, την κατάρτιση ειδικευμένων εργαζομένων που χρειάζονται επείγοντως και τη διατήρηση ειδικευμένων εργαζομένων.

Στα κράτη μέλη αναπτύσσονται νέα συστήματα και μοντέλα για την πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών σε δεξιότητες και κατάρτιση. Μετά την τροποποίηση του νόμου για τις υπηρεσίες απασχόλησης τον Δεκέμβριο του 2022, η **Σλοβακία** θα χρησιμοποιήσει τη χρηματοδότηση του ΕΚΤ+ για την ενίσχυση της συνεργασίας με τα τομεακά συμβούλια όσον αφορά την πρόβλεψη της ζήτησης για γνώσεις και δεξιότητες. Στο πλαίσιο της συμμαχίας των τομεακών συμβουλίων, τα όργανα αυτά θα έχουν ως αποστολή την ευθυγράμμιση του συστήματος διά βίου μάθησης με τις ειδικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Το 2023 αναπτύσσεται στη **Φινλανδία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, σύστημα προβλέψεων για τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό και ικανότητες. Το μοντέλο θα περιλαμβάνει την πρόβλεψη της μεσοπρόθεσμης ζήτησης εργατικού δυναμικού, εκπαίδευσης και δεξιοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται η πρόβλεψη του αριθμού των τίτλων σπουδών που αποκτώνται στα διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης, η αξιολόγηση των επαγγελματικών μεταβάσεων, καθώς και το δυναμικό εργασίας των ανέργων και όσων βρίσκονται εκτός του εργατικού δυναμικού.

Σε πολλές χώρες έχουν θεσπιστεί μέτρα για την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων του ενήλικου πληθυσμού με σκοπό να υποστηριχθεί η επιτάχυνση της ψηφιακής μετάβασης. Στο **Βέλγιο**, η Βαλονία ενέκρινε τον Αύγουστο του 2022 πλαίσιο για την παροχή βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων δυνάμει νόμου της Βαλονίας για τη βασική ψηφιακή κατάρτιση. Από τον Φεβρουάριο του 2023 η **Τσεχία** θέσπισε, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, επίδομα μαθημάτων ψηφιακής κατάρτισης, ως νέο μέσο ενεργητικής πολιτικής για την απασχόληση, το οποίο καλύπτει το 82 % του κόστους των μαθημάτων για την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων. Η **Εσθονία** ξεκίνησε, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, εργασίες για τη μεταρρύθμιση του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, εστιάζοντας στην ενίσχυση της ικανότητάς τους σε επίπεδο διοίκησης να κατευθύνουν και να προωθήσουν την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και στη διασφάλιση της διαθεσιμότητας επαρκών επαγγελματιών ΤΠΕ. Η μεταρρύθμιση, η οποία εγκρίθηκε το 2022 και θα διαρκέσει έως το 2026, αποσκοπεί επίσης στην παροχή νέων ευκαιριών σταδιοδρομίας και στην αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην κατάρτιση και στα επαγγέλματα στον τομέα των ΤΠΕ.

Το 2023 η **Κύπρος** επένδυσε στη διαδικτυακή πύλη «Ψηφιακή Ακαδημία Πολιτών», η οποία περιλαμβάνει εργαλείο που βοηθά τους πολίτες να αξιολογήσουν το επίπεδο των ψηφιακών τους δεξιοτήτων και τις ανάγκες τους, με τη διαμόρφωση πλάνου ανάπτυξης και την προσφορά ελεύθερης επιλογής μαθημάτων. Επιπλέον, στο πλαίσιο του ΣΑΑ της, η Κύπρος έχει επενδύσει σε προγράμματα κατάρτισης για την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων στα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Η **Λετονία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, έχει συμπεριλάβει διάφορα μέτρα που σχετίζονται με την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η υποστήριξη του προσδιορισμού και του σχεδιασμού των αναγκών κατάρτισης βάσει κοινής αξιολόγησης των βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων. Πολλά από τα μέτρα αυτά συνάδουν με τις διατάξεις του ευρωπαϊκού πλαισίου ψηφιακών ικανοτήτων. Τον Φεβρουάριο του 2023 η **Πολωνία** παρουσίασε νέο πρόγραμμα ανάπτυξης ψηφιακών ικανοτήτων για την αύξηση του επιπέδου των ψηφιακών ικανοτήτων του γενικού πληθυσμού και των ειδικών σε θέματα ΤΠΕ. Για την αντιμετώπιση των κενών ψηφιακού γραμματισμού, η **Σλοβακία** ενέκρινε τον Δεκέμβριο του 2022 εθνική στρατηγική για τις ψηφιακές δεξιότητες και σχέδιο δράσης με διάφορα μέτρα που στοχεύουν στους ειδικούς σε θέματα ΤΠΕ, στις γυναίκες στον τομέα των ΤΠΕ, στους εκπαιδευτικούς σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, στους εργαζομένους, στα άτομα που αναζητούν εργασία και στις μειονεκτούσες ομάδες, καθώς και στους ηλικιωμένους. Το 2023 η **Βουλγαρία** ανέπτυξε ηλεκτρονικές ενότητες για την εφαρμογή και την παροχή κουπονιών κατάρτισης, καθώς και για την εξέταση και την πιστοποίηση ψηφιακών δεξιοτήτων σε ηλεκτρονικό περιβάλλον. Η παροχή ηλεκτρονικών κουπονιών για κατάρτιση σε μισθωτούς και ανέργους με σκοπό την απόκτηση βασικών και ενδιάμεσων ψηφιακών δεξιοτήτων άρχισε τον Δεκέμβριο του 2023 και η παροχή κατάρτισης στις αρχές του 2024. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Πορτογαλία** εισήγαγε την ψηφιακή ακαδημία της Πορτογαλίας που αποσκοπεί στην παροχή ψηφιακών ικανοτήτων για όλους, επενδύοντας στην ένταξη και τον ψηφιακό γραμματισμό, στην εκπαίδευση των νέων γενεών, στα προσόντα του ενεργού πληθυσμού, στην προηγμένη και εξειδικευμένη κατάρτιση των ανωτέρων στελεχών και στην έρευνα. Στο πλαίσιο του προγράμματος Portugal Emprego+ Digital 2025, η Πορτογαλία παρέχει δωρεάν ψηφιακή κατάρτιση σε εργαζομένους, διευθυντικά στελέχη και διευθυντές εταιρειών, οντότητες της κοινωνικής οικονομίας και εκπαιδευτές.

Αρκετές χώρες της ΕΕ θέσπισαν μέτρα για την ενίσχυση της ανάπτυξης δεξιοτήτων μέσω μικροδιαπιστευτηρίων. Στη **Μάλτα**, ένα στρατηγικό μέτρο στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για τη διά βίου μάθηση 2023-30 εισάγει μικροδιαπιστευτήρια για τη διασφάλιση της πρόσβασης σε αντισταθμιστικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Στην **Ουγγαρία**, η τροποποίηση του 2023 του νόμου για την εκπαίδευση ενηλίκων εισήγαγε νομικό ορισμό για βασικούς όρους και διαδικασίες σχετικά με την παροχή σύντομων (κυρίως διαδικτυακών) μαθημάτων και την πιστοποίησή τους. Το καλοκαίρι του 2023 δρομολογήθηκε στην **Ουγγαρία** στο πλαίσιο του TSI έργο το οποίο στηρίζει τη θέσπιση γενικού νομικού πλαισίου και βάσης δεδομένων για τα μικροδιαπιστευτήρια, τα οποία καλύπτουν όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Μόλις τεθεί σε εφαρμογή το εν λόγω πλαίσιο, θα χρησιμοποιηθεί η χρηματοδότηση από τον MAA και το EKT+ για την παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη και τη χρήση μικροδιαπιστευτηρίων. Στην **Εσθονία**, ο νόμος για την εκπαίδευση ενηλίκων τροποποιείται προκειμένου να ενσωματωθούν στοιχεία διασφάλισης της ποιότητας στο πλαίσιο της παροχής μικροπροσόντων. Η υλοποίηση θα υποστηριχθεί με χρηματοδότηση της ΕΕ (EKT+, MAA, TΔM). Η **Ιρλανδία** είναι η πρώτη χώρα της ΕΕ που θέσπισε ένα συνεκτικό εθνικό πλαίσιο για εγγυημένα από ποιοτική άποψη μικροδιαπιστευτήρια. Αυτό έγινε μέσω του έργου MicroCreds, ενός 5ετούς έργου ύψους 12,3 εκατ. EUR της Πρωτοβουλίας Ανθρώπινου Κεφαλαίου (2020-25), με επικεφαλής την Irish Universities Association σε συνεργασία με διάφορα πανεπιστήμια και σε στενή συνεργασία με επιχειρήσεις. Το έργο χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Συνεχούς και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Έρευνας, Καινοτομίας και Επιστημών. Στην **Ισπανία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, ο νέος εθνικός κατάλογος προτύπων ικανοτήτων θα αντικαταστήσει τον σημερινό εθνικό κατάλογο επαγγελματικών προσόντων και θα παράσχει τη δυνατότητα μικροεκπαίδευσης και μικροδιαπιστευτηρίων, σύμφωνα με τον οργανικό νόμο του 2022 για την ΕΕΚ. Η Ισπανία προωθεί επίσης πανεπιστημιακά μικροδιαπιστευτήρια μέσω ειδικού σχεδίου δράσης, στο πλαίσιο του οποίου θα δημιουργηθούν περίπου 1 000 νέοι κύκλοι μαθημάτων και θα χορηγούνται 60 000 μικροδιαπιστευτήρια 15 μονάδων ECTS ετησίως.

Η αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση αποτελεί στόχο που επιδιώκουν όλα τα κράτη μέλη, για την επίτευξη του οποίου απαιτείται επείγουσα δράση πολιτικής σε αρκετές χώρες της ΕΕ όπου τα ποσοστά συμμετοχής παραμένουν σχετικά χαμηλά. Σύμφωνα με τον πρωταρχικό στόχο της ΕΕ σχετικά με τη μάθηση ενηλίκων, τουλάχιστον το 60 % των ενηλίκων πρέπει να συμμετέχει στη μάθηση κάθε χρόνο στην ΕΕ έως το 2030. Η βελτίωση της συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση ήταν επίσης ένας από τους κύριους στόχους της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης που έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν μέχρι στιγμής 15 κράτη μέλη, μεταξύ άλλων μέσω δράσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ και τον ΜΑΑ¹⁷⁸. Στο **Βέλγιο** εφαρμόζεται ολοκληρωμένη προσέγγιση, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, με την ανάπτυξη ειδικού συστήματος πληροφοριών και με ειδικές νομικές προσαρμογές. Στο πλαίσιο αυτό, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θέσπισε, από το 2023, το δικαίωμα σε τέσσερις ημέρες (πέντε από το 2024) αμειβόμενης εκπαιδευτικής άδειας ανά έτος για τους εργαζομένους σε εταιρείες με τουλάχιστον 20 εργαζομένους. Επιπροσθέτως, οι εταιρείες αυτές θα πρέπει να εντοπίζουν ευκαιρίες κατάρτισης για τους εργαζομένους τους. Το 2023 τρία κράτη μέλη ολοκλήρωσαν έργα προκειμένου να προετοιμάσουν το έδαφος για τη δρομολόγηση ή την αναθεώρηση των στρατηγικών τους για τις δεξιότητες, με την τεχνική βοήθεια του ΟΟΣΑ ή με χρηματοδότηση από το TSI. Οι προτεραιότητες του **Λουξεμβούργου** περιλαμβάνουν ευκαιρίες για να αναπτύξουν οι ενήλικες δεξιότητες σχετικές με την αγορά εργασίας, καλύτερη καθοδήγηση και διατήρηση ταλαντούχων ατόμων από το εξωτερικό. Το 2016 η **Ιρλανδία** είχε δρομολογήσει την εθνική της στρατηγική για τις δεξιότητες, με στόχους για το 2025, στο πλαίσιο της οποίας οι αξιολογήσεις προσδιόρισαν περαιτέρω δράσεις προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για πιο ισορροπημένη και διαφοροποιημένη προσφορά δεξιοτήτων και για καλύτερη χρήση των δεξιοτήτων με σκοπό την προώθηση της καινοτομίας. Η Ιρλανδία ολοκλήρωσε την επανεξέταση της στρατηγικής της για τις δεξιότητες το 2023, η οποία πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ. Από τον Οκτώβριο του 2022 η **Βουλγαρία** άρχισε να εφαρμόζει σχέδιο δράσης για τις δεξιότητες (με την υποστήριξη του TSI), το οποίο καλύπτει τις ανάγκες των νέων και των ενηλίκων σε δεξιότητες, καθώς και την ανάγκη καλύτερης χρήσης των διαθέσιμων δεξιοτήτων.

¹⁷⁸

Πρόκειται για τις BE, BG, CY, CZ, EE, EL, FR, HR, HU, LT, LV, PL, PT, RO, SK.

Οι ενισχυμένες εγγυήσεις για τη νεολαία εξακολουθούν να προωθούν την απασχολησιμότητα των νέων. Μεταξύ των πρόσφατων μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των ενισχυμένων εγγυήσεων για τη νεολαία και με τη στήριξη του EKT+, η **Ισπανία** επεξεργάζεται τροποποίηση όσον αφορά τη ρύθμιση του εθνικού συστήματος εγγυήσεων για τη νεολαία, η οποία αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των ελλείψεων στις διαδικασίες εγγραφής των νέων ΕΕΑΚ στο πλαίσιο των εγγυήσεων για τη νεολαία. Τον Οκτώβριο του 2022 η **Σλοβακία** ενέκρινε το εθνικό της σχέδιο «Εγγυήσεις για τη νεολαία», στο πλαίσιο του οποίου θα ενταθεί η στήριξη δράσεων για τη νεολαία, εξατομικευμένης παροχής συμβουλών, καθοδήγησης, ενημερωτικής εκστρατείας, εργαλείων για την σκιαγράφηση του προφίλ των νέων που αναζητούν εργασία, περαιτέρω εκπαίδευσης και ανάπτυξης και αξιολόγησης δεξιοτήτων (ιδίως ψηφιακών, πράσινων και επιχειρηματικών δεξιοτήτων), και θα δοθεί στήριξη για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την πρακτική άσκηση πτυχιούχων και την αυτοαπασχόληση. Η **Ελλάδα**, στο πλαίσιο του εθνικού της σχεδίου εγγυήσεων για τη νεολαία, ενέκρινε την «Εθνική στρατηγική για την απασχόληση των νέων 2021-27», η οποία θα αντιμετωπίσει την ανεργία των νέων διευκολύνοντας την πρόσβαση των νέων στην αγορά εργασίας μέσω της βελτίωσης των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητάς τους, μεταξύ άλλων με τη στήριξη του EKT+ και του ΜΑΑ. Τον Ιούνιο του 2022 η **Βουλγαρία** ενέκρινε την πρωτοβουλία «Απασχόληση των νέων+» που υποστηρίζεται από το EKT+, η οποία αποσκοπεί στην αύξηση της απασχολησιμότητας των νέων και στη διευκόλυνση της μετάβασής τους από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω περιόδων πρακτικής άσκησης, ενδοεργασιακής κατάρτισης και, γενικότερα, μέσω της απόκτησης μεταβιβάσιμων και μη τεχνικών δεξιοτήτων. Το έργο αποσκοπεί στη στήριξη 15 200 οικονομικά μη ενεργών ατόμων και ανέργων, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων. Στο πλαίσιο του προγράμματος Trajetos, η **Πορτογαλία** έχει ως στόχο να προωθήσει την πρόσβαση των νέων ΕΑΕΚ σε ευκαιρίες εκπαίδευσης, κατάρτισης, απασχόλησης ή επιχειρηματικότητας.

Στόχος των κρατών μελών είναι η βελτίωση της μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, η οποία συχνά στηρίζεται από τον ΜΑΑ. Η Ισπανία συμπεριέλαβε τις «Επενδύσεις για την ανεργία των νέων» στο οικείο ΣΑΑ, το οποίο αποτελείται από τρία προγράμματα. Το πρόγραμμα «Tandem» αποσκοπεί στην επίτευξη επαγγελματικής επάρκειας μέσω κατάρτισης εναλλασσόμενης με απασχόληση, ενώ τουλάχιστον το 25 % του προγράμματος επικεντρώνεται σε δεξιότητες που σχετίζονται με το κλίμα και το 25 % σε ψηφιακές δεξιότητες. Το δεύτερο είναι το πρόγραμμα «Πρώτη εμπειρία», το οποίο διευκολύνει την πρώτη εργασιακή εμπειρία, με τουλάχιστον το 20 % του προγράμματος να προορίζεται για δεξιότητες που σχετίζονται με το κλίμα και το 20 % για ψηφιακές δεξιότητες. Τέλος, το πρόγραμμα «*Investigo*» προβλέπει εργασία που συνδέεται με την ανάπτυξη ερευνητικού έργου. Στην **Κύπρο**, το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας σχεδιάζει να επεκτείνει τον πιλοτικό μηχανισμό παρακολούθησης αποφοίτων σε όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έως το 2023. Επιπλέον, τον Μάιο του 2023 εγκρίθηκαν στην **Πορτογαλία** δύο μεταρρυθμίσεις, στο πλαίσιο των οποίων προβλέπεται, κατά τη διάρκεια της δοκιμαστικής περιόδου, η υποχρεωτική χορήγηση μηνιαίου επιδόματος δοκιμαστικής περιόδου που ανέρχεται τουλάχιστον στο 80 % του νόμιμου κατώτατου μισθού και παρέχεται η δυνατότητα στους νέους εργαζόμενους σπουδαστές (κάτω των 27 ετών) να λαμβάνουν παράλληλα με τον μισθό τους οικογενειακό επίδομα και υποτροφίες σπουδών. Τέλος, η **Σουηδία** έχει δρομολογήσει δύο πρωτοβουλίες, η πρώτη από τις οποίες είναι μελέτη που διερευνά τις διαδρομές των νέων ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προς τον επαγγελματικό βίο, η οποία αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή το 2024. Στο πλαίσιο της δεύτερης πρωτοβουλίας, το 2023 οι δήμοι με υψηλή ανεργία μπορούν να έχουν πρόσβαση σε επιχορηγήσεις έως και 150 εκατ. σουηδικών κορονών (SEK) (περίπου 12,8 εκατ. EUR) για μέτρα δημιουργίας θέσεων εργασίας για νέους και για προσωρινές θέσεις θερινής εργασίας.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν δρομολογήσει και επεκτείνει πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της ένταξης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στην αγορά εργασίας, οι οποίες έχουν ως στόχο να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της πρόκλησης της γήρανσης του πληθυσμού και των σημερινών σημαντικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων. Στο Λουξεμβούργο, νόμος για τη χαλάρωση των κανόνων που περιορίζουν την αμειβόμενη απασχόληση των ατόμων που έχουν συνταξιοδοτηθεί πρόωρα επεκτάθηκε τον Μάρτιο του 2023 για να καλύψει τις ανάγκες προσωπικού σε διάφορους τομείς, ιδίως στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, λόγω των ελλείψεων ειδικευμένου προσωπικού. Τον Ιανουάριο του 2023 άρχισε να ισχύει στη **Φινλανδία νομοθετική τροποποίηση με στόχο την αύξηση της απασχόλησης των ατόμων ηλικίας άνω των 55 ετών κατά 10 000 άτομα έως το 2029, την κατάργηση των επιπλέον ημερών χορήγησης επιδόματος ανεργίας και τη θέσπιση νέας στοχευμένης προστασίας αναπροσαρμογής για τα άτομα ηλικίας άνω των 55 ετών.**

Τα κράτη μέλη θέσπισαν μέτρα για τη βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, σε πολλές περιπτώσεις για τη μεταφορά της οδηγίας για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής στο εθνικό δίκαιο. Για παράδειγμα, στη **Ρουμανία**, τον Σεπτέμβριο του 2022 επεκτάθηκε η άδεια πατρότητας από 5 σε 10 εργάσιμες ημέρες (και σε επιπλέον 5 ημέρες για τους πατέρες που έχουν λάβει πιστοποιητικό ολοκλήρωσης κύκλου μαθημάτων παιδικής φροντίδας). Θεσπίστηκαν επίσης νέοι κανόνες σχετικά με την υποχρέωση των εργοδοτών να εγκρίνουν τις άδειες πατρότητας, την απαγόρευση απόλυσης του εργαζομένου κατά τη διάρκεια της άδειας πατρότητας, καθώς και την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Στη **Σλοβενία**, οι τροποποιήσεις του νόμου για τη γονική προστασία και τις οικογενειακές παροχές θα αρχίσουν να ισχύουν τον Απρίλιο του 2024 και αφορούν το δικαίωμα γονικής άδειας (κάθε γονέας δικαιούται πλέον 160 ημέρες γονικής άδειας έναντι 130 ημερών στο παρελθόν, εκ των οποίων 60 ημέρες είναι μη μεταβιβάσιμες και για τους δύο γονείς), την άδεια πατρότητας, την πληρωμή / καταβολή αντισταθμιστικού μισθού σε περίπτωση μείωσης του χρόνου εργασίας κατά τη διάρκεια των εν λόγω αδειών και τις ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας. Στη **Φινλανδία**, από τον Σεπτέμβριο του 2022 και οι δύο γονείς λαμβάνουν υψηλότερη ποσόστωση 160 ημερών γονικού επιδόματος, εκ των οποίων 63 ημέρες κατ' ανώτατο όριο μπορούν να μεταβιβαστούν. Στην **Πολωνία**, νέα τροποποίηση του εργατικού κώδικα και άλλοι νόμοι από τον Απρίλιο του 2023 περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με την άδεια φροντίδας (έως 5 ημέρες ετησίως), τη γονική άδεια που πρέπει να μοιράζονται οι γονείς, την άδεια πατρότητας και την απουσία από την εργασία για λόγους ανωτέρας βίας. Τον Απρίλιο του 2023 η **Πορτογαλία** τροποποίησε τον εργατικό κώδικα, επεκτείνοντας την αποκλειστική άδεια πατρότητας σε 28 ημέρες, έναντι των σημερινών 20 ημερών, και προβλέποντας επίσης τη δυνατότητα λήψης γονικής άδειας με μορφή μερικής απασχόλησης. Στον νόμο για τον προϋπολογισμό του 2023, η **Ιταλία** χορήγησε έναν επιπλέον μήνα προαιρετικής άδειας μητρότητας ή, εναλλακτικά, άδειας πατρότητας, με αποδοχές 80 %, έως το έκτο έτος ζωής του παιδιού. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Κύπρος** εισήγαγε στην εθνική νομοθεσία το δικαίωμα γονικής άδειας μετ' αποδοχών, το δικαίωμα λήψης γονικής άδειας με ευέλικτο τρόπο, την άδεια φροντίδας, καθώς και το δικαίωμα των εργαζόμενων γονέων (με παιδιά έως 8 ετών) και των «φροντιστών» να ζητούν ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας. Κάθε εργαζόμενος γονέας με παιδί έως 8 ετών έχει ατομικό δικαίωμα γονικής άδειας δεκαοκτώ εβδομάδων. Στην **Ισπανία**, τον Ιούνιο του 2023 επεκτάθηκαν τα δικαιώματα άδειας στα άγαμα ζευγάρια, επέκταση που συμβάλλει στη μεταφορά της οδηγίας της ΕΕ για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές. Τα δικαιώματα αυτά αφορούν: i) την άδεια λόγω σοβαρού ατυχήματος ή ασθένειας· ii) την άδεια λόγω θανάτου· iii) το δικαίωμα σε μειωμένο ή προσαρμοσμένο ωράριο εργασίας· iv) την άδεια λόγω καταχώρισης της συμβίωσης· και v) άδειες για προσωπικούς λόγους (*excedencias*) για σκοπούς φροντίδας.

Τα κράτη μέλη θέσπισαν μέτρα για τη στήριξη της απασχόλησης των γυναικών και την αντιμετώπιση του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων. Στην **Εσθονία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, το Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Τάλιν και τη Στατιστική Υπηρεσία της Εσθονίας ανέπτυξε πρωτότυπο εργαλείο για το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων με την ονομασία «Pay Mirror». Το εργαλείο θα τεθεί σε εφαρμογή έως τις 31 Μαρτίου 2024 και θα προσφέρει στους εργοδότες έναν εύκολο τρόπο να λαμβάνουν και να αναλύουν δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων και τα πιθανά αίτια του στις επιχειρήσεις τους, στηρίζοντάς τους με τον τρόπο αυτόν ώστε να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και αποτελεσματικά μέτρα για την εφαρμογή της αρχής της ίσης αμοιβής για θέσεις εργασίας της αυτής αξίας. Στην **Ισπανία**, θα διατεθούν πόροι του ΜΑΑ για τη στήριξη της απασχόλησης των γυναικών μέσω τριών βασικών τομέων: α) κατάρτιση σχετικά με την ψηφιακή, πράσινη, μακροχρόνια φροντίδα, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική οικονομία· β) οδοί ένταξης για γυναίκες θύματα βίας ή εμπορίας ανθρώπων· και γ) συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου σε όλα τα στοιχεία των ετήσιων σχεδίων απασχόλησης των ΔΥΑ. Η **Αυστρία** δημοσίευσε πρόσκληση υποβολής σχεδίων για μέτρα που θα αποσκοπούν στη χειραφέτηση των κοριτσιών και των γυναικών στον ψηφιακό κόσμο, καθώς και στη διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών διαδρομών με έμφαση στον τομέα των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM). Στη **Γαλλία**, ένας νέος νόμος αυξάνει από τον Ιούλιο του 2023 στο 50 % την υποχρεωτική ποσόστωση των γυναικών για νέους διορισμούς σε ανώτερες και εκτελεστικές θέσεις στον δημόσιο τομέα. Εισάγει επίσης δείκτη επαγγελματικής ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στις δημόσιες υπηρεσίες, κατά το πρότυπο του ιδιωτικού τομέα, και εφαρμόζεται σε αρχές που απασχολούν περισσότερους από 50 υπαλλήλους. Στο **Βέλγιο**, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δρομολόγησε τον Απρίλιο του 2023 το έργο «Bread and Roses», το οποίο εστιάζει στην απασχόληση των γυναικών, ιδίως όσων βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Στη **Γερμανία**, μέσω του προγράμματος «Μαθήματα ένταξης με παιδί: Δομικά στοιχεία για το μέλλον» (*Integrationskurs mit Kind — Bausteine für die Zukunft*), η ομοσπονδιακή κυβέρνηση παρέχει στήριξη για τη φροντίδα των παιδιών στους συμμετέχοντες σε μαθήματα ένταξης οι οποίοι έχουν παιδιά που δεν έχουν ακόμη φτάσει σε ηλικία υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης, εάν δεν υπάρχουν αρκετές βασικές δημοτικές υπηρεσίες παιδικής φροντίδας. Στη **Σουηδία**, η κυβέρνηση και η σουηδική ένωση τοπικών αρχών και περιφερειών συμφώνησαν στην ανάληψη κοινής πρωτοβουλίας για τη στήριξη των γεννημένων στο εξωτερικό γυναικών με παιδιά ηλικίας 0-6 ετών. Η συμφωνία διαθέτει προϋπολογισμό που ανέρχεται σε λίγο λιγότερο από 20 εκατ. SEK (περίπου 1,7 εκατ. EUR) και θα καλύψει την περίοδο 2023-25. Στη **Μάλτα**, η Εθνική Επιτροπή για την Προώθηση της Ισότητας (NCPE) δρομολόγησε το εργαλείο ισότητας των αμοιβών τον Νοέμβριο του 2023. Το εργαλείο αυτό ελέγχει την «ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας» πιστοποιημένων οργανισμών (που απασχολούν περισσότερους από 50 υπαλλήλους) μεταξύ γυναικών και ανδρών, εντοπίζοντας τυχόν διαφορές στους μισθούς ή τα επιδόματα των εργαζομένων που δεν δικαιολογούνται.

Αρκετά κράτη μέλη θεσπίζουν μέτρα για τη βελτίωση της συμπεριληπτικότητας των εκπαιδευτικών τους συστημάτων και τη βελτίωση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στη διά βίου μάθηση. Στην **Ιρλανδία**, πιλοτικό έργο θα αυξήσει την ικανότητα των σχολείων να σχεδιάζουν και να παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες για τη στήριξη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης σε συμβατικά περιβάλλοντα, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών για τη διασφάλιση της ποιοτικής συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, καθώς και την προώθηση της ευαισθητοποίησης των ενδιαφερόμενων μερών όσον αφορά τη συμπεριληπτική εκπαίδευση. Το έργο υποστηρίζεται από το TSI και θα καλύψει δύο σχολικά έτη, έως τον Ιούνιο του 2025. Επιπλέον, το 4ο εθνικό σχέδιο πρόσβασης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση θα συνεχίσει να διευκολύνει την πρόσβαση και την επιτυχή ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των σπουδαστών με αναπηρία. Το **Βέλγιο** θέσπισε το 2022 νέο ομοσπονδιακό νόμο, ο οποίος επιβάλλει στους εργοδότες 20 ή περισσότερων εργαζομένων την υποχρέωση να καταρτίζουν κάθε χρόνο πρόγραμμα ενδοεταιρικής κατάρτισης, σε διαβούλευση με το συμβούλιο εκπροσώπησης των εργαζομένων, τη συνδικαλιστική εκπροσώπηση ή τους εργαζομένους, καθορίζοντας τις ομάδες-στόχους μεταξύ των εργαζομένων. Το πρόγραμμα αυτό θα επικεντρωθεί ιδίως στις ομάδες κινδύνου που ορίζονται στις συλλογικές συμβάσεις (συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία) και στα προφίλ επαγγελματικών καθηκόντων τα οποία παρουσιάζουν έλλειψη. Η **Γαλλία** ψήφισε νόμο που αποσκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας του προσωπικού υποστήριξης των σπουδαστών με αναπηρία και των εκπαιδευτικών βοηθών, μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης σε συμβάσεις αορίστου χρόνου. Η **Μάλτα** έχει δρομολογήσει μεταρρύθμιση στο πλαίσιο του ΣΑΑ για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών οδών προς μια συμπεριληπτική και ποιοτική εκπαίδευση.

Αρκετά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα για τη στήριξη της ένταξης των εκτοπισθέντων από την Ουκρανία στην αγορά εργασίας. Από τον Μάρτιο του 2022 έως τον Απρίλιο του 2024 η **Αυστρία** έδωσε τη δυνατότητα σε εκπαιδευτικούς από την Ουκρανία να απασχολούνται μέσω ειδικής σύμβασης βάσει των προσόντων τους, αναστέλλοντας προσωρινά την απαίτηση να διαθέτουν τουλάχιστον βασικές δεξιότητες στη γερμανική γλώσσα. Η **Βουλγαρία** έχει θεσπίσει στοχευμένη στήριξη ύψους 6,9 εκατ. EUR από τους πόρους REACT-EU για την προώθηση της ταχείας ένταξης περισσότερων από 3 220 προσφύγων από την Ουκρανία στην αγορά εργασίας. Στη **Σουηδία**, από τον Μάρτιο του 2023 οι δήμοι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε κρατικές επιχορηγήσεις ύψους 100 εκατ. SEK (περίπου 8,5 εκατ. EUR) για την παροχή δημοτικής εκπαίδευσης ενηλίκων στα σουηδικά σε άτομα που προστατεύονται από την οδηγία περί προσωρινής προστασίας. Από τον Ιούνιο του 2022 οι Ουκρανοί πρόσφυγες, οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτηση για άδεια διαμονής στη **Γερμανία** βάσει της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας και δεν έχουν βρει εργασία, είναι επιλέξιμοι να έχουν πρόσβαση σε τακτική κοινωνική βοήθεια και παροχές για άτομα που αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε μαθήματα ένταξης και γλώσσας, σε προσφορές εργασίας και σε στήριξη για την οργάνωση της φροντίδας των παιδιών.

2.3 Κατευθυντήρια γραμμή 7: Βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας και της αποτελεσματικότητας του κοινωνικού διαλόγου

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η εφαρμογή της κατευθυντήριας γραμμής 7 για την απασχόληση, βάσει της οποίας συνιστάται στα κράτη μέλη να βελτιώσουν τη λειτουργία των αγορών εργασίας και την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού διαλόγου. Καλύπτεται, μεταξύ άλλων, η εξισορρόπηση ευελιξίας και ασφάλειας στις πολιτικές για την αγορά εργασίας, η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, η πρόληψη του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και η προώθηση της μετάβασης σε συμβάσεις αορίστου χρόνου, καθώς και η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας. Οι εν λόγω στόχοι συνάδουν με τις αρχές 4 (ενεργός υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης), 5 (ασφαλής και ευπροσάρμοστη απασχόληση), 7 (ενημέρωση για τους όρους απασχόλησης και προστασία σε περίπτωση απολύσεων), 8 (κοινωνικός διάλογος και συμμετοχή των εργαζομένων), 10 (υγιές, ασφαλές και κατάλληλα προσαρμοσμένο περιβάλλον εργασίας) και 13 (επιδόματα ανεργίας) του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Επίσης, εξετάζεται η προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και η συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στη βάση υφιστάμενων εθνικών πρακτικών. Στο σημείο 2.3.2 αναφέρονται τα μέτρα πολιτικής που λαμβάνουν τα κράτη μέλη στους τομείς αυτούς.

2.3.1 Βασικοί δείκτες

Παρόλο που διαφορετικές συμβατικές ρυθμίσεις καλύπτουν επίσης διάφορες ατομικές προτιμήσεις και ανάγκες, προσφέροντας μεγαλύτερη ευελιξία, ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας παραμένει μία από τις πολλές αιτίες ανισότητας. Αυτό ισχύει ιδίως όταν οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου δεν λειτουργούν ως εφελκυστικό για θέσεις εργασίας αορίστου χρόνου. Οι εν λόγω συμβάσεις (και ιδίως όσες έχουν πολύ μικρή διάρκεια) συνδέονται συχνά με λιγότερο ευνοϊκούς όρους εργασίας, λιγότερα κίνητρα για πρόσβαση ή επενδύσεις σε συνεχή εκπαίδευση και εξειδικευμένη κατάρτιση για την εκάστοτε θέση εργασίας, καθώς και κενά στην κοινωνική προστασία σε σύγκριση με την απασχόληση αορίστου χρόνου¹⁷⁹. Οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς υπαλλήλους (οι λεγόμενοι «εργαζόμενοι για ίδιο λογαριασμό») αντιμετωπίζουν επίσης γενικά μεγαλύτερους κινδύνους ανασφάλειας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να αποκρύπτουν σχέσεις εξαρτημένης εργασίας («ψευδής» αυτοαπασχόληση), ενώ εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν επίσης κενά στην κάλυψη κοινωνικής προστασίας¹⁸⁰. Γενικότερα, η ευρεία χρήση άτυπων μορφών απασχόλησης μπορεί επίσης να μειώσει την ελκυστικότητα τομέων και επαγγελμάτων για τους εργαζομένους και, ως εκ τούτου, να συμβάλει στη δημιουργία ελλείψεων εργατικού δυναμικού¹⁸¹. Η ευρεία επιλογή συμβατικών ρυθμίσεων πρέπει να συμβαδίζει με επαρκή πρόσβαση σε κοινωνική προστασία και σε ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης, ώστε οι εργαζόμενοι να προετοιμάζονται παράλληλα για τους μελλοντικούς μετασχηματισμούς. Η πρόληψη των εργασιακών σχέσεων που οδηγούν σε χαμηλότερη εργασιακή ασφάλεια, μεγαλύτερη ανασφάλεια και κατάχρηση των άτυπων συμβάσεων συμβάλλει στην εφαρμογή της αρχής 5 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων για ασφαλή και ευπροσάρμοστη απασχόληση.

¹⁷⁹ Eurofound, *Labour market segmentation Observatory* (Κατακερματισμός της αγοράς εργασίας), 2019.

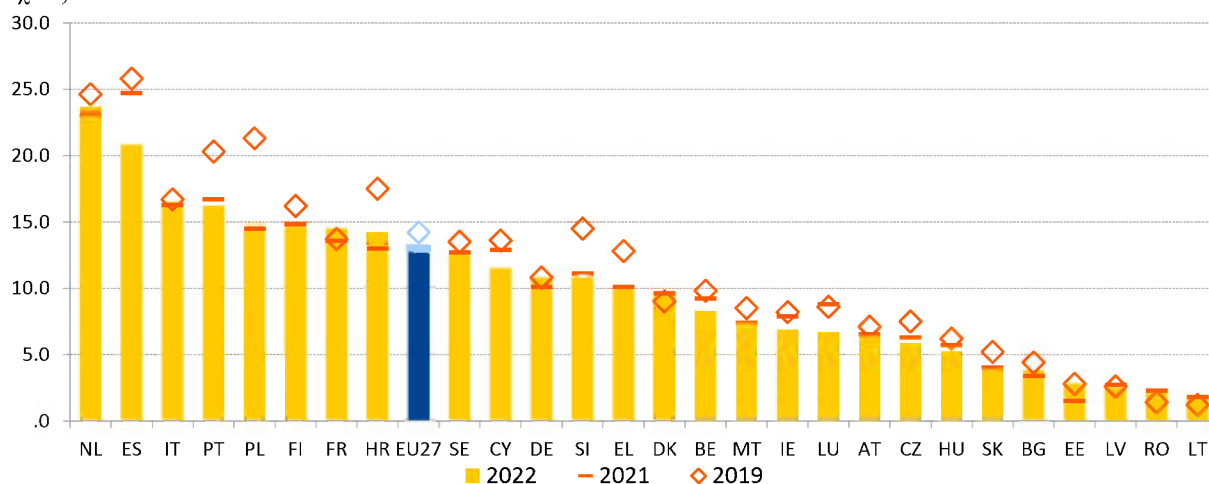
¹⁸⁰ Βλ. την έκθεση για την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου του 2019 σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία COM(2023) 43 final.

¹⁸¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Employment and Social Developments in Europe, Annual review 2023* (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη, Ετήσια ανασκόπηση 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

Η σταθερή αύξηση της απασχόλησης μετά την κρίση λόγω COVID-19 δεν έχει οδηγήσει σε αύξηση του ποσοστού των προσωρινά απασχολούμενων εργαζομένων στην ΕΕ. Το ποσοστό των εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου στην ΕΕ μεταξύ όλων των εργαζομένων ηλικίας 20-64 ετών παρέμεινε γενικά σταθερό στο 12,9 % το 2022, δηλαδή 1,3 εκατοστιαίες μονάδες κάτω από το ανώτατο επίπεδο του 2019¹⁸². Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών, με διαφορά 22 εκατοστιαίων μονάδων μεταξύ του υψηλότερου και των χαμηλότερου ποσοστού. Παρόλο που οι Κάτω Χώρες, η Ισπανία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Πολωνία και η Φινλανδία καταγράφουν ποσοστά προσωρινής απασχόλησης σε ποσοστό περίπου ίσο με ή μεγαλύτερο από το 15 %, τα ποσοστά είναι μικρότερα του 4 % στη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Ρουμανία και τη Λιθουανία (βλ. διάγραμμα 2.3.1). Όσον αφορά τα τελευταία τριμηνιαία στοιχεία, το ποσοστό των εργαζομένων προσωρινής απασχόλησης (ηλικίας 20-64 ετών· στοιχεία προσαρμοσμένα στις εποχικές διακυμάνσεις) διαμορφώθηκε στο 12,3 % το δεύτερο τρίμηνο του 2023 στην ΕΕ, χαμηλότερο κατά 1 εκατοστιαία μονάδα σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2022. Μεταξύ του δεύτερου τριμήνου του 2020 και του δεύτερου τριμήνου του 2023, η Ισπανία και η Πολωνία κατέγραψαν σημαντικές μειώσεις στα ποσοστά των προσωρινά απασχολούμενων εργαζομένων (κατά 5,2 και 3,9 εκατοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα), ενώ αυξήσεις (άνω των 2 εκατοστιαίων μονάδων) παρατηρήθηκαν στη Γαλλία και την Ιταλία.

Διάγραμμα 2.3.1: Προσωρινή απασχόληση χαμηλότερη από τα προ κρίσης επίπεδα, παρότι οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών είναι σημαντικές

Ποσοστό των εργαζομένων προσωρινής απασχόλησης μεταξύ όλων των εργαζομένων (20-64 ετών, ως %, ετήσια στοιχεία)

Σημείωση: Ο ορισμός διαφέρει στην ES και τη FR το 2021 και το 2022 (βλ. μεταδεδομένα).

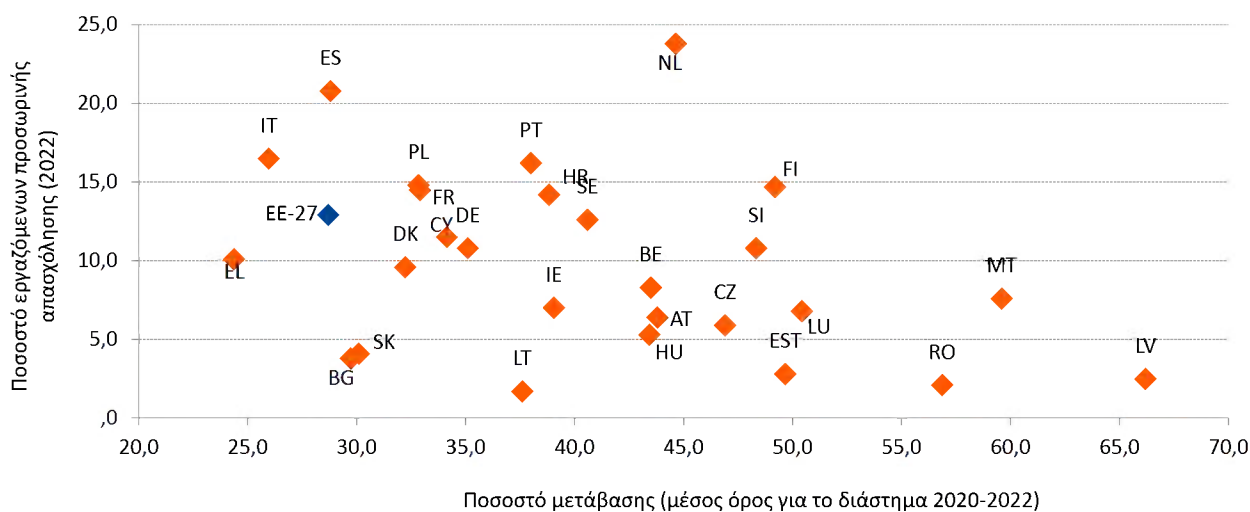
Πηγή: Eurostat, [lfsi_pt_a], ΕΕΔ της ΕΕ.

¹⁸² Αυτό ορίζεται ως ύπαρξη άτυπης ρύθμισης εργασίας (όπως ευέλικτες συμβάσεις, συμβάσεις ορισμένου χρόνου, συμβάσεις εφημερίας και μηδενικών ωρών εργασίας), σύμβασης με γραφείο εύρεσης προσωρινής απασχόλησης ή ως μερική απασχόληση (δείκτες της Eurostat [lfsi_pt_a] και [lfsi_pt_q]).

Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα υψηλά ποσοστά προσωρινής απασχόλησης συνδυάζονται με χαμηλά ποσοστά μετάβασης σε συμβάσεις αορίστου χρόνου, κάτι που εγείρει προκλήσεις για την επίτευξη εύρυθμων και συμπεριληπτικών αγορών εργασίας. Το 2022 η Ισπανία και η Ιταλία είχαν υψηλά ποσοστά συμβάσεων ορισμένου χρόνου (άνω του 15 %, με την Ισπανία να υπερβαίνει ακόμα και το 20 %) σε συνδυασμό με χαμηλά ποσοστά μετάβασης (κάτω του 30 %), (οι μέσοι όροι της ΕΕ είναι 12,9 % και 28,7 % για τις δύο στατιστικές, αντίστοιχα —βλ. διάγραμμα 2.3.2). Άλλα κράτη μέλη, όπως οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία, η Πολωνία, η Φινλανδία, η Γαλλία και η Κροατία, εξακολουθούν να εμφανίζουν ποσοστά προσωρινής απασχόλησης πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά σε συνδυασμό με σχετικά υψηλά ποσοστά μετάβασης σε συμβάσεις αορίστου χρόνου (μεταξύ 32 % και 50 %). Αντίθετα, η Λετονία, η Ρουμανία και η Εσθονία παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά συμβάσεων ορισμένου χρόνου (κάτω του 4 %), τα οποία συνοδεύονται από πολύ υψηλά ποσοστά μετάβασης (πλησίον ή άνω του 50 %).

Διάγραμμα 2.3.2: Οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου συνοδεύονται, σε ορισμένες περιπτώσεις, από χαμηλά ποσοστά μετάβασης σε θέσεις εργασίας αορίστου χρόνου

Εργαζόμενοι προσωρινής απασχόλησης ως ποσοστό του συνολικού αριθμού εργαζομένων (ηλικίας 20-64 ετών) το 2022 και ποσοστό μετάβασης σε θέσεις εργασίας αορίστου χρόνου (ηλικίας 15-64 ετών) (μέση τιμή για το 2020, το 2021 και το 2022).

Σημείωση: Για τα ποσοστά μετάβασης από συμβάσεις ορισμένου χρόνου σε συμβάσεις αορίστου χρόνου λαμβάνεται υπόψη η ευρύτερη ηλικιακή ομάδα των 15-64 ετών. Το ποσοστό εργασιακής μετάβασης για τις DE, FR, LT, AT, PT και τον μέσο όρο της ΕΕ-27 αφορούν το 2020· οι τιμές για την IE, τη SK και τη SE αφορούν το 2021. Για την προσωρινή απασχόληση χρησιμοποιείται η ηλικιακή ομάδα των 20-64 ετών, σύμφωνα με τον πρωταρχικό δείκτη του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων για την απασχόληση και τη σχετική ανάλυση στην ενότητα. Ο ορισμός διαφέρει για την ES και τη FR το 2022.

Πηγή: Eurostat, [lfsa_etpgan] ΕΕΔ της ΕΕ και [ilc_lvgl32] EU-SILC.

Ορισμένοι εργαζόμενοι απασχολούνται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου επειδή δεν μπορούν να βρουν εργασία αορίστου χρόνου ή η θέση είναι διαθέσιμη μόνο στο πλαίσιο αυτού του είδους σύμβασης, με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Το ποσοστό των εργαζομένων με καθεστώς μη ηθελημένης προσωρινής απασχόλησης αποτελεί σημαντική ένδειξη κατακερματισμού της αγοράς εργασίας που δεν αντιστοιχεί σε προτιμήσεις για μεγαλύτερη ευελιξία από την πλευρά των εργαζομένων. Το ποσοστό των εργαζομένων (ηλικίας 20-64 ετών) που απασχολούνται μη ηθελημένα με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ανήλθε στο 7,3 % στην ΕΕ το 2022, ποσοστό κατά 0,6 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο σε σύγκριση με το 2021. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, με ποσοστά που κυμαίνονται από άνω του 10 % στην Ισπανία, την Ιταλία, την Πορτογαλία, τη Φινλανδία και την Κύπρο έως το 3 % ή χαμηλότερα στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, τη Δανία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία και τη Λιθουανία¹⁸³. Το ποσοστό μη ηθελημένης προσωρινής απασχόλησης είναι γενικά υψηλότερο μεταξύ των εργαζόμενων γυναικών (με ορισμένες εξαιρέσεις, όπως στη Βουλγαρία, τη Λιθουανία και στο Λουξεμβούργο), μολονότι η διαφορά είναι σχετικά περιορισμένη συνολικά (μικρότερη από 1,5 εκατοστιαίες μονάδες), εκτός από την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ισπανία και τη Φινλανδία, όπου είναι μεγαλύτερη από 4 εκατοστιαίες μονάδες.

Το ποσοστό εργαζομένων σε προσωρινή απασχόληση παραμένει σημαντικό μεταξύ των νέων, των γυναικών και των μεταναστών. Το 2022 ανήλθε στο 50 % των νέων (ηλικίας 15-24 ετών) στην ΕΕ (αυξημένο κατά 1 εκατοστιαία μονάδα σε σύγκριση με το 2021). Το ποσοστό αυτό είναι κατά 39,1 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό για τα άτομα ηλικίας 25-59 ετών. Το 2022 τα υψηλότερα ποσοστά νέων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου αναφέρθηκαν στις Κάτω Χώρες, στη Σλοβενία, την Πορτογαλία, την Ιταλία και την Ισπανία (περίπου στο 60 % ή μεγαλύτερα), ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφηκαν στη Ρουμανία και τη Λιθουανία (κάτω από 10 %, βλ. διάγραμμα 2.3.3). Το ποσοστό των εργαζόμενων γυναικών (ηλικίας 20-64 ετών) με συμβάσεις ορισμένου χρόνου στην ΕΕ ήταν 14 %, γενικά αμετάβλητο σε σχέση με το 2021. Το χάσμα μεταξύ των φύλων όσον αφορά την προσωρινή απασχόληση αυξήθηκε από 1,5 εκατοστιαίες μονάδες το 2021 σε 2 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, με σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Τα μεγαλύτερα ποσοστά εργαζόμενων γυναικών με καθεστώς προσωρινής απασχόλησης παρατηρήθηκαν στις Κάτω Χώρες, στην Ισπανία, τη Φινλανδία και την Ιταλία (περίπου στο 18 % ή μεγαλύτερα), ακολουθούμενες από την Κροατία, την Πορτογαλία, την Πολωνία, τη Γαλλία, την Κύπρο και τη Σουηδία (όλες πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ). Στη Ρουμανία, τη Λιθουανία, την Εσθονία, τη Λετονία και τη Βουλγαρία, το ποσοστό ήταν περίπου ή χαμηλότερο από 4 %. Το 2021 ένας στους πέντε μετανάστες απασχολούνταν με σύμβαση ορισμένου χρόνου, σε σύγκριση με περίπου έναν στους οκτώ γηγενείς εργαζομένους¹⁸⁴. Συνολικά, το 2022 οι εργαζόμενοι με προσωρινή απασχόληση αντιμετώπισαν επίσης υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας (12,2 %, με βάση τα εισοδήματα του 2021) σε σύγκριση με τους εργαζομένους με συμβάσεις αορίστου χρόνου (5,2 %)¹⁸⁵.

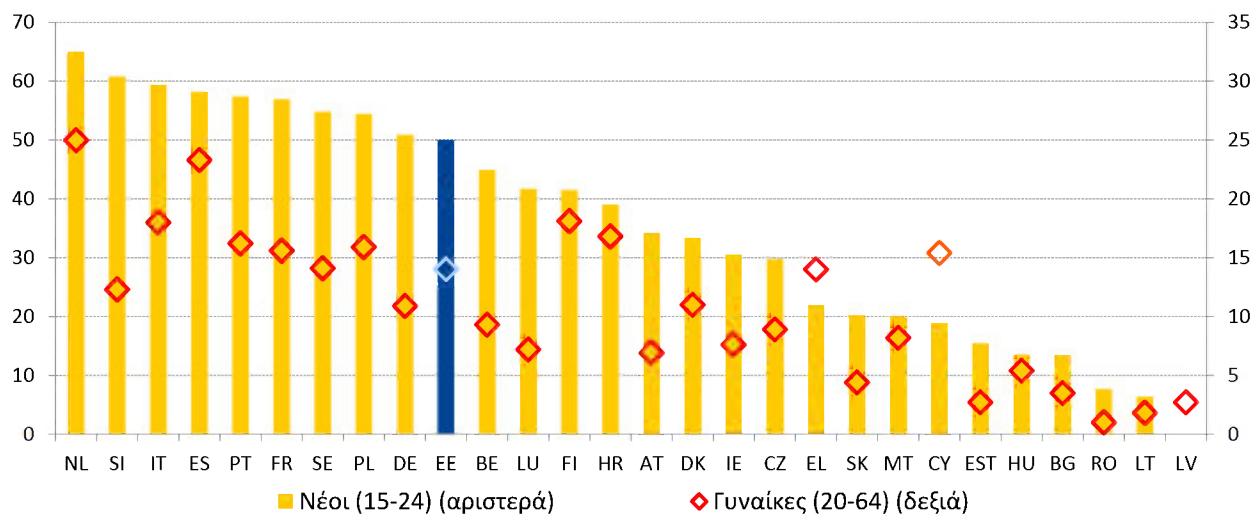
¹⁸³ Eurostat [[lfsa_etgar](#)]. Χαμηλή αξιοπιστία για τις EST, LV και SK το 2022. Ο ορισμός διαφέρει για την ES και τη FR.

¹⁸⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Employment and Social Developments in Europe, Annual review 2023* (Εργασιακές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη, Ετήσια ανασκόπηση 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

¹⁸⁵ Eurostat [[ilc_iw05](#)].

Διάγραμμα 2.3.3: Η συχνότητα της προσωρινής απασχόλησης για τους νέους και τις γυναίκες διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών

Ποσοστό εργαζομένων προσωρινής απασχόλησης μεταξύ όλων των εργαζόμενων γυναικών (ως %, 2022, δεξιός άξονας) και ποσοστό νέων εργαζομένων προσωρινής απασχόλησης (ηλικίας 15-24 ετών) μεταξύ όλων των εργαζομένων σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα (ως %, 2022, δεξιός άξονας).

Σημείωση: Δεν υπάρχουν στοιχεία για τη LV.

Πηγή: Eurostat [lfsi_pt_a], EU LFS.

Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης συνέχισε να μειώνεται αργά αλλά σταθερά το 2022

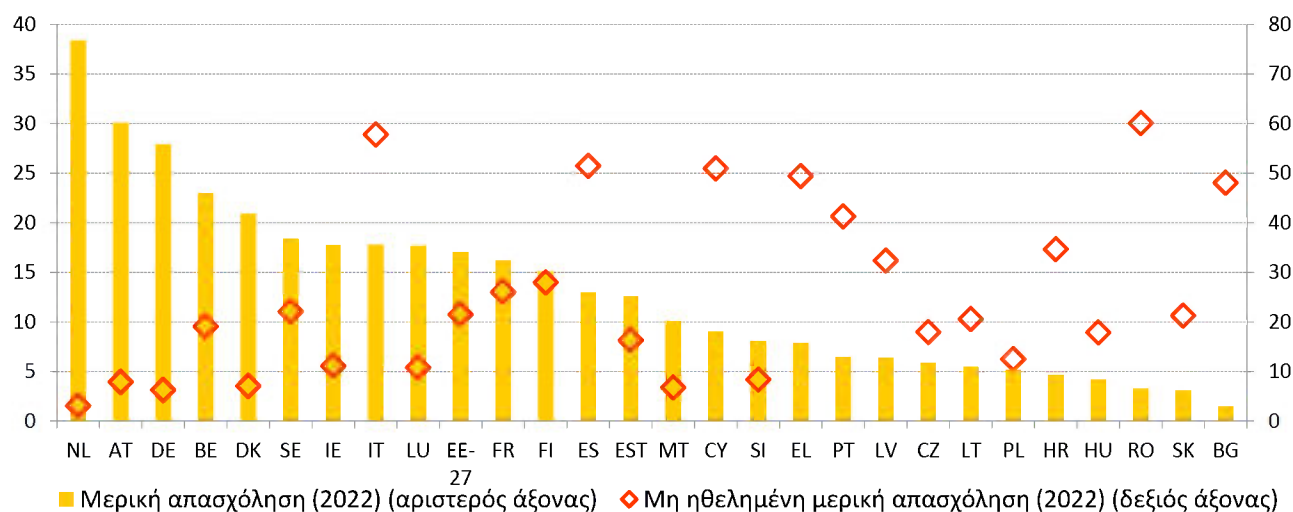
στην ΕΕ, αλλά διατηρήθηκε μια σημαντική συνιστώσα αναγκαστικού χαρακτήρα σε αρκετά κράτη μέλη. Περίπου 32,8 εκατομμύρια εργαζόμενοι (ηλικίας 20-64 ετών) εργάζονταν με

καθεστώς μερικής απασχόλησης στην ΕΕ το 2022, δηλαδή 2,7 εκατομμύρια λιγότεροι σε σύγκριση με το 2019. Ο εν λόγω αριθμός αντιπροσωπεύει ποσοστό 17 % το 2022 (1,7 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο σε σύγκριση το 2019). Αυτή η πτωτική τάση μπορεί επίσης να συμβάλει σημαντικά, τουλάχιστον εν μέρει, στην αντιμετώπιση των σημαντικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην Ένωση. Ωστόσο, οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών εξακολουθούν να είναι σημαντικές. Οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Δανία κατέγραψαν ποσοστά εργαζομένων μερικής απασχόλησης άνω του 20 %, ενώ η Βουλγαρία, η Σλοβακία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία και η Κροατία βρίσκονται κάτω από το 5 % (βλ. διάγραμμα 2.3.4). Το 2022 το ποσοστό της μη ηθελμένης μερικής απασχόλησης επί της συνολικής μερικής απασχόλησης μειώθηκε κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες, στο 21,5 %, στην ΕΕ, και σε αυτήν την περίπτωση με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών¹⁸⁶. Η Ρουμανία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Κύπρος, η Ελλάδα και η Βουλγαρία ανέφεραν ποσοστά περίπου στο 50 % ή μεγαλύτερα, ενώ οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Γερμανία, η Δανία, η Μάλτα και η Σλοβενία κατέγραψαν τιμές κάτω από 10 %.

¹⁸⁶ Eurostat [lfsa_eppgai], EU LFS.

Διάγραμμα 2.3.4: Το ποσοστό μερικής απασχόλησης εξακολουθεί να μειώνεται με αργούς ρυθμούς, αλλά με έντονες διαφορές όσον αφορά τη συνιστώσα αναγκαστικού χαρακτήρα μεταξύ των κρατών μελών

Ποσοστό μερικής απασχόλησης επί της συνολικής απασχόλησης (ηλικίας 20-64 ετών) και μη ηθελημένης μερικής απασχόλησης ως ποσοστό επί της συνολικής μερικής απασχόλησης (ηλικίας 20-64 ετών) (ως %, ετήσια στοιχεία).

Σημείωση: Ο ορισμός διαφέρει στην ES και τη FR το 2021 και το 2022 (βλ. μεταδεδομένα).

Πηγή: Eurostat, [lfsi_pt_a] και [lfsa_eppgai], ΕΕΔ της ΕΕ.

Το ποσοστό των «μεμονωμένων αυτοαπασχολούμενων» είναι σχετικά υψηλό σε αρκετά κράτη μέλη, ενώ οι νέοι συχνά εξαρτώνται περισσότερο από έναν κύριο ή έναν μόνο πελάτη. Το 2022 οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς υπαλλήλους (δηλαδή οι «μεμονωμένοι αυτοαπασχολούμενοι») αντιπροσώπευαν το 9 % της συνολικής απασχόλησης στην ΕΕ (για την ηλικιακή ομάδα των 20-64 ετών), δηλαδή περίπου 17,5 εκατομμύρια άτομα¹⁸⁷. Μετά από μια σημαντική μείωση το 2020, το ποσοστό δεν έχει ανακάμψει ακόμη στο προ κρίσης επίπεδο (9,4 % το 2019). Τα υψηλότερα ποσοστά (άνω του 14 %) παρατηρούνται στην Ελλάδα, την Πολωνία και την Ιταλία, και ακολουθούν η Τσεχία, οι Κάτω Χώρες, η Σλοβακία, η Μάλτα, το Βέλγιο, η Λιθουανία και η Ρουμανία (πάνω από 10 %). Αντιθέτως, τα χαμηλότερα ποσοστά (κάτω από 6 %) καταγράφονται στη Γερμανία, τη Δανία, τη Σουηδία και στο Λουξεμβούργο. Το 2022 υπήρχαν περίπου 770 000 αυτοαπασχολούμενοι χωρίς υπαλλήλους στην ΕΕ (ή περίπου το 4 % του συνολικού αριθμού των αυτοαπασχολούμενων χωρίς υπαλλήλους) που αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο της αποκαλούμενης «εξαρτώμενης αυτοαπασχόλησης» (δηλαδή αυτοαπασχολούμενοι οι οποίοι εργάστηκαν κατά τους τελευταίους 12 μήνες για έναν μόνο ή για έναν κύριο πελάτη και ο εν λόγω πελάτης αποφάσιζε σχετικά με το ωράριο εργασίας τους). Έκθεση της Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας δείχνει ότι τα χαρακτηριστικά αυτής της εξαρτώμενης αυτοαπασχόλησης μπορεί να είναι συχνότερα μεταξύ των νέων αυτοαπασχολούμενων (ποσοστό 6 % των ατόμων ηλικίας 15-34 ετών). Όσον αφορά τα είδη επαγγελμάτων, τέτοια χαρακτηριστικά οικονομικής και οργανωτικής εξάρτησης είναι πιο διαδεδομένα για τους χειριστές εγκαταστάσεων και μηχανημάτων, τους συναρμολογητές και τους ανειδίκευτους εργάτες (9,8 %), στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας (5,8 %) και στους τομείς της πληροφορίας και των επικοινωνιών, των χρηματοοικονομικών και των ασφαλίσεων, καθώς και των κτηματομεσιτικών δραστηριοτήτων (4,1 %)¹⁸⁸.

¹⁸⁷ Δεν γίνεται σύγκριση με τις τιμές πριν από το 2021, καθώς υπάρχει διακοπή στη χρονολογική σειρά για τον εν λόγω δείκτη το 2021 για όλα τα κράτη μέλη εξαιτίας της [έναρξης ισχύος του νέου κανονιστικού πλαισίου για τις ευρωπαϊκές κοινωνικές στατιστικές](#). Eurostat [[lfsa_esgais](#)] και [[lfsa_egaps](#)], ΕΕΔ της ΕΕ. Βλ. επίσης Milasi, Santo, et al., Solo self-employment and lack of paid employment, 2022:

¹⁸⁸ Τα στοιχεία αυτά ενδέχεται να μην ευθυγραμμίζονται με τους ορισμούς που χρησιμοποιούνται στην εθνική νομοθεσία και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή. Βλ.: Williams, C., et al., [Extent of dependent self-employment in the European Union](#) (Έκταση της εξαρτώμενης αυτοαπασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση). Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας: Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, 2023.

Η ανάκαμψη των αγορών εργασίας της ΕΕ ενίσχυσε τον ρόλο της οικονομίας των πλατφορμών, κάτι που συμβάλλει στη δημιουργία ευκαιριών στην αγορά εργασίας, μπορεί όμως επίσης να θέσει προκλήσεις όσον αφορά τους όρους εργασίας και την κοινωνική προστασία. Κατά μέσο όρο, οι απαντήσαντες στην ΕΕ ανέφεραν ότι παρείχαν εργασία μέσω διαδικτυακών ψηφιακών πλατφορμών το 2022 σε ποσοστό 2,4 % και μέσω ψηφιακών πλατφορμών με επιτόπου παρουσία σε ποσοστό 1,9 %¹⁸⁹. Στο διάγραμμα 2.3.5 παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά το ποσοστό των απαντησάντων που δήλωσαν ότι παρείχαν εργασία μέσω ψηφιακών πλατφορμών εργασίας, όπως 8,5 % στη Μάλτα και 7,5 % στη Σλοβακία και την Πορτογαλία, έναντι 2,5 % στις Κάτω Χώρες και 1,4 % στη Δανία. Παρόλο που τα ποσοστά ανδρών και γυναικών που έχουν παράσχει εργασία σε πλατφόρμες είναι σχετικά παρόμοια, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των φύλων όσον αφορά τα αντίστοιχα κίνητρα για την επιλογή τέτοιου είδους εργασίας (δηλαδή οι γυναίκες χρησιμοποιούν την εργασία σε πλατφόρμες για να αποκτήσουν πρόσθετο εισόδημα και ευελιξία ώστε να αντεπεξέρχονται παράλληλα σε οικογενειακές υποχρεώσεις, ενώ οι άνδρες την προτιμούν για να έχουν ευκαιρίες εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο και να επεκτείνουν την πελατειακή βάση τους)¹⁹⁰. Συνολικά, οι προκλήσεις που σχετίζονται με την εργασία σε πλατφόρμες συνδέονται με την αδιαφάνεια των συστημάτων αλγοριθμικής διαχείρισης και την επίπτωσή τους στην κατανομή των καθηκόντων και, κατ' επέκταση, στις αποδοχές των εργαζομένων σε πλατφόρμες (όπως αναλύεται λεπτομερώς στο σχετικό πλαίσιο 5 του πυλώνα), καθώς και με τον ενδεχόμενο εσφαλμένο χαρακτηρισμό του καθεστώτος απασχόλησης των εν λόγω εργαζομένων (οι οποίοι ενδέχεται να χαρακτηρίζονται εσφαλμένα ως αυτοαπασχολούμενοι και, ως εκ τούτου, να μην επωφελούνται από εργασιακά δικαιώματα και προστασία). Επίσης, η πρόσβαση σε συλλογική εκπροσώπηση και διαπραγμάτευση παραμένει, μέχρι στιγμής, περιορισμένη στο πλαίσιο της εργασίας σε πλατφόρμες¹⁹¹.

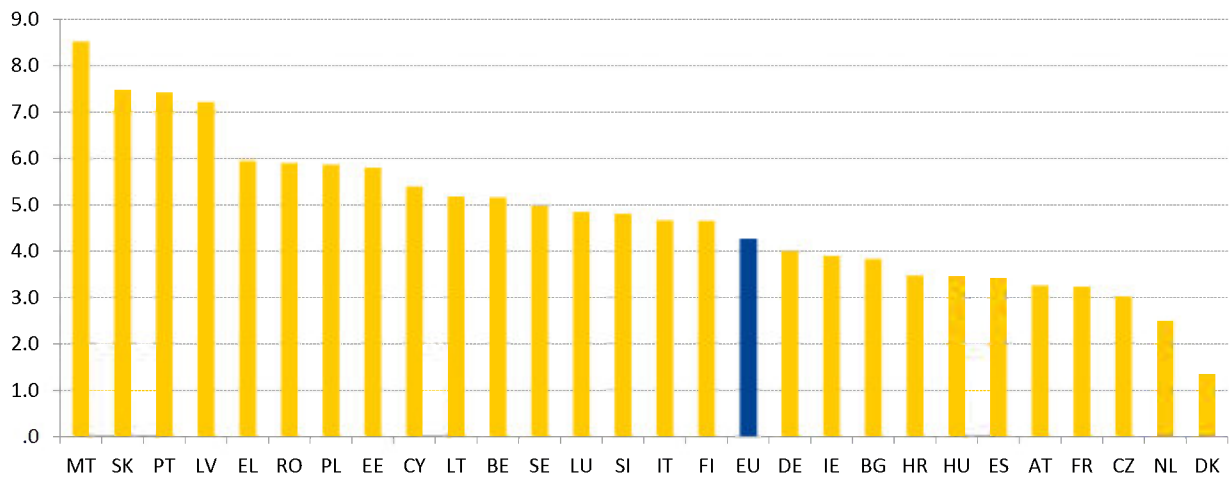
¹⁸⁹ Οι διαδικτυακές πλατφόρμες και οι πλατφόρμες με επιτόπια παρουσία αποτελούν παραδείγματα συγκεκριμένων τύπων πλατφορμών. Ένας μη εξαντλητικός κατάλογος επιγραμμικών ψηφιακών πλατφορμών περιλαμβάνει τις Upwork, Freelancer, Clickworker ή Peopleperhour. Οι πλατφόρμες Uber, Deliveroo, Handy ή TaskRabbit αποτελούν παραδείγματα πλατφορμών με επιτόπια παρουσία. Βλ.: *Fernandez Macias, E., et al., The platformisation of work* (Η επικράτηση της πλατφόρμας στην εργασία), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και βάση δεδομένων του Eurofound για την οικονομία των πλατφορμών, 2023.

¹⁹⁰ Βλ.: Eurofound, *Gender differences in motivation to engage in platform work* (Διαφορές μεταξύ των φύλων όσον αφορά τα κίνητρα για εργασία σε πλατφόρμες), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

¹⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Joint Employment Report 2023 – As adopted by the EPSCO Council on 13 March 2023* (Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2023 — Όπως εγκρίθηκε από το Συμβούλιο EPSCO στις 13 Μαρτίου 2023), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/372552>.

Διάγραμμα 2.3.5: Διαφορετική ένταση εργασίας μέσω των ψηφιακών πλατφορμών εργασίας στα κράτη μέλη

Ποσοστό απαντησάντων που παρείχαν οποτεδήποτε εργασία μέσω ψηφιακών πλατφορμών εργασίας στην ΕΕ, Ιούνιος 2023.

Πηγή: Eurofound, ηλεκτρονική έρευνα, 2023.

Μελέτες σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη δείχνουν ότι ο αντίκτυπος της μηχανικής μάθησης στις αγορές εργασίας είναι δυνητικά ισχυρός και ότι οι υπάλληλοι γραφείου και τα δημιουργικά επαγγέλματα αναμένεται να επηρεαστούν περισσότερο, σε σύγκριση με προηγούμενες τεχνολογικές εξελίξεις. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, συνολικά το 26,7 % του εργατικού δυναμικού στις χώρες μέλη απασχολούνταν σε θέσεις εργασίας με υψηλό κίνδυνο αυτοματοποίησης το 2019, με την Ουγγαρία, τη Σλοβακία, την Τσεχία και την Πολωνία να πλήττονται περισσότερο σε συνολικό επίπεδο στην ΕΕ, καθώς περίπου το 35 % της απασχόλησης αφορά τέτοια επαγγέλματα (βλ. διάγραμμα 2.3.6)¹⁹². Ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις έχουν καίρια σημασία στο πλαίσιο αυτό για τη διασφάλιση της εφαρμογής συμμετοχικής προσέγγισης για τη διαχείριση των αλλαγών που οφείλονται στις τεχνολογικές εξελίξεις, την αντιμετώπιση των δυνητικών ανησυχιών (δηλαδή αυτών που αφορούν την πιθανή απώλεια θέσεων εργασίας, την αχρήστευση των δεξιοτήτων ή τη μείωση του χειροτεχνικού χαρακτήρα των θέσεων εργασίας) και, παράλληλα, την προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων (μεταξύ άλλων, μέσω της παροχής δεξιοτήτων). Επίσης, οι αποτελεσματικές ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, και οι υπηρεσίες απασχόλησης είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διαχείριση των εν λόγω αλλαγών, διασφαλίζοντας παράλληλα ευρέα οφέλη για την κοινωνία στο σύνολό της, μεταξύ άλλων χάρη στην αποτελεσματική υποστήριξη της μετάβασης από μια θέση εργασίας σε άλλη, όπου χρειάζεται. Όσον αφορά την τεχνητή νοημοσύνη, σύμφωνα με το Eurofound, η χρήση της μηχανικής μάθησης θεωρείται συνολικά θετική από τους εργαζομένους που συμμετείχαν σε σχετική έρευνα, καθώς μπορεί να συμβάλει στην απελευθέρωση χρόνου από την εκτέλεση στερεότυπων εργασιών και να δώσει τη δυνατότητα μεγαλύτερης εστίασης σε εργασίες με υψηλότερη προστιθέμενη αξία¹⁹³. Η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε εξάλλου να στηρίξει τα άτομα με αναπηρία στην αγορά εργασίας με τη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών και ευνοϊκών περιβαλλόντων¹⁹⁴.

¹⁹² ΟΟΣΑ, *OECD Employment Outlook 2023: Artificial Intelligence and the Labour Market* (Έκθεση του ΟΟΣΑ «Προοπτικές για την απασχόληση 2023: Τεχνητή νοημοσύνη και αγορά εργασίας»), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, 2023, και Gmyrek, P., et al., *Generative AI and Jobs: A global analysis of potential effects on jobs quantity and quality* (Γενετική τεχνητή νοημοσύνη και θέσεις εργασίας: Συνολική ανάλυση των δυνητικών επιπτώσεων στην ποσότητα και την ποιότητα των θέσεων εργασίας), έγγραφο εργασίας της ΔΟΕ 96, 2023.

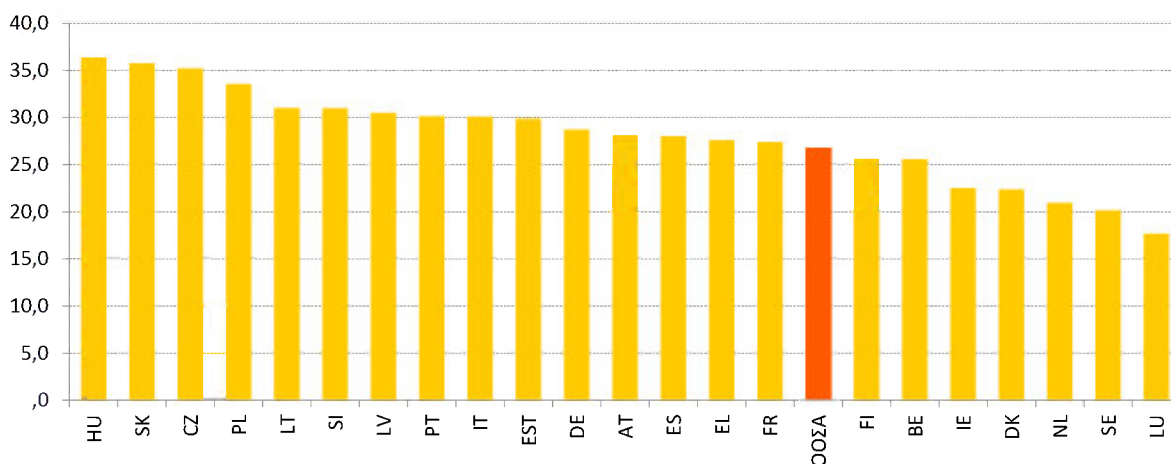
¹⁹³ Eurofound, *Ethical digitalisation at work: from theory to practice*, (Δεοντολογική ψηφιοποίηση στην εργασία), 2023· Eurofound, *Ethics in the digital workplace* (Δεοντολογία στον ψηφιακό χώρο εργασίας), 2022· και Eurofound, *Digitisation in the workplace* (Η ψηφιοποίηση στον χώρο εργασίας), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2021.

¹⁹⁴ Touzet, C., *Using AI to support people with disabilities in the labour market: Opportunities and challenges, OECD Artificial Intelligence Papers*, No. 7, OECD Publishing, Paris, 2023.

Γενικά, ενώ τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης και μηχανικής μάθησης, ιδίως εκείνα που βασίζονται σε γενετικούς προεκπαιδευμένους μετασχηματιστές (όπως το ChatGPT), προσφέρουν μεγάλες ευκαιρίες, ενδέχεται να έχουν ισχυρό αντίκτυπο στους υπαλλήλους γραφείου στο μέλλον¹⁹⁵ και μπορεί να επηρεάσουν ακόμα και τα δημιουργικά επαγγέλματα¹⁹⁶. Η ταχεία πρόοδος στις τεχνολογίες αυτές απαιτεί στενή επιτήρηση για την αξιοποίηση των οφελών τους, ενώ παράλληλα απαιτείται η πρόβλεψη των δυνητικών αρνητικών επιπτώσεων και η χάραξη κατάλληλων απαντήσεων σε επίπεδο πολιτικής, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις αγορές εργασίας και την επαρκή συμμετοχή των εργαζομένων στην αύξηση της παραγωγικότητας που επιτυγχάνεται μέσω της τεχνητής νοημοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό, η τεχνητή νοημοσύνη παρουσιάζει προκλήσεις όσον αφορά τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τον πιθανό αντίκτυπό της στα δικαιώματα και τα εισοδήματα των εργαζομένων. Για παράδειγμα, σύμφωνα με την προτεινόμενη πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης που χρησιμοποιούνται στις προσλήψεις και στη διαχείριση των εργαζομένων θεωρούνται υψηλού κινδύνου, κάτι που επιβάλλει απαιτήσεις διαφάνειας, ασφάλειας, ακρίβειας και ανθρώπινης εποπτείας.

Διάγραμμα 2.3.6: Αναφέρονται διαφορές μεταξύ των χωρών στον αναμενόμενο αντίκτυπο της αυτοματοποίησης στην απασχόληση.

Ποσοστό απασχόλησης σε επαγγέλματα που αντιμετωπίζουν τον υψηλότερο κίνδυνο αυτοματοποίησης ως %, το 2019.

Σημείωση: Τα αποτελέσματα βασίζονται σε έρευνα εμπειρογνομόνων που αξιολόγησαν τον βαθμό δυνατότητας αυτοματοποίησης για ορισμένες δεξιότητες και ικανότητες ανά επάγγελμα. Χώρες του ΟΟΣΑ που είναι μέλη της ΕΕ-27.

Πηγή: ΟΟΣΑ, *OECD Employment Outlook 2023* (Εκθεση του ΟΟΣΑ «Προοπτικές για την απασχόληση 2023»), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, 2023.

¹⁹⁵ Gmyrek, P., Berg, J., Bescond, D. 2023. Generative AI and Jobs: *A global analysis of potential effects on jobs quantity and quality* (Γενετική τεχνητή νοημοσύνη και θέσεις εργασίας: Συνολική ανάλυση των δυνητικών επιπτώσεων στην ποσότητα και την ποιότητα των θέσεων εργασίας), έγγραφο εργασίας της ΔΟΕ 96 (Γενεύη, ΔΟΕ), <https://doi.org/10.54394/FHEM8239>.

¹⁹⁶ Βλ., για παράδειγμα, τη συμφωνία μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων Writers Guild of America και Alliance of Motion Picture and Television Producers για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων ανησυχιών σχετικά με την επίδραση της τεχνητής νοημοσύνης στην κινηματογραφική βιομηχανία. Η νέα σύμβαση περιλαμβάνει κανονισμούς σχετικά με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε κινηματογραφικές ταινίες και τηλεοπτικά έργα, και συνάφθηκε στο τέλος μιας από τις πιο μακροχρόνιες απεργίες του Hollywood.

Πλαίσιο 5 του πυλώνα: Αντίκτυπος της αλγοριθμικής διαχείρισης στον χώρο εργασίας, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των ψηφιακών πλατφορμών εργασίας

Η προώθηση δίκαιων όρων εργασίας και συμπεριληπτικών χώρων εργασίας είναι καίριας σημασίας, ιδίως δεδομένης της επιτάχυνσης στη χρήση αλγορίθμων και τεχνητής νοημοσύνης. Η αλγοριθμική διαχείριση αναφέρεται στη χρήση αλγορίθμων και τεχνικών τεχνητής νοημοσύνης (δηλαδή μηχανομάθησης και άλλων υπολογιστικών μεθόδων). Παρόλο που αρχικά συνδεόταν με την οικονομία των πλατφορμών, η αλγοριθμική διαχείριση κερδίζει έδαφος και σε παραδοσιακούς οικονομικούς τομείς, όπως ο χρηματοπιστωτικός τομέας, το λιανικό εμπόριο ή η εφοδιαστική. Κύριος στόχος της είναι ο συντονισμός και η διαχείριση των εισροών εργασίας, για παράδειγμα, για την πραγματοποίηση προβλέψεων και τη βελτιστοποίηση των επιχειρηματικών αποφάσεων, όπως την κατανομή πόρων, την ανάθεση καθηκόντων, τον προγραμματισμό και την αξιολόγηση των επιδόσεων των εργαζομένων. Ορισμένες από τις αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την ανάπτυξη και τη χρήση τεχνικών αλγοριθμικής διαχείρισης και τεχνητής νοημοσύνης με ανθρωποκεντρικό, διαφανή και υπεύθυνο τρόπο. Για παράδειγμα, η αρχή 10 τονίζει τη σημασία ενός υγιούς, ασφαλούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των εργαζομένων στην ιδιωτική ζωή, τη διαχείριση και την προστασία των δεδομένων. Η αρχή 3 αποσκοπεί στην πρόληψη των διακρίσεων με τη θέσπιση του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών, μεταξύ άλλων όσον αφορά την απασχόληση, εκτός των άλλων περιπτώσεων και κατά τη χρήση αλγορίθμων.

Η αλγοριθμική διαχείριση μπορεί να αναμένεται ότι θα συμβάλει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας και στη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στην οικονομία των πλατφορμών. Οι ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας χρησιμοποιούν αυτοματοποιημένα συστήματα παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων, τα οποία ενισχύονται από αλγορίθμους και τεχνολογίες που βασίζονται στα δεδομένα, για τον συντονισμό και τη βελτιστοποίηση της κατανομής καθηκόντων στους εργαζομένους¹⁹⁷. Οι αλγόριθμοι αυτοί λαμβάνουν υπόψη παράγοντες όπως η τοποθεσία, η διαθεσιμότητα, οι δεξιότητες και ιστορικά δεδομένα επιδόσεων για την αντιστοίχιση καθηκόντων με τους καταλληλότερους εργαζομένους σε πραγματικό χρόνο, βελτιώνοντας έτσι την αποδοτικότητα. Η παρακολούθηση των επιδόσεων των εργαζομένων στο πλαίσιο της αλγοριθμικής διαχείρισης μέσω αξιολογήσεων και άλλων μετρήσεων παρέχει ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επιβολή των προτύπων που ισχύουν στις πλατφόρμες. Η δυναμική τιμολόγηση και τα κίνητρα στο πλαίσιο της αλγοριθμικής διαχείρισης (δηλαδή επιμίσθια) μπορούν επίσης να δώσουν τη δυνατότητα στις πλατφόρμες να προσελκύουν εργαζομένους κατά τις περιόδους αιχμής της ζήτησης.

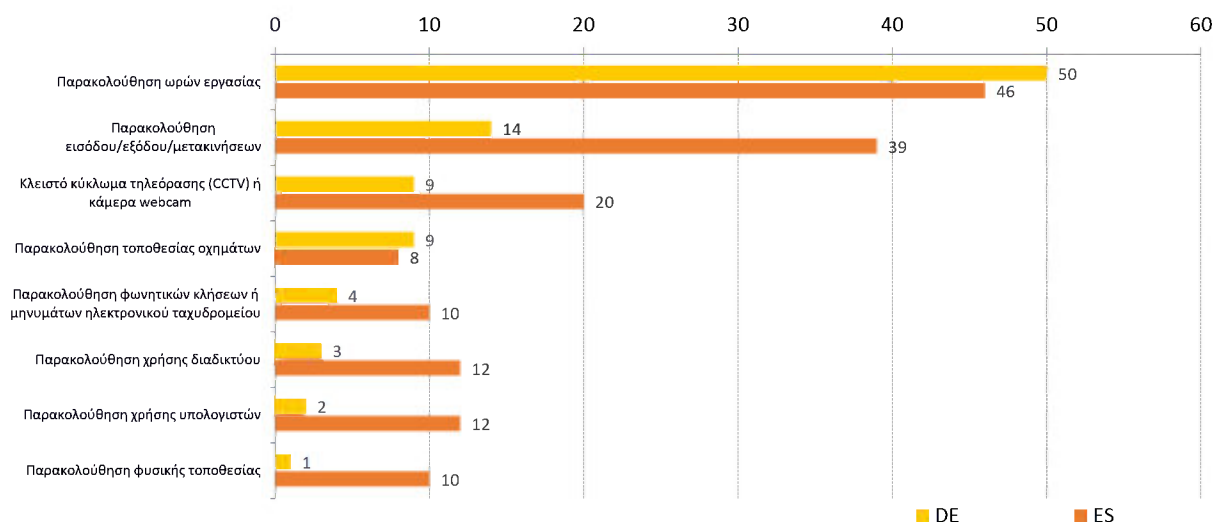
Ταυτόχρονα, η αλγοριθμική διαχείριση θέτει επίσης ορισμένες προκλήσεις για τους εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένων δεοντολογικών ζητημάτων και επιπτώσεων στους όρους εργασίας. Η εφαρμογή αλγοριθμικής διαχείρισης από τις εταιρείες μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη εποπτεία και έκθεση σε αξιολόγηση, κάτι που μπορεί να έχει αντίκτυπο στο δικαίωμα των εργαζομένων στην ευημερία. Για παράδειγμα, η εξουσία λήψης αποφάσεων βάσει αλγορίθμων στις ψηφιακές πλατφόρμες της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας καταγγελίας συμβάσεων, μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στους εργαζομένους. Η ενσωμάτωση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης στην αλγοριθμική διαχείριση ενέχει τον κίνδυνο ενίσχυσης υφιστάμενων προκαταλήψεων και διακρισιακών πρακτικών. Η εξάρτηση της αλγοριθμικής διαχείρισης από την επεξεργασία και αποθήκευση δεδομένων εκθέτει περαιτέρω τους εργαζομένους σε πιθανές παραβιάσεις δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητο να υπάρχουν διασφαλίσεις και μέτρα μετριασμού του κινδύνου για την αντιμετώπιση των συνεπειών πιθανών παραβιάσεων και την προστασία των ατόμων. Επίσης, οι αυτοματοποιημένοι μηχανισμοί ελέγχου της αλγοριθμικής διαχείρισης ενδεχομένως να μειώνουν την αυτονομία των εργαζομένων, περιορίζοντας την εξουσία τους να λαμβάνουν αποφάσεις και να ελέγχουν τα εργασιακά τους καθήκοντα, επηρεάζοντας τελικά τα ψυχοκοινωνικά αποτελέσματα και τα αποτελέσματα στην υγεία των εργαζομένων.

¹⁹⁷ Η 3η έκδοση της έρευνας COLLEEM έχει επεκταθεί και μετονομάστηκε σε [AMPWork: Algorithmic Management and Platform Work Survey](#) (AMPWork: Έρευνα για την αλγοριθμική διαχείριση και την εργασία σε πλατφόρμες). Οι προηγούμενες έρευνες COLLEEM (I και II) παρείχαν ποσοτική προσέγγιση όσον αφορά τη συχνότητα και τις συνθήκες της εργασίας σε πλατφόρμες στην Ευρώπη.

Η αλγοριθμική διαχείριση στους χώρους εργασίας είναι μια σχετικά νέα έννοια και τα αποδεικτικά στοιχεία σε επίπεδο πολιτικής στα διάφορα κράτη μέλη και στους διάφορους κλάδους εξακολουθούν να είναι μάλλον περιορισμένα. Πρόσφατη μελέτη του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρέχει πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή και τη συχνότητα χρήσης αυτοματοποιημένων εργαλείων παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων στη Γερμανία και την Ισπανία¹⁹⁸. Αποκάλυψε ότι περίπου το 20 % και το 35 % των Γερμανών και Ισπανών εργαζομένων, αντίστοιχα, είχαν έκθεση σε τουλάχιστον ένα από τα αυτοματοποιημένα συστήματα λήψης αποφάσεων. Αυτά περιλαμβάνουν χρήση αλγορίθμων για την αυτοματοποίηση της κατανομής καθηκόντων, την παροχή οδηγιών ή την αξιολόγηση των επιδόσεων μέσω αυτοματοποιημένων κατατάξεων (βλ. παραδείγματα και συχνότητα χρήσης τύπων ψηφιακής παρακολούθησης στο διάγραμμα). Η έρευνα έδειξε επίσης ότι μόνο το 5 % και το 15 % των Γερμανών και Ισπανών εργαζομένων, αντίστοιχα, γνώριζαν την πολιτική του οργανισμού τους όσον αφορά τις ψηφιακές πληροφορίες που συλλέγονταν σχετικά με τους ίδιους ή τις εργασιακές τους δραστηριότητες.

Η παρακολούθηση του χρόνου εργασίας αναφέρεται από τους μισούς περίπου εργαζομένους που συμμετείχαν στην έρευνα στη Γερμανία και την Ισπανία

Χρήση τύπων ψηφιακών εργαλείων για την παρακολούθηση και την εποπτεία της εργασίας, ως % των απαντησάντων που αναφέρουν κάθε τύπο.

Πηγή: Fernández-Macías, E., *et al.*, The platformisation of work (Η επικράτηση της πλατφόρμας στην αγορά εργασίας). Αποδεικτικά στοιχεία από το JRC.

Λίγα μόνο κράτη μέλη έχουν λάβει μέχρι στιγμής μέτρα πολιτικής για να διασφαλίσουν ότι η αλγοριθμική διαχείριση ενισχύει την αποδοτικότητα του χώρου εργασίας χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ευημερία των εργαζομένων. Στην **Πορτογαλία**, ο νόμος αριθ. 13/2023 απαιτεί από τους εργαζομένους να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις παραμέτρους των αλγορίθμων που επηρεάζουν τις αποφάσεις του εργοδότη. Ομοίως, στην **Ισπανία**, ο νόμος αριθ. 12/2021 παρέχει στους εκπροσώπους των εργαζομένων το δικαίωμα να ενημερώνονται σχετικά με τις παραμέτρους, τους κανόνες και τις οδηγίες των αλγορίθμων που επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας. Η προτεινόμενη οδηγία για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων σε πλατφόρμες θα συμβάλει στον μετριασμό των δυνητικών κινδύνων που συνδέονται με τους αλγόριθμους τους οποίους αντιμετωπίζουν τα άτομα που απασχολούνται σε ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας. Θεσπίζει επίσης συλλογικά δικαιώματα ενημέρωσης για τους εκπροσώπους των εργαζομένων. Αυτά τα νέα δικαιώματα όχι μόνο θα ενισχύσουν τη διαφάνεια των αυτοματοποιημένων συστημάτων για τους εργαζομένους σε πλατφόρμες, αλλά θα απαιτούν επίσης από τις ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας να αξιολογούν συστηματικά τον αντίκτυπο των εν λόγω συστημάτων στις συνθήκες εργασίας. Επιπλέον, τα δικαιώματα αυτά θα διασφαλίζουν ότι οι σημαντικές αυτοματοποιημένες αποφάσεις υπόκεινται σε επανεξέταση από άνθρωπο στο πλαίσιο της εργασίας σε πλατφόρμα.

¹⁹⁸ Fernandez Macias, E., et al., *The platformisation of work* (Η επικράτηση της πλατφόρμας στην εργασία), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

Υπάρχουν ενδείξεις μείωσης της αδήλωτης εργασίας στην ΕΕ, παρόλο που υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών. Οι πλέον πρόσφατες εκτιμήσεις¹⁹⁹ δείχνουν ότι το 9,7 % της συνολικής εισροής εργασίας στον ιδιωτικό τομέα της ΕΕ δεν δηλώθηκε το 2019 (έναντι 10,2 % το 2013). Η αδήλωτη εργασία αντιπροσώπευε το 14,6 % της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στον ιδιωτικό τομέα στην ΕΕ το 2019 έναντι ποσοστού 14,9 % το 2013. Μεταξύ του 2013 και του 2019, φαίνεται ότι σημειώθηκε μείωση σε 19 κράτη μέλη (από τα 26, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμες εκτιμήσεις για τη Μάλτα το 2013), με εξαίρεση τη Βουλγαρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, τη Λιθουανία, τις Κάτω Χώρες και τη Ρουμανία. Αυτό μπορεί να αντικατοπτρίζει την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας μέσω, μεταξύ άλλων, αλλαγών στην εργατική νομοθεσία, αύξησης των πόρων για τις επιθεωρήσεις εργασίας, καθώς και δράσεων για την αντιμετώπιση των παραβάσεων και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης (βλ. ενότητα 2.3.2). Σύμφωνα με το Eurofound,²⁰⁰ οι πόροι που διατίθενται στα όργανα επιβολής της νομοθεσίας πράγματι αυξήθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία στις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Ωστόσο, πολλά κράτη μέλη εξακολουθούσαν να υπολείπονται του συνιστώμενου αριθμού επιθεωρητών ανά 10 000 εργαζομένους το 2021. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας υποστηρίζει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των χωρών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων του σχεδιασμού και της παρακολούθησης βασικών δεικτών επιδόσεων (ΒΔΕ), προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των επιθεωρήσεων εργασίας²⁰¹.

¹⁹⁹ Οι εκτιμήσεις του πραγματικού μεγέθους της αδήλωτης οικονομίας πρέπει να εξετάζονται με προσοχή. Βλ. Franic, J., *Extent of undeclared work in the European Union* (Έκταση της αδήλωτης εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση). Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας: Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, 2023.

²⁰⁰ Δίκτυο Ευρωπαίων Ανταποκριτών του Eurofound. Βλ.: Eurofound, *Minimum wages: Non-compliance and enforcement across the EU* (Κατώτατοι μισθοί: Μη συμμόρφωση και επιβολή της νομοθεσίας σε ολόκληρη την ΕΕ), 2023 (υπό έκδοση).

²⁰¹ Williams, C., et al., *Key Performance Indicators measuring the effectiveness of labour inspectorates* (Βασικοί δείκτες επιδόσεων για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας των επιθεωρήσεων εργασίας). Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας: Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας, 2023.

Η μακροχρόνια ανεργία μειώθηκε λόγω της ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19, μολονότι ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις.

Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας ανήλθε στο 2,4 % το 2022 στην ΕΕ, χαμηλότερο κατά 0,4 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, αφού μειώθηκε σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη (βλ. διάγραμμα 2.3.7). Η διαφορά μεταξύ του υψηλότερου και του χαμηλότερου ποσοστού μεταξύ των χωρών της ΕΕ μειώθηκε από 8,4 εκατοστιαίες μονάδες το 2021 σε 7,2 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, εξέλιξη που αποτελεί ένδειξη ανοδικής σύγκλισης, χάρη στο ότι τα κράτη μέλη με τα υψηλότερα ποσοστά το 2022 κατέγραψαν τις σημαντικότερες βελτιώσεις σε ετήσια βάση. Τα κράτη αυτά είναι η Ελλάδα (– 1,5 εκατοστιαίες μονάδες, στο 7,7 %), η Ισπανία (– 1,2 εκατοστιαίες μονάδες, στο 5 %) και η Ιταλία (– 0,8 εκατοστιαίες μονάδες, στο 4,6 %).

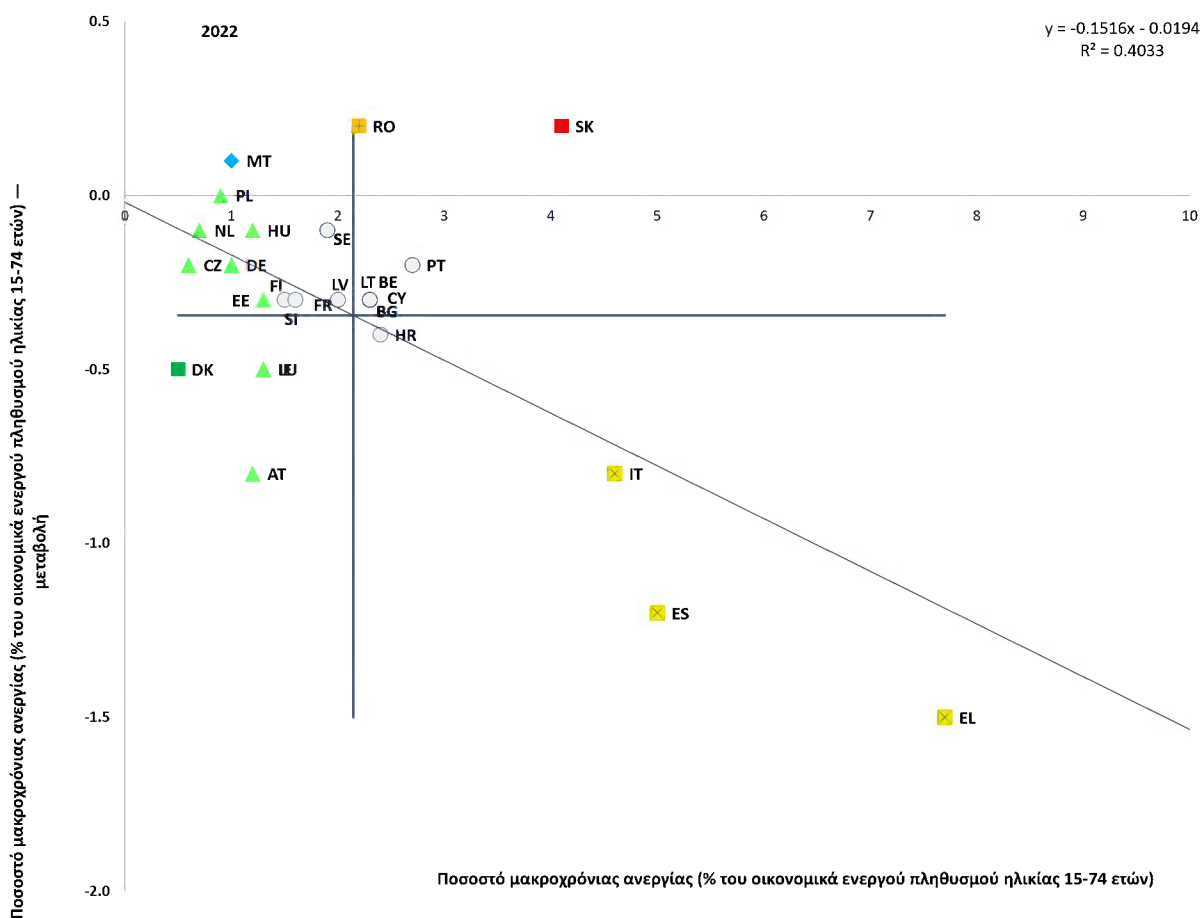
Η Αυστρία κατέγραψε επίσης σημαντική μείωση (– 0,8 εκατοστιαίες μονάδες), αλλά σε σχετικά χαμηλά επίπεδα (1,2 % το 2022). Από την άλλη πλευρά, τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας αυξήθηκαν στη Σλοβακία, η οποία βρίσκεται πλέον σε «κρίσιμη κατάσταση», στη Ρουμανία η οποία χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», και στη Μάλτα όπου η κατάσταση είναι «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή». Αντιθέτως, η Δανία, η Αυστρία, η Τσεχία, η Γερμανία, η Εσθονία, η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, η Ουγγαρία, οι Κάτω Χώρες και η Πολωνία διαθέτουν «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», με χαμηλά και γενικά μειούμενα ποσοστά το 2022. Το χάσμα μεταξύ των φύλων στα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας ήταν χαμηλό (κάτω από 0,5 εκατοστιαίες μονάδες) το 2022 στα περισσότερα κράτη μέλη, με εξαίρεση την Ελλάδα, την Ισπανία και τη Λετονία (5, 2 και 1,2 εκατοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα). Παρατηρούνται επίσης μεγάλες περιφερειακές ανισότητες (βλ. διάγραμμα 7 στο παράρτημα 5) και οι μεγαλύτερες διασπορές στα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας σε επίπεδο NUTS-II καταγράφονται στην Αυστρία (79,7 %), την Ιταλία (69,9 %), τη Βουλγαρία (67,9 %) και στο Βέλγιο (64,1 %)²⁰². Η πρόοδος των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου του 2016 σχετικά με την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων παραμένει καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση της πρόκλησης²⁰³.

²⁰² Eurostat [[lfst_r_lmdltu](#)].

²⁰³ COM(2019) 169 final, Αξιολόγηση της σύστασης του Συμβουλίου για την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας.

Διάγραμμα 2.3.7: Μείωση των ποσοστών μακροχρόνιας ανεργίας σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη και ιδίως σε εκείνα με τα υψηλότερα επίπεδα

Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας, επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το 2021 (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

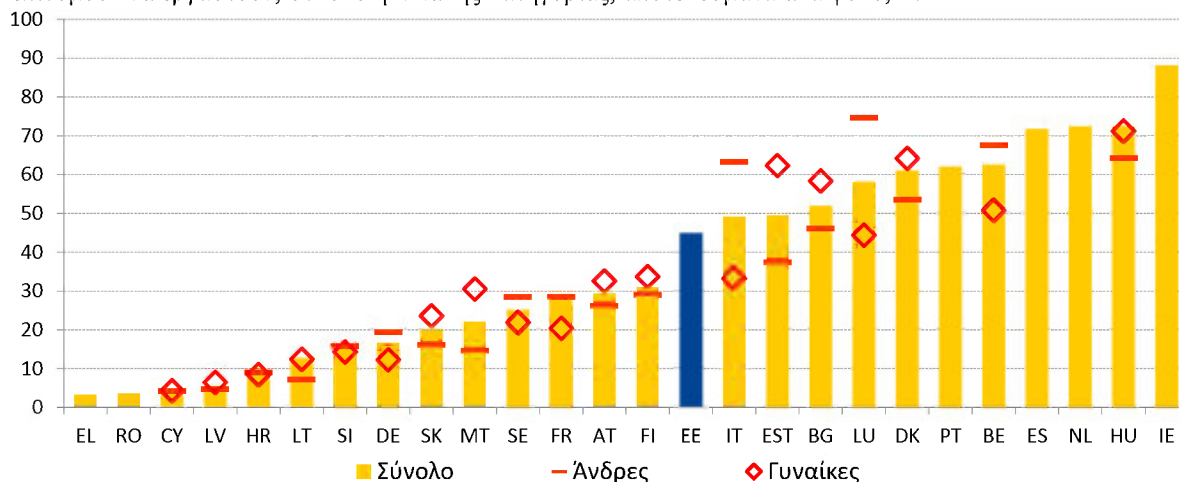
Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Ο ορισμός διαφέρει για την Ισπανία και τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [tesem130], ΕΕΔ της ΕΕ.

Τα ποσοστά συμμετοχής σε μέτρα ενεργοποίησης διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, ακόμα και όταν λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας. Το 2021 το ποσοστό των ανέργων που ήταν πρόθυμοι να εργαστούν και συμμετείχαν σε μέτρα ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας διέφερε σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Από τη μία πλευρά, χώρες όπως η Ελλάδα, η Ρουμανία, η Κύπρος, η Λετονία και η Κροατία είχαν ποσοστά κάτω από 10 %. Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό ήταν σχεδόν 90 % στην Ιρλανδία και πάνω από 70 % στην Ουγγαρία, στις Κάτω Χώρες και στην Ισπανία. Σε ορισμένες χώρες (Λουξεμβούργο, Ιταλία, Εσθονία, Βέλγιο, Μάλτα), οι διαφορές μεταξύ των φύλων όσον αφορά τη συμμετοχή είναι έντονες (δηλαδή ίσες με ή σημαντικά υψηλότερες από τις 15 εκατοστιαίες μονάδες, βλ. διάγραμμα 2.3.8)²⁰⁴. Στα κράτη μέλη με σχετικά υψηλά αλλά βελτιούμενα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας, η στενότερη παρακολούθηση της συμμετοχής σε μέτρα ενεργοποίησης και η αξιολόγηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένων των δεσμών με την κοινωνική προστασία, εξακολουθούν να είναι καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση της πρόκλησης.

Διάγραμμα 2.3.8: Διαφορετικά ποσοστά συμμετοχής σε ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας στα διάφορα κράτη μέλη, με υψηλό χάσμα μεταξύ των φύλων σε ορισμένα

Συμμετέχοντες σε τακτικές παρεμβάσεις πολιτικής για την αγορά εργασίας (κατηγορίες 2 έως 7) ανά 100 ανέργους που επιθυμούν να εργαστούν, σύνολο ηλικιακής κατηγορίας, αποτελέσματα ανά φύλο, 2021

Σημείωση: Η χρονοσειρά δεν είναι διαθέσιμη για την Τσεχία. Τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για τις γυναίκες στις IE, NL, PT, PL (2019). Οι χρονολογικές σειρές υπολογίζονται για τις DK, EL, NL και SE. Τα δεδομένα για τη LT έχουν χαμηλή αξιοπιστία. Δεν υπάρχει διαθέσιμη ανάλυση ανά φύλο σε επίπεδο EE. Τα ποσοστά άνω του 100 % δείχνουν ότι τα άτομα εγγράφονται περισσότερες από μία φορές στο σύνολο δεδομένων της ενεργού πολιτικής για την αγορά εργασίας στο πλαίσιο της συμμετοχής τους σε διάφορες κατηγορίες μέτρων, ενδέχεται δε να οφείλονται σε συμμετέχοντες που δεν είναι εγγεγραμμένοι ως άτομα που αναζητούν εργασία.

Πηγή: Eurostat [[lmp_ind_actsup](#)].

²⁰⁴

Τα μέτρα πολιτικής για την αγορά εργασίας (κατηγορίες 2 έως 7) περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την παροχή κατάρτισης (2), κίνητρα απασχόλησης (4), υποστηριζόμενη απασχόληση και αποκατάσταση (5), άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας (6) και κίνητρα για τη σύσταση νεοφυών επιχειρήσεων (7). Ωστόσο, ο εν λόγω δείκτης θα πρέπει να ερμηνεύεται με προσοχή, καθώς μετρά μόνο τη συμμετοχή σε πολιτικές για την αγορά εργασίας (και όχι την αποτελεσματικότητά τους).

Ένας από τους βασικούς στόχους της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας είναι η σύναψη συμφωνιών ένταξης στην εργασία για όλους όσοι είναι εγγεγραμμένοι ως άνεργοι για τουλάχιστον 18 μήνες. Το 2021 το 54,4 % του συνόλου των μακροχρόνια ανέργων στην ΕΕ στους οποίους προσφέρθηκε ειδική συμφωνία ένταξης στην εργασία επανήλθε στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 61,1 % για τους μακροχρόνια ανέργους που συμμετέχουν σε εξατομικευμένα σχέδια δράσης με ενδεδειγμένη αξιολόγηση. Ωστόσο, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων σε τακτικά εξατομικευμένα σχέδια δράσης που κατέληξαν να εργάζονται ήταν χαμηλότερο, στο 47,7 %, κάτω από τον μέσο όρο του 49,9 % το 2021. Παρόλο που τα μισά κράτη μέλη πέτυχαν κάλυψη τουλάχιστον 95 % το 2021, σε εννέα χώρες τουλάχιστον ένας στους τρεις μακροχρόνια ανέργους που ήταν εγγεγραμμένοι για 18 μήνες ή περισσότερο εξακολουθούσε να μην έχει συνάψει συμφωνία ένταξης στην εργασία επτά έτη μετά την έκδοση της σύστασης του Συμβουλίου. Αυτό αναδεικνύει τη σημασία της εντατικοποίησης των στοχευμένων προσπαθειών στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη²⁰⁵.

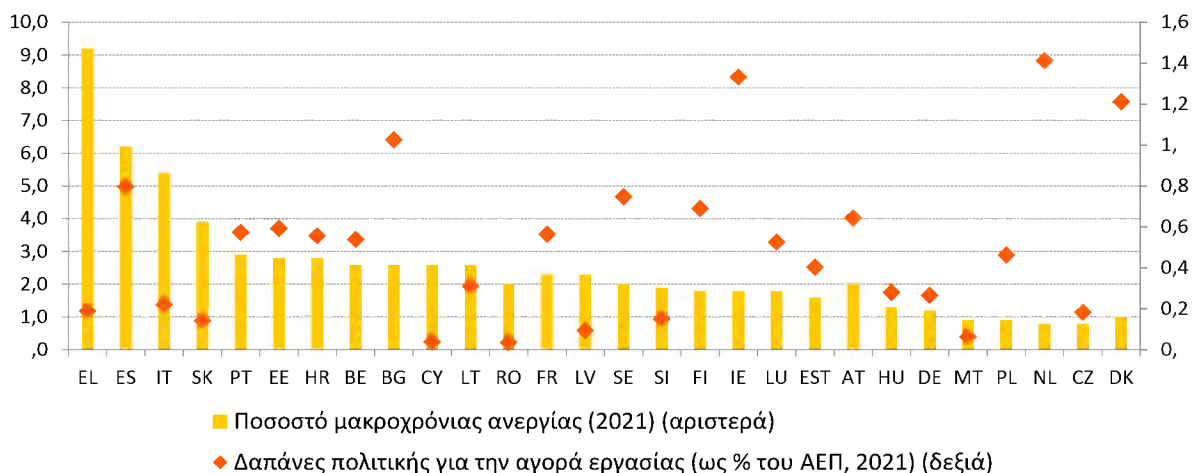
Οι αποτελεσματικές ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην αύξηση των ποσοστών απασχόλησης, στη στήριξη των εργασιακών μεταβάσεων και στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στην ΕΕ, με σημαντικές διαφορές στις δαπάνες μεταξύ των κρατών μελών. Η ανάλυση των δαπανών για μέτρα για την αγορά εργασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ μπορεί να χρησιμεύσει ως δείκτης των προσπαθειών των κρατών μελών να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την ένταξη στην αγορά εργασίας, ιδίως όταν εξετάζονται από κοινού με τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας²⁰⁶. Για παράδειγμα, το 2021 η Ισπανία δαπάνησε σχετικά περισσότερα σε παρεμβάσεις ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας (δηλαδή 0,8 % του ΑΕΠ), ενώ διέθετε σχετικά υψηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας, άνω του 6 % (βλ. διάγραμμα 2.3.9). Αντιθέτως, στην Ελλάδα, την Ιταλία και τη Σλοβακία, κράτη με ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (πάνω από 9 %, 5 % και περίπου 4 %, αντίστοιχα), οι δαπάνες για μέτρα για την αγορά εργασίας ήταν σχετικά χαμηλές (δηλαδή περίπου 0,2 % του ΑΕΠ). Στις Κάτω Χώρες, στην Ιρλανδία και τη Δανία, οι δαπάνες για μέτρα για την αγορά εργασίας ήταν σχετικά υψηλές, σε επίπεδο ίσο με ή πάνω από 1,2 % του ΑΕΠ το 2021, αλλά τα εν λόγω κράτη διέθεταν χαμηλά ποσοστά μακροχρόνια ανέργων (δηλαδή κάτω από 2 %). Τέλος, σε χώρες όπως η Πορτογαλία, η Κροατία και το Βέλγιο, το επίπεδο των δαπανών βρισκόταν περίπου στον μέσο όρο της ΕΕ, όπως και τα αντίστοιχα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας.

²⁰⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Data collection for monitoring of the LTU Recommendation: 2021* (Συλλογή δεδομένων για την παρακολούθηση της σύστασης για τους μακροχρόνια ανέργους: 2021), 2022.

²⁰⁶ Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, η πρόσφατη μεταανάλυση της αξιολόγησης του αναγωγικού αντικτύπου του ΕΚΤ δείχνει ότι, κατά μέσο όρο, αυτές έχουν θετικό αντίκτυπο στην πιθανότητα ένταξης των συμμετεχόντων στην αγορά εργασίας.

Διάγραμμα 2.3.9: Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις δαπάνες για την ενεργοποίηση

Δαπάνες που αφορούν παρεμβάσεις ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας (κατηγορίες 2 έως 7, ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2021) και τη μακροχρόνια ανεργία ως ποσοστό του πληθυσμού (ηλικίας 15-74 ετών) στο εργατικό δυναμικό (ως %, 2021)

Σημείωση: Στοιχεία σχετικά με τις εκτιμώμενες δαπάνες ΠΑΕ για τις DK, DE, EL, HR, NL, PL και SE. Ο ορισμός της μακροχρόνιας ανεργίας διαφέρει για την Ισπανία και τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [imp_expsumm], Βάση δεδομένων σχετικά με τις πολιτικές για την αγορά εργασίας και [teseml30], ΕΕΔ της ΕΕ.

Οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ) έχουν ψηφιοποιήσει περαιτέρω τις υπηρεσίες τους και έχουν ενισχύσει τη συνεργασία με τους εργοδότες. Μετά την πανδημία COVID-19, οι ΔΥΑ ανέπτυξαν σταδιακά τις υπηρεσίες τους (δηλαδή εγγραφή, κατάρτιση προφίλ, αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης εργασίας και παροχή συμβουλών και κατάρτισης) μέσω ψηφιακών πλατφορμών. Έχουν επίσης ενσωματώσει περαιτέρω τη χρήση εργαλείων συλλογής πληροφοριών για τις δεξιότητες στο έργο τους²⁰⁷. Οι ΔΥΑ ενίσχυσαν τη συνεργασία τους με τους εργοδότες, μεταξύ άλλων, σε ορισμένες περιπτώσεις αναπτύσσοντας νέες υπηρεσίες για τους εργοδότες που αφορούν την προβολή της επωνυμίας (branding), τις δημόσιες σχέσεις και τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων. Γενικά, έχει ενισχυθεί η συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, για παράδειγμα, για υποθέσεις που αφορούν ευάλωτες ομάδες. Μετά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, οι ΔΥΑ διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη στήριξη της ένταξης των εκτοπισθέντων από την Ουκρανία στην αγορά εργασίας. Τον Απρίλιο του 2023 ο συνολικός αριθμός των εν λόγω εκτοπισθέντων που ήταν εγγεγραμμένοι στα μητρώα ΔΥΑ ανήλθε σε 344 000. Σύμφωνα με στοιχεία από 19 ΔΥΑ, περίπου 1,5 εκατομμύρια εκτοπισθέντες εργάζονται στις αντίστοιχες χώρες²⁰⁸.

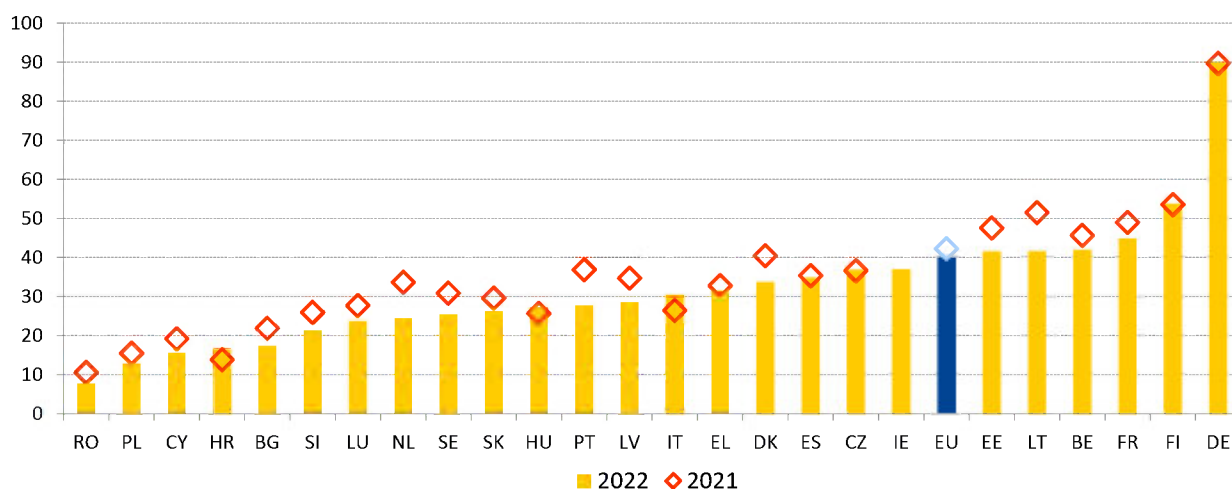
²⁰⁷ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ετήσια έκθεση: Ευρωπαϊκό Δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης*, 2022· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Main results of the third cycle of PES Benchmarking* (Βασικά αποτελέσματα του τρίτου κύκλου συγκριτικής μάθησης των ΔΥΑ), Δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, 2022· και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Peters, M., *Assessment report on PES capacity: 2022* (Έκθεση αξιολόγησης της ικανότητας των ΔΥΑ: 2022), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022.

²⁰⁸ Η χρήση διαφορετικών πηγών μεταξύ των χωρών μπορεί να επηρεάσει τη συγκρισιμότητα των στοιχείων για την απασχόληση. Οι στατιστικές πρέπει, συνεπώς, να ερμηνεύονται με προσοχή. Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ EMPL, *PES Network questionnaire to PES* (Ερωτηματολόγιο του δικτύου ΔΥΑ προς τις ΔΥΑ) (ειδήσεις) και Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας, *Overview of the measures taken by EU and EFTA countries regarding employment and social security of displaced persons from Ukraine* (Επισκόπηση των μέτρων που ελήφθησαν από τις χώρες της ΕΕ και της ΕΖΕΣ σχετικά με την απασχόληση και την κοινωνική ασφάλιση των εκτοπισθέντων από την Ουκρανία), Φεβρουάριος 2023.

Ο αριθμός των βραχυχρόνια ανέργων που καλύπτονται από παροχές ανεργίας μειώθηκε ελαφρώς στην ΕΕ και σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη το 2022. Το ποσοστό τους μειώθηκε από 42,2 % το 2021 σε 40 % το 2022 (βλ. διάγραμμα 2.3.10)²⁰⁹. Υποκρύπτονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Ενώ η Λιθουανία (– 9,9 εκατοστιαίες μονάδες), οι Κάτω Χώρες (– 9,1 εκατοστιαίες μονάδες) και η Πορτογαλία (– 9,1 εκατοστιαίες μονάδες) κατέγραψαν τις μεγαλύτερες μειώσεις, η κάλυψη αυξήθηκε στην Ιταλία (3,9 εκατοστιαίες μονάδες) και στην Κροατία (2,8 εκατοστιαίες μονάδες). Το 2022 τα υψηλότερα ποσοστά κάλυψης παρατηρήθηκαν στη Γερμανία (90 %) και στη Φινλανδία (πάνω από 50 %), και ακολουθούν η Γαλλία, το Βέλγιο, η Λιθουανία και η Εσθονία με χαμηλότερα ποσοστά, τα οποία ωστόσο εξακολουθούν να κυμαίνονται στο 40 % ή να το υπερβαίνουν. Αντίθετα, η χαμηλότερη κάλυψη καταγράφηκε στη Ρουμανία, την Πολωνία και την Κύπρο (κάτω από 15 %). Το 2022 το 35 % των ανέργων που ήταν εγγεγραμμένοι ως άνεργοι για λιγότερο από ένα έτος έλαβαν παροχές ή βοήθεια στην ΕΕ, έναντι ποσοστού 37,8 % το 2021.

Διάγραμμα 2.3.10: Ελαφρά μείωση των ποσοστών κάλυψης των παροχών ανεργίας σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές

Κάλυψη των παροχών ανεργίας για τους βραχυχρόνια ανέργους (δηλαδή κάτω των 12 μηνών, ηλικιακή ομάδα 15-64 ετών, ως %)

Σημείωση: Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την ΙΕ και τη ΜΤ για το 2021. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την ΑΥ και τη ΜΤ για το 2022.

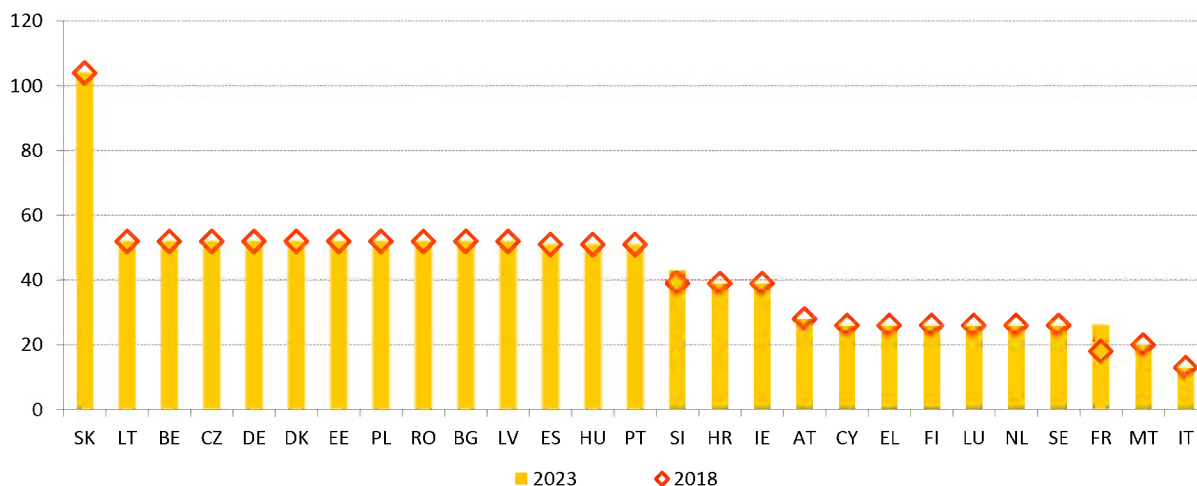
Πηγή: Eurostat [[lfsa_ugadra](#)], EU LFS.

²⁰⁹ Ως βραχυχρόνια άνεργοι νοούνται όσοι είναι άνεργοι για λιγότερο από 12 μήνες.

Η περίοδος που απαιτείται για την κατοχύρωση δικαιώματος παροχών ανεργίας παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό σταθερή το 2023, όπως και η μέγιστη περίοδος υποβολής αιτήσεων²¹⁰. Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη παρέμεινε σταθερή η περίοδος που απαιτείται για την κατοχύρωση δικαιωμάτων, η οποία κυμάνθηκε από 13 εβδομάδες καταβολής ασφαλιστικών εισφορών στην Ιταλία έως 104 εβδομάδες στη Σλοβακία (βλ. διάγραμμα 2.3.11). Στη Γαλλία, η μέγιστη διάρκεια των παροχών μειώθηκε το 2023 από 104 σε 78 εβδομάδες, με τη δυνατότητα 26 επιπλέον εβδομάδων υπό επιδεινούμενες οικονομικές συνθήκες, ενώ στη Λετονία μειώθηκε από 39 σε 35 εβδομάδες το 2020. Για όλα τα άλλα κράτη μέλη, η διάρκεια παρέμεινε αμετάβλητη τα τελευταία 5 έτη, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών (βλ. διάγραμμα 2.3.12). Συνολικά, σε 16 χώρες της ΕΕ, αίτηση για παροχές για ανέργους με ιστορικό απασχόλησης ενός έτους μπορεί να υποβληθεί για έως 6 μήνες (24 εβδομάδες) κατά μέγιστο. Η αναπλήρωση εισοδήματος εξακολουθεί να συνδέεται στενά με τη διάρκεια της περιόδου ανεργίας. Στο διάγραμμα 2.3.13 συγκρίνονται τα καθαρά ποσοστά αναπλήρωσης για τους χαμηλόμισθους (στο 67 % του εθνικού μέσου εισοδήματος) με σύντομο ιστορικό απασχόλησης (12 μήνες εισφορών κοινωνικής ασφάλισης) σε ολόκληρη την ΕΕ, τον δεύτερο και δωδέκατο μήνα της περιόδου ανεργίας. Τα καθαρά ποσοστά αναπλήρωσης κατά τον δεύτερο μήνα ανεργίας κυμαίνονται από 7,9 % των προηγούμενων (καθαρών) αποδοχών στην Ουγγαρία έως 90 % στο Βέλγιο. Στο Λουξεμβούργο, στη Δανία, τη Γαλλία και τη Φινλανδία, το ποσοστό αναπλήρωσης (σε όλες τις χώρες άνω του 60 % και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σημαντικά υψηλότερο) παραμένει το ίδιο κατά τον δωδέκατο μήνα της περιόδου ανεργίας.

Διάγραμμα 2.3.11: Με ελάχιστες εξαιρέσεις, η απαιτούμενη περίοδος καταβολής εισφορών για τη χορήγηση παροχών ανεργίας παρέμεινε σταθερή κατά την τελευταία πενταετία

Διάρκειες της απαιτούμενης περιόδου επιλεξιμότητας (σε εβδομάδες, 2023 και 2018)

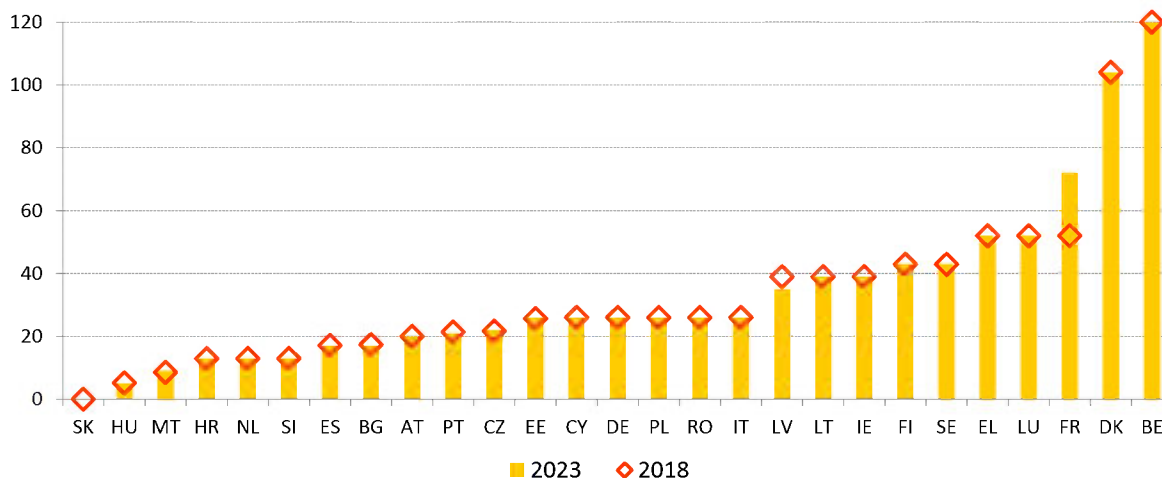
Σημείωση: Στη Μάλτα (2018 και 2023) πρέπει να έχουν καταβληθεί τουλάχιστον 50 εβδομαδιαίες εισφορές από τη στιγμή που το άτομο ξεκίνησε να εργάζεται, εκ των οποίων τουλάχιστον 20 πρέπει να έχουν καταβληθεί ή πιστωθεί κατά τα τελευταία 2 ημερολογιακά έτη. Στην Ιρλανδία (2018 και 2023) πρέπει να έχουν καταβληθεί τουλάχιστον 104 εβδομαδιαίες εισφορές από τη στιγμή που το άτομο ξεκίνησε να εργάζεται. Στην Αυστρία (2023) πρέπει να έχουν καταβληθεί τουλάχιστον 52 εβδομαδιαίες εισφορές για αιτήσεις που υποβάλλονται για πρώτη φορά και τουλάχιστον 28 εβδομαδιαίες εισφορές για επακόλουθες αιτήσεις.

Πηγή: [Βάση δεδομένων MISSOC](#) (Ιανουάριος 2018 και Ιανουάριος 2023).

²¹⁰ Η ανάλυση αναφέρεται στις παροχές ανεργίας που χορηγούνται γενικά στα άτομα που έχουν εγγραφεί ως άνεργα χωρίς δική τους υπαιτιότητα, χωρίς να περιλαμβάνονται συστήματα προσωρινού χαρακτήρα τα οποία μπορεί να έχουν θεσπιστεί για την αντιμετώπιση της κρίσης λόγω COVID-19.

Διάγραμμα 2.3.12: Στα περισσότερα κράτη μέλη, ένα ιστορικό απασχόλησης ενός έτους παρέχει πρόσβαση σε παροχές ανεργίας για 6 μήνες κατ' ανώτατο όριο

Μέγιστη διάρκεια παροχών σε εβδομάδες με ιστορικό απασχόλησης ενός έτους (σε εβδομάδες, 2023 και 2018)

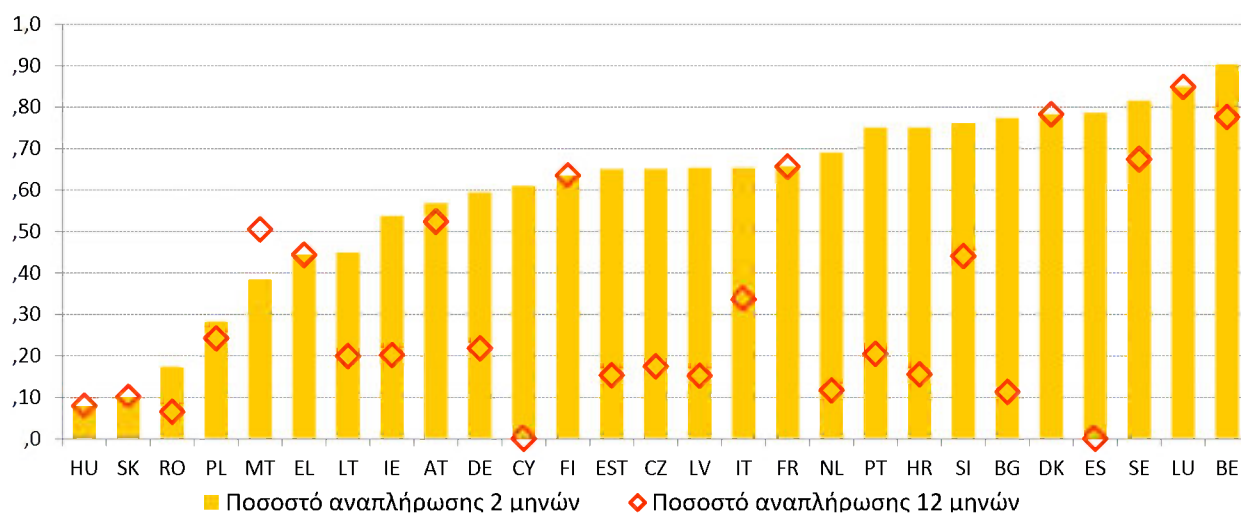

Σημείωση: Στο Βέλγιο δεν υφίσταται όριο στη διάρκεια των παροχών. Στην Κύπρο, οι εβδομάδες υπολογίζονται με βάση 6 εργάσιμες ημέρες ανά εβδομάδα. Στην Ιρλανδία, η παροχή καταβάλλεται επί 39 εβδομάδες (234 ημέρες) μόνο σε άτομα που έχουν καταβάλει 260 ή περισσότερες εβδομαδιαίες εισφορές PRSI (κοινωνική ασφάλιση ανάλογη με τις αποδοχές). Στη Σλοβακία, άτομο με ιστορικό απασχόλησης ενός έτους δεν πληροί τις προϋποθέσεις για τη λήψη παροχών ανεργίας (απαιτούνται τουλάχιστον 2 έτη εισφορών ασφάλισης ανεργίας κατά την τελευταία τετραετία). Στην Πολωνία, η διάρκεια εξαρτάται από το επίπεδο του ποσοστού ανεργίας της περιοχής σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο.

Πηγή: [Βάση δεδομένων MISSOC](#) (Ιανουάριος 2018 και Ιανουάριος 2023) και εθνική νομοθεσία.

Διάγραμμα 2.3.13: Τα ποσοστά αναπλήρωσης των παροχών ανεργίας κατά τον δεύτερο μήνα ανεργίας είναι υψηλότερα από το 60 % στην πλειονότητα των κρατών μελών

Καθαρό ποσοστό αναπλήρωσης των παροχών ανεργίας στο 67 % του μέσου μισθού, κατά τον δεύτερο και τον δωδέκατο μήνα ανεργίας (2022)

Σημείωση: Ο δείκτης υπολογίζεται για άτεκνο άτομο που ζει μόνο του, έχει σύντομο ιστορικό απασχόλησης (ένα έτος) και είναι ηλικίας 20 ετών. Περιλαμβάνονται διάφορες συνιστώσες εισοδήματος, παροχές ανεργίας και άλλες παροχές (όπως κοινωνική πρόνοια και επιδόματα στέγασης).

Πηγή: Υπολογισμοί της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με βάση το μοντέλο φορολογίας-παροχών του ΟΟΣΑ.

Τα συνολικά αριθμητικά στοιχεία για την κινητικότητα εντός της ΕΕ παρέμειναν σταθερά μεταξύ του 2016 και του 2022, όπως και η σύνθεση των ροών ανά ιθαγένεια. Το 2021 καταγράφηκαν οι μεγαλύτερες καθαρές εκροές υπηκόων της ΕΕ κατ' έτος από την Πολωνία, και ακολουθούν η Γερμανία και η Ιταλία. Για όλα τα άλλα κράτη μέλη, οι ροές υπηκόων της ΕΕ προς και από τις χώρες τους ήταν μάλλον ισορροπημένες. Παρά την αύξηση κατά 8 % της διασυνοριακής κινητικότητας των εργαζομένων στην ΕΕ μεταξύ του 2021 και του 2022, η κατεύθυνση των διασυνοριακών ροών κινητικότητας παρέμεινε γενικά αμετάβλητη. Συνολικά, αυτό συμβαίνει κυρίως μεταξύ περιφερειών της ΕΕ που γειτνιάζουν γεωγραφικά και όπου οι διαφορές στα μέσα επίπεδα μισθών και στις συνθήκες εργασίας είναι πιο ορατές²¹¹.

Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και πολιτικών σε εθνικό επίπεδο που να στηρίζουν την απασχόληση, την ποιότητα των θέσεων εργασίας, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την κοινωνική προστασία. Στο διάγραμμα 2.3.14 παρουσιάζεται η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε 440 περιπτώσεις θέσπισης νομοθεσίας από τις κυβερνήσεις ή εφαρμογής άλλων (μη δεσμευτικών) κειμένων, καθώς και τριμερών συμφωνιών, μεταξύ του Ιανουαρίου 2022 και του Ιουλίου 2023²¹². Ο αναφερόμενος βαθμός συμμετοχής διαφέρει ανά θεματικό τομέα, ακόμα και εντός της ίδιας χώρας. Ο υψηλότερος βαθμός συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων διαπιστώθηκε στον τομέα της προστασίας και της διατήρησης της απασχόλησης, και ακολουθούν η προστασία του εισοδήματος και η στήριξη των επιχειρήσεων ώστε να επιβιώσουν. Συνολικά, στα κράτη μέλη που διαθέτουν εδραιωμένες παραδόσεις κοινωνικού διαλόγου, η ποιότητα και η ένταση της συμμετοχής βρίσκονταν σε υψηλότερη θέση στην κατάταξη, όπως θα αναμενόταν, μεταξύ άλλων σε σχέση με τις διαβουλεύσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Στα συμπεράσματα των ετήσιων επανεξετάσεων της πολυμερούς εποπτείας από την Επιτροπή Απασχόλησης (EMCO) τονίστηκε στο μεταξύ ότι, ενώ σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη με ελάχιστες εξαιρέσεις το θεσμικό πλαίσιο για τον κοινωνικό διάλογο είναι επαρκές, εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά σημαντικό να αποφευχθεί η απλή τυπολατρική συμμετοχή και να διασφαλιστεί η έγκαιρη και ουσιαστική διαβούλευση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας χάραξης πολιτικής.

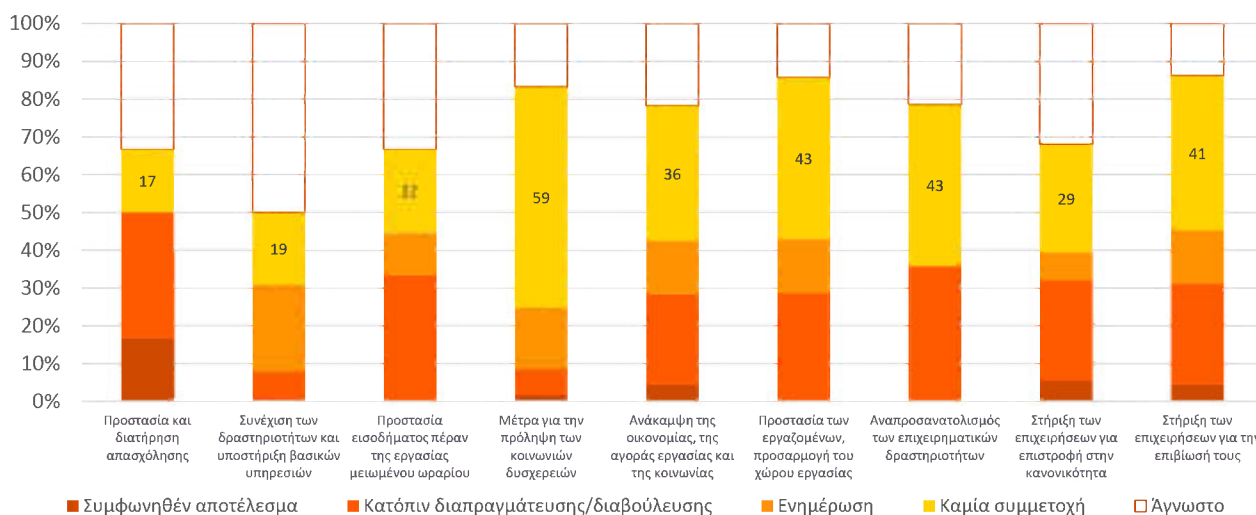
²¹¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023), Ετήσια έκθεση σχετικά με την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού εντός της ΕΕ (υπό έκδοση).

²¹² Βλ. Eurofound, *Involvement of social partners in the implementation of national recovery and resilience plans* (Συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην εφαρμογή των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας). Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023. Βασικά μέτρα διατίθενται στη βάση δεδομένων [EU PolicyWatch του Eurofound](#).

Κατά τις επανεξετάσεις τονίστηκε επίσης ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να βελτιωθεί η ποιότητα των διαβουλεύσεων, όταν αυτές υποστηρίζονται από τεκμηριωμένα πορίσματα και εκ των προτέρων εκτιμήσεις των επιπτώσεων της προτεινόμενης νομοθεσίας²¹³. Πάνω από δύο έτη μετά τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, οι διαδικασίες κοινωνικού διαλόγου σχετικά με την εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) σημειώνουν πρόοδο στα περισσότερα κράτη μέλη²¹⁴. Αρκετοί κοινωνικοί εταίροι, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές ταχύτητες εφαρμογής των ΣΑΑ, πιστεύουν ότι υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης σε ορισμένα κράτη μέλη, σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγε το Eurofound τον Ιούνιο του 2023²¹⁵.

Διάγραμμα 2.3.14: Ο βαθμός συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων διαφέρει ανά θεματικό τομέα

Μορφή της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό μέτρων πολιτικής για την ανάκαμψη

Σημείωση: Τα στοιχεία για τα μέτρα πολιτικής, τις συλλογικές συμβάσεις και τις εταιρικές πρακτικές των κυβερνήσεων, των κοινωνικών εταίρων και άλλων φορέων συγκεντρώθηκαν μεταξύ του Ιανουαρίου 2022 και του Ιουλίου 2023. Στο διάγραμμα παρουσιάζονται 440 περιπτώσεις νομοθεσίας ή μη δεσμευτικών κειμένων που θεωρήθηκαν ότι εμπίπτουν στον τομέα των κοινωνικών εταίρων.

Πηγή: Βάση δεδομένων [EU PolicyWatch](#) του Eurofound.

²¹³ Γνώμη 9955/23 της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας.

²¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Έκθεση επανεξέτασης σχετικά με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας*, COM(2022) 383 final, 2022

²¹⁵ Αποτελέσματα της μελέτης του Eurofound που βρίσκεται σε εξέλιξη σχετικά με τη συμμετοχή των εθνικών κοινωνικών εταίρων στην εφαρμογή των ΣΑΑ. Συνοπτικά αποτελέσματα των απόψεων που εξέφρασαν 174 κοινωνικοί εταίροι και εκπρόσωποι κυβερνήσεων στο δίκτυο εθνικών ανταποκριτών του Eurofound. Βλ. Eurofound, *Involvement of social partners in the implementation of national recovery and resilience plans* (Συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην εφαρμογή των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2023.

Μετά την πρόταση της Επιτροπής στις 25 Ιανουαρίου 2023, το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον Ιούνιο του 2023. Συνιστά στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν *ένα ευνοϊκό περιβάλλον* για τη διεξαγωγή διμερούς και τριμερούς κοινωνικού διαλόγου, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών διαπραγματεύσεων, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, σε όλα τα επίπεδα, το οποίο i) να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και των συλλογικών διαπραγματεύσεων· ii) να προωθεί ισχυρές, ανεξάρτητες συνδικαλιστικές οργανώσεις και οργανώσεις εργοδοτών με σκοπό την προώθηση ουσιαστικού κοινωνικού διαλόγου· iii) να περιλαμβάνει μέτρα για την ενίσχυση των δυνατοτήτων των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων εργοδοτών· iv) να διασφαλίζει την πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για τη συμμετοχή στον κοινωνικό διάλογο· v) να προωθεί τη συμμετοχή όλων των μερών στον κοινωνικό διάλογο· vi) να είναι προσαρμοσμένο στην ψηφιακή εποχή, να προωθεί τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στον νέο κόσμο της εργασίας και μια δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα· και vii) να παρέχει την ενδεδειγμένη θεσμική στήριξη με σκοπό την προώθηση ουσιαστικού κοινωνικού διαλόγου²¹⁶. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση του 2023, η σύσταση του Συμβουλίου καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν *την ουσιαστική και έγκαιρη* συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων. Η σύσταση ζητεί περαιτέρω τη *συστηματική* συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή της πολιτικής για την απασχόληση και της κοινωνικής πολιτικής και, κατά περίπτωση, της οικονομικής πολιτικής και άλλων δημόσιων πολιτικών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) απαιτεί από τα κράτη μέλη στα οποία απευθύνθηκε ειδική ανά χώρα σύσταση σχετικά με τον κοινωνικό διάλογο να δαπανήσουν τουλάχιστον το 0,25 % της χρηματοδότησης για τη στήριξη της ανάπτυξης των ικανοτήτων των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Όλα τα άλλα κράτη μέλη καλούνται να διαθέσουν κατάλληλο ποσό από τους πόρους του ΕΚΤ+. Τα προσωρινά στοιχεία δείχνουν ότι 17 κράτη μέλη έχουν προγραμματίσει κατανομή άνω του 0,5 % της χρηματοδότησής τους από το ΕΚΤ+ για τη στήριξη της ανάπτυξης των ικανοτήτων των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών. Το συνολικό κονδύλιο εκτιμάται σε 1,07 δισ. EUR ή περίπου στο 0,75 % της συνολικής χρηματοδότησης από το ΕΚΤ+ (σε τρέχουσες τιμές)²¹⁷.

²¹⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «[Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση: αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού του για τη διαχείριση των δίκαιων μεταβάσεων](#)» και σύσταση του Συμβουλίου για την *ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση*.

²¹⁷ Κατανομή ανά κράτος μέλος για την ανάπτυξη ικανοτήτων ως ποσοστό της συνολικής χρηματοδότησης από το ΕΚΤ+ στη χώρα για την περίοδο 2021-2027. Αριθμητικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από τη ΓΔ EMPL τον Ιούλιο του 2023 μόνο για ενημερωτικούς σκοπούς. Τα πραγματικά στοιχεία αποτελούν αντικείμενο προγραμματισμού και ενδέχεται να διαφέρουν.

Η διαβούλευση και η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών είναι καίριας σημασίας για την προώθηση βιώσιμων και συμπεριληπτικών αλλαγών. Οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση προσδιορίζουν τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ως βασικούς συνομιλητές για τη σχετική νομοθεσία και κυβερνητική δράση για ζητήματα απασχόλησης και κοινωνικά ζητήματα. Με βάση τις υφιστάμενες εθνικές πρακτικές και παραδόσεις, οι προσπάθειες για την ενίσχυση της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη σχετικής πολιτικής έχουν καίρια σημασία για την παροχή πολύτιμων πληροφοριών σχετικά με τις υφιστάμενες και τις αναδυόμενες προκλήσεις, καθώς και σχετικά με την αποτελεσματικότητα των επιτόπιων παρεμβάσεων πολιτικής. Όπως και με τους κοινωνικούς εταίρους, οι ενδεδειγμένες διαβουλεύσεις πρέπει να είναι ουσιαστικές, διαφανείς και έγκαιρες. Σε επίπεδο ΕΕ, ζητείται η γνώμη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τις προτεραιότητες και τις προτάσεις πολιτικής, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, και αυτές συμμετέχουν στην υλοποίηση της πολιτικής και υποστηρίζονται μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων του σκέλους του ΕΚΤ+ για τη χρηματοδότηση του προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI) και του προγράμματος «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες» (CERV).

2.3.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη

Ορισμένα κράτη μέλη επανεξέτασαν τη νομοθεσία και έλαβαν μέτρα με στόχο την αντιμετώπιση των αιτίων του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας. Στο **Βέλγιο**, ένα νέο μέτρο (η ομοσπονδιακή συμφωνία για την αγορά εργασίας) που εγκρίθηκε τον Ιανουάριο του 2023 προβλέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, νέο καθεστώς για τους εργαζομένους με βάση το οποίο αρχίζουν να εργάζονται σε νέα θέση εργασίας κατά τη διάρκεια της περιόδου προειδοποίησης ή συμμετέχουν σε μέτρα πρώιμης ενεργοποίησης κατά το ένα τρίτο της περιόδου προειδοποίησης, διατηρώντας παράλληλα τους μισθούς τους και άλλες παροχές. Τον Μάιο του 2023 η **Ιταλία** επικαιροποίησε τη νομοθεσία για την παράταση της διάρκειας των συμβάσεων ορισμένου χρόνου, η οποία μπορεί πλέον να υπερβαίνει τους 12 μήνες και να φτάνει έως και τους 24 μήνες υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Η **Ιταλία** θέσπισε επίσης στοχευμένο μέτρο για τη χορήγηση, καθ' όλη τη διάρκεια του 2023, απαλλαγής από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (με ανώτατο όριο τα 8 000 EUR) σε εταιρείες που προσλαμβάνουν βάσει συμβάσεων αορίστου χρόνου ή που μετατρέπουν τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου σε αορίστου χρόνου, για τους δικαιούχους του καθεστώτος ελάχιστου εισοδήματος. Τον Ιούλιο του 2022 η **Ισπανία** θέσπισε τροποποιήσεις στους κανόνες που ισχύουν για το μόνιμο προσωπικό των υπηρεσιών υγείας με σκοπό τη μείωση της απασχόλησης ορισμένου χρόνου στον τομέα της δημόσιας υγείας. Στο πλαίσιο ευρύτερης μεταρρύθμισης βάσει του οικείου ΣΑΑ, η **Πορτογαλία** θέσπισε τροποποιήσεις στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Με την έγκριση των νέων διατάξεων τον Μάιο του 2023, οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου μπορούν να ανανεωθούν 4 φορές (έναντι των 6 φορές που ίσχυε πριν). Η μέγιστη διάρκεια των διαδοχικών συμβάσεων προσωρινής απασχόλησης στον ίδιο εργοδότη θα πρέπει επίσης να είναι μικρότερη των 4 ετών και να μετατρέπεται σε σύμβαση αορίστου χρόνου σε περίπτωση υπέρβασης της διάρκειας αυτής. Επίσης, η **Πορτογαλία** θέσπισε άλλα μέτρα σχετικά με τη λύση συμβάσεων ορισμένου χρόνου, ορίζοντας την αποζημίωση σε 24 ημέρες βασικού μισθού ετησίως (έναντι 18 ημερών πριν). Θεσπίστηκαν επίσης νέες διατάξεις για την αλλαγή της δοκιμαστικής περιόδου για τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου, ανάλογα με τη διάρκεια της προηγούμενης σχέσης εργασίας. Τον Απρίλιο του 2023 η **Τσεχία** θέσπισε νέες τροποποιήσεις της εργατικής νομοθεσίας για τη βελτίωση της προστασίας των προσωρινά απασχολούμενων σε επίπεδο παρόμοιο με εκείνο του μόνιμου προσωπικού, για παράδειγμα σε περίπτωση αφερεγγυότητας των εργοδοτών. Το 2023, η **Ελλάδα** δρομολόγησε πρόγραμμα επιδότησης των ασφαλιστικών εισφορών για εταιρείες του ιδιωτικού τομέα βάσει ορισμένων διατάξεων, οι οποίες μετέτρεψαν τις συμβάσεις εργασίας των εργαζομένων μερικής απασχόλησης σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης.

Διάφορα κράτη μέλη έχουν προσαρμόσει τη νομοθεσία τους για την προστασία της απασχόλησης. Στο πλαίσιο μιας ευρύτερης μεταρρύθμισης, τον Ιούνιο του 2023 η **Ισπανία** θέσπισε διατάξεις για την προσθήκη νέων περιπτώσεων αντικειμενικής ακυρότητας των απολύσεων εργαζομένων στο πλαίσιο της νέας γονικής άδειας ή νέων περιπτώσεων που επωφελούνται από προσαρμογή του οικείου χρόνου εργασίας. Επίσης, παρέτεινε έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 την απαγόρευση των απολύσεων για αντικειμενικούς λόγους που σχετίζονται με την αύξηση του ενεργειακού κόστους για τις επιχειρήσεις που επωφελούνται από δημόσιες ενισχύσεις. Τον Φεβρουάριο του 2023 η **Ισπανία** θέσπισε νέους κανόνες για την προστασία των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος και την καταπολέμηση της διαφθοράς, ώστε οι εργαζόμενοι να μην υφίστανται δυσμενείς ή επιζήμιες συνέπειες στη σχέση εργασίας τους. Τέλος, τον Σεπτέμβριο του 2022 θεσπίστηκαν τροποποιήσεις στην εθνική νομοθεσία για τις επιστήμες με στόχο τη βελτίωση των όρων εργασίας και τη δημιουργία καλύτερων προοπτικών σταδιοδρομίας για το ερευνητικό προσωπικό [δηλαδή παρόμοιες με το σύστημα προγραμματισμένης πανεπιστημιακής σταδιοδρομίας (tenure track)]. Τον Φεβρουάριο του 2023 η **Γαλλία** θέσπισε διατάξεις για τη νέα άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένων ελεύθερων επαγγελματιών εντός μιας εταιρείας. Αυτές απλουστεύουν και αποσαφηνίζουν το νομικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στην άσκηση, το οποίο άρχισε να ισχύει την 1η Σεπτεμβρίου 2024. Τον Οκτώβριο του 2022, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Σουηδία** επικαιροποίησε τον εργατικό της κώδικα με στόχο την αύξηση της προβλεψιμότητας για τους εργοδότες και τους εργαζομένους, καθιστώντας πρότυπο την πλήρη απασχόληση. Το χρονικό πλαίσιο που διέπει τη μετατροπή μιας εργασίας ορισμένου χρόνου σε μόνιμη βάση μειώθηκε από 24 σε 12 μήνες, παρέχοντας ταχύτερη πρόσβαση σε απασχόληση αορίστου χρόνου. Τον Σεπτέμβριο του 2023, η **Ελλάδα** θέσπισε σειρά διατάξεων σχετικά με τις δοκιμαστικές περιόδους, την παράλληλη απασχόληση και την απασχόληση υπό απρόβλεπτα πρότυπα εργασίας, προκειμένου να βελτιωθεί η διαφάνεια και η προβλεψιμότητα των συνθηκών εργασίας.

Η θέσπιση νέων μέτρων και η εφαρμογή υφιστάμενων μέτρων για την προώθηση ενός υγιούς, ασφαλούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος σημείωσαν πρόοδο σε αρκετά κράτη μέλη. Στο πλαίσιο μιας ευρείας μεταρρύθμισης, τον Μάρτιο του 2023 η **Δανία** θέσπισε τροποποιήσεις στον νόμο για την ίση μεταχείριση. Οι νέες διατάξεις περιλαμβάνουν αποσαφήνιση της ευθύνης του εργοδότη για ορισμένα αδικήματα, συμπεριλαμβανομένης της παρενόχλησης. Τον Ιούνιο του 2022 η **Γερμανία** θέσπισε στοχευμένο μέτρο για την προώθηση μιας πιο συμπεριληπτικής αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την ενίσχυση της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία, κατά τη διαδρομή προς τον χώρο εργασίας, από τον χώρο εργασίας, καθώς και στον ίδιο τον χώρο εργασίας. Τον Αύγουστο του 2022 η **Ελλάδα** ενέκρινε στρατηγική για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία για την περίοδο 2022-27, καθώς και συνοδευτικό σχέδιο δράσης για την περίοδο 2022-23. Βασιζόμενη στον κοινωνικό διάλογο, η νέα στρατηγική επιτυγχάνει ισόρροπη συμμετοχή εργαζομένων και εργοδοτών στο πεδίο της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία. Τον Μάρτιο του 2023 η **Ισπανία** θέσπισε στρατηγική για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία για την περίοδο 2023-27, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας στην εργασία, τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και την πρόβλεψη πιθανών απειλών και κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων λόγω της ψηφιακής, δημογραφικής και πράσινης μετάβασης. Για πρώτη φορά, η ψυχική υγεία συμπεριλήφθηκε ως προτεραιότητα και στη στρατηγική δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην πρόληψη του επαγγελματικού καρκίνου. Τον Σεπτέμβριο του 2022, ο νόμος για την πρόληψη τροποποιήθηκε ώστε να συμπεριλάβει το οικιακό προσωπικό. Τον Οκτώβριο του 2022 η **Ισπανία** είχε ήδη συστήσει ένα νέο ταμείο αποζημίωσης (υπό τη διαχείριση του Εθνικού Ιδρύματος Κοινωνικής Ασφάλισης) για τα θύματα έκθεσης στον αμίαντο στην εργασία, στην οικία ή στο περιβάλλον. Αργότερα, τον Μάιο του 2023 εγκρίθηκε στοχευμένο μέτρο για τη μείωση των επαγγελματικών κινδύνων που προκύπτουν από την εργασία σε εξωτερικούς χώρους υπό ακραίες καιρικές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτό, οι εταιρείες πρέπει να εφαρμόζουν σειρά μέτρων ανάλογα με τη σοβαρότητα των συνθηκών (π.χ. υψηλές θερμοκρασίες). Τέλος, η **Πολωνία** δημοσίευσε κανονισμό για την επικαιροποίηση των υφιστάμενων ελάχιστων απαιτήσεων υγείας και ασφάλειας για τους σταθμούς εργασίας με οθόνες για την περαιτέρω βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων.

Διάφορα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα για να παρέχουν στους εργαζομένους πιο ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας. Τον Ιανουάριο του 2023 το **Βέλγιο** ενέκρινε μεταρρύθμιση για την αύξηση της ευελιξίας στο ωράριο εργασίας και την καλύτερη στήριξη της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Το μέτρο περιλαμβάνει το δικαίωμα σε εβδομαδιαία εργασία 4 ημερών (με περισσότερες ώρες εργασίας ημερησίως), σε μεταβαλλόμενο καθεστώς εργασίας (δηλαδή περισσότερες ώρες εργασίας τη μία εβδομάδα και λιγότερες την άλλη) και σε έγκαιρη ενημέρωση για ευέλικτα ωράρια μερικής απασχόλησης. Τον Μάιο του 2023 η **Πορτογαλία** θέσπισε διατάξεις για τη ρύθμιση της πληρωμής της υπερωριακής εργασίας για όσους υπερβαίνουν τις 100 ώρες ετησίως. Πέραν του ορίου αυτού, το μέτρο καθορίζει τα ποσά που πρέπει να καταβάλλονται ανά ώρα ή τμήμα ώρας βάσει διαφορετικών κριτηρίων. Στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, τον Ιούνιο του 2023 η Πορτογαλία θέσπισε επίσης πιλοτικό πρόγραμμα για την εφαρμογή εβδομαδιαίας εργασίας 4 ημερών στον ιδιωτικό τομέα. Αυτό προβλέπει δοκιμαστική περίοδο 6 μηνών, κατά την οποία το εβδομαδιαίο ωράριο εργασίας μειώνεται σε 36, 34 ή 32 ώρες χωρίς μείωση των μισθών. Μετά τη λήξη της δοκιμαστικής περιόδου, η εταιρεία θα έχει στη διάθεσή της έναν μήνα για να αποφασίσει να συνεχίσει (ή να εγκαταλείψει) το νέο καθεστώς.

Επίσης, ορισμένα κράτη μέλη θέσπισαν νέες διατάξεις ή τροποποίησαν υφιστάμενη νομοθεσία σχετικά με τον χρόνο και την οργάνωση της εργασίας, ώστε να ληφθούν υπόψη οι τάσεις σχετικά με την τηλεργασία, την εξ αποστάσεως εργασία και το δικαίωμα στην αποσύνδεση. Στην **Κροατία**, η εθνική νομοθεσία επικαιροποιήθηκε στο πλαίσιο του ΣΑΑ μέσω τροποποιήσεων στον εθνικό νόμο για την εργασία, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2023. Εκτός από την παραδοσιακή τηλεργασία, η νέα νομοθεσία εισήγαγε τη δυνατότητα εξ αποστάσεως εργασίας, βάσει της οποίας οι εργαζόμενοι μπορούν να καθορίζουν ελεύθερα τον τόπο εργασίας τους. Στη **Ρουμανία**, ο νόμος αριθ. 81/2018 για την τηλεργασία τροποποιήθηκε με κυβερνητικά διατάγματα έκτακτης ανάγκης μετά την ταχεία αύξηση των ρυθμίσεων τηλεργασίας που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Τον Σεπτέμβριο του 2022 το **Βέλγιο** όρισε ότι οι εταιρείες με 20 ή περισσότερους εργαζομένους, οι συλλογικές συμβάσεις σε επίπεδο εταιρείας ή οι γενικοί κανόνες του εργοδότη πρέπει να περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα των εργαζομένων στην αποσύνδεση. Παρόμοιες διατάξεις έχουν εγκριθεί για τη βραδινή και τη νυχτερινή εργασία υπό ειδικές προϋποθέσεις. Τον Απρίλιο του 2023 η **Πολωνία**, σύμφωνα με το οικείο ΣΑΑ, θέσπισε κανονισμούς για την εξ αποστάσεως εργασία. Οι τροποποιήσεις του εργατικού κώδικα και άλλες πράξεις περιλαμβάνουν νέο ορισμό της εξ αποστάσεως εργασίας και δύο συγκεκριμένες μορφές τηλεργασίας: την εξ αποστάσεως εργασία (δηλαδή για εργαζομένους σε επαγγέλματα που θεωρούνται επιλέξιμα λόγω της φύσης τους) και την περιστασιακή τηλεργασία (δηλαδή έως 24 ημέρες ετησίως για κάθε εργαζόμενο). Τον Ιούλιο του 2023 στο **Λουξεμβούργο** θεσπίστηκε με νέο νόμο το δικαίωμα στην αποσύνδεση, ενώ στη **Ρουμανία** προβλέπεται με νέο νόμο ότι η εξ αποστάσεως εργασία είναι διαθέσιμη σε εργαζομένους με παιδιά. Στην **Ιταλία**, το «εργατικό διάταγμα» μεταφέρθηκε στη νομοθεσία με τη θέσπιση νέων κανόνων σχετικά με την έξυπνη εργασία για τα ευάλωτα άτομα. Σε συνδυασμό με την εφαρμογή του ΣΑΑ, η **Ισπανία** σχεδιάζει να θεσπίσει κανονιστικές αναπτυξιακές διατάξεις που θα αφορούν τα δικαιώματα και τις συνθήκες τηλεργασίας στον δημόσιο τομέα. Η **Κύπρος**, και πάλι στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, εξέδωσε τον Δεκέμβριο του 2023 νέο νομοσχέδιο για τη ρύθμιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων που κάνουν χρήση της τηλεργασίας.

Αρκετά κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για τη βελτίωση των όρων εργασίας στην εργασία σε πλατφόρμες, εστιάζοντας κυρίως στους τομείς των μεταφορών και της παράδοσης, μετά τη σημαντική ανάπτυξη της οικονομίας των πλατφορμών. Τον Οκτώβριο του 2022 η **Μάλτα** ψήφισε νέο νόμο, ο οποίος θεσπίζει τεκμήριο σχέσης εργασίας για τους εργαζομένους σε ψηφιακές πλατφόρμες. Η νομοθεσία διασφαλίζει επίσης ότι οι εργαζόμενοι σε πλατφόρμες αμείβονται με μισθό ίσο με ή υψηλότερο από τον κατώτατο μισθό. Στη **Γαλλία**, η θέσπιση συλλογικού πλαισίου το 2021 και η δημιουργία μιας αρχής αρμόδιας για τις εργασιακές σχέσεις σε ψηφιακές πλατφόρμες επέτρεψαν τη διεξαγωγή εθνικών εκλογών για τους εκπροσώπους των εργαζομένων το 2022. Τον Απρίλιο του 2023 επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ των πλατφορμών και των εκπροσώπων των εργαζομένων, η οποία καθορίζει ένα ελάχιστο εισόδημα. Στην **Ισπανία**, ο νόμος «Riders», ο οποίος ψηφίστηκε το 2021 στο πλαίσιο του ΣΑΑ, θεσπίζει το νομικό τεκμήριο της σχέσης εργασίας στον τομέα της παράδοσης. Ο νόμος παρέχει επίσης στους εκπροσώπους των εργαζομένων το δικαίωμα να ενημερώνονται σχετικά με τις παραμέτρους των αλγορίθμων που επηρεάζουν τους όρους εργασίας. Στο **Βέλγιο**, η «εργατική συμφωνία» που τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2023 θεσπίζει νομικό τεκμήριο απασχόλησης για τους εργαζομένους σε πλατφόρμες. Ο νέος αυτός νόμος περιγράφει οκτώ κριτήρια που χρησιμοποιούνται από τα δικαστήρια εργατικών διαφορών προκειμένου να καθοριστεί αν ένας εργαζόμενος πρέπει να χαρακτηρίζεται αυτοαπασχολούμενος ή μισθωτός. Στην **Κροατία**, νομοσχέδιο που υποβλήθηκε τον Φεβρουάριο του 2023 στο πλαίσιο του ΣΑΑ θεσπίζει κοινή ευθύνη για τις ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας και τα συστήματα συγκέντρωσης αγγελιών εργασίας που ενεργούν ως διαμεσολαβητές με τους εργαζομένους σε πλατφόρμες. Κύριος στόχος είναι η αντιμετώπιση της εσφαλμένης κατάταξης των εργαζομένων. Το νομοσχέδιο περιγράφει τους παράγοντες που υποδεικνύουν σχέση εργασίας με πλατφόρμες ή συστήματα συγκέντρωσης αγγελιών εργασίας, ανεξάρτητα από το είδος της σύμβασης. Τον Απρίλιο του 2023 η **Πορτογαλία** τροποποίησε τον εργατικό κώδικά της, θεσπίζοντας τεκμήριο σχέσης εργασίας για τους εργαζομένους σε πλατφόρμες βάσει συνόλου έξι κριτηρίων. Επιπλέον, ο νόμος απαιτεί από τους εργοδότες να παρέχουν πληροφορίες και διαφάνεια σχετικά με τη χρήση αλγορίθμων ή τεχνητής νοημοσύνης στις διαδικασίες επιλογής και απόλυσης των εργαζομένων.

Ορισμένα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας με στόχο την καλύτερη προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων και τη διασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Ιταλία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, ενέκρινε εθνικό σχέδιο για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, το οποίο περιλάμβανε χάρτη πορείας εφαρμογής. Επίσης, στο πλαίσιο ευρύτερης μεταρρύθμισης βάσει του οικείου ΣΑΑ, η **Κροατία** θέσπισε νέο εργατικό νόμο για την παρακολούθηση της αδήλωτης εργασίας. Ο νέος νόμος, ο οποίος ψηφίστηκε τον Δεκέμβριο του 2022, ορίζει την αδήλωτη εργασία και όλες τις εκφάνσεις της, παρέχει πρόσθετα μέσα για την καλύτερη στήριξη των επιθεωρήσεων εργασίας, θεσπίζει διατάξεις σχετικά με πλημμελήματα και ρυθμίζει τη διαδικασία μεταφοράς εργαζομένων από την αδήλωτη στη δηλωμένη εργασία. Τον Απρίλιο του 2023 η **Τσεχία** θέσπισε νομικές τροποποιήσεις για να διασφαλίσει ότι οι εργοδότες δηλώνουν και καταχωρίζουν αλλοδαπούς εργαζομένους που δικαιούνται προσωρινή προστασία. Στόχος είναι η προστασία ατόμων που έχουν συμφωνήσει να εκτελούν εργασία από παράνομες πρακτικές των εργοδοτών και η αύξηση της αποδοτικότητας των δαπανών κοινωνικής ασφάλισης για τα άτομα που δικαιούνται προσωρινή προστασία. Επίσης, τον Απρίλιο του 2023, η **Πορτογαλία** τροποποίησε τον γενικό νόμο περί φορολογικών παραβάσεων, ώστε η μη κοινοποίηση της υπαγωγής εργαζομένων στην κοινωνική ασφάλιση εντός έξι μηνών, μετά τη λήξη της νόμιμης περιόδου, να χαρακτηρίζεται πλέον ως έγκλημα κατά της κοινωνικής ασφάλισης, το οποίο τιμωρείται με ποινή φυλάκισης έως 3 ετών ή με πρόστιμο έως 360 ημέρες. Στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Ρουμανία** σχεδιάζει να δημιουργήσει μια λειτουργική ψηφιακή πλατφόρμα για τη διαχείριση της χρήσης δελτίων για οικιακούς βοηθούς και να καταστήσει δυνατή τη διαλειτουργικότητα των πράξεων που σχετίζονται με τα δελτία σε όλες τις δημόσιες βάσεις δεδομένων.

Διάφορα κράτη μέλη θέσπισαν στοχευμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας και τη διασφάλιση ανθεκτικότερης αγοράς εργασίας. Με τη στήριξη ταμείων της ΕΕ, το **Βέλγιο** εγκαινίασε τον Απρίλιο του 2023 το έργο «Territoires zéro chômeurs de longue durée» (Περιοχές χωρίς μακροχρόνια ανέργους), με στόχο τη μείωση του αριθμού των μακροχρόνια ανέργων και την παροχή πρόσθετων ευκαιριών εργασίας σε συγκεκριμένες περιοχές της περιφέρειας της Βαλονίας. Τον Οκτώβριο του 2022 η **Κύπρος** επαναδρομολόγησε, στο πλαίσιο των οικείων ΔΥΑ, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εξατομικευμένων προγραμμάτων στήριξης διάρκειας 4 μηνών ανά εργασιακό σύμβουλο, με τουλάχιστον 40 ευάλωτους ανέργους σε κάθε πρόγραμμα. Τα προγράμματα αυτά βασίζονται σε συχνές συνεδριάσεις και συστάσεις, επακολούθηση και αξιολόγηση. Ταυτόχρονα, η **Ισπανία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, παρέχει από τον Αύγουστο του 2021 χρηματοδότηση για νέα έργα σε εδαφικό επίπεδο, τα οποία προτείνουν εξατομικευμένες διαδρομές για μακροχρόνια ανέργους, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης για έργα επιχειρηματικότητας και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Οι ΔΥΑ στη **Σουηδία** έχουν ως αποστολή να δίνουν προτεραιότητα στους μακροχρόνια ανέργους. Τον Μάρτιο του 2023, οι ΔΥΑ παρουσίασαν δραστηριότητες για την ενίσχυση του έργου τους για τη μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στις προσπάθειες και τους τομείς που η έρευνα και τα στοιχεία δείχνουν ότι έχουν αντίκτυπο. Ορισμένα από τα μέτρα περιλαμβάνουν πιο εξειδικευμένες παρεμβάσεις ή αποσκοπούν στην ενίσχυση των δυνατοτήτων των ΔΥΑ.

Ορισμένα κράτη μέλη τροποποίησαν τα οικεία υφιστάμενα πλαίσια ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας με σκοπό να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους όσον αφορά τη σύνδεση των ατόμων που αναζητούν εργασία με τις διαθέσιμες ευκαιρίες. Τον Ιούλιο του 2022 το **Βέλγιο** ενέκρινε στοχευμένη μεταρρύθμιση για την ενίσχυση της ενεργοποίησης των ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών, καθώς και της μετάβασης των εργαζομένων στην περιφέρεια της Φλάνδρας. Το μέτρο αποτελεί συνέχεια συμφωνίας μεταξύ της περιφερειακής κυβέρνησης και των φλαμανδικών κοινωνικών εταίρων. Τον Αύγουστο του 2022 η **Ελλάδα**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, εξέδωσε την εθνική στρατηγική της για τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης για την περίοδο 2022-30. Η στρατηγική παρέχει μια ολιστική προσέγγιση για την ανάπτυξη και την εφαρμογή μέτρων ενεργοποίησης σε συνδυασμό με άλλες πολιτικές. Τα μέτρα στο πλαίσιο της στρατηγικής χρηματοδοτούνται επίσης από τον ΜΑΑ και το ΕΚΤ+. Στο πλαίσιο ευρύτερης μεταρρύθμισης, τον Ιούλιο του 2022 η **Λιθουανία** θέσπισε τη χωριστή ιδιότητα του ατόμου που προετοιμάζεται για την αγορά εργασίας. Σκοπός είναι να εντοπιστούν και να υποστηριχθούν άτομα που αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση. Μέσω ατομικών διαβουλεύσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται υπηρεσίες παροχής ψυχολογικής στήριξης και νομικών συμβουλών, η Υπηρεσία Απασχόλησης συμβάλλει στην ανακούφιση των συνθηκών που εμποδίζουν την απασχόληση και στην προετοιμασία για την αγορά εργασίας. Τον Ιανουάριο του 2023 η Λιθουανία, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, επέκτεινε το υφιστάμενο πλαίσιο για να διευκολύνει την ενεργοποίηση και τη μετάβαση στην απασχόληση των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Αυτό έγινε με σύσταση προς όλους τους δήμους να εφαρμόσουν δημοτικά προγράμματα απασχόλησης με την παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες βάσει προσέγγισης διαχείρισης ανά υπόθεση. Αυτό συνδυάζει μεταξύ άλλων την παροχή καθοδήγησης για την απασχόληση και διάφορες διαβουλεύσεις με άμεση εισοδηματική στήριξη σε συντονισμό με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Ισπανία** αναμένεται να δημιουργήσει ένα δίκτυο 20 κέντρων προσανατολισμού, επιχειρηματικότητας και καινοτομίας για την απασχόληση έως το τέλος του 2024. Τα κέντρα αυτά αναμένεται να κατανεμηθούν σ' ολόκληρη την επικράτεια (δηλαδή ένα κέντρο σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και ένα άλλο σε κάθε περιφέρεια) με στόχο τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των περιφερειακών ΔΥΑ. Στο πλαίσιο μιας ευρύτερης μεταρρύθμισης, η **Γαλλία** σχεδιάζει να αναδιοργανώσει το οικείο σύστημα ΔΥΑ «Pôle Emploi» για να αυξήσει περαιτέρω τον συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και να βελτιώσει την καθοδήγηση και τη στήριξη που παρέχεται στα άτομα που αναζητούν εργασία. Το νομοσχέδιο «για πλήρη απασχόληση» θεσπίζει επίσης αυστηρότερους όρους για τη λήψη στήριξης του ελάχιστου εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε υποχρεωτικές εβδομαδιαίες δραστηριότητες. Στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Λετονία** σχεδιάζει να τροποποιήσει το οικείο πλαίσιο ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και να επικαιροποιήσει την προσφορά αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, ώστε να ενισχύσει την εστίαση στις ψηφιακές δεξιότητες. Η **Κύπρος**, στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής για τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας 2023-25, επιδιώκει να βελτιώσει τη συμμετοχή σε μέτρα ενεργοποίησης, ιδίως των ευάλωτων ομάδων, καθώς και τη διοικητική αποτελεσματικότητα και τη μακροπρόθεσμη ικανότητα των ΔΥΑ.

Ορισμένα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα σχετικά με τις ΔΥΑ, προκειμένου να τις καταστήσουν πιο προσβάσιμες και αποτελεσματικές, μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα των μεταβαλλόμενων αναγκών της αγοράς εργασίας και των αναγκών για δεξιότητες. Στο **Βέλγιο**, ένα πρόγραμμα δοκιμαστικών περιόδων εργασίας στις ΔΥΑ της Βαλονίας (Forem) δίνει τη δυνατότητα στα εγγεγραμμένα άτομα που αναζητούν εργασία να έχουν πρόσβαση σε διάφορες θέσεις εργασίας προτού αποφασίσουν ποια απασχόληση ή κατάρτιση θα επιλέξουν, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση του κινδύνου υπερείδκευσης²¹⁸. Το 2022 η **Αυστρία** αύξησε τη χρηματοδοτική συνεισφορά της για τη στήριξη της ενεργοποίησης των γυναικών στην αγορά εργασίας (κατά 4 % σε σύγκριση με το 2021). Η προσπάθεια αυτή έδωσε τη δυνατότητα σε περίπου 239 000 γυναίκες να συμμετάσχουν σε μέτρα στήριξης της απασχόλησης, εκ των οποίων οι 137 000 συμμετείχαν σε προγράμματα για την απόκτηση δεξιοτήτων. Στη **Γαλλία**, το πρόγραμμα των ΔΥΑ για τη διασφάλιση της συμμετοχής των εταιρειών με τίτλο «*Les Entreprises s'engagent*» προσφέρει τώρα μια διεπαφή, τη χρήση της οποίας μπορούν να ζητούν οι εργοδότες για την επικοινωνία μαζί τους σε σχέση με διαδικασίες πρόσληψης ατόμων που έχουν εκτοπιστεί από την Ουκρανία.²¹⁸ Στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Φινλανδία** επικαιροποίησε το σκανδιναβικό μοντέλο υπηρεσιών απασχόλησης, καθορίζοντας διάφορους στόχους για την εξατομικευμένη στήριξη των ατόμων που αναζητούν εργασία (δηλαδή ετήσιος αριθμός συνεντεύξεων αναζήτησης εργασίας). Το 2022 η **Σουηδία** αναθεώρησε τα καθήκοντα των ΔΥΑ, οι οποίες αναμένεται πλέον να ενισχύσουν τους δεσμούς με τους εργοδότες, να στηρίζουν περαιτέρω όσους αναζητούν εργασία και βρίσκονται μακριά από την αγορά εργασίας και να εντείνουν τις προσπάθειες για την αύξηση του αριθμού των συμμετεχόντων σε προγράμματα πρακτικής άσκησης, κατάρτισης και επιδοτούμενης απασχόλησης. Τον Αύγουστο του 2022, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Λιθουανία** θέσπισε νέες διατάξεις για τη μεταρρύθμιση του οικείου συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού, καθορίζοντας το πλαίσιο, τη διαχείριση και τη διασφάλιση της ποιότητας του συστήματος παροχής συμβουλών σταδιοδρομίας. Καθορίζει τα καθήκοντα και τις βασικές απαιτήσεις ικανοτήτων των επαγγελματιών στον τομέα της σταδιοδρομίας και των εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Ελλάδα**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, δημιούργησε ψηφιακό μητρώο για τη ΔΥΠΑ (την ελληνική ΔΥΑ) με στόχο τη βελτίωση του μητρώου των ατόμων που αναζητούν εργασία και την παροχή καλύτερης πρόσβασης σε παροχές και κοινωνικές υπηρεσίες μέσω ενός διαλειτουργικού συστήματος. Η **Ελλάδα** επικαιροποίησε επίσης το οικείο πλαίσιο αμοιβαίων υποχρεώσεων μεταξύ της ΔΥΠΑ και των εγγεγραμμένων ατόμων που αναζητούν εργασία, με σκοπό την καλύτερη παρακολούθηση και επιβολή των υποχρεώσεων όλων των μερών. Επιπλέον, βρίσκονται σε εξέλιξη οι μεταρρυθμίσεις του εργαλείου κατάρτισης προφίλ από τις ΔΥΑ, η ανάπτυξη ενός πλαισίου αξιολόγησης βάσει επιδόσεων για τους παρόχους επαγγελματικής μάθησης και τα επιδόματα ανεργίας.

²¹⁸ Παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών που συνέλεξε το δίκτυο ΔΥΑ στο πλαίσιο της συγκριτικής μάθησης των ΔΥΑ. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. επίσης το [Κέντρο γνώσεων για τις ΔΥΑ](#).

Τον Φεβρουάριο του 2023 η **Ισπανία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, θέσπισε νέα νομοθεσία για την ενίσχυση του συστήματος απασχόλησης. Σε αυτήν περιλαμβάνονται μέτρα για την τόνωση της συμμετοχής ιδιωτικών και τοπικών φορέων, τη βελτίωση του πλαισίου αξιολόγησης και ένας νέος κατάλογος εγγυημένων υπηρεσιών τόσο για τους εργοδότες όσο και για τα άτομα που αναζητούν εργασία. Η χώρα αναμένεται να ολοκληρώσει τον εκσυγχρονισμό (δηλαδή τα συστήματα εσωτερικής διαχείρισης και ψηφιοποίησης) των οικείων κεντρικών ΔΥΑ έως το τέλος του 2023. Τον Μάρτιο του 2023 η **Δανία** αναθεώρησε το υφιστάμενο πλαίσιο για τη μείωση των διοικητικών διαδικασιών στα κέντρα απασχόλησης, μεταξύ άλλων με την επέκταση της χρήσης ψηφιακών εργαλείων και την απλούστευση των διαδικασιών επακολούθησης. Τον Ιούνιο του 2023 η **Δανία** ενέκρινε επίσης στοχευμένο μέτρο, το οποίο θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2024, προκειμένου να δοθεί στις ΔΥΑ αυξημένη ευθύνη επικοινωνίας με τους δικαιούχους παροχών ανεργίας κατά τους πρώτους 3 μήνες του προγράμματος. Τον Ιούλιο του 2023 η **Ιρλανδία** ενέκρινε στρατηγική όσον αφορά τις διόδους προς την εργασία για την περίοδο 2021-25. Ένας από τους βασικούς στόχους της είναι η ενίσχυση του Intreo (της ιρλανδικής ΔΥΑ) με την ανάπτυξη των δυνατοτήτων του και της πελατοκεντρικής του προσέγγισης. Η στρατηγική περιλαμβάνει μέτρα που υποστηρίζονται από το ΣΑΑ και το ΕΚΤ+. Η **Λετονία**, με την υποστήριξη του TSI, εκσυγχρονίζει τις υπηρεσίες ΔΥΑ, εισάγοντας νέα ψηφιακά εργαλεία για τους πελάτες των ΔΥΑ και βελτιώνοντας το σύστημα κατάρτισης προφίλ.

Η συνεργασία μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και των κοινωνικών υπηρεσιών είναι πολύ σημαντική για την εφαρμογή αποτελεσματικών ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας. Τον Ιανουάριο του 2023 η **Σουηδία** ανέλαβε εσωτερική έρευνα στο κυβερνητικό γραφείο προκειμένου να αναλύσει και να προτείνει βελτιώσεις στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ΔΥΑ και των δήμων της χώρας με στόχο την αντιμετώπιση του κινδύνου αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και τη διευκόλυνση της μετάβασης από την ανεργία στην εκπαίδευση ενηλίκων. Τον Ιούνιο του 2023 η **Δανία** ενέκρινε προσωρινό μέτρο για την επαναφορά του δικαιώματος στην κατάρτιση ή την αναβάθμιση των δεξιοτήτων με αυξημένο ποσοστό παροχών ανεργίας της τάξης του 110 % σε επαγγέλματα που αντιμετωπίζουν ελλείψεις εργατικού δυναμικού. Το μέτρο σχεδιάζει να δημιουργήσει περαιτέρω συνέργειες μεταξύ της καθοδήγησης που παρέχεται από τα κέντρα απασχόλησης στους άνεργους και των συνοδευτικών μέτρων στήριξης κατά τη διάρκεια της αναβάθμισης των δεξιοτήτων.

Τα κράτη μέλη έχουν λάβει ορισμένα στοχευμένα μέτρα για τη διευκόλυνση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού και την προσέλκυση ξένων ταλέντων σε επαγγέλματα που χαρακτηρίζονται από έλλειψη. Τον Νοέμβριο του 2022 το **Βέλγιο** ενέκρινε την «ομοσπονδιακή συμφωνία για την αγορά εργασίας», στο πλαίσιο της οποίας ανατέθηκε σε διάφορες τομεακές επιτροπές κοινωνικών εταίρων να καταγράψουν όλα τα προφίλ θέσεων εργασίας με περιορισμένη προσφορά, αναλύοντας τα αίτια της και προτείνοντας μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Αυτό αναμένεται να χρησιμεύσει ως βάση για τις προσπάθειες αύξησης της ελκυστικότητας ορισμένων θέσεων εργασίας, μεταξύ άλλων όσον αφορά τους όρους εργασίας. Τον Ιούλιο του 2023 η ΔΥΑ (Forem) του **Βελγίου** (περιφέρεια της Βαλονίας) επικαιροποίησε τον κατάλογο των επαγγελμάτων με περιορισμένη προσφορά, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, 56 προφίλ στον οικοδομικό τομέα, ακολουθούμενο από τη βιομηχανία. Αυτό θα συμβάλει στον προσανατολισμό των ανέργων προς αυτά τα προφίλ και στην καλύτερη στόχευση διαφόρων οικονομικών κινήτρων. Παρομοίως, τον Φεβρουάριο του 2023 η φλαμανδική περιφέρεια επικαιροποίησε τον δικό της κατάλογο επαγγελμάτων με περιορισμένη προσφορά, χρησιμοποιώντας έτσι μια χαρακτηριστική μεθοδολογία που υποδεικνύει τρεις πιθανές αιτίες έλλειψης —ποσοτικές, ποιοτικές και/ή ειδικές εργασιακές συνθήκες. Ο κατάλογος περιλαμβάνει συνολικά 234 επαγγέλματα με περιορισμένη προσφορά, το ένα τρίτο εκ των οποίων αφορά βιομηχανικά και βιοτεχνικά επαγγέλματα. Τον Ιούνιο του 2023 η **Γερμανία** επικαιροποίησε το νομικό της πλαίσιο για να διευκολύνει τη μετανάστευση ειδικευμένου εργατικού δυναμικού από τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων μέσω της μη απαιτούμενης προηγούμενης αναγνώρισης των δεξιοτήτων των αλλοδαπών αυτών προκειμένου να απασχοληθούν σε μη ρυθμιζόμενα επαγγέλματα. Τον Ιούλιο του 2022 η **Ισπανία** θέσπισε μέτρα για την ενίσχυση των οικείων οδών νόμιμης μετανάστευσης και τη βελτίωση της διαχείρισης των διαδικασιών μετανάστευσης. Η Ισπανία διεύρυνε επίσης το νομικό καθεστώς για τους μετανάστες υψηλής ειδίκευσης ώστε να συμπεριληφθούν άτομα που διαθέτουν υψηλότερο πτυχίο επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και κατάργησε ορισμένες απαιτήσεις για την πρόσληψη αλλοδαπών εργαζομένων από επιχειρήσεις. Λόγω των αυξανόμενων ελλείψεων εργατικού δυναμικού στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών, η **Σλοβενία** έχει λάβει μέτρα για την απλούστευση των διαδικασιών απασχόλησης αλλοδαπών εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητάς τους να αλλάζουν εργοδότες ευκολότερα, προσφέροντας μεγαλύτερη ευελιξία και πιο δίκαιους όρους εργασίας.

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023, ορισμένα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα για την καλύτερη προσαρμογή των συστημάτων παροχών ανεργίας στο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο.

Τον Νοέμβριο του 2022 το **Βέλγιο** αποφάσισε να αυξήσει το ελάχιστο επίδομα ανεργίας κατά 1,3 εκατοστιαίες μονάδες, επιπρόσθετα στην αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή για τον πληθωρισμό. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Εσθονία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, παρέτεινε τη διάρκεια της ασφάλισης ανεργίας, από τον Ιούλιο του 2023. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Γαλλία** ενέκρινε προσωρινή μείωση της διάρκειας των παροχών ανεργίας (έως τον Δεκέμβριο του 2023) και την κατάργηση της πρόσβασης σε παροχές ανεργίας σε περίπτωση εγκατάλειψης της εργασίας ή άρνησης σύναψης σύμβασης αορίστου χρόνου. Το μέτρο αποσκοπεί στην επιτάχυνση της επιστροφής στην απασχόληση όταν υπάρχει ένα πλαίσιο ευνοϊκών συγκυριών και ελλείψεων εργατικού δυναμικού. Τον Σεπτέμβριο του 2022 η **Ισπανία** ενέκρινε νέες τροποποιήσεις για να παράσχει στους οικιακούς βοηθούς το δικαίωμα σε ανταποδοτικές παροχές ανεργίας και από τον Ιούλιο του 2023 χορηγεί ειδικές παροχές ανεργίας σε καλλιτέχνες. Τον Ιούνιο του 2023 η **Σουηδία** τροποποίησε τον νόμο της για την ασφάλιση ανεργίας, μειώνοντας τις απαιτήσεις πρόσβασης σε επιδόματα ανεργίας (συγκεκριμένα από 80 ώρες σε τουλάχιστον 60 ώρες, κατά τη διάρκεια περιόδου τουλάχιστον 6 μηνών εντός χρονικού διαστήματος 12 μηνών). Η περίοδος αναμονής μειώθηκε επίσης προσωρινά, από 6 σε 2 ημέρες. Τον Δεκέμβριο του 2023 η **Κροατία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, σχεδιάζει να εγκρίνει νέα πράξη για την τροποποίηση του νόμου για την αγορά εργασίας, η οποία αυξάνει το ποσό και παρατείνει τη διάρκεια των επιδομάτων ανεργίας, χαλαρώνει τις απαιτήσεις για τους εργαζομένους που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση και ψηφιοποιεί τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων για επιδόματα ανεργίας. Η **Φινλανδία** ανακοίνωσε αλλαγές στο σύστημα παροχών ανεργίας με σκοπό τη βελτίωση των κινήτρων για εργασία, κυρίως με την επιβολή αυστηρότερης περιόδου επιλεξιμότητας. Αναμένονται επίσης αλλαγές στο δικαίωμα ημερήσιας αποζημίωσης για τους ανέργους. Οι προϋποθέσεις για την υποβολή αίτησης για επιδόματα θα καθοριστούν από νέες προϋποθέσεις σχετικά με το όριο εισοδήματος, και το ποσό των επιδομάτων ανεργίας αναμένεται επίσης να κλιμακωθεί από το τρέχον επίπεδο στο 80 % του αρχικού επιπέδου μετά από 8 εβδομάδες ανεργίας και στο 75 % μετά από 34 εβδομάδες ανεργίας. Από τον Ιανουάριο του 2024, η **Μάλτα** εισήγαγε υψηλότερα ποσοστά για τα επιδόματα ανεργίας. Τα επιδόματα καταβάλλονται για 26 εβδομάδες κατ' ανώτατο όριο και τα ποσοστά πληρωμών περιορίζονται στο 60 % του προηγούμενου μισθού του ατόμου για τις πρώτες 6 εβδομάδες, στο 55 % για τις επόμενες 10 εβδομάδες και στο 50 % για τις τελευταίες 10 εβδομάδες. Το μέγιστο πληρωτέο ποσό θα βασίζεται στο 175 % του εθνικού κατώτατου μισθού.

Αρκετά κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και της συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους κατά τη διαμόρφωση πολιτικών που σχετίζονται με την απασχόληση. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Ρουμανία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, ψήφισε νέο νόμο για τον κοινωνικό διάλογο με στόχο την αντιμετώπιση των ελλείψεων στη διαδικασία κοινωνικού διαλόγου, σύμφωνα με τις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο και τη σύσταση της ΔΟΕ. Ο νέος νόμος περιλαμβάνει ορισμένες αναθεωρήσεις του ορισμού των οικονομικών τομέων ως βάση για περαιτέρω κλαδικές συλλογικές συμβάσεις. Τον Μάιο του 2023 η **Ουγγαρία** (στο πλαίσιο των ευνοϊκών προϋποθέσεων για χρηματοδότηση βάσει της πολιτικής συνοχής) συγκρότησε μια ad hoc υποεπιτροπή του τριμερούς φόρουμ (δηλαδή του μόνιμου φόρουμ διαβούλευσης) για να διασφαλίσει ότι ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η παρακολούθηση και η επανεξέταση του στρατηγικού πλαισίου για τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας διεξάγονται σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους. Η συγκρότηση αυτής της υποεπιτροπής αναμένεται να αυξήσει τη συχνότητα και το βάθος των συζητήσεων.

2.4: Κατευθυντήρια γραμμή 8: Προαγωγή των ίσων ευκαιριών για όλους, προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

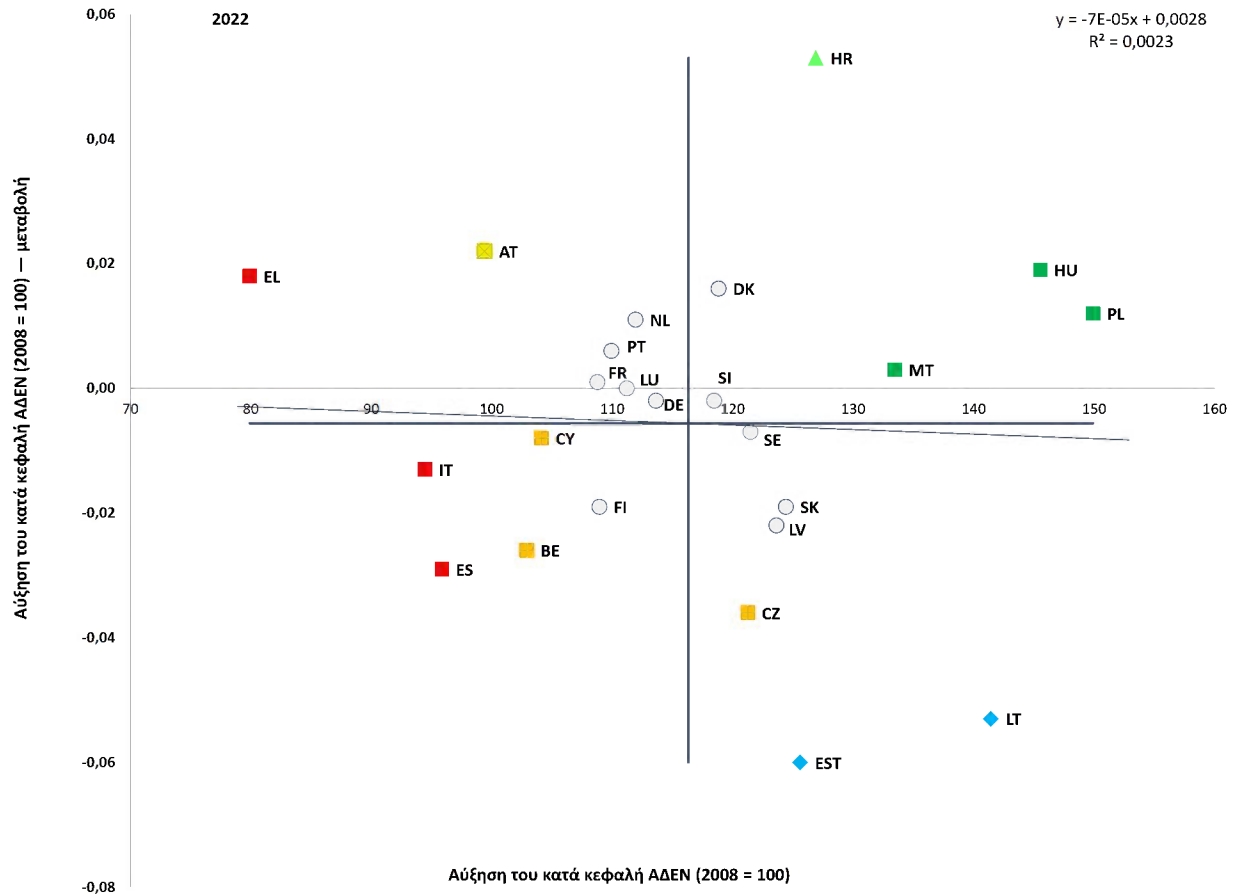
Το παρόν σημείο εξετάζει την εφαρμογή της κατευθυντήριας γραμμής 8 για την απασχόληση, σύμφωνα με την οποία συνιστάται στα κράτη μέλη να προωθήσουν τις ίσες ευκαιρίες για όλους, να προάγουν την κοινωνική ένταξη και να καταπολεμήσουν τη φτώχεια, σύμφωνα με τις αρχές του πυλώνα 2 (σχετικά με την ισότητα των φύλων), 3 (σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες), 11 (σχετικά με τη φροντίδα και στήριξη των παιδιών), 12 (σχετικά με την κοινωνική προστασία), 14 (σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα), 15 (σχετικά με το εισόδημα ηλικιωμένων και συντάξεις), 16 (σχετικά με την υγειονομική περίθαλψη), 17 (σχετικά με την ένταξη ατόμων με αναπηρία), 18 (σχετικά με την μακροχρόνια φροντίδα), 19 (σχετικά με τη στέγαση και βοήθεια για τους άστεγους) και 20 (σχετικά με την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες). Στην ενότητα 2.4.1 αναλύονται οι βασικοί δείκτες, ενώ στην ενότητα 2.4.2 αναφέρονται τα μέτρα πολιτικής που έλαβαν τα κράτη μέλη.

2.4.1 Βασικοί δείκτες

Η αύξηση του κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) μειώθηκε ελαφρώς σε επίπεδο ΕΕ και παρέμεινε συνολικά σταθερή στα κράτη μέλη το 2022, εν μέσω σταδιακής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στην Κροατία, ενώ μικρότερη, αλλά ωστόσο σημαντική, αναφέρθηκε στην Αυστρία, την Ουγγαρία, την Ελλάδα και τη Δανία (βλ. διάγραμμα 2.4.1). Οι χώρες με τη «βέλτιστη επίδοση» είναι η Πολωνία, η Ουγγαρία, και η Μάλτα, λόγω των υψηλών επιπέδων το 2022, σε ποσοστό άνω του 140-130 % του επιπέδου του 2008. Η Εσθονία σημείωσε τη μεγαλύτερη μείωση, ακολουθούμενη από τη Λιθουανία, την Τσεχία και την Ισπανία, οι οποίες, με εξαίρεση την τελευταία, διατηρούν ακόμη υψηλό επίπεδο πραγματικού εισοδήματος. Όπως φαίνεται στην ενότητα 1.2, οι αλλαγές αυτές αντικατοπτρίζουν το συνδυασμένο αποτέλεσμα της μείωσης της αύξησης των πραγματικών μισθών και της εξέλιξης άλλων συνιστωσών του ΑΔΕΝ, συμπεριλαμβανομένης της περαιτέρω σταδιακής κατάργησης των προσωρινών μέτρων στήριξης του εισοδήματος μετά την ανάκαμψη από την πανδημία COVID-19 και τη σταθεροποίηση που ακολούθησε. Με βάση τις επιδόσεις του 2022 και τη μεταβολή σε σχέση με το 2021, διαπιστώθηκε ότι η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία βρίσκονταν σε «κρίσιμη κατάσταση» λόγω των πολύ χαμηλών επιπέδων και του συνδυασμού χαμηλών επιπέδων και επιδείνωσης ταυτόχρονα, αντίστοιχα. Η κατάσταση είναι κάπως παρόμοια στην Κύπρο και στο Βέλγιο, όπου τα επίπεδα είναι υψηλότερα, αλλά παρατηρείται επιδείνωση, καθώς και στην Τσεχία, όπου τόσο το επίπεδο όσο και η επιδείνωση είναι μεγαλύτερα. Οι τρεις αυτές περιπτώσεις είναι όλες καταστάσεις με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή».

Διάγραμμα 2.4.1: Η αύξηση του κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) ήταν γενικά σταθερή στα περισσότερα κράτη μέλη το 2022

Αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ), επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2008 = 100, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Δεν διατίθενται στοιχεία για τις BG, HR και RO.

Πηγή: Eurostat [[tepsr_wc310](#)], Ευρωπαϊκοί τομεακοί λογαριασμοί.

Το 2022 το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) παρέμεινε γενικά σταθερό στην ΕΕ και μειώθηκε ή παρέμεινε σταθερό στα περισσότερα κράτη μέλη, χάρη στα αποφασιστικά μέτρα πολιτικής που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω COVID-19 και της ενεργειακής κρίσης.

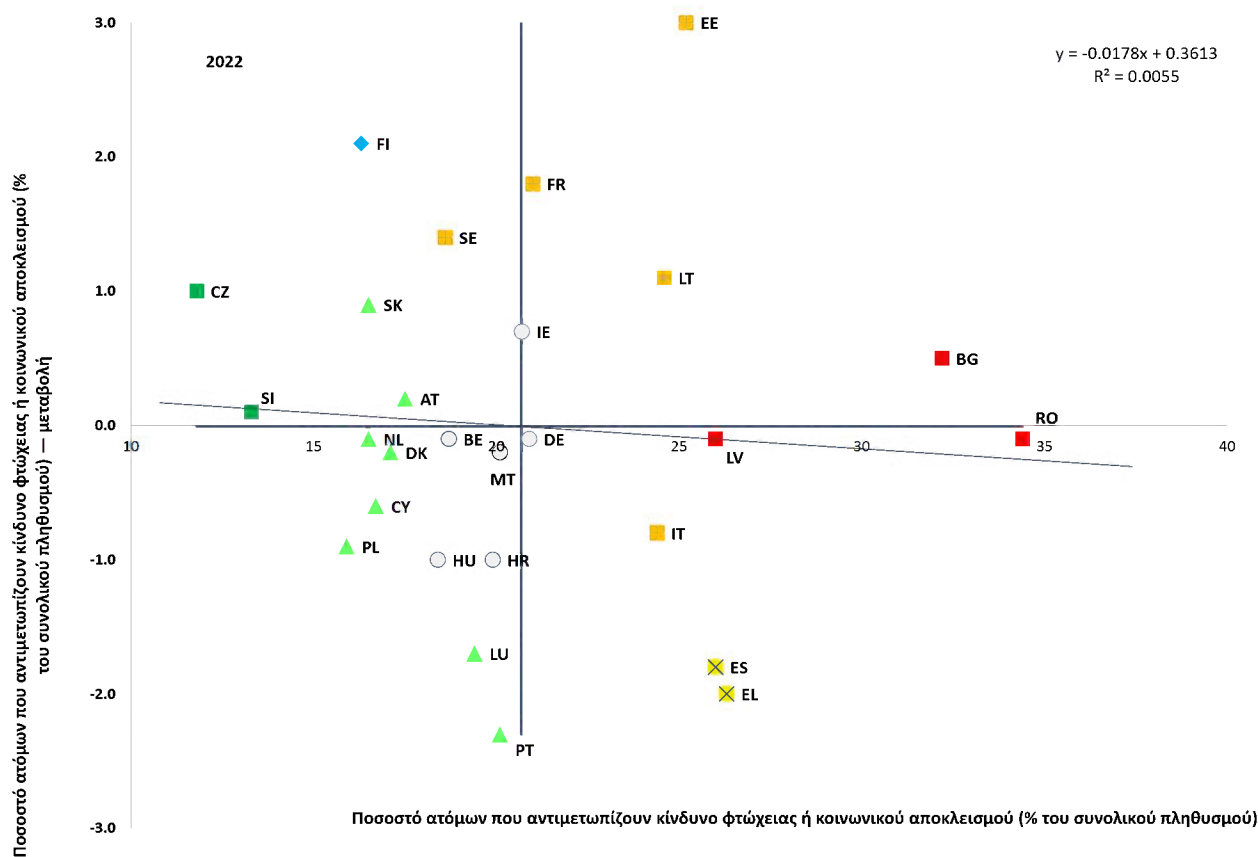
Η κατάσταση είναι «κρίσιμη» στη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και τη Λετονία, στις οποίες τα σχετικά υψηλά επίπεδα δεν βελτιώθηκαν (34,4 %, 32,2 % και 26 %, αντίστοιχα, βλ. διάγραμμα 2.4.2).

Η Γαλλία, η Σουηδία, η Ιταλία, η Λιθουανία και η Εσθονία χαρακτηρίζονται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» και όλες, εκτός από την Ιταλία, καταγράφουν σημαντικές αυξήσεις (μεταξύ 1 και 3 εκατοστιαίων μονάδων), ενώ η Εσθονία και η Λιθουανία είναι ήδη πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία, τα επίπεδα AROPE παρέμειναν πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (21,6 %), αλλά μειώθηκαν. Οι περισσότερες χώρες με «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» παρουσίασαν μείωση στα επίπεδα AROPE και οι μεγαλύτερες βελτιώσεις καταγράφηκαν στην Πορτογαλία και στο Λουξεμβούργο, κατά 2,3 και 1,7 εκατοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα. Η Σλοβενία και η Τσεχία παρουσιάζουν «βέλτιστη επίδοση» με τα χαμηλότερα επίπεδα AROPE (13,3 % και 11,8 %, αντίστοιχα), παρόλο που η Τσεχία σημείωσε αύξηση. Καθώς ορισμένα κράτη μέλη με επίπεδα που προσεγγίζουν ή υπερβαίνουν τον μέσο όρο της ΕΕ βελτιώθηκαν περισσότερο από τον μέσο όρο, υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις σύγκλισης, αλλά οι διαφορές παραμένουν μεγάλες μεταξύ των κρατών μελών. Οι διακυμάνσεις των επιπέδων AROPE είναι επίσης μεγάλες μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ, μεταξύ άλλων και εντός των κρατών μελών, όπως στην Ιταλία, την Πολωνία, την Ουγγαρία, την Ισπανία και στο Βέλγιο (βλ. διάγραμμα 8 στο παράρτημα 5). Η συνεχής αξιολόγηση των διανεμητικών επιπτώσεων των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων²¹⁹ είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους στη μείωση της φτώχειας, μέσω της συμβολής στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της ΕΕ για έξοδο τουλάχιστον 15 εκατομμυρίων ατόμων από τη φτώχεια έως το 2030.

²¹⁹ Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη βελτίωση της εκτίμησης των διανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών των κρατών μελών [COM(2022) 494 final].

Διάγραμμα 2.4.2: Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε συνολικά σταθερό στην ΕΕ και υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών

Ποσοστό του πληθυσμού που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, επίπεδα 2022 και μεταβολές από το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για τις FR, LU και PT. Στατιστικά σημαντικές μεταβολές επισημαίνονται με αστερίσκο (*).

Πηγή: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

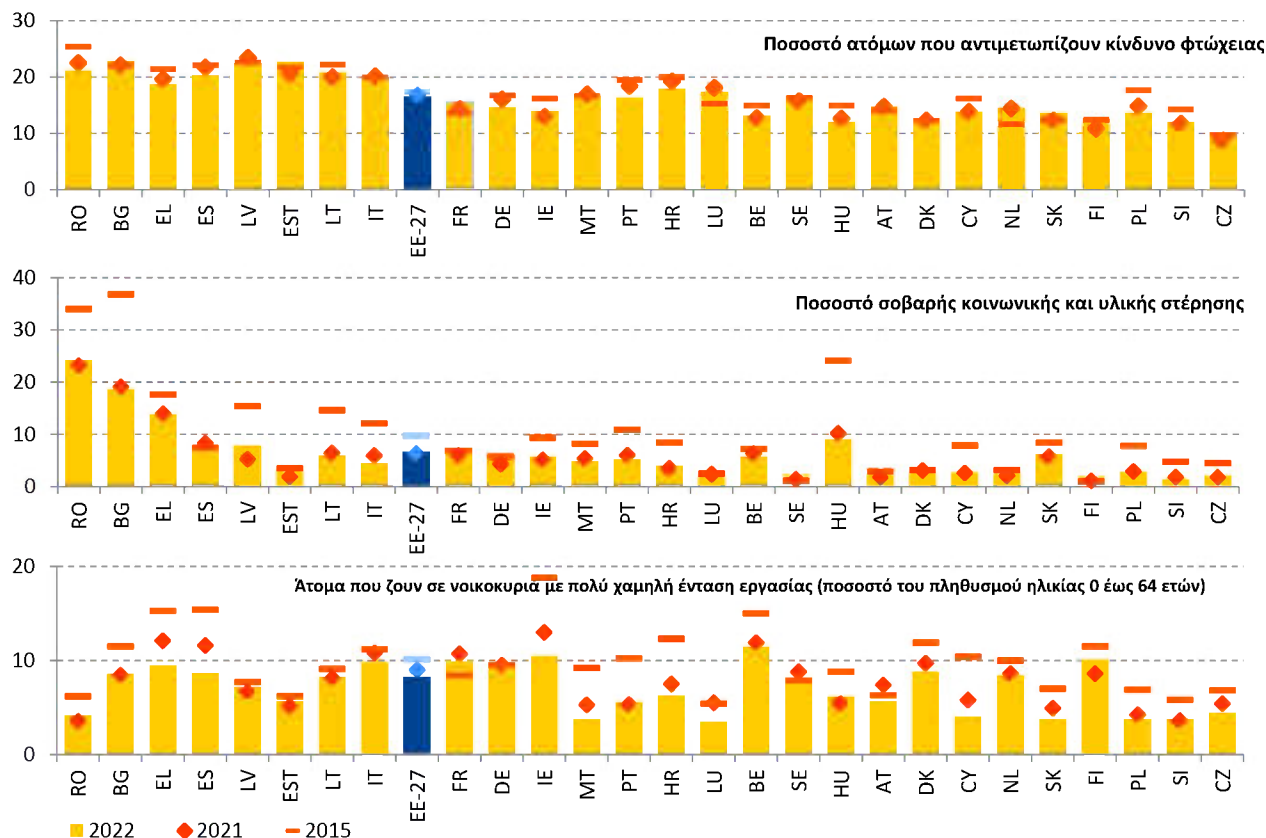
Η νομισματική φτώχεια, η σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση και το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων παρέμειναν επίσης γενικά σε σταθερά επίπεδα στα περισσότερα κράτη μέλη. Παρά τις υψηλότερες τιμές της ενέργειας και το υψηλότερο κόστος ζωής κατά την περίοδο ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID19, όπως και για τον δείκτη AROPE, η τάση αυτή αντικατοπτρίζει τις επιπτώσεις των απαντήσεων σε επίπεδο πολιτικής που ελήφθησαν στην ΕΕ και στα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια των πρόσφατων κρίσεων. Το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021), η Τσεχία και, στις αμέσως επόμενες θέσεις, η Σλοβενία, η Ουγγαρία, η Δανία και η Φινλανδία κατέγραψαν τα χαμηλότερα ποσοστά κινδύνου φτώχειας στην ΕΕ, παρόλο που αυτά αυξήθηκαν για την Τσεχία και τη Φινλανδία (βλ. άνω τμήμα του διαγράμματος 2.4.3). Αντιθέτως, η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Λετονία και η Ρουμανία κατέγραψαν τα υψηλότερα ποσοστά, ενώ η Βουλγαρία και η Εσθονία κατέγραψαν επίσης αυξήσεις. Σύμφωνα με τις ταχείες εκτιμήσεις της Eurostat με βάση τα εισοδήματα του 2022, τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας παρέμειναν σταθερά στα περισσότερα κράτη μέλη, αυξήθηκαν στην Ελλάδα και την Κροατία, ενώ μειώθηκαν στην Ιταλία, την Εσθονία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία²²⁰. Θετικές εξελίξεις σ' αυτήν τη διάσταση προκύπτουν επίσης από τα μέτρα στήριξης του εισοδήματος που ελήφθησαν, τα οποία μετρίασαν τον αντίκτυπο του υψηλού πληθωρισμού στους πιο ευάλωτους. Ωστόσο, η αύξηση του κόστους ζωής επηρεάζει τα πραγματικά εισοδήματα, όπως αποτυπώνεται στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας με βάση το 2021, το οποίο εκτιμάται ότι αυξήθηκε περίπου στα μισά κράτη μέλη, γεγονός που υποδηλώνει επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου²²¹. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση παρέμεινε επίσης γενικά σταθερό στην ΕΕ το 2022, αλλά εξακολουθεί να διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, κυμαινόμενο από 1,4 % στη Σλοβενία έως 24,3 % στη Ρουμανία (βλ. το μεσαίο τμήμα του διαγράμματος 2.4.3). Το ποσοστό μειώθηκε κατά περισσότερο από 1 εκατοστιαία μονάδα στην Ιταλία και την Ουγγαρία, ενώ παρέμεινε γενικά σταθερό στις περισσότερες άλλες χώρες, ενώ αυξήθηκε σε λίγες μόνο άλλες, όπως η Ρουμανία, η Λετονία, η Εσθονία, η Γαλλία και η Γερμανία. Αντικατοπτρίζοντας τη θετική δυναμική της αγοράς εργασίας κατά τη φάση ανάκαμψης, το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων το 2022 (με βάση τη δραστηριότητα του 2021) μειώθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη, και, ειδικότερα, κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες ή περισσότερο στο Λουξεμβούργο (το οποίο είχε επίσης το χαμηλότερο επίπεδο, στο 3,5 %), στην Ισπανία, την Ελλάδα και την Ιρλανδία (βλ. το μεσαίο τμήμα του διαγράμματος 2.4.3). Ωστόσο, η Ιρλανδία και η Ελλάδα εξακολουθούν να συγκαταλέγονται μεταξύ των κρατών μελών με τα υψηλότερα ποσοστά (δηλαδή άνω του 9 %), μαζί με το Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ιταλία, τη Γαλλία και τη Φινλανδία. Μεταξύ αυτών, μόνο η Φινλανδία σημείωσε αύξηση.

²²⁰ Βλ. τα πειραματικά αποτελέσματα των ταχειών εκτιμήσεων που είναι διαθέσιμα στην ειδική ιστοσελίδα της Eurostat.

²²¹ Τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας με βάση το 2021 είναι όσα έχουν ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το όριο του κινδύνου φτώχειας που υπολογίστηκε το 2021, προσαρμοσμένο με βάση τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) μεταξύ του 2021 και του 2022. Βλ. το ειδικό άρθρο της Eurostat.

Διάγραμμα 2.4.3: Οι κίνδυνοι φτώχειας, η σοβαρή κοινωνική και υλική στέρηση και τα νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων παρουσιάζουν ευρεία σταθερότητα ή μείωση στα περισσότερα κράτη μέλη

Συνιστώσες του πρωταρχικού δείκτη του ποσοστού κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (ως %, 2015, 2021, 2022)

Σημείωση: Οι δείκτες ταξινομούνται με βάση τα ποσοστά AROPE για το 2022. Τα στοιχεία για τη FR είναι προσωρινά. Διακοπή στη σειρά για τη Γαλλία και το Λουξεμβούργο και για τις τρεις συνιστώσες, καθώς και για τη Φινλανδία για νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων, δηλαδή νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας.

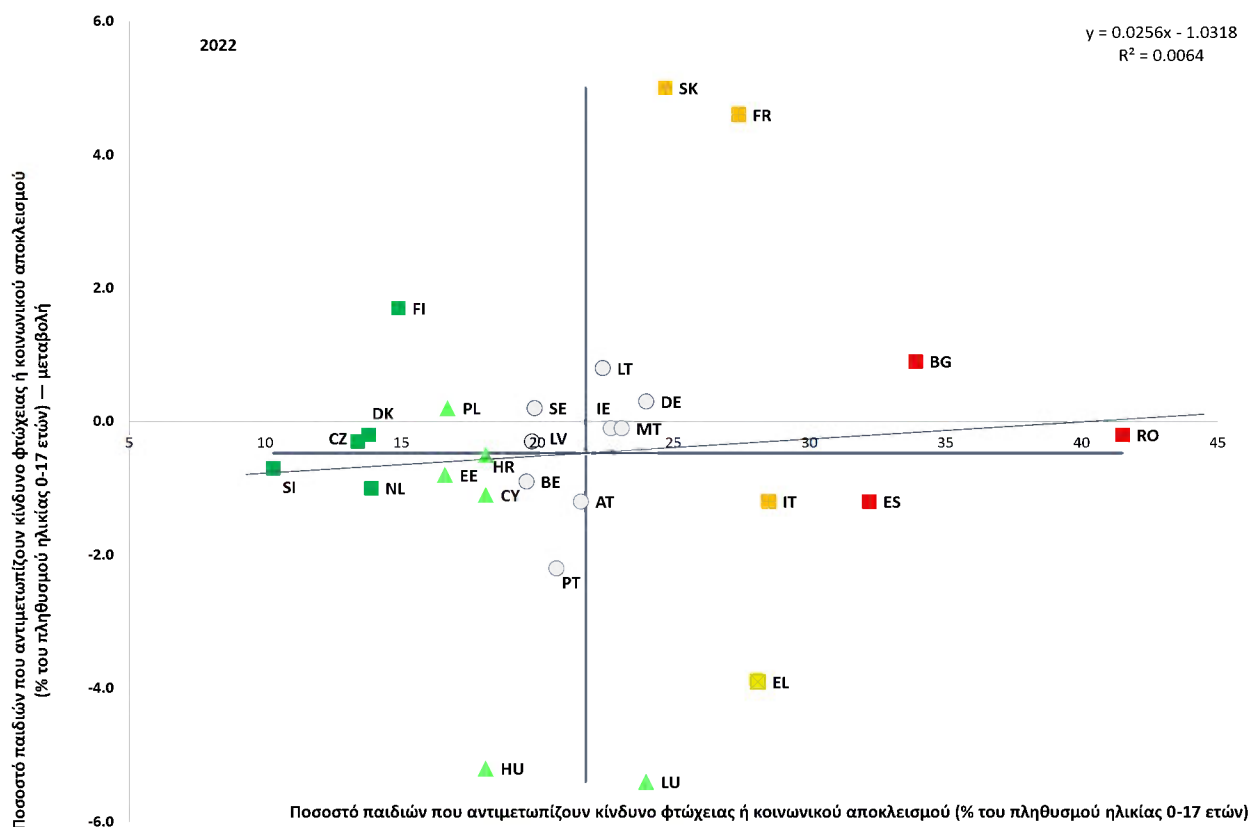
Πηγή: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], EU-SILC.

Το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε ελαφρώς το 2022²²². Ο μέσος όρος της ΕΕ ήταν 24,7 %, έναντι 24,4 % το 2021. Η Σλοβενία, η Τσεχία, η Δανία, οι Κάτω Χώρες και η Φινλανδία κατέγραψαν τα χαμηλότερα ποσοστά (με αύξηση μόνο για τη Φινλανδία) και ήταν όλες χώρες με «βέλτιστη επίδοση» (βλ. διάγραμμα 2.4.4). Αντιθέτως, η Ρουμανία, η Βουλγαρία και η Ισπανία είχαν τα υψηλότερα ποσοστά και όλες βρίσκονταν σε «κρίσιμη κατάσταση», ενώ καταγράφηκε αυξανόμενο ποσοστό στη Βουλγαρία και καμία ουσιαστική βελτίωση για τη Ρουμανία και την Ισπανία. Μεγάλες αυξήσεις σημειώθηκαν στη Σλοβακία και τη Γαλλία, ενώ οι μεγαλύτερες μειώσεις καταγράφηκαν στο Λουξεμβούργο, στην Ουγγαρία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία. Η νομισματική φτώχεια των παιδιών (ποσοστό κινδύνου φτώχειας) το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021) ανήλθε στο 19,3 % και μειώθηκε σε 21 κράτη μέλη, ενώ κατέγραψε μεγάλες αυξήσεις στη Γαλλία και τη Σλοβακία. Οι ταχείες εκτιμήσεις της Eurostat για τα εισοδήματα του 2022 δείχνουν συνολική σταθερότητα όσον αφορά την παιδική φτώχεια στις περισσότερες χώρες (με μειώσεις στην Ελλάδα και την Ιρλανδία και αύξηση στην Τσεχία). Παρόλο που, κατά μέσο όρο στην ΕΕ, το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση αυξήθηκε από 7,5 % το 2021 σε 8,4 % το 2022, το ποσοστό αυτό μειώθηκε στα μισά κράτη μέλη, και ιδίως στην Ουγγαρία και την Ιταλία. Ωστόσο, η Ουγγαρία παρέμεινε μεταξύ των χωρών με τα υψηλότερα ποσοστά, μαζί με τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα. Το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων μειώθηκε ή παρέμεινε σταθερό σε 20 κράτη μέλη (με βάση τη δραστηριότητα του 2021). Η Ιρλανδία διατήρησε το υψηλότερο ποσοστό και ακολουθούν η Γερμανία, η Γαλλία και η Βουλγαρία, όλες με ποσοστά ελαφρώς πάνω από το 10 %.

²²² Εκτός από τα ποσοστά AROPE για τα παιδιά, η παρούσα παράγραφος αναφέρεται στους υπολογισμούς των [ταχειών εκτιμήσεων της Eurostat](#) και στις συνιστώσες AROPE, [\[ilc_li02\]](#), [\[ilc_mdsl11\]](#) και [\[ilc_lvhl11n\]](#). Για το έτος αναφοράς του ποσοστού AROPE για τα παιδιά και τις συνιστώσες του, βλ. υποσημειώσεις 4 και 5 στο παράρτημα 2.

Διάγραμμα 2.4.4: Το ποσοστό των παιδιών (ηλικίας 0-17 ετών) που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε γενικά σταθερό το 2022, χωρίς να υπάρχουν σαφείς ενδείξεις σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών

Ποσοστό του πληθυσμού που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, επίπεδα 2022 και μεταβολές από το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για τις FR, LU και PT. Στατιστικά σημαντικές μεταβολές επισημαίνονται με αστερίσκο (*).

Πηγή: Eurostat [[tepsr_lm412](#)], EU-SILC.

Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε συνθήκες φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι λιγότερο πιθανό να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους στην αγορά εργασίας και την κοινωνία.

Αυτό σχετίζεται ιδίως με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την πρόσβαση και την ολοκλήρωση ποιοτικής εκπαίδευσης και την απόκτηση δεξιοτήτων συναφών με την αγορά εργασίας, καθώς και την πρόσβαση σε ευκαιρίες σταδιοδρομίας σε μεταγενέστερο στάδιο, κάτι που αυξάνει τον κίνδυνο διαγενεακής μεταβίβασης της φτώχειας. Υπό το πρίσμα αυτό, οι έγκαιρες παρεμβάσεις για τη μείωση της παιδικής φτώχειας φαίνονται ιδιαίτερα σημαντικές. Το πλαίσιο συγκριτικής αξιολόγησης για τη φροντίδα και στήριξη των παιδιών προσδιορίζει δείκτες που καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της κατάστασης των παιδιών σε όλα τα κράτη μέλη²²³.

Το 2022 (με βάση τα επίπεδα εισοδήματος του 2021), ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της παιδικής φτώχειας παρέμεινε σημαντικά χαμηλότερος από τον μέσο όρο της ΕΕ (42 %) σε ορισμένα κράτη μέλη και, κυρίως, στην Ισπανία, τη Ρουμανία και την Ελλάδα (21,5 % για την Ισπανία και 24,8 % για τη Ρουμανία και την Ελλάδα), ενώ τον υπερέβη κατά πολύ στις χώρες με τη «βέλτιστη επίδοση» (58,1 % στη Γερμανία, 59,9 % στην Ιρλανδία και 66,8 % στη Φινλανδία· βλ. διάγραμμα 2.4.9 για τον ίδιο δείκτη που αναφέρεται στον συνολικό πληθυσμό)²²⁴. Επίσης, η υλική στέρηση ειδικά για τα παιδιά παρέμεινε περίπου ή πάνω από το 20 % (το 2021) στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Κύπρο, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία και την Ισπανία, έναντι μέσου όρου 13 % στην ΕΕ²²⁵.

²²³ Το σχετικό ενημερωτικό σημείωμα για την υποομάδα δείκτη ΕΚΠ είναι διαθέσιμο [στο διαδίκτυο](#).

²²⁴ Αυτό μπορεί να υπολογιστεί με βάση το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για τα παιδιά μετά και πριν από τις μεταβιβάσεις (εκτός των συντάξεων), Eurostat [[ilc_li02](#)] και [[ilc_li09](#)], αντίστοιχα, όπως και για τον πρωταρχικό δείκτη. Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της δωρεάν προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, της εκπαίδευσης και της υγειονομικής περίθαλψης, δεν λαμβάνονται υπόψη στην παρούσα ανάλυση. Υπάρχει διακοπή στη χρονολογική σειρά στα στοιχεία της Ισπανίας και της Ρουμανίας για το 2022.

²²⁵ Eurostat [[ilc_chmd01](#)] — περισσότερες πληροφορίες για τον δείκτη αυτόν παρέχονται [εδώ](#). Η στέρηση ειδικά για τα παιδιά σχετίζεται με την έλλειψη πρόσβασης σε τουλάχιστον τρία από τα 17 στοιχεία που είναι απαραίτητα ώστε να μπορούν ιδίως να παρακολουθούν σχολικά μαθήματα και να αναπτύσσονται υγιώς (π.χ. κατάλληλα βιβλία και φρέσκα φρούτα και λαχανικά).

Το βάθος της φτώχειας μειώθηκε κατά μέσο όρο στην ΕΕ και στα μισά περίπου κράτη μέλη, τόσο για τον συνολικό πληθυσμό όσο και για τα παιδιά. Το βάθος αυτό μετράται ως η διαφορά μεταξύ του τυπικού επιπέδου εισοδήματος των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και του επιπέδου εισοδήματος κάτω από το οποίο τα άτομα θεωρείται ότι αντιμετωπίζουν τέτοιο κίνδυνο. Για τον συνολικό πληθυσμό το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021), η διαφορά αυτή ήταν, σε σχετικούς όρους, 23,1 % του ορίου του κινδύνου φτώχειας στην ΕΕ, έναντι 24,5 % το 2021 (με βάση τα εισοδήματα του 2020)²²⁶. Η μεγαλύτερη διαφορά καταγράφηκε στη Ρουμανία (32 %), παρά τη σημαντική μείωση (κατά 6,1 εκατοστιαίες μονάδες), και ακολουθούν η Ισπανία, η Λετονία, η Ιταλία και η Βουλγαρία (με ποσοστά 27,8 %, 27,7 %, 26,1 % και 26 %, αντίστοιχα). Οι μεγαλύτερες μειώσεις αναφέρθηκαν στη Σλοβακία και την Ουγγαρία, οι οποίες έφθασαν σε επίπεδα κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (18,4 % και 19,4 %, αντίστοιχα). Η φτώχεια είναι βαθύτερη μεταξύ των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων και ανήλθε περίπου στο 36 % στην ΕΕ το 2021 (με βάση τα εισοδήματα του 2020). Η κατάσταση σε όλα τα κράτη μέλη είναι γενικά παρόμοια όσον αφορά ειδικότερα τα παιδιά, για τα οποία το βάθος της φτώχειας είναι μεγαλύτερο κατά μέσο όρο στην ΕΕ (24,4 %) σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό. Το βάθος της φτώχειας για τα παιδιά ήταν μεγαλύτερο στη Βουλγαρία (42,8 %), όπου αυξήθηκε επίσης σημαντικά (κατά 9,1 εκατοστιαίες μονάδες), και ακολουθούν η Ρουμανία (33,1 %), η Ισπανία (31,8 %) και η Ιταλία (27,9 %), στις οποίες τα ποσοστά παρέμειναν υψηλά παρά την πρόσφατη μείωση. Τα ποσοστά για τα παιδιά είναι επίσης υψηλά στην Πορτογαλία και στις Κάτω Χώρες (26,1 % και 26 %, αντίστοιχα). Στην αντίθετη πλευρά, η Φινλανδία και η Ουγγαρία ανέφεραν τα χαμηλότερα ποσοστά (12,3 % και 14,5 %, αντίστοιχα).

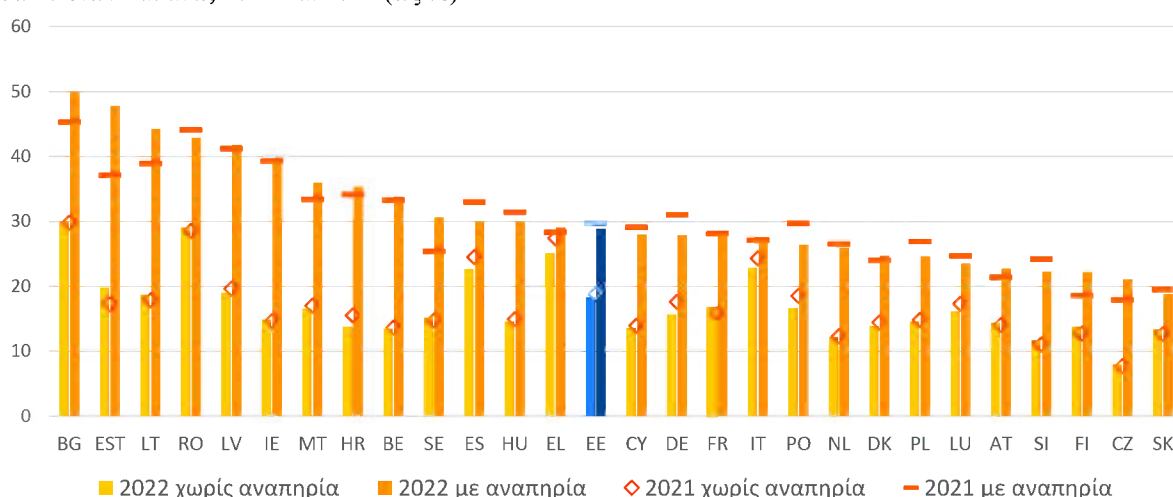
²²⁶

Αυτή η παράγραφος βασίζεται σε στοιχεία της Eurostat [[ilc_li11](#)]. Ο εν λόγω δείκτης, γνωστός επίσης ως **σχετικό χάσμα διάμεσου εισοδήματος ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας**, υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο κινδύνου φτώχειας και του ορίου κινδύνου φτώχειας, εκφρασμένη ως ποσοστό του ορίου κινδύνου φτώχειας (σημείο διαχωρισμού: 60 % του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος). Ο δείκτης για τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων υπολογίζεται από την Eurostat (δεν έχει δημοσιευτεί) ως η απόσταση μεταξύ του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού καθαρού εισοδήματος των ατόμων —των οποίων το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι χαμηλότερο από το όριο κινδύνου φτώχειας και τα οποία ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων— και του ίδιου του ορίου κινδύνου φτώχειας, εκφρασμένη ως ποσοστό του ορίου κινδύνου φτώχειας. Το όριο αυτό καθορίζεται στο 60 % του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος όλου του πληθυσμού σε μια χώρα και όχι για την ΕΕ στο σύνολό της.

Σε σύγκριση με τις σταθερές ή θετικές τάσεις για τον συνολικό πληθυσμό, ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για τα άτομα με αναπηρία βελτιώθηκε ελαφρώς μόνο το 2022. Το ποσοστό AROPE για τα άτομα με αναπηρία μειώθηκε από 29,7 % το 2021 σε 28,8 % το 2022 στην ΕΕ, αλλά παραμένει υψηλότερος από το ποσοστό για τον υπόλοιπο πληθυσμό και ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών (βλ. διάγραμμα 2.4.5). Με ποσοστά AROPE άνω του 35 %, η κατάσταση είναι ιδιαίτερα δύσκολη σε 8 κράτη μέλη (Βουλγαρία, Εσθονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Λετονία, Ιρλανδία, Μάλτα και Κροατία). Μεταξύ των χωρών αυτών, μόνο η Ρουμανία σημείωσε μείωση (κατά 1,3 εκατοστιαίες μονάδες), ενώ σημαντικές αυξήσεις καταγράφηκαν για την Εσθονία, τη Λιθουανία και τη Βουλγαρία. Στη Σουηδία καταγράφηκε επίσης σημαντική αύξηση του ποσοστού AROPE για τα άτομα με αναπηρία, μολονότι το ποσοστό παρέμεινε πολύ πιο κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ (30,6 %). Συνολικά, ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού τείνει να είναι χαμηλότερος για τα άτομα με αναπηρία ηλικίας 65 ετών και άνω που ζουν σε ιδιωτικά νοικοκυριά, με αξιοσημείωτες εξαιρέσεις την Εσθονία, τη Βουλγαρία και τη Λετονία, οι οποίες κατέγραψαν ποσοστά υπερδιπλάσια από τον μέσο όρο της ΕΕ για τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα (61,8 %, 55,1 % και 48,1 %, αντίστοιχα, έναντι 23,9 % που ήταν ο μέσος όρος της ΕΕ). Υπάρχει επίσης μεγάλη διακύμανση μεταξύ των χωρών όσον αφορά τη διαφορά στους κινδύνους φτώχειας μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία. Η Ιταλία και η Ελλάδα παρουσίασαν τις μικρότερες αποκλίσεις το 2022 (4 εκατοστιαίες μονάδες), ενώ στην Εσθονία, τη Λιθουανία και την Ιρλανδία παρατηρήθηκαν εξαπλάσιες διαφορές (28, 25,6 και 24,6 εκατοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα).

Διάγραμμα 2.4.5: Τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού σε σύγκριση με τα άτομα χωρίς αναπηρία

Ποσοστά ατόμων με και χωρίς αναπηρία που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ηλικιακή ομάδα 16 ετών και άνω, 2022 και 2021 (ως %)

Σημείωση: Διακοπή στη χρονολογική σειρά για τη FR και το LU.

Πηγή: Eurostat [hlth_dpe010], EU-SILC.

Το ποσοστό των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεινε πολύ υψηλότερο σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό για τον υπόλοιπο πληθυσμό το 2022, με αποτέλεσμα να απαιτούνται στοχευμένες παρεμβάσεις. Το ποσοστό AROPE για τα άτομα που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ ήταν, στις περισσότερες περιπτώσεις, πολύ υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό για τους γηγενείς (διαφορά πάνω από 20 εκατοστιαίες μονάδες) σε αρκετά κράτη μέλη: 52,2 % έναντι 24,1 % στην Ελλάδα, 50,9 % έναντι 20,6 % στην Ισπανία, 42,7 % έναντι 15 % στο Βέλγιο, 41,4 % έναντι 11,6 % στην Αυστρία, 41,2 % έναντι 16,5 % στη Γαλλία²²⁷. Μεταξύ αυτών, το ποσοστό AROPE για τα άτομα που έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ μειώθηκε μόνο στην Ισπανία (κατά 5,5 εκατοστιαίες μονάδες) σε σύγκριση με το 2021.

Πολύ μεγάλος αριθμός Ρομά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν φτώχεια στις χώρες της ΕΕ.

Αυτό, με τη σειρά του, συμβάλλει περαιτέρω στην τροφοδότηση των διακρίσεων. Κατά μέσο όρο, το 2021 το 80 % των Ρομά αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας στα κράτη μέλη που συμμετείχαν στην έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), ενώ για τα παιδιά Ρομά το ποσοστό ήταν ακόμα υψηλότερο, στο 83 %, χωρίς εμφανή πρόοδο μεταξύ του 2016 και του 2021²²⁸. Σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού των Ρομά (48 %), κατά μέσο όρο, αντιμετώπιζε σοβαρή υλική στέρηση, με ακόμα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των ατόμων νεότερης και μεγαλύτερης ηλικίας. Το χάσμα όσον αφορά την υλική στέρηση μεταξύ των παιδιών Ρομά και των άλλων φτάνει το 47 %. Ωστόσο, σε σύγκριση με το 2016, η κατάσταση αυτή βελτιώθηκε σε έξι από τις εννέα χώρες για τις οποίες υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία. Το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά για την περίοδο 2020-30, το οποίο εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 2020, καλεί τα κράτη μέλη να μειώσουν το χάσμα φτώχειας μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, τουλάχιστον κατά το ήμισυ και να διασφαλίσουν ότι η πλειονότητα των Ρομά θα ξεφύγει από τη φτώχεια έως το 2030. Με τη σύσταση του Συμβουλίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, η οποία εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2021²²⁹, τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να καταπολεμήσουν το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό κινδύνου φτώχειας και το επίπεδο υλικής και κοινωνικής στέρησης μεταξύ των Ρομά, προκειμένου να παράσχουν αποτελεσματική στήριξη για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.

²²⁷ Όπως φαίνεται από τον δείκτη της Eurostat [[ilc_peps06n](#)] στον οποίο συγκρίνονται τα άτομα που έχουν γεννηθεί σε χώρες εκτός της ΕΕ-27 με εκείνα που έχουν γεννηθεί στη χώρα που αναφέρει τα στοιχεία· άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη Ρουμανία όσον αφορά το 2022.

²²⁸ Τα στοιχεία που αφορούν τους Ρομά προέρχονται από την [Έρευνα του FRA για τους Ρομά 2021](#). Οι χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα είναι οι BG, CZ, EL, ES, HR, HU, PT, RO και SK. Λόγω των διαφορετικών μεγεθών και χαρακτηριστικών του δείγματος, οι συγκρίσεις με προηγούμενες εκδόσεις της έρευνας (δηλαδή 2016) θα πρέπει να γίνονται με προσοχή. Βλ. την έκθεση έρευνας του FRA (σ. 10-11) για τη διεξοδική αναγνώριση των πιθανών περιορισμών στην ανάλυση των τάσεων. Η επόμενη έρευνα του FRA για τους Ρομά θα διεξαχθεί το 2024, με βάση την έρευνα του 2021.

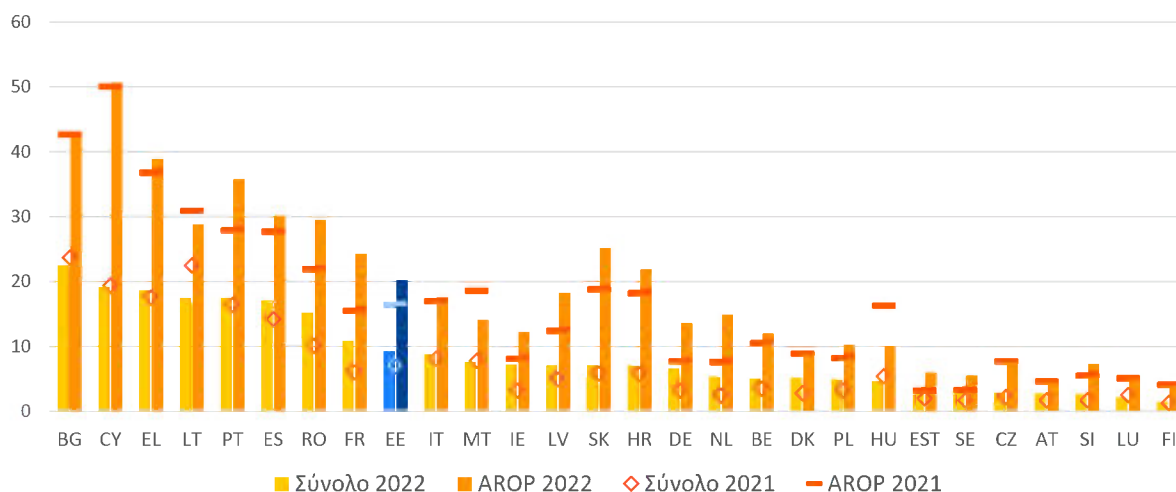
²²⁹ Η σύσταση του Συμβουλίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2021. [ΕΕ C 93 της 19.3.2021, σ. 1.](#)

Η αξιολόγηση των ανανεωμένων εθνικών στρατηγικών πλαισίων για τους Ρομά καλεί τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τους τομείς που χρήζουν βελτίωσης, καθώς και να ανανεώσουν και να τροποποιήσουν τα πλαίσιά τους, μεταξύ άλλων για να τα καταστήσουν πιο φιλόδοξα²³⁰. Στις 9 Οκτωβρίου 2023 το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με τη διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε επαρκή και μη διαχωρισμένη στέγαση και την αντιμετώπιση των διαχωρισμένων οικισμών, καλώντας τα κράτη μέλη να εντοπίσουν και να χρησιμοποιήσουν όλη τη διαθέσιμη χρηματοδότηση για τον σκοπό αυτόν.

Η ενεργειακή φτώχεια αυξήθηκε σ' ολόκληρη την ΕΕ το 2022, αντικατοπτρίζοντας επίσης τον αρχικό αντίκτυπο της ενεργειακής κρίσης. Το ποσοστό των ατόμων που δεν είναι σε θέση να θερμάνουν επαρκώς την κατοικία τους είναι ένας από τους κύριους δείκτες που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της ενεργειακής φτώχειας στην ΕΕ²³¹. Τα σχετικά στοιχεία για το 2022 αντικατοπτρίζουν τον αντίκτυπο της απότομης αύξησης των τιμών της ενέργειας που ξεκίνησε το δεύτερο εξάμηνο του 2021 και επιδεινώθηκε το 2022. Στο πλαίσιο αυτό, το ποσοστό των ατόμων που δεν είναι σε θέση να θερμάνουν επαρκώς την κατοικία τους αυξήθηκε κατά 2,4 εκατοστιαίες μονάδες στην ΕΕ, φθάνοντας το 9,3 % το 2022. Αυτό διατάραξε την τάση σταθερής μείωσης στην ΕΕ κατά την περίοδο 2015-21 (από 9,6 % σε 6,9 %). Όπως θα αναμενόταν, το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σ' αυτήν την κατάσταση μεταξύ όσων αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας αυξήθηκε ταχύτερα από ό,τι για τον γενικό πληθυσμό το 2022, κατά 3,8 εκατοστιαίες μονάδες, και ανήλθε σε ποσοστό υπερδιπλάσιο του συνολικού μέσου όρου της ΕΕ (20,2 % το 2022). Η συχνότητα εμφάνισης της αδυναμίας επαρκούς θέρμανσης της κατοικίας στον πληθυσμό διέφερε σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, κυμαινόμενη από 1,4 % στη Φινλανδία το 2022 έως 22,5 % στη Βουλγαρία (βλ. διάγραμμα 2.4.6). Για όλα τα κράτη μέλη, το ποσοστό αυτό ήταν υψηλότερο μεταξύ των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας, κυμαινόμενο από 3,9 % στη Φινλανδία έως 50,6 % στην Κύπρο. Η Ρουμανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία και η Γερμανία σημείωσαν τις μεγαλύτερες αυξήσεις για τον συνολικό πληθυσμό, ενώ η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Γαλλία, η Λετονία, η Σλοβακία, η Γερμανία και οι Κάτω Χώρες κατέγραψαν τις μεγαλύτερες αυξήσεις για τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας.

Διάγραμμα 2.4.6: Η ενεργειακή φτώχεια αυξήθηκε στην ΕΕ και στα περισσότερα κράτη μέλη το 2022

Άτομα που δεν είναι σε θέση να θερμάνουν επαρκώς την κατοικία τους, συνολικός πληθυσμός και πληθυσμός που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας, 2021 και 2022 (ως %)

Σημείωση: Διακοπή στη χρονολογική σειρά για τη FR και το LU.

²³⁰ Βλ. COM(2023) 7 final για την αξιολόγηση.

²³¹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. το [δελτίο SPC-ISG](#) σχετικά με τους διαθέσιμους δείκτες ενεργειακής φτώχειας σε επίπεδο ΕΕ.

Πλαίσιο 6 του πυλώνα: Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στην ΕΕ

Οι βασικές υπηρεσίες καλύπτουν βασικές ανθρώπινες ανάγκες, είναι καίριας σημασίας για την ευημερία και στηρίζουν την πρόσβαση σε υποστηρικτικά αγαθά και υπηρεσίες για την προώθηση της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Η αρχή 20 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων ορίζει ότι όλοι έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες²³² καλής ποιότητας και ζητεί, στο πλαίσιο αυτό, τη στήριξη όσων έχουν ανάγκη, κάτι που είναι σημαντικό για την ενίσχυση της προόδου όσον αφορά την επίτευξη του στόχου της ΕΕ για μείωση της φτώχειας το 2030. Σε επίπεδο ΕΕ, η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες έχει υποστηριχθεί μέσω τομεακής νομοθεσίας, υποχρεώσεων παροχής καθολικής και δημόσιας υπηρεσίας, προστασίας των καταναλωτών και χρηματοδότησης. Η τομεακή νομοθεσία που θεσπίστηκε ή επανεξετάστηκε μετά την έγκριση του πυλώνα περιλαμβάνει διατάξεις για τον καλύτερο προσδιορισμό των ατόμων που δεν έχουν πρόσβαση, την αξιολόγηση των σχετικών λόγων και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων²³³. Οι συστάσεις του Συμβουλίου σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα και σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα καλούν επίσης τα κράτη μέλη να στηρίζουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες²³⁴. Τον Ιούνιο του 2023 η Επιτροπή δημοσίευσε την πρώτη της έκθεση σχετικά με την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στην ΕΕ²³⁵.

Παρότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της ΕΕ έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού και τα πλέον ευάλωτα άτομα βρίσκονται αντιμέτωπα με σημαντικά εμπόδια. Η οικονομική προσιτότητα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο. Στο πλαίσιο αυτό, το 9,3 % του πληθυσμού της ΕΕ δεν είναι σε θέση να θερμάνει επαρκώς την κατοικία του, το 2,4 % δεν έχει την οικονομική δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο στο σπίτι για προσωπική χρήση, το 2,4 % δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να χρησιμοποιεί τακτικά τις δημόσιες συγκοινωνίες και το 1,5 % ζει σε νοικοκυριά χωρίς μπάνιο, ντους ή αποχωρητήριο με καταιονισμό νερού, ενώ καταγράφονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών²³⁶. Τα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) τείνουν να δαπανούν περίπου 60 % υψηλότερο ποσοστό του προϋπολογισμού τους σε βασικές υπηρεσίες, κάτι που τα καθιστά πιο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών (βλ. διάγραμμα). Η διαθεσιμότητα και η προσβασιμότητα εγείρουν επίσης προκλήσεις, οι οποίες ενίοτε συνδέονται με άλλες πτυχές, όπως η έλλειψη δεξιοτήτων ή γεωγραφικοί παράγοντες (χάσμα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές).

²³² Βασικές υπηρεσίες είναι η πρόσβαση σε ύδρευση, αποχέτευση, ενέργεια, μεταφορές, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και ψηφιακές επικοινωνίες. Υποστηρικτικές υπηρεσίες είναι η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η υγειονομική περίθαλψη, η μακροχρόνια φροντίδα, καθώς και οι υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης.

²³³ Για παράδειγμα, Οδηγία (ΕΕ) 2018/1972 για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (αναδιτύπωση)· οδηγία (ΕΕ) 2020/2184 σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης (αναδιτύπωση) και πρόταση για οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (αναδιτύπωση) [COM(2022) 541 final].

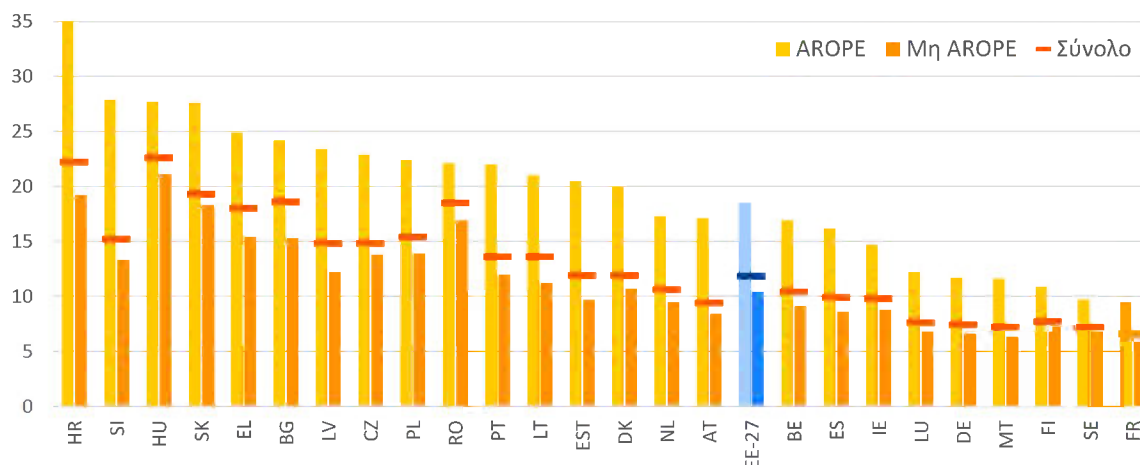
²³⁴ Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα (2022/C 243/04) και σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη (2023/C 41/01), αντίστοιχα.

²³⁵ *Commission Report on access to essential services in the EU* (Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στην ΕΕ) SWD(2023) 213 final/2.

²³⁶ Eurostat, EU SILC [ilc_mdcs01], [ilc_mdcs07a], στοιχεία για το 2022, [ilc_mdcs13a], στοιχεία για το 2014 (σε ειδική ενότητα σχετικά με την υλική στέρωση, *νέα στοιχεία αναμένονται το 2024 μέσω της δετούς ενότητας σχετικά με την πρόσβαση σε υπηρεσίες*) και [ilc_mdcs05], στοιχεία για το 2020, αντίστοιχα.

Δαπάνες των νοικοκυριών για βασικές υπηρεσίες, AROPE και μη AROPE

Διάμεσο ποσοστό βασικών υπηρεσιών στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών AROPE και μη AROPE, 2015 (ως %)

Σημείωση: Ο σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ δεν περιλαμβάνει την CY και την IT. Χρησιμοποιήθηκε ο παλαιός ορισμός των ατόμων AROPE της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Πηγή: Eurostat [icw_aff_03], HBS.

Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο υποστηρίζεται η πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων σε βασικές υπηρεσίες. Στη **Γερμανία** και τη **Φινλανδία**, η στήριξη παρέχεται στο πλαίσιο του συστήματος παροχών ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, με ποσά που λαμβάνουν ρητά υπόψη το κόστος των βασικών υπηρεσιών. Στη **Σουηδία** παρέχεται έμμεση στήριξη, δεδομένου ότι το κόστος των βασικών υπηρεσιών περιλαμβάνεται στο μίσθωμα και, ως εκ τούτου, στον υπολογισμό της παροχής σε χρήμα. Στη **Μάλτα**, τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος δικαιούνται «ενεργειακό επίδομα», το οποίο καλύπτει το νερό, την ηλεκτρική ενέργεια και το αέριο. Στη **Λιθουανία** και τη **Ρουμανία**, οι δήμοι καλύπτουν το σύνολο ή μέρος του κόστους σύνδεσης των νοικοκυριών χαμηλού εισοδήματος στο σύστημα ύδρευσης και αποχέτευσης. Στην **Κύπρο**, παρέχονται δωρεάν εισιτήρια σχολικών λεωφορείων, έκπτωση 50 % στο εισιτήριο μεταφοράς για όλους τους κατόχους κοινωνικής κάρτας και δωρεάν μεταφορά για όλους τους δικαιούχους βοήθειας και τους χαμηλοσυνταξιούχους. Τέσσερα κράτη μέλη (**Γερμανία, Λιθουανία, Πορτογαλία και Φινλανδία**) διασφαλίζουν τη βασική παροχή ή τη μη διακοπή της παροχής ψηφιακής συνδεσιμότητας στην κατοικία για τα νοικοκυριά, ενώ δύο άλλα (**Βέλγιο και Πορτογαλία**) έχουν επικαιροποιήσει πρόσφατα τη νομοθεσία τους για τις τηλεπικοινωνίες με σκοπό την επέκταση των κοινωνικών τιμολογίων στην παροχή κινητής ευρυζωνικής πρόσβασης στο διαδίκτυο. Σε ορισμένα κράτη μέλη (**Λιθουανία, Ιρλανδία, Ισπανία και Φινλανδία**), αναπτύσσονται στρατηγικές για να διασφαλιστεί ότι υπάρχει πάντα δυνατότητα ανάληψης μετρητών μέσω μηχανημάτων αυτόματης ανάληψης (ATM) σε εύλογα κοντινή απόσταση.

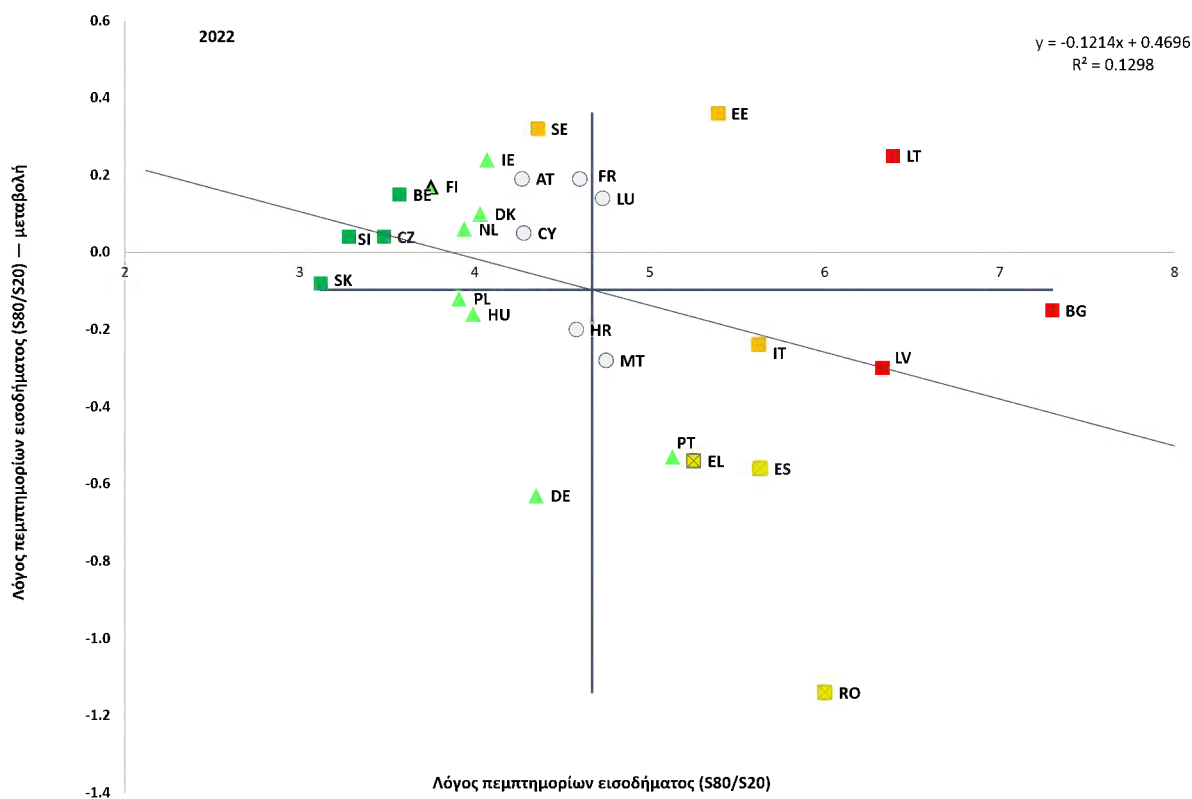
Η εισοδηματική ανισότητα μειώθηκε κατά μέσο όρο στην ΕΕ το 2022, ενώ παρατηρήθηκαν διαφορετικές καταστάσεις μεταξύ των κρατών μελών. Ο μέσος όρος της ΕΕ μειώθηκε από το 4,99 το 2021 στο 4,74 το 2022 (εισοδηματικά έτη 2020 και 2021, αντίστοιχα), με διαφορετικές τάσεις μεταξύ των κρατών μελών (βλ. διάγραμμα 2.4.7). Η μεγαλύτερη μείωση καταγράφηκε στη Ρουμανία (1,14), η οποία, ωστόσο, εξακολουθεί να εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα επίπεδα (6) και χαρακτηρίζεται πλέον με την ένδειξη «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη». Η Ισπανία και η Ελλάδα κατέγραψαν πολύ μικρότερες μειώσεις κατά περίπου 0,5, ξεκινώντας επίσης από σχετικά υψηλά επίπεδα και, ως εκ τούτου, χαρακτηρίζονται επίσης από «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη». Στη Βουλγαρία και τη Λετονία καταγράφηκαν «κρίσιμες καταστάσεις», με επίπεδα εισοδηματικής ανισότητας μεταξύ των υψηλότερων στην Ένωση, παρά τις σχετικά μικρές μειώσεις το 2022, ενώ η Λιθουανία, επίσης σε «κρίσιμη κατάσταση», κατέγραψε ακόμα περαιτέρω αύξηση. Η Εσθονία και η Σουηδία κατέγραψαν τις μεγαλύτερες αυξήσεις και χαρακτηρίζονται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», όπως και η Ιταλία, η οποία, αντιθέτως, παρουσίασε μικρή μείωση αλλά από υψηλότερο επίπεδο. Η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Τσεχία και το Βέλγιο σημείωσαν «βέλτιστη επίδοση» το 2022, όλες με σχετικά χαμηλά επίπεδα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα στην Ουγγαρία, την Ιταλία και τη Σουηδία, το επίπεδο εισοδηματικής ανισότητας ποικίλλει ανά περιφέρεια (βλ. διάγραμμα 4 στο παράρτημα 5). Σύμφωνα με τις ταχείες εκτιμήσεις της Eurostat, οι εισοδηματικές ανισότητες επίσης είτε παρέμειναν σταθερές είτε μειώθηκαν (π.χ. στη Ρουμανία) το 2022 (εισοδηματικό έτος), κάτι που αντικατοπτρίζει την ταχεία απάντηση σε επίπεδο πολιτικής που υπήρξε στην ΕΕ και στα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων του πληθωρισμού²³⁷, κυρίως στα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Η συστηματική διενέργεια εκτιμήσεων των διανεμητικών επιπτώσεων των μέτρων πολιτικής είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον συνυπολογισμό του αντικτύπου τους στην εισοδηματική ανισότητα και την ανάλογη εκ των προτέρων διαμόρφωση πολιτικής.

²³⁷

Βλ. [πειραματικά αποτελέσματα ταχειών εκτιμήσεων](#), σ. 11.

Διάγραμμα 2.4.7: Η εισοδηματική ανισότητα μειώθηκε κατά μέσο όρο στην ΕΕ, ενώ παρατηρήθηκαν διαφορετικές καταστάσεις σε επίπεδο χώρας

Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20), επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

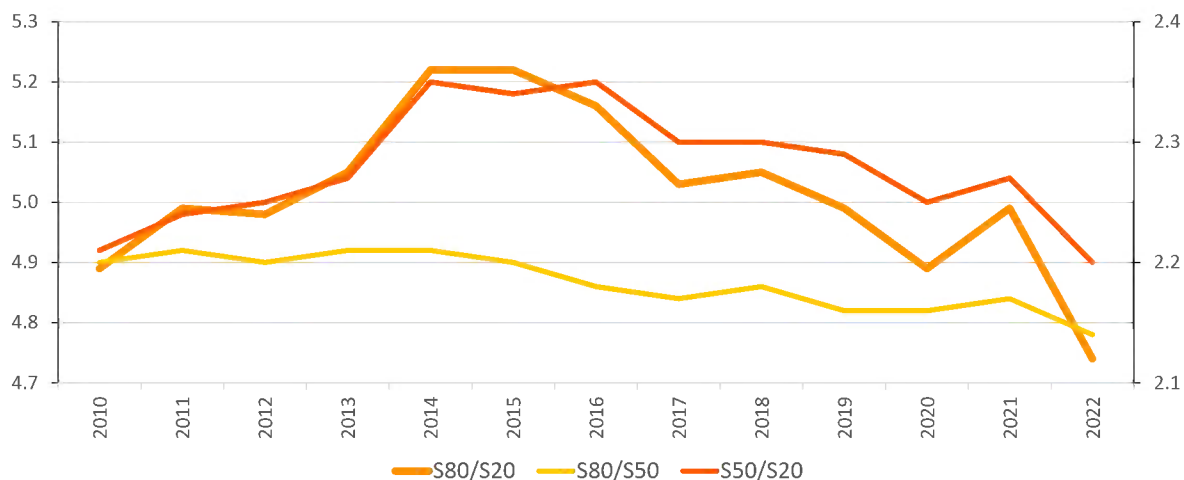
Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για τη FR και το LU. Στατιστικά σημαντικές μεταβολές επισημαίνονται με αστερίσκο (*).

Πηγή: Eurostat [tessi180], EU-SILC.

Η μέση μείωση των εισοδηματικών ανισοτήτων στην Ένωση οφείλεται κυρίως στις εξελίξεις στο κατώτερο άκρο της κατανομής του εισοδήματος. Η αύξηση των εισοδηματικών ανισοτήτων στις αρχές της δεκαετίας του 2010 οφείλονταν, κατά μέσο όρο, σε αυξήσεις στο κατώτερο άκρο της εισοδηματικής κατανομής (όπως φαίνεται από τον δείκτη S50/S20 —βλ. διάγραμμα 2.4.8). Ομοίως, η συνολική μείωση κατά τα πιο πρόσφατα έτη, από το 2016, αντικατοπτρίζει κυρίως μείωση στο εν λόγω άκρο της εισοδηματικής κατανομής. Όπως και τα προηγούμενα έτη, τα κράτη μέλη που αντιμετώπισαν υψηλότερη συνολική εισοδηματική ανισότητα (όπως μετρήθηκε με βάση τον δείκτη S80/S20) το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021) παρουσίασαν γενικά υψηλότερες ανισότητες τόσο στο κατώτερο όσο και στο ανώτερο άκρο της εισοδηματικής κατανομής, όπως προκύπτει από την ανάλυση των δεικτών S50/S20 και S80/S50. Με λίγες μόνο εξαιρέσεις (δηλαδή τη Βουλγαρία, τη Λιθουανία, την Πορτογαλία και τη Μάλτα), τα κράτη μέλη με εισοδηματικές ανισότητες άνω του μέσου όρου της ΕΕ εξακολούθησαν, ωστόσο, να έχουν μεγαλύτερες ανισότητες στο κατώτερο άκρο από ό,τι στο ανώτερο άκρο της εισοδηματικής κατανομής. Αυτό είναι εντονότερο για χώρες όπως η Ρουμανία, η Ισπανία και η Λετονία.

Διάγραμμα 2.4.8: Οι εισοδηματικές ανισότητες μειώθηκαν στην ΕΕ, κυρίως λόγω αυξήσεων στο κατώτερο άκρο της εισοδηματικής κατανομής

Λόγοι πεμπτημορίων S80/S20 (αριστερός άξονας), S80/S50 (δεξιός άξονας) και S50/S20 (δεξιός άξονας), 2010-2022

Σημείωση: Διακοπή στη σειρά το 2020, εκτιμήσεις για την περίοδο 2014-2019.

Πηγή: Eurostat [tessi180], [ilc_dil1d], [ilc_dil1e], EU-SILC.

Οι πρώτες εκτιμήσεις των δαπανών για παροχές κοινωνικής προστασίας (ως ποσοστό του ΑΕΠ) δείχνουν συνεχιζόμενη μείωση το 2022. Το ποσοστό των εν λόγω δαπανών επί του ΑΕΠ ήταν 27,2 % το 2022 (ελαφρώς υψηλότερο από το προ της κρίσης λόγω COVID επίπεδο του 2019, δηλαδή 26,8 %), 3 εκατοστιαίες μονάδες και 1,5 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο σε σύγκριση με το 2020 και το 2021, αντίστοιχα²³⁸. Συνολικά, παρά την ορισμένη σύγκλιση των επιπέδων δαπανών κατά τη διάρκεια του 2020 και του 2021 (λόγω της απάντησης σε επίπεδο πολιτικής στην κρίση λόγω COVID-19), το 2022 εξακολουθούσαν να υπάρχουν μεγάλες διακυμάνσεις ανά την ΕΕ όσον αφορά το μερίδιο των δαπανών (για παροχές κοινωνικής προστασίας) ως ποσοστό του ΑΕΠ, με επίπεδα περίπου ή πάνω από το 30 % σε 5 κράτη μέλη και κάτω από το 20 % του ΑΕΠ σε άλλα 8. Σε επίπεδο ΕΕ, το 2022 μειώθηκαν απότομα οι δαπάνες για παροχές ανεργίας (– 25,2 %), ενώ αυξήθηκαν για οικογενειακές παροχές (+ 6,1 %), παροχές αναπηρίας (+ 4,9 %), παροχές γήρατος και επιζώντων (+ 4,9 %), παροχές ασθένειας και υγειονομικής περίθαλψης (+ 3,5 %), παροχές για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού (+ 1,4 %) και παροχές στέγασης (+ 1,2 %). Συνολικά, οι παροχές γήρατος και επιζώντων συνέχισαν να αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη κατηγορία δαπανών για παροχές το 2022 (46,3 % σε επίπεδο ΕΕ έναντι 45,3 % το 2021) και το μερίδιό τους αυξήθηκε σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη (21 από τα 24).

²³⁸ Eurostat, Πρώτες εκτιμήσεις — Κοινωνική προστασία (τελευταία επικαιροποίηση στις 31/10/2023), οι οποίες καλύπτουν όλα τα κράτη μέλη εκτός από τις EL, NL και RO, συμπεριλαμβανομένης εκτίμησης για το σύνολο της ΕΕ-27.

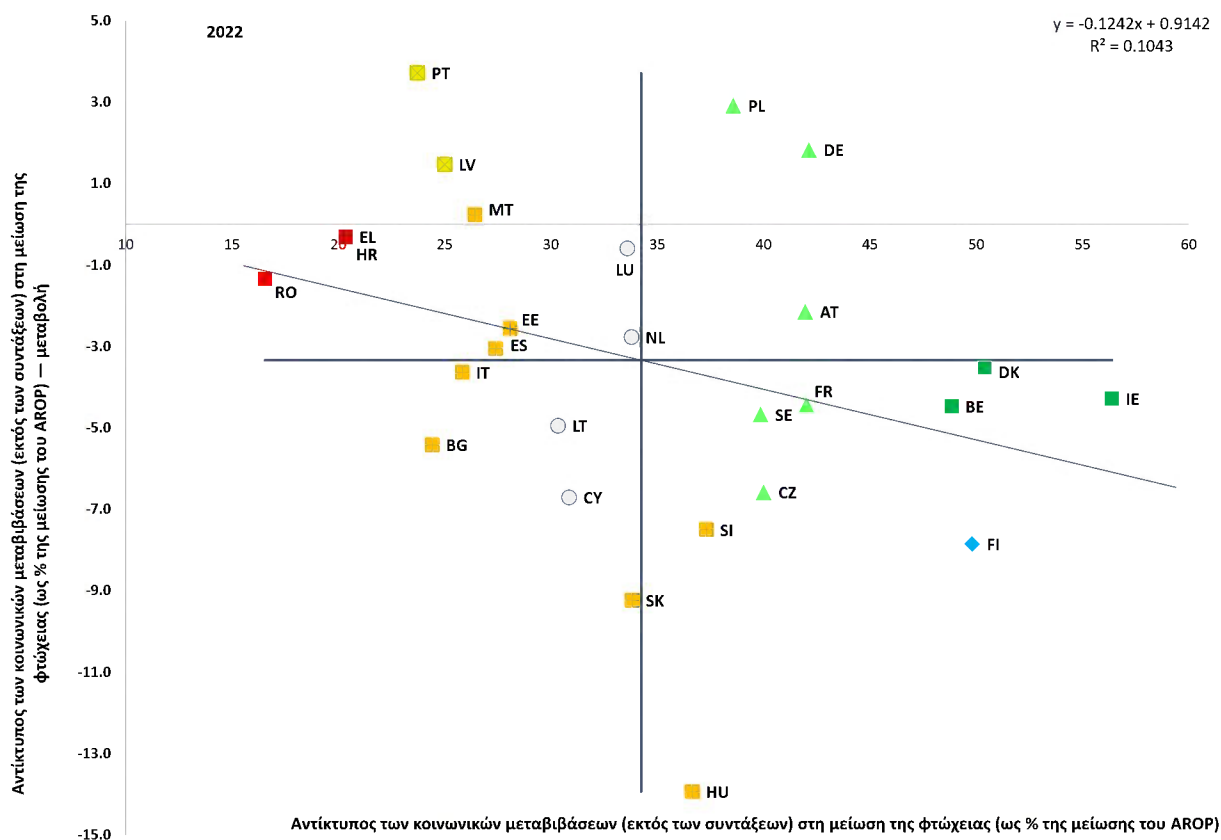
Η δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία δαπανών για παροχές εξακολουθεί να αφορά τις παροχές υγειονομικής περίθαλψης και ασθένειας (30,0 % σε επίπεδο ΕΕ, έναντι 29,7 % το 2021), μολονότι το συνολικό τους μερίδιο μειώθηκε σε 12 κράτη μέλη. Οι οικογενειακές παροχές αντιπροσώπευαν το 8,6 % των δαπανών για παροχές το 2022 (έναντι 8,3 % το 2021), ενώ οι παροχές αναπηρίας ανήλθαν στο 7,0 % (έναντι 6,9 % το 2021). Το ποσοστό των παροχών ανεργίας μειώθηκε σε επίπεδο ΕΕ από 5,9 % το 2021 σε 4,3 % το 2022 (σε 23 από τα 24 κράτη μέλη). Τέλος, το ποσοστό των παροχών για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού (2,6 % το 2022) και των στεγαστικών παροχών (1,3 %) παρέμεινε σταθερό σε σύγκριση με το 2021 (2,6 % και 1,3 %, αντίστοιχα).

Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας μειώθηκε το 2022, μεταξύ άλλων λόγω της σταδιακής κατάργησης των έκτακτων μέτρων στήριξης που ελήφθησαν στο πλαίσιο της κρίσης λόγω COVID-19. Η τάση αυτή παρατηρήθηκε τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και στη μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών μεταξύ του 2021 και του 2022 (με βάση τα εισοδηματικά έτη 2020 και 2021, αντίστοιχα· βλ. διάγραμμα 2.4.9)²³⁹. Οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών τόσο ως προς τα επίπεδα όσο και ως προς τις μεταβολές παρέμειναν σημαντικές. Το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021), ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας κυμάνθηκε από 16,5 % στη Ρουμανία έως 56,4 % στην Ιρλανδία. Με χαμηλά επίπεδα περίπου ή κάτω από το 20 %, η Ρουμανία, η Κροατία και η Ελλάδα βρίσκονταν όλες σε «κρίσιμη κατάσταση». Σε οκτώ χώρες πρέπει «να δοθεί προσοχή» (Ουγγαρία, Σλοβακία και Σλοβενία —οι οποίες κατέγραψαν όλες τιμές ίσες ή υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά με πολύ μεγάλες μειώσεις, καθώς και στις Βουλγαρία, Ιταλία, Ισπανία, Εσθονία και Μάλτα —οι οποίες κατέγραψαν όλες τιμές χαμηλότερες ή σημαντικά χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ, μετά τη μείωση σε όλες εκτός από τη Μάλτα). Στην αντίθετη πλευρά του φάσματος, η Ιρλανδία, η Δανία και το Βέλγιο κατέγραψαν τα υψηλότερα επίπεδα (περίπου 50 % ή περισσότερο) ως χώρες με τη «βέλτιστη επίδοση», παρόλο που όλες σημείωσαν μείωση. Ωστόσο, η Φινλανδία, μεταξύ των χωρών με τα υψηλότερα επίπεδα, κατέγραψε σχετικά μεγάλη μείωση των επιπτώσεων των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας, κάτι που χαρακτηρίζει την επίδοσή της ως «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή». Μόνο η Πορτογαλία, η Πολωνία, η Γερμανία και η Λετονία παρουσίασαν αύξηση της αποτελεσματικότητας των οικείων κοινωνικών μεταβιβάσεων, ενώ οι μεγαλύτερες μειώσεις καταγράφηκαν στην Ουγγαρία και τη Σλοβακία (με μειώσεις άνω των 9 εκατοστιαίων μονάδων). Οι διαφορές όσον αφορά τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας ήταν επίσης μεγάλες μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ, ιδίως στην Ιταλία, την Ουγγαρία και την Πολωνία (βλ. διάγραμμα 9 στο παράρτημα 5).

²³⁹ Παρόλο που υπάρχει διακοπή στη σειρά για τον εν λόγω δείκτη το 2022 για όλα τα κράτη μέλη εκτός της Φινλανδίας, λόγω μεταβολής στη μεθοδολογία, οι (μη δημοσιευμένες) τιμές δεικτών που υπολογίστηκαν από την Eurostat με βάση την παλαιά μεθοδολογία δείχνουν παρόμοια πτώση το 2022 και οδηγούν σε αξιολόγηση με την ίδια γενική ένδειξη.

Διάγραμμα 2.4.9: Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας μειώθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη το 2022

Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας, επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για όλα τα κράτη μέλη εκτός της Φινλανδίας.

Πηγή: Eurostat [tespm050], EU-SILC.

Η κοινωνική προστασία εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη μείωση των κινδύνων φτώχειας για τα άτομα σε άτυπες μορφές απασχόλησης· η νομισματική φτώχεια εξακολουθεί να είναι υψηλότερη για αυτούς σε σύγκριση με τους άλλους εργαζομένους. Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας το 2022 στην ΕΕ ήταν σημαντικά υψηλότερος για τους εργαζομένους σε άτυπες μορφές απασχόλησης, όπως οι εργαζόμενοι με συμβάσεις ορισμένου χρόνου (27,3 %) και οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης²⁴⁰ (24,8 %), καθώς και για τους αυτοαπασχολούμενους (26,7 %), σε σύγκριση με τον μέσο εργαζόμενο (12,5 %). Παρά τον υψηλότερο αυτόν αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων για τους εν λόγω εργαζομένους, το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021), η νομισματική φτώχεια ήταν μεγαλύτερη μεταξύ τους στα περισσότερα κράτη μέλη. Συνολικά σε επίπεδο ΕΕ, το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ήταν 15,9 % μεταξύ των εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, 14,6 % μεταξύ των εργαζομένων μερικής απασχόλησης και 21 % μεταξύ των αυτοαπασχολούμενων²⁴¹, έναντι 6,6 % μεταξύ όλων των εργαζομένων κατά μέσο όρο. Η νομισματική φτώχεια για τους εργαζομένους με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ανήλθε μάλιστα σε ποσοστό ακόμα και 20 % ή υψηλότερο σε εννέα κράτη μέλη, υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της ΕΕ για τέσσερις από αυτές τις χώρες (Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Σουηδία). Μεταξύ των αυτοαπασχολούμενων, το ποσοστό φτώχειας ήταν υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ σε οκτώ κράτη μέλη και έφτασε το 30,9 % και το 55,8 % στην Εσθονία και τη Ρουμανία, αντίστοιχα²⁴². Τα κενά στην κοινωνική προστασία είναι επίσης εμφανή για όσους δεν εργάζονται, όπως φαίνεται από το υψηλό ποσοστό φτώχειας των ανέργων, το οποίο ανήλθε στο 46,2 % για την ΕΕ το 2022 και υπερέβη το 50 % σε χώρες όπως η Βουλγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, οι Κάτω Χώρες και η Σλοβακία.

²⁴⁰ Λόγω περιορισμών στη διαθεσιμότητα δεδομένων, οι εργαζόμενοι με συμβάσεις ορισμένου χρόνου προσδιορίζονται ως εργαζόμενοι με τέτοιο καθεστώς κατά την περίοδο αναφοράς της συνέντευξης, ενώ η κοινωνική τους κατάσταση (εισοδήμα κ.λπ.) μετράται κατά το έτος αναφοράς του εισοδήματος ($n - 1$).

²⁴¹ Ωστόσο, η εκτίμηση του εισοδήματος των αυτοαπασχολούμενων είναι δύσκολη και ο δείκτης του ποσοστού υλικής και κοινωνικής στέρησης δείχνει παρόμοιο επίπεδο για τους αυτοαπασχολούμενους και για τους μισθωτούς (8,5 % και 8,2 %, αντίστοιχα, στην ΕΕ27 το 2022). Σημαντικές διαφορές υπάρχουν (δηλαδή μεγαλύτερη στέρηση για τους αυτοαπασχολούμενους) μόνο σε τρία κράτη μέλη (CY, EL και RO).

²⁴² Τα οκτώ κράτη μέλη είναι τα εξής: LV, LU, EL, ES, PT, PL, EST και RO, τα περισσότερα από τα οποία διαθέτουν υψηλότερο από τον μέσο όρο ποσοστό αυτοαπασχολούμενων στο εργατικό δυναμικό τους.

Η κάλυψη των κοινωνικών παροχών ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών και για τις διάφορες κατηγορίες εργαζομένων, καθώς και ανάλογα με το καθεστώς απασχόλησης.

Κατά μέσο όρο στην ΕΕ, το 2022 (με βάση τα εισοδήματα του 2021) το ποσοστό των ατόμων σε ηλικία εργασίας (16-64 ετών) που αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας πριν από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις και λάμβαναν κοινωνικές παροχές²⁴³ ήταν υψηλότερο μεταξύ των εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου (44,9 %) και των εργαζομένων μερικής απασχόλησης (36,1 %) απ' ό,τι μεταξύ όλων των εργαζομένων (35,6 %). Ωστόσο, σε επτά κράτη μέλη (Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Εσθονία, Κύπρος, Βέλγιο, Λετονία και Βουλγαρία), οι εργαζόμενοι με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ήταν λιγότερο πιθανό να λάβουν παροχές απ' ό,τι οι εργαζόμενοι με συμβάσεις αορίστου χρόνου, ενώ σε έξι κράτη μέλη (Λουξεμβούργο, Ισπανία, Λιθουανία, Μάλτα, Σλοβενία και Βουλγαρία) οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης είχαν λιγότερες πιθανότητες να λάβουν παροχές απ' ό,τι οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης. Συνολικά, σε 5 χώρες (Κροατία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Πολωνία και Ρουμανία), λιγότερο από το 10 % των ατόμων που εργάζονταν και αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας πριν από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις λάμβαναν κοινωνικές παροχές. Οι αυτοαπασχολούμενοι που αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας πριν από τις μεταβιβάσεις ήταν λιγότερο πιθανό να λάβουν κοινωνικές παροχές, με κάλυψη 16,5 % το 2022 στην ΕΕ-27, έναντι 29 % το 2021, κάτι που αντικατοπτρίζει τη σταδιακή κατάργηση των έκτακτων μέτρων στήριξης που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19²⁴⁴. Το ποσοστό αυτό ήταν ακόμα χαμηλότερο από το 5 % σε επτά κράτη μέλη (Κροατία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία και Ρουμανία). Τέλος, μολονότι περίπου το ήμισυ (54,2 %) των ανέργων σε κίνδυνο φτώχειας έλαβαν κοινωνικές παροχές κατά μέσο όρο στην ΕΕ το 2022, το ποσοστό αυτό ήταν πολύ χαμηλότερο, κάτω από το 20 %, σε πέντε κράτη μέλη (Κροατία, Ελλάδα, Κάτω Χώρες, Πολωνία και Σλοβακία).

²⁴³ Σύμφωνα με τον δείκτη για την «αποτελεσματική πρόσβαση» που εγκρίθηκε από την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας το 2020 αναφορικά με το πλαίσιο παρακολούθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία. Ο πληθυσμός-στόχος είναι τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας πριν από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Οι κοινωνικές παροχές που καλύπτονται από τον δείκτη είναι εκείνες που λαμβάνονται σε ατομικό επίπεδο, εξαιρουμένων των συντάξεων γήρατος και επιζώντων.

²⁴⁴ Βλ. επίσης την έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους [COM\(2023\) 43 final](#).

Η πρόσβαση σε επαρκή κοινωνική προστασία εξακολουθεί να διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών, παρά ορισμένες βελτιώσεις που σημειώθηκαν κατά τα τελευταία έτη²⁴⁵. Όσον αφορά την επίσημη κάλυψη, την άνοιξη του 2022 εξακολουθούσαν να υπάρχουν κενά σε δεκαεπτά κράτη μέλη για τουλάχιστον μία ομάδα εργαζομένων σε άτυπη απασχόληση σε τουλάχιστον έναν κλάδο κοινωνικής προστασίας, ο οποίος συχνότερα ήταν οι παροχές ανεργίας, ασθένειας και μητρότητας²⁴⁶. Επίσης, σε δεκατρία κράτη μέλη, η πρόσβαση σε τουλάχιστον έναν κλάδο κοινωνικής προστασίας ήταν προαιρετική για τουλάχιστον μία ομάδα εργαζομένων σε άτυπη απασχόληση, συχνότερα σε σχέση με τις παροχές γήρατος και ανεργίας. Όσον αφορά τους αυτοαπασχολούμενους, αυτοί αντιμετώπιζαν κενά στην επίσημη κάλυψη σε έναν ή περισσότερους κλάδους κοινωνικής προστασίας σε δεκαεννέα κράτη μέλη, συχνότερα σε σχέση με τις παροχές ανεργίας και τις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες. Επίσης, σε δεκαοκτώ κράτη μέλη, η κάλυψή τους ήταν προαιρετική, συνήθως όσον αφορά τις παροχές ασθένειας, γήρατος και μητρότητας.

Πλαίσιο 7 του πυλώνα: Το μέλλον της κοινωνικής προστασίας

Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στα κράτη μέλη της ΕΕ όσον αφορά τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της εισοδηματικής ασφάλειας έναντι των κινδύνων, καθώς και τη μακροοικονομική σταθεροποίηση και, ως εκ τούτου, πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις μελλοντικές προκλήσεις. Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας αντιπροσωπεύουν περίπου το 30 % του ΑΕΠ της ΕΕ, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών. Συνολικά, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας έχουν αποδείξει ότι μπορούν να στηρίζουν αποτελεσματικά την κοινωνικοοικονομική ανθεκτικότητα κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 και της πιο πρόσφατης ενεργειακής κρίσης. Ωστόσο, η γήρανση του πληθυσμού, οι αλλαγές στη δομή του κόσμου της εργασίας και η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση που αναδιαμορφώνουν τις οικονομίες και τις κοινωνίες μας ασκούν όλο και μεγαλύτερη πίεση στην ικανότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας να παραμένουν επαρκή και δημοσιονομικά βιώσιμα. Οι εξελίξεις αυτές θα έχουν επιπτώσεις στον σχεδιασμό και στην κάλυψη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, καθώς και στη χρηματοδότησή τους. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι απαιτούνται υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε ποιοτικές θέσεις εργασίας για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, παράταση του επαγγελματικού βίου, κατάλληλη αντιμετώπιση της φτώχειας των εργαζομένων και του αυξανόμενου ποσοστού άτυπων μορφών απασχόλησης²⁴⁷, καλύτερη οργάνωση και αποδοτικότητα στην παροχή υπηρεσιών και μια καλύτερη απάντηση σε επίπεδο κοινωνικής πολιτικής στην κλιματική αλλαγή και την πράσινη μετάβαση. Αρκετές πρωτοβουλίες της ΕΕ συμβάλλουν στο να καταστούν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας ανθεκτικά στις μελλοντικές εξελίξεις, αλλά απαιτούνται περαιτέρω μέτρα²⁴⁸.

²⁴⁵ Βλ. έκθεση της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους [COM\(2023\) 43 final](#), και [πλαίσιο παρακολούθησης](#) που εγκρίθηκε το 2020 και [μερική επικαιροποίηση \(2022\)](#) που δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 2023.

²⁴⁶ Ως επίσημη κάλυψη μιας ομάδας νοείται η κάλυψη σε συγκεκριμένο κλάδο κοινωνικής προστασίας (π.χ. γήρας, προστασία από την ανεργία, μητρότητα ή πατρότητα) στο πλαίσιο της οποίας η ισχύουσα νομοθεσία ή η συλλογική σύμβαση αναφέρει ότι τα άτομα στην ομάδα δικαιούνται να συμμετέχουν σε σύστημα κοινωνικής προστασίας που καλύπτει συγκεκριμένο κλάδο.

²⁴⁷ Βλ., επίσης, [έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους](#) [COM\(2023\) 43 final](#).

²⁴⁸ Όπως οι συστάσεις του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους (2019), τη μακροχρόνια φροντίδα (2022), τη δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα (2022) και το επαρκές ελάχιστο εισόδημα για την ενεργό ένταξη (2023), καθώς και η οδηγία για επαρκείς κατώτατους μισθούς.

Στο πλαίσιο των συνεχιζόμενων μεγατάσεων, οι πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας θα πρέπει να προσεγγίζονται με μια προοπτική για όλη τη διάρκεια του βίου, από τη γέννηση έως το γήρας. Από την άποψη αυτή, διαπιστώθηκε ότι τρεις λειτουργίες είναι καίριας σημασίας:²⁴⁹ 1) η ρύθμιση της αγοράς εργασίας (κυρίως για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων στην αγορά εργασίας, την προώθηση της ποιότητας των θέσεων εργασίας και του κοινωνικού διαλόγου)· 2) η κοινωνική προστασία (με έμφαση στην προστασία του εισοδήματος από κινδύνους και στη σταθεροποίηση)· και 3) οι ενεργητικές και προληπτικές κοινωνικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων της παροχής στήριξης για την απασχόληση, της εκπαίδευσης, της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης, των υπηρεσιών υγείας, κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών περίθαλψης, ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρης συμμετοχή στην οικονομία και την κοινωνία²⁵⁰. Οι ενεργητικές και προληπτικές κοινωνικές πολιτικές σε διάφορα στάδια της ζωής μπορούν να οδηγήσουν σε «διπλό μέρισμα», μειώνοντας τις μελλοντικές δαπάνες για την προστασία του εισοδήματος χάρη στα οφέλη για την απασχόληση, την ευημερία και την υγεία, στηρίζοντας παράλληλα τη συμπεριληπτική ανάπτυξη και διευρύνοντας τη φορολογική βάση. Το διάγραμμα απεικονίζει την απόδοση των ενεργητικών και προληπτικών κοινωνικών πολιτικών καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής.

Ενεργητικές και προληπτικές κοινωνικές πολιτικές: κοινωνική και ατομική απόδοση

Πηγή: Αναπαραγωγή του διαγράμματος 2 στο A. Hemerijck, S. Ronchi, I. Plavgo, *Social investment as a conceptual framework for analysing well-being returns and reforms in 21st century welfare states*, Socio-Economic Review, 2022.

Τα μοντέλα χρηματοδότησης της κοινωνικής προστασίας πρέπει επίσης να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα. Αυτό απαιτείται για την κάλυψη των αυξανόμενων χρηματοδοτικών αναγκών λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και για τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με συνεκτίμηση επίσης του αντικτύπου στη φορολογική ικανότητα των κρατών μελών, ενώ διασφαλίζεται παράλληλα δικαιοσύνη και ευρεία στήριξη για τους μελλοντικούς μετασχηματισμούς. Ο ρόλος των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και της γενικής φορολογίας ενδέχεται να χρειαστεί να εξισορροπηθεί εκ νέου και οι πηγές χρηματοδότησης να μετατοπιστούν από τη φορολόγηση της εργασίας, κυρίως προς πράσινους φόρους και φόρους περιουσίας και κεφαλαίου, ενώ παράλληλα βελτιώνονται η αποδοτικότητα και η δικαιοσύνη της χρηματοδότησης.

²⁴⁹ Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης (2021) για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η Επιτροπή συγκρότησε ομάδα υψηλού επιπέδου για το μέλλον της κοινωνικής προστασίας και του κράτους πρόνοιας στην ΕΕ, η έκθεση της οποίας δημοσιεύτηκε στις αρχές του 2023. Βλ. την πλήρη [έκθεση](#) και το [ενημερωτικό γράφημα](#) που περιλαμβάνει τις 21 βασικές συστάσεις.

²⁵⁰ EUI (Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο), Σύνοψη πολιτικής, *Learning from adversity: towards a European Union of social investment welfare states*, Robert Schuman Center, 2023.

Αρκετά κράτη μέλη έχουν δρομολογήσει διαδικασίες μακροπρόθεσμου προβληματισμού και μεταρρυθμίσεις των οικείων συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ώστε αυτά να προσαρμοστούν στις νέες πραγματικότητες. Για παράδειγμα, η **Φινλανδία** δρομολόγησε μακροπρόθεσμη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισής της μέσω κοινοβουλευτικής επιτροπής, η οποία προτείνει μετασχηματισμούς που απαιτούνται έως το 2027. Η **Πορτογαλία** εξέδωσε πράσινη βίβλο για το μέλλον της εργασίας με στόχο τη βελτίωση του δικτύου κοινωνικής ασφάλειας (μεταξύ άλλων για τους εργαζομένους σε άτυπη απασχόληση) και των ελάχιστων προτύπων εργασίας, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας μέσω της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησής του. Μέσω εθνικού σχεδίου για την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, το **Βέλγιο** δεσμεύτηκε να ενισχύσει τη δικαιοσύνη και την αποδοτικότητα του οικείου συστήματος κοινωνικής προστασίας, να καλύψει τα κενά στην επίσημη κάλυψη και επάρκεια, καθώς και να αντιμετωπίσει οριζόντιες πτυχές, όπως το ψηφιακό χάσμα και τη μη χρήση δικαιωμάτων.

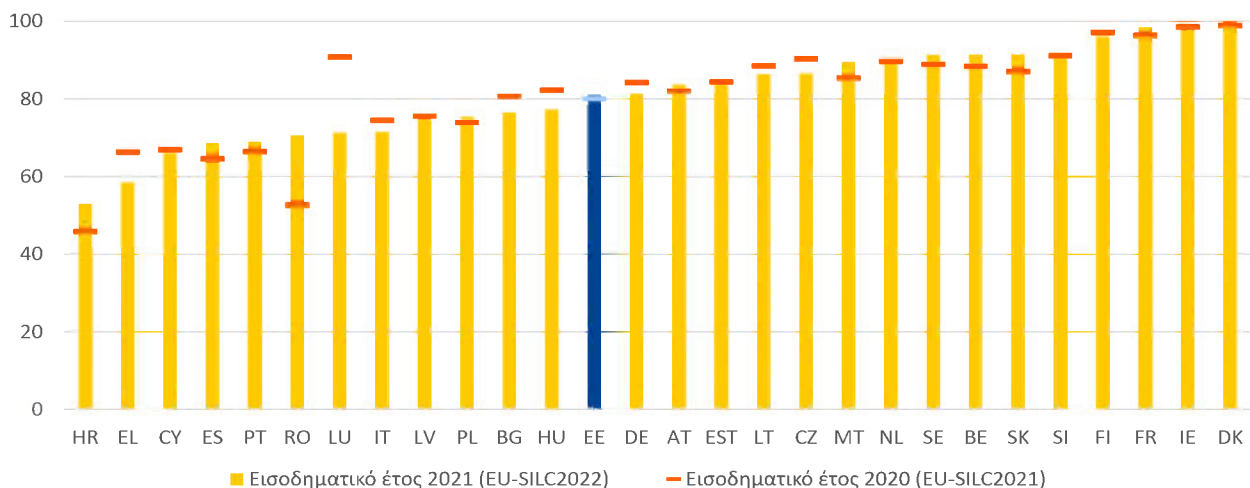
Η επάρκεια των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος παρέμεινε σταθερή στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ. Μέσω της σύγκρισης του εισοδήματος των δικαιούχων ελάχιστου εισοδήματος με το εθνικό όριο φτώχειας και με το εισόδημα των χαμηλόμισθων²⁵¹, μπορεί να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος αυτών των συστημάτων στη μείωση της φτώχειας, καθώς και τα κίνητρα που παρέχουν για συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Ενώ σε ορισμένες χώρες, όπως η Λιθουανία, η Λετονία και η Ισπανία, η επάρκεια του ελάχιστου εισοδήματος βελτιώθηκε το 2021 σε σύγκριση με το 2020 (εισοδηματικά έτη), ιδίως σε σύγκριση με το εισόδημα των χαμηλόμισθων, στα δύο τρίτα των χωρών της ΕΕ παρατηρήθηκαν μικρές μειώσεις (ειδικότερα στη Μάλτα, στο Λουξεμβούργο, στην Πολωνία, στη Σλοβενία, στις Κάτω Χώρες, στην Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Ιταλία, την Κροατία, την Κύπρο και την Εσθονία, όπου η μείωση κυμάνθηκε μεταξύ 3 και 5 εκατοσטיαίων μονάδων). Η επάρκεια του ελάχιστου εισοδήματος παρέμεινε πάνω από το 80 % του ορίου της φτώχειας στις Κάτω Χώρες, στην Ιρλανδία, τη Δανία, την Ιταλία και την Κύπρο, ενώ ήταν κάτω από το ένα τρίτο του ορίου στη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία.

²⁵¹ Σύμφωνα με τη μεθοδολογία που συμφωνήθηκε στο πλαίσιο συγκριτικής αξιολόγησης για το ελάχιστο εισόδημα, βλ. τις κοινές εκθέσεις για την απασχόληση από το 2019.

Η κάλυψη ελάχιστου εισοδήματος, εκφραζόμενη ως ποσοστό των δικαιούχων παροχών, παρέμεινε γενικά αμετάβλητη κατά μέσο όρο στην ΕΕ, παρά τις σημαντικές αλλαγές σε ορισμένα κράτη μέλη. Το 2022, σε σύγκριση με το 2021 (εισοδηματικά έτη 2021 και 2020, αντίστοιχα), η Ελλάδα, η Ουγγαρία και η Βουλγαρία κατέγραψαν σημαντική μείωση των οικείων ποσοστών κάλυψης (πάνω από 4 εκατοστιαίες μονάδες· βλ. διάγραμμα 2.4.10). Αντίθετα, η μεγαλύτερη βελτίωση σημειώθηκε στη Ρουμανία (κατά 18 εκατοστιαίες μονάδες), παρόλο που το ποσοστό παρέμεινε κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (81,1 %). Σημαντικές επίσης βελτιώσεις (πάνω από 4 εκατοστιαίες μονάδες) αναφέρθηκαν στη Σλοβακία, τη Μάλτα, την Ισπανία και την Κροατία (η οποία, ωστόσο, εξακολούθησε να είναι το κράτος μέλος με το χαμηλότερο ποσοστό κάλυψης). Τα ποσοστά των δικαιούχων παροχών προσέγγισαν το 100 % στη Δανία, την Ιρλανδία, τη Γαλλία και τη Φινλανδία. Τα στοιχεία με βάση διοικητικά δεδομένα δείχνουν ότι το ετήσιο ποσοστό εξόδου στην απασχόληση των δικαιούχων ελάχιστου εισοδήματος που επωφελούνται από ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, από περίπου 6 % έως περίπου 50 %²⁵². Οι εν λόγω διαφορές μπορεί να αντικατοπτρίζουν διαφορετικά επίπεδα συνολικής απόδοσης. Επίσης, μολονότι μπορεί να υπάρχει επαρκής συντονισμός μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, οι διαδικασίες χορήγησης κοινωνικών παροχών και ένταξης στην αγορά εργασίας συχνά παραμένουν διαχωρισμένες. Η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη περιγράφει κυρίως τομείς για περαιτέρω εκσυγχρονισμό των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος σύμφωνα με την προσέγγιση της ενεργητικής ένταξης²⁵³.

Διάγραμμα 2.4.10 Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων και λάμβαναν κοινωνικές παροχές ήταν γενικά σταθερό

Ποσοστό αποδεκτών παροχών για άτομα ηλικίας 18-64 ετών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων (ως %, έτη έρευνας 2021 και 2022, εισοδηματικά έτη 2021 και 2020, αντίστοιχα)

Σημείωση: Τα στοιχεία για τη FR είναι προσωρινά. Υπάρχει διακοπή στη σειρά το 2022 για τη FR και το LU και το 2021 για το LU.

Πηγή: Eurostat [[ilc_li70](#)], EU SILC.

²⁵² Βλ. 2022 [Minimum Income Report](#) (Εκθεση σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα του 2022).

²⁵³ Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη (2023/C 41/01).

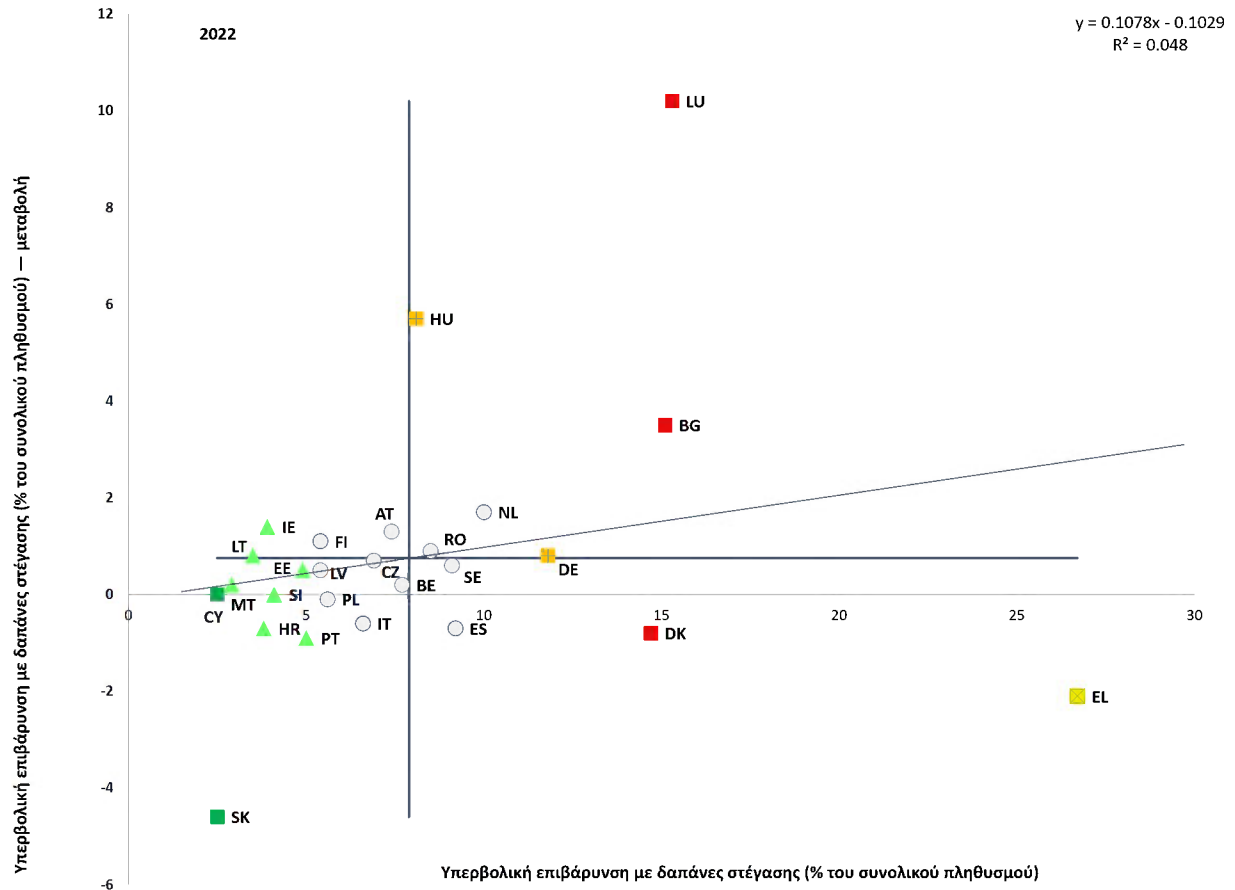
Η οικονομική προσιτότητα της στέγασης αποτελεί ολοένα και μεγαλύτερη πρόκληση στην ΕΕ. Το 2022 το 9,1 % του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ ζούσε σε νοικοκυριά στα οποία το συνολικό κόστος στέγασης αντιπροσώπευε πάνω από το 40 % του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος. Αυτό το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης παρουσιάζει αύξηση σε επίπεδο ΕΕ από το 8,9 % το 2021 και το 7,8 % το 2020. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «κακή επίδοση αλλά βελτιούμενη» σε αυτήν τη διάσταση, καταγράφοντας το υψηλότερο ποσοστό (26,7 %), αλλά με μείωση σε σύγκριση με το 2021 (και το 2015, οπότε ήταν 45,5 %). Το Λουξεμβούργο είχε το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης, με αύξηση κατά 5,5 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2021, και βρίσκεται σε «κρίσιμη κατάσταση», μαζί με τη Βουλγαρία και τη Δανία. Τα χαμηλότερα ποσοστά υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης καταγράφηκαν στη Σλοβακία και την Κύπρο, οι οποίες ήταν οι χώρες με «βέλτιστη επίδοση», και στη Μάλτα (βλ. διάγραμμα 2.4.11). Για τον πληθυσμό που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας, το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης ήταν σημαντικά υψηλότερο απ' ό,τι για τον υπόλοιπο πληθυσμό σε επίπεδο ΕΕ (33,1 %, δηλαδή 29,2 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο), με ορισμένη ανομοιογένεια μεταξύ των κρατών μελών²⁵⁴. Τα υψηλότερα ποσοστά υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες για τον πληθυσμό που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας καταγράφηκαν στην Ελλάδα, τη Δανία και τη Βουλγαρία (αυξημένο κατά 7,8 εκατοστιαίες μονάδες στο 84,5 %, μειωμένο κατά 1,4 εκατοστιαίες μονάδες στο 70,7 % και αυξημένο κατά 12,9 εκατοστιαίες μονάδες στο 50,1 %), ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά (κάτω από 15 %) καταγράφηκαν στην Κύπρο, τη Μάλτα, τη Λιθουανία και τη Σλοβακία (μετά από απότομη μείωση κατά 18,5 εκατοστιαίες μονάδες). Γενικά, σε όλα τα κράτη μέλη, οι ενοικιαστές στην ιδιωτική αγορά ενοικίασης έτειναν να επηρεάζονται πολύ περισσότερο από προκλήσεις όσον αφορά την οικονομική προσιτότητα της στέγασης απ' ό,τι οι ιδιοκτήτες, με ή χωρίς υποθήκη, και οι ενοικιαστές με μειωμένη τιμή ή με δωρεάν μίσθωση²⁵⁵.

²⁵⁴ Eurostat [[ilc_lvho07a](#)], EU SILC.

²⁵⁵ Eurostat [[ilc_lvho07c](#)], EU SILC.

Διάγραμμα 2.4.11: Το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης αυξήθηκε ελαφρώς, παρουσιάζοντας έντονες ενδείξεις απόκλισης μεταξύ των κρατών μελών

Ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης, επίπεδα 2022 και μεταβολές από το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για τη FR και το LU. Στατιστικά σημαντικές μεταβολές επισημαίνονται με αστερίσκο (*).

Πηγή: Eurostat [tespm140], EU-SILC.

Οι μονογονεϊκές οικογένειες και οι οικογένειες με παιδιά είναι πιθανότερο να αντιμετωπίσουν σοβαρές δυσκολίες στέγασης²⁵⁶. Η σοβαρή στέρηση στέγασης επηρέασε το 7,6 % των μονογονεϊκών οικογενειών το 2020, οι οποίες ήταν επίσης πιθανότερο να επιβαρυνθούν υπερβολικά με δαπάνες στέγασης (ποσοστό 16,2 % για την ΕΕ, σχεδόν διπλάσιο από τον μέσο όρο). Το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά τα οποία πρέπει να αντεπεξέλθουν στην υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης μειώθηκε στην ΕΕ από 7,8 % το 2021 σε 7,1 % το 2022. Ωστόσο, αυξήθηκε σημαντικά στο Λουξεμβούργο, στη Βουλγαρία και στις Κάτω Χώρες (κατά 12,1, 4,6 και 4,1 εκατοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα), ενώ μειώθηκε στη Σλοβακία και την Ελλάδα (κατά 7 και 5,7 εκατοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα). Ωστόσο, η Ελλάδα εξακολούθησε να είναι η χώρα με το υψηλότερο ποσοστό (30 %), ακολουθούμενη από το Λουξεμβούργο (16 %), τη Βουλγαρία (14,3 %), την Ισπανία (11,5 %) και τη Γερμανία (9,4 %).

Την τελευταία δεκαετία ελάχιστη πρόοδος έχει σημειωθεί όσον αφορά τη μείωση του αριθμού των αστέγων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Λόγω της έλλειψης κοινού στατιστικού ορισμού και μεθοδολογίας για την καταμέτρηση των ατόμων που αντιμετωπίζουν έλλειψη στέγης, τα δεδομένα δεν είναι συγκρίσιμα μεταξύ των κρατών μελών και είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί με ακρίβεια το φαινόμενο σε επίπεδο ΕΕ. Ωστόσο, το 2023 η FEANTSA και το Ίδρυμα Abbé Pierre εκτίμησαν ότι οποιαδήποτε νύχτα ο αριθμός των αστέγων που κοιμούνται στον δρόμο ή στεγάζονται εκτάκτως/προσωρινά ανέρχεται σε τουλάχιστον 895 000 στην ΕΕ, με βάση στοιχεία που υπολογίστηκαν κατά παρέκταση από καταμετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν σε χρονικά σημεία μεταξύ του 2017 και του 2022²⁵⁷. Σύμφωνα με εθνικά στοιχεία, όπου υπάρχουν, η κατάσταση έχει επιδεινωθεί στα περισσότερα κράτη μέλη, με αξιοσημείωτες εξαιρέσεις τη Φινλανδία, τη Δανία και τις Κάτω Χώρες. Το τρέχον οικονομικό πλαίσιο, το οποίο χαρακτηρίζεται από αυξανόμενο κόστος διαβίωσης, έχει επιδεινώσει τα αίτια της έλλειψης στέγης και την κατάσταση διαβίωσης των πλέον άπορων νοικοκυριών.

²⁵⁶ Αυτή η παράγραφος βασίζεται στα στοιχεία της Eurostat [[ilc_mdho06a](#)], [[ilc_mdho06b](#)], [[ilc_lvho07e](#)] και [[ilc_lvho07a](#)], EU SILC. Υπάρχει διακοπή στη χρονολογική σειρά στα τελευταία στοιχεία του 2022 για το Λουξεμβούργο.

²⁵⁷ Βλ. [Fondation Abbé Pierre — FEANTSA: Eight overview of housing exclusion in Europe](#) (Ογδοη επισκόπηση του αποκλεισμού από τη στέγαση στην Ευρώπη), 2023.

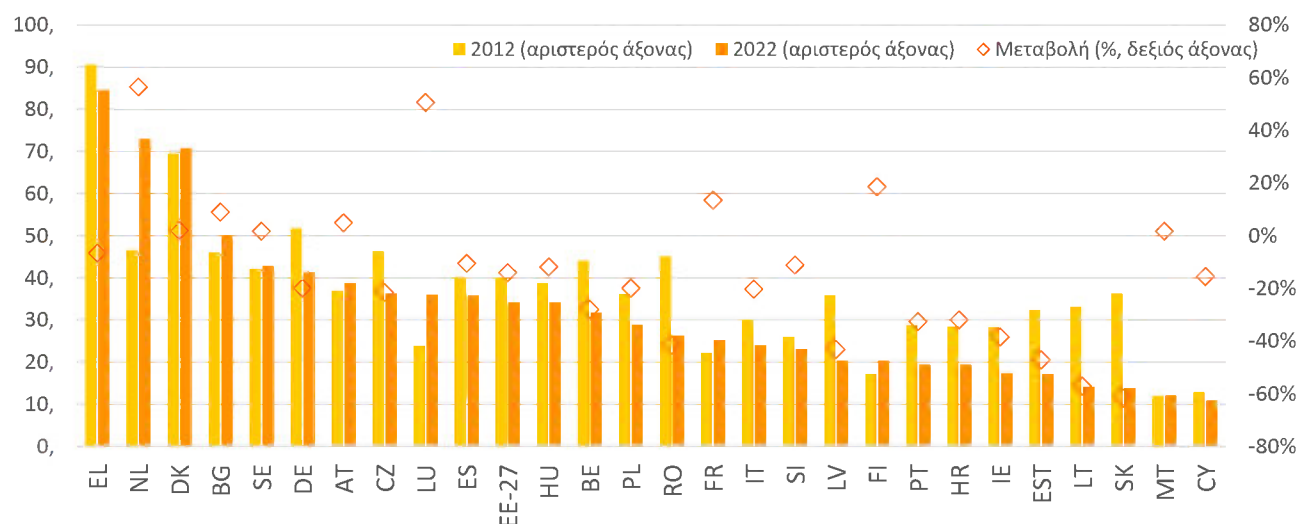
Πλαίσιο 8 του πυλώνα: Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή στέγαση και στεγαστική βοήθεια σε όσους την έχουν ανάγκη στην ΕΕ

Η πρόσβαση σε επαρκή στέγαση και στεγαστική βοήθεια αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα²⁵⁸ και είναι καίριας σημασίας για την ευημερία και την κοινωνική συνοχή των ατόμων. Η κρίση λόγω COVID-19 ανέδειξε τη σημασία της προσβάσιμης, οικονομικά προσιτής και ποιοτικής στέγασης για την υποστήριξη της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Το άρθρο 31 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και η αρχή 19 του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων καλούν τα κράτη μέλη να παρέχουν πρόσβαση σε κοινωνική κατοικία και στεγαστική βοήθεια, να αποτρέπουν τις αναγκαστικές εξώσεις και να διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ατόμων και των αστέγων.

Το κόστος στέγασης αντιπροσωπεύει υψηλό ποσοστό του διαθέσιμου εισοδήματος, ιδίως για όσους αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας, το οποίο μειώθηκε αργά και άνισα μεταξύ των κρατών μελών. Οι δαπάνες στέγασης είναι δεσμεύσεις που δεν είναι δυνατόν να παρακαμφθούν χωρίς να τεθεί σε σοβαρό κίνδυνο η ποιότητα ζωής ή να υπάρξει κίνδυνος οικονομικών δυσχερειών. Το 2022 το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και που επιβαρύνθηκαν υπερβολικά με δαπάνες στέγασης ήταν 34,2 % στην ΕΕ, ποσοστό υπερτριπλάσιο σε σύγκριση με τον συνολικό πληθυσμό (9,1 %). Αυτό οφείλεται στη βραδεία πρόοδο (μείωση μόλις κατά 5,6 εκατοστιαίες μονάδες) σε επίπεδο ΕΕ από το 2012 και στις σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε στη Σλοβακία και τη Λιθουανία, όπου το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης μειώθηκε πάνω από το μισό, και ακολουθούν με μείωση άνω του 40 % η Εσθονία, η Λετονία και η Ρουμανία. Ταυτόχρονα, καταγράφηκε αύξηση του ποσοστού υπερβολικής επιβάρυνσης άνω του 50 % στις Κάτω Χώρες και στο Λουξεμβούργο, ενώ ακολουθούν η Φινλανδία και η Γαλλία με αύξηση άνω του 10 %. Μακροπρόθεσμα, δεν είναι ορατό κάποιο μοτίβο σύγκλισης ή απόκλισης μεταξύ των κρατών μελών.

Ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας το 2012 και το 2022

Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και ζουν σε νοικοκυριά με υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης, 2012 και 2022 (ως %, επίπεδα και ποσοστιαία μεταβολή)

Πηγή: Eurostat [ilc_lvho07a]. Διακοπή στη σειρά για τη FR και το LU το 2022.

²⁵⁸

Βλ. άρθρο 25 παράγραφος 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και άρθρο 34 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Η τήρηση προτύπων για τις υλικές συνθήκες, η φυσική προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία και η δημιουργία συμπεριληπτικών συνοικιών αποτελούν προϋποθέσεις για την ποιότητα της στέγασης. Η σοβαρή ανεπάρκεια στέγασης, μεταξύ άλλων όσον αφορά το μέγεθος, ταξινομείται συχνά ως μορφή έλλειψης στέγης²⁵⁹. Επιπλέον, οι υποεκπροσωπούμενες ή περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως οι Ρομά, συχνά βιώνουν στεγαστικό διαχωρισμό (δηλαδή άνιση πρόσβαση σε κανονική, συμπεριληπτική και υψηλής ποιότητας στέγαση και συναφείς υπηρεσίες). Τα συστήματα κοινωνικής στέγασης για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων διαφέρουν ανά την ΕΕ όσον αφορά τους στόχους, τις απαιτήσεις και τις προϋποθέσεις κατοχύρωσης δικαιωμάτων, αλλά και τους οικονομικούς πόρους (στήριξη σε είδος ή χρηματικά επιδόματα)²⁶⁰. Οι επενδύσεις στην κοινωνική στέγαση μπορούν να βελτιώσουν την προσβασιμότητα και την οικονομική προσιτότητα της στέγασης για τις ομάδες χαμηλού εισοδήματος και τις ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των αστέγων.

Οι πολιτικές της ΕΕ μπορούν να έχουν θετικές συνέπειες για την οικονομική προσιτότητα, τη διαθεσιμότητα και την επάρκεια της στέγασης, ιδίως για όσους έχουν ανάγκη. Παρότι την πρωταρχική ευθύνη για τη στέγαση και την παροχή στεγαστικής βοήθειας φέρουν τα κράτη μέλη, η χρηματοδότηση (μέσω των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ+, του ΜΑΑ και του InvestEU) και οι πολιτικές της ΕΕ μπορούν να στηρίζουν τις προσπάθειες των εθνικών και υποεθνικών δημόσιων αρχών για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, για παράδειγμα στους τομείς της συνοχής και της αστικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής προστασίας, της βιομηχανικής και της ενεργειακής πολιτικής. Εξάλλου, πρωτοβουλίες της ΕΕ, όπως το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους και η πρωτοβουλία για την οικονομικά προσιτή στέγαση, μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της βιωσιμότητας της στέγασης και της συμπεριληπτικότητας²⁶¹.

Η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και κοινωνική στέγαση βρίσκεται ψηλά στην πολιτική, νομοθετική και οικονομική ατζέντα σε πολλά κράτη μέλη. Σε αυτά περιλαμβάνονται ιδίως η **Τσεχία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Λετονία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Πορτογαλία και η Σλοβακία**. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η **Λετονία** δρομολόγησε την ανάπτυξη της στρατηγικής για την οικονομικά προσιτή στέγαση με σκοπό τη θέσπιση επαρκούς στήριξης για όλες τις εισοδηματικές ομάδες. Η **Γαλλία** έλαβε ειδικά μέτρα ρύθμισης των ενοικίων, ενώ η **Πορτογαλία** θέσπισε ένα σύστημα επιδομάτων για τη στήριξη των οικογενειών ώστε να πληρώνουν ενοίκια και ενυπόθηκα δάνεια (μέρος της εκτεταμένης νομοθετικής δέσμης Mais Habitação), καθώς και περαιτέρω μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων της αύξησης των επιτοκίων στα στεγαστικά δάνεια. Η **Ελλάδα** ανέπτυξε πρόγραμμα δανειοδότησης και στεγαστικής βοήθειας σε τοπικό πλαίσιο και παρείχε, επίσης, αυξημένο στεγαστικό επίδομα σε σπουδαστές, ενώ η **Μάλτα** εκπόνησε πρόγραμμα στήριξης για όσους αγοράζουν για πρώτη φορά, το οποίο περιλαμβάνει 10 000 επιχορηγήσεις. Η **Πολωνία** εξέδωσε νομοσχέδιο για τους στεγαστικούς συνεταιρισμούς και η **Ισπανία** για τη στέγαση. Τέλος, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας, αναπτύχθηκαν ειδικά επιδόματα στην **Ιταλία** και τη **Λετονία**.

²⁵⁹ Abbé Pierre Foundation — FEANTSA, *Third overview of housing exclusion in Europe* (Τρίτη επισκόπηση του αποκλεισμού από τη στέγαση στην Ευρώπη), 2018.

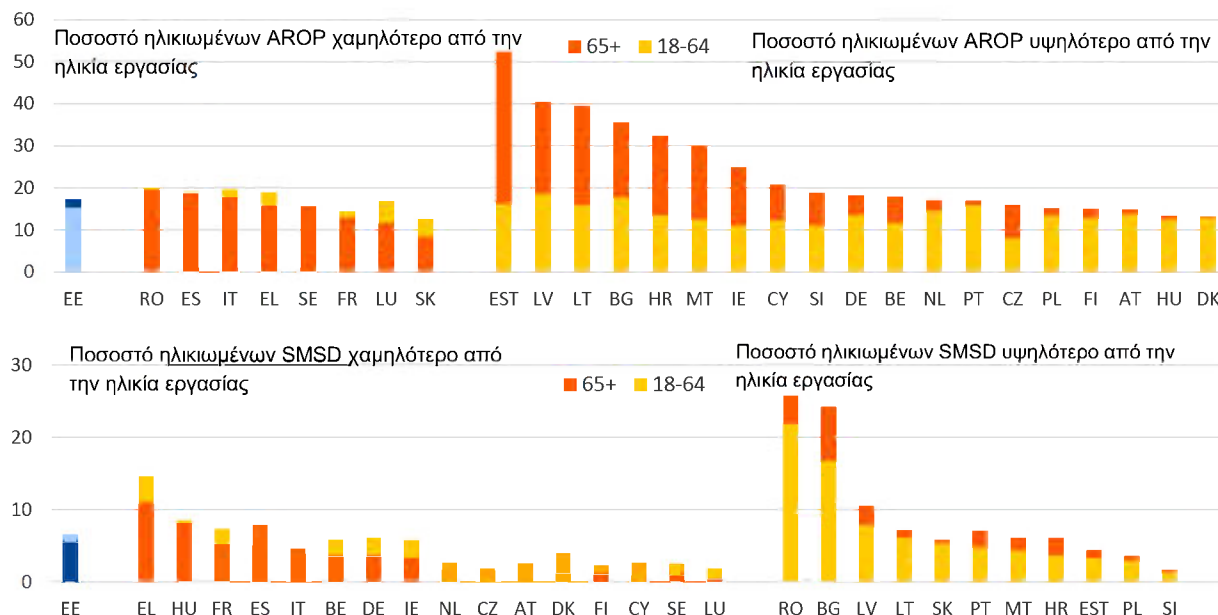
²⁶⁰ ΟΟΣΑ, *Building for a better tomorrow: Policies to make housing more affordable* (Οικοδομώντας ένα καλύτερο αύριο: Πολιτικές για να καταστεί η στέγαση πιο προσιτή οικονομικά), 2021, Παρίσι.

²⁶¹ Βλέπε **Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους: αισθητική, βιωσιμότητα, συμπεριληπτικότητα** (europa.eu) και **Πρωτοβουλία για οικονομικά προσιτή στέγαση**.

Μετά από ελαφρά μείωση μεταξύ του 2020 και του 2021, το ποσοστό AROPE μεταξύ των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω αυξήθηκε το 2022. Από το 2015 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε από το 18 % στο 20,2 %, με συνεχιζόμενη διαφορά μεταξύ γυναικών και ανδρών (22,9 % και 16,7 %, αντίστοιχα). Αυτή η συνολική τάση οφείλεται στην αύξηση της νομισματικής φτώχειας στην εν λόγω πληθυσμιακή ομάδα, από 16,8 % το 2021 σε 17,3 % το 2022. Στην πλειονότητα των χωρών, ο κίνδυνος φτώχειας στον ηλικιωμένο πληθυσμό είναι υψηλότερος απ' ό,τι για τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας (ηλικίας 18-64 ετών), παρότι η διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων ποικίλει σημαντικά στα κράτη μέλη (βλ. άνω τμήμα του διαγράμματος 2.4.12). Το ποσοστό σοβαρής υλικής ή κοινωνικής στέρησης καταγράφει συνεχή μείωση, παρότι σημείωσε ελαφρά αύξηση μεταξύ του 2021 και του 2022 (από 7,4 % το 2015 σε 5,3 % το 2021 και 5,5 % το 2022). Το ποσοστό αυτό είναι χαμηλότερο από ό,τι μεταξύ του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας σε επίπεδο ΕΕ (6,6 % το 2022) στην πλειονότητα των κρατών μελών (βλ. κάτω τμήμα του διαγράμματος 2.4.12).

Διάγραμμα 2.4.12: Οι ηλικιωμένοι (65 ετών και άνω) αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας από τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας, αλλά εκτίθενται γενικά λιγότερο σε σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση

Ποσοστά κινδύνου φτώχειας (άνω τμήμα) και ποσοστά σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης (κάτω τμήμα) ανά ηλικιακές ομάδες (ως %, 2022)

Σημείωση: Στα αριστερά, η ράβδος των 18-64 είναι επιπρόσθετη των 65+· στα δεξιά, η ράβδος 65+ είναι επιπρόσθετη των 18-64. Διακοπή στη σειρά για τη FR και το LU.

Πηγή: Eurostat [ilc_li02] και [ilc_mdsl11], EU-SILC.

Οι συντάξεις ανέρχονται κατά μέσο όρο στα τρία πέμπτα του εισοδήματος κατά τα τελευταία έτη της σταδιοδρομίας στην ΕΕ. Η μέση σύνταξη των ατόμων ηλικίας 65-74 ετών ανήλθε στο 58 % του εισοδήματος από εργασία των ατόμων ηλικίας 50-59 ετών το 2022²⁶². Αυτό το σωρευτικό ποσοστό αναπλήρωσης αυξάνεται με αργούς ρυθμούς από το 54 % το 2012. Σε ορισμένες χώρες (όπως στο Λουξεμβούργο, στην Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα) υπερβαίνει το 70 %. Σ' αυτά τα κράτη μέλη, τα ποσοστά φτώχειας των ηλικιωμένων τείνουν επίσης να είναι χαμηλότερα σε σύγκριση με τον ενεργό πληθυσμό. Από την άλλη πλευρά, σε δώδεκα κράτη μέλη, το ποσοστό αντικατάστασης είναι κάτω του 50 % και, μάλιστα, κάτω του 40 % σε τέσσερα από αυτά (Λιθουανία, Ιρλανδία, Βουλγαρία και Κροατία), ενώ στη Ρουμανία το ποσοστό αυξήθηκε από το 38 % το 2021 στο 52 % το 2022. Το 2022 το ποσοστό μεταξύ των γυναικών στα περισσότερα κράτη μέλη ήταν χαμηλότερο²⁶³.

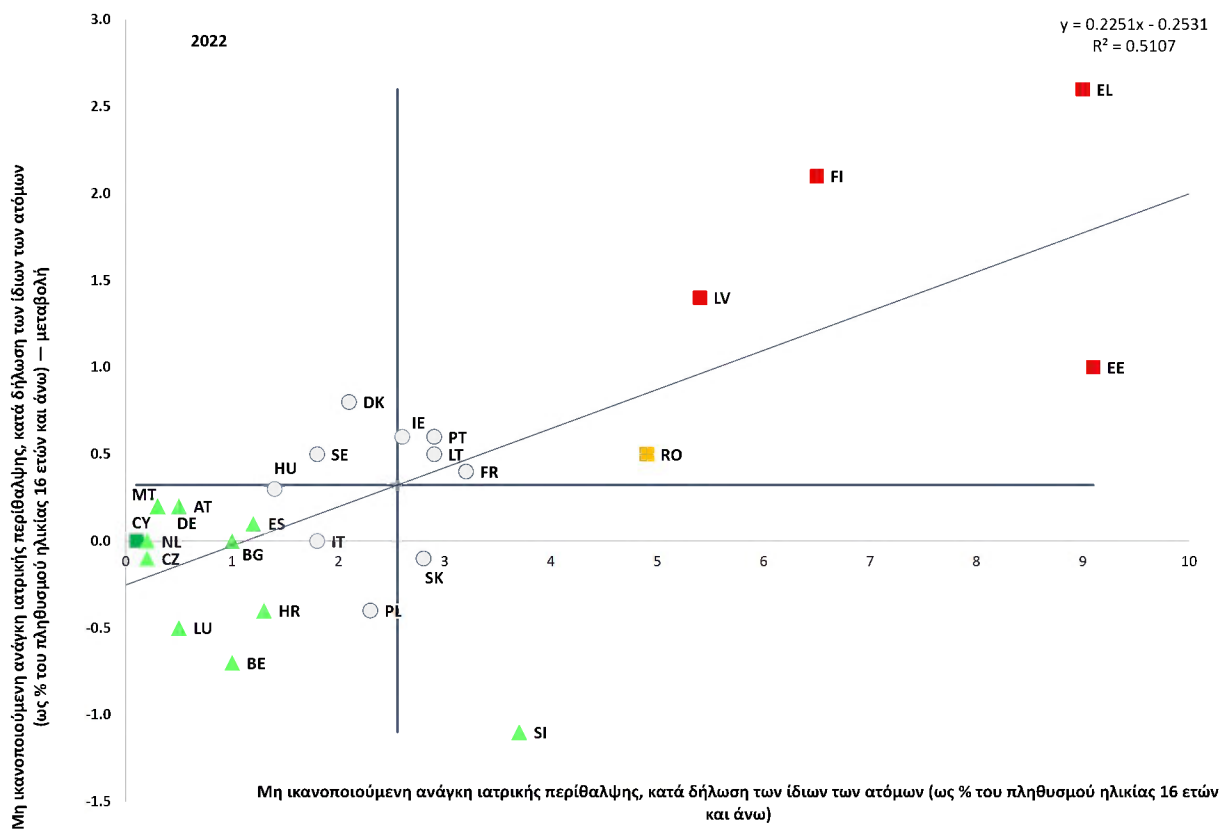
Το 2022 οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, παρέμειναν γενικά σταθερές κατά μέσο όρο, αλλά με μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών. Παρόλο που ο μέσος όρος της ΕΕ αυξήθηκε μόνο ελαφρώς, από 2 % το 2021 σε 2,2 % το 2022, εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλη διακύμανση μεταξύ των χωρών, από 0,1 % στην Κύπρο έως 9,1 % στην Εσθονία (βλ. διάγραμμα 2.4.13), με εμφανείς αποκλίσεις. Τα υψηλότερα επίπεδα μη ικανοποιούμενων αναγκών ιατρικής περίθαλψης αναφέρθηκαν στην Εσθονία, την Ελλάδα, τη Φινλανδία και τη Λετονία, όλες χώρες σε «κρίσιμη κατάσταση», καθώς και στη Ρουμανία, η οποία χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Μετά τη γενική μείωση των επιπέδων κατά την τελευταία δεκαετία, τα αριθμητικά στοιχεία αυξάνονται και πάλι για τις χώρες αυτές. Ειδικότερα, η Ελλάδα (κυρίως λόγω του ότι η ιατρική περίθαλψη είναι «υπερβολικά ακριβή») και η Φινλανδία (κυρίως για λόγους που σχετίζονται με τη «λίστα αναμονής») ανέφεραν αυξήσεις άνω των 2 εκατοστιαίων μονάδων το 2022. Τα χαμηλότερα επίπεδα μη ικανοποιούμενων αναγκών (με τιμές κάτω του 1 %) αναφέρθηκαν για την Κύπρο, η οποία καταγράφει «βέλτιστη επίδοση» στον τομέα αυτόν, καθώς και για τις Κάτω Χώρες, την Τσεχία, τη Γερμανία, τη Μάλτα, το Λουξεμβούργο και την Αυστρία, όλες χώρες με «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» (μαζί με το Βέλγιο, τη Βουλγαρία, την Ισπανία και την Κροατία). Τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος είναι πιθανότερο να αναφέρουν ότι δεν καλύπτονται οι ανάγκες τους για ιατρική περίθαλψη, μολονότι η έκταση του χάσματος σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό διαφοροποιείται μεταξύ των κρατών μελών. Οι μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ του χαμηλότερου και του υψηλότερου πεμπτημορίου εισοδήματος αναφέρθηκαν για την Ελλάδα (11 εκατοστιαίες μονάδες), τη Λετονία, τη Ρουμανία (8,4 εκατοστιαίες μονάδες και οι δύο), τη Φινλανδία (7,6 εκατοστιαίες μονάδες) και την Πορτογαλία (6,1 εκατοστιαίες μονάδες). Παρατηρούνται επίσης διαφορές σε περιφερειακό επίπεδο σε σχέση με τις αναφερόμενες μη ικανοποιούμενες ανάγκες, όπως για την Ουγγαρία, τη Ρουμανία και την Πολωνία (βλ. διάγραμμα 10 στο παράρτημα 5).

²⁶² Όπως φαίνεται από το σωρευτικό ποσοστό αναπλήρωσης της Eurostat [[ilc_pnp3](#)], EU-SILC, ορίζεται ως το ποσοστό των διάμεσων ατομικών ακαθάριστων συντάξεων της ηλικιακής κατηγορίας 65-74 ετών προς τις διάμεσες ατομικές ακαθάριστες αποδοχές της ηλικιακής κατηγορίας 50-59 ετών, εξαιρουμένων άλλων κοινωνικών παροχών.

²⁶³ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά των συνταξιοδοτικών συστημάτων παρέχονται στο [πλαίσιο συγκριτικής αξιολόγησης](#) για την επάρκεια των συντάξεων, το οποίο αναπτύχθηκε από κοινού από την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το πλαίσιο πρέπει να εφαρμοστεί υπό το πρίσμα της πληρέστερης ανάλυσης που περιλαμβάνει η έκθεση για την επάρκεια των συντάξεων.

Διάγραμμα 2.4.13: Μεγάλη διακύμανση των αναγκών ιατρικής περίθαλψης που δεν καλύπτονται, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, καταγράφεται μεταξύ των κρατών μελών

Μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, επίπεδα του 2022 και μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος (ως %, πρωταρχικός δείκτης του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων)

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕ. Το υπόμνημα παρουσιάζεται στο παράρτημα. Διακοπή στη σειρά για τη FR και το LU.

Πηγή: Eurostat, [tespm_110], EU-SILC.

Οι δημογραφικές εξελίξεις, ιδίως το προβλεπόμενο υψηλότερο προσδόκιμο ζωής στο μέλλον, αυξάνουν την ενδεχόμενη ανάγκη μακροχρόνιας φροντίδας. Ο αριθμός των ατόμων που ενδεχομένως χρήζουν μακροχρόνιας φροντίδας προβλέπεται να αυξηθεί στην ΕΕ από 30,8 εκατομμύρια το 2019 σε 33,7 εκατομμύρια το 2030 και σε 38,1 εκατομμύρια το 2050²⁶⁴. Σύμφωνα με στοιχεία του 2019, το 26,6 % των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω που ζουν σε ιδιωτικά νοικοκυριά είχαν ανάγκη μακροχρόνιας φροντίδας στην ΕΕ, με έντονες διαφορές ανά φύλο (32,1 % των γυναικών έναντι 19,2 % των ανδρών)²⁶⁵. Οι τελευταίες μικροπροσομοιώσεις του JRC αποκαλύπτουν ότι, εκτός από τους δημογραφικούς παράγοντες, οι προσπάθειες προαγωγής της εκπαίδευσης και της υγείας και πρόληψης των ασθενειών αποτελούν βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν την προβλεπόμενη ανάγκη για μακροχρόνια φροντίδα²⁶⁶.

Τα άτομα που χρήζουν μακροχρόνιας φροντίδας έχουν συχνά περιορισμένη πρόσβαση σε επίσημες υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας, καθώς οι υπηρεσίες αυτές δεν είναι οικονομικά προσιτές, δεν είναι διαθέσιμες ή είναι ανεπαρκούς ποιότητας. Το 2019 το 46,5 % των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω με σοβαρές δυσκολίες όσον αφορά τις δραστηριότητες προσωπικής φροντίδας ή τις οικιακές δραστηριότητες στην ΕΕ ανέφεραν μη ικανοποιούμενη ανάγκη βοήθειας για τις δραστηριότητες αυτές. Αυτή η έλλειψη βοήθειας ήταν πολύ πιο έντονη για τα άτομα που βρίσκονται στο χαμηλότερο πεμπτημόριο εισοδήματος (51,2 %) σε σύγκριση με όσους ανήκαν στο υψηλότερο (39,9 %). Η έλλειψη πρόσβασης σε επίσημες δομές φροντίδας μπορεί να οδηγήσει σε μη καλυπτόμενες ανάγκες φροντίδας ή σε επιβάρυνση για τους άτυπους φροντιστές. Οι προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση επιτείνονται από τις σημαντικές ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στον τομέα της περίθαλψης. Εκτιμάται ότι το μερίδιο της μακροχρόνιας φροντίδας στη συνολική απασχόληση θα πρέπει να αυξηθεί κατά 32 %, ή κατά 0,6 εκατοστιαίες μονάδες, κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ κατά την επόμενη δεκαετία, προκειμένου να καλυφθεί η προβλεπόμενη αύξηση της ζήτησης²⁶⁷. Ο τομέας πρέπει επίσης να βελτιώσει τους όρους εργασίας για τη διατήρηση του προσωπικού και την προσέλκυση εργαζομένων με τις κατάλληλες δεξιότητες. Η βελτίωση των όρων εργασίας σε συνδυασμό με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την προετοιμασία των επαγγελματιών του τομέα θα βελτιώνει επίσης την ποιότητα της παρεχόμενης περίθαλψης. Για τη μέτρηση του επιπέδου της κοινωνικής προστασίας όσον αφορά τη μακροχρόνια φροντίδα ηλικιωμένων και τη σύγκρισή του μεταξύ των χωρών, ο ΟΟΣΑ, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ανέπτυξε ένα σύνολο τυπικών περιπτώσεων αναγκών μακροχρόνιας φροντίδας²⁶⁸. Η ανάλυση δείχνει ότι, ακόμα και μετά τη λήψη παροχών μακροχρόνιας φροντίδας, το ιδιωτικό κόστος της φροντίδας μπορεί να είναι πολύ υψηλό σε ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως για ηλικιωμένους με σοβαρές ανάγκες μακροχρόνιας φροντίδας οι οποίοι λαμβάνουν κατ' οίκον φροντίδα (βλ. διάγραμμα 2.4.14).

²⁶⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής, *The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States* (2019-2070) [Εκθεση του 2021 για τη δημογραφική γήρανση: Οικονομικές και δημοσιονομικές προβολές για τα κράτη μέλη της ΕΕ (2019-2070)], Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021.

²⁶⁵ Eurostat [hlth_ehis_tadle], EHIS. Η εν λόγω μέτρηση βάσει έρευνας καλύπτει μόνο τα άτομα που ζουν σε ιδιωτικά νοικοκυριά, αλλά όχι τα άτομα που λαμβάνουν φροντίδα σε ίδρυμα («κλειστή φροντίδα»).

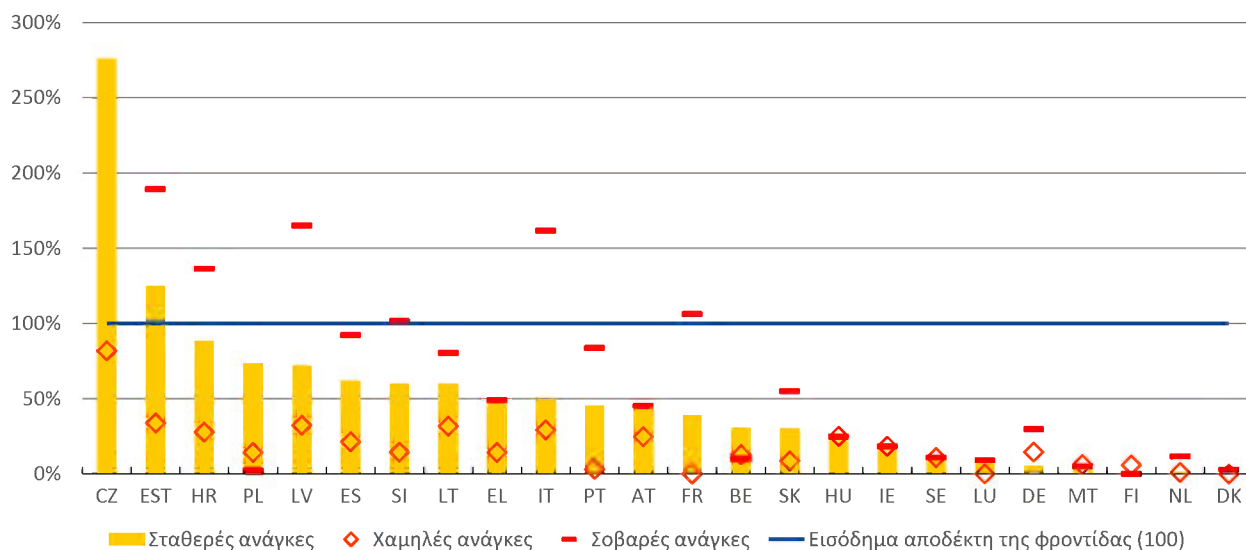
²⁶⁶ Κοινό Κέντρο Ερευνών, *Demographic microsimulation of long-term care needs in the European Union* (Δημογραφική μικροπροσομοίωση των αναγκών μακροχρόνιας φροντίδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση), 2023.

²⁶⁷ ΟΟΣΑ, *Beyond Applause? Improving Working Conditions in Long-Term Care* (Πέρα από το χειροκρότημα: Βελτίωση των συνθηκών εργασίας στη μακροχρόνια περίθαλψη), 2023.

²⁶⁸ Cravo Oliveira Hashiguchi, T. και Llana-Nozal, A., *The Effectiveness of Social Protection for Long-term Care in Old Age: Is social protection reducing the risk of poverty associated with care needs?* (Η αποτελεσματικότητα της κοινωνικής προστασίας για τη μακροχρόνια φροντίδα στην τρίτη ηλικία: Η κοινωνική προστασία μειώνει τον κίνδυνο της φτώχειας που συνδέεται με τις ανάγκες φροντίδας;), OECD Health Working Papers (Εγγραφα εργασίας του ΟΟΣΑ για την υγεία) αριθ. 117, Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, 2021.

Διάγραμμα 2.4.14: Το ιδιωτικό κόστος περίθαλψης μπορεί να είναι πολύ υψηλό, ιδίως για τους ηλικιωμένους με σοβαρές ανάγκες μακροχρόνιας φροντίδας που λαμβάνουν κατ' οίκον φροντίδα

Ιδιωτικό κόστος φροντίδας κατ' οίκον ως ποσοστό του εισοδήματος γήρατος (έπειτα από δημόσια στήριξη), για αποδέκτες περίθαλψης με διάμεσο εισόδημα και χωρίς καθαρό πλούτο, κατά βαθμό σοβαρότητας, 2022

Σημείωση: Η Εσθονία αναφέρεται στο Ταλίν στην Εσθονία, η Ιταλία στο Alto Adige (Νότιο Τιρόλο) στην Ιταλία, η Αυστρία στη Βιέννη στην Αυστρία, το Βέλγιο στη Φλάνδρα στο Βέλγιο.

Πηγή: Αναλύσεις του ΟΟΣΑ με βάση το ερωτηματολόγιο του ΟΟΣΑ για την κοινωνική προστασία της μακροχρόνιας φροντίδας, τη βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ για την κατανομή του εισοδήματος και τη βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ για την κατανομή του πλούτου

2.4.2 Μέτρα που λαμβάνονται από κράτη μέλη

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη εφάρμοσαν μέτρα στήριξης για να βοηθήσουν τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν το υψηλότερο κόστος ζωής. Τα περισσότερα κράτη μέλη (**Βέλγιο, Κύπρος, Ισπανία, Φινλανδία, Λιθουανία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία**) αύξησαν τις παροχές, όπως το ελάχιστο εισόδημα, τις παροχές για τις οικογένειες και τα παιδιά, τα επιδόματα ανεργίας και τις συντάξεις. Η **Σλοβενία** είναι μία από τις λίγες χώρες που προσάρμοσαν επίσης τα στεγαστικά επιδόματα. Η **Ελλάδα** και η **Σλοβακία** επέλεξαν εφάπαξ πρόσθετες πληρωμές και πρόσθετες δόσεις για το ελάχιστο εισόδημα και τις παροχές για τις οικογένειες και τα παιδιά καθ' όλη τη διάρκεια του 2022. Τέλος, η **Σουηδία** χορήγησε πρόσθετο ποσό όσον αφορά τα στεγαστικά επιδόματα σε οικογένειες με παιδιά μετά την πανδημία και αύξησε περαιτέρω το ποσό αυτό τον Ιούνιο του 2023 για την αντιμετώπιση του υψηλού κόστους διαβίωσης²⁶⁹.

²⁶⁹ Εκτενέστερη χαρτογράφηση των μέτρων που εφάρμοσαν τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών της ενέργειας και του υψηλού κόστους ζωής περιλαμβάνεται στην [ετήσια έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας για το 2023](#).

Για να υποστηρίξουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, και ιδίως στην ενέργεια, στο πλαίσιο των αυξημένων τιμών, τα κράτη μέλη θέσπισαν σημαντικά μέτρα έκτακτης ανάγκης τα οποία ήταν προσωρινά αλλά συχνά δεν ήταν στοχευμένα²⁷⁰. Για παράδειγμα, το **Βέλγιο** εφάρμοσε δύο δέσμες συνεισφοράς κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου 2022-23, παρέχοντας στήριξη σε όλα τα νοικοκυριά με τη μορφή αυτόματων εκπτώσεων στους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου. Η **Ιρλανδία** διέθεσε 1,2 δισ. ευρώ για ενεργειακή στήριξη μέσω της καταβολής πίστωσης για να βοηθήσει τους καταναλωτές να μειώσουν τους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας. Η **Γαλλία** θέσπισε έκτακτο κουπόνι για την ενέργεια ως εφάπαξ πρόσθετη στήριξη προς τα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά και η **Τσεχία** θέσπισε προσωρινό ανώτατο όριο στις τιμές της ενέργειας. Η **Πορτογαλία** θέσπισε κουπόνι για τα ευάλωτα νοικοκυριά με σκοπό τον μετριασμό της ενεργειακής φτώχειας στον τομέα της στέγασης («Vale Eficiência») και μείωσε τον ΦΠΑ επί της ηλεκτρικής ενέργειας στο 6 % για τους εγχώριους πελάτες και/ή τους πελάτες χαμηλής τάσης με συμβατική ισχύ έως 6,9 kVA. Η **Βουλγαρία** και η **Ρουμανία** παρείχαν προσωρινή στήριξη μέσω ενός συστήματος κουπονιών για τα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά με χρηματοδότηση από το ΕΚΤ — REACT-EU, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας SAFE. Η **Ισπανία** παρέτεινε έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 ένα μέτρο που εγγυάται τη βασική παροχή νερού, αερίου, ηλεκτρικού ρεύματος και τηλεπικοινωνιών. Η **Ιταλία** θέσπισε κονδύλιο ύψους 112 εκατ. EUR για τη χρηματοδότηση στοχευμένου κουπονιού για την κάλυψη των εξόδων μεταφοράς για άτομα χαμηλού εισοδήματος. Η **Μάλτα** κατέστησε τα δημόσια μέσα μεταφοράς δωρεάν για όλους τους κατοίκους που διέθεταν προσωπική κάρτα μεταφορών από τον Οκτώβριο του 2022. Η **Σλοβενία** έθεσε ανώτατα όρια στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας και αερίου για τα νοικοκυριά. Μείωσε προσωρινά τον συντελεστή ΦΠΑ (από 22 % σε 9,5 %) και μείωσε κατά το ήμισυ τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης στην ηλεκτρική ενέργεια και στο αέριο. Η **Σλοβακία** θέσπισε ανώτατα όρια τιμών για το αέριο, τη θέρμανση και την ηλεκτρική ενέργεια για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Εγκρίθηκαν επίσης ορισμένες εφάπαξ πληρωμές σε άτομα που πλήττονται περισσότερο από τις υψηλές τιμές της ενέργειας.

²⁷⁰ Επίσης για τα μέτρα αυτά, βλ. την [ετήσια έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας για το 2023](#).

Αρκετά κράτη μέλη επικεντρώθηκαν στην αντιμετώπιση και την πρόληψη των προκλήσεων που εγείρει η φτώχεια μέσω βελτιώσεων όσον αφορά την επάρκεια και την κάλυψη των παροχών ελάχιστου εισοδήματος και της κοινωνικής πρόνοιας. Η Λετονία θέσπισε μεταρρύθμιση του ελάχιστου εισοδήματος, η οποία συνεπάγεται, για το 2023 και το 2024, αύξηση όλων των μεταβιβάσεων που σχετίζονται με το ελάχιστο εισόδημα και συνδέει το μελλοντικό ελάχιστο εισόδημα, τις μελλοντικές συντάξεις και τα διάφορα μελλοντικά όρια των μέτρων κοινωνικής στήριξης με το διάμεσο εισόδημα, προβλέποντας έτσι ετήσια τιμαριθμική αναπροσαρμογή. Η **Πολωνία** και η **Ουγγαρία** θέσπισαν μέτρα που στοχεύουν σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες ή περιοχές. Σύμφωνα με την οικεία μεταρρύθμιση των παροχών ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, η **Βουλγαρία** εισήγαγε νομικές τροποποιήσεις για το επίδομα θέρμανσης με σκοπό τον εξορθολογισμό των ομάδων-στόχων, την αύξηση του ορίου εισοδήματος και της κάλυψης του επιδόματος. Η **Τσεχία** αύξησε το ποσό του «ελάχιστου βιοτικού επιπέδου» και του «ελάχιστου ορίου διαβίωσης» κατά περίπου 5 %, αμφότερα τα οποία χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό άλλων επιδομάτων.

Σε αρκετά κράτη μέλη ελήφθησαν μέτρα για τον εκσυγχρονισμό του ελάχιστου εισοδήματος και της κοινωνικής πρόνοιας. Η Γερμανία προέβη σε σημαντική μεταρρύθμιση των οικείων διατάξεων σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα με τον νόμο για τις παροχές προς τους πολίτες (*Bürgergeld-Gesetz*). Μεταρρυθμίστηκε ανάλογα η βασική εισοδηματική στήριξη για τα άτομα που αναζητούν εργασία. Πέραν της προσαρμογής των συνήθων ποσοστών αναγκών (επίπεδο παροχών), ο νόμος αποσκοπεί στην παροχή στήριξης στους αιτούντες που είναι σε θέση να εργαστούν για την αξιοποίηση νέων ευκαιριών. Ο νόμος παρέχει κίνητρα για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, μέσω ενός επιδόματος συνεχούς εκπαίδευσης και κατάρτισης (*Weiterbildungsgeld*), μιας πριμοδότησης επιδόματος για τους πολίτες (*Bürgergeldbonus*) και μιας μόνιμης πριμοδότησης εκπαίδευσης και κατάρτισης (*Weiterbildungsprämie*). Καταργήθηκε η προτεραιότητα της τοποθέτησης σε θέση εργασίας στο Βιβλίο ΙΙ του κοινωνικού κώδικα, γεγονός που ανοίγει τον δρόμο για την αρχική και συνεχή κατάρτιση περισσότερων ατόμων. Στη **Φινλανδία**, η κοινοβουλευτική επιτροπή κοινωνικής ασφάλισης με 7ετή θητεία (2020-2027) είναι επιφορτισμένη με τη μεταρρύθμιση του φινλανδικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, μειώνοντας την πολυπλοκότητά του. Μια ενδιάμεση έκθεση περιγράφει εναλλακτικούς τρόπους οργάνωσης της κοινωνικής ασφάλισης και προτάσεις για μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής για δείκτες και εργαλεία για την αξιολόγηση της προόδου. Στην **Πορτογαλία**, καταβλήθηκαν προσπάθειες που αποσκοπούσαν στον εκσυγχρονισμό και στην απλούστευση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας και στην αύξηση της απορρόφησης των παροχών μέσω της «ψηφιακής μετάβασης στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης». Μολονότι η διαδικασία βρίσκεται ακόμα σε προκαταρκτικό στάδιο, έχουν ληφθεί μέτρα στο πρόσφατα αναθεωρημένο ΣΑΑ προς τη δημιουργία μιας ενιαίας κοινωνικής παροχής, η οποία προορίζεται να αντικαταστήσει ένα σύνολο μη ανταποδοτικών παροχών. Η **Ισπανία** συνεχίζει τις προσπάθειές της για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης του ελάχιστου εισοδήματος, ιδίως με την ανάπτυξη ενός κόμβου για τη δημιουργία οδών ένταξης για τους δικαιούχους ελάχιστου εισοδήματος. Μετά την ολοκλήρωση των πιλοτικών έργων που υποστηρίζονται από τον ΜΑΑ, θα αξιολογηθούν οι παράγοντες κάλυψης, αποτελεσματικότητας και επιτυχίας. Επιπλέον, από 1ης Ιανουαρίου 2023, οι δικαιούχοι ελάχιστου εισοδήματος έχουν κίνητρο να εργασθούν: εάν βρουν εργασία ή αυξήσουν τις ώρες εργασίας τους, το ποσό του επιδόματος δεν υφίσταται μείωση στο ίδιο ποσοστό που αυξάνεται το εισόδημα από την εργασία. Η **Ρουμανία** αναθεώρησε τη νομοθεσία της για το ελάχιστο εισόδημα με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής πρόνοιας. Η μεταρρύθμιση αποσκοπεί στη μείωση της φτώχειας, στην τόνωση της απασχόλησης μέσω μέτρων ενεργοποίησης και στην αύξηση του μορφωτικού επιπέδου, μειώνοντας παράλληλα τη διοικητική επιβάρυνση για τη διοίκηση και τους δικαιούχους. Η **Σλοβακία** χορήγησε επίδομα σταθεροποίησης στους εργαζομένους στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και σε άλλους εργαζομένους στις εγκαταστάσεις κοινωνικής προστασίας παιδιών.

Οι ανθεκτικές κοινωνικές υπηρεσίες είναι απαραίτητες, όπως κατέδειξε η πανδημία COVID-19. Η Κύπρος θέσπισε μεταρρύθμιση με στόχο την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό των κοινωνικών υπηρεσιών, ώστε να ανταποκρίνονται άμεσα στις ανάγκες των ευάλωτων ατόμων. Στη **Λετονία**, η δήλωση της νέας κυβέρνησης θέτει ως στόχο τη θέσπιση ελάχιστης δέσμης κοινωνικών υπηρεσιών που θα παρέχονται σε υποχρεωτική βάση σε τοπικό επίπεδο. Ομοίως, η **Ισπανία** θα εγκρίνει, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, μεταρρύθμιση που θα εγγυάται ένα ελάχιστο κοινό χαρτοφυλάκιο υπηρεσιών και κοινά πρότυπα για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σ' ολόκληρη τη χώρα. Η **Βουλγαρία** σχεδιάζει να εκπονήσει έως το τέλος του 2023, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, εθνική χαρτογράφηση των κοινωνικών υπηρεσιών, η οποία θα εντοπίσει τα κενά στην παροχή και θα συμβάλει στον προσδιορισμό των επενδυτικών αναγκών.

Κατά την περίοδο 2022-23 θεσπίστηκαν αρκετές μεταρρυθμίσεις σε σχέση με τα συστήματα παροχών ανεργίας²⁷¹. Λόγω της αβέβαιης οικονομικής κατάστασης, η **Σουηδία** αποφάσισε τον Ιούνιο του 2023 να διατηρήσει ευκολότερη πρόσβαση σε παροχές ανεργίας, ιδίως όσον αφορά την περίοδο επιλεξιμότητας, το ιστορικό απασχόλησης και την πιθανή πρόσβαση των επιχειρηματιών (σε περίπτωση επανειλημμένων διακοπών των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων). Η **Εσθονία**, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, ενέκρινε τον Δεκέμβριο του 2022 μεταρρύθμιση των επιδομάτων ασφάλισης ανεργίας, η οποία εξαρτά την περίοδο χορήγησης των επιδομάτων από τον οικονομικό κύκλο από τα τέλη Ιουνίου του 2023. Στόχος είναι η βελτίωση της κοινωνικής προστασίας των ανέργων σε δυσχερέστερες συνθήκες στην αγορά εργασίας, με παράλληλη στήριξη της ταχύτερης επιστροφής σε μια θέση εργασίας, όταν βελτιωθεί η κατάσταση. Στη **Γαλλία**, η μεταρρύθμιση του συστήματος ασφάλισης ανεργίας που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2022 μείωσε τη διάρκεια χορήγησης των επιδομάτων ανεργίας και κατέργησε την πρόσβαση σε επιδόματα ανεργίας σε περίπτωση παραίτησης από την εργασία. Η **Φινλανδία** ανακοίνωσε μεταρρύθμιση για την παροχή περισσότερων κινήτρων για εργασία, η οποία θα αυξήσει τη διάρκεια της προηγούμενης εργασίας και θα εξαρτήσει το ποσό των επιδομάτων από προηγούμενες αποδοχές, ενώ το ποσοστό αναπλήρωσης θα μειωθεί με την πάροδο του χρόνου.

²⁷¹ Βλ. επίσης την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου για την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία [COM\(2023\) 43 final](#), η οποία εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2023.

Μέτρα που ελήφθησαν από ορισμένα κράτη μέλη με στόχο την ενίσχυση της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία για συγκεκριμένες ομάδες, όπως οι αυτοαπασχολούμενοι. Στη **Λιθουανία**, η κυβέρνηση πρότεινε τον Ιούνιο του 2023, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, μεταρρύθμιση της ασφάλισης ανεργίας για τη μείωση της διάρκειας καταβολής των ελάχιστων απαιτούμενων εισφορών (από 12 σε 9 μήνες, κατά τους τελευταίους 30 μήνες), καθώς και για τη συμπερίληψη των αυτοαπασχολούμενων. Στην **Ισπανία**, η μεταρρύθμιση του Ιουλίου 2022 θέσπισε ένα νέο σύστημα εισφορών για τους αυτοαπασχολούμενους και βελτίωσε την προστασία σε περίπτωση παύσης της δραστηριότητας. Η Ισπανία ρύθμισε επίσης μια νέα παροχή για τους αυτοαπασχολούμενους που δραστηριοποιούνται σε τομέα που πλήττεται από προσωρινές απολύσεις στο πλαίσιο του κυκλικού «μηχανισμού RED» για την ευελιξία και τη σταθεροποίηση της απασχόλησης. Επίσης, με τη μεταρρύθμιση του καθεστώτος των καλλιτεχνών θεσπίστηκαν ειδικά επιδόματα ανεργίας γι' αυτούς από τον Ιούλιο του 2023. Τον Σεπτέμβριο του 2023 η **Τσεχία** θέσπισε ορισμένες αλλαγές για τους εργαζομένους στο πλαίσιο των «συμφωνιών για την εκτέλεση εργασίας» με σκοπό τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, τουλάχιστον εν μέρει, με τις κλασικές συμβάσεις εργασίας (εισαγωγή της άδειας μετ' αποδοχών και της επιπλέον αμοιβής για τα σαββατοκύριακα, τις νύχτες ή τις αργίες). Στο **Βέλγιο**, με νέους κανονισμούς που εγκρίθηκαν τον Δεκέμβριο του 2022, ο νόμος για την κοινωνική προστασία προσαρμόστηκε στην ειδική κατάσταση απασχόλησης και στις ειδικές εργασιακές σχέσεις των καλλιτεχνών και των τεχνικών, δημιουργώντας ένα νέο καθεστώς «εργαζομένων στην τέχνη». Επίσης, η νέα «παροχή για την τέχνη» (από τον Οκτώβριο του 2022) διεύρυνε τις καλυπτόμενες κατηγορίες εργαζομένων στον τομέα της τέχνης και βελτίωσε την πρόσβασή τους σε έναν ειδικό τύπο επιδομάτων ανεργίας.

Η πρόσβαση σε παροχές ασθένειας διευκολύνθηκε με διάφορα μέτρα. Στην **Ιρλανδία**, ο νόμος για την αναρρωτική άδεια του 2022 θέσπισε, από τον Ιανουάριο του 2023, νόμιμο δικαίωμα επιδόματος ασθένειας, παρέχοντας στους εργαζομένους (ιδίως σε εκείνους με χαμηλό μισθό που δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο σύστημα επιδομάτων ασθένειας της επιχείρησης) το δικαίωμα σε ελάχιστη περίοδο άδειας μετ' αποδοχών σε περίπτωση ασθένειας ή τραυματισμού που τους καθιστά ανίκανους προς εργασία. Η διάρκεια της αναρρωτικής άδειας μετ' αποδοχών θα αυξηθεί σταδιακά κατά την επόμενη τριετία, προκειμένου να αποφευχθεί η υπερβολική οικονομική επιβάρυνση των εργοδοτών. Η **Ισπανία** θέσπισε από τον Ιούνιο του 2023 τρεις καταστάσεις που δεν σχετίζονται με την εργασία ως νέους λόγους αναρρωτικής άδειας, χωρίς να απαιτείται ελάχιστη περίοδος καταβολής εισφορών. Η **Κύπρος**, στο πλαίσιο της πολιτικής της για την ψηφιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό της επικοινωνίας των πολιτών με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (SIS), εγκαινίασε τον Φεβρουάριο του 2023 την ηλεκτρονική πλατφόρμα για την υποβολή αιτήσεων για παροχές ασθένειας.

Αρκετά κράτη μέλη ενίσχυσαν τις οικογενειακές παροχές και τις υπηρεσίες παιδικής φροντίδας, μεταξύ άλλων για την αντιμετώπιση του υψηλότερου κόστους διαβίωσης. Στην Αυστρία, διατέθηκαν συνολικά 200 εκατ. EUR ετησίως σε επιδοτήσεις ειδικού σκοπού από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση προς τα ομόσπονδα κράτη κατά τα σχολικά έτη 2022-23 έως 2026-27 για την προώθηση της επέκτασης των υπηρεσιών παιδικής φροντίδας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στη Βουλγαρία, οι παροχές εγγραφής στο σχολείο ύψους 300 BGN (154 ευρώ), οι οποίες χορηγούνταν αρχικά σε μαθητές που ξεκινούν την 1η και την 8η τάξη, επεκτάθηκαν και στους μαθητές που ξεκινούν τη 2η, την 3η και την 4η τάξη. Στην Κύπρο, υπηρεσίες φροντίδας για παιδιά ηλικίας έως 4 ετών επιδοτούνται μέσω άμεσων ενισχύσεων σε παιδικούς σταθμούς. Η επιδότηση μπορεί να ανέλθει έως και το 80 % του μηνιαίου κόστους παιδικής φροντίδας, με μέγιστο ποσό ανάλογα με το επίπεδο του εισοδήματος. Στην Τσεχία, χορηγήθηκε εφάπαξ επίδομα ύψους 5 000 CZK (200 ευρώ) σε γονείς με ετήσιο εισόδημα μικρότερο του 1 εκατ. CZK (40 000 ευρώ). Στην Εσθονία, τα οικογενειακά επιδόματα αυξήθηκαν για οικογένειες με τρία ή περισσότερα παιδιά. Στη Γερμανία, από τον Ιανουάριο του 2023 το επίδομα τέκνου ορίστηκε σε 250 EUR ανά τέκνο μηνιαίως, με αύξηση για το πρώτο και το δεύτερο τέκνο και μικρή μείωση για το τρίτο τέκνο. Οι οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα λαμβάνουν πρόσθετα επιδόματα τέκνων. Στην Ελλάδα, παρασχέθηκε χρηματοδοτική στήριξη σε 50 μεσαίες και 70 μεγάλες εταιρείες για τη δημιουργία εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας για παιδιά ηλικίας μεταξύ 6 μηνών και 2,5 ετών. Στο πλαίσιο πιλοτικού έργου διανέμονται κουπόνια σε γονείς παιδιών ηλικίας έως 2,5 ετών για την κάλυψη μέρους των υπηρεσιών παιδικής φροντίδας από πιστοποιημένους φροντιστές. Στην Ιρλανδία, διατέθηκαν επιπλέον 121 εκατ. EUR στο εθνικό σύστημα παιδικής φροντίδας. Στις Κάτω Χώρες, η μερική και εξαρτώμενη από το εισόδημα κάλυψη των εξόδων παιδικής φροντίδας δεν εξαρτάται πια από τον αριθμό των ωρών εργασίας των γονέων. Στην Πολωνία, περίπου 704 εκατ. EUR από το EKT+ και 380 εκατ. EUR από τον MAA διατέθηκαν για τη δημιουργία περισσότερων από 100 000 νέων θέσεων παιδικής φροντίδας μεταξύ του 2022 και του 2029, συμπεριλαμβανομένων θέσεων προσαρμοσμένων στις ανάγκες παιδιών με αναπηρία ή παιδιών που χρήζουν ειδικής φροντίδας. Στην Πορτογαλία, θεσπίστηκε ένα νέο επίδομα εγγύησης για τα παιδιά με βάση το εισόδημα, το οποίο καταβάλλεται επιπλέον του οικογενειακού επιδόματος. Τα ποσά του οικογενειακού επιδόματος και άλλων οικογενειακών παροχών επικαιροποιήθηκαν επίσης και, από τον Ιανουάριο του 2023, τα παιδιά που γεννήθηκαν από την 1η Σεπτεμβρίου 2021 και μετά (συμπεριλαμβανομένων) δικαιούνται να λαμβάνουν δωρεάν παιδική φροντίδα. Στη Σλοβακία, το γονικό επίδομα αυξήθηκε. Οι μισθωτοί γονείς μπορούν να χρησιμοποιούν το εν λόγω επίδομα για δαπάνες που σχετίζονται με τη φροντίδα παιδιών έως την ηλικία των 3 ετών, ή έως την ηλικία των 6 ετών σε περίπτωση μακροπρόθεσμης δυσμενούς κατάστασης υγείας του παιδιού.

Στη **Σλοβενία**, οι δικαιούχοι οικονομικής κοινωνικής αρωγής και εισοδηματικής στήριξης έλαβαν εφάπαξ πρόσθετο ενεργειακό επίδομα, το ποσό του οποίου εξαρτάται από το μέγεθος της οικογένειας και ξεκινά από τα 200 ευρώ. Επίσης, τον Οκτώβριο, τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2022 οι οικογένειες έλαβαν συμπλήρωμα των υφιστάμενων επιδομάτων τέκνων, το οποίο κυμαινόταν από 21 ευρώ έως 123 ευρώ. Στην **Ισπανία**, τα επιδόματα παιδικής φροντίδας, ύψους 100 ευρώ μηνιαίως ανά παιδί ηλικίας κάτω των 3 ετών, επεκτάθηκαν ώστε να καλύπτουν, εκτός από τις εργαζόμενες μητέρες, και τις γυναίκες που λαμβάνουν ανταποδοτικά ή μη ανταποδοτικά επιδόματα ανεργίας.

Τα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου του 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά. Παρόλο που ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να επεξεργάζονται τα σχέδια δράσης τους για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά, έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα πολιτικής, για παράδειγμα με στόχο τη βελτίωση της κοινωνικής ένταξης των ευάλωτων παιδιών, όπως η αποϊδρυματοποίηση της εναλλακτικής φροντίδας στην **Ελλάδα** και τα δωρεάν σχολικά γεύματα στην **Κροατία** και στο **Λουξεμβούργο**. Στην **Ισπανία**, η υλοποίηση της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά οδήγησε σε μια ευρύτερη δέσμη μεταρρυθμίσεων, με την έκδοση 11 νομοθετικών πράξεων μεταξύ του 2021 και του 2023, συμπεριλαμβανομένων, στο πλαίσιο του ΣΑΑ, του εκσυγχρονισμού των κοινωνικών υπηρεσιών και της ενίσχυσης του εκπαιδευτικού συστήματος με σκοπό τη διασφάλιση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Έχει επίσης θεσπιστεί ένα σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης για την υλοποίηση της εγγύησης με συντονιστές σε περιφερειακό επίπεδο.

Αρκετά κράτη μέλη θέσπισαν μέτρα για την ενίσχυση των παροχών αναπηρίας ή της οικονομικής στήριξης των οικογενειών και των φροντιστών εξαρτώμενου μέλους της οικογένειας με αναπηρία. Ορισμένες χώρες θέσπισαν νομοθετικές αλλαγές που παρέχουν καλύτερη προστασία και οικονομική στήριξη στα άτομα που έχουν ευθύνες φροντίδας, π.χ. παρέχοντας νέα δικαιώματα στους γονείς παιδιού με αναπηρία (**Γαλλία**), χορηγώντας νέες παροχές σε μέλη της οικογένειας που φροντίζουν συγγενή με αναπηρία (**Σλοβακία**), μειώνοντας τα εμπόδια στην πρόσβαση στα επιδόματα των φροντιστών για τα άτομα που ζουν μαζί ή προβλέποντας φορολογικές πιστώσεις για τους γονείς παιδιών με αναπηρία (**Μάλτα**). Η **Μάλτα** και η **Κροατία** αναπτύσσουν επίσης προγράμματα προσωπικής βοήθειας με στόχο τη στήριξη της ανεξάρτητης ζωής των ατόμων με αναπηρία και τη βελτίωση της συμμετοχής τους στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την κοινωνία. Αρκετά κράτη μέλη επενδύουν περαιτέρω στη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών και της κατ' οίκον φροντίδας για τη στήριξη των ατόμων με αναπηρία ώστε να συνεχίσουν να ζουν στο σπίτι, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο μεταρρυθμίσεων των οικείων συστημάτων μακροχρόνιας φροντίδας (π.χ. **Βουλγαρία**, **Σλοβενία**).

Η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και κοινωνική στέγαση βρίσκεται ψηλά στην πολιτική, νομοθετική και οικονομική ατζέντα πολλών κρατών μελών. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Λετονία** δρομολόγησε την ανάπτυξη της στρατηγικής της για την οικονομικά προσιτή στέγαση με σκοπό τη θέσπιση επαρκούς στήριξης, μεταξύ άλλων σε ευάλωτα νοικοκυριά, μέσω κοινωνικής στέγασης και δημοτικών κατοικιών χαμηλού ενοικίου. Η **Γαλλία** έλαβε ειδικά μέτρα ρύθμισης των ενοικίων, ενώ η **Πορτογαλία** θέσπισε σύστημα επιδομάτων για τη στήριξη των οικογενειών ώστε να πληρώνουν ενοίκια και ενυπόθηκα δάνεια (μέρος της νομοθετικής δέσμης *Mais Habitação*), καθώς και περαιτέρω μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων της αύξησης των επιτοκίων στα στεγαστικά δάνεια. Η **Ελλάδα** αποφάσισε να εστιάσει στους σπουδαστές, παρέχοντας αυξημένο επίδομα στέγασης. Για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας, αναπτύχθηκαν ειδικά επιδόματα στην **Ιταλία** και τη **Λετονία**. Για να διευκολύνει την πρόσβαση στη στέγαση και την οικονομική προσιτότητα της στέγασης, η **Ελλάδα** θέσπισε πρόγραμμα δανειοδότησης και στεγαστικής βοήθειας σε τοπικό πλαίσιο, ενώ η **Μάλτα** εκπόνησε πρόγραμμα στήριξης για όσους αγοράζουν κατοικία για πρώτη φορά. Η **Πολωνία** εξέδωσε νομοσχέδιο για τους στεγαστικούς συνεταιρισμούς.

Ελήφθησαν μέτρα σε σχέση με τις συντάξεις, με στόχο να καταστούν τα συστήματα πιο ανθεκτικά και πιο δίκαια. Τα μέτρα αυτά περιλάμβαναν κυρίως την αναπροσαρμογή των συντάξεων (**Βουλγαρία**), την αναθεώρηση των μηχανισμών τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των συντάξεων (**Εσθονία** και **Ιταλία**) και των ποσοστών συσσώρευσης με έμφαση στην προώθηση της πρόσβασης σε βασικές παροχές γήρατος, την αύξηση του επιπέδου των κατώτατων συντάξεων (**Βέλγιο, Κροατία, Λετονία**), καθώς και τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης για τους χαμηλοσυνταξιούχους (**Γερμανία, Μάλτα, Εσθονία, Ιταλία**). Στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ, η **Ισπανία** αποφάσισε σταδιακή αύξηση των μέγιστων βάσεων συνταξιοδοτικών εισφορών και των μέγιστων συντάξεων και εισήγαγε μια νέα πορεία συσσώρευσης για τις κατώτατες και τις μη ανταποδοτικές συντάξεις, ώστε να αυξηθούν σύμφωνα με την εξέλιξη του κατώτατου μισθού. Επίσης, τον Μάρτιο του 2023 ελήφθησαν διάφορα μέτρα για τη μείωση του συνταξιοδοτικού χάσματος μεταξύ των φύλων, συμπεριλαμβανομένης της καλύτερης κάλυψης της σταδιοδρομίας και της αύξησης του συμπληρώματος για την κάλυψη του συνταξιοδοτικού χάσματος μεταξύ των φύλων. Τέλος, η ισπανική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος του 2023 προβλέπει ίση μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων μερικής απασχόλησης και των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης κατά τον υπολογισμό των περιόδων καταβολής εισφορών για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος. Επίσης, αποφασίστηκε η σταδιακή εξίσωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των αυτοαπασχολούμενων με το σύστημα των μισθωτών. **Στη Γαλλία, την Πορτογαλία και τη Δανία** θεσπίστηκαν έκτακτες αυξήσεις συντάξεων και στήριξη για τις χαμηλές συντάξεις, ενώ οι συντάξεις αυξήθηκαν **στις Κάτω Χώρες και στη Λιθουανία**.

Αυξήθηκε η γενναιοδωρία και μειώθηκαν οι προϋποθέσεις για την πρόσβαση σε συντάξεις επιζώντων στην Κροατία και τη Μάλτα, ενώ μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης των ατόμων με μειωμένη ικανότητα εργασίας ελήφθησαν **στην Ισπανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία και τη Μάλτα**. Στο **Βέλγιο**, η μεταρρύθμιση του Ιουλίου 2023 περιλάμβανε την ιδιότητα του γονέα, τις άδειες για λόγους φροντίδας και την προσωρινή ανεργία στις περιόδους καταβολής εισφορών για την πρόσβαση στην κατώτατη σύνταξη. Αυξήσεις των συντάξεων και πιστωτικά μόρια εισφορών για την ανατροφή παιδιών αποφασίστηκαν επίσης στην **Τσεχία** και τη **Μάλτα**. Τέλος, η **Ιταλία** αποφάσισε να παρατείνει προσωρινά το 2023 το επίδομα κοινωνικής σύνταξης (*APE Sociale*) για τα άτομα ηλικίας τουλάχιστον 63 ετών που δεν δικαιούνται σύνταξη, έχουν ασκήσει βαρέα επαγγέλματα ή έχουν αναπηρία τουλάχιστον 74 %, τους ανέργους που έχουν εξαντλήσει τα οικεία επιδόματα ανεργίας και τους φροντιστές. Η πρόσθετη αύξηση των συντάξεων στη **Σλοβακία** άρχισε να ισχύει από τον Ιούλιο του 2023, ενώ τα κριτήρια για τη χορήγηση σύνταξης αναπηρίας έχουν χαλαρώσει και το ποσό έχει αυξηθεί. Οι ελάχιστες συντάξεις αυξήθηκαν από τον Οκτώβριο του 2023 σε αρχικό επίπεδο στο 145 % του ελάχιστου ορίου διαβίωσης (389,90 ευρώ).

Οι μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με την ηλικία συνταξιοδότησης και την παράταση του επαγγελματικού βίου ήταν αποτέλεσμα παραγόντων δημοσιονομικής βιωσιμότητας και επάρκειας. Δόθηκε έμφαση στην προώθηση της παράτασης του επαγγελματικού βίου στο **Βέλγιο**, στην **Τσεχία** και τη **Φινλανδία**, καθώς και στον συνδυασμό της εργασίας με τη συνταξιοδότηση μέσω θετικών κινήτρων και μεγαλύτερης ευελιξίας, όπως στη **Δανία**, τη **Γερμανία** και την **Κροατία**. Ορισμένα μέτρα αποσκοπούσαν στην αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης, όπως στη **Γαλλία** και την **Τσεχία**, καθώς και στον περιορισμό της πρόωρης συνταξιοδότησης στη δεύτερη. Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος που εγκρίθηκε στην **Ιρλανδία** τον Σεπτέμβριο του 2022 παρείχε τη δυνατότητα εργασίας έως την ηλικία των 70 ετών με αντάλλαγμα υψηλότερες συντάξεις και μια σταδιακή μετάβαση, επί σειρά ετών, σε μια «προσέγγιση συνολικών εισφορών», σύμφωνα με την οποία οι συντάξεις θα συνδέονται με τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου ενός ατόμου. Ο χρόνος που αφιερώνουν για φροντίδα οι παρέχοντες μακροχρόνια φροντίδα θα αναγνωρίζεται επίσης στο συνταξιοδοτικό σύστημα. Η **Ιταλία** διεύρυνε περαιτέρω τις διατάξεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση για άτομα με μακρά σταδιοδρομία ή ειδικά εργασιακά καθεστώτα, με παράλληλη αυστηροποίηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας.

Τέλος, η τάση ενίσχυσης του ρόλου των κεφαλαιοποιητικών συστημάτων συντάξεων και προώθησης των ατομικών δικαιωμάτων κατέστη εμφανέστερη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτό αφορούσε την ενίσχυση των συλλογικών δικαιωμάτων σε επαγγελματικές συντάξεις, όπως στη **Δανία**, ενώ σε άλλες χώρες ενισχύθηκαν τα ατομικά δικαιώματα, δηλαδή στα κεφαλαιοποιητικά συστήματα συντάξεων που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία. Στις **Κάτω Χώρες**, ειδικότερα, η ευρεία μεταρρύθμιση του Ιουνίου 2023 είχε στόχο να καταστεί ο δεύτερος πυλώνας πιο διαφανής, πιο δίκαιος, πιο ανθεκτικός στους κλυδωνισμούς και καταλληλότερος για μια δυναμική αγορά εργασίας. Στη **Ρουμανία**, θεσπίστηκαν μέτρα για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του δεύτερου πυλώνα. Στο πλαίσιο του ΜΑΑ, η **Σλοβακία** ενέκρινε μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος το 2022, η οποία συνδέει την ηλικία συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής.

Τα κράτη μέλη έλαβαν μέτρα για την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και της ενσωμάτωσης της ανάδοχης φροντίδας, καθώς και της πρόσβασης. Τον Ιούνιο του 2022 η **Ιταλία** θέσπισε νόμο για τη στήριξη νέων μοντέλων και προτύπων για την πρωτοβάθμια περίθαλψη. Στη **Λιθουανία**, το Κοινοβούλιο ενέκρινε τον Ιούλιο του 2022 τη μεταρρύθμιση του δικτύου ιδρυμάτων υγειονομικής περίθαλψης, με στόχο τη δημιουργία κέντρων υγειονομικής περίθαλψης για την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Η χώρα νείωσε επίσης το όριο για τις μέγιστες ετήσιες άμεσες δαπάνες για εξωνοσοκομειακά φαρμακευτικά προϊόντα από τα μέσα του 2023. Στην **Ουγγαρία**, μια μεταρρύθμιση που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2022 αποσκοπεί στη στήριξη των ιατρικών διεπιστημονικών ομάδων. Τον Μάρτιο του 2023 η **Κροατία** τροποποίησε τον νόμο για την υγειονομική περίθαλψη με σκοπό την προώθηση πρακτικών ολοκληρωμένης περίθαλψης, με έμφαση στην πρωτοβάθμια περίθαλψη. Στο **Βέλγιο** καταρτίζεται ένα νέο διομοσπονδιακό σχέδιο για την ολοκληρωμένη περίθαλψη για το 2024, ενώ μια «νέα συμφωνία για τους γενικούς ιατρούς και τις πρακτικές γενικής ιατρικής» προβλέπει την ανάπτυξη ενός νέου μοντέλου χρηματοδότησης με στόχο την προώθηση πρακτικών καλύτερα ολοκληρωμένης περίθαλψης. Η **Ρουμανία** επέκτεινε τις υπηρεσίες που καλύπτονται από γενικούς ιατρούς που έχουν συνάψει σύμβαση με το δημόσιο για το 2023. Στο ίδιο πνεύμα, η **Πορτογαλία** σχεδιάζει τη δημιουργία νέων τοπικών μονάδων υγείας κατά τη διάρκεια του 2023 για τη βελτίωση της ολοκλήρωσης της περίθαλψης. Επίσης, από τον Ιούνιο του 2022 κατήργησε τις περισσότερες χρεώσεις για τους ασθενείς στο δημόσιο εθνικό σύστημα υγείας. Τον Ιανουάριο του 2023 η **Σλοβακία** ενέκρινε γενική στρατηγική για την εξωνοσοκομειακή περίθαλψη με στόχο την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Η **Σλοβενία** συμφώνησε τον Ιούνιο του 2023 να αυξήσει σημαντικά τους πόρους για την ψηφιοποίηση της υγειονομικής περίθαλψης, η οποία αναμένεται να ενισχύσει τις πρακτικές ολοκληρωμένης περίθαλψης. Η **Ιρλανδία** κατήργησε τα δημόσια τέλη νοσηλείας τον Απρίλιο του 2023. Η **Φινλανδία** τροποποίησε τον νόμο για την υγειονομική περίθαλψη τον Νοέμβριο του 2022 προκειμένου να μειώσει τους μέγιστους χρόνους αναμονής για περιστατικά μη επείγουσας εξωνοσοκομειακής περίθαλψης στη δημόσια πρωτοβάθμια περίθαλψη.

Αρκετά κράτη μέλη έλαβαν μέτρα με στόχο την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και τη διασφάλιση της διατήρησης του υγειονομικού προσωπικού, καθώς και τη βελτίωση της διακυβέρνησης στον τομέα. Ένα ευρύτερο στρατηγικό πλαίσιο για το εργατικό δυναμικό στον τομέα της υγείας εγκρίθηκε στα τέλη του 2022 από τη **Μάλτα**, ενώ η **Ρουμανία** ενέκρινε νομοθετικό πλαίσιο ως μέρος της εθνικής στρατηγικής της το 2023. Το **Λουξεμβούργο** δρομολόγησε τον Δεκέμβριο του 2022 εκστρατεία για την προσέλκυση νέων σπουδαστών σε ιατρικά επαγγέλματα και έλαβε μέτρα για τον εκσυγχρονισμό της νοσηλευτικής εκπαίδευσης. Η **Γαλλία** θέσπισε νέο νόμο τον Απρίλιο του 2023, με σκοπό την προώθηση του επαγγέλματος του νοσηλευτή μέσω της κατανομής καθηκόντων. Με βάση την τροποποίηση του νόμου για την υγειονομική περίθαλψη (Απρίλιος 2023), η **Κροατία** αποσκοπούσε στην ενίσχυση της διαχείρισης των γενικών νοσοκομείων με τη μεταβίβαση της κυριότητας από το επίπεδο των δήμων στο κράτος. Τον Δεκέμβριο του 2022 η **Ουγγαρία** θέσπισε μέτρα για την αναδιοργάνωση του συστήματος υγείας και τη συγκέντρωση της διοίκησης για λειτουργίες όπως η πρωτοβάθμια περίθαλψη και η ενοποίηση με τη μακροχρόνια περίθαλψη. Η **Φινλανδία** θέσπισε μεταρρύθμιση που εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο του 2023 για την αναδιοργάνωση της πρωτοβάθμιας και της εξειδικευμένης υγειονομικής περίθαλψης μέσω της δημιουργίας 22 κομητειών παροχής υπηρεσιών ευημερίας. Η **Σουηδία**, με την υποστήριξη του ΜΑΑ, συνέχισε την πρωτοβουλία για τη φροντίδα των ηλικιωμένων, για την κατάρτιση νοσηλευτικού και διοικητικού προσωπικού στον τομέα της φροντίδας ηλικιωμένων, και προστάτευσε νομικά τον τίτλο του βοηθού νοσοκόμου, ώστε να καταστεί το επάγγελμα πιο ελκυστικό. Η **Σλοβενία** ενέκρινε νομοθετικές αλλαγές που καθιστούν δυνατή την ταχύτερη απασχόληση υπηκόων τρίτων χωρών στους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής μέριμνας. Στη **Γερμανία**, από το 2024 θα εισαχθούν παροχές για νοσηλευτική εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση θα εκσυγχρονισθεί περαιτέρω.

Ελήφθησαν μέτρα για την προώθηση της δημόσιας υγείας, ιδίως μέσω της πρόληψης των ασθενειών και της προαγωγής της υγείας, ενώ ενισχύθηκαν οι δράσεις σε συγκεκριμένους θεραπευτικούς τομείς, ιδίως για τον καρκίνο και την ψυχική υγεία. Η Γαλλία ενέκρινε εθνική στρατηγική πρόληψης για την περίοδο 2023-27, η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης στην προληπτική περίθαλψη. Τον Αύγουστο του 2022 η Ισπανία ενέκρινε νέα στρατηγική για τη δημόσια υγεία ως εργαλείο για την ενθάρρυνση όλων των δημόσιων πολιτικών να λαμβάνουν υπόψη την υγεία και την ισότητα στον τομέα της υγείας. Η Σλοβακία ενέκρινε εθνικό σχέδιο δράσης για τον έλεγχο του καπνού για την περίοδο 2023-30. Η Ρουμανία ενέκρινε εθνικό σχέδιο για την καταπολέμηση του καρκίνου τον Νοέμβριο του 2022, προκειμένου να εφαρμοστεί, από το 2023, μια ολοκληρωμένη και διεπιστημονική προσέγγιση για τη θεραπεία, ενώ η Ιταλία ενέκρινε εθνικό σχέδιο για την ογκολογία για την περίοδο 2023-27, κυρίως με στόχο την ολοκλήρωση του εθνικού μητρώου καρκίνου και του περιφερειακού δικτύου μητρώου καρκίνου, και η Βουλγαρία ενέκρινε τον Ιανουάριο του 2023 εθνικό σχέδιο για την καταπολέμηση του καρκίνου. Η Γαλλία θέσπισε τον Σεπτέμβριο του 2022 μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην ψυχιατρική περίθαλψη και η Ισπανία στα μέσα του 2022 έθεσε σε εφαρμογή στρατηγική για την ψυχική υγεία για την περίοδο 2022-26 με σκοπό τη βελτίωση των υπηρεσιών και της στήριξης των οικογενειών και την προώθηση ενός μοντέλου ολοκληρωμένης περίθαλψης σε επίπεδο κοινότητας. Στην Πορτογαλία, ένας νέος νόμος για την ψυχική υγεία αναμένεται να τεθεί σε ισχύ το 2023, ενισχύοντας τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις για την προώθηση της αποϊδρυματοποίησης. Η Γερμανία εξέδωσε το Σύμφωνο για τις υπηρεσίες δημόσιας υγείας για την περίοδο 2021-26, το οποίο αποσκοπεί στη βελτίωση της απασχόλησης, των ψηφιακών διαδικασιών και των σύγχρονων υποδομών στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας.

Αρκετά κράτη μέλη επιδιώκουν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στη μακροχρόνια φροντίδα, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα. Σε αυτά περιλαμβάνονται μέτρα για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας υπηρεσιών στη **Βουλγαρία**, την **Εσθονία**, την **Ισπανία**, την **Ιταλία**, τη **Λιθουανία**, την **Πορτογαλία**, τη **Ρουμανία**, τη **Σλοβενία**, για την οικονομική προσιτότητά τους στην **Εσθονία**, τη **Γερμανία**, την **Ιταλία** και τη **Σλοβενία**, την ποιότητά τους στην **Εσθονία**, την **Ισπανία**, τη **Λιθουανία** και τη **Σλοβενία**, καθώς και για τη στήριξη του εργατικού δυναμικού στη **Βουλγαρία**, τη **Γερμανία** και τη **Λιθουανία**. Η **Βουλγαρία** χρησιμοποιεί το ΕΚΤ και το ΕΚΤ + για την επέκταση της κατ' οίκον φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προσωπικού για τον σκοπό αυτόν. Η **Εσθονία** επιδιώκει μεταρρύθμιση για τη μείωση των άμεσων πληρωμών από τους ασθενείς στη γενική περίθαλψη, την επέκταση των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, ώστε να καταστούν δυνατές η ανεξάρτητη διαβίωση στο σπίτι και η καθιέρωση προτύπων ποιότητας για την κατ' οίκον φροντίδα και τη γενική φροντίδα. Η **Ισπανία** χρησιμοποιεί χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΜΑΑ για τη βελτίωση της προσβασιμότητας της φροντίδας για τα άτομα με αναπηρία, την πιλοτική εφαρμογή της αποϊδρυματοποίησης, την ανάπτυξη της τηλεφροντίδας και, επίσης, ετοιμάζεται να αναβαθμίσει τις υποδομές περίθαλψης σύμφωνα με ένα μοντέλο μακροχρόνιας φροντίδας προσανατολισμένο στην περίθαλψη σε επίπεδο κοινότητας. Η **Ιταλία** κατάρτισε σχέδιο με στόχο τον καθορισμό του ελάχιστου επιπέδου κοινωνικών υπηρεσιών για τους ηλικιωμένους που δεν είναι αυτάρκεις και δημιούργησε ένα ταμείο για επενδύσεις στην ανεξάρτητη διαβίωση και την πρόσληψη προσωπικού κοινωνικών υπηρεσιών για την υλοποίηση των μοναδικών σημείων πρόσβασης. Η **Λιθουανία** προετοιμάζει ένα νέο μοντέλο μακροχρόνιας φροντίδας για τον εξορθολογισμό της διοικητικής και της οικονομικής δομής, τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για τους παρόχους μακροχρόνιας φροντίδας και την επέκταση της περίθαλψης σε επίπεδο κοινότητας και σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει τον ΜΑΑ και το Ταμείο Συνοχής της ΕΕ για την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη βελτίωση των ανθρώπινων πόρων και των υποδομών μακροχρόνιας φροντίδας. Η **Ρουμανία** θέσπισε εθνική στρατηγική για τη μακροχρόνια φροντίδα και την ενεργό γήρανση για την περίοδο 2023-30, η οποία περιλαμβάνει μέτρα με στόχο την αντιμετώπιση των ιατρικών αναγκών μακροχρόνιας φροντίδας και τη βελτίωση της περίθαλψης σε επίπεδο κοινότητας για τους ηλικιωμένους. Η **Σλοβενία** επεξεργάζεται νέα μεταρρύθμιση με στόχο την επέκταση των επιλογών μη κατ' οίκον φροντίδας, τη θέσπιση προτύπων ποιότητας και τη βελτίωση της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος μακροχρόνιας φροντίδας με τη θέσπιση της μακροχρόνιας φροντίδας ως νέου πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΩΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΝΑ ΧΩΡΑ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται δελτία ανά χώρα στο πλαίσιο της ανάλυσης πρώτου σταδίου ανά χώρα, με βάση τις αρχές του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφονται στα οικεία κύρια μηνύματα της Επιτροπής Απασχόλησης και της ΕΚΠ και την υποκείμενη Έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO–ΕΚΠ²⁷², τα οποία υποστηρίζουν επίσης τα βασικά οριζόντια πορίσματα που παρουσιάζονται στην ενότητα 1.5 του κεφαλαίου 1.

Πρόκειται για πιλοτικό εγχείρημα που θα αξιολογηθεί περαιτέρω. Μολονότι όλα τα δελτία βασίζονται στα στοιχεία του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων και στις κατηγοριοποιήσεις της ΚΕΑ, όπως περιγράφονται στο πλαίσιο της ενότητας 1.5 και στο παράρτημα 6, η διάρθρωσή τους εξαρτάται από την κατάσταση κάθε χώρας: η σειρά των τριών τομέων πολιτικής που καλύπτονται από τα δελτία (απασχόληση, εκπαίδευση και δεξιότητες, κοινωνική προστασία και ένταξη) εξαρτάται από τις εξελίξεις στην οικεία χώρα, όπως προκύπτουν από τους πίνακες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στο παράρτημα 9. Ομοίως, το διάγραμμα για κάθε χώρα απεικονίζει το πιο σημαντικό ζήτημα ή μια βασική εξέλιξη για την εν λόγω χώρα.

Η ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα βασίζεται στο πλήρες σύνολο των πρωταρχικών δεικτών του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων. Καθένας από τους δείκτες²⁷³ εξετάζεται με βάση τη μεθοδολογία ΚΕΑ, η οποία καθορίζει τη σχετική θέση των κρατών μελών. Αυτή η σχετική θέση εκφράζεται με τη μορφή τυπικών αποκλίσεων από τον μέσο όρο τόσο του απόλυτου επιπέδου της τιμής του δείκτη όσο και της μεταβολής του σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (για περισσότερες τεχνικές λεπτομέρειες, βλ. παράρτημα 4). Τα αποτελέσματα συνοψίζονται σε μία από τις επτά πιθανές κατηγορίες για κάθε δείκτη για την εν λόγω χώρα («βέλτιστη επίδοση», «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή», «επίδοση στον μέσο όρο», «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη», «να δοθεί προσοχή», «κρίσιμη κατάσταση»). Κάθε κατηγορία αντιστοιχεί σε ένα χρώμα της κλίμακας, από το πράσινο έως το κόκκινο. Σύντομη επισκόπηση των δεικτών και της βαθμολογίας τους για κάθε κράτος μέλος παρατίθεται στους πίνακες του παραρτήματος 9.

²⁷² Συστάθηκε ειδική κοινή ομάδα εργασίας EMCO-ΕΚΠ για να συζητήσει την πρωτοβουλία και διεξήγαγε εργασίες από τον Οκτώβριο του 2022 έως τον Μάιο του 2023. Η διαδικασία αυτή αξιοποιήθηκε από την EMCO και την ΕΚΠ που προετοίμασαν την υπουργική συζήτηση κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου EPSCO τον Ιούνιο του 2023. Οι εργασίες και τα αποτελέσματά της καταγράφονται στην έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO–ΕΚΠ σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τα οικεία κύρια μηνύματα, και τη σχετική Έκθεση της ομάδας εργασίας EMCO–ΕΚΠ.

²⁷³ Για τεχνικές λεπτομέρειες σχετικά με τους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων, συμπεριλαμβανομένου του χάσματος απασχόλησης ατόμων με αναπηρία βάσει της έννοιας του δείκτη GALI, βλέπε Παράρτημα 2.

Καθένας από τους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων αξιολογείται με τη μεθοδολογία που εξηγείται ανωτέρω, προκειμένου να προσδιοριστεί αν απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο. Η ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» αναφέρεται στα κράτη μέλη με επίδοση πολύ χειρότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ σε συγκεκριμένο δείκτη και στα οποία η κατάσταση επιδεινώνεται ή δεν βελτιώνεται επαρκώς σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Η κατάσταση με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» αφορά δύο περιπτώσεις: α) όταν το κράτος μέλος έχει χειρότερη επίδοση από τον μέσο όρο της ΕΕ σε συγκεκριμένο δείκτη και η κατάσταση στη χώρα επιδεινώνεται ή δεν βελτιώνεται επαρκώς γρήγορα και β) όταν η επίδοση όσον αφορά τα επίπεδα συνάδει με τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά η κατάσταση επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο θεωρείται δικαιολογημένη για τα κράτη μέλη για τα οποία έξι ή περισσότεροι πρωταρχικοί δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων επισημαίνονται με κόκκινο («κρίσιμη κατάσταση») ή με πορτοκαλί («να δοθεί προσοχή»).

Ένας πρόσθετος λόγος για τον οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι η κατάσταση απαιτεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο συντρέχει όταν ένας δείκτης που επισημαίνεται με κόκκινο ή πορτοκαλί παρουσιάζει δύο διαδοχικές επιδείνωσεις στην κατηγοριοποίηση της ΚΕΑ. Παράδειγμα αποτελεί η μετάβαση από την ένδειξη «επίδοση στον μέσο όρο» στην ένδειξη «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη» στην έκδοση της ΚΕΑ του 2023, ακολουθούμενη από περαιτέρω επιδείνωση σε «κρίσιμη κατάσταση» στην έκδοση του 2024. Αυτή η μεταβολή θα συνυπολογιστεί ως πρόσθετη «ένδειξη» προς την κατεύθυνση του ελάχιστου ορίου των έξι ενδείξεων συνολικά. Για παράδειγμα, εάν σε δεδομένο έτος n 5 πρωταρχικοί δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων μιας χώρας επισημαίνονται με κόκκινο ή πορτοκαλί και ένας από αυτούς παρουσιάζει επιδείνωση δύο διαδοχικά έτη, τα έτη n και $n - 1$, η χώρα θεωρείται ότι έχει συνολικά 6 ενδείξεις κατά το εν λόγω έτος n (5 κόκκινες/πορτοκαλί ενδείξεις από τους δείκτες κατά το δεδομένο έτος $+ 1$ εξ αυτών με δύο διαδοχικές επιδείνωσεις). Ως εκ τούτου, θα απαιτηθεί επίσης περαιτέρω ανάλυση. Τυχόν διακοπές στη σειρά και ζητήματα που σχετίζονται με την ποιότητα και την ερμηνεία των δεδομένων λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση του συνολικού αριθμού ενδείξεων προς τη συμπλήρωση του κατώτατου ορίου.

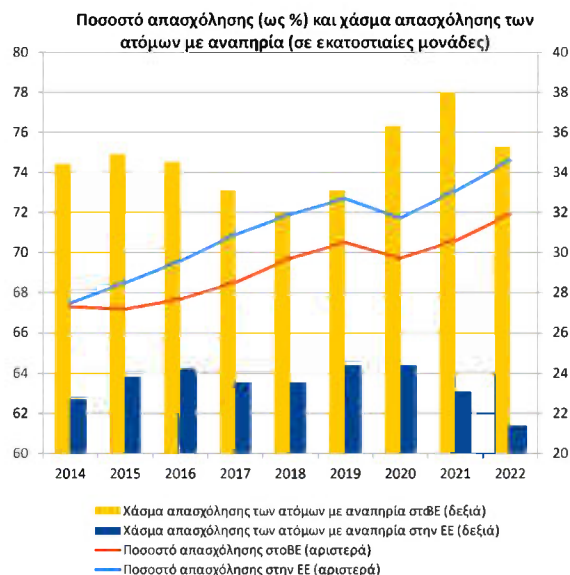
Βέλγιο

Η αγορά εργασίας στο Βέλγιο ανέκαμψε γρήγορα από την κρίση λόγω COVID19, αλλά εξακολουθεί να έχει επίδοση κάτω από τον μέσο όρο. Τα ποσοστά ανεργίας και

μακροχρόνιας ανεργίας καταγράφουν «επίδοση στον μέσο όρο». Παρόλο που το ποσοστό απασχόλησης αυξάνεται γενικά σύμφωνα με τον μέσο όρο της ΕΕ από το 2017 σε νέο επίπεδο ρεκόρ της τάξης του 71,9 %, εξακολουθεί να υστερεί σε σχέση με άλλα κράτη μέλη και χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» για τρία συνεχόμενα έτη.

Αυτό οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στο χαμηλότερο από τον μέσο όρο ποσοστό του Βελγίου όσον αφορά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Μολονότι το χάσμα

απασχόλησης μεταξύ των φύλων παρουσιάζει «επίδοση στον μέσο όρο», στις 7,6 εκατοστιαίες μονάδες, τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν διαρκείς προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, κάτι που έχει καταγραφεί ως «κρίσιμη κατάσταση» κατά την τελευταία τριετία. Το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία αυξήθηκε σταθερά μεταξύ του 2018 και του 2021 (από 32 εκατοστιαίες μονάδες σε 38 εκατοστιαίες μονάδες) και, παρά τη μείωσή του στις 35,3 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, το Βέλγιο εξακολουθεί να κατατάσσεται μεταξύ των κρατών μελών με τις χειρότερες επιδόσεις στο πλαίσιο αυτό (έναντι μέσου όρου 21,4 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ). Τέλος, η αύξηση του κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών δεν συμβαδίζει με τον μέσο όρο της ΕΕ και εξακολουθεί να φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή».

Σημείωση: Διακοπή στη χρονολογική σειρά για το ΒΕ το 2017.

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], ΕΕΔ της ΕΕ [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

Οι επιδόσεις του Βελγίου στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων είναι ελαφρώς καλύτερες από τον μέσο όρο. Καθώς πάνω από το ήμισυ (52,7 %) του συνόλου των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών συμμετέχουν σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας, το Βέλγιο έχει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Επίσης, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι σχετικά χαμηλό (6,4 %), με «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», έχοντας σημειώσει βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (EEAK) παρουσιάζει «επίδοση στον μέσο όρο», στο 9,2 %. Το ποσοστό του πληθυσμού που διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, οι οποίες στηρίζουν την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, καταγράφει επίσης «επίδοση στον μέσο όρο» στο 54,2 % (έναντι 53,9 % στην ΕΕ).

Οι κοινωνικές πολιτικές είναι γενικά αποτελεσματικές όσον αφορά την πρόληψη και τον μετριασμό των κινδύνων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και των εισοδηματικών ανισοτήτων. Τα ποσοστά του συνολικού πληθυσμού και των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού μειώνονται από το 2017 και είναι γενικά ευθυγραμμισμένα με τους μέσους όρους της ΕΕ. Επιπλέον, το Βέλγιο έχει «βέλτιστη επίδοση» σε δύο πρόσθετες διαστάσεις στον κοινωνικό τομέα: τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας, ο οποίος είναι σαφώς υψηλότερος από τον ενωσιακό μέσο όρο (48,8% έναντι 35,3% το 2022)· και στα χαμηλά επίπεδα ανισότητας, όπως μετρώνται από τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος. Οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, καταγράφουν «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», καθώς μόνο το 1 % του βελγικού πληθυσμού δήλωσε ότι βρέθηκε σε τέτοια κατάσταση το 2022.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 3 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **το Βέλγιο δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

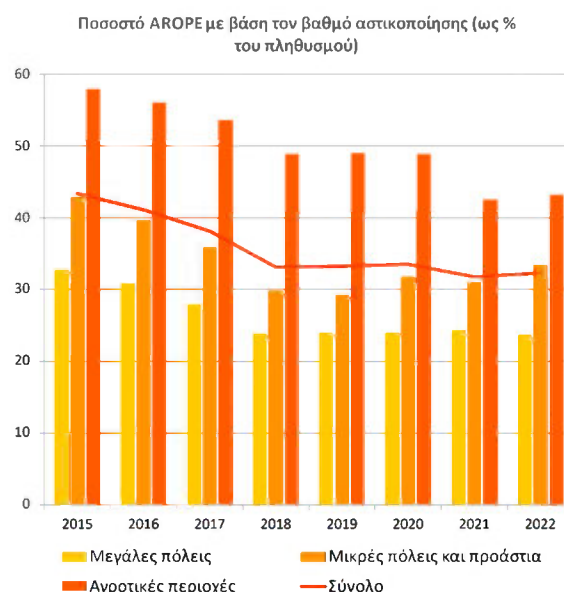
Βουλγαρία

Η Βουλγαρία αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με τη φτώχεια και την κοινωνική ένταξη. Παρά τις πρόσφατες

μειώσεις, το συνολικό ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) ανέρχεται στο 32,2 % και είναι ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ (ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 21,6 %), κάτι που υποδηλώνει «κρίσιμη κατάσταση». Ομοίως, ο δείκτης AROPE για τα παιδιά αυξήθηκε κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες μεταξύ του 2021 και του 2022 και ανήλθε στο 33,9 % το 2022 (πολύ πάνω από τον ενωσιακό μέσο όρο του 24,7 %), και σηματοδοτεί επίσης «κρίσιμη κατάσταση». Οι κίνδυνοι φτώχειας είναι ιδιαίτερα υψηλοί για τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα που ζουν σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές και τον πληθυσμό των Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (εκτός των συντάξεων) είχαν περιορισμένο αντίκτυπο στη Βουλγαρία,

μειώνοντας τη φτώχεια μόνο κατά 24,4 % (έναντι 35,3 % στην ΕΕ), επομένως, η κατάσταση χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Επίσης, η ανισότητα, όπως μετράται με βάση τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος, είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ (7,3 έναντι 4,7 στην ΕΕ) και φέρει την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση», παρά τις μικρές μειώσεις που σημειώθηκαν κατά την τελευταία τριετία. Η κατάσταση επιδεινώνεται από τα πολλά άτομα που ζουν σε νοικοκυριά τα οποία επιβαρύνονται υπερβολικά με δαπάνες στέγασης (15,1 % του συνολικού πληθυσμού), δείκτης που φέρει επίσης την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση».

Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, η Βουλγαρία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά τη δημιουργία δεξιοτήτων. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες παραμένει χαμηλό (31,2 % έναντι 53,9 % στην ΕΕ το 2021) και συνιστά «κρίσιμη κατάσταση». Η ενίσχυση της απόκτησης δεξιοτήτων ενηλίκων, μεταξύ άλλων στον ψηφιακό τομέα, φαίνεται σημαντική για τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Ταυτόχρονα, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση μειώθηκε και σήμερα ανέρχεται στο 10,5 %, πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ αλλά κοντά σ' αυτόν (9,6 %). Ωστόσο, παραμένει ιδιαίτερα υψηλό στις αγροτικές περιοχές (19,1 %). Τέλος, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας ήταν μόλις 17,4 % το 2022 (έναντι 35,7 % στην ΕΕ). Παράλληλα με τις προκλήσεις όσον αφορά την ποιότητα της παροχής παιδικής φροντίδας, αυτό το χαμηλό ποσοστό χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», καθώς είναι δυνητικά επιζήμιο για τις μακροπρόθεσμες προοπτικές μάθησης των παιδιών.

Πηγή: Eurostat [[ilc_peps13n](#)], EU-SILC.

Η αγορά εργασίας της Βουλγαρίας βελτιώθηκε πρόσφατα, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, ιδίως για τα άτομα με αναπηρία και τους νέους. Η χώρα παρουσίασε ισχυρή ανάκαμψη της αγοράς εργασίας με ιστορικά υψηλό ποσοστό απασχόλησης (75,7 % το 2022) και σταθερή μείωση του ποσοστού ανεργίας (στο 4,3 % το ίδιο έτος). Η μακροχρόνια ανεργία ακολουθεί επίσης πτωτική τάση, ενώ το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων μειώνεται (στις 7,7 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 από 8,4 εκατοστιαίες μονάδες το προηγούμενο έτος). Ωστόσο, το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία εξακολουθούσε να είναι σημαντικά υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2022 (29,5 εκατοστιαίες μονάδες έναντι 21,4 εκατοστιαίων μονάδων) και, ως εκ τούτου, η κατάσταση χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Επίσης, το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ), παρόλο που μειώθηκε τα τελευταία χρόνια, ήταν 15,1 % το 2022, εξακολουθώντας να υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ (11,7 %), υποδηλώνοντας «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη».

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 8 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Βουλγαρία θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση εξαιτίας των οποίων απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

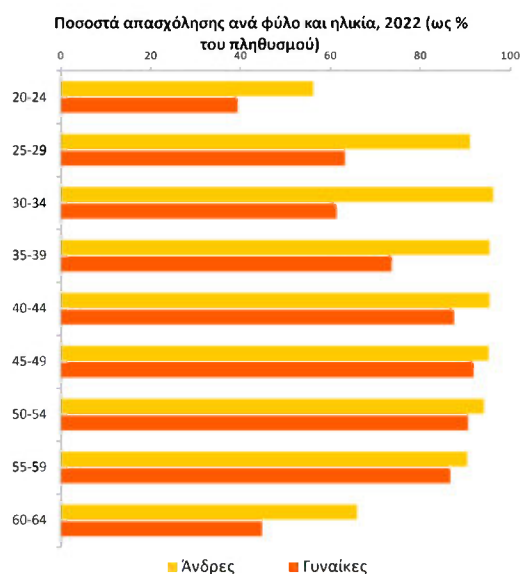
Τσεχία

Η τσεχική οικονομία ανέκαμψε με μέτριους ρυθμούς από την κρίση λόγω COVID-19 και την ενεργειακή κρίση, ενώ τα συνολικά θετικά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας συνδυάζονται με αυξανόμενες ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δυσκολότερες συνθήκες για ορισμένες ομάδες, ιδίως τις γυναίκες. Το 2022 η Τσεχία

συγκатаλέγεται μεταξύ των χωρών με τη βέλτιστη επίδοση όσον αφορά τα ποσοστά απασχόλησης και ανεργίας (81,3 % και 2,2 %, αντίστοιχα). Το χαμηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (0,6 % το 2022) αντιστοιχεί επίσης σε «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Ωστόσο, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών εξακολουθεί να είναι σημαντικά χαμηλότερο από εκείνο των ανδρών (διαφορά 14,9 εκατοστιαίων μονάδων το 2022), παρουσιάζοντας μια «κρίσιμη κατάσταση». Παρόλο που το ποσοστό συμμετοχής των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (6,8 % το 2022) βελτιώθηκε κατά 1,9 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2021,

παραμένει πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (35,9 %). Αυτό δείχνει μια σταθερά «κρίσιμη κατάσταση», η οποία, σε συνδυασμό με τις προκλήσεις όσον αφορά την ποιότητα της παροχής παιδικής φροντίδας, μπορεί να είναι δυνητικά επιζήμια για τις μακροπρόθεσμες μαθησιακές προοπτικές των παιδιών και μπορεί επίσης να αποτελέσει παράγοντα για τη χαμηλότερη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) ανήλθε στο 11,4 % το 2022 και αντιστοιχεί σε κατάσταση στην οποία πρέπει «να δοθεί προσοχή»²⁷⁴. Το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, το οποίο ανήλθε σε 22,7 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε «επίδοση στον μέσο όρο». Η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών και των νέων στην αγορά εργασίας θα μπορούσε να συμβάλει στον μετριασμό των ελλείψεων εργατικού δυναμικού.

Η επίδοση της Τσεχίας όσον αφορά τις δεξιότητες είναι στον μέσο όρο, αλλά υπάρχουν περιθώρια για καλύτερη στήριξη της ικανότητας καινοτομίας και διευκόλυνση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση βελτιώθηκε σε «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» το 2022. Το 2021 το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες αντιστοιχούσε σε «επίδοση στον μέσο όρο», στο 59,7 % έναντι 53,9 % στην ΕΕ. Η προώθηση της εκπαίδευσης των ενηλίκων και της ανάπτυξης δεξιοτήτων, ιδίως όσον αφορά τις ψηφιακές δεξιότητες, μπορεί να συμβάλει στη στήριξη των τρεχουσών τάσεων προς την κατεύθυνση της βιομηχανικής αυτοματοποίησης και της ρομποτοποίησης.

Πηγή: Eurostat [[lfsa_ergaed](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

²⁷⁴ Διακοπή στη χρονολογική σειρά το 2021 και το 2022.

Η Τσεχία διαθέτει ένα λειτουργικό σύστημα κοινωνικής προστασίας, το οποίο αποδεικνύεται αποτελεσματικό στην άμβλυνση των κινδύνων φτώχειας και των ανισοτήτων. Ο συνολικός κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ήταν 11,8 % το 2022, ο χαμηλότερος στην ΕΕ, κάτι που κατέστησε την Τσεχία χώρα με «βέλτιστη επίδοση», παρά την αύξηση κατά 1 εκατοστιαία μονάδα το 2022. Η κατάσταση παραμένει γενικά σταθερή για τα παιδιά. Η Τσεχία καταγράφει αξιοσημείωτη επίδοση όσον αφορά τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος (3,5 το 2022). Το πραγματικό κατά κεφαλήν ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) μειώθηκε από το 125,8 το 2021 στο 121,2 το 2022, και αντιστοιχεί στην ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Η συνολική υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης αυξήθηκε ελαφρώς στο 6,9 % το 2022, εξακολουθώντας να αντιστοιχεί σε «επίδοση στον μέσο όρο». Ωστόσο, η οικονομική προσιτότητα της στέγασης στις τσεχικές πόλεις απαιτεί στενή παρακολούθηση, καθώς το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης ήταν εκεί υψηλότερο (10,6 %) το 2022 (αυξημένο κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2021) σε σύγκριση με τις αγροτικές περιοχές (4,0 %). Η Τσεχία έχει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» όσον αφορά τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων. Ωστόσο, η ταχεία γήρανση του πληθυσμού ασκεί πίεση στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας, κάτι που απαιτεί στενή παρακολούθηση.

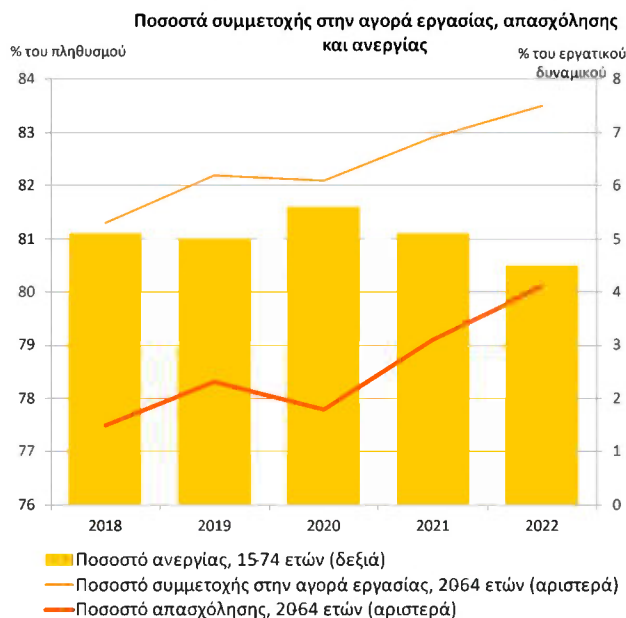
Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 4 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Τσεχία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Δανία

Η δανική αγορά εργασίας ανέκαμψε γρήγορα από την κρίση λόγω COVID-19 και παραμένει ανθεκτική παρά την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας το 2023 και τις αυξανόμενες ελλείψεις. Συνολικά καλές

επιδόσεις καταγράφονται στον τομέα «δίκαιοι όροι εργασίας». Το υψηλό ποσοστό απασχόλησης και το χαμηλό ποσοστό ανεργίας το 2022, 80,1 % και 4,5 %, αντίστοιχα, αντιπροσωπεύουν «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Η Δανία παρουσιάζει «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (που σημειώνει μείωση από 1 % το 2021 σε 0,5 % το 2022). Ωστόσο, η χώρα αντιμετωπίζει ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε πολλούς τομείς, ιδίως σε εκείνους που σχετίζονται με

την πράσινη και την ψηφιακή οικονομία. Το ποσοστό ανεπιτυχών προσλήψεων για εταιρείες ήταν 29 % μεταξύ Φεβρουαρίου 2021 και 2022²⁷⁵. Όσον αφορά συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, η κατάσταση των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (EEAK) αντιστοιχεί σε «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», παρόμοια με το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων, το οποίο μειώθηκε σημαντικά το 2022 στις 5,4 εκατοστιαίες μονάδες. Παρά την αύξηση κατά 2 εκατοστιαίες μονάδες στις 9,9 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, η Δανία εξακολουθεί να έχει «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία.

²⁷⁵ Δανικός Οργανισμός για την Αγορά Εργασίας και τις Προσλήψεις (Ιούνιος 2022), *Recruitment Survey Report*.

Η Δανία έχει γενικά υψηλές επιδόσεις στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες, αλλά το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση εξακολουθεί να αυξάνεται. Μολονότι μειώνεται σε ορισμένα κράτη μέλη, το ποσοστό αυτό αυξήθηκε στη Δανία στο 10 % το 2022, υπερβαίνοντας ελαφρώς τον μέσο όρο της ΕΕ (9,6 %) και ο εν λόγω δείκτης φέρει πλέον την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Η κατάσταση αυτή χρήζει προσοχής υπό το πρίσμα της στενότητας της αγοράς εργασίας και των ελλείψεων ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Στη θετική πλευρά, η Δανία συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών που συμμετέχουν σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας και το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, οι οποίες στηρίζουν τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση.

Η Δανία διαθέτει ένα πολύ εύρυθμο σύστημα κοινωνικής προστασίας, αλλά το κόστος στέγασης εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Στον τομέα της «κοινωνικής προστασίας και ένταξης», η Δανία έχει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» ή «βέλτιστη επίδοση», μεταξύ άλλων σε σχέση με τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συνολικά, καθώς και για τα παιδιά και τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας. Ωστόσο, το μεγάλο ποσοστό των νοικοκυριών που επιβαρύνονται υπερβολικά με δαπάνες στέγασης την τελευταία τριετία (14,7 %) θεωρείται ότι συνιστά «κρίσιμη κατάσταση» το 2022, γεγονός που αντικατοπτρίζει την περιορισμένη προσφορά οικονομικά προσιτής στέγασης στις μεγαλύτερες πόλεις.

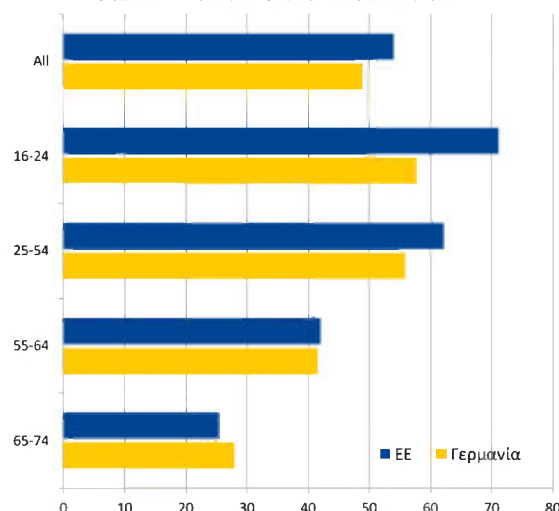
Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 2 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Δανία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Γερμανία

Η Γερμανία αντιμετωπίζει προκλήσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων, οι οποίες πρέπει να ξεπεραστούν, ιδίως υπό το πρίσμα του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (ηλικίας 18-24 ετών) ήταν υψηλό, ανερχόμενο στο 12,2 % το 2022 (έναντι 12,5 % το 2021 και 9,6 % στην ΕΕ), καταδεικνύοντας «κρίσιμη κατάσταση» κατά την τελευταία διετία. Επίσης, το ποσοστό του πληθυσμού που διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες ανήλθε στο 48,9 % το 2021 (σε σύγκριση με τον ενωσιακό

Άτομα με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων (ως %) ανά ηλικιακή ομάδα

μέσο όρο του 53,9 %) και χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Το χάσμα με τον μέσο όρο της ΕΕ

Πηγή: Eurostat, [tepsr_sp410].

ήταν σημαντικά μεγαλύτερο για τη ομάδα των νέων (ηλικίας 16-24 ετών), δηλαδή 13,5 εκατοστιαίες μονάδες.

Η γερμανική αγορά εργασίας ανέκαμψε μετά την κρίση λόγω COVID-19 και παρουσιάζει συνολικά καλές επιδόσεις, μολονότι η μερική απασχόληση των γυναικών παραμένει πολύ υψηλή και τα ποσοστά συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα είναι σχετικά χαμηλά. Οι εξελίξεις στον τομέα των «δίκαιων όρων εργασίας» είναι συνολικά θετικές για τη Γερμανία. Το ποσοστό απασχόλησης είναι υψηλό, ανέρχεται στο 80,7 % το 2022 και συνέχισε να αυξάνεται, μολονότι με βραδύτερο ρυθμό. Το συνολικό ποσοστό ανεργίας και η οικεία συνιστώσα μακροχρόνιας ανεργίας έφθασαν σε νέα χαμηλά επίπεδα (3,1 % και 1,0 %, αντίστοιχα), με αποτέλεσμα η Γερμανία να θεωρείται χώρα με «βέλτιστη επίδοση» για τρίτο συνεχόμενο έτος. Σύμφωνα με αυτές τις θετικές γενικές τάσεις, το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (EEAK) μειώθηκε επίσης από 9,5 % το 2021 σε 8,6 % το 2022, ποσοστό που συνιστά «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο».

Το ίδιο ισχύει και για το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, το οποίο μειώθηκε από 30,5 εκατοστιαίες μονάδες το 2021 σε 24 εκατοστιαίες μονάδες το 2022. Από την άλλη πλευρά, παρόλο που το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων διατήρησε «επίδοση στον μέσο όρο», περίπου στις 7 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, το χάσμα μεταξύ των φύλων όσον αφορά τη μερική απασχόληση παρέμεινε ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ, ανερχόμενο σε 36,7 εκατοστιαίες μονάδες (έναντι 20,2 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ). Αυτό συνδέεται ενδεχομένως, μεταξύ άλλων, με φορολογικά κίνητρα και με το σχετικά χαμηλό ποσοστό παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (23,9 % το 2022 έναντι 35,7 % στην ΕΕ), το οποίο, σε συνδυασμό με τις προκλήσεις που αφορούν την ποιότητα της παροχής παιδικής φροντίδας, θεωρείται ότι συνιστά κατάσταση στην οποία «πρέπει να δοθεί προσοχή». Τέλος, το πραγματικό κατά κεφαλήν ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) παρέμεινε γενικά σταθερό (113,6 το 2022) και χαρακτηρίστηκε ως «επίδοση στον μέσο όρο» κατά την τελευταία διετία.

Από κοινωνικής πλευράς, η υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης εγείρει προκλήσεις για πολλά νοικοκυριά. Κατά την τελευταία διετία, το ποσοστό αυτό αυξάνεται, φθάνοντας το 11,8 % το 2022 σε σύγκριση με 9,1 % στην ΕΕ, και θεωρείται πλέον ότι συνιστά κατάσταση στην οποία πρέπει «να δοθεί προσοχή». Αυτό αντικατοπτρίζει εν μέρει τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες για νέες κατασκευές. Στη θετική πλευρά, ο λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος, ο οποίος μετρά την επίδοση όσον αφορά τις ανισότητες, μειώθηκε περαιτέρω το 2022 και καταγράφει πλέον «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας και το ποσοστό του πληθυσμού που αναφέρει μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης καταγράφουν αμφότερα «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», ενώ τα ποσοστά του συνολικού πληθυσμού και των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, τα οποία ανέρχονται, αντίστοιχα, στο 20,9 % και στο 24 % (21,6 % και 24,7 % στην ΕΕ), αντιστοιχούν σε «επίδοση στον μέσο όρο».

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 4 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Γερμανία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Εσθονία

Η Εσθονία αντιμετωπίζει προκλήσεις στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της ένταξης.

Αρκετοί δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων σε αυτόν τον τομέα κατατάσσονται στην κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή». Το ποσοστό των ατόμων που

αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού

αποκλεισμού (AROE) αυξήθηκε κατά

3 εκατοστιαίες μονάδες στο 25,2 % το 2022,

υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της ΕΕ (21,6 %),

και ο εν λόγω δείκτης φέρει την ένδειξη «να

δοθεί προσοχή». Επίσης, οι κίνδυνοι φτώχειας ή

κοινωνικού αποκλεισμού για τους ηλικιωμένους

και τα άτομα με αναπηρία συγκαταλέγονται

μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ (στο 53,1 %

και 47,8 % έναντι 20,2 % και 28,8 % στην ΕΕ,

αντίστοιχα), ενώ η κατάσταση όσον αφορά τα

παιδιά αντιστοιχεί σε «επίδοση καλύτερη από τον

μέσο όρο». Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να σημειωθεί

ότι ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας μειώθηκε από 31,7 % το 2020 σε 28,1 % το 2022, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της

ΕΕ (35,3 %) και, ως εκ τούτου, ο δείκτης φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Η ανισότητα,

μετρούμενη με βάση τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος, αυξήθηκε από το 5 το 2021 στο 5,4 το

2022 (επίσης «να δοθεί προσοχή») έναντι μέσου όρου της ΕΕ της τάξης του 4,7 το 2022,

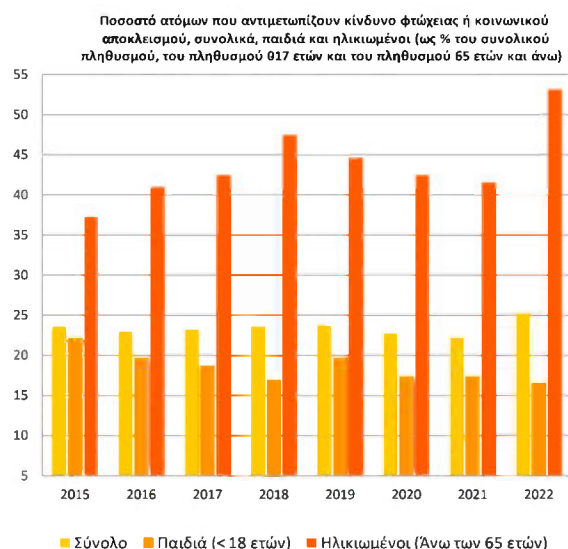
διακόπτοντας μια ισχυρή και σταθερή μείωση από το 2014. Η Εσθονία καταγράφει ένα από τα

υψηλότερα επίπεδα μη ικανοποιούμενων αναγκών ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων

των ατόμων, στην ΕΕ (9,1 % έναντι 2,2 % το 2022), το οποίο αντιστοιχεί σε «κρίσιμη κατάσταση».

Η πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση στο πλαίσιο

των αυξανόμενων ελλείψεων σε υγειονομικό προσωπικό, των υψηλών άμεσων πληρωμών από τους ασθενείς και της ταχείας γήρανσης του πληθυσμού.

Πηγή: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC.

Στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων, η Εσθονία έχει περαιτέρω περιθώρια μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση αυξήθηκε κατά 1 εκατοστιαία μονάδα, φθάνοντας το 10,8 % το 2022, και φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Η βελτίωση αυτής της διάστασης είναι σημαντική για να αποκτήσει το εργατικό δυναμικό του μέλλοντος βασικές εγκάρσιες δεξιότητες και ικανότητες. Η συμμετοχή παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας καταγράφει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», αφού αυξήθηκε σημαντικά κατά 8 εκατοστιαίες μονάδες από 25,7 % το 2021 σε 33,7 % το 2022 (35,7 % στην ΕΕ). Το ποσοστό του πληθυσμού που διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, οι οποίες στηρίζουν τόσο την πράσινη όσο και την ψηφιακή μετάβαση, καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο», στο 56,4 %.

Η εσθονική αγορά εργασίας συνέχισε να παρουσιάζει υψηλές επιδόσεις το 2022 και το 2023.

Οι περισσότεροι δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στον τομέα των «δίκαιων όρων εργασίας» παρουσιάζουν θετικές εξελίξεις. Το ποσοστό απασχόλησης ανήλθε στο 81,9 % το 2022 και το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε από 6,9 % το 2020 σε 5,6 % το 2022, παρά την οικονομική επιβράδυνση κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022. Η Εσθονία διαθέτει ένα από τα μικρότερα χάσματα απασχόλησης μεταξύ των φύλων στην ΕΕ, καθώς συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση» κατά την τελευταία τριετία. Το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) παρέμεινε επίσης κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ και μειώθηκε το 2022. Ταυτόχρονα, το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία αυξήθηκε σημαντικά (κατά 7,5 εκατοστιαίες μονάδες) σε σύγκριση με το 2021, υπερβαίνοντας για πρώτη φορά τον μέσο όρο της ΕΕ το 2022 (26,2 % έναντι 21,4 % στην ΕΕ), και φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή».

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 6 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Εσθονία θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση εξαιτίας των οποίων απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Ιρλανδία

Η ιρλανδική αγορά εργασίας έχει καλές επιδόσεις, αλλά οι ευάλωτες ομάδες υστερούν. Το ποσοστό απασχόλησης στην Ιρλανδία έφτασε σε πρωτοφανή επίπεδα το 2022 (78,2 %) και το ποσοστό ανεργίας έφτασε σε ιστορικά χαμηλό

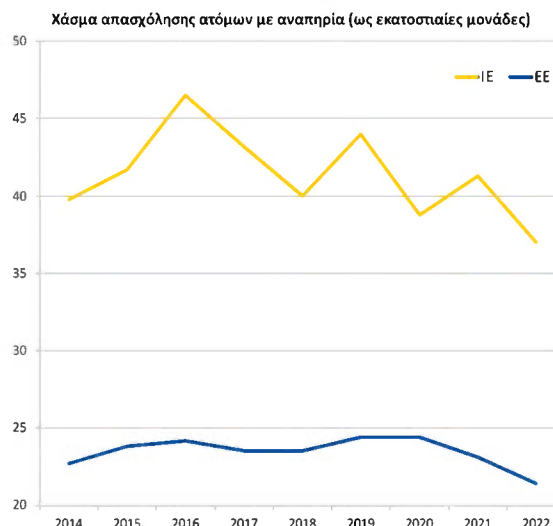
επίπεδο στο 4,5 %, καταγράφοντας «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Το ίδιο ισχύει και για το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας.

Ωστόσο, η ενίσχυση της ενεργοποίησης και της απασχολησιμότητας των υποεκπροσωπούμενων ομάδων, όπως των ατόμων με αναπηρία, των γυναικών, των μονογονεϊκών οικογενειών και των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης, μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων. Παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε έως το 2022, το χάσμα

απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία παραμένει μεγάλο, στις 37 εκατοστιαίες μονάδες έναντι 21,4 εκατοστιαίων μονάδων κατά μέσο όρο στην ΕΕ, κατατάσσοντας την Ιρλανδία μεταξύ των χωρών με

τις χειρότερες επιδόσεις και παρουσιάζοντας μια «κρίσιμη κατάσταση». Οι νέες μέθοδοι εργασίας και οι εκπαιδευμένοι χειριστές υποθέσεων αποσκοπούν στη μείωση αυτού του χάσματος. Τα άτομα με αναπηρία τείνουν να καταγράφουν υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο. Μολονότι το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια, το χάσμα απασχόλησης διευρύνθηκε στις 11,3 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 (προτού μειωθεί σε 9,8% το δεύτερο τρίμηνο του 2023), λόγω της ταχύτερης αύξησης του ποσοστού απασχόλησης για τους άνδρες, και ο εν λόγω δείκτης φέρει επί του παρόντος την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Από την άλλη πλευρά, η κατάσταση αντιστοιχεί σε «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» όσον αφορά το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ), στο 8,7 %, κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Οι επιδόσεις της Ιρλανδίας είναι ισχυρές όσον αφορά την εκπαίδευση και τις δεξιότητες. Η χώρα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση, το οποίο ανέρχεται στο 3,7 %, ακόμα και μετά από κάποια αύξηση το 2022. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ, στο 70,5 % (έναντι 53,9 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ), κάτι που στηρίζει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Σημείωση: Διαφορά ποσοστού απασχόλησης μεταξύ του συνολικού πληθυσμού και των ατόμων με αναπηρία.

Πηγή: Eurostat [hlth_dlm200], EU-SILC.

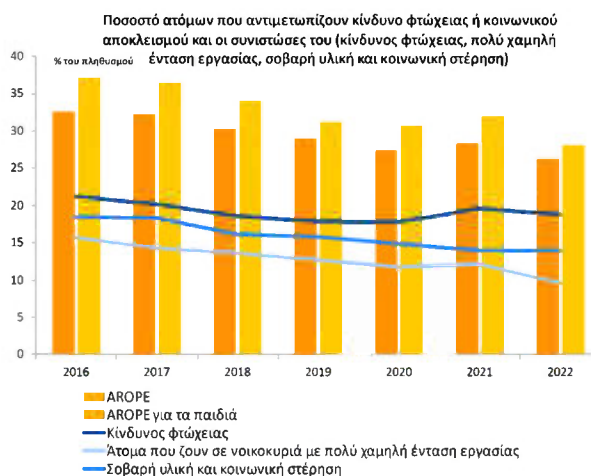
Το ιρλανδικό σύστημα κοινωνικής προστασίας αποδείχθηκε αποτελεσματικό όσον αφορά την άμβλυνση των κινδύνων φτώχειας συνολικά, μολονότι ορισμένες ομάδες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερους κινδύνους, ενώ αναφέρονται προκλήσεις όσον αφορά την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Ο συνολικός αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας (56,4 % έναντι 35,3 % στην ΕΕ) κατατάσσει την Ιρλανδία μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση». Οι κίνδυνοι φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού συνολικά και για τα παιδιά καταγράφουν «επίδοση στον μέσο όρο»· ωστόσο, μεγαλύτερους κινδύνους αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες ομάδες, και ιδίως οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι ταξιδιώτες και τα άτομα με αναπηρία, καθώς και οι ηλικιωμένοι (άνω των 65 ετών). Η συμμετοχή παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας εξακολουθεί να φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», παρά τη βελτίωση κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες στο 19,1 %. Το κόστος πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα ήταν από τα υψηλότερα στην ΕΕ για τους περισσότερους τύπους νοικοκυριών το 2022 και αποτέλεσε σημαντικό λόγο για την επίδοση αυτήν, αλλά πρόσφατα μειώνεται. Οι συνεχιζόμενες προσπάθειες για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας της παιδικής φροντίδας μπορεί να έχουν θετικό αντίκτυπο στη συμμετοχή, καθώς και στην απασχόληση των γυναικών. Τέλος, το ποσοστό των νοικοκυριών που επιβαρύνονται υπερβολικά με δαπάνες στέγασης καταγράφει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», παρότι η παροχή στέγασης είναι έντονα ανεπαρκής. Ιδιαίτερα κρίσιμη είναι η έλλειψη κοινωνικής στέγασης και η χαμηλή οικονομική προσιτότητα, κάτι που οδήγησε σε πρωτοφανή ποσοστά έλλειψης στέγης. Η Ιρλανδία αντιμετωπίζει το θέμα με ρυθμιστικές μεταρρυθμίσεις και μεγάλες κρατικές επενδύσεις στον στεγαστικό τομέα.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 3 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Ιρλανδία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Ελλάδα

Η ελληνική αγορά εργασίας βελτιώθηκε και απέδειξε την ανθεκτικότητά της κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω COVID-19 και της ενεργειακής κρίσης, παρόλο που η χώρα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Στην Ελλάδα, το 66,3 % του συνολικού ενεργού πληθυσμού εργαζόταν το 2022, ποσοστό αυξημένο κατά 8 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2020, μολονότι εξακολουθεί να υπολείπεται πολύ του μέσου όρου της ΕΕ (74,6 %), κάτι που αντικατοπτρίζει τις προκλήσεις απασχολησιμότητας ορισμένων πληθυσμιακών ομάδων. Ο πίνακας κοινωνικών αποτελεσμάτων δείχνει «κρίσιμη κατάσταση» τόσο για τους νέους όσο και για τις γυναίκες. Παρότι το ποσοστό των νέων που δεν έχουν ούτε απασχόληση ούτε ακολουθούν εκπαίδευση και κατάρτιση μειώθηκε κατά 3,2% από το 2020 έως το 2022, παραμένει υψηλό (15,3% το 2022 σε σχέση με 11,7% το 2022 στην ΕΕ). Παρά την αύξησή του κατά 7,2% από το 2020 έως το 2022, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών (55,9%) είναι από τα χαμηλότερα στην ΕΕ, με αποτέλεσμα να δημιουργείται το μεγαλύτερο χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων στην ΕΕ (21,0%). Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα εμφανίζει «επίδοση στον μέσο όρο» όσον αφορά το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, ενώ το ποσοστό ανεργίας και το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας των ατόμων με αναπηρία μειώθηκαν στο 12,5 % και στο 7,7 %, αντίστοιχα, το 2022. Τέλος, το κατά κεφαλήν ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, το οποίο ανήλθε στο 79,9 % το 2022, παρέμεινε κάτω από το επίπεδο του 2008 και απαιτεί στενή παρακολούθηση υπό το πρίσμα της «κρίσιμης κατάστασής» του και των επιπτώσεων του υψηλού πληθωρισμού.

Ο κίνδυνος φτώχειας και ανισότητας μειώθηκε, παρόλο που η αποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας και οι μη καλυπτόμενες ιατρικές ανάγκες εξακολουθούν να αποτελούν σοβαρές προκλήσεις. Το 2022 οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (εκτός των συντάξεων) μείωσαν τη φτώχεια στην Ελλάδα κατά 20,3 %, δηλαδή 15 εκατοστιαίες μονάδες κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, γεγονός που συνιστά «κρίσιμη κατάσταση». Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) καθώς και το ποσοστό AROPE για τα παιδιά μειώθηκαν περαιτέρω από 28,3 % και 32 % το 2021 σε 26,3 % και 28,1 %, αντίστοιχα, το 2022. Και στις δύο περιπτώσεις, η κατάσταση βελτιώθηκε από «κρίσιμη» σε «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη», παρόλο που οι τιμές εξακολουθούν να είναι πολύ υψηλότερες από τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ (21,6 % και 24,7 %). Η ανισότητα, όπως μετράται με βάση τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος, μειώθηκε επίσης από το 5,8 το 2021 στο 5,3 το 2022, περίπου στο ίδιο επίπεδο με το 2020. Το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά που επιβαρύνονται υπερβολικά με δαπάνες στέγασης μειώθηκε από 33,3 % το 2020 σε 26,7 % το 2022 και, ως εκ τούτου, αντιστοιχεί σε «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη». Υπό το πρίσμα της κρίσης λόγω COVID, οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, αυξήθηκαν στο 9 % (6,8 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ), γεγονός που συνιστά «κρίσιμη κατάσταση».

Πηγή: Eurostat [[ilc_pecs01](#)], [[tepsr_lm430](#)], [[ilc_li02](#)], [[tespm030](#)], EU-SILC.

Η απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων για ενήλικες εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα για την Ελλάδα, ενόψει της ψηφιακής και της πράσινης μετάβασης. Το 2021 το 52,5 % των ενηλίκων διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό κατά 1,4 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση παρέμεινε πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (4,1 % έναντι 9,6 % στην ΕΕ), μολονότι αυξήθηκε κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 και, ως εκ τούτου, αντιστοιχεί σε επίδοση «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή». Τέλος, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας μειώθηκε κατά 3,2 εκατοστιαίες μονάδες στο 29,1 % το 2022 και συνιστά «επίδοση στον μέσο όρο» (35,7 % στην ΕΕ).

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 5 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Ελλάδα δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Ισπανία

Η ισπανική αγορά εργασίας αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, παρά την ισχυρή ανάκαμψή της.

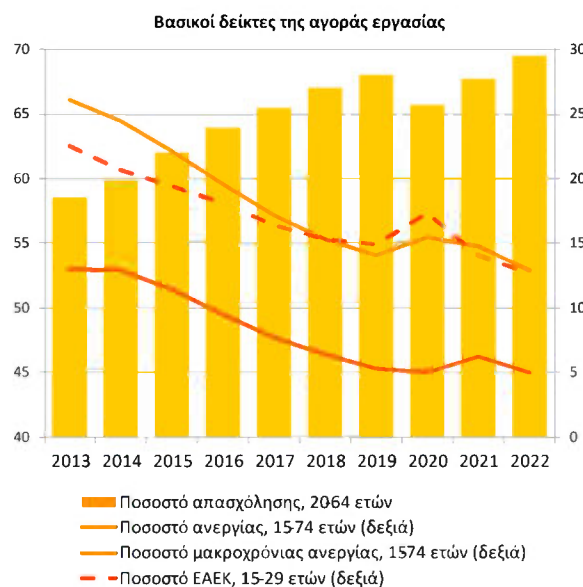
Το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε στο 69,5 % το 2022, υπερβαίνοντας το προ κρίσης επίπεδο του 68 % (2019).

Ωστόσο, εξακολουθεί να είναι πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (74,6 %), κάτι που συνιστά «κρίσιμη κατάσταση»²⁷⁶. Λόγω της πτωτικής τους τάσης, το ποσοστό ανεργίας και η οικεία συνιστώσα μακροχρόνιας ανεργίας μετακινήθηκαν από «κρίσιμη κατάσταση» σε «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη» το 2022, παρότι εξακολούθησαν να είναι σημαντικά πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (12,9 % έναντι 6,2 % και 5 % έναντι 2,4 %, αντίστοιχα)¹.

Το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης, και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) βελτιώθηκε στο 12,7 % το 2022, αλλά εξακολουθεί να φέρει την ένδειξη «να δοθεί

προσοχή». Η ανεργία των νέων παραμένει υψηλή και ανέρχεται σε 29,8%, ενώ φθάνει το 52,4% στη Μελίγια, το 44,4% στη Θέουτα και το 43,9% στις

εξόχως απόκεντρες περιοχές των Κανάριων Νήσων, παρότι τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε σημαντική βελτίωση. Στη θετική πλευρά, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο» και το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία κατατάσσει την Ισπανία μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση». Ταυτόχρονα, η αύξηση του κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών παραμένει σε «κρίσιμη κατάσταση» και εξακολουθεί να είναι χαμηλότερη από το επίπεδο βάσης του 2008.

Πηγή: Eurostat, [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [edat_lfse_20], ΕΕΔ της ΕΕ.

Η Ισπανία αντιμετωπίζει προκλήσεις σε σχέση με την πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ενώ έχει σχετικά καλές επιδόσεις όσον αφορά τις ψηφιακές δεξιότητες.

Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση αυξήθηκε ελαφρά το 2022 στο 13,9 % (έναντι 9,6 % στην ΕΕ), με αποτέλεσμα ο δείκτης να επιδεινώνεται από «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη» σε «κρίσιμη κατάσταση». Περιφερειακές ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται, με ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα στα ανατολικά και τα νότια και με επιδείνωση των αποτελεσμάτων στις ανατολικές και βορειοδυτικές περιοχές. Από την άλλη πλευρά, η Ισπανία καταγράφει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» στις ψηφιακές δεξιότητες, καθώς το 64,2 % του ενήλικου πληθυσμού διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες το 2021 (έναντι 53,9 % στην ΕΕ), κάτι που στηρίζει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, παράλληλα με τη γενικότερη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανεπιδίκευση του εργατικού δυναμικού.

²⁷⁶ Σημείωση: Ο ορισμός των ποσοστών απασχόλησης και ανεργίας της Ισπανίας διαφέρει το 2021 και το 2022, καθώς η Ισπανία περιλαμβάνει στον ορισμό της τους εργαζομένους που απολύονται προσωρινά (βλ. [μεταδεδομένα της Eurostat](#)).

Η Ισπανία αντιμετωπίζει προκλήσεις σε σχέση με την κοινωνική προστασία και την ένταξη.

Τόσο το συνολικό ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού όσο και ο λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος καταγράφουν «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη», παρόλο που τα επίπεδα εξακολουθούν να είναι σχετικά υψηλά, με ποσοστά 26 % και 5,6 % το 2022, αντίστοιχα. Επίσης, το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανήλθε στο 32,2 % το 2022 (7,5 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2022) και παρέμεινε σε «κρίσιμη κατάσταση» κατά την τελευταία τριετία. Στο πλαίσιο αυτό, ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας (27,4 % έναντι 35,3 % στην ΕΕ το 2022) είναι σχετικά χαμηλός και πρέπει «να δοθεί προσοχή». Στη θετική πλευρά, η Ισπανία εξακολουθεί να έχει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» όσον αφορά τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων. Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας αντιστοιχεί σε επίδοση «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή» λόγω της σημαντικής μείωσης το 2022 (από 55,3 % σε 48,6 %), εν μέρει λόγω των συνεχιζόμενων ζητημάτων οικονομικής προσιτότητας.

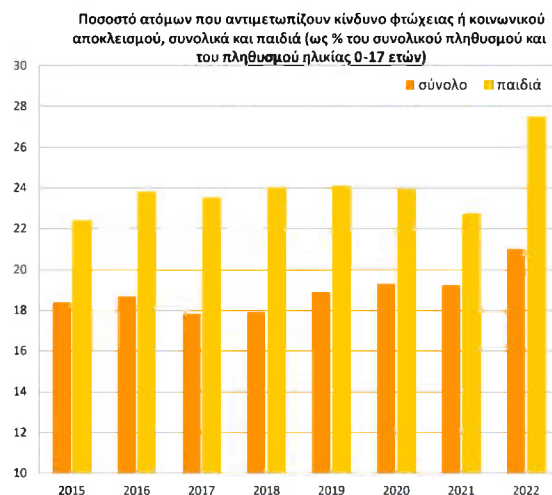
Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 6 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Ισπανία θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση εξαιτίας των οποίων απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Γαλλία

Η Γαλλία διαθέτει ισχυρό σύστημα κοινωνικής προστασίας, αλλά αντιμετωπίζει πιο εμφανείς κινδύνους φτώχειας. Συνολικά, η Γαλλία

καταγράφει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» όσον αφορά τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας, και το 2022 το ποσοστό του πληθυσμού που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) παρέμεινε ελαφρώς χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (21,0 % έναντι 21,6 %). Ωστόσο, το ποσοστό AROPE αυξήθηκε κατά 1,8 εκατοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση, αποκλίνοντας από την τάση που αφορά τα άτομα της ΕΕ²⁷⁷. Σε ένα πλαίσιο

αυξανόμενου πληθωρισμού, το ποσοστό AROPE για τα παιδιά αυξήθηκε σημαντικά (κατά 4,7 εκατοστιαίες μονάδες) σε 27,4 % το 2022²⁷⁸, πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (24,7 %). Και οι δύο εξελίξεις χαρακτηρίζονται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Η αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου εισοδήματος των νοικοκυριών παρέμεινε κατά 1,1 εκατοστιαία μονάδα κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2021. Η ανισότητα, όπως μετράται με βάση τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος, εξακολουθεί να καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο», μολονότι κυρίως με αυξητική τάση από το 2018. Οι επιδόσεις των εξόχως απόκεντρων περιοχών είναι σημαντικά χειρότερες από αυτές της μητροπολιτικής Γαλλίας σε όλους τους τομείς του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων.

Πηγή: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC. Διακοπή στη χρονολογική σειρά το 2022.

²⁷⁷ Διακοπή στη σειρά: η έρευνα FR-SILC περιλαμβάνει, για πρώτη φορά το 2022, 4 υπερπόντια διαμερίσματα (Γαλλική Γουιάνα, Ρεϊνιόν, Μαρτινίκα και Γουαδελούπη).

²⁷⁸ Η αύξηση αυτή φαίνεται υψηλή παρά τη συμπερίληψη των προαναφερόμενων υπερπόντιων διαμερισμάτων.

Οι επιδόσεις της γαλλικής αγοράς εργασίας συνέχισαν να βελτιώνονται, παρά την επιβράδυνση της οικονομίας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022, αυξάνοντας την έλλειψη προσφοράς και τις υψηλές τιμές της ενέργειας. Μεταξύ του 2021 και του 2022, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε κατά 0,6 εκατοστιαίες μονάδες στο 7,3 % (7,2 % το δεύτερο τρίμηνο του 2023), το χαμηλότερο επίπεδο από το 2008, ωστόσο φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», καθώς οι επιδόσεις σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ επιδεινώθηκαν για δεύτερη φορά²⁷⁹. Η ανεργία των νέων και το ποσοστό των ατόμων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) έχουν επίσης βελτιωθεί, παραμένοντας, ωστόσο, σε υψηλά επίπεδα στις εξόχως απόκεντρες περιοχές. Η ένταξη ορισμένων ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, ιδίως για όσους έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ και για τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων καταγράφει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» (5,8 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 έναντι 9,1 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ). Το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία μειώθηκε από το 2021 έως το 2022 κατά 3,3 εκατοστιαίες μονάδες, αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντικό, στις 20,8 εκατοστιαίες μονάδες.

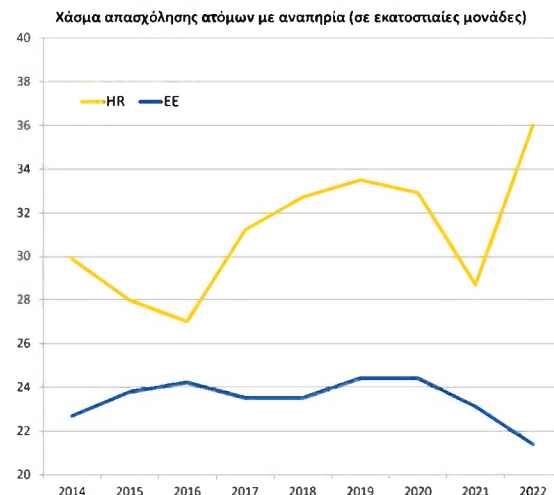
Η Γαλλία έχει συνολικά καλές επιδόσεις όσον αφορά τους δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων για τις ίσες ευκαιρίες. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, καθώς και το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση αντιστοιχούν σε «επίδοση στον μέσο όρο» (62 % το 2021 και 7,6 % το 2022, αντίστοιχα). Η Γαλλία καταγράφει «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας. Ωστόσο, το εκπαιδευτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από σημαντικό ποσοστό ατόμων με χαμηλές επιδόσεις και από μεγάλες ανισότητες.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 3 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Γαλλία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

²⁷⁹ Ο ορισμός των ποσοστών απασχόλησης και ανεργίας της Γαλλίας διαφέρει το 2021 και το 2022, καθώς η Γαλλία περιλαμβάνει τους εργαζομένους που απολύονται προσωρινά (βλ. [μεταδεδομένα της Eurostat](#)).

Κροατία

Η Κροατία κατέγραψε ισχυρή ανάκαμψη το 2021 και το 2022, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στην αγορά εργασίας. Παρά ορισμένες βελτιώσεις από το 2021, το ποσοστό απασχόλησης εξακολουθούσε να είναι σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2022 (69,7 % έναντι 76,4 %) και υποδηλώνει «κρίσιμη κατάσταση» για δύο διαδοχικά έτη. Παρόλο που τα ποσοστά ανεργίας και μακροχρόνιας ανεργίας προσεγγίζουν τον μέσο όρο της ΕΕ (7 % και 2,4 % το 2022, αντίστοιχα), το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε επίδοση με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», στο 13,3 % το 2022 έναντι 11,7 % στην ΕΕ, ακόμα και μετά από μια ελαφρά μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία συνιστά «κρίσιμη κατάσταση», καθώς καταγράφει ένα από τα υψηλότερα επίπεδα (36 έναντι 24,4 εκατοστιαίων μονάδων κατά μέσο όρο στην ΕΕ) και καταγράφει τάση επιδείνωσης.

Πηγή: Eurostat, [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

Η Κροατία αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ένταξης. Παρόλο που το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) εξακολουθεί να είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ τόσο για τον συνολικό πληθυσμό (19,9 % έναντι 21,6 %) όσο και για τα παιδιά (18,1 % έναντι 24,7 %), ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας φέρει την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» από το 2020, ενώ το 2022 ήταν σημαντικά χαμηλότερος (20,4 %) από τον μέσο όρο της ΕΕ (35,3 %). Η κατάσταση αυτή πρέπει να παρακολουθείται στενά και σε σχέση με τον πιθανό αντίκτυπο του τρέχοντος υψηλού κόστους ζωής στους κινδύνους φτώχειας.

Η Κροατία έχει σχετικά καλές επιδόσεις όσον αφορά την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και τις ψηφιακές δεξιότητες. Η χώρα εξακολουθεί να συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση, το οποίο ανήλθε στο 2,3 % το 2022 έναντι του 9,6 % που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες κατέγραψε επίσης «επίδοση πάνω από τον μέσο όρο» στο 63,3 % σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 %) το 2021, γεγονός που είναι σημαντικό για την υποστήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας επιδεινώθηκε πρόσφατα σημαντικά (από 33,3 % το 2021 σε 27,5 % το 2022), γεγονός που το καθιστά κατά 8,2 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, και φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή».

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 5 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Κροατία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

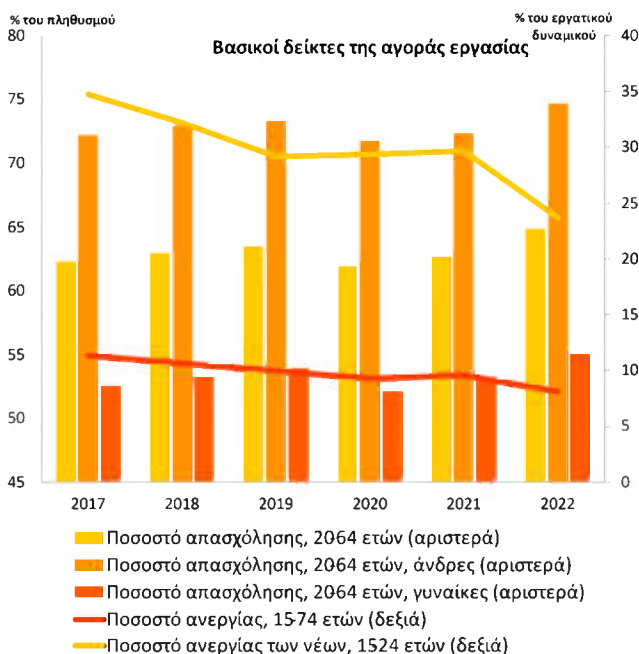
Ιταλία

Παρά την ισχυρή ανάκαμψη της απασχόλησης, η Ιταλία αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στην αγορά εργασίας.

Ορισμένοι δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στον τομέα «δίκαιοι όροι εργασίας» υποδεικνύουν μια «κρίσιμη κατάσταση». Παρόλο που το ποσοστό απασχόλησης έφτασε στο επίπεδο ρεκόρ του 64,8 % το 2022, είναι σχεδόν 9,8 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, κάτι που καθιστά την Ιταλία μία από τις χώρες με τις χειρότερες επιδόσεις στην ΕΕ. Το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων ανέρχεται στις

19,7 ποσοστιαίες μονάδες το 2022 και έχει παραμείνει σταθερό από το 2020. Σε σύγκριση

με τον μέσο όρο της ΕΕ, το ποσοστό αυτό είναι σχεδόν διπλάσιο (10,7 %), παρουσιάζοντας «κρίσιμη κατάσταση». Επίσης, η συχνότητα της αναγκαστικής μερικής απασχόλησης παραμένει υψηλή, ιδίως για τους νέους και τους άνδρες. Επιπλέον, η αύξηση του κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) στο 94,6 % το 2021 εξακολουθούσε να είναι σημαντικά χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ (109,9 %) σε σύγκριση με το 2008 και μειώθηκε στο 93,8 % το 2022 λόγω του υψηλού πληθωρισμού, γεγονός που υποδηλώνει επίσης μια «κρίσιμη κατάσταση». Από την άλλη πλευρά, οι επιδόσεις της Ιταλίας βελτιώθηκαν όσον αφορά την ανεργία και τη μακροχρόνια ανεργία, καθώς και οι δύο δείκτες παρουσιάζουν «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη» το 2022. Τέλος, όσον αφορά το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, η Ιταλία συγκαταλέγεται σταθερά μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση».

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

Παρόλο που η κατάσταση για τους νέους παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης, το ιταλικό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις. Ειδικότερα, το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες στην Ιταλία ανήλθε στο 45,6 % το 2021 και ήταν πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 %), παραμένοντας έτσι στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή», μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα του δυναμικού του εν λόγω δείκτη να υποστηρίζει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Η κατάσταση των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση καθώς και των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) βελτιώθηκε ελαφρώς σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και σήμερα καταγράφει «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη». Ωστόσο, με ποσοστό 19 %, η Ιταλία εξακολουθεί να έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά νέων ΕΕΑΚ στην ΕΕ (μέσος όρος της ΕΕ: 11,7 %).

Όσον αφορά την κοινωνική προστασία και την ένταξη, υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω βελτίωση παρά τις πρόσφατες εξελίξεις. Τρεις δείκτες στον τομέα «κοινωνική προστασία και ένταξη» φέρουν την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» και όλοι οι δείκτες, με εξαίρεση τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, παρουσιάζουν χειρότερες επιδόσεις από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το 2022 το συνολικό ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) μειώθηκε ελαφρώς στο 24,4 %, παρόλο που εξακολουθεί να είναι υψηλό, ενώ το ποσοστό κινδύνου φτώχειας αυτό καθαυτό παρέμεινε αμετάβλητο σε σύγκριση με το 2021. Ομοίως, ο δείκτης AROPE για τα παιδιά μειώθηκε επίσης από 29,7 % το 2021 σε 28,5 % το 2022. Επίσης, το 2022 οι κοινωνικές μεταβιβάσεις μείωσαν τη φτώχεια μόνο κατά 25,8 % στην Ιταλία (σε σύγκριση με 35,3 % στην ΕΕ) και η αποτελεσματικότητά τους χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Τέλος, οι εισοδηματικές ανισότητες, όπως μετρώνται με τον λόγο πεμπτημορίων εισοδήματος, παρουσιάζουν την ίδια δυναμική με τη φτώχεια: παρόλο που ο λόγος μειώθηκε ελαφρώς το 2022 (5,6 %), φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή».

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 8 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Ιταλία θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση εξαιτίας των οποίων απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Κύπρος

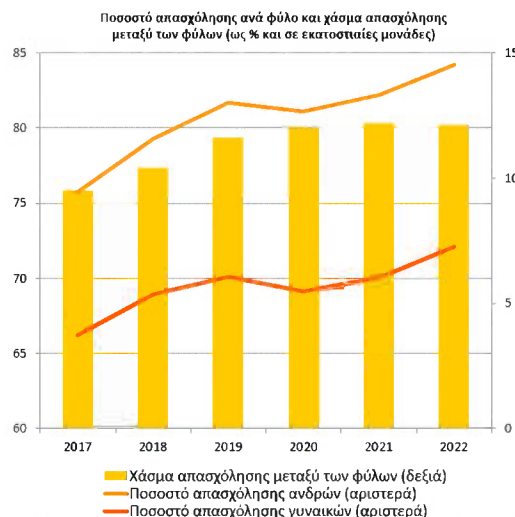
Οι επιδόσεις της κυπριακής αγοράς εργασίας είναι συνολικά αντίστοιχες του μέσου όρου της ΕΕ, αλλά ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις. Το ποσοστό απασχόλησης ανήλθε στο 77,9 % το 2022 και αυξήθηκε περαιτέρω στο 79,0 %, ποσοστό σχεδόν πρωτοφανές, το δεύτερο τρίμηνο του 2023 (έναντι 75,4 % στην ΕΕ). Ταυτόχρονα, η ανεργία ήταν σχετικά χαμηλή, στο 6,8 % το 2022,

μολονότι εξακολουθούσε να είναι ελαφρώς υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ (6,2 %), ενώ η μακροχρόνια ανεργία, στο 2,3 %, ήταν αντίστοιχη του μέσου όρου (2,4 % στην ΕΕ), μετά από μικρή αύξηση το 2021.

Το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία στην Κύπρο προσεγγίζει τον μέσο όρο της ΕΕ (25,7 εκατοστιαίες μονάδες) και έχει μειωθεί σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Ταυτόχρονα, η ένταξη των νέων και των γυναικών στην αγορά εργασίας παραμένει ανεπαρκής. Το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλό, στο 14,7 % (έναντι 11,7 % στην ΕΕ), καταγράφοντας επιδείνωση σε

σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (παρά τη μείωσή του σε απόλυτες τιμές), με αποτέλεσμα ο δείκτης να μετακινηθεί από την κατηγορία «να δοθεί προσοχή» στην κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση». Ενώ τα ποσοστά απασχόλησης αυξήθηκαν τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» για δεύτερο συνεχόμενο έτος, λόγω του σχετικά υψηλού και αυξανόμενου επιπέδου του (12,1 εκατοστιαίες μονάδες έναντι 10,7 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ). Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας ήταν 24,4 % στην Κύπρο, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (35,7 %), μετά από σημαντική μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Δεδομένου ότι οι επίσημες δομές παιδικής φροντίδας είναι σημαντικές για τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας των ατόμων με ευθύνες φροντίδας, πρόκειται για μια κατάσταση στην οποία πρέπει «να δοθεί προσοχή». Τέλος, το πραγματικό κατά κεφαλήν ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών παραμένει κάτω από το επίπεδο του 2008, μετά από ελαφρά επιδείνωση σε σύγκριση με το 2021, κατάσταση στην οποία πρέπει «να δοθεί προσοχή».

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_q](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

Οι εξελίξεις όσον αφορά τις δεξιότητες παρουσιάζουν βελτιώσεις, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες προκλήσεις. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση μειώθηκε από το 10,2 % το 2021 στο 8,1 % το 2022, και πλέον χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες είναι μάλλον χαμηλό, στο 50,2 % το 2021 (έναντι 53,9 % στην ΕΕ), και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», σε έναν τομέα που υποστηρίζει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Το σύστημα κοινωνικής προστασίας φαίνεται αποτελεσματικό όσον αφορά τη στήριξη καλών κοινωνικών αποτελεσμάτων στην Κύπρο. Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανέρχεται στο 16,7 % το 2022 (έναντι 21,6 % στην ΕΕ), μεταξύ άλλων για τα παιδιά (18,1 % έναντι 24,7 % στην ΕΕ), και η χώρα έχει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» και στις δύο διαστάσεις. Αυτό αντικατοπτρίζει, μεταξύ άλλων, τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας, δείκτης που καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο» (31,2 % έναντι 35,3 % στην ΕΕ), και τη χαμηλή υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης, δείκτης στον οποίο η Κύπρος διαθέτει «βέλτιστη επίδοση». Οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, ανέρχονται στο 0,1 %, ποσοστό μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ, με αποτέλεσμα η χώρα να διαθέτει «βέλτιστη επίδοση» και όσον αφορά αυτόν τον δείκτη.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 5 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Κύπρος δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

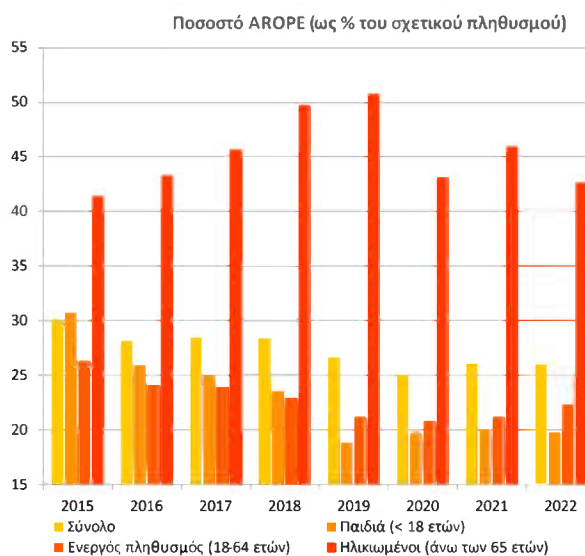
Λετονία

Παρότι καταγράφει επίδοση στον μέσο όρο σε ορισμένους τομείς, συνολικά η Λετονία αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στον κοινωνικό τομέα. Μολονότι διαθέτει επίδοση στον μέσο όρο σε σχέση με τους κινδύνους φτώχειας για τα παιδιά, το συνολικό ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE), το οποίο ανήλθε στο 26 % το 2022, είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ, πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (21,6 %).

Μετά από επιδείνωση των σχετικών επιδόσεων της χώρας στον τομέα αυτόν για δύο συνεχόμενα έτη, πρόκειται πλέον για μια «κρίσιμη κατάσταση».

Επιπλέον, το 42,6 % των ηλικιωμένων αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ποσοστό πολύ μεγαλύτερο σε σύγκριση με το σύνολο του πληθυσμού. Επίσης, η εισοδηματική ανισότητα παρέμεινε σταθερά σε «κρίσιμη κατάσταση» κατά την τελευταία τριετία, με έναν από τους υψηλότερους λόγους πεμπτημορίων εισοδήματος (6,3 το 2022 έναντι 4,7 στην ΕΕ). Η μεταρρύθμιση του ελάχιστου εισοδήματος²⁸⁰ και η αύξηση του κατώτατου μισθού (σε τουλάχιστον 620 ευρώ το 2023 και τουλάχιστον 700 ευρώ από το 2024) αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των

προκλήσεων που σχετίζονται με τη φτώχεια και την ανισότητα. Ωστόσο, οι επιπτώσεις των δράσεων αυτών έχουν επηρεαστεί μέχρι στιγμής από τα υψηλά, μολονότι μειούμενα, ποσοστά πληθωρισμού στη Λετονία κατά τους πρώτους μήνες του 2023 και στα τέλη του 2022. Αναφέρεται επιδείνωση για τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, στο 5,4 % του πληθυσμού το 2022 (έναντι 2,2 % στην ΕΕ), κάτι που συνιστά «κρίσιμη κατάσταση». Αυτό έπεται μιας «κακής επίδοσης, αλλά βελτιούμενης», η οποία καταγράφηκε το 2021 και συνέπεσε με πρόσθετες προσωρινές επενδύσεις στην υγειονομική περίθαλψη για τον μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19. Η εκκρεμούσα μεταρρύθμιση της υγειονομικής περίθαλψης αναμένεται να παράσχει ευρύτερη κάλυψη και θεσμοθετημένες ιατρικές υπηρεσίες υψηλότερης ποιότητας στον πληθυσμό με πιο διαρθρωτικό τρόπο.

Πηγή: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

²⁸⁰

Η μεταρρύθμιση συνδέει το κατώτατο όριο εισοδήματος για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, το κρατικό επίδομα κοινωνικής ασφάλισης, την ελάχιστη σύνταξη, την υλική στήριξη για ορφανά και παιδιά χωρίς γονική φροντίδα μετά την ενηλικίωση με το διάμεσο ελάχιστο εισόδημα ανά ισοδύναμο καταναλωτή.

Η λετονική αγορά εργασίας ανέκαμψε γρήγορα από την κρίση λόγω COVID-19. Το 2022 το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε στο 77,0 % (από 75,3 % το 2021), παραμένοντας ελαφρώς μόνο κάτω από τα επίπεδα προ της πανδημίας, καταγράφοντας «επίδοση στον μέσο όρο». Η Λετονία συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων και καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο» όσον αφορά τους νέους ΕΕΑΚ. Στο παρελθόν έχει καταγράψει «βέλτιστη επίδοση» και όσον αφορά το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, αλλά, επί του παρόντος, διαθέτει «επίδοση στον μέσο όρο» λόγω μιας πρόσφατης αύξησης, μολονότι παρέμεινε ελαφρώς κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (20,8 έναντι 21,4 εκατοστιαίων μονάδων το 2022).

Συνολικά, η Λετονία καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο» όσον αφορά την εκπαίδευση και τις δεξιότητες. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ήταν 6,7 % το 2022 (έναντι 9,6 % στην ΕΕ), σημειώνοντας περαιτέρω μείωση από το 7,3 % το 2021. Η θετική τάση από το 2016 αναμένεται να συνεχιστεί με την πρόσφατη θέσπιση μεταρρυθμίσεων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, οι οποίες διασφαλίζουν αυξημένη ευελιξία. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες ήταν 50,8 % (έναντι 53,9 % στην ΕΕ) και εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε «επίδοση στον μέσο όρο», σε έναν τομέα που υποστηρίζει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 3 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Λετονία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Λιθουανία

Η Λιθουανία αντιμετωπίζει προκλήσεις που σχετίζονται με την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική προστασία. Η επάρκεια του δικτυού κοινωνικής ασφάλειας παραμένει χαμηλή.

Η πτωτική τάση που παρατηρήθηκε στο ποσοστό

των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο

φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE)

(23,5 % το 2021) αντιστράφηκε πρόσφατα με

αύξηση στο 24,6 % το 2022, κατάσταση στην

οποία πρέπει «να δοθεί προσοχή». Επίσης, η

ανισότητα, όπως μετράται με βάση τον λόγο

πεμπτημορίων εισοδήματος, είναι μεταξύ των

υψηλότερων στην ΕΕ και εξακολουθεί να

χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «κρίσιμη

κατάσταση» κατά την τελευταία διετία. Το

2022 το εισόδημα του πλουσιότερου 20 % του

πληθυσμού ήταν πάνω από 6 φορές υψηλότερο

από το εισόδημα του φτωχότερου 20 % του

πληθυσμού και αυξήθηκε ελαφρώς από το 2021,

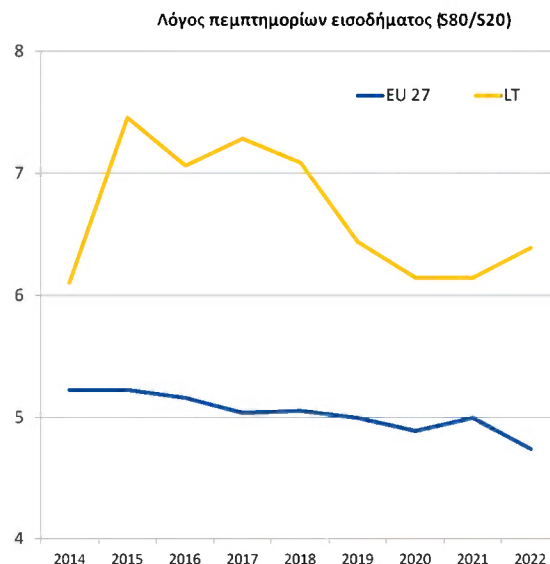
λόγω της μείωσης που καταγράφηκε στην ΕΕ. Στη

θετική πλευρά, η Λιθουανία συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση»

όσον αφορά την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών για τρίτο συνεχόμενο

έτος, κάτι που αποτελεί ένδειξη συνεχούς κάλυψης της υστέρησης, και το ποσοστό υπερβολικής

επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης καταγράφει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο».

Πηγή: Eurostat [[tessi180](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

Εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες (48,8 % το 2021) ήταν πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 %) και, επομένως, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», μεταξύ άλλων υπό το πρίσμα των αυξανόμενων αναγκών για δεξιότητες για την υποστήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Παρόλο που, μεταξύ του 2020 και του 2022, παρατηρήθηκε σημαντική βελτίωση του ποσοστού των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (από το 16,2 % στο 22,8 %), το ποσοστό αυτό εξακολουθεί να είναι μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ και κάτω από το προ της πανδημίας επίπεδο του 26,6 % (2019), με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» τα τελευταία τρία έτη. Αντίθετα, οι επιδόσεις της Λιθουανίας όσον αφορά τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση βελτιώθηκαν από την κατηγορία «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή» το 2020 στην κατηγορία «βέλτιστη επίδοση» το 2022.

Μετά την κρίση λόγω COVID-19, η αγορά εργασίας γενικά ανέκαμψε έντονα, ενώ η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία επιδεινώθηκε, σύμφωνα με τους πρωταρχικούς δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων. Το συνολικό ποσοστό απασχόλησης ανήλθε στο 79,0 % το 2022 (από 77,4 % το 2021), καταγράφοντας «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» (76,2 % στην ΕΕ), όπως και τα προηγούμενα έτη. Ταυτόχρονα, το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία αυξήθηκε από 23,9 εκατοστιαίες μονάδες το 2021 σε 35 εκατοστιαίες μονάδες (έναντι 21,4 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ), καταγράφοντας δεύτερη επιδείνωση σε δύο διαδοχικά έτη (από «επίδοση πάνω από τον μέσο όρο» σε «κρίσιμη κατάσταση»)²⁸¹. Τόσο το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας όσο και το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) βελτιώθηκαν (το δεύτερο από 13 % το 2020 σε 10,7 % το 2022), μεταβαίνοντας από την κατηγορία «να δοθεί προσοχή» το 2020 στην κατηγορία «επίδοση στον μέσο όρο» το 2021 και το 2022. Τέλος, η Λιθουανία είναι παραδοσιακά χώρα με «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων, με τιμή δείκτη στις 0,8 εκατοστιαίες μονάδες και σχετικά υψηλό ποσοστό απασχόλησης τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες (79,4 % και 78,6 %, αντίστοιχα, το 2022).

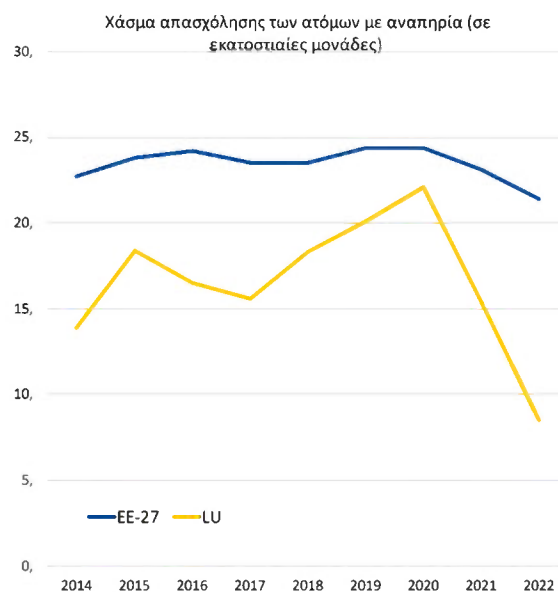
Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 5 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Λιθουανία θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

²⁸¹ Τα διοικητικά στοιχεία από το κρατικό ταμείο κοινωνικών ασφαλίσεων δείχνουν αύξηση κατά 4,2% του αριθμού των απασχολούμενων με αναπηρία.

Λουξεμβούργο

Η αγορά εργασίας ανέκαμψε γρήγορα από την κρίση λόγω COVID-19 και παραμένει ανθεκτική παρά την πρόσφατη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Αυτό αντικατοπτρίζεται στις συνολικά καλές επιδόσεις στον τομέα των «δίκαιων όρων εργασίας».

Το ποσοστό απασχόλησης ανήλθε σε νέο υψηλό επίπεδο (74,8 %) το 2022, ελαφρώς πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 4,6 %. Η μακροχρόνια ανεργία αυξήθηκε το 2020 και το 2021, αλλά ανέκαμψε στο χαμηλό, προ της πανδημίας επίπεδο της το 2022 (1,3 %), το οποίο συνιστά πλέον «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Αυτό ισχύει επίσης για το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων, το οποίο μειώθηκε σημαντικά από 7,4 εκατοστιαίες μονάδες το 2021 σε 6,5 εκατοστιαίες μονάδες το

Πηγή: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

2022. Επίσης, για δεύτερο έτος, το Λουξεμβούργο είναι μία από τις χώρες με τη «βέλτιστη επίδοση»

όσον αφορά το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία²⁸² (8,5 έναντι 21,4 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ). Μολονότι παραμένει πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) αυξήθηκε το 2020 και το 2021, αλλά μειώθηκε σημαντικά στο 6,8 % το 2022, επιτυγχάνοντας «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Ωστόσο, παρόλο που ο δείκτης του πραγματικού ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (2008 = 100) είναι 111,9, κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ (109,5), εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή» λόγω της μικρής μείωσής του σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία άλλα κράτη μέλη σημείωσαν αύξηση.

²⁸² Διακοπή στη σειρά σε όλους τους δείκτες που βασίζονται στις στατιστικές EU-SILC για το Λουξεμβούργο το 2021, το 2022 και το 2023.

Το Λουξεμβούργο έχει καλές επιδόσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.

Η χώρα διαθέτει κυρίως «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» σε αυτόν τον τομέα πολιτικής. Ειδικότερα, παρόλο που το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση αυξήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, μειώθηκε σημαντικά το 2022 και συνιστά πλέον «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Το 2021 το 63,8 % των ενηλίκων διέθεταν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό σχεδόν 10 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, με αποτέλεσμα να υποστηρίζεται η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση. Το Λουξεμβούργο παραμένει επίσης μεταξύ των κρατών μελών με το υψηλότερο ποσοστό παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας, παρόλο που, λόγω της σημαντικής επιδείνωσης το 2022 (από 62 % το 2021 σε 54,7 %), η επίδοση χαρακτηρίζεται πλέον «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή».

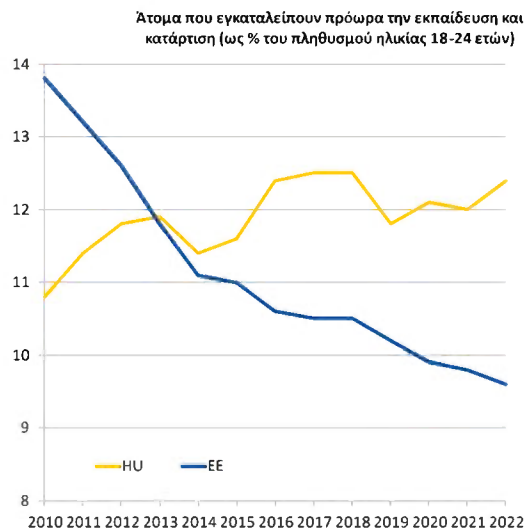
Η κοινωνική κατάσταση είναι γενικά καλή στο Λουξεμβούργο, αλλά υπάρχουν προκλήσεις που σχετίζονται με το κόστος στέγασης¹. Η χώρα κατέγραψε σημαντικές βελτιώσεις το 2022 στο ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) συνολικά και ειδικότερα για τα παιδιά, με «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» και στους δύο δείκτες. Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας και οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, χαρακτηρίζονται με την ένδειξη «επίδοση στον μέσο όρο» και «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», αντίστοιχα. Αντιθέτως, το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης έχει επιδεινωθεί σημαντικά, από «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» σε «κρίσιμη κατάσταση», κάτι που αντικατοπτρίζει τον αντίκτυπο των πολύ υψηλών αυξήσεων των τιμών των κατοικιών.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 1 δείκτη που φέρει την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **το Λουξεμβούργο δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Ουγγαρία

Η Ουγγαρία αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Ειδικότερα, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας είναι χαμηλό (12,9 % το 2022 έναντι 35,9 % στην ΕΕ) και μειώνεται από το 2021, παρουσιάζοντας «κρίσιμη κατάσταση» τα τελευταία δύο έτη. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε «κρίσιμη κατάσταση», καθώς αυξήθηκε από 12,0 % το 2021 σε 12,4 % το 2022,

Πηγή: Eurostat, [sdg_04_10], ΕΕΔ της ΕΕ.

έναντι πτωτικής τάσης στην ΕΕ. Για τους Ρομά, το ποσοστό αυτό ήταν έξι φορές υψηλότερο σε σύγκριση με τον υπόλοιπο πληθυσμό το 2022 (64,3 % έναντι 9,4 %). Επίσης, το ποσοστό ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες στην Ουγγαρία (49,1 %) είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 % το 2021) και χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», με ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά μεταξύ των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης, των ανέργων και των ατόμων ηλικίας άνω των 55 ετών. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και να υποστηρίξει τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση.

Η Ουγγαρία αντιμετωπίζει προκλήσεις στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, οι οποίες επιδεινώνονται από τον υψηλό πληθωρισμό. Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις μειώνουν τη νομισματική φτώχεια κατά 36,7 % στην Ουγγαρία, γενικά ευθυγραμμιζόμενες με τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά η κατάσταση χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», δεδομένης της σημαντικής μείωσης του δείκτη σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος²⁸³. Παρόλο που ο δείκτης του κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στην Ουγγαρία καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο» για τον συνολικό πληθυσμό και «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» για τα παιδιά (18,4 % και 18,1 %, αντίστοιχα), το ποσοστό σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ (9,1 % το 2022). Το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης αυξήθηκε απότομα από το 2,4 % το 2021 («επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο») στο 8,1 % το 2022 («να δοθεί προσοχή»), επιδεινώνοντας το υψηλό κόστος ζωής για πολλά νοικοκυριά χαμηλότερου εισοδήματος.

Η ουγγρική αγορά εργασίας αντιμετώπισε ικανοποιητικά την κρίση λόγω COVID-19, μολονότι τα αποτελέσματα για ορισμένες ευάλωτες ομάδες εξακολουθούν να υστερούν.

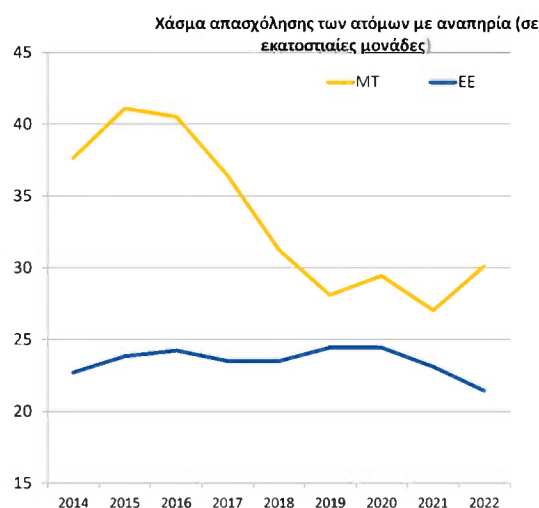
Η αγορά εργασίας ανέκαμψε γρήγορα με «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» στον τομέα των «δίκαιων όρων εργασίας» (ή «βέλτιστη επίδοση» για την αύξηση του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών), με το ποσοστό απασχόλησης να αγγίζει το πρωτοφανές επίπεδο του 80,2 % το 2022. Ωστόσο, ορισμένες ευάλωτες ομάδες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την ευημερία σε αυτήν. Παρόλο που το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων ανέρχεται σε 9,8 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 και εξακολουθεί να συνιστά «επίδοση στον μέσο όρο», το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία αυξήθηκε κατά 3,6 εκατοστιαίες μονάδες στο πολύ υψηλό επίπεδο των 32,4 εκατοστιαίων μονάδων (έναντι 21,4 % στην ΕΕ), ποσοστό που συνιστά «κρίσιμη κατάσταση» έναντι προηγούμενου χαρακτηρισμού με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Επίσης, τα ποσοστά απασχόλησης για τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση και τους Ρομά είναι σημαντικά χαμηλότερα από τον μέσο όρο (38,7 % και 47,3 %, αντίστοιχα, για την ηλικιακή ομάδα 15-64 ετών, έναντι 74,4 % κατά μέσο όρο το 2022).

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 6 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Ουγγαρία θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση εξαιτίας των οποίων απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

²⁸³ Παρόλο που υπάρχει διακοπή στη σειρά για τον εν λόγω δείκτη το 2022 για όλα τα κράτη μέλη εκτός από τη Φινλανδία, συμπεριλαμβανομένης της Ουγγαρίας, λόγω μεταβολής στη μεθοδολογία, οι (μη δημοσιευμένες) τιμές δεικτών που υπολογίστηκαν από την Eurostat με βάση την παλαιά μεθοδολογία δείχνουν παρόμοια πτώση το 2022 και οδηγούν σε αξιολόγηση με την ίδια ένδειξη («να δοθεί προσοχή»), επομένως τα σχετικά συμπεράσματα παραμένουν αμετάβλητα.

Μάλτα

Συνολικά, η μαλτέζικη αγορά εργασίας παρουσιάζει υψηλές επιδόσεις, ωστόσο ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις. Το ποσοστό απασχόλησης στη Μάλτα ήταν από τα υψηλότερα στην ΕΕ, ανερχόμενο στο 81,1 % το 2022 (82,7 % το δεύτερο τρίμηνο του 2023), κάτι που καταδεικνύει, παράλληλα με τις εξελίξεις στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο εισόδημα των νοικοκυριών, «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Το ποσοστό ανεργίας έφτασε στο ιστορικά χαμηλό επίπεδο του 2,9 % το 2022, ενώ το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) μειώθηκε ραγδαία από το 9,5 % το 2021 στο 7,2 % το 2022 (έναντι 11,7 % στην ΕΕ), γεγονός που καθιστά τη Μάλτα χώρα με «βέλτιστη επίδοση» και

Πηγή: Eurostat, [tepsr_sp200], EU-SILC.

στους δύο τομείς. Με ελαφρά αύξηση στο 1 % το 2022, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας καταγράφει επίδοση «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή», παρόλο που εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (2,4 %). Το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη», φθάνοντας τις 13,1 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της ΕΕ (10,7 εκατοστιαίες μονάδες), παρόλο που μειώθηκε κατά 3,3 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2021. Τέλος, τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά την ένταξη στην αγορά εργασίας, όπως καταδεικνύεται από το σχετικά ευρύ και διευρυνόμενο χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, κατάσταση που χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Μετά τη σταθεροποίηση το 2019 σε σχετικά υψηλό επίπεδο, το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία συνέχισε να διευρύνεται το 2022 (κατά 3,1 εκατοστιαίες μονάδες), φθάνοντας τις 30,1 εκατοστιαίες μονάδες και υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της ΕΕ (21,4 εκατοστιαίες μονάδες).

Το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης της Μάλτας έχει συνολικά καλές επιδόσεις, ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες προκλήσεις για τους νέους. Τα παιδιά ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας ήταν 43,1 % το 2022 (έναντι 35,7 % στην ΕΕ), ποσοστό που συνιστά «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση μειώθηκε, παρότι παραμένει κατά τι υψηλότερο του ενωσιακού μέσου όρου (10,1% έναντι 9,6% το 2022) με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», σε έντονη αντίθεση με την καλή επίδοση όσον αφορά το ποσοστό των νέων ΕΕΑΚ. Από το 2021 το 61,2 % των ενηλίκων διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες στη Μάλτα (παρόλο που υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των επιπέδων δεξιοτήτων), ποσοστό πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 %), το οποίο υποστηρίζει την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση.

Η κοινωνική κατάσταση της Μάλτας είναι γενικά καλή, μολονότι καταγράφονται προκλήσεις όσον αφορά τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας. Οι δείκτες για τους κινδύνους φτώχειας και την εισοδηματική ανισότητα καταγράφουν «επίδοση στον μέσο όρο» στη Μάλτα. Το 2022 το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού συνολικά και το αντίστοιχο ποσοστό για τα παιδιά ήταν 20,1 % και 23,1 %, αντίστοιχα (έναντι 21,6 % και 24,7 % στην ΕΕ). Η Μάλτα διέθετε «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» όσον αφορά την υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης, με ποσοστό 2,9 % (έναντι 9,1 % στην ΕΕ), και τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με δήλωση των ιδίων των ατόμων (0,3 % έναντι 2,2 % στην ΕΕ). Ωστόσο, ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας είναι χαμηλός στη Μάλτα, στο 26,4 %, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (35,3 %), και ο δείκτης φέρει την ένδειξη «να δοθεί προσοχή».

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 3 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Μάλτα δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Κάτω Χώρες

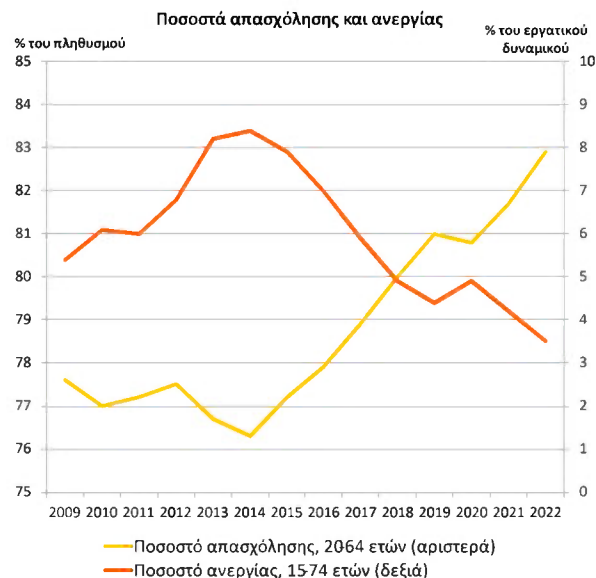
Η ολλανδική οικονομία ανέκαμψε γρήγορα από την κρίση λόγω COVID-19 και εξακολουθεί να έχει σχετικά καλές επιδόσεις σε όλους τους δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με την αγορά εργασίας. Το

ποσοστό απασχόλησης ανήλθε στο 82,9 % το 2022 (83,6 % το δεύτερο τρίμηνο του 2023), ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ, ενώ η ανεργία παρέμεινε πολύ χαμηλή (3,5 % το 2022).

Το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης παραμένει μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ, παρότι αυξήθηκε οριακά το 2022 (κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες, στο 4,2 %) έναντι πτωτικής τάσης στην ΕΕ (με αποτέλεσμα την επιδείνωση της ένδειξης από

«βέλτιστη επίδοση» σε επίδοση «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή»). Παρά τις συνολικά πολύ καλές

αυτές επιδόσεις, η πανδημία COVID-19 επιδείνωσε τους κινδύνους μιας ιδιαίτερα κατακερματισμένης αγοράς εργασίας, κάτι που εξακολουθεί να αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες διαρθρωτικές προκλήσεις στις Κάτω Χώρες. Παρόλο που το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων παρέμεινε αρκετά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (7,9 % έναντι 10,7%) το 2022, η μερική απασχόληση είναι ευρέως διαδεδομένη, ιδίως για τις γυναίκες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ένα από τα υψηλότερα χάσματα μερικής απασχόλησης μεταξύ των φύλων στην ΕΕ (42,3 έναντι 20,4 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ το 2022) και σημαντικό συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ των φύλων (37,9 % έναντι 26,0 % στην ΕΕ το 2022).

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], ΕΕΔ της

Οι Κάτω Χώρες εξακολουθούν να παρουσιάζουν υψηλές επιδόσεις όσον αφορά τη δημιουργία δεξιοτήτων. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση εξακολουθεί να παρουσιάζει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» (5,6 % το 2022), παρά την ελαφρά αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (0,5 εκατοστιαίες μονάδες). Το 2021 το 78,9 % του ενήλικου πληθυσμού διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Ωστόσο, εξακολουθεί να είναι σημαντική η αποτελεσματική προσέγγιση των ατόμων που βρίσκονται σε δυσμενή κατάσταση στην αγορά εργασίας (όπως τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση, τα άτομα με ευέλικτες συμβάσεις ή συμβάσεις ορισμένου χρόνου, τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και τα άτομα με αναπηρία). Ειδικότερα, ως συνέπεια της αποκεντρωμένης εφαρμογής, οι ευάλωτες ομάδες ενδέχεται να μην υποστηρίζονται πάντοτε ισότιμα ή επαρκώς.

Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού στις Κάτω Χώρες παρέμεινε σχετικά σταθερό και πολύ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

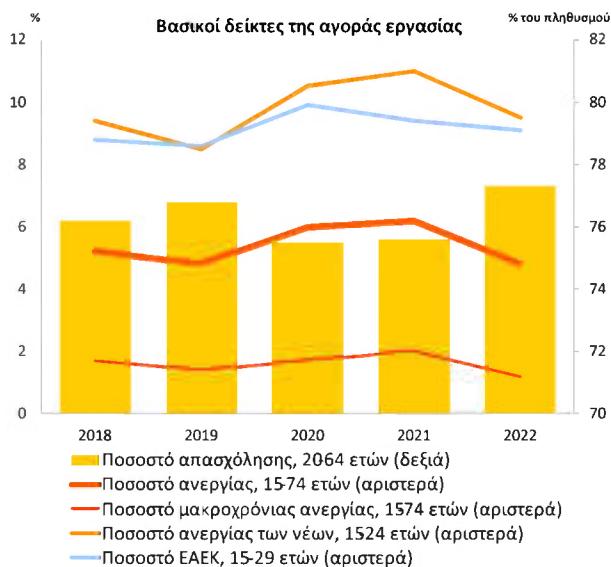
Εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις για συγκεκριμένες ομάδες, όπως τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και τα άτομα με αναπηρία. Το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης αυξήθηκε από 8,3 % το 2020 σε 10,0 % το 2022, ελαφρώς πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (9,1 %). Τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας πλήττονται ιδιαίτερα, με ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης της τάξης του 41,2 %.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως της απουσίας δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **οι Κάτω Χώρες δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Αυστρία

Η Αυστρία σημείωσε ισχυρή ανάκαμψη της αγοράς εργασίας παρά τις ενδείξεις οικονομικής επιβράδυνσης. Το 2022 το ποσοστό απασχόλησης της τάξης του 77,3 % κατέγραψε «επίδοση στον μέσο όρο», μετά από βελτίωση, αλλά παρέμεινε στο επίπεδο αυτό και το δεύτερο τρίμηνο του 2023, μετά τη στασιμότητα της αύξησης του ΑΕΠ το τέταρτο τρίμηνο του 2022. Τόσο το ποσοστό ανεργίας όσο και η οικεία συνιστώσα

μακροχρόνιας ανεργίας μειώθηκαν απότομα (σε 4,5 % και 1,2 %, αντίστοιχα), παρουσιάζοντας «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Στο πλαίσιο αυτό, το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) μειώθηκε περαιτέρω στο 9,1 % το 2022. Μολονότι το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων μειώθηκε στις 7,8 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, διατηρώντας «επίδοση στον μέσο όρο», η Αυστρία κατέγραψε ένα από τα υψηλότερα ποσοστά μερικής απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ, της τάξης του 50,3 % το 2022, και ένα από τα μεγαλύτερα και διευρυνόμενα χάσματα μεταξύ των φύλων στον τομέα αυτόν (39,7 εκατοστιαίες μονάδες). Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας μειώθηκε σημαντικά (κατά 5,5 εκατοστιαίες μονάδες) στο 23 % το 2022 (έναντι 35,9 % στην ΕΕ) και τώρα χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Αυτό το χαμηλό ποσοστό και η περιορισμένη προσφορά υψηλής ποιότητας και οικονομικά προσιτής παιδικής φροντίδας μπορεί να είναι δυνητικά επιζήμια για τις μακροπρόθεσμες μαθησιακές προοπτικές των παιδιών και παραμένει σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στο υψηλό ποσοστό μερικής απασχόλησης των γυναικών. Τέλος, το πραγματικό κατά κεφαλήν ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) ήταν χαμηλότερο από το επίπεδο του 2008 (97,9 % το 2021) και σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (109,9). Μολονότι ανακάμπτει ελαφρώς από τη μείωση κατά την περίοδο της κρίσης λόγω COVID το 2020, το κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ παρουσιάζει επίδοση «κακή, αλλά βελτιούμενη».

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[edat_lfse_20](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

Η Αυστρία εξακολουθεί να έχει καλές επιδόσεις στον τομέα των δεξιοτήτων και της κατάρτισης, αλλά συνεχίζονται οι προκλήσεις για τα άτομα με χαμηλή ειδικευση και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες ήταν υψηλό (63,3 %) το 2021, με «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» (54 % στην ΕΕ). Ωστόσο, οι δεξιότητες που απαιτούνται για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση θα μπορούσαν να προωθηθούν περαιτέρω προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι σχετικές ελλείψεις. Παρόλο που το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ήταν 8,4 % το 2022 και, ως εκ τούτου, αντιστοιχούσε σε «επίδοση στον μέσο όρο», περίπου το 45 % των μακροχρόνια ανέργων ολοκλήρωσαν μόνο την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Αυστρία. Η βελτίωση των βασικών δεξιοτήτων των μειονεκτούντων ατόμων μπορεί να απελευθερώσει το δυναμικό τους και να βελτιώσει τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας. Το 2021 το 23,6 % των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, ηλικίας 25-64 ετών, είχαν μόνο κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και η συμμετοχή στην εκπαίδευση των ατόμων ηλικίας 15-19 ετών που δεν γεννήθηκαν στην Αυστρία ανερχόταν στο 61,2 % το 2020, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τους γηγενείς (80,7 %).

Η Αυστρία παρουσιάζει σχετικά καλές επιδόσεις στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της ένταξης. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) είναι σταθερό, στο 17,5 % το 2022, και ο δείκτης AROPE για τα παιδιά μειώθηκε στο 21,6 %. Ωστόσο, η σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση αυξήθηκε κατά 0,5 εκατοστιαίες μονάδες στο 2,3 % το 2022 και το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο νομισματικής φτώχειας (14,8 %) παρέμεινε πάνω από τα προ της πανδημίας επίπεδα. Ο έντονος αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας (41,2 % το 2022 έναντι 35,3 % στην ΕΕ) και το χαμηλό επίπεδο των μη ικανοποιούμενων αναγκών ιατρικής περίθαλψης κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων εξακολουθούν να καταγράφουν «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο».

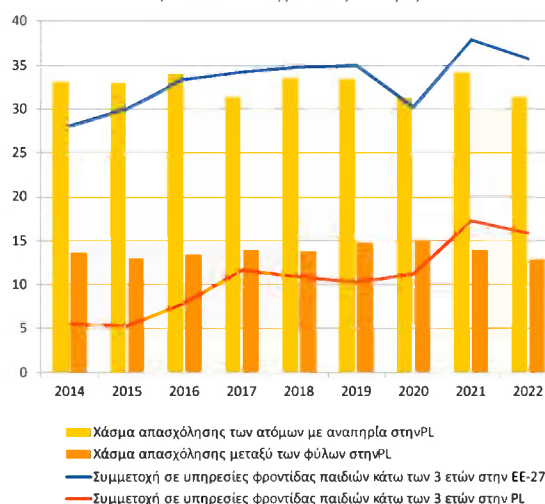
Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 1 δείκτη που φέρει την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», η Αυστρία **δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Πολωνία

Η πολωνική αγορά εργασίας παρουσιάζει γενικά καλές επιδόσεις, αλλά οι γυναίκες και τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις. Τόσο το ποσοστό απασχόλησης όσο και το ποσοστό ανεργίας έχουν φθάσει σε καλύτερα επίπεδα σε σχέση με πριν από την πανδημία και κατέγραψαν τις καλύτερες επιδόσεις για τις τελευταίες τρεις δεκαετίες. Με ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας στην ΕΕ (2,9 %) το 2022, η Πολωνία είναι χώρα με «βέλτιστη επίδοση», ενώ το οικείο ποσοστό απασχόλησης (76,7 %) αντιστοιχεί σε «επίδοση στον μέσο όρο» (έναντι 74,6 % στην ΕΕ). Ταυτόχρονα, οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού είναι εμφανείς και επιδεινώνονται από τη μείωση του ενεργού πληθυσμού και τη χαμηλότερη συμμετοχή ορισμένων πληθυσμιακών ομάδων στην αγορά εργασίας.

Το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», ανερχόμενο στις 12,9 εκατοστιαίες μονάδες (έναντι 10,7 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ) το 2022 και βελτιώνεται με αργούς ρυθμούς. Ένας από τους κύριους λόγους για την οικονομική αδράνεια των γυναικών είναι οι ευθύνες φροντίδας παιδιών και ατόμων που χρήζουν μακροχρόνιας φροντίδας. Αυτό αντικατοπτρίζεται στο ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών που συμμετέχουν σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (μόλις 15,9 %), το οποίο χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», καθώς παραμένει πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (35,7 %) και, επίσης, επιδεινώθηκε ελαφρώς το 2022, αποκλίνοντας από την ανοδική τάση που κατέγραφε από το 2019. Αυτό το χαμηλό ποσοστό, σε συνδυασμό με τις προκλήσεις που αφορούν την ποιότητα, μπορεί δυνητικά να αποβεί επιζήμιο για τις μακροπρόθεσμες μαθησιακές προοπτικές των παιδιών και για τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Στους άλλους παράγοντες που παρεμποδίζουν τον συντελεστή απασχόλησης συγκαταλέγεται η χαμηλή συχνότητα μερικής απασχόλησης στην Πολωνία, σε σχέση με τη σχετικά χαμηλή, σε σχέση με την ΕΕ, ηλικία συνταξιοδότησης των γυναικών. Η υψηλότερη συμμετοχή των γυναικών από τους άνδρες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση επηρεάζει επίσης τον συντελεστή τους απασχόλησης, με ευεργετικά αποτελέσματα μακροπρόθεσμα. Τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, κάτι που μπορεί να αποτελέσει έναν ακόμα λόγο οικονομικής αδράνειας²⁸⁴. Παρά τη μείωση που σημειώθηκε το 2022 σε σύγκριση με το 2021 (31,3 εκατοστιαίες μονάδες έναντι 34,2 εκατοστιαίων μονάδων), το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία δεν μειώθηκε αρκετά γρήγορα και παραμένει σημαντικά υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (21,4 εκατοστιαίες μονάδες), με αποτέλεσμα ο δείκτης να χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «ν δοθεί προσοχή».

Χάσματα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία και μεταξύ των φύλων και ποσοστό παιδιών ηλικίας <3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας την περίοδο 2014-2022 (σε εκατοστιαίες μονάδες και ως %)

Πηγή: Eurostat [tepsr_sp200], [tesem060], [tepsr_sp210], EU-SILC.

284

ΟΟΣΑ, *Regional Economic Inactivity Trends in Poland* (Τάσεις περιφερειακής οικονομικής αδράνειας στην Πολωνία), OECD Reviews on Local Job Creation (Αξιολογήσεις του ΟΟΣΑ σχετικά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, 2021.

Η Πολωνία παρουσιάζει ορισμένες καλές εξελίξεις όσον αφορά τους νέους στην εκπαίδευση, αλλά το επίπεδο των ψηφιακών δεξιοτήτων παραμένει πολύ χαμηλό. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες ανέρχεται στο 42,9 % στην Πολωνία, σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 % το 2021) και συνιστά «κρίσιμη κατάσταση». Η ενίσχυση της απόκτησης ψηφιακών δεξιοτήτων μπορεί να υποστηρίξει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Αντιθέτως, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι μόλις το ήμισυ του ποσοστού στην ΕΕ (4,8 % έναντι 9,6 %) και η Πολωνία έχει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» όσον αφορά το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ).

Η κοινωνική κατάσταση είναι σχετικά καλή στην Πολωνία. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (15,9 %) και η εισοδηματική ανισότητα (λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος, στο 3,9 %) διατηρούν «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (21,6 % και 4,7 %, αντίστοιχα). Αυτό θα μπορούσε να οφείλεται, τουλάχιστον εν μέρει, στον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας, ο οποίος καταγράφει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» (μείωση κατά 38,6 % του ποσοστού κινδύνου φτώχειας έναντι 35,3 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ).

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 4 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Πολωνία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Πορτογαλία

Η αποτελεσματικότητα του πορτογαλικού συστήματος κοινωνικής προστασίας όσον αφορά την άμβλυνση των κινδύνων φτώχειας και τη μείωση των εισοδηματικών ανισοτήτων έχει αυξηθεί. Σημαντικές βελτιώσεις καταγράφηκαν όσον αφορά το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού

αποκλεισμού (AROPE) και τον λόγο

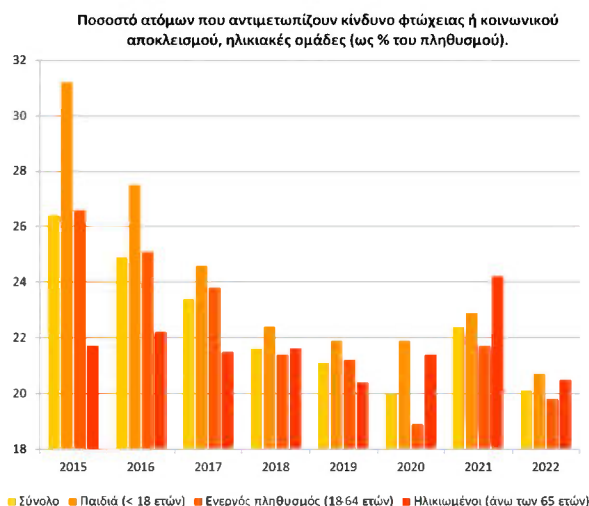
πεμπτημορίων εισοδήματος, αντισταθμίζοντας την επιδείνωση του 2021, καθώς και οι δύο δείκτες καταγράφουν πλέον «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο».

Το ποσοστό των ατόμων AROPE μειώθηκε κατά 2,3 εκατοστιαίες μονάδες από το 2021 και επανήλθε κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2022 (20,1 % έναντι 21,6 %), ενώ ο λόγος πεμπτημορίων

εισοδήματος παραμένει ελαφρώς πάνω από τον

μέσο όρο της ΕΕ (5,1 έναντι 4,7). Ωστόσο, το ποσοστό

των ατόμων AROPE παραμένει πολύ υψηλό στις Αζόρες και τη Μαδέρα (30,3 % και 30,2 %, αντίστοιχα) και εξακολουθεί να αυξάνεται, κάτι που καταδεικνύει αυξανόμενες ανισότητες μεταξύ της ηπειρωτικής Πορτογαλίας και των εξόχως απόκεντρων περιοχών της. Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας αυξήθηκε κατά 3,7 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 (περισσότερο από ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος), και ο δείκτης μετακινήθηκε από την κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση» στην κατηγορία «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη»²⁸⁵. Παρά την πρόσφατη αυτήν εξέλιξη, οι επιδόσεις της Πορτογαλίας σ' αυτόν τον δείκτη εξακολουθούν να υστερούν πολύ σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ (23,7 % έναντι 35,3 %) και δεν έχουν ακόμη ανακάμψει στα προ της πανδημίας επίπεδα.

Πηγή: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

²⁸⁵ Διακοπή στη χρονολογική σειρά το 2022.

Η Πορτογαλία παρουσιάζει βελτίωση όσον αφορά την εκπαίδευση και τις δεξιότητες. Οι περισσότεροι δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων σ' αυτόν τον τομέα κατέγραψαν «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» το 2022. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση αυξήθηκε οριακά μεταξύ του 2021 και του 2022 (0,1 εκατοστιαία μονάδα) και εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» μετά από σημαντικές μειώσεις κατά την τελευταία πενταετία. Το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες ήταν 55,3 % το 2021 (έναντι 53,9 % στην ΕΕ) και, επομένως, αντιστοιχεί σε «επίδοση στον μέσο όρο». Η διασφάλιση της βιωσιμότητας αυτών των αποτελεσμάτων μπορεί να βοηθήσει την Πορτογαλία να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στον τομέα των δεξιοτήτων ενόψει των μεταβαλλόμενων αναγκών της αγοράς εργασίας, καθώς και της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

Η πορτογαλική αγορά εργασίας αποδείχθηκε ανθεκτική παρά την επιβράδυνση της οικονομικής ανάκαμψης από την κρίση λόγω COVID-19. Όλοι οι δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στον τομέα των «δίκαιων όρων εργασίας» παραμένουν αμετάβλητοι σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και διατηρούν «επίδοση στον μέσο όρο». Το 2022 τα ποσοστά απασχόλησης και ανεργίας ήταν καλύτερα από τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ (77,5 % έναντι 74,6 % και 6,0 % έναντι 6,2 %, αντίστοιχα), καταγράφοντας βελτίωση ελαφρώς πάνω από τον μέσο όρο σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Μετά από αύξηση από το 2,3 % στο 2,9 % μεταξύ του 2020 και του 2021, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας βελτιώθηκε ελαφρώς το 2022 (2,7 %).

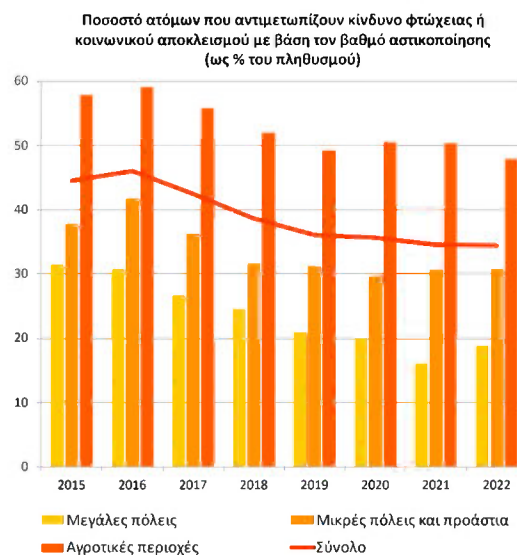
Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως της απουσίας δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Πορτογαλία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Ρουμανία

Παρά τη σημαντική πρόοδο, οι κίνδυνοι φτώχειας στη Ρουμανία είναι σταθερά υψηλοί, ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες και στις αγροτικές περιοχές. Μολονότι το ποσοστό AROPE μειώθηκε

από το 2015, από 44,5 % σε 34,4 % το 2022, παραμένει σημαντικά πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (21,6 %) και το ίδιο ισχύει και για το ποσοστό AROPE που αφορά τα παιδιά. Τα εν λόγω ποσοστά και ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας παρουσιάζουν «κρίσιμη κατάσταση». Οι κίνδυνοι φτώχειας αφορούν το 41,5 % του συνόλου των παιδιών και δεν καταγράφεται βελτίωση σε σύγκριση με το 2021.

Το σύστημα κοινωνικής προστασίας παρουσίασε περιορισμένη αποτελεσματικότητα, καθώς οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (εκτός των συντάξεων) είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της φτώχειας μόνο κατά 16,5 % (έναντι 35,3 % στην ΕΕ). Παρόλο που ο λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος μειώθηκε σημαντικά περισσότερο από ό,τι στα περισσότερα άλλα κράτη μέλη μεταξύ του 2021 και του 2022 (από 7,14 στο 6,0), παραμένει μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, ανήλθαν στο 4,9 % το 2022 και χαρακτηρίζονται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Οι ευάλωτες ομάδες, τα άτομα που ζουν σε αγροτικές περιοχές και οι περιθωριοποιημένες κοινότητες, όπως οι Ρομά, αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε βασικές και κοινωνικές υπηρεσίες.

Πηγή: Eurostat, EU-SILC [ilc_peps13n].

Οι συνεχιζόμενες προκλήσεις στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων θέτουν σε κίνδυνο τη βιώσιμη κοινωνικοοικονομική σύγκλιση. Οι δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με τη δημιουργία δεξιοτήτων εξακολουθούν να εμφανίζουν «κρίσιμη κατάσταση». Ειδικότερα, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (15,6 %) είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ και δεν παρουσιάζει σαφή βελτίωση τα τελευταία χρόνια, έναντι μιας πτωτικής τάσης στην ΕΕ. Παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις, το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας παρουσιάζει σταθερά «κρίσιμη κατάσταση» και παραμένει μεταξύ των χαμηλότερων το 2022 (12,3 % έναντι 35,7 % στην ΕΕ). Αυτό το χαμηλό ποσοστό, σε συνδυασμό με προκλήσεις που αφορούν την ποιότητα, μπορεί δυνητικά να αποβεί επιζήμιο για τις μακροπρόθεσμες μαθησιακές προοπτικές, αλλά και για τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Τα άτομα με τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες αντιπροσώπευαν το 27,8 % του ενήλικου πληθυσμού το 2021, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 %), το οποίο υποδεικνύει «κρίσιμη κατάσταση». Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη διασφάλιση αναπτυξιακού δυναμικού χωρίς αποκλεισμούς, υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας, της προσβασιμότητας και της συνάφειας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας, καθώς και για τόνωση της απόκτησης δεξιοτήτων με έμφαση στις μειονεκτούσες ομάδες, υπό το πρίσμα των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, της διττής μετάβασης και των δημογραφικών προκλήσεων.

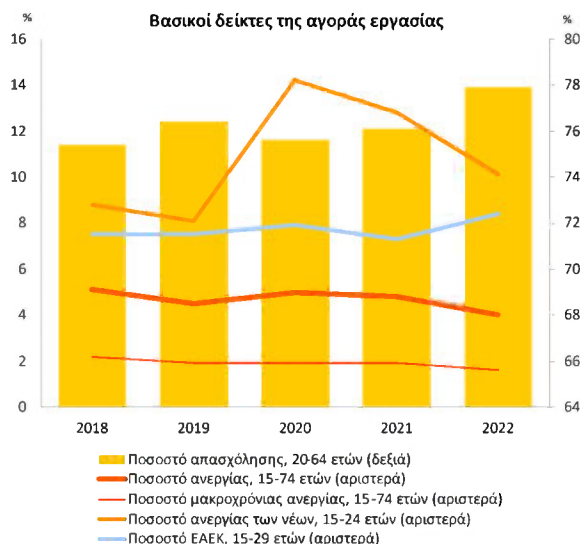
Η αγορά εργασίας επέδειξε ανθεκτικότητα απέναντι στην κρίση λόγω COVID-19, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Το 2022 το ποσοστό απασχόλησης εξακολουθούσε να είναι πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (68,5 % έναντι 74,6 %) και παρέμεινε σε «κρίσιμη κατάσταση», αντικατοπτρίζοντας εν μέρει τις έντονες διαφορές στα αποτελέσματα των πληθυσμιακών ομάδων όσον αφορά την αγορά εργασίας. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας αυξήθηκε (κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες, στο 2,2 %), σε αντίθεση με μια τάση βελτίωσης στην ΕΕ, και ο εν λόγω δείκτης χαρακτηρίζεται τώρα με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή». Το ποσοστό των νέων ΕΕΑΚ μειώθηκε στο 19,8 % (ποσοστό που εξακολουθεί να είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ), παραμένοντας σε «κρίσιμη κατάσταση» λόγω του αργού ρυθμού βελτίωσης. Στη θετική πλευρά, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων, το οποίο χαρακτηριζόταν ως «κρίσιμη κατάσταση», προσέγγισε τον μέσο όρο της ΕΕ το 2020 και το 2021 και, με 18,6 εκατοστιαίες μονάδες το 2022, θεωρείται πλέον ότι συνιστά «κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη». Ομοίως, το χάσμα απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία μειώθηκε το 2022 (κατά 0,6 εκατοστιαίες μονάδες), μετακινούμενο από την κατηγορία «κρίσιμη κατάσταση» στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή».

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 11 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Ρουμανία θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση εξαιτίας των οποίων απαιτείται περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Σλοβενία

Η Σλοβενία γνώρισε ισχυρή ανάκαμψη της αγοράς εργασίας μετά την πανδημία COVID-19.

Το 2022 τα ποσοστά απασχόλησης, ανεργίας και μακροχρόνιας ανεργίας συνέχισαν να βελτιώνονται σύμφωνα με τη συνολική τάση στην ΕΕ και έφθασαν σε ιστορικά υψηλά και, για την ανεργία, σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα (77,9 %, 4 % και 1,6 %, αντίστοιχα). Όλοι αυτοί οι δείκτες της αγοράς εργασίας κατέγραψαν «επίδοση στον μέσο όρο» ή «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο». Ωστόσο, διαρθρωτικοί παράγοντες, όπως η ταχεία γήρανση του πληθυσμού και οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, ενέχουν κίνδυνο επιδείνωσης των υφιστάμενων ελλείψεων εργατικού δυναμικού.

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[edat_lfse_20](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

Η Σλοβενία αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις που σχετίζονται με το οικείο σύστημα

εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως σε σχέση με τις ψηφιακές δεξιότητες. Το 2021 το 49,7 % των ενηλίκων διέθεταν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό που είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (53,9 %) και αντιστοιχεί στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή», ιδίως δεδομένου του στόχου υποστήριξης της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση αυξήθηκε κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες, έναντι μιας βελτιούμενης τάσης στα περισσότερα κράτη μέλη. Αυτό οδήγησε σε επιδείνωση της κατάταξης από «βέλτιστη επίδοση» σε επίδοση «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή», μολονότι η Σλοβενία εξακολουθεί να έχει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά στην ΕΕ. Κατ' αναλογία, παρόλο που το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) αυξήθηκε επίσης (κατά 1,1 εκατοστιαία μονάδα), στο 8,4 % το 2022, παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (11,7 %) και αντιστοιχεί επίσης σε επίδοση «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή».

Η Σλοβενία διαθέτει γενικά εύρυθμο σύστημα κοινωνικής προστασίας. Σχεδόν όλοι οι δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στον τομέα της «κοινωνικής προστασίας και ένταξης» καταγράφουν «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» ή αναδεικνύουν τη Σλοβενία ως χώρα με «βέλτιστη επίδοση» το 2022. Όπως και τα προηγούμενα έτη, η Σλοβενία είχε ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά του πληθυσμού και των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (13,3 % και 10,3 %, αντίστοιχα). Ωστόσο, ορισμένες ευάλωτες ομάδες, ιδίως οι γυναίκες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, οι άνεργες, οι ηλικιωμένες γυναίκες και τα άτομα με αναπηρία, αντιμετωπίζουν πολύ μεγαλύτερους κινδύνους φτώχειας, κάτι που δικαιολογεί περαιτέρω προσπάθειες πολιτικής που στοχεύουν σε αυτές τις ομάδες. Παρότι η Σλοβενία είχε σχετικά υψηλό («επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο») αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας κατά τα προηγούμενα έτη, το 2022 ο αντίκτυπος αυτός μειώθηκε πολύ περισσότερο από ό,τι στα περισσότερα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα ο δείκτης να χαρακτηρίζεται πλέον με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή»²⁸⁶. Ειδικότερα, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις είναι λιγότερο αποτελεσματικές όσον αφορά τη μείωση του κινδύνου φτώχειας για τους ηλικιωμένους (65 ετών και άνω), ενώ οι γυναίκες ηλικίας 75 ετών και άνω καταγράφουν ποσοστό AROPE σχεδόν διπλάσιο (26,1 %) το 2022 σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό. Τέλος, οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, παρέμειναν σε σχετικά υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (2,2 %), παρά τη σημαντική βελτίωση από το 4,8 % το 2021 στο 3,7 % το 2022.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 2 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Σλοβενία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

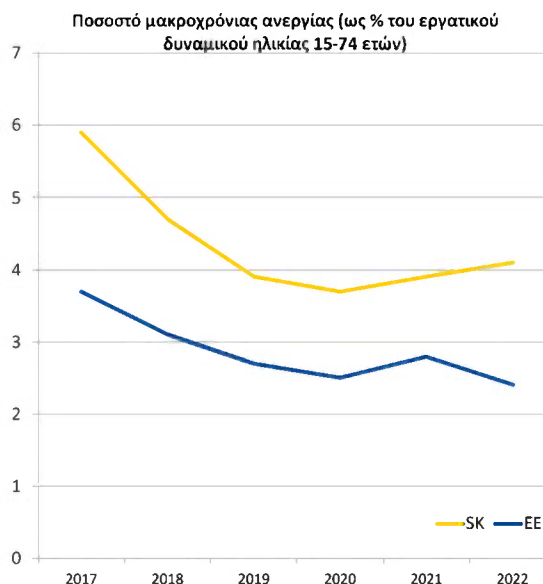
²⁸⁶ Διακοπή στη χρονολογική σειρά το 2022.

Σλοβακία

Η αγορά εργασίας στη Σλοβακία παρουσιάζει γενικά καλές επιδόσεις, αλλά η μακροχρόνια ανεργία εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση.

Μετά από ισχυρή ανάκαμψη από την κρίση λόγω COVID-19, το ποσοστό απασχόλησης ανήλθε στο πρωτοφανές ποσοστό του 76,7 % και το ποσοστό ανεργίας έφτασε στο 6,1 % το 2022 (ποσοστά καλύτερα από τους μέσους όρους της ΕΕ, 74,6 % και 6,2 % αντίστοιχα).

Το ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) βελτιώθηκε επίσης, μειούμενο από το 14,2 % το 2021 στο 12,3 % το 2022. Ωστόσο, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας θεωρείται ότι συνιστά «κρίσιμη κατάσταση», καθώς επιδεινώθηκε από 3,9 % το 2021 σε 4,1 % το 2022 (έναντι 2,4 % στην ΕΕ). Επίσης, παρατηρούνται μεγάλες περιφερειακές ανισότητες μεταξύ των δυτικών και των ανατολικών περιφερειών.

Πηγή: Eurostat [[une_ltu_a](#)], ΕΕΑ της ΕΕ.

Η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα είναι ανεπαρκής και συνιστά «κρίσιμη κατάσταση». Το 2022 η Σλοβακία είχε το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών στην ΕΕ σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (2,3 % έναντι 35,7 % στην ΕΕ). Η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα των παιδιών ηλικίας άνω των 3 ετών παραμένει επίσης μία από τις χαμηλότερες στην ΕΕ (77,4 % έναντι 91,8 % στην ΕΕ το 2021), με ποσοστό μόλις 33 % μεταξύ των παιδιών Ρομά (μολονότι βελτιώθηκε από το επίπεδο του 27 % το 2016). Από την άλλη πλευρά, η Σλοβακία καταγράφει «επίδοση στον μέσο όρο» όσον αφορά τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση και το ποσοστό των ενηλίκων που διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες.

Η Σλοβακία αντιμετωπίζει χαμηλούς συνολικούς κινδύνους φτώχειας και συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά την εισοδηματική ανισότητα, αλλά οι κίνδυνοι φτώχειας για τα παιδιά θεωρείται ότι συνιστούν κατάσταση στην οποία πρέπει «να δοθεί προσοχή». Η Σλοβακία αντιμετωπίζει μεγάλες περιφερειακές ανισότητες, καθώς το ανατολικό τμήμα της χώρας αντιμετωπίζει βαθύτερα επίπεδα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η χώρα διαθέτει έναν από τους μεγαλύτερους πληθυσμούς Ρομά στην ΕΕ και χιλιάδες άνθρωποι ζουν σε απομονωμένες περιοχές χωρίς πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Ως αποτέλεσμα της απότομης αύξησής του το 2022 (στο 24,7 % από το 19,7 % το 2021), το ποσοστό AROPE για τα παιδιά κατατάσσεται στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή», παρουσιάζοντας επιδείνωση επί δύο διαδοχικά έτη. Το ίδιο ισχύει και για τον αντίκτυπο των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας²⁸⁷.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 4 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Σλοβακία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

²⁸⁷ Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει διακοπή στη σειρά το 2022.

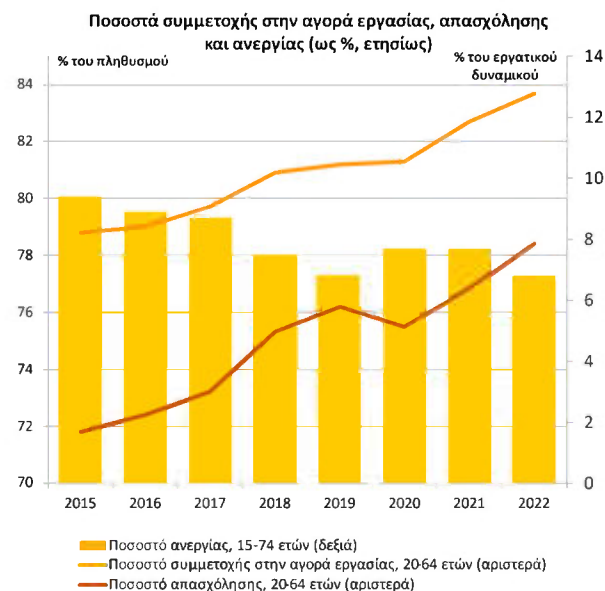
Φινλανδία

Η φινλανδική αγορά εργασίας ανέκαμψε γρήγορα από την κρίση λόγω COVID-19 και συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από στενότητα.

Η Φινλανδία εξακολουθεί να έχει επιδόσεις σύμφωνα με τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τους δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στον τομέα των «δίκαιων όρων εργασίας». Το 2022 τα ποσοστά απασχόλησης και μακροχρόνιας ανεργίας βελτιώθηκαν και ήταν καλύτερα από τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ (78,4 % έναντι 74,6 % και 1,5 % έναντι 2,4 %, αντίστοιχα) εν μέσω στενότητας στην αγορά εργασίας. Η Φινλανδία είχε ένα από τα μικρότερα χάσματα απασχόλησης μεταξύ των φύλων στην ΕΕ το 2022 (1,2 έναντι 10,7 εκατοστιαίων μονάδων στην ΕΕ) και παραμένει μεταξύ των χωρών με τη «βέλτιστη επίδοση».

Το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά επιδεινώθηκε ελαφρά το 2022 (από 9,2 % σε 9,3 %) σε σύγκριση με μια τάση βελτίωσης στα περισσότερα άλλα κράτη μέλη, κατάσταση που χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή».

Η Φινλανδία εξακολουθεί να έχει καλές επιδόσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων. Το 2021 το 79 % του ενήλικου πληθυσμού διέθετε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό που συγκαταλεγόταν μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ήταν 8,4 % το 2022 (έναντι 9,6 % στην ΕΕ) και δεν επιδεινώθηκε σημαντικά σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Η προώθηση ευκαιριών μάθησης και απόκτησης δεξιοτήτων σύμφωνα με αυτές τις ισχυρές επιδόσεις μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση του μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού δυναμικού της οικονομίας ενόψει της γήρανσης του πληθυσμού, της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, καθώς και των ελλείψεων ειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε ορισμένους τομείς, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.

Πηγή: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], ΕΕΔ της ΕΕ.

Η Φινλανδία διαθέτει αποτελεσματικό σύστημα κοινωνικής προστασίας χωρίς αποκλεισμούς που παρέχει επαρκή κάλυψη, αλλά περιλαμβάνει επίσης ορισμένες παγίδες όσον αφορά τα κίνητρα και πολυπλοκότητα που αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο μιας συνολικής μεταρρύθμισης. Αυτό αντικατοπτρίζεται στις συνολικά καλές επιδόσεις στους περισσότερους δείκτες του πίνακα κοινωνικών αποτελεσμάτων στο πλαίσιο του τομέα «κοινωνική προστασία και ένταξη», μολονότι οι μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν «κρίσιμη κατάσταση». Ο εν λόγω δείκτης καταγράφει έντονα αυξητική τάση, κατά 2,1 εκατοστιαίες μονάδες, στο 6,5 % το 2022, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (2,6 %). Οι μεγάλοι χρόνοι αναμονής για την πρωτοβάθμια και την εξειδικευμένη περίθαλψη οφείλονται κυρίως στην καθυστέρηση της περίθαλψης λόγω της πανδημίας COVID19 και στις ελλείψεις νοσηλευτικού και ιατρικού προσωπικού. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) αυξήθηκε κατά 2,1 εκατοστιαίες μονάδες το 2022 (στο 16,3 %), ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (24,7 %). Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας παραμένει υψηλός και πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (49,8 % έναντι 35,3 %), παρότι έχει επιδεινωθεί κατά 7,9 εκατοστιαίες μονάδες από το 2021²⁸⁸. Και στις δύο περιπτώσεις, παρατηρείται επιδείνωση από την κατηγορία «βέλτιστη επίδοση» στην κατηγορία «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή»²⁸⁹.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 2 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Φινλανδία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

²⁸⁸ Διακοπή στη χρονολογική σειρά το 2022.

²⁸⁹ Όσον αφορά τους δείκτες AROPE και AROPE για τα παιδιά, υπάρχει διακοπή στη χρονολογική σειρά το 2022.

Σουηδία

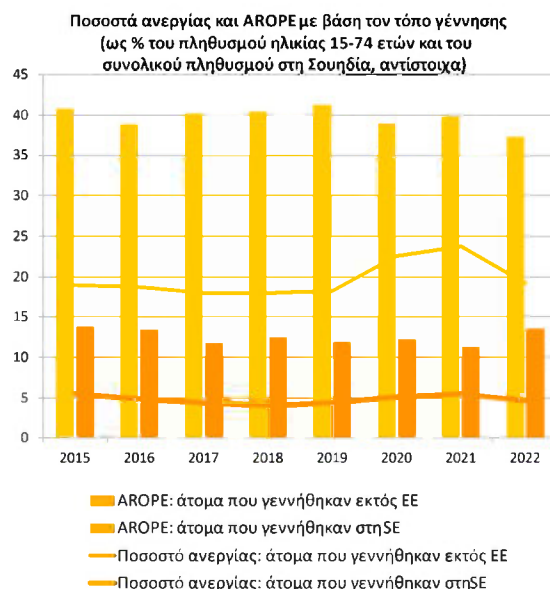
Η σουηδική αγορά εργασίας ανέκαμψε γρήγορα από την κρίση λόγω COVID-19, ωστόσο ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στην ένταξη στην

αγορά εργασίας. Η έντονη αύξηση της απασχόλησης οδήγησε σε πρωτοφανές ποσοστό απασχόλησης της τάξης του 82,2 % το 2022.

Η χώρα έχει επίσης ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ) στην ΕΕ. Ωστόσο, το ποσοστό ανεργίας της τάξης του 7,5 % το 2022 (έναντι 6,2 % στην ΕΕ) παραμένει στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή» και κρύβει μεγάλες διαφορές

μεταξύ των πληθυσμιακών ομάδων, οι οποίες σχετίζονται με τη χώρα γέννησης. Παρόλο που το

ποσοστό ανεργίας των γηγενών ανήλθε στο 4,6 %, τα άτομα που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ είχαν ποσοστό ανεργίας 19,2 %. Επίσης, υπάρχει σημαντική διαφορά στο ποσοστό ανεργίας μεταξύ των φύλων για τα άτομα που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ, το οποίο ανήλθε στο 22,3 % το 2022 για τις γυναίκες και στο 16,7 % για τους άνδρες. Επιπρόσθετα, το χάσμα στην απασχόληση των ατόμων με αναπηρία χαρακτηρίζεται με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», λόγω της απότομης αύξησης κατά 5,8 εκατοστιαίες μονάδες, στις 25,7 εκατοστιαίες μονάδες, το 2022. Το ίδιο έτος, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων διευρύνθηκε και θεωρείται πλέον επίδοση «καλή, αλλά να δοθεί προσοχή».

Πηγή: Eurostat, [lfsq_urgacob], ΕΕΔ της ΕΕ, [ilc_peps06n], EU-SILC.

Οι κίνδυνοι φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού και οι εισοδηματικές ανισότητες έχουν αυξηθεί στη Σουηδία, ενώ άλλα αποτελέσματα στον κοινωνικό τομέα είναι καλά ή στον μέσο όρο. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) αυξήθηκε ελαφρά κατά 1,4 εκατοστιαίες μονάδες, στο 18,6 % το 2022 (έναντι 21,6 % στην ΕΕ), κατάσταση που χαρακτηρίζεται πλέον με την ένδειξη «να δοθεί προσοχή», ενώ είχε καταγράψει «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο» το 2021. Ομοίως, ο λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος αυξήθηκε απότομα από το 4,0 το 2021 στο 4,4 το 2022, το υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ στη Σουηδία (έναντι 4,7 στην ΕΕ), και εμπίπτει επίσης στην κατηγορία «να δοθεί προσοχή». Όπως και στην περίπτωση των αποτελεσμάτων της αγοράς εργασίας, το χάσμα στα ποσοστά AROE μεταξύ των γηγενών (13,5 % το 2022) και των ατόμων που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ (37,3 %) είναι μεγάλο. Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας αντιστοιχεί σε «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», ενώ τα αποτελέσματα που σχετίζονται με την υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης και τις μη ικανοποιούμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, συνιστούν «επίδοση στον μέσο όρο».

Η Σουηδία έχει πολύ καλές επιδόσεις όσον αφορά τις δεξιότητες, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται ανισότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η χώρα διαθέτει «βέλτιστη επίδοση» όσον αφορά το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας. Ωστόσο, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση ή την κατάρτιση (ηλικιακή ομάδα 18-24 ετών) αυξάνεται από το 2020, φθάνοντας στο 8,8 % το 2022. Το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ήταν δύο φορές υψηλότερο (17,3%) μεταξύ των νέων που είχαν γεννηθεί εκτός της ΕΕ σε σχέση με τους νέους που είχαν γεννηθεί εντός αυτής (6,7%). Το ποσοστό του ενήλικου πληθυσμού που διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες καταγράφει σταθερά «επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο», στο 66,5 % το 2021 (έναντι 53,9 % στην ΕΕ), παρέχοντας στήριξη στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ανωτέρω ανάλυσης πρώτου σταδίου και ιδίως 4 δεικτών που φέρουν την ένδειξη «κρίσιμη κατάσταση» ή «να δοθεί προσοχή», **η Σουηδία δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει δυνητικούς κινδύνους για την ανοδική κοινωνική σύγκλιση και, ως εκ τούτου, δεν θα χρειαστεί περαιτέρω ανάλυση σε δεύτερο στάδιο** (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 1.5).

Παράρτημα 1: Πρωταρχικοί στόχοι της ΕΕ και εθνικοί στόχοι για το 2030 ανά κράτος μέλος

	Απασχόληση (%)	Μάθηση ενηλίκων (%)	Μείωση της φτώχειας (AROPE, σε χιλιάδες)
Πρωταρχικός στόχος της ΕΕ	78,0	60,0	– 15 000
Όλα τα κράτη μέλη μαζί	78,5	57,6	– 15 600*
BE	80,0	60,9	-279
BG	79,0	35,4	-787
CZ	82,2	45,0	-120
DK	80,0	60,0	– 30 ⁽¹⁾
DE	83,0	65,0	– 1 200 ⁽²⁾
EST	81,3	52,3	-39
IE	78,2	64,2	-90
EL	71,1	40,0	-860
ES	76,0	60,0	-2815
FR	78,0	65,0	-1100
HR	75,0	55,0	-298
IT	73,0	60,0	-3200
CY	80,0	61,0	-10
LV	80,0	60,0	-95
LT	80,7	53,7	-223
LU	77,6	62,5	-4
HU	85,0	60,0	– 292 ⁽³⁾
MT	84,6	57,6	⁽⁴⁾
NL	82,5	62,0	-163
AT	79,9	62,0	-204
PL	78,3	51,7	-1500
PT	80,0	60,0	-765
RO	74,7	17,4	-2532
SI	79,5	60,0	-9
SK	76,5	50,0	-70
FI	80,0	60,0	-100
SE	82,0	60,0	-15

Σημείωση: (*) Ο συνολικός στόχος μείωσης της φτώχειας για όλα τα κράτη μέλη ισούται τουλάχιστον με 15,6 εκατομμύρια, εξαιρουμένων των κρατών μελών που δεν εκφράζουν τον στόχο τους σε επίπεδο AROPE. (1) Η Δανία εκφράζει τον εθνικό της στόχο για μείωση της φτώχειας ως μείωση του αριθμού των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (VLWI) κατά 30 000. (2) Η Γερμανία εκφράζει τον εθνικό της στόχο για μείωση της φτώχειας ως μείωση του αριθμού των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (VLWI) κατά 1,2 εκατομμύριο χρησιμοποιώντας ως βάση το 2020 αντί του 2019. (3) Η Ουγγαρία εκφράζει τον εθνικό της στόχο για μείωση της φτώχειας ως μείωση του ποσοστού υλικής και κοινωνικής στέρησης των οικογενειών με παιδιά στο 13 % και, κατ' επέκταση, μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) κατά 292 000. (4) Η Μάλτα εκφράζει τον εθνικό της στόχο για μείωση της φτώχειας ως μείωση του ποσοστού AROPE κατά 3,1 εκατοστιαίες μονάδες.

Παράρτημα 2. Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων

1. Η ανάλυση που περιλαμβάνεται στην κοινή έκθεση για την απασχόληση 2024 βασίζεται στους πρωταρχικούς δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο²⁹⁰. Οι πρωταρχικοί δείκτες ανταποκρίνονται στις αρχές της φειδούς, της διαθεσιμότητας, της συγκρισιμότητας και της στατιστικής αξιοπιστίας. Οι δείκτες, που συνδέονται με καθένα από τα τρία κεφάλαια του πυλώνα, είναι οι εξής:

- *Τσες ευκαιρίες*
 - Συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση κατά τους τελευταίους 12 μήνες (ηλικίας 25-64 ετών)
 - Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (% του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών)
 - Ποσοστό ατόμων με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων (% του πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών)
 - Ποσοστό νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (EEAK) (% του πληθυσμού ηλικίας 15-29 ετών)
 - Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (σε εκατοστιαίες μονάδες, πληθυσμός ηλικίας 20-64 ετών)
 - Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20)
- *Δίκαιοι όροι εργασίας*
 - Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών)²⁹¹
 - Ποσοστό ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)
 - Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)
 - Αύξηση του κατά κεφαλήν ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) (2008 = 100)²⁹²

²⁹⁰ Η γνώμη της EMCO και της ΕΚΠ σχετικά με τη συμφωνία που επιτεύχθηκε όσον αφορά τους πρωταρχικούς δείκτες του αναθεωρημένου κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων *εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών στις 14 Ιουνίου 2021.*

²⁹¹ Από το 2021, σύμφωνα με την *έναρξη ισχύος του κανονισμού για τις ολοκληρωμένες ευρωπαϊκές κοινωνικές στατιστικές*, η Eurostat, μέσω των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών των κρατών μελών, συλλέγει στοιχεία για την ΕΕΔ της ΕΕ βάσει αναθεωρημένης μεθοδολογίας. Η αλλαγή αυτή αποσκοπεί στη βελτίωση των στοιχείων για την αγορά εργασίας, αλλά πρέπει να τηρείται κατά την ερμηνεία των μεταβολών στους δείκτες κοντά στον χρόνο της αλλαγής, την 1η Ιανουαρίου 2021. Επιπλέον του ποσοστού των νέων ΕΕΑΚ, επηρεάζονται το ποσοστό ανεργίας, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας και οι πρωταρχικοί δείκτες του χάσματος απασχόλησης μεταξύ των φύλων.

²⁹² Το ΑΔΕΝ υπολογίζεται σε πραγματικούς όρους. Κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας, ο δείκτης αυτός χρησιμοποιεί το «εισόδημα σε μη διορθωμένη μορφή» (δηλαδή χωρίς να συνεκτιμά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος) και παραλείπει την αναφορά στη χρήση μονάδων αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ), οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν στην αρχική έκδοση του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, για λόγους συνέπειας με τους δείκτες που βασίζονται στις στατιστικές EU-SILC.

- *Κοινωνική προστασία και ένταξη*
 - ο Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) (ως % του συνολικού πληθυσμού)²⁹³
 - ο Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) (ως % του πληθυσμού ηλικίας 0-17 ετών)²⁹⁴
 - ο Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εξαιρουμένων των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας²⁹⁵
 - ο Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία (σε εκατοστιαίες μονάδες, ηλικίας 20-64 ετών)²⁹⁶
 - ο Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης (% του συνολικού πληθυσμού)²⁹⁷

²⁹³ Μαζί με τις τρεις συνιστώσες του δείκτη: κίνδυνος φτώχειας, συνολικός πληθυσμός (AROP 0+), σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση, συνολικός πληθυσμός (SMSD 0+) και ποσοστό ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (νοικοκυριά οιονεί ανέργων), ηλικίας 0-64 ετών (OJ 0-64). Το 2021 ο δείκτης AROPE τροποποιήθηκε ενόψει του νέου πρωταρχικού στόχου της ΕΕ για το 2030 σχετικά με τη μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο αυτό, αναθεωρήθηκαν δύο από τις συνιστώσες του δείκτη (η στέρηση και τα νοικοκυριά οιονεί ανέργων). Η συνιστώσα «Σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση» αντικαθιστά τη συνιστώσα «Σοβαρή υλική στέρηση». Η ηλικιακή ομάδα αναφοράς για τα νοικοκυριά οιονεί ανέργων άλλαξε από τα 0-59 στα 0-64 έτη. Για όλους τους δείκτες που εξαρτώνται από το εισόδημα στις στατιστικές EU-SILC, η περίοδος αναφοράς του εισοδήματος ορίζεται ως περίοδος 12 μηνών. Ως εκ τούτου, οι μεταβλητές εισοδήματος που περιλαμβάνονται στον υπολογισμό των δεικτών AROP και QJ αναφέρονται στο ημερολογιακό έτος πριν από το έτος της έρευνας, εκτός από την Ιρλανδία (12 μήνες πριν από την απάντηση στην έρευνα). Ο δείκτης σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης δεν περιλαμβάνει μεταβλητή εισοδήματος στους υπολογισμούς του· επομένως, όλες οι μεταβλητές των στατιστικών EU-SILC που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη αφορούν το έτος έρευνας.

²⁹⁴ Μαζί με τις τρεις συνιστώσες του δείκτη: κίνδυνος φτώχειας, παιδιά (AROP 0-17), σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση, παιδιά (SMSD 0-17) και ποσοστό ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (νοικοκυριά οιονεί ανέργων), παιδιά (QJ 0-17). Το SMSD για παιδιά είναι τροποποιημένη έκδοση του SMSD για το σύνολο του πληθυσμού, το οποίο δίνει μικρότερο βάρος στα στοιχεία των ενηλίκων, ώστε να αποφευχθεί η υπερβολική ευαισθησία του δείκτη των παιδιών όσον αφορά τις στέρησεις των ενηλίκων. Τα έτη αναφοράς είναι τα ίδια με εκείνα των δεικτών για τον συνολικό πληθυσμό. Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας (% της μείωσης του AROP)

²⁹⁵ Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως η ποσοστιαία μείωση, για τον συνολικό πληθυσμό, του ποσοστού κινδύνου φτώχειας (AROP) ύστερα από σύγκριση με το ποσοστό πριν από τις νομισματικές μεταβιβάσεις (εκτός των συντάξεων). Δεν περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, οι μεταβιβάσεις σε είδος που σχετίζονται με την υγειονομική περίθαλψη.

²⁹⁶ Ο δείκτης σχετικά με το χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία υπολογίζεται επί του παρόντος από τις στατιστικές EU-SILC και βασίζεται στην κατάσταση αναπηρίας, όπως προκύπτει από τον παγκόσμιο δείκτη περιορισμού δραστηριοτήτων (Global Activity Limitation Index, GALI). Τα άτομα που απαντούν στην έρευνα απαντούν στις ακόλουθες ερωτήσεις: 1) «Περιορίζετε στις συνήθειες δραστηριότητες λόγω προβλήματος υγείας; Θα λέγατε ότι ... περιορίζετε σοβαρά· περιορίζετε, αλλά όχι σοβαρά· ή δεν περιορίζετε καθόλου;» Εάν η απάντηση στην ερώτηση 1) είναι «Περιορίζομαι σοβαρά» ή «Περιορίζομαι, αλλά όχι σοβαρά», τα άτομα που απαντούν στην έρευνα απαντούν στη συνέχεια στην ερώτηση 2) «Έχετε περιοριστεί για τους 6 τουλάχιστον τελευταίους μήνες; Ναι ή όχι;». Ένα άτομο θεωρείται άτομο με αναπηρία εάν η απάντηση στη δεύτερη ερώτηση είναι «Ναι». Σύμφωνα με τους υπολογισμούς βάσει των στατιστικών EU-SILC, το έτος 2022 παρατηρείται συσχέτιση μεταξύ της επικράτησης της αναπηρίας βάσει της έννοιας του δείκτη GALI και του χάσματος απασχόλησης ατόμων με αναπηρία που βασίζεται σ' αυτήν την έννοια σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ (συντελεστής συσχέτισης Pearson = - 0,5).

²⁹⁷ Ο δείκτης υπολογίζει μόνο το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά στα οποία οι συνολικές δαπάνες στέγασης αντιπροσωπεύουν ποσοστό άνω του 40 % του διαθέσιμου εισοδήματος (μη συνυπολογιζόμενων των επιδομάτων στέγασης για αμφότερα τα ποσά). Στο έγγραφο [Methodological Guidelines and Description of EU-SILC variables \(version April 2020\)](#) [Μεθοδολογικές κατευθυντήριες γραμμές και περιγραφή των μεταβλητών των στατιστικών EU-SILC (έκδοση Απριλίου 2020)], τα επιδόματα (στα οποία περιλαμβάνονται μόνον οι παροχές με βάση τους πόρους) περιγράφονται ως επιδόματα που περιλαμβάνουν τις παροχές ενοικίου και τις παροχές προς τους ιδιοκατοίκους, μη συμπεριλαμβανομένων ωστόσο των φορολογικών ελαφρύνσεων και των μεταβιβάσεων κεφαλαίου. Στο έγγραφο αυτό, οι δαπάνες στέγασης ορίζονται ως μηνιαίες και πραγματικές δαπάνες που καταβάλλονται και συνδέονται με το δικαίωμα του νοικοκυριού να ζει στο κατάλυμα. Περιλαμβάνουν διαρθρωτική ασφάλιση (για τους ενοικιαστές: εάν καταβάλλεται), υπηρεσίες και τέλη (απομάκρυνση λυμάτων, αποκομιδή απορριμμάτων κ.λπ.: υποχρεωτική για τους ιδιοκτήτες, για τους ενοικιαστές, εάν καταβάλλονται), τακτική συντήρηση και επισκευές, φόρους (για τον ενοικιαστή: στην κατοικία, κατά περίπτωση) και το κόστος των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (υδροδότηση, ηλεκτρικό ρεύμα, αέριο και θέρμανση). Για τους ιδιοκτήτες που αποπληρώνουν ενυπόθηκο δάνειο, περιλαμβάνονται οι σχετικές πληρωμές τόκων (αφαιρούνται τυχόν φορολογικές ελαφρύνσεις, αλλά δεν αφαιρούνται τα επιδόματα στέγασης). Για τους ενοικιαστές σε αγοραία τιμή ή σε μειωμένη τιμή, περιλαμβάνεται επίσης το μίσθωμα. Για τους ενοικιαστές με δωρεάν μίσθωση, τα επιδόματα στέγασης δεν θα πρέπει να αφαιρούνται από τις συνολικές δαπάνες στέγασης.

- ο Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (% του πληθυσμού ηλικίας 0-3 ετών)
- ο Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων (% του πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω)²⁹⁸

i) Η γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO) και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) υποδεικνύει περαιτέρω ενέργειες για την πλήρη εφαρμογή του αναθεωρημένου κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων²⁹⁹. Ο πρωταρχικός δείκτης «Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία» χρησιμοποιεί προσωρινά τις στατιστικές EU-SILC ως στατιστική πηγή, αλλά από το 2022 αναμένεται να χρησιμοποιεί στοιχεία από την ΕΕΔ της ΕΕ για τη βελτίωση της ακρίβειας, παρέχοντας στοιχεία το 2023. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένης της Eurostat, συνεχίζουν να παρακολουθούν την ποιότητα του δείκτη και να τον επανεξετάζουν, εφόσον είναι διαθέσιμα στοιχεία που βασίζονται στην ΕΕΔ, και θα στηρίξουν περαιτέρω ενέργειες για τη βελτίωση της συγκρισιμότητας μεταξύ των χωρών και τη διερεύνηση της ανάπτυξης πρόσθετων δεικτών στον τομέα αυτόν. Ο πρωταρχικός δείκτης «Συμμετοχή ενηλίκων στη μάθηση κατά τους τελευταίους 12 μήνες» αναμένεται να χρησιμοποιεί επίσης την ΕΕΔ της ΕΕ από το 2022 και μετά, αφού προηγουμένως συλλεχθούν τα στοιχεία για τον δείκτη μόνο μέσω της έρευνας για την εκπαίδευση ενηλίκων (με τελευταία έκδοση το 2016). Διενεργείται διεξοδική ανάλυση των στοιχείων από τις δύο έρευνες για να διασφαλιστούν η καλή ποιότητα και η συγκρισιμότητά τους. Η δημοσίευση της πρώτης ημερομηνίας μάθησης ενηλίκων από την ΕΕΔ (12μηνη περίοδος αναφοράς) αναμένεται την άνοιξη του 2024. Για να εξασφαλιστεί η παρακολούθηση των κατευθυντήριων γραμμών 6 και 7 για την απασχόληση, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, στην παρούσα κοινή έκθεση για την απασχόληση χρησιμοποιείται κατ' εξαίρεση ο δείκτης σχετικά με τη συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση κατά τις τελευταίες 4 εβδομάδες (άτομα ηλικίας 25-64 ετών).

²⁹⁸

Η μη ικανοποιούμενη ανάγκη για ιατρική περίθαλψη, κατά δήλωση του ίδιου του ατόμου, συνίσταται στην υποκειμενική αξιολόγηση, από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, του αν χρειαζόταν εξέταση ή θεραπεία για συγκεκριμένο είδος υγειονομικής περίθαλψης, αλλά δεν την έλαβε ή δεν τη ζήτησε, για τους εξής τρεις λόγους: «οικονομικοί λόγοι», «λίστα αναμονής» και «πολύ μακρινή απόσταση». Ως ιατρική περίθαλψη νοούνται οι ατομικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης (ιατρικές εξετάσεις ή θεραπευτική αγωγή εκτός της οδοντιατρικής περίθαλψης) που παρέχονται από ιατρούς ή αντίστοιχους επαγγελματίες ή υπό την άμεση επίβλεψή τους σύμφωνα με τα εθνικά συστήματα υγειονομικής περίθαλψης (ορισμός της Eurostat). Τα προβλήματα που αναφέρονται όσον αφορά την πρόσβαση στην περίθαλψη σε περίπτωση ασθένειας μπορεί να υποδηλώνουν εμπόδια στην περίθαλψη.

²⁹⁹

Βλ. [Γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας για έναν αναθεωρημένο κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων](#).

Παράρτημα 3. Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, επίπεδα

	Ίσες ευκαιρίες													
	Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (% του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών)			Ποσοστό ατόμων με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων (% του πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών)		Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ (% του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15-29 ετών)			Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (σε εκατοστιαίες μονάδες)			Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20)		
Έτος	2020	2021	2022	2019	2021	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
ΕΕ-27	9,9	9,8 b	9,6	:	53,9	13,8	13,1 b	11,7	11,1	10,9	10,7	4,9 b	5,0	4,7
EZ-19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	4,9 b	5,0	:
ΕΕμσ	8,7	8,2 b	8,1	:	56,3	12,7	12,0 b	10,9	9,7	9,6	9,1	4,7	4,8	4,7
ΕΖμσ	8,5	7,9 b	7,8	:	58,5	12,6	11,6 b	10,5	9,0	8,8	8,4	4,7	4,7	4,7
BE	8,1	6,7 b	6,4	:	54,2	12,0	10,1 b	9,2	8,1	7,7	7,6	3,7	3,4	3,6
BG	12,8	12,2 b	10,5	:	31,2	18,1	17,6 b	15,1	8,3	8,4	7,7	8,0	7,5	7,3
CZ	7,6	6,4 b	6,2	:	59,7	11,0	10,9 b	11,4 b	15,3	15,4	14,9	3,3	3,4	3,5
DK	9,3	9,8 b	10,0	:	68,7	10,2	8,3 b	7,9	7,0	6,9	5,4	4,0 b	3,9	4,0
DE	10,1 b	12,5 b	12,2	:	48,9	9,1 b	9,5 b	8,6	7,5 b	7,4	7,8	4,9 b	5,0	4,4
EST	8,5	9,8 b	10,8	:	56,4	11,9	11,2 b	10,6	4,4	3,7	2,9	5,0	5,0	5,4
IE	5,0	3,3 b	3,7	:	70,5	14,2	9,8 b	8,7	12,7	10,0	11,3	4,1 b	3,8	4,1
EL	3,8	3,2 b	4,1	:	52,5	18,7	17,3 b	15,4	19,4	19,8	21,0	5,2	5,8	5,3
ES	16,0	13,3 b	13,9	:	64,2	17,3	14,1 bd	12,7	11,4	10,6 d	10,9 d	5,8	6,2	5,6
FR	8,0	7,8 b	7,6	:	62,0	14,0	12,8 bd	12,0	5,7	6,2 d	5,8 d	4,4 b	4,4	4,6 p
HR	2,2 u	2,4 bu	2,3 u	:	63,4	14,6	14,9 b	13,3	11,2	10,5	9,5	4,6	4,8	4,6
IT	13,1	12,7 b	11,5	:	45,6	23,3	23,1 b	19,0	19,7	19,2	19,7	5,8	5,9	5,6
CY	11,5	10,2 b	8,1	:	50,2	15,3	15,4 b	14,7	12,0	12,2	12,1	4,3	4,2	4,3 p
LV	7,2	7,3 b	6,7	:	50,8	11,9	12,1 b	11,3	3,7	4,8	3,1	6,3	6,6	6,3
LT	5,6	5,3 b	4,8	:	48,8	13,0	12,7 b	10,7	1,7	1,4	0,8	6,1	6,1	6,4
LU	8,2	9,3 b	8,2	:	63,8	7,7	8,8 b	7,4	7,1	7,4	6,5	5,0 b	4,6 b	4,7 b
HU	12,1	12,0 b	12,4	:	49,1	14,7	11,7 b	10,8	11,2	10,6	9,8	4,2	4,2	4,0
MT	12,6	10,7 b	10,1	:	61,2	9,5	9,5 b	7,2	17,8	16,4	13,1	4,7	5,0	4,8
NL	7,0	5,1 b	5,6	:	78,9	5,7	3,9 b	4,2	8,4	8,2	7,9	4,2	3,9	3,9
AT	8,1	8,0 b	8,4	:	63,3	9,5	9,4 b	9,1	8,4	8,6	7,8	4,1	4,1	4,3
PL	5,4	5,9 b	4,8	:	42,9	12,9	13,4 b	10,9	15,0	14,0	12,9	4,1	4,0	3,9
PT	8,9	5,9 b	6,0	:	55,3	11,0	9,5 b	8,4	5,7	5,9	5,6	5,0	5,7	5,1
RO	15,6	15,3 b	15,6	:	27,8	16,6	20,3 b	19,8	19,3	20,1	18,6	6,6	7,1	6,0
SI	4,1	3,1 bu	4,0	:	49,7	9,2	7,3 b	8,4	5,9	6,7	6,9	3,3	3,2	3,3
SK	7,6	7,8 b	7,4	:	55,2	15,2	14,2 b	12,3	7,3	8,5	8,1	3,0	3,2	3,1
FI	8,2	8,2 b	8,4	:	79,2	10,3	9,3 b	9,5	3,3	2,0	1,2	3,7	3,6	3,8
SE	7,7	8,4 b	8,8	:	66,5	7,2	6,0 b	5,7	5,4	5,3	5,8	4,1	4,0	4,4

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ. Λόγω ουσιαστικών αλλαγών στον ορισμό του δείκτη «Ποσοστό ατόμων με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων» το 2021, δεν υπάρχει διαθέσιμη συγκρίσιμη τιμή για το 2019 και η ανάλυση του εν λόγω δείκτη στην έκθεση βασίζεται, κατ' εξαίρεση, μόνο στα επίπεδα του 2021 (με την παραδοχή «καμία μεταβολή» για όλα τα κράτη μέλη και επίσης για τον μέσο όρο της ΕΕ).

Ενδείξεις — b: διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων).

Πηγή: Eurostat.

Παράρτημα 3 (συνέχεια). Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, επίπεδα

	Δίκαιοι όροι εργασίας											
	Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών)			Ποσοστό ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)			Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)			Αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ (2008 = 100)		
Έτος	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
ΕΕ-27	71,7	73,1	74,6	7,2	7,1	6,2	2,5	2,8	2,4	107,9	109,9	109,6
ΕΖ-19	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
ΕΕμσ	73,4	74,6	76,4	7,0	6,6	5,8	2,3	2,5	2,1	114,6	116,8	116,3
ΕΖμσ	73,1	74,4	76,2	7,7	7,2	6,2	2,6	2,8	2,4	109,8	112,8	111,5
BE	69,7	70,6	71,9	5,8	6,3	5,6	2,1	2,6	2,3	103,7	105,6	102,9
BG	72,7	73,2	75,7	6,1	5,3	4,3	2,7	2,6	2,3			
CZ	79,7	80,0	81,3	2,6	2,8	2,2	0,6	0,8	0,6	120,6	125,8	121,2
DK	77,8	79,1	80,1	5,6	5,1	4,5	0,9	1,0	0,5	117,1	116,9	118,8
DE	78,2 b	79,4	80,7	3,7 b	3,7	3,1	1,1 b	1,2	1,0	113,8	113,9	113,6
EST	79,1	79,3	81,9	6,9	6,2	5,6	1,2	1,6	1,3	128,1	133,6	125,6
IE	72,1	74,9	78,2	5,9	6,2	4,5	1,4	1,8	1,3	108,5	110,8	
EL	58,3	62,6	66,3	17,6	14,7	12,5	10,5	9,2	7,7	73,3	78,5	79,9
ES	65,7	67,7 d	69,5 d	15,5	14,8 d	12,9 d	5,0	6,2 d	5,0 d	96,5	98,7	95,9
FR	72,1	73,2 d	74,0 d	8,0	7,9 d	7,3 d	1,9	2,3 d	2,0 d	106,1	108,6	108,8
HR	66,9	68,2	69,7	7,5	7,6	7,0	2,1	2,8	2,4	111,9	120,4	126,9
IT	61,9	62,7	64,8	9,3	9,5	8,1	5,1	5,4	4,6	92,4	95,7	94,4
CY	74,9	75,9	77,9	7,6	7,5	6,8	2,1	2,6	2,3	98,3	104,9	104,1
LV	76,9	75,3	77,0	8,1	7,6	6,9	2,4	2,3	2,0	120,9	126,4	123,6
LT	76,7	77,4	79,0	8,5	7,1	6,0	2,5	2,6	2,3	145,0	149,4	141,4
LU	72,1	74,1	74,8	6,8	5,3	4,6	1,7	1,8	1,3	111,9	111,2	111,2
HU	77,5	78,8	80,2	4,1	4,1	3,6	1,1	1,3	1,2	132,8	142,9	145,5
MT	77,3	79,1	81,1	4,4	3,4	2,9	1,1	0,9	1,0	130,1	133,1	133,4
NL	80,8	81,7	82,9	4,9	4,2	3,5	0,7	0,8	0,7	108,6	110,7	111,9
AT	74,8	75,6	77,3	6,0	6,2	4,8	1,7	2,0	1,2	95,7	97,2	99,4
PL	72,7	75,4	76,7	3,2	3,4	2,9	0,6	0,9	0,9	150,8	148,1	149,9
PT	74,2	75,9	77,5	7,0	6,6	6,0	2,3	2,9	2,7	105,9	109,2	109,9
RO	65,2	67,1	68,5	6,1	5,6	5,6	1,8	2,0	2,2	142,8		
SI	74,8	76,1	77,9	5,0	4,8	4,0	1,9	1,9	1,6	114,3	118,7	118,4
SK	74,6	74,6	76,7	6,7	6,8	6,1	3,7	3,9	4,1	124,1	126,9	124,4
FI	75,5	76,8	78,4	7,7	7,7	6,8	1,5	1,8	1,5	109,5	111,0	108,9
SE	80,1	80,7	82,2	8,5	8,8	7,5	1,8	2,0	1,9	118,4	122,4	121,5

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ. Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ υπολογίζεται βάσει του «εισοδήματος σε μη διορθωμένη μορφή» (δηλαδή χωρίς να συνεκτιμώνται οι κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος) και χωρίς διόρθωση για τις μονάδες αγοραστικής δύναμης.

Ενδείξεις — b:διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων).

Πηγή: Eurostat.

Παράρτημα 3 (συνέχεια). Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, επίπεδα

	Κοινωνική προστασία και ένταξη											
	Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του συνολικού πληθυσμού)			Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του πληθυσμού ηλικίας 0-17 ετών)			Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας (% μείωσης του AROP)			Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία (σε εκατοστιαίες μονάδες)		
Έτος	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
EE-27	21,6 b	21,7	21,6	24,0 b	24,4	24,7	33,2 b	37,1	35,3	24,4	23,1	21,4
EZ-19	·	·	·	·	·	·	33,6 b	37,7	·	23,2	22,1	·
ΕΕμσ	20,6	20,7	20,7	22,0	22,2	21,8	35,0	37,6	34,0 b	25,6	24,2	24,4
ΕΖμσ	20,3	20,5	20,5	21,8	22,1	21,7	35,2	37,6	34,2 b	24,2	23,9	23,1
BE	20,3	18,8	18,7	22,0	20,5	19,6	44,9	53,3	48,8 b	36,3	38,0	35,3
BG	33,5	31,7	32,2	35,5	33,0	33,9	20,4	29,8	24,4 b	33,0	22,1	29,5
CZ	11,5	10,8	11,8	12,9	13,7	13,4	40,6	46,6	40,0 b	25,6	25,9	22,7
DK	16,8 b	17,3	17,1	13,4 b	14,0	13,8	52,4 b	53,9	50,4 b	18,1	7,9	9,9
DE	20,4 b	21,0	20,9	22,3 b	23,7	24,0	34,6 b	40,3	42,1 b	32,4 b	30,5	24,0
EST	22,8	22,2	25,2	17,4	17,4	16,6	31,7	30,6	28,1	20,6	18,7	26,2
IE	20,1 b	20,0	20,7	23,5 b	22,8	22,7	54,0 b	60,7	56,4 b	38,8	41,3	37,0
EL	27,4	28,3	26,3	30,8	32,0	28,1	24,7	20,7	20,3 b	27,7	23,8	25,9
ES	27,0	27,8	26,0	31,6	33,4	32,2	23,4	30,5	27,4 b	21,6	15,9	14,6
FR	19,3 b	19,2	21,0 p	23,9 b	22,8	27,5 p	46,2 b	46,4	42,01 p	23,7 b	24,1	20,8 p
HR	20,5	20,9	19,9	18,4	18,6	18,1	23,1	20,7	20,4 b	32,9	28,7	36,0
IT	24,9	25,2	24,4	28,9	29,7	28,5	21,0	29,5	25,8 b	14,9	14,9	14,0
CY	17,6	17,3	16,7 p	19,0	19,2	18,1 p	34,7	37,6	30,9 p	23,5	27,0	25,7 p
LV	25,1	26,1	26,0	19,7	20,1	19,8	23,4	23,5	25,0 b	16,7	16,6	20,8
LT	24,5	23,5	24,6	23,1	21,6	22,4	29,4	35,3	30,3 b	22,7	23,9	35,0
LU	19,9 b	21,1 b	19,4 b	24,2 b	29,4 b	24,0 b	39,4 b	34,2 b	33,6 b	22,1 b	15,4 b	8,5 b
HU	19,4	19,4	18,4	21,7	23,3	18,1	44,1	50,6	36,7 b	31,2	28,8	32,4
MT	19,9	20,3	20,1	22,3	23,2	23,1	21,0	26,2	26,4 b	29,4	27,0	30,1
NL	16,0	16,6	16,5	15,8	14,9	13,9	36,8	36,6	33,8 b	25,4	25,8	25,2
AT	16,7	17,3	17,5	21,9	22,8	21,6	41,1	44,1	42,0 b	20,5	26,3	23,8
PL	17,0	16,8	15,9	16,1	16,5	16,7	36,8	35,7	38,6 b	31,3	34,2	31,3
PT	20,0	22,4	20,1	21,9	22,9	20,7	26,0	20,0	23,7 b	18,2	16,2	13,1
RO	35,6	34,5	34,4	40,7	41,7	41,5	15,8	17,9	16,5 b	30,4	32,6	32,0
SI	14,3	13,2	13,3	12,1	11,0	10,3	44,6	44,8	37,3 b	21,7	21,1	18,8
SK	13,8	15,6	16,5	18,4	19,7	24,7	40,0	43,1	33,8 b	23,6	25,3	21,0
FI	14,9	14,2	16,3 b	14,5	13,2	14,9 b	51,4	57,7	49,8	19,8	22,2	19,0
SE	17,7	17,2	18,6	20,2	19,7	19,9	42,7	44,5	39,9	28,9	19,9	25,7

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ.

Ενδείξεις — b: διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων).

Πηγή: Eurostat.

Παράρτημα 3 (συνέχεια). Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, επίπεδα

	Κοινωνική προστασία και ένταξη (συνέχεια)								
	Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης (% του συνολικού πληθυσμού)			Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (% του πληθυσμού κάτω των 3 ετών)			Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ιδίων των ατόμων (% του πληθυσμού άνω των 16 ετών)		
Έτος	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
EE-27	7,8	8,9	9,1	30,2 e	37,9	35,7	1,9 e	2,0	2,2
EZ-19	8,0	8,7 e	:	:	:	:	1,8 e	1,9	:
ΕΕμσ	7,2	7,2	7,9	29,7	34,2	34,5	2,3	2,2	2,6
ΕΖμσ	6,9	6,9	7,4	32,5	36,9	37,3	2,6	2,4	2,8
BE	7,8	7,5	7,7	54,6	51,7	52,7	1,5	1,7	1,0
BG	14,4	11,6	15,1	15,0	18,7	17,4	1,4	1,0	1,0
CZ	6,5	6,2	6,9	4,8	4,9	6,8	0,4	0,3	0,2
DK	14,1 b	15,5	14,7	67,7	69,1	74,7	1,7	1,3	2,1
DE	9,0 b	11,0	11,8	16,4 b	31,4	23,9	0,1 b	0,1	0,3
EST	4,4	4,4	4,9	26,7	25,7	33,7	13,0	8,1	9,1
IE	4,5 b	2,5	3,9	19,4 b	15,1	19,1	2,0 b	2,0	2,6
EL	33,3	28,8	26,7	21,5	32,3	29,1	6,5	6,4	9,0
ES	8,2	9,9	9,2	45,5	55,3	48,6	0,4	1,1	1,2
FR	5,6 b	:	6,5 p	:	57,1	56,2 p	2,7 b	2,8	3,2 p
HR	4,2	4,5	3,8	20,4	33,3	27,5	1,5	1,7	1,3
IT	7,2	7,2	6,6	:	33,4	30,9	:	1,8	1,8
CY	1,9	2,5	2,5 p	18,5	27,4	24,4	0,4	0,1	0,1 p
LV	4,8	4,9	5,4	24,2	29,2	32,7	5,3	4,0	5,4
LT	2,7	2,7	3,5	16,2	21,4	22,8	1,7	2,4	2,9
LU	8,5 b	5,1 b	15,3 b	63,2 b	62,0	54,7 b	0,1 b	1,0 b	0,5 b
HU	4,9	2,4	8,1	10,5	13,8	12,9	0,7	1,1	1,4
MT	2,8	2,7	2,9	29,7	24,0	43,1	0,0 n	0,1	0,3
NL	8,3	8,3	10,0	67,6	74,2	72,3	0,2	0,2	0,2
AT	6,3	6,1	7,4	21,1	28,5	23,0	0,1	0,3	0,5
PL	4,9 b	5,7	5,6	11,2	17,2	15,9	1,9	2,7	2,3
PT	4,1	5,9	5,0	43,5	43,3	47,6	1,6	2,3	2,9
RO	7,1	7,6	8,5	6,8	9,5	12,3	4,7	4,4	4,9
SI	4,4	4,1	4,1	44,3	47,5	52,3	2,7	4,8	3,7
SK	3,2	7,1	2,5	4,4	2,3	2,3	3,2	2,9	2,8
FI	4,1	4,3	5,4	35,8	39,1	40,0	5,4	4,4	6,5
SE	8,3	8,5	9,1	54,1	55,8	54,4	1,5	1,3	1,8

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ.

Ενδείξεις — b: διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων).

Πηγή: Eurostat.

Παράρτημα 4. Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, μεταβολές και απόκλιση από την ΕΕ

Έτος	Ίσες ευκαιρίες														
	Άτομα που εγκατέλειψαν πρόωγα την εκπαίδευση και την κατάρτιση II (% πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών)			Ποσοστό ατόμων με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων (% του πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών)			Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ (% του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15-29 ετών)			Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (σε εκατοστιαίες μονάδες)			Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20)		
	2022			2021			2022			2022			2022		
	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή ή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή ή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή ή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή ή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή ή της ΕΕ
ΕΕ-27	-0,2 b	1,5	-0,1	:	-2,4	:	-1,4 b	0,8	-0,3	-0,2	1,6	0,3	-0,3	0,1	-0,2
EZ-19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΕΕμσ	-0,1 b	0,0	0,0	:	0,0	:	-1,1 b	0,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0
ΕΖμσ	-0,1 b	-0,3	0,0	:	2,2	:	-1,1 b	-0,4	0,0	-0,3	-0,6	0,1	-0,1	0,0	0,0
BE	-0,3 b	-1,7	-0,2	:	-2,1	:	-0,9 b	-1,7	0,2	-0,1	-1,5	0,4	0,2	-1,1	0,2
BG	-1,7 b	2,4	-1,6	:	-25,1	:	-2,5 b	4,2	-1,4	-0,7	-1,4	-0,2	-0,2	2,6	-0,1
CZ	-0,2 b	-1,9	-0,1	:	3,4	:	0,5 b	0,5	1,6	-0,5	5,8	0,0	0,0	-1,2	0,1
DK	0,2 b	1,9	0,3	:	12,4	:	-0,4 b	-3,0	0,7	-1,5	-3,7	-1,0	0,1	-0,6	0,2
DE	-0,3 b	4,1	-0,2	:	-7,4	:	-0,9 b	-2,3	0,2	0,4	-1,3	0,9	-0,6	-0,3	-0,5
EST	1,0 b	2,7	1,1	:	0,1	:	-0,6 b	-0,3	0,5	-0,8	-6,2	-0,3	0,4	0,7	0,5
IE	0,4 b	-4,4	0,5	:	14,2	:	-1,1 b	-2,2	0,0	1,3	2,2	1,8	0,2	-0,6	0,3
EL	0,9 b	-4,0	1,0	:	-3,8	:	-1,9 b	4,5	-0,8	1,2	11,9	1,7	-0,5	0,6	-0,4
ES	0,6 b	5,8	0,7	:	7,9	:	-1,4 bd	1,8	-0,3	0,3 d	1,8	0,8	-0,6	1,0	-0,5
FR	-0,2 b	-0,5	-0,1	:	5,7	:	-0,8 bd	1,1	0,3	-0,4 d	-3,3	0,1	0,2 p	-0,1	0,3
HR	-0,1 bu	-5,8	0,0	:	7,1	:	-1,6 b	2,4	-0,5	-1,0	0,4	-0,5	-0,2	-0,1	-0,1
IT	-1,2 b	3,4	-1,1	:	-10,7	:	-4,1 b	8,1	-3,0	0,5	10,6	1,0	-0,2	0,9	-0,1
CY	-2,1 b	0,0	-2,0	:	-6,1	:	-0,7 b	3,8	0,4	-0,1	3,0	0,4	0,1 p	-0,4	0,2
LV	-0,6 b	-1,4	-0,5	:	-5,5	:	-0,8 b	0,4	0,3	-1,7	-6,0	-1,2	-0,3	1,7	-0,2
LT	-0,5 b	-3,3	-0,4	:	-7,5	:	-2,0 b	-0,2	-0,9	-0,6	-8,3	-0,1	0,3	1,7	0,3
LU	-1,1 b	0,1	-1,0	:	7,5	:	-1,4 b	-3,5	-0,3	-0,9	-2,6	-0,4	0,1 b	0,1	0,2
HU	0,4 b	4,3	0,5	:	-7,2	:	-0,9 b	-0,1	0,2	-0,8	0,7	-0,3	-0,2	-0,7	-0,1
MT	-0,6 b	2,0	-0,5	:	4,9	:	-2,3 b	-3,7	-1,2	-3,3	4,0	-2,8	-0,3	0,1	-0,2
NL	0,5 b	-2,5	0,6	:	22,6	:	0,3 b	-6,7	1,4	-0,3	-1,2	0,2	0,1	-0,7	0,2
AT	0,4 b	0,3	0,5	:	7,0	:	-0,3 b	-1,8	0,8	-0,8	-1,3	-0,3	0,2	-0,4	0,3
PL	-1,1 b	-3,3	-1,0	:	-13,4	:	-2,5 b	0,0	-1,4	-1,1	3,8	-0,6	-0,1	-0,8	0,0
PT	0,1 b	-2,1	0,2	:	-1,0	:	-1,1 b	-2,5	0,0	-0,3	-3,5	0,2	-0,5	0,5	-0,4
RO	0,3 b	7,5	0,4	:	-28,5	:	-0,5 b	8,9	0,6	-1,5	9,5	-1,0	-1,1	1,3	-1,0
SI	1,0 bu	-4,0	1,1	:	-6,6	:	1,2 b	-2,4	2,2	0,2	-2,2	0,7	0,0	-1,4	0,1
SK	-0,4 b	-0,7	-0,3	:	-1,1	:	-1,9 b	1,4	-0,8	-0,4	-1,0	0,1	-0,1	-1,6	0,0
FI	0,2 b	0,3	0,3	:	22,9	:	0,2 b	-1,4	1,3	-0,8	-7,9	-0,3	0,2	-0,9	0,3
SE	0,4 b	0,7	0,5	:	10,2	:	-0,3 b	-5,2	0,8	0,5	-3,3	1,0	0,3	-0,3	0,4

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ. Η διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕ υπολογίζεται με βάση τον μη σταθμισμένο μέσο όρο. Λόγω ουσιαστικών αλλαγών στον ορισμό του δείκτη «Ποσοστό ατόμων με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων» το 2021, δεν υπάρχει διαθέσιμη συγκρίσιμη τιμή για το 2019. Ως εκ τούτου, οι μεταβολές δεν υπολογίζονται και η ανάλυση του εν λόγω δείκτη στην έκθεση βασίζεται, κατ' εξαίρεση, μόνο στα επίπεδα του 2021 (με την παραδοχή «καμία μεταβολή» για όλα τα κράτη μέλη και επίσης για τον μέσο όρο της ΕΕ).

Ενδείξεις - b: διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων).

Πηγή: Eurostat.

Παράρτημα 4 (συνέχεια). Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, μεταβολές και απόκλιση από την ΕΕ

Έτος	Δίκαιοι όροι εργασίας											
	Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών)			Ποσοστό ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)			Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)			Αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ (2008 = 100)		
	2022			2022			2022			2022		
	Ετήσια μεταβολή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ
ΕΕ-27	1,5	-1,8	-0,2	-0,9	0,4	0,0	-0,4	0,3	-0,1	-0,3	-6,8	0,3
EZ-19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΕΕμσ	1,7	0,0	0,0	-0,9	0,0	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,6	0,0	0,0
ΕΖμσ	1,8	-0,2	0,1	-1,0	0,4	-0,1	-0,4	0,3	-0,1	-1,1	-4,8	-0,5
BE	1,3	-4,5	-0,4	-0,7	-0,2	0,2	-0,3	0,2	0,0	-2,6	-13,4	-2,0
BG	2,5	-0,7	0,8	-1,0	-1,5	-0,1	-0,3	0,2	0,0	:	:	:
CZ	1,3	4,9	-0,4	-0,6	-3,6	0,3	-0,2	-1,5	0,1	-3,6	4,9	-3,1
DK	1,0	3,7	-0,7	-0,6	-1,3	0,3	-0,5	-1,6	-0,2	1,6	2,5	2,2
DE	1,3	4,3	-0,4	-0,6	-2,7	0,3	-0,2	-1,1	0,1	-0,2	-2,7	0,4
EST	2,6	5,5	0,9	-0,6	-0,2	0,3	-0,3	-0,8	0,0	-6,0	9,3	-5,4
IE	3,3	1,8	1,6	-1,7	-1,3	-0,8	-0,5	-0,8	-0,2	:	:	:
EL	3,7	-10,1	2,0	-2,2	6,7	-1,3	-1,5	5,6	-1,2	1,8	-36,4	2,4
ES	1,8 d	-6,9	0,1	-1,9 d	7,1	-1,0	-1,2 d	2,9	-0,9	-2,9	-20,5	-2,3
FR	0,8 d	-2,4	-0,9	-0,6 d	1,5	0,3	-0,3 d	-0,1	0,0	0,1	-7,6	0,7
HR	1,5	-6,7	-0,2	-0,6	1,2	0,3	-0,4	0,3	-0,1	5,3	10,6	5,9
IT	2,1	-11,6	0,4	-1,4	2,3	-0,5	-0,8	2,5	-0,5	-1,3	-21,9	-0,7
CY	2,0	1,5	0,3	-0,7	1,0	0,2	-0,3	0,2	0,0	-0,8	-12,2	-0,2
LV	1,7	0,6	0,0	-0,7	1,1	0,2	-0,3	-0,1	0,0	-2,2	7,3	-1,6
LT	1,6	2,6	-0,1	-1,1	0,2	-0,2	-0,3	0,2	0,0	-5,3	25,1	-4,8
LU	0,7	-1,6	-1,0	-0,7	-1,2	0,2	-0,5	-0,8	-0,2	0,0	-5,1	0,5
HU	1,4	3,8	-0,3	-0,5	-2,2	0,4	-0,1	-0,9	0,2	1,9	29,2	2,4
MT	2,0	4,7	0,3	-0,5	-2,9	0,4	0,1	-1,1	0,4	0,3	17,1	0,8
NL	1,2	6,5	-0,5	-0,7	-2,3	0,2	-0,1	-1,4	0,2	1,1	-4,4	1,7
AT	1,7	0,9	0,0	-1,4	-1,0	-0,5	-0,8	-0,9	-0,5	2,2	-16,9	2,8
PL	1,3	0,3	-0,4	-0,5	-2,9	0,4	0,0	-1,2	0,3	1,2	33,6	1,8
PT	1,6	1,1	-0,1	-0,6	0,2	0,3	-0,2	0,6	0,1	0,6	-6,4	1,2
RO	1,4	-7,9	-0,3	0,0	-0,2	0,9	0,2	0,1	0,5	:	:	:
SI	1,8	1,5	0,1	-0,8	-1,8	0,1	-0,2	-0,4	0,0	-0,2	2,1	0,3
SK	2,1	0,3	0,4	-0,7	0,3	0,2	0,2	2,0	0,5	-1,9	8,1	-1,4
FI	1,6	2,0	-0,1	-0,9	1,0	0,0	-0,3	-0,6	0,0	-1,9	-7,4	-1,3
SE	1,5	5,8	-0,2	-1,3	1,7	-0,4	-0,1	-0,2	0,2	-0,7	5,1	-0,2

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ. Η διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕ υπολογίζεται με βάση τον μη σταθμισμένο μέσο όρο. Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ υπολογίζεται βάσει του «εισοδήματος σε μη διορθωμένη μορφή» (δηλαδή χωρίς να συνεκτιμώνται οι κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος) και χωρίς διόρθωση για τις μονάδες αγοραστικής δύναμης.

Ενδείξεις - b: διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων).

Πηγή: Eurostat, ΟΟΣΑ.

Παράρτημα 4 (συνέχεια). Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, μεταβολές και απόκλιση από την ΕΕ

Έτος	Κοινωνική προστασία και ένταξη											
	Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του συνολικού πληθυσμού)			Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του πληθυσμού ηλικίας 0-17 ετών)			Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας (% μείωσης του AROP)			Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία (σε εκατοστιαίες μονάδες)		
	2022			2022			2022			2022		
	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή ή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ
ΕΕ-27	-0,1	0,9	-0,1	0,3	2,9	0,8	-1,8	1,1	1,5	-1,7	-3,0	-1,9
ΕΖ-19	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΕΕμσ	0,0	0,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	-3,3	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
ΕΖμσ	0,0	-0,1	0,0	-0,4	-0,1	0,1	-3,0	0,4	0,3	-0,8	-1,3	-1,0
BE	-0,1	-2,0	-0,1	-0,9	-2,2	-0,4	-4,5 b	14,8	-1,1	-2,7	10,9	-2,9
BG	0,5	11,5	0,5	0,9	12,1	1,4	-5,4 b	-9,6	-2,1	7,4	5,1	7,2
CZ	1,0	-8,9	1,0	-0,3	-8,4	0,2	-6,6 b	5,8	-3,2	-3,2	-1,7	-3,4
DK	-0,2	-3,6	-0,2	-0,2	-8,0	0,3	-3,5 b	16,4	-0,2	2,0	-14,5	1,8
DE	-0,1	0,2	-0,1	0,3	2,2	0,8	1,8 b	8,1	5,2	-6,5	-0,4	-6,7
EST	3,0	4,5	3,0	-0,8	-5,2	-0,3	-2,6	-6,0	0,8	7,5	1,8	7,3
IE	0,7	0,0	0,7	-0,1	0,9	0,4	-4,3 b	22,4	-1,0	-4,3	12,6	-4,5
EL	-2,0	5,6	-2,0	-3,9	6,3	-3,4	-0,3 b	-13,7	3,0	2,1	1,5	1,9
ES	-1,8	5,3	-1,8	-1,2	10,4	-0,7	-3,1 b	-6,6	0,3	-1,3	-9,8	-1,5
FR	1,8 p	0,3	1,8	4,7 p	5,6	5,2	-4,4 p	8,0	-1,1	-3,3 p	-3,6	-3,5
HR	-1,0	-0,8	-1,0	-0,5	-3,7	0,0	-0,3 b	-13,7	3,0	7,3	11,6	7,1
IT	-0,8	3,7	-0,8	-1,2	6,7	-0,7	-3,6 b	-8,2	-0,3	-0,9	-10,4	-1,1
CY	-0,6 p	-4,0	-0,6	-1,1 p	-3,7	-0,6	-6,4 p	-2,8	-3,0	-1,3 p	1,3	-1,5
LV	-0,1	5,3	-0,1	-0,3	-2,0	0,2	1,5 b	-9,0	4,8	4,2	-3,6	4,0
LT	1,1	3,9	1,1	0,8	0,6	1,3	-5,0 b	-3,7	-1,6	11,1	10,6	10,9
LU	-1,7 b	-1,3	-1,7	-5,4 b	2,2	-4,9	-0,6 b	-0,4	2,7	-6,9 b	-15,9	-7,1
HU	-1,0	-2,3	-1,0	-5,2	-3,7	-4,7	-13,9 b	2,6	-10,6	3,6	8,0	3,4
MT	-0,2	-0,6	-0,2	-0,1	1,3	0,4	0,2 b	-7,6	3,6	3,1	5,7	2,9
NL	-0,1	-4,2	-0,1	-1,0	-7,9	-0,5	-2,8 b	-0,2	0,6	-0,6	0,8	-0,8
AT	0,2	-3,2	0,2	-1,2	-0,2	-0,7	-2,2 b	7,9	1,2	-2,5	-0,6	-2,7
PL	-0,9	-4,8	-0,9	0,2	-5,1	0,7	2,9 b	4,5	6,2	-2,9	6,9	-3,1
PT	-2,3	-0,6	-2,3	-2,2	-1,1	-1,7	3,7 b	-10,3	7,0	-3,1	-11,3	-3,3
RO	-0,1	13,7	-0,1	-0,2	19,7	0,3	-1,3 b	-17,5	2,0	-0,6	7,6	-0,8
SI	0,1	-7,4	0,1	-0,7	-11,5	-0,2	-7,5 b	3,3	-4,2	-2,3	-5,6	-2,5
SK	0,9	-4,2	0,9	5,0	2,9	5,5	-9,2 b	-0,2	-5,9	-4,3	-3,4	-4,5
FI	2,1 b	-4,4	2,1	1,7 b	-6,9	2,2	-7,9	15,8	-4,5	-3,2	-5,4	-3,4
SE	1,4	-2,1	1,4	0,2	-1,9	0,7	-4,7	5,6	-1,3	5,8	1,3	5,6

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ. Η διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕ υπολογίζεται με βάση τον μη σταθμισμένο μέσο όρο.

Ενδείξεις — b: διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων).

Πηγή: Eurostat.

Παράρτημα 4 (συνέχεια). Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, μεταβολές και απόκλιση από την ΕΕ

Έτος	Κοινωνική προστασία και ένταξη (συνέχεια)								
	Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης (% του συνολικού πληθυσμού)			Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (% του πληθυσμού κάτω των 3 ετών)			Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ιδίων των ατόμων (% του πληθυσμού άνω των 16 ετών)		
	2022			2022			2022		
	Ετήσια μεταβολή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή	Απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ	Ετήσια μεταβολή των κρατών μελών σε σχέση με την ετήσια μεταβολή της ΕΕ
ΕΕ-27	0,2	1,2	-0,6	-2,2	1,2	-2,5	0,2	-0,4	-0,1
EZ-19	·	·	·	·	·	·	·	·	·
ΕΕμσ	0,8	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0
EZμσ	0,5	-0,5	-0,2	0,4	2,8	0,1	0,4	0,3	0,1
BE	0,2	-0,6	-0,8	1,0	18,2	0,7	-0,7	-1,6	-1,0
BG	3,5	6,8	2,5	-1,3	-17,1	-1,6	0,0	-1,6	-0,3
CZ	0,6	-1,4	-0,4	1,9	-27,7	1,6	-0,1	-2,4	-0,4
DK	-0,8	6,4	-1,8	5,6	40,2	5,3	0,8	-0,5	0,5
DE	0,8	3,5	-0,2	-7,5	-10,6	-7,8	0,2	-2,3	-0,1
EST	0,5	-3,4	-0,5	8,0	-0,8	7,7	1,0	6,5	0,7
IE	1,4	-4,4	0,4	4,0	-15,4	3,7	0,6	0,0	0,3
EL	-2,1	18,4	-3,1	-3,2	-5,4	-3,5	2,6	6,4	2,3
ES	-0,7	0,9	-1,7	-6,7	14,1	-7,0	0,1	-1,4	-0,2
FR	·	-1,8	·	-0,9 b	21,7	-1,2	0,4 p	0,6	0,1
HR	-0,7	-4,5	-1,7	-5,8	-7,0	-6,1	-0,4	-1,3	-0,7
IT	-0,6	-1,7	-1,6	-2,5	-3,6	-2,8	0,0	-0,8	-0,3
CY	0,0 p	-5,8	-1,0	-3,0	-10,1	-3,3	0,0 p	-2,5	-0,3
LV	0,5	-2,9	-0,5	3,5	-1,8	3,2	1,4	2,8	1,1
LT	0,8	-4,8	-0,2	1,4	-11,7	1,1	0,5	0,3	0,2
LU	10,2 b	7,0	9,2	-7,3 b	20,2	-7,6	-0,5 b	-2,1	-0,8
HU	5,7	0,2	4,9	-0,9	-21,6	-1,2	0,3	-1,2	0,0
MT	0,2	-5,4	-0,8	19,1	8,6	18,8	0,2	-2,3	-0,1
NL	1,7	2,1	0,9	-1,9	37,8	-2,2	0,0	-2,4	-0,3
AT	1,3	-0,9	0,3	-5,5	-11,5	-5,8	0,2	-2,1	-0,1
PL	-0,1	-2,7	-1,1	-1,3	-18,6	-1,6	-0,4	-0,3	-0,7
PT	-0,9	-3,3	-1,9	4,3	13,1	4,0	0,6	0,3	0,3
RO	0,9	0,2	-0,1	2,8	-22,2	2,5	0,5	2,3	0,2
SI	0,0	-4,2	-1,0	4,8	17,8	4,5	-1,1	1,1	-1,4
SK	-4,6	-5,4	-5,4	0,0	-32,2	-0,3	-0,1	0,2	-0,4
FI	1,1	-2,9	0,1	0,9	5,5	0,6	2,1	3,9	1,8
SE	0,6	0,8	-0,4	-1,4	19,9	-1,7	0,5	-0,8	0,2

Σημείωση: Οι ενδείξεις ΕΕμσ και ΕΖμσ αναφέρονται στον μη σταθμισμένο μέσο όρο για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ.

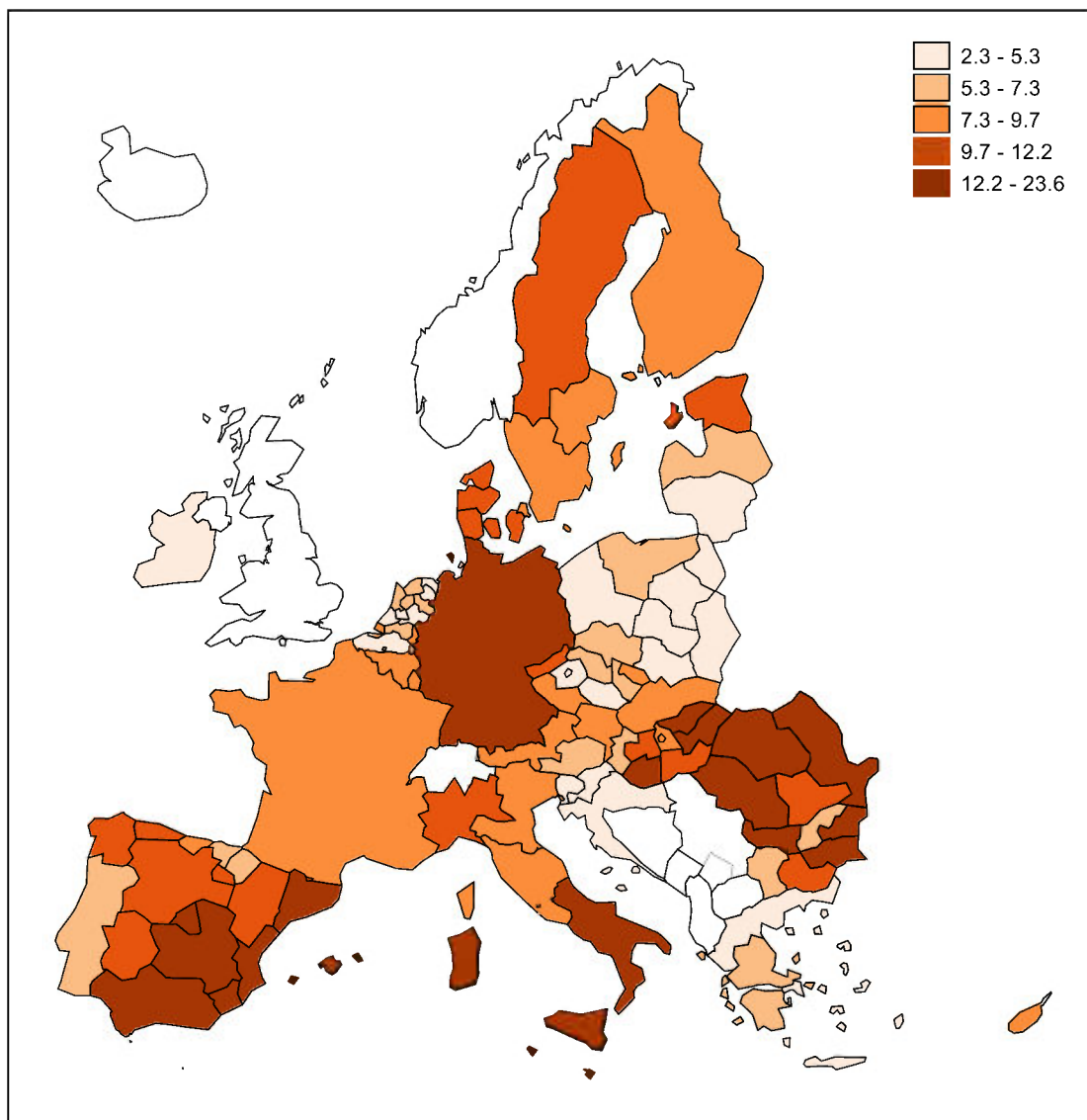
Η διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕ υπολογίζεται με βάση τον μη σταθμισμένο μέσο όρο.

Ενδείξεις — b: διακοπή στη χρονολογική σειρά· d: ο ορισμός διαφέρει· e: εκτιμώμενο· p: προσωρινό· u: χαμηλή αξιοπιστία (μικρός αριθμός παρατηρήσεων)· n: στατιστικά όχι σημαντικά διαφορετική από το μηδέν.

Πηγή: Eurostat.

Παράρτημα 5. Περιφερειακή κατανομή επιλεγμένων πρωταρχικών δεικτών του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων³⁰⁰

Διάγραμμα 1: Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση, 2022
(ως %, ποσοστό ατόμων ηλικίας 18-24 ετών, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 9,6 %)

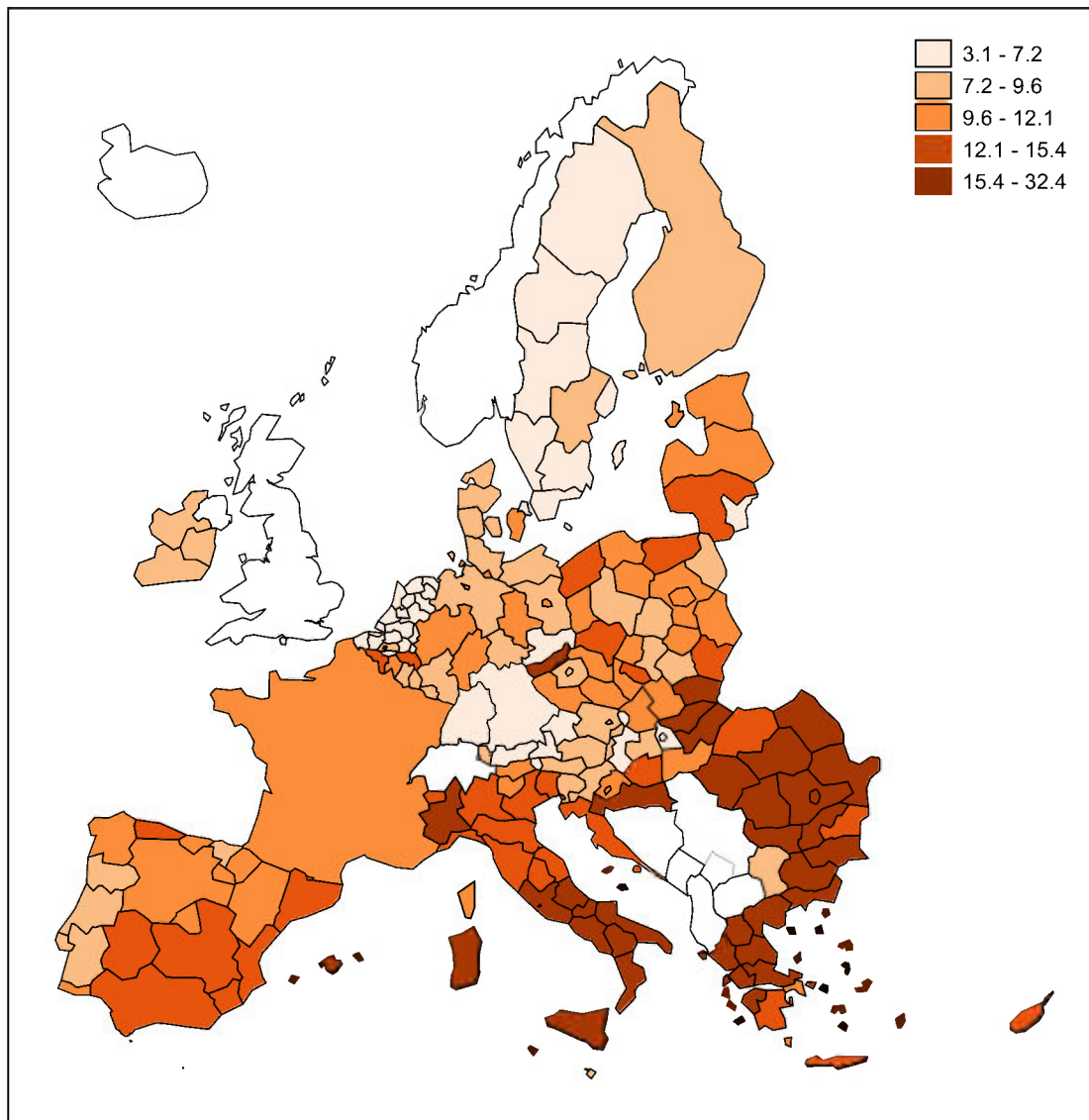
Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για τη Φινλανδία, τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Πορτογαλία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για την Αυστρία, το Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Κροατία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία. Στοιχεία χαμηλής αξιοπιστίας στη Βουλγαρία (βορειοκεντρική περιφέρεια και βορειοδυτική περιφέρεια)· την Κροατία (Κροατία)· την Τσεχία (Πράγα)· την Ελλάδα (Νησιά Αιγαίου, Κρήτη)· την Ουγγαρία (Δυτική Υπερδουναβία)· τις Κάτω Χώρες (Ντρέντε και Ζηλανδία)· την Πολωνία (Κεντρική Πολωνία, Νοτιοδυτική Πολωνία, Νότια Πολωνία, Βοεβοδάτο της Μασοβίας και Ανατολική Πολωνία)· τη Σλοβενία (Ανατολική Σλοβενία και Δυτική Σλοβενία) και την Ισπανία (Κανταβρία, Αυτόνομη Πόλη της Θέουτας, Αυτόνομη Πόλη της Μελίγιας, Αυτόνομη Κοινότητα της Ναβάρρας και Λα Ριόχα). Διακοπή στη χρονολογική σειρά για τη Σλοβακία.

Πηγή: Eurostat [[edat_ifse_16](#)], ΕΕΔ της ΕΕ. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

³⁰⁰ Σημείωση: Κατανομή σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2). Εάν η περιφερειακή κατανομή (NUTS 2) δεν είναι διαθέσιμη, στους χάρτες παρουσιάζεται το επίπεδο NUTS 1 ή το εθνικό επίπεδο.

Διάγραμμα 2: Νέοι εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ), 2022

(ως %, ποσοστό ατόμων ηλικίας 15-29 ετών, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 11,7 %)

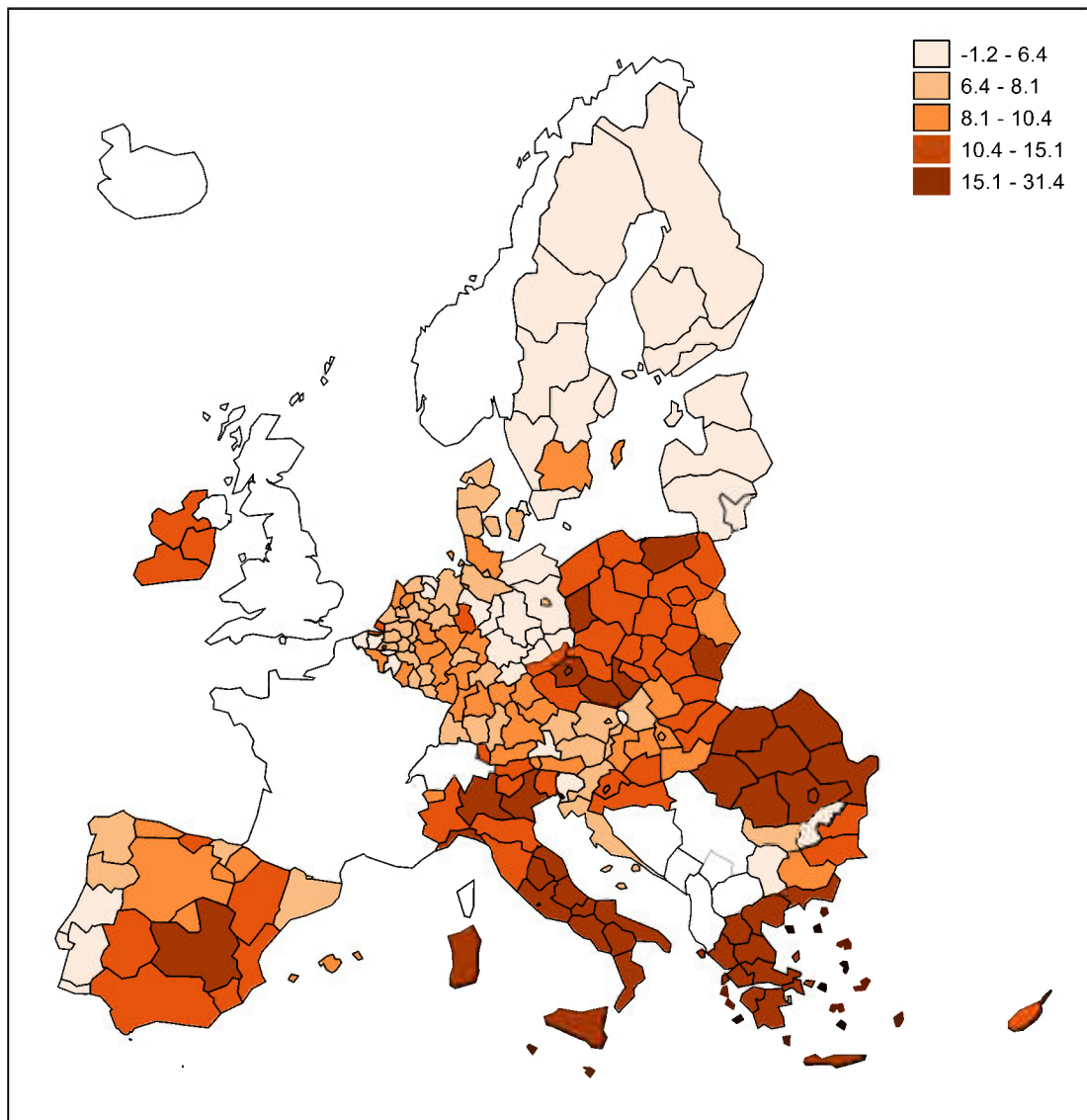

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για τη Φινλανδία και τη Γαλλία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για τη Γερμανία. Στοιχεία χαμηλής αξιοπιστίας στην Αυστρία (Μπούργκενλαντ και Φόραρλμπεργκ)· στο Βέλγιο [επαρχία Βαλονικής Βραβάνδης και επαρχία Λουξεμβούργου (ΒΕ)]· στη Γερμανία (Βραδεμβούργο, Βρέμη, Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία, Σάαρ και Θουριγγία)· στην Ιταλία (Κουιάδα Αόστης)· στην Πολωνία (Λούμπους, Οπόλε και Ποντλάσκι)· στην Πορτογαλία (Αλγκάρβε, Αυτόνομη Περιφέρεια Μαδέρας και Αυτόνομη Περιφέρεια Αζορών)· στη Σλοβακία (περιφέρεια Μπρατισλάβας)· στην Ισπανία (Αυτόνομη Πόλη της Θέουτας και Αυτόνομη Πόλη της Μελίγιας) και στη Σουηδία (Κεντρική Νόρλαντ, Σμόλαντ και νήσοι και Άνω Νόρλαντ). Διακοπή στη χρονολογική σειρά για την Τσεχία και τη Σλοβακία.

Πηγή: Eurostat [[edat_ifse_22](#)], ΕΕΔ της ΕΕ. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Διάγραμμα 3: Χάσμα μεταξύ των φύλων ως προς την απασχόληση, 2022

(διαφορά σε εκατοστιαίες μονάδες, ποσοστό απασχόλησης των ανδρών μείον ποσοστό απασχόλησης των γυναικών, με βάση τα άτομα ηλικίας 20-64 ετών, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 10,7 εκατοστιαίες μονάδες)

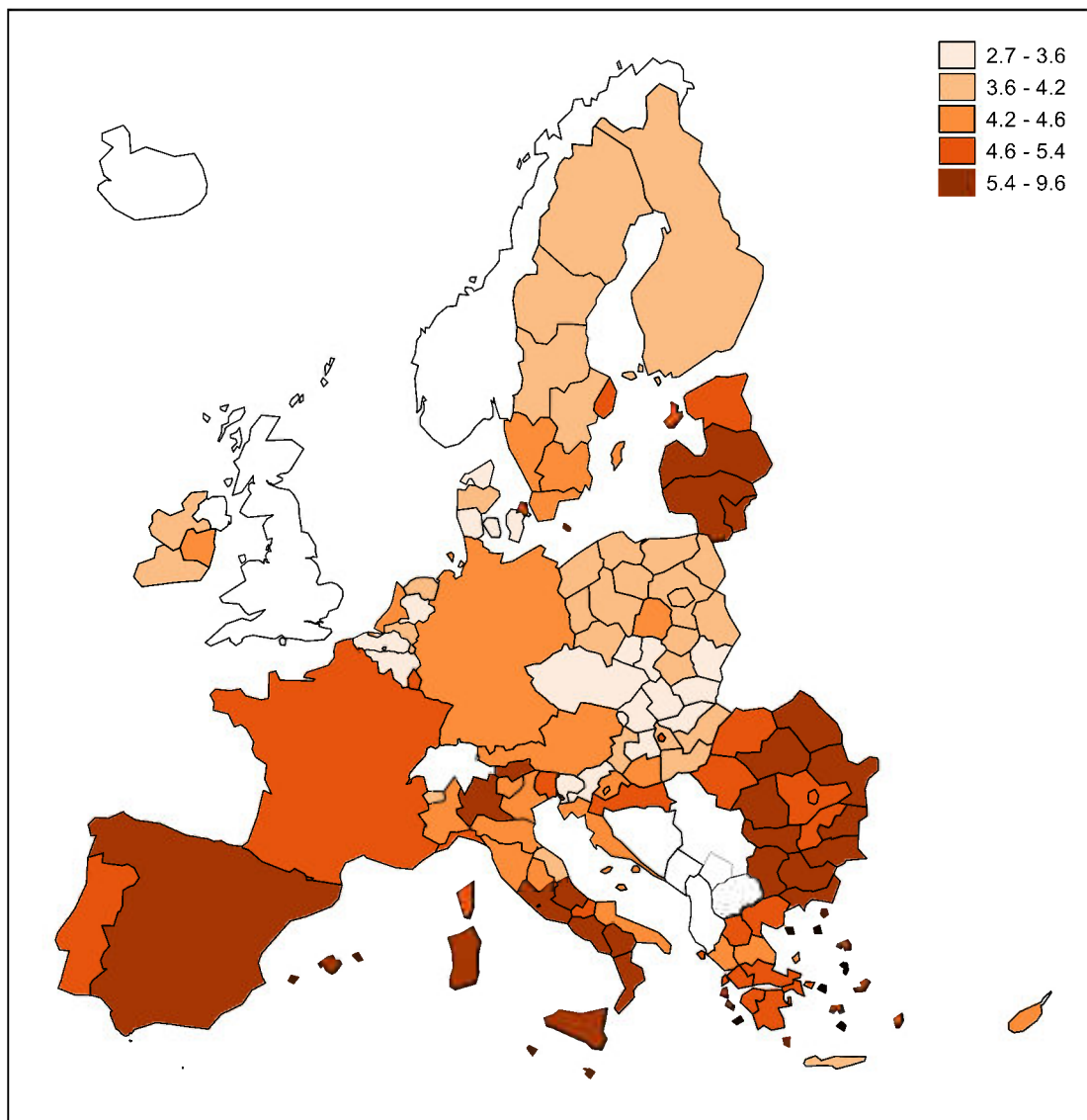

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Δεν διατίθενται στοιχεία για τη Γαλλία.

Πηγή: Eurostat [[tepsr_lm220](#)], ΕΕΔ της ΕΕ. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

**Διάγραμμα 4: Εισοδηματική ανισότητα υπολογιζόμενη ως λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος
— S80/S20, 2022**

(δείκτης, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 4,7)

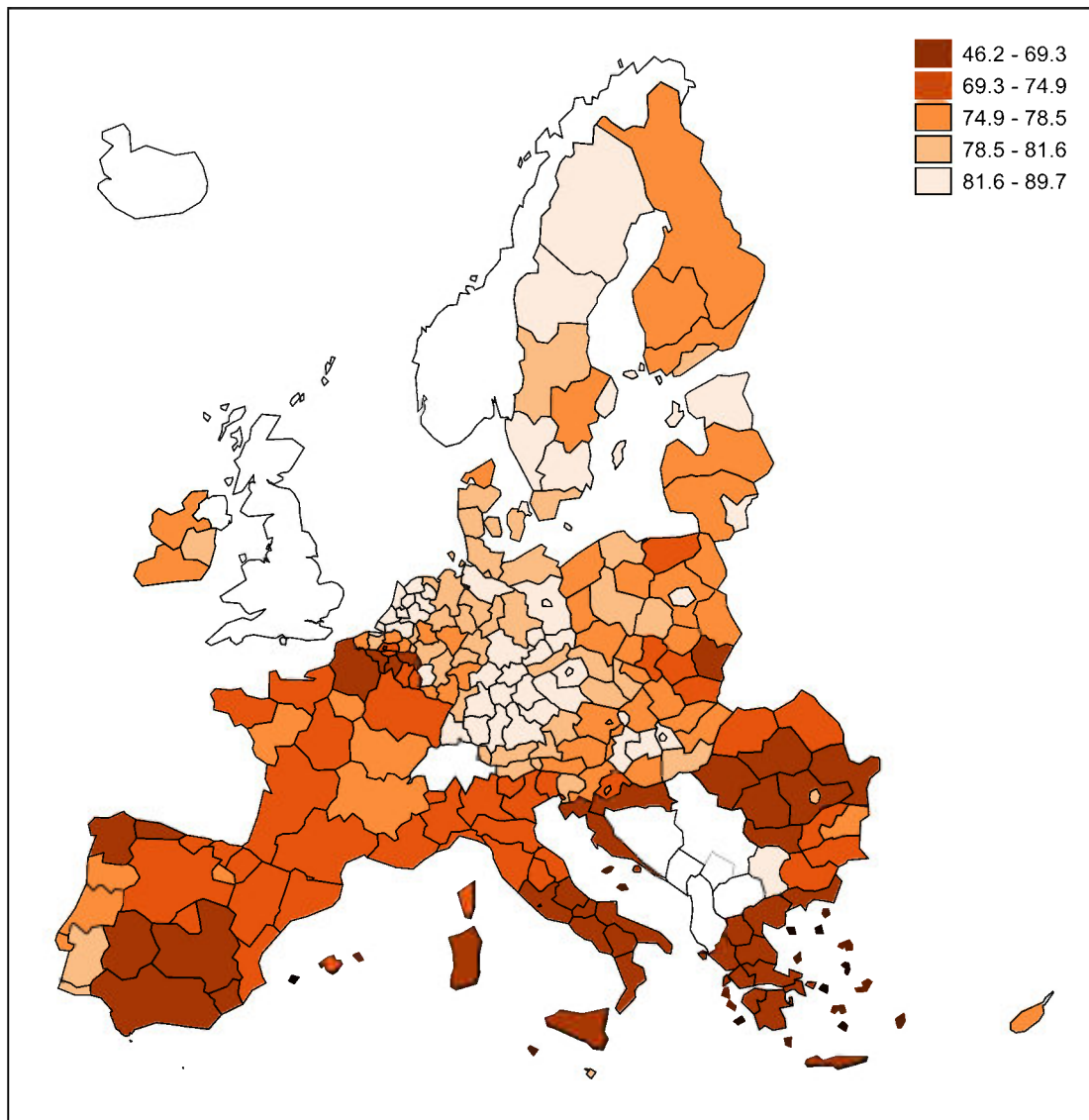

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για την Αυστρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Εσθονία, την Ισπανία, την Κύπρο, τη Λετονία, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Πορτογαλία, την Τσεχία και τη Φινλανδία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για το Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες. Διακοπή στη χρονολογική σειρά για τη Γαλλία και το Λουξεμβούργο.

Πηγή: Eurostat [[ilc_d11_r](#)], EU-SILC. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Διάγραμμα 5: Ποσοστό απασχόλησης, 2022

(ως %, ποσοστό ατόμων ηλικίας 20-64 ετών, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 74,6 %)

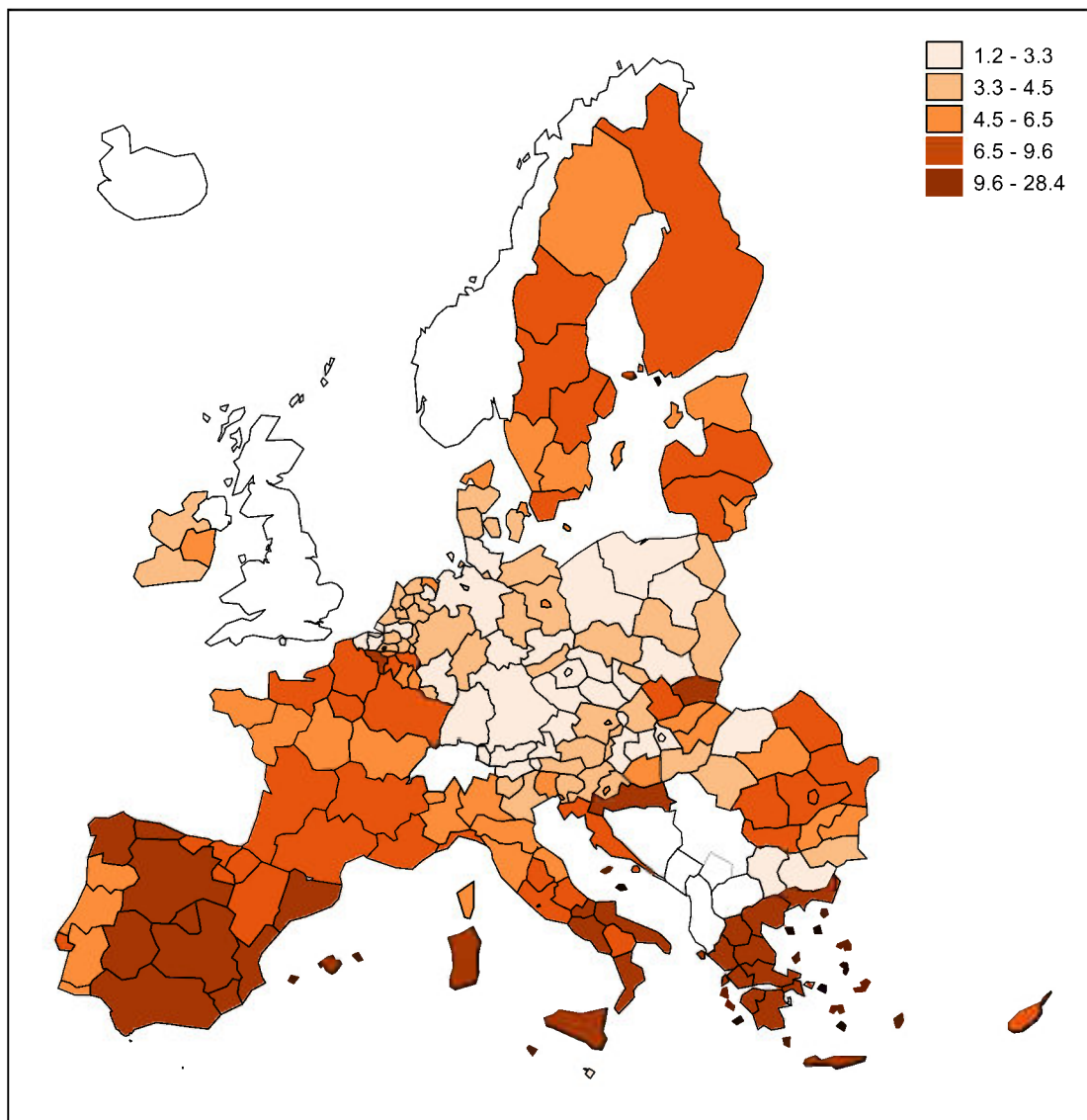

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για τη Γαλλία. Στοιχεία χαμηλής αξιοπιστίας στη Γαλλία (Κορσική).

Πηγή: Eurostat [[lfst_r_lfe2emppt](#)], ΕΕΔ της ΕΕ. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Διάγραμμα 6: Ποσοστό ανεργίας, 2022

(%, ποσοστό του εργατικού δυναμικού ηλικίας 15-74 ετών, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 6,2 %)

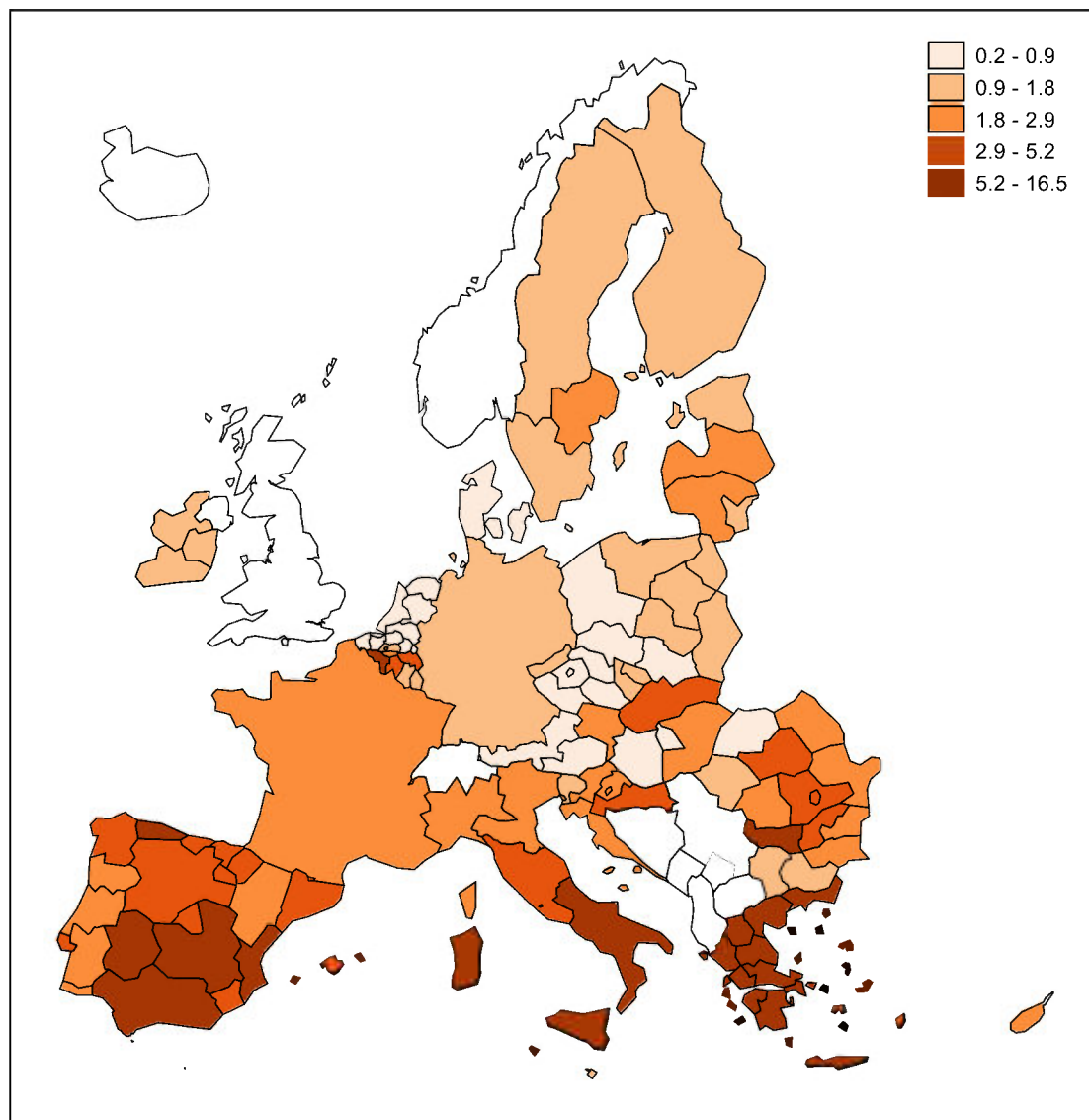

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για τη Φινλανδία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Πολωνία. Στοιχεία χαμηλής αξιοπιστίας στη Γαλλία (Κορσική)· στη Γερμανία (Βρέμη και Σάαρ)· στην Ιταλία (Κοιλάδα Αόστης)· στην Πορτογαλία (Αυτόνομη Περιφέρεια Αζορών) και στη Σλοβακία (περιφέρεια Μπρατισλάβας).

Πηγή: Eurostat [[lfst_r_lfu3rt](#)], ΕΕΔ της ΕΕ. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Διάγραμμα 7: Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (12 μήνες ή περισσότερο), 2022

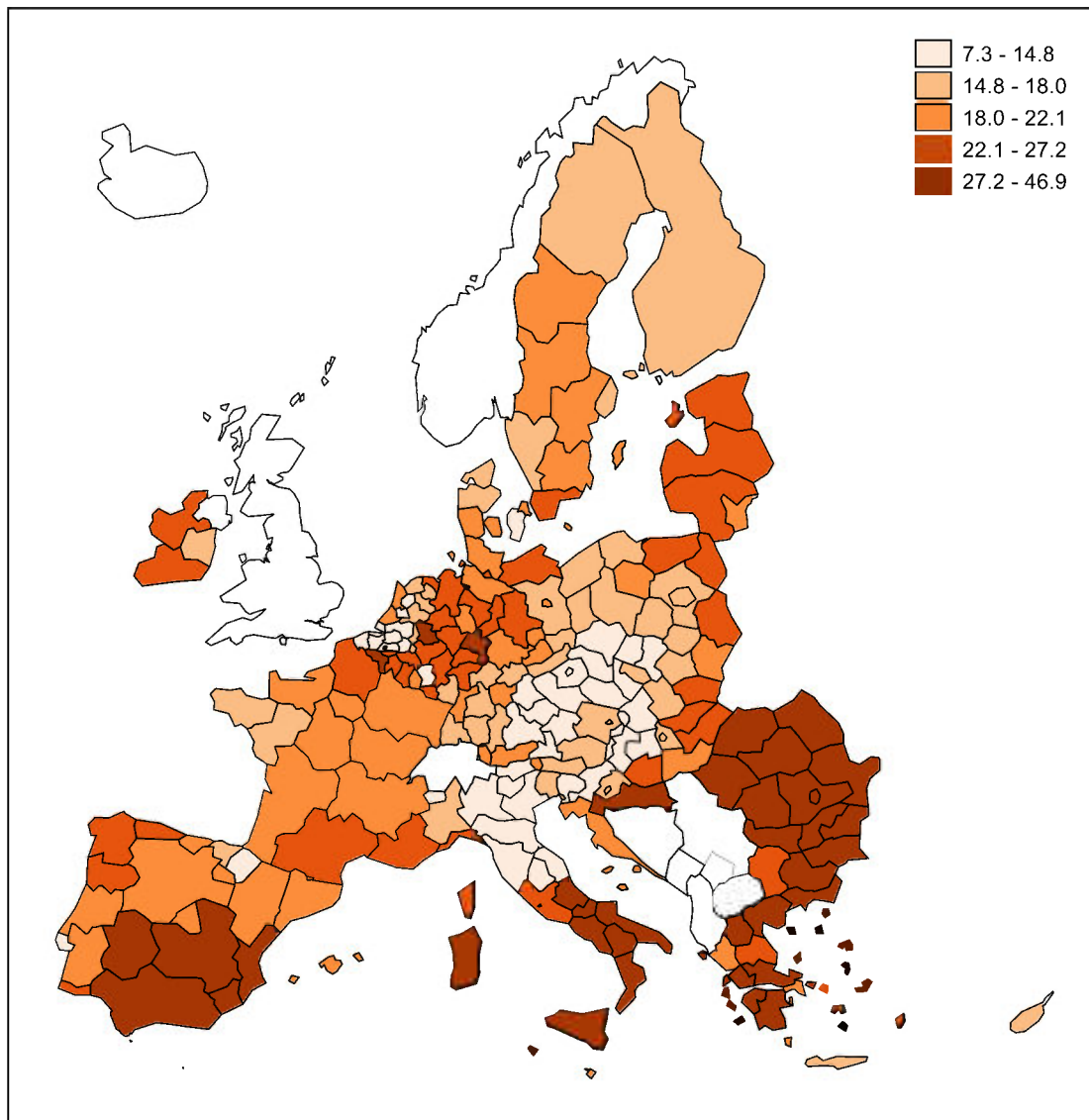
(%, ποσοστό του ενεργού πληθυσμού, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 2,4 %)

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για τη Φινλανδία, τη Γαλλία και τη Γερμανία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για την Αυστρία, τη Δανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία. Στοιχεία χαμηλής αξιοπιστίας στην Αυστρία (Νότια Αυστρία)· στο Βέλγιο [επαρχία Βαλονικής Βραβάνδης, επαρχία Λιμβούργου (BE), επαρχία Λουξεμβούργου (BE), επαρχία Ανατολικής Φλάνδρας και επαρχία Δυτικής Φλάνδρας]· στην Κροατία (Ζάγκρεμπ και Βόρεια Κροατία)· στην Τσεχία (Νοτιοδυτική χώρα, Πράγα και Κεντρική Βοημία)· στην Ιρλανδία (Βόρεια και Δυτική)· στην Πολωνία (Κεντρική Πολωνία, Νοτιοδυτική Πολωνία, Νότια Πολωνία και Βορειοδυτική Πολωνία)· στην Πορτογαλία (Αλεντέζου, Αλγκάρβε, Αυτόνομη Περιφέρεια Μαδέρας και Αυτόνομη Περιφέρεια Αζορών)· στη Ρουμανία (Βορειοδυτική και Δυτική) και Ισπανία (Αυτόνομη Πόλη Μελίγιας).

Πηγή: Eurostat [[lfst_r_lfu2ltu](#)], ΕΕΔ της ΕΕ. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Διάγραμμα 8: Άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, 2022
(ως %, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 21,6 %)

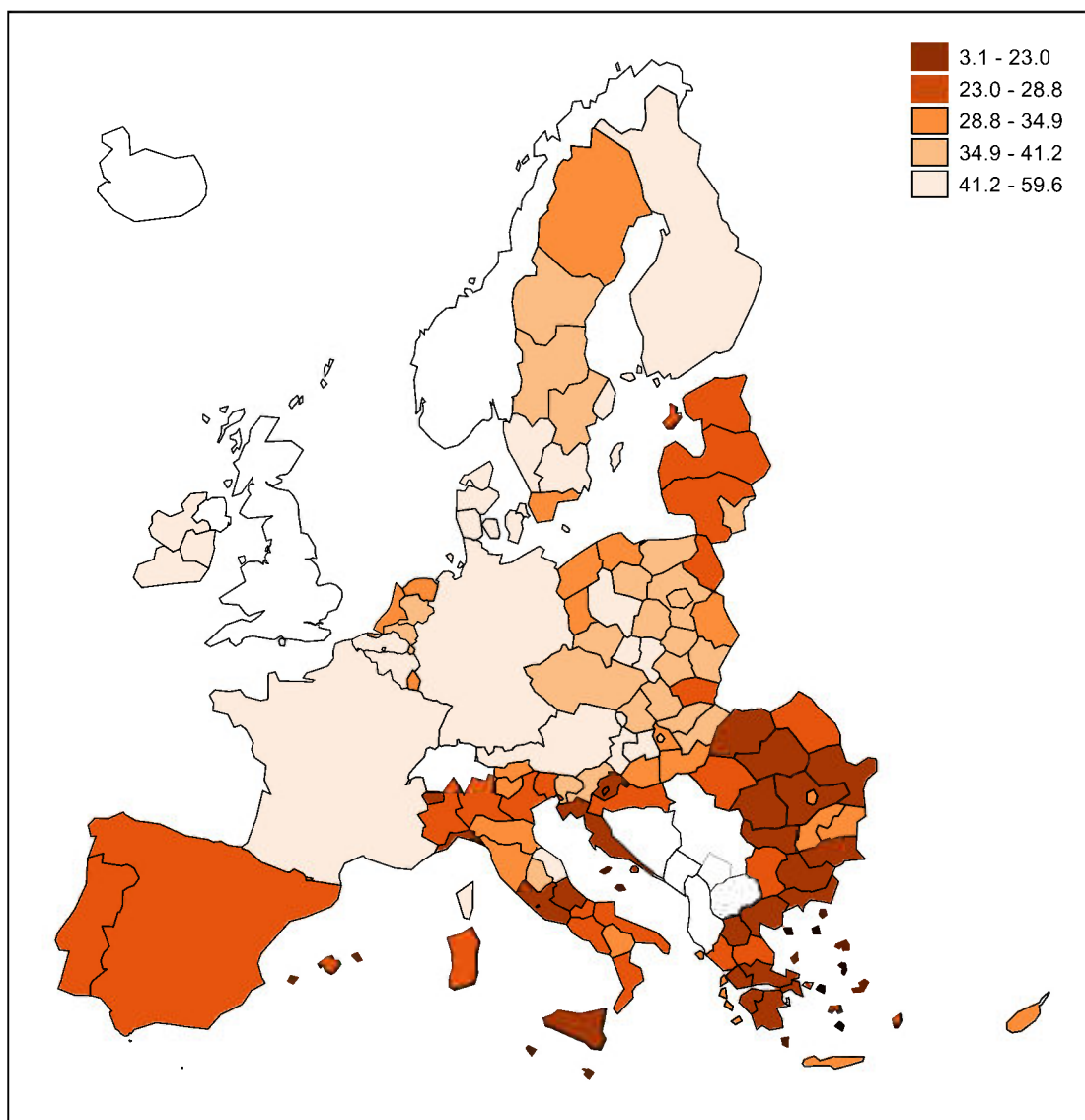

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για την Εσθονία, την Κύπρο, τη Λετονία, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα και τη Φινλανδία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για τη Γαλλία. Διακοπή στη χρονολογική σειρά για τη Φινλανδία και το Λουξεμβούργο.

Πηγή: Eurostat [[ilc_peps11n](#)], EU-SILC. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Διάγραμμα 9: Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας, 2022

(ως %, ανά περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 35,3 %)

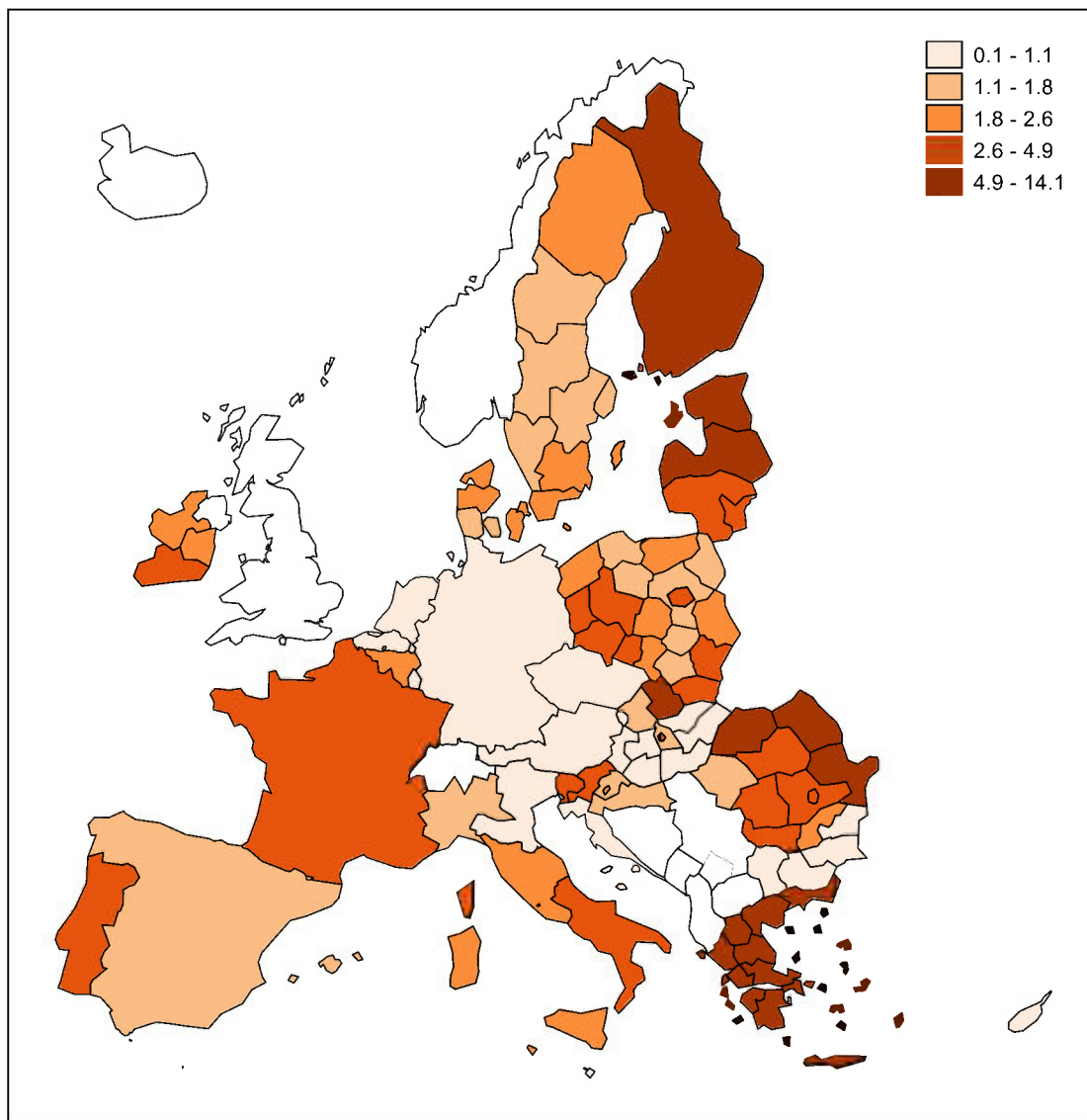

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για την Αυστρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Εσθονία, την Ισπανία, την Κύπρο, τη Λετονία, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Πορτογαλία, την Τσεχία και τη Φινλανδία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για το Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες. Διακοπή στη χρονολογική σειρά για την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Βουλγαρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Δανία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ισπανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, την Κροατία, την Κύπρο, τη Λετονία, τη Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία και την Τσεχία.

Πηγή: Eurostat [[tespm050_r](#)], EU-SILC. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Διάγραμμα 10: Μη ικανοποιούμενες ανάγκες για ιατρικές εξετάσεις, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, 2022

(ως %, μη ικανοποιούμενες ανάγκες, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων, εξαιτίας «οικονομικών λόγων», «λίστες αναμονής» ή «πολύ μακρινής απόστασης», περιφέρειες NUTS 2· μέσος όρος της ΕΕ: 2,2 %)

Σημείωση: Ορισμένες διοικητικές μονάδες σε νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές δεν εκπροσωπούνται. Εθνικά στοιχεία για την Αυστρία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Εσθονία, την Ισπανία, τις Κάτω Χώρες, την Κύπρο, τη Λετονία, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Πορτογαλία, την Τσεχία και τη Φινλανδία. Στοιχεία επιπέδου NUTS 1 για το Βέλγιο και την Ιταλία.

Πηγή: Eurostat [[hlth_silc_08_r](#)], EU-SILC. © EuroGeographics για τα διοικητικά όρια.

Παράρτημα 6. Μεθοδολογικό σημείωμα σχετικά με την ταξινόμηση των κρατών μελών με βάση τον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων

Στα μέσα του 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Επιτροπή Απασχόλησης και η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας συμφώνησαν σε μεθοδολογία για την αξιολόγηση των επιδόσεων των κρατών μελών στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών. Στο πλαίσιο της συμφωνίας, η μεθοδολογία αποσκοπούσε στην παροχή, για κάθε δείκτη, ταξινόμησης καθώς και χρωματικού κώδικα μέσω μέτρησης της σχετικής θέσης κάθε κράτους μέλους. Η σχετική μεθοδολογία εφαρμόζεται τόσο στα επίπεδα ετών (επίπεδα) όσο και στις ετήσιες μεταβολές (μεταβολές), παρέχοντας με τον τρόπο αυτόν τη δυνατότητα συνολικής αξιολόγησης των επιδόσεων των κρατών μελών.

Το 2017 η Επιτροπή, σε συμφωνία με την Επιτροπή Απασχόλησης και την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας, αποφάσισε να εφαρμόσει τη μεθοδολογία στους πρωταρχικούς δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων που συνοδεύει τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

Προκειμένου να αποτυπωθεί η σχετική θέση των κρατών μελών, για κάθε δείκτη, τα επίπεδα (I) και οι μεταβολές τους από το ένα έτος στο άλλο (D) μετατρέπονται σε τυπικές τιμές (γνωστές επίσης ως z-scores), οι οποίες επιτρέπουν την εφαρμογή του ίδιου κριτηρίου για όλους τους δείκτες. Αυτό επιτυγχάνεται με την τυποποίηση των τιμών του δείκτη τόσο των επιπέδων όσο και των μεταβολών (I και D , αντίστοιχα), σύμφωνα με τους ακόλουθους τύπους:

$$IS_{MS} = \frac{[I_{MS} - \text{μέσος όρος } (I_{MS})]}{\text{τυπική απόκλιση } (I_{MS})} \quad \text{και} \quad DS_{MS} = \frac{[D_{MS} - \text{μέσος όρος } (D_{MS})]}{\text{τυπική απόκλιση } (D_{MS})}$$

όπου I_{MS} είναι η τιμή του δείκτη σε ένα δεδομένο έτος και $D \downarrow_{MS}$ είναι η μεταβολή του σε σχέση με το προηγούμενο έτος για το κράτος μέλος (MS), ενώ IS_{MS} και DS_{MS} είναι οι αντίστοιχες τυπικές τιμές³⁰¹. Η εν λόγω προσέγγιση επιτρέπει να εκφραστεί για κάθε κράτος μέλος η τιμή του δείκτη του με τη μορφή του αριθμού των τυπικών αποκλίσεων που έχει από τον (μη σταθμισμένο) μέσο όρο.

Η επίδοση κάθε κράτους μέλους αξιολογείται και ταξινομείται βάσει των τυπικών τιμών που έχουν ληφθεί σε σχέση με ένα σύνολο προκαθορισμένων κατώτατων ορίων. Μετά την ανάλυση των πρωταρχικών δεικτών του πίνακα αποτελεσμάτων, συμφωνήθηκε να καθοριστούν πέντε διαστήματα τυπικών τιμών με τον καθορισμό τεσσάρων συμμετρικών κατώτατων ορίων στα -1 , $-0,5$, $0,5$ και 1 , τόσο για τα επίπεδα όσο και για τις μεταβολές³⁰². Οι αξιολογήσεις επίδοσης σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ αντιστοιχίστηκαν με τα εν λόγω κατώτατα όρια ως εξής:

Τυπική τιμή (z-score)	Σχετική επίδοση	
	Εάν η τιμή είναι υψηλή = καλή	Εάν οι τιμές είναι χαμηλές = καλή
$z\text{-score} < -1$	Πολύ χαμηλή	Πολύ υψηλή
$-1 \leq z\text{-score} < -0,5$	Χαμηλή	Υψηλή
$-0,5 \leq z\text{-score} \leq 0,5$	Ουδέτερη	Ουδέτερη
$0,5 < z\text{-score} \leq 1$	Υψηλή	Χαμηλή
$1 < z\text{-score}$	Πολύ υψηλή	Πολύ χαμηλή

³⁰¹ Για τον υπολογισμό της τυπικής απόκλισης δεν χρησιμοποιείται διόρθωση μικρού δείγματος.

³⁰² Πραγματοποιήθηκαν τόσο ο έλεγχος κανονικότητας όσο και ο έλεγχος κατανομής t με αποτέλεσμα την απόρριψη της υπόθεσης ομοιότητας για τις εν λόγω κατανομές και, ως εκ τούτου, δεν κατέστη δυνατό να εφαρμοστεί παραμετρική προσέγγιση σχετικά με την κατανομή των παρατηρούμενων τιμών του δείκτη. Κατά συνέπεια, η προσέγγιση που ακολουθείται για τον καθορισμό των εν λόγω κατώτατων ορίων είναι η συνήθης και χρησιμοποιείται ο εμπειρικός κανόνας. Σε περίπτωση τυπικής κανονικής κατανομής, οι επιλεγμένες διαχωριστικές τιμές θα αντιστοιχούν περίπου στις τιμές της αθροιστικής συνάρτησης κατανομής 15 %, 30 %, 50 %, 70 % και 85 %.

Με βάση τον συνδυασμό της σχετικής επίδοσης όσον αφορά τα επίπεδα και τις μεταβολές, είναι δυνατό να ταξινομηθεί η συνολική σχετική επίδοση μιας χώρας, όπως περιγράφεται στις επόμενες σελίδες. Ο καθορισμός αυτών των επτά κατηγοριών βασίζεται στις τυπικές τιμές, ενώ με την πάροδο του χρόνου προστέθηκαν και άλλες προϋποθέσεις όσον αφορά τις τιμές των δεικτών, για την καλύτερη ταξινόμηση των περιπτώσεων με χαμηλή σχετική επίδοση (z-score) αλλά καλή απόλυτη επίδοση (βελτιωμένη ή αμετάβλητη τιμή δείκτη) όσον αφορά τις μεταβολές. Η αντίστοιχη χρωματική κωδικοποίηση παρουσιάζεται στην επισκόπηση του κεφαλαίου 1 και στα διαγράμματα διασποράς των πρωταρχικών στόχων στο κεφάλαιο 2 της έκθεσης. Η ταξινόμηση υποστηρίζει επίσης την ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα σύμφωνα με τις αρχές του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφεται στα οικεία κύρια μηνύματα των EMCO-EΚΠ και την [έκθεση της κοινής ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ](#) στην οποία βασίζονται.

Οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν τη συνολική ταξινόμηση με βάση τη σχετική επίδοση όσον αφορά τα επίπεδα και τις μεταβολές

Πολύ χαμηλή					

Σημείωση: οι περιοχές που χωρίζονται σε δύο χρώματα (σκούρο πράσινο και μπλε, ανοιχτό πράσινο και μπλε, λευκό και πορτοκαλί) στην τελευταία στήλη («Πολύ χαμηλή») αποτυπώνουν την επίδραση των συνθηκών στις μεταβολές των (απόλυτων) τιμών δείκτη (D), όπως εξηγείται κατωτέρω.

Βέλτιστη επίδοση	<i>Επίπεδο:</i> πολύ υψηλή επίδοση <i>Μεταβολή:</i> πολύ υψηλή σε χαμηλή επίδοση. Η <i>Επίπεδο:</i> πολύ υψηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ χαμηλή επίδοση με βελτιούμενη τιμή δείκτη (↑)	Κράτη μέλη με επίπεδα δείκτη πολύ καλύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ των οποίων η κατάσταση βελτιώνεται ή δεν επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ, χωρίς παράλληλα να επιδεινώνεται η τιμή του δείκτη
Επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο	<i>Επίπεδο:</i> υψηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ υψηλή σε χαμηλή επίδοση Η <i>Επίπεδο:</i> υψηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ χαμηλή επίδοση με βελτιούμενη τιμή δείκτη (↑). Η <i>Επίπεδο:</i> μέση επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ υψηλή επίδοση	Κράτη μέλη με επίπεδα καλύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ των οποίων η κατάσταση βελτιώνεται ή δεν επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ, ή επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ η τιμή του δείκτη δεν επιδεινώνεται
Καλή επίδοση, αλλά να δοθεί προσοχή	<i>Επίπεδο:</i> υψηλή ή πολύ υψηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ χαμηλή επίδοση με επιδεινούμενη ή αμετάβλητη τιμή δείκτη (↓)	Κράτη μέλη με επίπεδα καλύτερα ή πολύ καλύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά των οποίων η κατάσταση επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ επίσης η τιμή του δείκτη επιδεινώνεται
Επίδοση στον μέσο όρο / ουδέτερη επίδοση	<i>Επίπεδο:</i> μέση επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> υψηλή σε χαμηλή επίδοση Η <i>Επίπεδο:</i> μέση επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ χαμηλή επίδοση με βελτιούμενη τιμή δείκτη (↑)	Κράτη μέλη με επίπεδα στον μέσο όρο της ΕΕ των οποίων η κατάσταση δεν βελτιώνεται ούτε επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη	<i>Επίπεδο:</i> χαμηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ χαμηλή επίδοση Η <i>Επίπεδο:</i> πολύ χαμηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ χαμηλή επίδοση.	Κράτη μέλη με επίπεδα χειρότερα ή πολύ χειρότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά των οποίων η κατάσταση βελτιώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Να δοθεί προσοχή	<i>Επίπεδο:</i> μέση επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> πολύ χαμηλή επίδοση με μειούμενη ή αμετάβλητη αξία του δείκτη (↓) Η <i>Επίπεδο:</i> πολύ χαμηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> υψηλή σε πολύ χαμηλή επίδοση	Αυτή η κατηγορία ομαδοποιεί δύο διαφορετικές περιπτώσεις στις οποίες η τιμή του δείκτη επιδεινώνεται: i) κράτη μέλη με επίπεδα ευθυγραμμισμένα με τον μέσο όρο της ΕΕ, αλλά των οποίων η κατάσταση επιδεινώνεται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ· ii) κράτη μέλη με επίπεδα χειρότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ των οποίων η κατάσταση επιδεινώνεται ή δεν βελτιώνεται με επαρκή ταχύτητα
Κρίσιμες καταστάσεις	<i>Επίπεδο:</i> πολύ χαμηλή επίδοση· <i>Μεταβολή:</i> υψηλή σε πολύ χαμηλή επίδοση	Κράτη μέλη με επίπεδα πολύ χειρότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ των οποίων η κατάσταση επιδεινώνεται ή δεν βελτιώνεται με επαρκή ταχύτητα

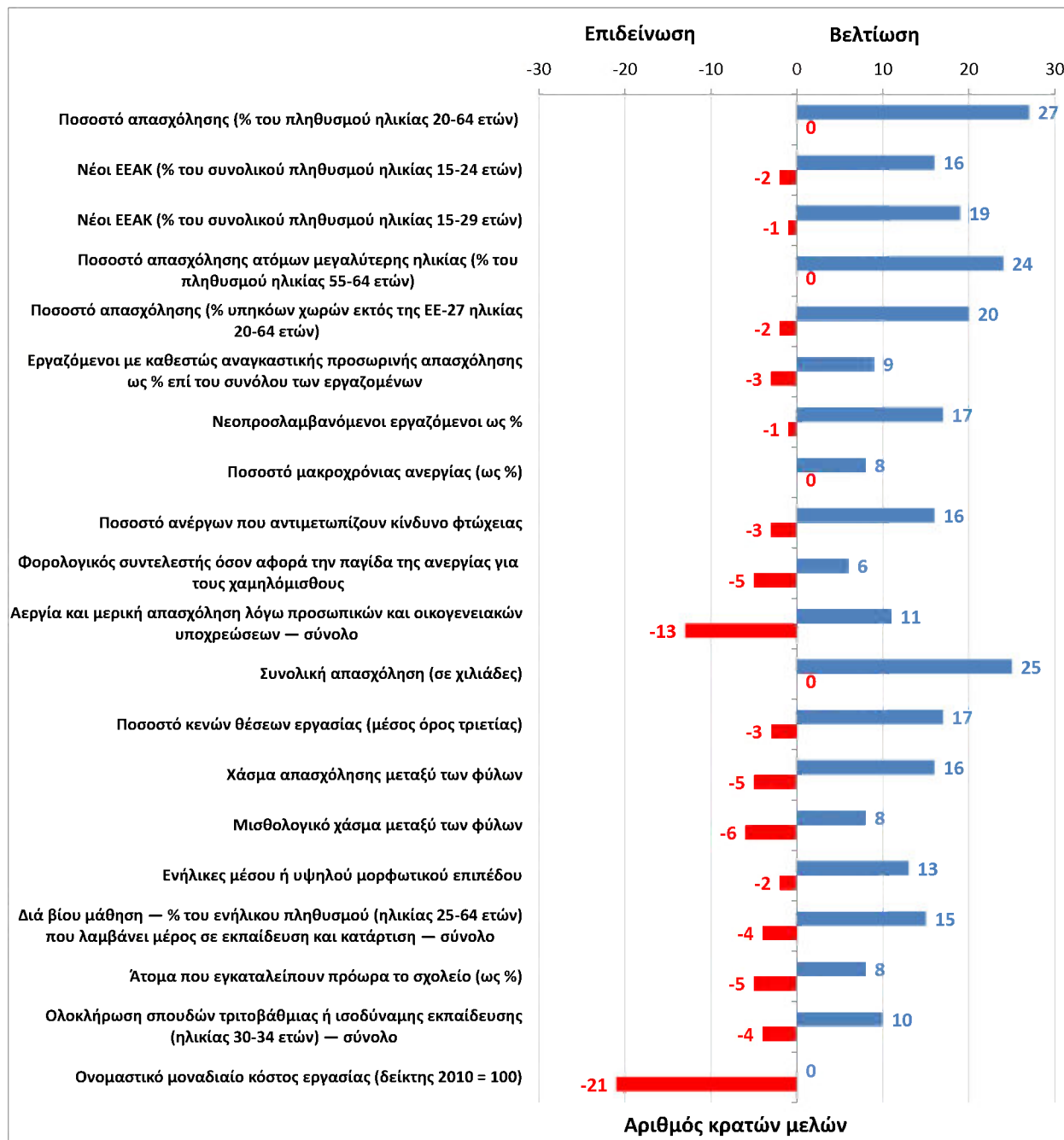
Σημείωση: η επιδείνωση υποδηλώνει μείωση των τιμών των δεικτών για τους οποίους μια υψηλή τιμή δείχνει υψηλά επίπεδα (π.χ. ποσοστό απασχόλησης) και αύξηση των τιμών των δεικτών για τους οποίους δείχνει χαμηλή επίδοση (π.χ. AROPE).

Διαχωριστικές τιμές μεταφρασμένες σε τιμές δεικτών

		Πολύ χαμηλή	Χαμηλή	Στον μέσο όρο	Υψηλή	Πολύ υψηλή
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (% του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 4,8 %	μεταξύ 4,8 % και 6,5 %	μεταξύ 6,5 % και 9,7 %	μεταξύ 9,7 % και 11,3 %	πάνω από 11,3 %
	Μεταβολές	κάτω από -0,9 εκ.μ.	μεταξύ -0,9 και -0,5 εκ.μ.	μεταξύ -0,5 και 0,2 εκ.μ.	μεταξύ 0,2 και 0,6 εκ.μ.	πάνω από 0,6 εκ.μ.
Άτομα με βασικό ή άνω του βασικού επίπεδο γενικών ψηφιακών δεξιοτήτων (% του πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 44,4 %	μεταξύ 44,4 % και 50,4 %	μεταξύ 50,4 % και 62,2 %	μεταξύ 62,2 % και 68,2 %	πάνω από 68,2 %
	Μεταβολές	κάτω από 0 εκ.μ.	μεταξύ 0 και 0 εκ.μ.	μεταξύ 0 και 0 εκ.μ.	μεταξύ 0 και 0 εκ.μ.	πάνω από 0 εκ.μ.
Νέοι ΕΕΑΚ (% του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15-29 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 7,3 %	μεταξύ 7,3 % και 9,1 %	μεταξύ 9,1 % και 12,7 %	μεταξύ 12,7 % και 14,5 %	πάνω από 14,5 %
	Μεταβολές	κάτω από -2,1 εκ.μ.	μεταξύ -2,1 και -1,6 εκ.μ.	μεταξύ -1,6 και -0,5 εκ.μ.	μεταξύ -0,5 και 0 εκ.μ.	πάνω από 0 εκ.μ.
Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (σε εκατοστιαίες μονάδες)	Επίπεδα	κάτω από 4 εκ.μ.	μεταξύ 4 και 6,5 εκ.μ.	μεταξύ 6,5 και 11,6 εκ.μ.	μεταξύ 11,6 και 14,2 εκ.μ.	πάνω από 14,2 εκ.μ.
	Μεταβολές	κάτω από -	μεταξύ -1,4 και -0,9 εκ.μ.	μεταξύ -0,9 και 0 εκ.μ.	μεταξύ 0 και 0,4 εκ.μ.	πάνω από 0,4 εκ.μ.
Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20)	Επίπεδα	κάτω από 3,7	μεταξύ 3,7 και 4,2	μεταξύ 4,2 και 5,2	μεταξύ 5,2 και 5,7	άνω του 5,7
	Μεταβολές	κάτω από -0,4	μεταξύ -0,4 και -0,2	μεταξύ -0,2 και 0,1	μεταξύ 0,1 και 0,2	άνω του 0,2
Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 71,5 %	μεταξύ 71,5 % και 73,9 %	μεταξύ 73,9 % και 78,8 %	μεταξύ 78,8 % και 81,2 %	πάνω από 81,2 %
	Μεταβολές	κάτω από 1,1 εκ.μ.	μεταξύ 1,1 και 1,4 εκ.μ.	μεταξύ 1,4 και 2,1 εκ.μ.	μεταξύ 2,1 και 2,4 εκ.μ.	πάνω από 2,4 εκ.μ.
Ποσοστό ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 3,3 %	μεταξύ 3,3 % και 4,5 %	μεταξύ 4,5 % και 7 %	μεταξύ 7 % και 8,3 %	πάνω από 8,3 %
	Μεταβολές	κάτω από -	μεταξύ -1,4 και -1,1 εκ.μ.	μεταξύ -1,1 και -0,6 εκ.μ.	μεταξύ -0,4 και 0,6 εκ.μ.	πάνω από -0,4 εκ.μ.
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (% του ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 0,6 %	μεταξύ 0,6 % και 1,4 %	μεταξύ 1,4 % και 2,9 %	μεταξύ 2,9 % και 3,7 %	πάνω από 3,7 %
	Μεταβολές	κάτω από -0,7 εκ.μ.	μεταξύ -0,7 και -0,5 εκ.μ.	μεταξύ -0,5 και -0,2 εκ.μ.	μεταξύ -0,2 και 0 εκ.μ.	πάνω από 0 εκ.μ.
Πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ (2008 = 100)	Επίπεδα	κάτω από 100,1	μεταξύ 100,1 και 108,2	μεταξύ 108,2 και 124,4	μεταξύ 124,4 και 132,6	άνω του 132,6
	Μεταβολές	κάτω από -3 εκ.μ.	μεταξύ -3 και -1,8 εκ.μ.	μεταξύ -1,8 και 0,7 εκ.μ.	μεταξύ 0,7 και 1,9 εκ.μ.	πάνω από 1,9 εκ.μ.

Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του συνολικού πληθυσμού)	Επίπεδα	κάτω από 15,5 %	μεταξύ 15,5 % και 18,1 %	μεταξύ 18,1 % και 23,3 %	μεταξύ 23,3 % και 25,9 %	πάνω από 25,9 %
	Μεταβολές	κάτω από -1,3 εκ.μ.	μεταξύ -1,3 και -0,6 εκ.μ.	μεταξύ -0,6 και 0,6 εκ.μ.	μεταξύ 0,6 και 1,2 εκ.μ.	πάνω από 1,2 εκ.μ.
Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (% του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 0-17 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 14,9 %	μεταξύ 14,9 % και 18,4 %	μεταξύ 18,4 % και 25,2 %	μεταξύ 25,2 % και 28,6 %	πάνω από 28,6 %
	Μεταβολές	κάτω από -2,7 εκ.μ.	μεταξύ -2,7 και -1,6 εκ.μ.	μεταξύ -1,6 και 0,6 εκ.μ.	μεταξύ 0,6 και 1,7 εκ.μ.	πάνω από 1,7 εκ.μ.
Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εκτός των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας (% της μείωσης του AROP)	Επίπεδα	κάτω από 24,2 %	μεταξύ 24,2 % και 29,2 %	μεταξύ 29,2 % και 39,3 %	μεταξύ 39,3 % και 44,3 %	πάνω από 44,3 %
	Μεταβολές	κάτω από -7,2 εκ.μ.	μεταξύ -7,2 και -5,3 εκ.μ.	μεταξύ -5,3 και -1,4 εκ.μ.	μεταξύ -1,4 και 0,5 εκ.μ.	πάνω από 0,5 εκ.μ.
Χάσμα του ποσοστού απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία (σε εκατοστιαίες μονάδες)	Επίπεδα	κάτω από 16,5 εκ.μ.	μεταξύ 16,5 και 20,5 εκ.μ.	μεταξύ 20,5 και 28,3 εκ.μ.	μεταξύ 28,3 και 32,2 εκ.μ.	κάτω από 16,5 εκ.μ.
	Μεταβολές	κάτω από -4,4 εκ.μ.	μεταξύ -4,4 και -2,1 εκ.μ.	μεταξύ -2,1 και 2,5 εκ.μ.	μεταξύ 2,5 και 4,7 εκ.μ.	πάνω από 4,7 εκ.μ.
Ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης (% του συνολικού πληθυσμού)	Επίπεδα	κάτω από 2,7 %	μεταξύ 2,7 % και 5,3 %	μεταξύ 5,3 % και 10,5 %	μεταξύ 10,5 % και 13,1 %	πάνω από 13,1 %
	Μεταβολές	κάτω από -1,8 εκ.μ.	μεταξύ -1,8 και -0,5 εκ.μ.	μεταξύ -0,5 και 2 εκ.μ.	μεταξύ 2 και 3,3 εκ.μ.	πάνω από 3,3 εκ.μ.
Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας (% του πληθυσμού κάτω των 3 ετών)	Επίπεδα	κάτω από 15,6 %	μεταξύ 15,6 % και 25 %	μεταξύ 25 % και 44 %	μεταξύ 44 % και 53,4 %	πάνω από 53,4 %
	Μεταβολές	κάτω από -5,1 εκ.μ.	μεταξύ -5,1 και -2,4 εκ.μ.	μεταξύ -2,4 και 3 εκ.μ.	μεταξύ 3 και 5,7 εκ.μ.	πάνω από 5,7 εκ.μ.
Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων (% του πληθυσμού ηλικίας 16 ετών και άνω)	Επίπεδα	κάτω από 0,1 %	μεταξύ 0,1 % και 1,3 %	μεταξύ 1,3 % και 3,8 %	μεταξύ 3,8 % και 5 %	πάνω από 5 %
	Μεταβολές	κάτω από -0,5 εκ.μ.	μεταξύ -0,5 και -0,1 εκ.μ.	μεταξύ -0,1 και 0,7 εκ.μ.	μεταξύ 0,7 και 1,1 εκ.μ.	πάνω από 1,1 εκ.μ.

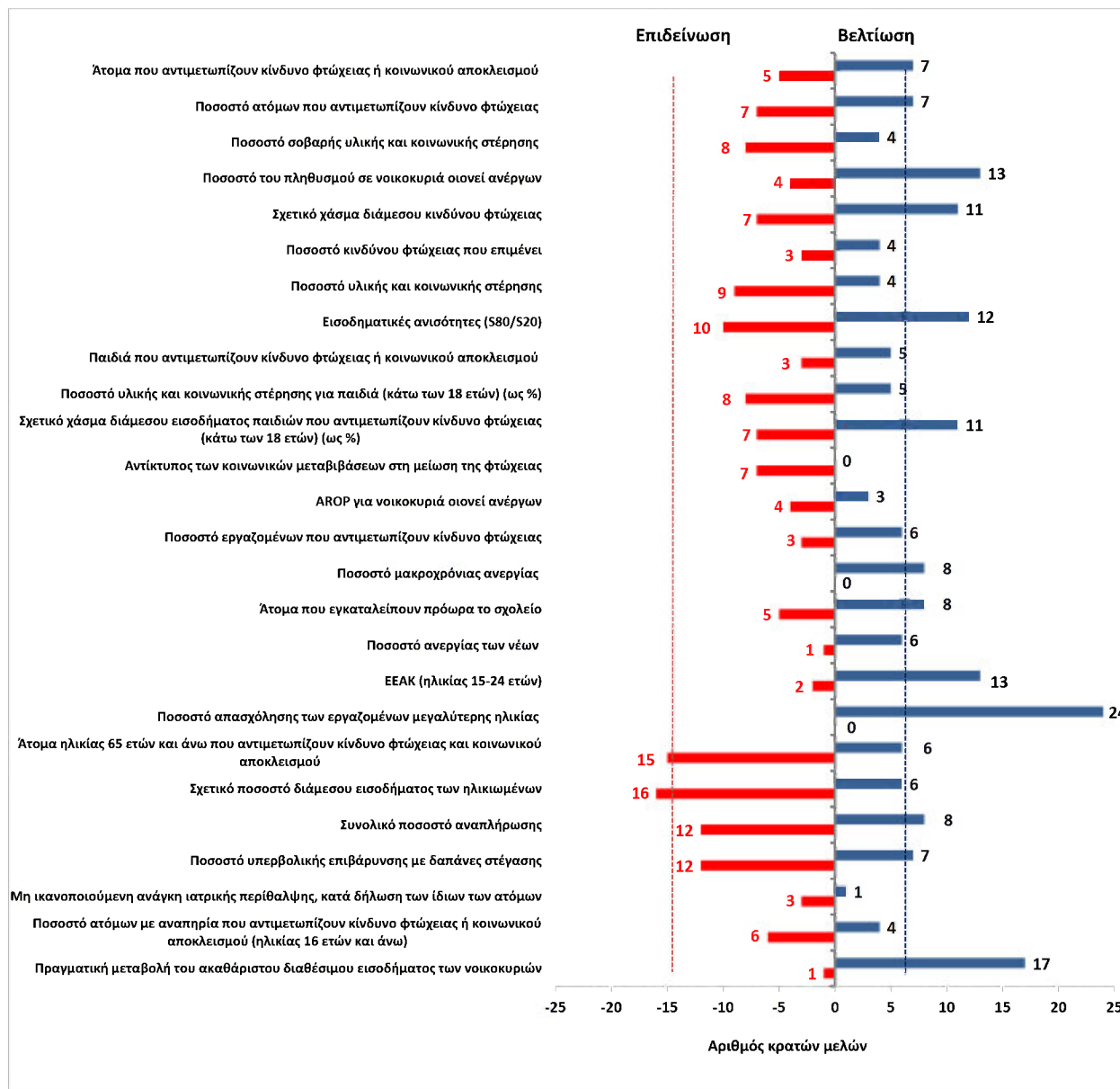
Παράρτημα 7: Συνοπτική επισκόπηση των «τάσεων της απασχόλησης στις οποίες πρέπει να δοθεί προσοχή» και αριθμός κρατών μελών με επιδείνωση ή βελτίωση, όπως προσδιορίζονται από τον δείκτη επιδόσεων απασχόλησης του 2023

Σημείωση: Μεταβολές την περίοδο 2021-2022, εκτός από την περίοδο 2020-2021 για το ποσοστό ανέργων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας, ποσοστό κενών θέσεων εργασίας (μέσος όρος σε διάστημα 3 ετών), μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων.

Πηγή: Δείκτης επιδόσεων απασχόλησης 2023.

Παράρτημα 8: Συνοπτική επισκόπηση του αριθμού των κρατών μελών με επιδείνωση («κοινωνικές τάσεις στις οποίες πρέπει να δοθεί προσοχή») ή βελτίωση κατά την περίοδο 2021-2022 (ή το τελευταίο διαθέσιμο έτος), όπως προσδιορίστηκε από τον δείκτη επιδόσεων κοινωνικής προστασίας που επικαιροποιήθηκε τον Ιούλιο του 2023

Σημείωση: Οι μεταβολές αναφέρονται εν γένει στις μεταβολές των δεικτών για την περίοδο 2021-2022 (μολονότι, στην πραγματικότητα, οι μεταβολές για τους δείκτες εισοδήματος και έντασης εργασίας νοικοκυριού αναφέρονται στη μεταβολή κατά την περίοδο 2020-2021). Οι δείκτες σχετικά με το ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας (AROP), το ποσοστό ατόμων που πάσχουν από σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση (SMSD) και το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων αποτελούν συνιστώσες του δείκτη AROPE. Τα διαγράμματα για τα έτη υγιούς ζωής στην ηλικία των 65 ετών και την πραγματική μεταβολή του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών αναφέρονται στο 2021 και η μεταβολή στην περίοδο 2020-2021, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα διαγράμματα για το 2022.

Πηγή: Δείκτης επιδόσεων κοινωνικής προστασίας 2023.

Παράρτημα 9: Δυνητικοί κίνδυνοι που έχουν εντοπιστεί μέσω του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων σε διάφορες εκδόσεις της κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΚΕΑ) και αριθμός «κρίσιμων» / «να δοθεί προσοχή» καταστάσεων για τα κράτη μέλη στην ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα σύμφωνα με τις αρχές του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφονται στα κύρια μηνύματα των EMCO-EΚΠ και την έκθεση της κοινής ομάδας EMCO-EΚΠ στην οποία βασίζονται

Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων	BE				BG				CZ				DK				DE			
	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση				0				0				0				1				1
Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των ατόμων				0				1				0				0				1
Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ				0				0				1				0				0
Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων				0				0				1				0				0
Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος				0				1				0				0				0
Ποσοστό απασχόλησης				1				0				0				0				0
Ποσοστό ανεργίας				0				0				0				0				0
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας				0				0				0				0				0
Κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ				1				0				1				0				0
Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				1				0				0				0
Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				1				0				0				0
Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας				0				1				0				0				0
Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία				1				1				0				0				0
Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης				0				1				0				1				1
Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας				0				1				1				0				1
Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ιδίων των ατόμων				0				0				0				0				0
Συνολικός αριθμός				3				8				4				2				4

Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων	EST				IE				EL				ES				FR			
	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση				1				0				0				1				0
Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των ατόμων				0				0				0				0				0
Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ				0				0				1				1				0
Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων				0				1				1				0				0
Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος				1				0				0				0				0
Ποσοστό απασχόλησης				0				0				0				1				0
Ποσοστό ανεργίας				0				0				0				0				2
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας				0				0				0				0				0
Κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ				0				0				1				1				0
Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				1				0				0				0				1
Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				0				0				1				1
Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας				1				0				1				1				0
Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία				1				1				0				0				0
Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης				0				0				0				0				0
Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας				0				1				0				0				0
Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ιδίων των ατόμων				1				0				1				0				0
Συνολικός αριθμός				6				3				5				6				4

Σημείωση: Κατόπιν συμφωνίας στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ, οι κατηγοριοποιήσεις της ΚΕΑ υπολογίζονται βάσει του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, όπως εμφανίζεται στις αντίστοιχες εκδόσεις της ΚΕΑ, με στοιχεία διαθέσιμα κατά την καταληκτική ημερομηνία δεδομένων για την τρέχουσα έκδοση της ΚΕΑ. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν ήταν εφικτό λόγω ελλειπουσών κατηγοριοποιήσεων, αλλά ήταν διαθέσιμη προηγούμενη κατηγοριοποίηση στις εξεταζόμενες εκδόσεις της ΚΕΑ, αυτή χρησιμοποιείται για τη συμπλήρωση της ελλείπουσας κατηγοριοποίησης (σημειώνεται με κόκκινο χρώμα στην επάνω δεξιά γωνία του κελιού). Τα σκιασμένα κελιά υποδεικνύουν κατηγοριοποιήσεις ΚΕΑ που δεν μπορούν ούτε να υπολογιστούν ούτε να συμπληρωθούν όπως μόλις επισημάνθηκε.

Παράρτημα 9 (συνέχεια): Δυνητικοί κίνδυνοι που έχουν εντοπιστεί μέσω του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων σε διάφορες εκδόσεις της κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΚΕΑ) και αριθμός «κρίσιμων» / «να δοθεί προσοχή» καταστάσεων για τα κράτη μέλη στην ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα σύμφωνα με τις αρχές του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφονται στα κύρια μηνύματα των EMCO-EΚΠ και την έκθεση της κοινής ομάδας EMCO-EΚΠ στην οποία βασίζονται

Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων	HR				IT				CY				LV			
	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση				0				0				0				0
Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των ατόμων				0				1				1				0
Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ				1				0				1				0
Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων				0				1				1				0
Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος				0				1				0				1
Ποσοστό απασχόλησης				1				1				0				0
Ποσοστό ανεργίας				0				0				0				0
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας				0				0				0				0
Κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ				0				1				1				0
Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				1				0				2
Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				1				0				0
Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας				1				1				0				0
Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία				1				0				0				0
Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης				0				0				0				0
Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας				1				0				1				0
Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων				0				0				0				1
Συνολικός αριθμός				5				8				5				4

Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων	LU				HU				MT				NL			
	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση				0				1				1				0
Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των ατόμων				0				1				0				0
Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ				0				0				0				0
Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων				0				0				0				0
Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος				0				0				0				0
Ποσοστό απασχόλησης				0				0				0				0
Ποσοστό ανεργίας				0				0				0				0
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας				0				0				0				0
Κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ				0				0				0				0
Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				0				0				0
Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				0				0				0
Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας				0				1				1				0
Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία				0				1				1				0
Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης				1				1				0				0
Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας				0				1				0				0
Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων				0				0				0				0
Συνολικός αριθμός				1				6				3				0

Σημείωση: Κατόπιν συμφωνίας στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ, οι κατηγοριοποιήσεις της ΚΕΑ υπολογίζονται βάσει του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, όπως εμφανίζεται στις αντίστοιχες εκδόσεις της ΚΕΑ, με στοιχεία διαθέσιμα κατά την καταληκτική ημερομηνία δεδομένων για την τρέχουσα έκδοση της ΚΕΑ. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν ήταν εφικτό λόγω ελλειπουσών κατηγοριοποιήσεων, αλλά ήταν διαθέσιμη προηγούμενη κατηγοριοποίηση στις εξεταζόμενες εκδόσεις της ΚΕΑ, αυτή χρησιμοποιείται για τη συμπλήρωση της ελλείπουσας κατηγοριοποίησης (σημειώνεται με κόκκινο χρώμα στην επάνω δεξιά γωνία του κελιού). Τα σκιασμένα κελιά υποδεικνύουν κατηγοριοποιήσεις ΚΕΑ που δεν μπορούν ούτε να υπολογιστούν ούτε να συμπληρωθούν όπως μόλις επισημάνθηκε.

Παράρτημα 9 (συνέχεια): Δυνητικοί κίνδυνοι που έχουν εντοπιστεί μέσω του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων σε διάφορες εκδόσεις της κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΚΕΑ) και αριθμός «κρίσιμων» / «να δοθεί προσοχή» καταστάσεων για τα κράτη μέλη στην ανάλυση πρώτου σταδίου ανά χώρα σύμφωνα με τις αρχές του πλαισίου κοινωνικής σύγκλισης, όπως περιγράφονται στα κύρια μηνύματα των EMCO-EΚΠ και την έκθεση της κοινής ομάδας EMCO-EΚΠ στην οποία βασίζονται

Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων	PL				PT				RO				SI				SK			
	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση				0				0				1				0				0
Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των ατόμων				1				0				1				1				0
Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ				0				0				1				0				0
Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων				1				0				0				0				0
Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος				0				0				0				0				0
Ποσοστό απασχόλησης				0				0				1				0				0
Ποσοστό ανεργίας				0				0				0				0				0
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας				0				0				1				0				1
Κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ				0				0				0				0				0
Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				0				1				0				0
Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				0				1				0				2
Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας				0				0				1				1				1
Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία				1				0				1				0				0
Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης				0				0				0				0				0
Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας				1				0				1				0				1
Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων				0				0				1				0				0
Συνολικός αριθμός				4				0				11				2				5

Πρωταρχικοί δείκτες του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων	FI				SE			
	2022	2023	2024	Αριθμός	2022	2023	2024	Αριθμός
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση				0				0
Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων των ατόμων				0				0
Ποσοστό νέων ΕΕΑΚ				1				0
Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων				0				0
Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος				0				1
Ποσοστό απασχόλησης				0				0
Ποσοστό ανεργίας				0				1
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας				0				0
Κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ				0				0
Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				1
Ποσοστό παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού				0				0
Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας				0				0
Χάσμα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία				0				1
Υπερβολική επιβάρυνση με δαπάνες στέγασης				0				0
Παιδιά κάτω των 3 ετών σε επίσημες δομές παιδικής φροντίδας				0				0
Μη ικανοποιούμενη ανάγκη ιατρικής περίθαλψης, κατά δήλωση των ίδιων των ατόμων				1				0
Συνολικός αριθμός				2				4

Σημείωση: Κατόπιν συμφωνίας στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας EMCO-EΚΠ, οι κατηγοριοποιήσεις της ΚΕΑ υπολογίζονται βάσει του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, όπως εμφανίζεται στις αντίστοιχες εκδόσεις της ΚΕΑ, με στοιχεία διαθέσιμα κατά την καταληκτική ημερομηνία δεδομένων για την τρέχουσα έκδοση της ΚΕΑ. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν ήταν εφικτό λόγω ελλειπουσών κατηγοριοποιήσεων, αλλά ήταν διαθέσιμη προηγούμενη κατηγοριοποίηση στις εξεταζόμενες εκδόσεις της ΚΕΑ, αυτή χρησιμοποιείται για τη συμπλήρωση της ελλείπουσας κατηγοριοποίησης (σημειώνεται με κόκκινο χρώμα στην επάνω δεξιά γωνία του κελιού). Τα σκιασμένα κελιά υποδεικνύουν κατηγοριοποιήσεις ΚΕΑ που δεν μπορούν ούτε να υπολογιστούν ούτε να συμπληρωθούν όπως μόλις επισημάνθηκε.